



GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.



GÖTEBORGS
UNIVERSITET



LUNDS
UNIVERSITET



UPPSALA
UNIVERSITET

Häft. 1.

Pris 25 öre.

BOB (KARL BENZON)



Wamsellerna

Blank

S.! Läs anmälan å omslaget's sista sida.

STOCKHOLM
P. E. NILSSONS FÖRLAG

REV. P. O. BOX

NO. 1

REV. P. O. BOX



Wm. H. & Co.

BRAND

THE END

Häft. 16.

Pris 25 öre.

BOB (KARL BENZON)



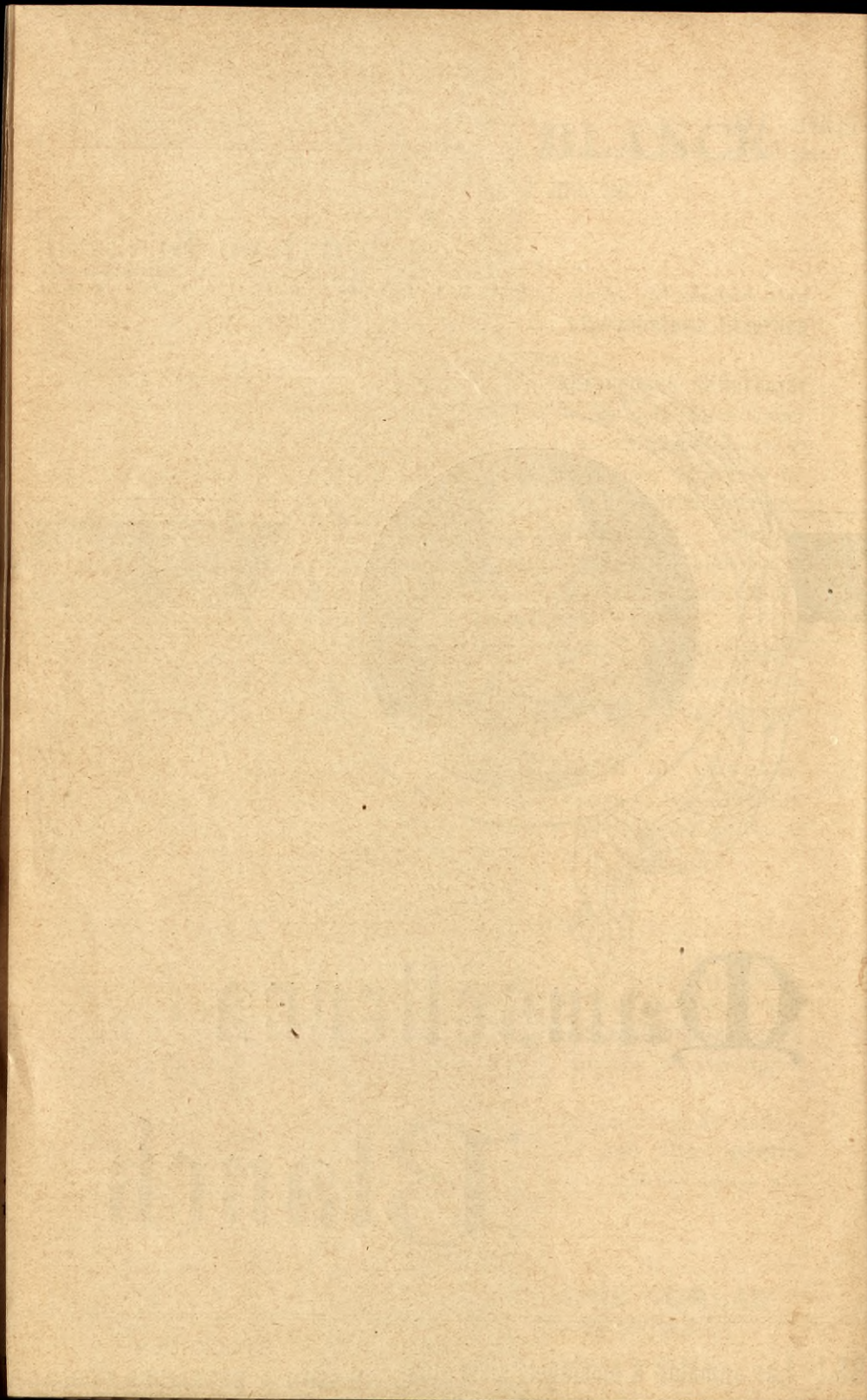
Wamsellerna

Blank

BS.! Läs anmälan å omslagets sista sida.

STOCKHOLM

NILSSON & BERGLINGS FÖRLAG



BOB (KARL BENZON)



Wamsellenna

Blank

1870

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

3
e
t

302

MAMSELLERNA BLANCK

HISTORISK ROMAN

FRÅN GUSTAF III:s TID

AF

BOB

MED TALRIKA ILLUSTRATIONER AF WILH. GERNANDT



STOCKHOLM
P. E. NILSSONS FÖRLAG

MASSINSTRUKTIONEN

STOCKHOLM 1900

STOCKHOLM 1900
KÖERSNERS BOKTRYCKERI AKTIEBOLAG



Prolog.

1.

Konungen är död — lefve konungen!

Den 12 februari nådens år 1771, Eulaliadagen, hade en historisk tilldragelse inträffat i Stockholm, en tilldragelse, som kunnat anses obetydlig, men som satte sinnena i oro, gaf fritt lopp åt goda och onda aningar, upprörde de politiska lidelsernas den tiden aldrig hvilande svallvågor samt väckte oskrymtad bedröfvelse och förstämning i många sinnen, ehuru den egentligen och officiellt hade bort rubriceras med den tungt vägande benämningen *landssorg*.

Den gamle oförarglige konungen var ej mera till. Den välfödde Adolf Fredrik, furstbiskopen i Eutin, som importerats till nordnen för att tjänstgöra som en tom

dekoration på Gustavers och Karlars tron, hade gått hädan.

Plötsligheten af dödsfallet gaf anledning till ohyggliga misstankar. Att en »Herrens smorde» gifver upp andan på slagfältet i blodig sammandrabbning eller under sotad ås och på ejderdunsbolstrar efter veckors aftynande — må så vara. Men att »dö som en hund» — det kan ju aldrig gå an för den, som befaller öfver millioners lif och död.

Stackars beskedlige Adolf Fredrik! Du hade ej mycket att säga här i världen, långt mindre att befalla. Men *kung* var du i alla fall, om också blott till namnet. Och nu dog du plötsligt — visserligen vid uppnådda sextio lefnadsår, men dock plötsligt.

Men, säger ett samtida vittne vid hofvet, greve L. A. Hamilton, i sina blott i handskrift befintliga anteckningar, man behöfde ej andra ingredienser till döden än dem, hvarmed den afdöde konungen vid måltiden själf öfverlastat en svag mage. Han blandade däruti hetvägg, surkål och ostron, svimmade vid sitt quadrille-bord på aftonen, bars ut i ett yttre rum och afled genast.

Det var således hvarken arsenik, räfkaka eller *aqua tofana* med i spelet. Förgiftningar ha aldrig tilldelats någon väsentlig roll i Sveriges historia, och giftet i Erik XIV:s ärtsoppa lär ju vara en saga blott — ärtsoppan en sagovälling.

Emellertid var hans majestät Adolf Fredrik med döden afgången, och nyheten om liemannens skörd spreds jämförelsevis hastigt, ehuru man den tiden ej ägde telegraf och telefoner, och de fåtaliga tidningarna väl knappast utsände några extrablad till gratisutdelning på gator och torg, på »krogar, värdshus, källare och biljarder».

Jämförelsevis hastigt, sade vi. Ty underrättelsen om hans höge faders frånfälle träffade ej sonen och efterträdaren, kronprins Gustaf, förrän den 1 mars.



Det bör dock tilläggas att den blifvande »tjusarekonungen» då befann sig i »världens hufvudstad» Paris, där han bevistade en operaföreställning i den sköna och snillrika grefvinnan Egmonts loge. Det var grefve Creutz, den älskvärde skalden, fintlige diplomaten och fulländade världsmannen, som här i denna lysande församling allra först meddelade honom den sorgliga och fullkomligt oväntade nyheten.

Grefvinnan Egmont yttrade då till sin furstlige gäst de historiska ord, som bevarats åt eftervärlden af den franske skriftställaren Rulhière i ett bref till drottning Lovisa Ulrikas föreläsare, schweizaren Beylon:

— Åtnöj er, sire, att vara enväldig genom sättet att intaga människor, men begär det aldrig såsom en rättighet.

Dessa voro de sista ord Gustaf hörde som kronprins.

* * *

Efter detta språng på ett par veckor fram i tiden och till ett annat land återvända vi till Sveriges hufvudstad och den minnesvärda 12 februari 1771.

Vi ämna emellertid icke föra läsaren till någon af börds- eller börsaristokratiens förnåma salonger eller till något af de bättre eller sämre »näringsställen», där den timade tilldragelsen afhandlades med mer eller mindre uppriktiga känslor af deltagande.

Vi skola i stället bedja honom — vår välvillige läsare — göra oss sällskap till ett anspråkslöst tjäll långt uppe i utkanterna på Söder — detta i våra dagar så »vanlottade» Söder, där man under den tiden likväl hvarken ägde ångspårvagnar eller hissar, för att nu icke tala om elektricitet, hvilken där liksom annorstädes var ett okänt begrepp.

Den i Stockholms utvecklingshistoria mindre hemmastade läsaren skall måhända visa en förvånad uppsyn,



då vi erinra om att Södermalm i ett icke alltför långt
aflägsset fordom var den förnåma världens boningsplats.
Där hade vi det sedermera så kallade Schönborgska huset,
som prunkar med de la Gardies och Brahes dubbla vapen-

sköld, uthuggen i sten öfver portalen. I detta hus fann Ebba Brahe, Gustaf II Adolfs bekanta älskarinna, tröst i sin makes, den namnkunnige fältherren grefve Jacob de la Gardies armar, och måhända ristade hon *äfven där* med ringens diamant i någon af fönsterrutorna:

Jag är förnöjd med lotten min
och tackar Gud för nåden sin.

Vid den från Götgatan sig utgrenande S:t Paulsgatan låg och ligger ännu Werthmüllerska huset, det gamla holländska ministerresidenset med sina — åtminstone för åtta år sedan, då författaren såg dem — väl bibehållna väggmålningar och vålnader. Från dess gamla gemak utgafs under början af 1890-talet veckotidningen »Fyren» med märket »Kapten Punsch» som redaktör, och i ett inåt gården inredt folkkök meddelades lekamlig spis åt Söders behöfvande skaror.

Ej långt borta, i Peder Myndes backe, låg Stads-
huset, där den snillrike tänkaren Thorild hölls häktad år 1792 af sedermera konung Carl XIII och där kapten Lindeberg, Dramatiska teaterns oförskräckte grundläggare, satt inspärrad, dömd till döden af »den Store stamfadern,» och vägrade att mottaga nåd.

Men att uppräknas Söders alla historiska minnen skulle föra oss för långt, om ock ett eller annat återupplifvande af flydda tider är på sin plats i ett arbete sådant som detta, hvori verklighet och romantik skola gå hand i hand.

Nu till vår berättelse. — — —

Vi följa Götgatan i hela dess längd — utan att mötas af spårvagnar, velocipeder, droskor eller automobiler — möjligen dock ett eller annat hyrkuskekipage — ty sådana fortskaffningsmedel funnos dock redan så tidigt som nådens år 1771. Vi fortsätta vägen ända ut åt Skanstull, halfvägs mot den punkt, där Söders nya, år 1895 invigda begrafningsplats är belägen.

Ett litet stycke till höger om landsvägen sågs denna tid ett envåningshus i anspråkslös stil — om det nu öfver hufvud taget ägde någon stil. *Ett* originellt drag föredde emellertid denna byggnad genom sitt annex. Denna tillbyggnad, åtskilligt större än boningshuset själfvt, visade sig nämligen vara ett växthus, ett orangeri, såsom det den tiden allmänt kallades, af tämligen vidlyftig omfattning.

Redan på sjuttonhundratalet voro, särskildt efter »blomsterkonungens» uppträdande, blommorna ingalunda att räkna såsom uteslutande sommarens barn i den fräjdade Carl von Linnés hemland. Och den som tidigare på dagen, den 12 februari 1771, hade gjort ett besök i nämnda orangeri, skulle vid sitt inträde genom dörrarna hafva fägnats af en ljum luft, fylld med berusande dofter från violer. Och hans öga skulle hafva mötts af en storartad, öfverväldigande färgprakt, som ej kan beskrivas.

Orkidéer af utomordentlig skönhet, azaleor, cyklamen, kamelior, förgätmigej, cinaris, amaryllis etc. etc. skulle nära nog hafva bländat hans öga.

Dessutom stora samlingar orangegula *Imantophyllum*, de calla-liknande med bjärt röda blomfästen försedda anthurierna, gardenior, *Billbergia nutans* med sina underliga, i alla regnbågens färger skiftande blommor, rhododendrum, blodröda nejlikor, primula, pelargonier, tarzetter, begonier och liljor.

Ingenting huller om buller. Allt smakfullt anordnad i grupper med en konstnärligt anlagd helhetsverkan.

Ägaren och — näst Gud fader själf — skaparen af denna härlighet var *horticulleuren*, på ren svenska blomsterträdgårdsmästaren, Pehr Isac Blanck, en af Linnés mest omtyckte lärjungar, som skulle hafva gått långt på den vetenskapliga banan, men som föredragit att ställa sina kunskaper och sin smak i yrkesskicklighetens tjänst.

Honom gäller vårt nattliga besök.



2.

Söderländskan i Norden.

Det var sent på kvällen, om man tager i betraktande denna tids ännu ej fullständig utrotade borgerliga plägseder inom medelklassen.

Klockan i den aflägsna Katarina kyrka hade länge sedan förkunnat tioslagen. Dock lyste det fortfarande genom trädgårdsmästarens små fönsterrutor.

Hvadan denna förlängda vaka?

Svaret var lätt funnet, här som på andra ställen i hufvudstadens omedelbara närhet eller, ännu mera, inom

dess hank och stör. Konungen var ju död, och hans hädangång kunde ju ej lämna någon af hans mer eller mindre trogna undersåtar oberörd.

Adolf Fredrik var en god konung, och en författare har, kanske med någon öfverdrift, sagt att han vid sin bortgång uppriktigt sörjdes af hela sitt folk. De bristfälliga formerna hindrade honom att uträtta det goda, som han åsyftade, och att förändra dessa former, därtill ägde han hvarken krafter eller mod. Följaktligen drog han sig mestadels tillbaka i ensligheten utan annat sällskap än sin kära svarfstol. *Den* kunde han åtminstone regera.

Det var ej många ord, som växlades mellan Pehr Isac Blanck och hans hulda maka Britt-Sofie. Innan vi redogöra för det knappa samtalet, är det måhända skäl att ägna några rader åt de båda makarnes yttre och inre personlighet samt deras omgifning.

Blanck och hans hustru hade hvardera hunnit ett godt stycke in på fyrtiotalet, men voro väl bibehållna.

Den förres kraftiga gestalt var oböjd, fastän så ofta böjd vid arbetet. De grå ögonen hade ett vänligt uttryck, och det slätrakade ansiktet under den pudrade piskperuken var nästan utan rynkor. Han torde ha varit en rätt vacker karl i sin ungdom och påstods ännu utveckla förföriska egenskaper hos det täcka könet. Vi måste emellertid sanningsenligt tillägga, att han lät sin ännu befintliga tjuskraft understödjas af guldets klang. Det händer troligtvis ganska sällan att man med snart fem decennier på nacken blir älskad för sin egen skull, om man ock så innerligt gärna vill tro det.

Vid första anblicken framgick med omisskännelig säkerhet att Britt-Sofie i sin ungdom varit en skönhet af det slag, som med ett utländskt ord dumt nog kallas *pikant*, då den svenska beteckningen *retande* är fullt lika god. Hennes stora svarta ögon lyste ännu tidtals med

ett skimmer, som någon gång måste ha varit bedårande. Armarna, som ännu ej fullständigt förlorat sin yppiga rundning, måste för ett par årtionden sedan hafva inbjudit till eldiga famntag, och de pärlhvita framtänderna, af hvilka blott en saknades i öfverkäken, blänkte ännu som i ungdomens vår.

Hela denna kvinnas uppenbarelse skvallrade om en lidelse, som ännu glödde under den varma askan — en lidelse åt hvilken fritt lopp gifvits i ungdomens och den mognade ålderns dagar och som ännu — enligt hvad det talträngda ryktet visste berätta — tog sig våldsamma utbrott.

Men på detta ämne få vi tillfälle att ingå längre fram i vår berättelse.

De båda makarnas hem kännetecknades af en viss prydlighet, och alla bohagsting voro hållna i rococostil med snirklar, krumelurer och förgyllningar på alla möjliga och omöjliga ställen. Tidens lättfärdiga smak i konstnärligt och litterärt hänseende var äfven tillgodosedd. På ömse sidor om den nu affidne konungens bild i kolorerad koppargravyr hängde en oljefärgskopia, den ena af fransmannen Fragonards eldiga målning »Kysen», den andra af Pierre Baudoins mer än vågade framställning: ett älskande par, som af flickans moder öfverraskas i källaren.

Bredvid bibeln och Tollesons predikningar på bokhyllan syntes ett par af Crébillon den yngres romaner — däribland »Soffan» med obesvärade gravyrer.

Men sådan var tidens smak redan då, långt innan gäckeriet och lättfärdigheten under den gustavianska tiden erhållit vederbörlig hallstämpel och nådigt gillande från allra högsta ort. Ännu rädde »frihetstiden» åtminstone i det onda.

— Ja, det var synd på vår beskedlige kung, utlät sig Pehr Isac med en suck, hvarefter han drog ett väldigt bloss ur sin långa, med holländsk canaster stoppade ler-

pipa och smuttade på sitt glödgade spanska vin, kryddadt med kanel, muskot och ingefära.

— Ja, du må väl säga det, svarade hans maka begrundande och tog en klunk javakaffe, så äkta och oblandadt att dess make väl knappast numera förekommer på någon af hufvudstadens förstklassiga restauranter.

Efter klunken af den ljufliga bruna dekokten följde en pris snus. Det hörde den tiden till god ton bland de förnäma damerna att uppfriska sig med detta bruna pulver, som ju så högt uppskattades af den store monark, hvilken var Sveriges för ett par timmar sedan nyvordne konungs morbroder, han som då bland sina krigare bar smeknamnet »Gamle Fritz», men som i historien förekommer betecknad såsom »Fredrik den store».

Ej Fredrik den store gjort hvad han gjort,
om icke han snusat beständigt ...

heter det i en sedermera författad visa.

Madame Blanck hämtade äfven gärna sina inspirationer ur samma mörka källa. Denna afton hjälpte den henne emellertid ej mycket på tråden.

— Undrar just hur den nye skall bli, sade hon med en suck.

— Kasta dig inte in på den högre politiken, *ma chère*, svarade hennes äkta herre och man ... Hvad skall han väl bli annat än en rodocka, en marionett, som hattar och mössor om hvartannat hålla i sina trådar.

Slutet af meningen förde madame Blanck in på en ny tankegång.

— A propos trådar, sade hon, så har jag hört att *le prince Gustave* skall vara ... hm ... hvad man kallar ... hm ... lätt på tråden ... Nå ja, i det fallet blefve det kanske en smula lif vid hofvet ... Den andre brydde sig ju inte om annat än mat.

— Och den här intresserar sig mera för *kärlek*, menar du, *ma chère*?... »Tvi, svagdricka gör mig sjuk», kväder vännen Carl Michael... Tala inte om sådan kärlek, för då blir jag lika sjuk som Bellman af svagdricka..

Madame Blanck visade en förnärmad uppsyn, och det var med en viss skärpa hon svarade:

— Du menar kanske att han sänker sina blickar till kvinnorna af folket?... Nå ja, det ha andra kungar och kejsare med gjort före honom... Tror du att skönhet och behag stå att finna endast vid hofvet och i de högdliga salongerna?

Som läsaren förnimmer var den goda Britt-Sofie i likhet med så många andra bedagade skönheter en smula romantiskt anlagd. Hennes plötsliga sympatier för de breda lagren skulle emellertid hafva förefallit något öfverraskande för alla dem, som visste att hon i yngre dagar varit en ifrig beundrare af aristokratien — det vill säga dess manliga medlemmar, dessa många prydliga och pudrade *petits-maitres*, för hvilka hon så ofta och gladeligen bevisat sanningen i det gamla ordspråket: »Den vackraste flicka i världen kan inte ge mer än hon har.»

Men vi återtaga den afbrutna konversationen.

— Jag menar... jag menar... nå ja, om du inte vill eller kan förstå halfkväden visa, så kan jag inte hjälpa det... Men jag trodde alltid att du var mera kvicktänkt.

Britt-Sofie lyfte sina mörka ögon och blickade fundersamt på sin man, som pustade väldiga moln af den doftande canastern.

— Ah! utbrast hon slutligen... Aha!... Kan man tänka sig...

Därefter sänkte hon rösten till en hviskning och fortfor:

— Han skulle således vara en sådan där, som...

— Ja, precis som sin morbror, kungen i Preussen . . .*

— Det är synd i alla fall . . . En så vacker och ridderlig furste! . . . Han som kunde . . .

Fortsättningen afbröts. Ett våldsamt dunkande hördes mot ytterdörren, emellanåt omväxlande med liffiga, men obegripliga utrop . . .

De båda makarna sprutto till och bleknade. Pehr Isac Blanck sväljde röken från sin kritpipa, så att han fick ett våldsamt hostanfall. Britt-Sofie spillde kaffekoppens halfva innehåll i sitt sköte. De lyssnade med rädd uppsyn och skallrande tänder — äkta och icke konstgjorda, ty dessa äro en senare tids välgörande uppfinning.

— *Sacré nom de Dieu! . . . Ouvrez donc!* vrålade en röst där ute, hvarefter det våldsamma bultandet började på nytt och med ökad styrka.

— Ah, franska! hviskade Pehr Isac . . . Det var någon som svor en kötted på franska och bad dem öppna.

— Nå ja, visa dig då som en nordens fransman och efterkom hans begäran! föreslog Britt-Sofie, som i grund och botten var modigare än sin man och nu återhämtat sig från den första skräcken . . . Gå och öppna, din mes, säger jag!

»Mesen» lydde undergifvet. Han lade från sig pipan, steg med skälfvande steg ut i förstugan, drog ifrån regeln och lyfte af bommen. Därefter öppnade han dörren och kastade en blick ut i mörkret.

— *Enfin! . . . Merci! . . .*** utbrast samma stämman,

* Historiskt — men icke i den Crusenstolpeska bemärkelsen. Vår förnämste häfdatecknare, Erik Gustaf Geijer, yttrar på ett ställe: Gustaf III var en man af förskämda och lastbara seder. Efter hemliga utsväfningar i ungdomen hade han i mannaåldern blifvit förd till onaturliga böjelser, hvilka den materialistiska moral, som han hyllade och den så kallade fördomsfrihet, som i grunden gick ut på att för de stora på jorden en annan sedelära gällde, än för hopen, lärt honom ursäktas.

** Ändtligen! . . . Tack!

som förut väsnats, och en lykta höjdes af samma hand, som nyligen med sitt dunkande skrämt de båda makarna och afbrutit deras intressanta, fast ömtåliga konversation.

Mannen, som höll lyktan, var en svartmuskig gynnare med obehagligt utseende. De korta ord han uttalat angåfvo med all önskvärd tydlighet hans nationalitet. Han var iförd ett elegant, men illa medfaret livré, ljusgrått, med silfverknappar och mörkröda uppslag på bröstet och vid handlofvarna.

Lyktan, som han höll i handen, visade sig vid närmare påseende vara en vagnslykta.

Blanck, som i likhet med allt något så när bildadt folk under denna period tämligen skapligt redde sig med franska tungomålet, frågade den okände hvem han var och hvad han önskade.

Mannen gjorde en åtbörd mot vägen, som låg på ett tiotal alnars afstånd. I det osäkra skenet från lyktan varnade Blanck där en mörk otydlig massa. Han ansträngde sina ögon och trodde sig slutligen kunna urskilja konturerna af en täckvagn, förspänd med blott *en* häst på vänster sida af fimmerstången.

Betjänten eller kusken — ty så måste vi tills vidare kalla honom — meddelade att den andra dragaren under gårdagen stupat samt att hans matmor befann sig i vagnen.

— Hon är mycket sjuk och behöfver snar hjälp, sade han, alltjämt på franska, i det båda närmade sig vägen med snabba steg.

Omedelbart därefter hördes ett doft kvidande från det inre af ekipaget. Det åtföljdes af ett hjärtskärande rop:

— *Legrand! Legrand! . . Au secours! . . Dépêchez-vous!**

Vagnsdörren slogs upp, och vid lyktans sken såg Blanck en kvinnogestalt, tillbakalutad i ett hörn.

* Legrand! Legrand! . . . Hjälp! . . . Skynda er!

De båda männen hjälpte henne ur vagnen, och Blanck bar henne på sina starka armar mot huset, medan den svartmuskige fransmannen gick i förväg och lyste med lyktan.

— Hur är det fatt? frågade Britt-Sofie deltagande, där hon stod i dörröppningen med ett tändt talgljus, som hvarje ögonblick höll på att släckas af luftdraget.

— Det är en sjuk dam, som behöfver vår hjälp... Bädda fort en säng i gästrummet och sätt in en brasa!

Alla tre hade nu hunnit fram till dörren. Då Britt-Sofie varseblef, att den lidande tillhörde hennes eget kön, ökades hennes deltagande.

— Hur är det, stackars människa? frågade hon ängsligt, i det hon nästan var gråtfärdig.

Intet svar. Blott ett doft stönande, efterföljdt af ett långt utdraget sakta kvidande.

— Hon förstår dig inte, sade Blanck otåligt... Hon är utländska... fransyska... Men skynda dig!



3.

Främlingens kvarlåtenskap.

Det är halfannan timme senare, och ännu lyser det alltjämt genom fönsterrutorna i trädgårdsmästarehuset långt borta på söder. Ljusens antal har till och med ökats, ty de båda makarna ha ju fått främmande.

Främmande! Ja, i sanning!

Låtom oss blifva osynliga vittnen till hvad som försiggår i det af Pehr Isac Blanck antydda gästrummet.

Den okända damen har förflyttats dit. Och nu hvilar hon blek och stilla på en bädd med blommiga draperier. Blek och stilla . . .

Men det är dödens blekhet . . . Det är dödens stillhet . . .

Ja, hennes ande har gått hädan från fröjd och njutning, från sorger och kval. Aldrig skola dessa slocknade ögon blicka ut mot lifvets goda och onda, aldrig lysa mot en älskad trolofvad eller make, eller mot en blomstrande afkomma.

Men desto klarare skola de stråla där ofvan skyn och skåda ned på dem, som i lifvet varit och kunnat blifva henne kära. Stundom skola de blixtra af sällhet, stundom skuggas af oro, stundom fuktas af bedröfvelse, allt

efter som de uppe i det omätliga stjärntindrande blå möta anblicken af lycka eller bekymmer eller elände.

Ty intet slocknar fullständigt, så länge evighetens lifsgnista glöder under jordelivets falnade aska — — —

Men hvad är detta? Hvilket egendomligt ljud! Det liknar ett pip af nykläckta kycklingar... Man skulle nästan tro, att...

I det lilla gästrummets motsatta hörn varsna vi ännu en bädd. Pehr Isac Blanck och Britt-Sofie stå lutade öfver densamma med ryggen vänd mot den döda. Uttrycket i deras ansikten är bekymmersamt, dock ej bedröfvadt; oroligt, dock ej ängsligt. De betrakta den ur lifvet bortgångna främlingens kvarlåtenskap, det enda arf söderländskan i norden efterlämnade åt en deltagande eller likgiltig, kanske fiendtlig mänsklighet.

Kvarlåtenskapen består af tre till jordelivvet nyanlända gäster — *trillingsystrar*. Små näpna pyren, som med förvånade ögon stirra omkring sig. Och då makarnas blickar möta dessa ögon, då försvinner det bekymrade uttrycket ur deras egna. Det aflöses af ett hjärtligt, måhända med vemod bemängdt leende, men dock ett leende. Ett leende, som lyser öfver den mest förhärades drag, då han blickar in i oskuldsfulla barnaögon och tänker: Sådan var en gång äfven jag, innan min själ dukat under för djäfvulens frestelse och mitt hjärta besudlats af det onda.

Ingen af de tre hade förrådt det nyfödda barnets otålighet genom skrik eller jämrande. Det ljud, som vi nyss jämförde med nykläckta kycklingars pip hade snarare kunnat liknas vid späda lärkors kvitter.

De båda makarna stodo länge tysta. De voro goda människor, om ock besmittade af tidsandans ytlighet och flärd. Samma känslor rörde sig i deras inre. Den Gud, på hvars tillvaro de icke eller åtminstone helt flyktigt trodde — kanske hade han beredt dem denna tredubbla

öfverraskning såsom en tröst och fägnad på deras annalkande ålderdom.

Slutligen bröts tystnaden. Det var Britt-Sofie, som först talade.

— Så märkvärdigt det kan slumpa sig här i världen! yttrade hon med en lindrig suck . . . Men säg mig, kära du, hvad skola vi nu ta oss till med de små stackarne?

— Naturligtvis ha vi ingen rätt, kanske ingen egentlig lust heller, att behålla dem hos oss. Modern var fransyska, förmodligen nyanländ till Sverige, och i så fall kunna barnen ej betraktas som svenska medborgarinnor . . . Var modern gift? Det veta vi inte. Hon har visserligen en slät ring, men det betyder ingenting . . . Tydligt är emellertid att hon tillhör den högre samhällsklassen . . . Det bästa blir väl att jag i morgon aflägger ett besök i franska ministerhotellet och får saken arrangerad. Jag ser ingen annan utväg för närvarande.

— Kära gubben, det förefaller mig nästan som om du pratade i nattmössan . . . Hur vet du till exempel att hon inte är gift och allt det där? . . . Du tycks nästan ha glömt att hon inte kom ensam, fast jag inte nekar att hon kom som från skyn . . . Kusken eller betjänten, hvad han nu var för något, måste kunna lämna alla de upplysningar, som vi behöfva.

Den svartmuskige individen hade verkligen helt och hållet försvunnit ur den gode Pehr Isac Blancks hågkomst. Och strängt taget var det ju ej att undra på, om hans hjärna blifvit en smula förbryllad af det oväntade, som under denna minnesvärda afton inträffat på olika skådeplatser — alltifrån Tessins ståtliga konungaborg nere i staden och ända till trädgårdsmästarens blygsamma hemvist långt borta på söder.

— Du har rätt, min gumma lilla, svarade han skamset. Jag är alldeles bortkollrad . . . Inte nog med att *monsieur Legrand* måste ha reda på allt om den

stackars affidnas förhållanden . . . Bland hennes bagage i vagnen måste naturligtvis finnas alla de papper, som äro nödvändiga för att bevisa hennes identitet . . . Hon kom inte som en vanlig kringstrykerska, så mycket är åtminstone säkert, tillade han.

Båda kastade därvid en blick på de olikartade klädesplagg, som lågo kringströdda öfver stolar och andra möbler, samt till en del äfven på golvet. De fina svarta silkesstrumporna, den dyrbara zobel-pälskappan, de äkta valenciennes-spetsarna på linnet — allt detta och ännu mera skvallrade om att ägarinnan ej tillhört de ekonomiskt lottlösa här i lifvet.

— Nå, gå ut och få tag i den där karlen, hvad han nu heter, sade Britt-Sofie otåligt.

Pehr Isac Blanck lydde oförtöfvadt sin äkta hälfts befallning och aflägsnade sig med brådskanie steg ur gästrummet. Det dröjde länge innan han kom tillbaka, och då han äntligen gjorde det, var han blek. Hans uppsyn företedde den högsta grad af häpnad, ja, förskräckelse.

— Nå? frågade Britt-Sofie, som redan kände onda aningar.

— Borta! . . . Försvunnen! . . .

— Försvunnen!!

— Ja, försvunnen! flämtade Pehr Isac och dignade ned på den enda stol, som var ledig.

— Hvad i all världen säger du!?

— Han är borta! säger jag. Och inte nog därmed: han har försvunnit med både häst och vagn och bagage . . . kort sagdt med allt!

— Den uslingen! . . . Ja, så snart jag såg hans lömska ansikte anade jag att han ej var en sådan, som man gärna vill möta om natten i en mörk skog . . . Att så svika sin arma matmor . . . Åh den eländige skurken!

— Ja, du har rätt. Men hvad tjänar det till att prata? Vi måste handla, det är det viktigaste.

— Hvad har du att föreslå?

— Vi måste sätta efter honom. Han kan omöjligen ha gifvit sig i väg åt något annat håll än söderut... Ned åt staden kan han inte ha vågat sig. Där skulle han nödvändigt ha väckt uppseende...

— Sätta efter honom! Menar du verkligen allvar, Per Isac, eller börjar du bli barn på nytt? Betänker du inte, att den uslingen vid det här laget har två timmars försprång? Nej, har du inte bättre att föreslå, så...

— Visst menar jag allvar. Nog har han två timmars försprång, det vore svårt att neka... Men det är skillnad på försprång och försprång. Hade han till exempel ridit en arabisk fullblodshäst och varit utan hvarje tillstymmelse till packning, då erkänner jag, att saken ställt sig kinkig. Men betänk, att han kör en tung resvagn med två stora koffertar fastsurrade, och lägg vidare på minnet att denna vagn, som förut dragits af två hästar, nu fortskaffas blott af en!... Nej, för en skicklig ryttare på en snabbfotad kamp skall det ej möta några öfvervinneliga svårigheter att hinna fatt gynnaren, om han styrt vägen söderut, hvilket jag anser vara själfklart.

— Allt det där hade kunnat sagts mycket kortare, men jag tillstår gärna att du har rätt, svarade hans hustru. Hur skall du emellertid få tag i en häst? Vår egen gamla Brunte har spatt och har för resten aldrig känt en ryttare på sin hvassa rygg. Och ryttaren se'n? Du har just aldrig varit någon konstberidare, om jag minns rätt!

— Nu tycker jag, att det är *du* som pratar i onödan. Låt det där bli min sak. Ge mig min vargskinnstulubb, pälsmössan och storstöflarna, så springer jag för glatta lifvet till inspektör Erlandsson. Han bor bara tio mi-

nuters väg härifrån, och han har en fuxmärr, som kan lägga i väg, och hans dräng, Anders Johan, rider bättre än en kunglig kurir.

Madame Britt-Sofie rodnade lindrigt — vi veta ännu icke hvarför — då hon hörde namnet Anders Johan, men hon skyndade sig att fullgöra mannens befallningar, och snart var denne försvunnen i den mörka, skytunga februarinatten, hvares dunkel ej bröts af månens kalla, men vänliga strålar.

Efter en half timme, hvarunder Britt-Sofie pysslade om de tre små världsmedborgarinnorna, kom han ändtligen tillbaka, flåsand efter den ovanliga kroppsrörelsen.

— Nå, är det gjordt? frågade hustrun.

— Ja, Anders



Johan satte genast i väg, och nu återstår det bara att vänta. Det blir väl ändå ingen sömn i natt.

Timmarna gingo. Långsamt för Pehr Isac, som stoppade den ena pipan efter den andra. Hastigt för Britt-Sofie, som hade mycket att bestyra inne i gästrummet — den stilla dödens och det nyvaknade livvets gästrum. Gång efter annan sväfvade hennes blickar från moderns marmorhvita anlete till de små kerubernas rosenfärgade kinder. Hon tänkte mångahanda tankar, och aldrig hade hon känt sig stå så nära som nu inför livvets allvar.

Först och främst tänkte hon dock liksom kvinnan i skriften:

— Hvad månne varda af dessa barnen?

* * *

Klockan kunde väl vara fyra eller half fem på morgonen, då det ännu en gång bultades på trädgårdsmästareparets dörr.

Det var Anders Johan. Han kom ensam, utan att hafva gjort någon fångst.

— Det var omöjligt att hinna fatt den göken! pustade han. Ett par stenkast härifrån hade han spännt kraken från vagnen och fortsatt vägen barbacka. Men ekipaget finns kvar, fast kofferterna ä' uppbrutna, och hvad som fanns i dem ligger kringströdt huller om buller på vägen... klädningar och fruntimmerspynt och tocke där... Två saker tog jag med mig, och här ä' dom. Rexten kunna vi ju hemta genast i en kärra. De' ä' synd att låta grannlåten ligga, tycker jag.

»Sakerna» voro en marokängklädd låda, ungefär en fot lång och hälften så bred, samt en väska af starkt, brunt läder. Att döma af det röda sammetsfodret måste den förstnämnda vara ett juvelskrin, och den senare hade förmodligen tjänat till förvaringsrum för panningar, ty den

bräckta låsmekanismen var synnerligen invecklad. Nycklarna till dessa båda föremål anträffades för öfrigt sedermera i den dödas kläder.

Det som undgått den otrogne tjänarens roflystnad hämtades genast i en skottkärra.

En stund därefter voro ljusen släckta, och tystnad hade bredt sig öfver trädgårdsmästarehuset uppe på Söder, detta hus där de första trådarna så oanadt skulle spinnas till efterföljande historia.



4.

Rosor i knoppning.

Dagen efter de i föregående kapitlet skildrade tilldragelserna aflade vår hederlige Pehr Isac Blanck sitt påtänkta besök i franska ministerhotellet, som emellertid då ej hyste någon verklig minister, utan endast en diplomat af ett trappsteg lägre rang. Missnöjd med de betydliga mutor, som åtgått till sista riksdagen, hade kung Ludvig XV af Frankrike nämligen redan i juni 1770 hemkallat grefve de Modène, och i hans ställe afgick M. Barthélemy i egenskap af *chargé d'affaires* till Stockholm.

Denne förklarade artigt, men bestämdt, att han ingenting kunde göra åt saken. Och detta svar tycktes ju helt naturligt, då ju icke det allra ringaste bevismedel fanns för att konstatera de tre nyfödda världsmedborgarinnornas härkomst — intet annat än trädgårdsmästarens egna ord. Och som man vet hade det muntliga ordet under denna svekets och intrigernas tid ej någon betydelse i den diplomatiska världen, lika litet som det tillerkännes någon bindande kraft i våra dagar.

Med tungt hjärta begaf sig vår hederlige *horticulteur* på hemvägen för att meddela resultatet af sin beskickning.

Då han anlände till sitt fridfulla tjäll på Söder öfverraskades han knappast vid att finna huset fullt af folk.

Det var bud, dels gående, dels ridande från hufvudstadens aristokratiska familjer, bördens och börsens, och de hade i uppdrag att beställa kransar och blomstertroféer, som skulle prunka vid den hädangångne monarkens likbegängelse. Både hattar och mössor voro representerade. Den kung, hvars lefnad de efter bästa förmåga sökt förbittra, han skulle nu ändtligen hyllas, då han ej längre var i stånd att uppfatta eller uppskatta hyllningsgården.

Denna dag och de närmast följande blefvo inbringande för trädgårdsmästarefamiljen. De båda drängarna och husets enda piga hade fullt upp att göra med att klippa och skära i det rikligt försedda växthuset. Pehr Isac Blanck öfvervakade det hela och tillsåg att det blef harmoni och symmetri i guirlander, kransar och blomsterlyror, och hans hustru vidtog de avslutande åtgärderna.

Tack vare en lycklig slump hade man redan på förmiddagen lyckats anskaffa en duktig amma åt trillingsystrarna.

Hushållerskan Lena Bratt hos inspektor Erlandssons hade »råkat i olycka» för en sergeant vid Svea garde och för ett par dagar sedan följt sitt barn till grafven. Genom vänlig öfverenskommelse mellan de båda familjerna fingo trillingsystrarna tillsvidare ett slags inackordering hos inspektorns i afvaktan på att de skulle taga sitt blifvande uppehälle hos makarna Blanck, hvilka af ett nyckfullt öde utsetts till deras fosterföräldrar.

Vid döpelseakten, som försiggick en vecka efter den händelserika natten, erhöilo dessa tre under så egenomliga omständigheter till världen komna systrar de prålände och med tidsandans smak öfverensstämmande namnen Doris, Elmira och Lydia.

* * *

Åren gingo och »mamsellerna Blanck», som de unga flickorna kallades, växte upp till blomstrande ungmör — blomstrande midt ibland alla dessa Floras älsklingar, som tryggade fosterföräldrarnas tillvaro.

På försommaren 1786 konfirmerades de samtidigt i Katarina kyrka samt ådrogo sig allmän uppmärksamhet för sin skönhet och sitt behag.

Fastän nyheterna den tiden ej spriddes så hastigt som i den nuvarande, de dagliga tidningarnas, extrabladdens och telefonernas period, hade dock äfventyret under natten mellan den tolfte och trettonde februari år 1771 snabbt utdunstat bland allmänheten, och redan som småttingar voro de tre små systrarna populära personer. »Hela Stockholm» kände och intresserade sig för deras tillvaro. Det var således ej förunderligt att på den nämnda konfirmationssöndagen stora skaror vallfärdade till Katarina kyrka, för att bevittna något som ej utan öfverdrift kunde kallas ett *événement*.

De, som lyssnade till kyrkoherdens allvarliga och djupt kända förmaningstal, voro lätt räknade. Alla sökte uppfånga en skymt af de tre gracerna, och då dessa efter den högtidliga aktens slut lämnade templet måste de rodnande passera förbi en frivillig hedersvakt, i hvilken man såg mycket af hvad Sveriges hufvudstad den tiden ägde lysande och förnämt. Naturligtvis hade Stockholms välborna och högvälborna rouéer infunnit sig i massa samt njöto med synbart och hörbart välbehag af den tredubbla ögonfågeln.

— Det där vore någonting för dig, *mon cher comte!* sade en elegant kavaljer och gaf med ett cyniskt leende en knuff i sidan åt sin högvälborne stallbroder.

— Menar du alla tre? genmälde den tilltalade, den unge grefve Adelhjelm, en bland Södermanlands rikaste fideikommissarier.

Han åtnjöt i hela Stockholm en tvåtydig ryktbarhet för sina galanterier, hvilka ofta ansågos öfverskrida det passandes råmärken, till och med under den moraliskt ruttna och långt ifrån sippa gustavianska tiden. I trots däraf — eller kanske just därför — stod han i hög gunst icke blott hos högaristokratiens damer, utan äfven hos kvinnorna af folket. Hans amuretter voro otaliga, och skådeplatserna för hans triumfer förlagda till både slott och koja. Med andra ord: han var en sannskyldig Don Juan, för så vidt man öfver hufvud taget kan tänka sig denna varmblodiga, sydländska typ i den kalla norden.

Vi hafva redan nu ägnat honom en utförligare uppmärksamhet, eftersom han kommer att spela en framträdande roll under gången af denna berättelse. Vi tillägga att hans yttre — tvärt emot hvad man skulle kunnat tro — knappast förklarade, ännu mindre rättfärdigade hans ofta bevisade trollmakt öfver det svaga könet. Anletsdragen voro snarare oädla än motsatsen. Åtminstone förspordes ej i dem en tillstymmelse till aristokratisk anstrykning. Näsan var trubbig och pekade uppåt på ett sätt, som i våra dagar lär känneteckna innevånarne i »Sveriges Manchester». Men näsborrarna voro vidgade som på en ifrig pointer under den brådaste andjakten. De röda, uppsvällda kinderna skvallrade om, att han icke uteslutande ägnade sig åt den lidelse, som beskyddas af Venus, utan att han på lediga stunder äfven skänkte sin dyrkan åt vinguden. De små och plirande ögonen voro mattgrå, och utsväfningarnas öfvermått hade omgifvit dem med fårör och rynkor, som han ej brydde sig om att dölja. Munnen var bred och läpparna tjocka som hos en brunstig satyr, och den förskönades ingalunda af två bristfälliga tandrader, om hvilka man knappast visste huruvida de voro gula eller gröna.

För att göra mannen den rättvisa, som vi i vår egen-
skap af historisk romanförfattare äro honom skyldiga,

bör det dock sanningsenligt tilläggas att hakans linier voro oklanderliga och kraftigt tecknade. Hon hade den kraftiga form, som man ofta återfinner hos det gamla Roms fältherrar och cæsarer och förutan hvilken den klassiska skönheten i ett manligt anlete är ofullständig.

Då man en gång i ett förnämt sällskap högljudt förundrade sig öfver Adelhjelm's framgångar hos det täcka könet, lär fru Charlotte Schröderheim med vanlig påpasslighet och kvickhet hafva svarat:

— Det är tydligt nog, tycker jag: fruntimren haka upp sig på hans stora haka!

Men mannens yttre representeras ju icke allenast af anletsdragen. Och det finnes karlar — isynnerhet fula sådana — som påstå, att dessa ej spela någon roll därvidlag. I deras ögon skulle Adelhjelm hafva framstått såsom typen för manlig skönhet. Hans gestalt var nämligen idealisk, värdig en Apollo di Belvedere med en anstrykning af den Farnesiske Herkules.

Och man vet ju, att en »grann figur» alltid har en viss dragningskraft för »det evigt kvinnliga».

Sedan vi lämnat detta ofullkomligt målade porträtt, återvända vi till de båda samtalande utanför Katarina kyrka.

— *Det där?* genmälte Adelhjelm. Jag förstår inte riktigt hvad du menar, *mon cher* . . .

— Nå ja, jag borde kanske ha uttryckt mig något tydligare. Jag menade de där *tre*, upplyste den andre, kunglig sekreteraren von Ehrenfeldt.

— Allesamman?

— Hvarför inte? Alla goda ting ä' *tre*. Och nu, sedan du tröttnat på din fransyska aktris kunde du ju låta dem öfvertaga hennes eleganta våning vid Jakobs kyrkogränd. På det sättet finge du dig ju ett helt harem *en miniature*, och det pikanta i saken skulle inte förminskas af att de *tre* huldgudinnorna äro systrar. Det



där är något att tänka på. eller hvad tycker du själf, *mon cher comte*? Sämre idéer har du haft i dina da'r.

— Kanske du har rätt, jag får tänka på saken, yttrade Adelhjelm småskrattande till svar. Men det är nog ingen som kniper dem ännu. Det blir bäst att låta dem stå på tillväxt.

— Men du, som tycker om *primeurer*...

— Se, så, prata inte nu... Apropos *primeurer*, låt oss gå ned på Pelikan och se om de ha något godt att bjuda på.

— *Merci, mon cher baron*. Både magen och pungen säga ja, och hjärtat säger tack, svarade kunglig sektern, som var en goddagspilt och kunde utantill sin Kajsa Varg, den tidens köksorakel, som egentligen icke hette Kajsa, utan Christine.

* * *

Medan de båda förnäma odågorna aflägsna sig för att njuta af gommens nöjen, vilja vi ägna en stunds uppmärksamhet åt de unga hjältinnorna i denna berättelse, »de tre gracerna», som nyss bekräftat sitt döpelseförbund utan aning om det elddop, som framtiden för dem hade i beredskap.



5.

Drifhusplantor.

Femton år äro en lång period i människolifvet — en tid, hvarunder barnet knoppas och blomstrar till yngling eller mö.

De tre hemlösa, sydländska drifhusplantorna, som genom ödets nyck planterats i nordisk jordmån, hade trifts, frodats och vuxit upp, så att det var en lust och glädje att skåda. De barnlösa fosterföräldrarna ägnade åt dem sin kärleksrikaste omsorg. I huset rådde ekonomiskt välstånd. Trillingsystrarna Doris, Elmira och Lydia voro lika prydligt pyntade som trots några borgaredöttrar med rika föräldrar, och den hederlige Pehr Isac Blanck åtog sig själf elementerna i deras andliga utbildning. Det bör dock tilläggas, att dessa »elementer» sträckte sig föga längre än till innanläsning och skrifning.

Religionen betraktades vid deras undervisning såsom en bisak. Man lefde och andades ju midt uppe i fritänkeriets tidevarf, och den lilla uppsättning af andlig lektyr, som stod på bokhyllan, nedtogs knappast vid andra tillfällen, än då de stora rengöringarna till sommar och jul gjorde denna åtgärd oundviklig.

För öfrigt voro så väl trädgårdsmästaren som hans maka inom sin anspråkslösa sfär typiska representanter

för den frivola tidsanda, som tyvärr alltför mycket gynnades och uppmuntrades från allerhögsta ort under Gustaf III:s till det yttre lysande regering, som blott dolde alltför mycket maskstunget och murket bakom det glänsande skalet.

Det hviskades ganska oförtäckt att »gubben Pehr Isac» bestod sig med en älskarinna, och därtill en dyrt underhållen sådan, i staden mellan broarna. Och det var icke alla nätter, som han tillbragte i trädgårdsmästareboingen uppe på söder. Efter dylika utflykter återvände han utbrunnen och viljelös, och hans sysslor fingo, så godt det gick, skötas af de båda drängarna.

Å sin sida lät hans hulda maka emellertid aldrig förmärka några spår af svartsjuka.

Och detta hade tvifvelsutän sina giltiga skäl — så giltiga, att de ej kunde vederläggas.

Det var nämligen en offentlig hemlighet uppe i dessa trakter, att om »gubben» unnade sig åtskilliga friheter utom det äktenskapliga samlifvets rämärken, så kunde hans »gumma» ej heller fullständigt fritagas från denna graverande beskyllning. Och det var därför hon visligen teg.

Den i ett föregående kapitel omtalade Anders Johan var nämligen hennes gynnade tillbedjare och i okvald besittning af de rättigheter, som eljes och uteslutande tillkomma den lagvigde äkta mannen. Det var ej bekant, huruvida Pehr Isac anade detta förhållande. Gjorde han det, så bibehöll han dock aningen för sig själf. Det var det klokaste — och klokhetsmoralen har ju varit gällande i alla tider, äfven den gustavianska.

»Små grytor ha också öron.» Så lyder ett gammalt ordspråk, som ofta besannats. Mycket, som i förstone var dunkelt och obegripligt för trillingsystrarna, blef dem sedermera klart och tydligt. Det var ej alltid, som de förblefvo främmande för meningen i de frivola visor

fosterfadern ofta gnolade och i hvars omkväden fostermodern en och annan gång instämde. Och udden i deras slippriga anekdoter, som i begynnelsen varit trubbig, tillspetsades småningom, så att den trängde till systrarnas dittills oskärade hjärtan.

Och då de hunnit den kritiska tidpunkt, hvarvid barnet utvecklades till jungfru — en tidpunkt, som för dessa döttrar af ett sydligare luftstreck kom mycket snart — då fanns det för dem knappast några hemligheter. De visste att det ej, var som det borde vara, då fosterfadern stannade borta öfver natten eller då Anders Johan vid dylika tillfällen infann sig hos fostermodern på aftonen, blef ensam med och stannade kvar hos henne till långt fram på morgonen.

Hvilken renhet, hade den också varit änglaskär, skulle väl hafva kunnat förblifva obesudlad i en slik omgifning, där allt tycktes vara anlagdt på att grumla barnasjälens okonstlade frid?

Efter denna korta sidoutflykt, som vi hälst hade velat undvika, men som varit nödvändig för att tydliggöra åtskilligt af hvad som sedermera förekommer i denna berättelse, är det tid att vi kasta en blick på »främlingens kvarlåtenskap» — de tre systrarna Doris, Elmira och Lydia.

Först några ord om deras yttre!

Vid den tidpunkt, hvarom vi nu tala, det vill säga efter gångna femton år, skulle iakttagaren utan betänkanke hafva tagit de båda äldre för tvillingisystrar. Ej nog med att deras redan vid så unga år yppiga gestalter ägde samma rundning och harmoni i linjerna — deras anleten syntes äfven vara gjutna i samma form af den yppersta fulländning. De stora, svarta, bländande ögonen lyste af samma eld, den alabasterhvita pannan hade hos den ena samma fina teckning och samma omfång som hos den andra. Om en Praxiteles skulle hafva mejslat

Elmiras grekiska näsa, så hade han gjort det med samma konstnärshjerting som en Fidias ägnat åt Doris, — dock med full öfverensstämmelse i resultatet. De pärlhvita tänderna blänkte mellan svällande purpurröda, till kyssar inbjudande läppar hos bägge, och kindernas gropar täflade hos dem båda i näpet behag. Ja, denna likhet ådagalades ända in i de minsta enskildheter. De små rosenröda öronen skulle hafva anstått en Hebe, fötterna en Cendrillon, händerna . . . men hvarför uppehålla oss vid dessa jämförelser, som dock förblifva ofullkomliga och ej tillnärmelsevis motsvara urbildernas bedärande fägring.

Bedärande? Ja, eller ännu bättre: eldande, berusande. Ty det måste sägas: Doris' och Elmiras skönhet var af sinnlig art. Det var detta slags skönhet, hvarmed det gamla Greklands hetärer slogo männen i ljuftva rosenbojor, den skönhet, hvarmed en markisinna de Montespan tjusade en Ludvig den fjortonde, hvarmed en Pompadour, en Dubarry gjorde hans sonsons son till en ynkelig narr.

Redan nu vid endast femton års ålder framträdde hos dem detta drag med omisskännlig tydlighet.

Nu några ord om Lydia.

Hon var så att säga en förändligad kopia af sina båda systrar. Hvad som hos dem var yppigt och utmanande, tedde sig hos henne såsom ett ljuft och blygsamt behag. Ögonen hos henne glödde ej med en förtärande eld, utan med en stilla låga. Hennes mun inbjöd ej till många älskares kyssar, utan till en enda makes. Allt hos henne hade en mera så att säga nordisk anstrykning, därför att det var en skiftning ljusare. Hennes pannas hvithet var icke alabasterns, utan snöns, och hennes kinders rodnad var en nyans blekare än den fullt utvecklade rosens.

Samma skillnad gjorde sig förnimbar i deras sinne- lag och temperament. Den inneboende lefnadslust, som

hos Doris och Elmira tog sig uttryck i en till vildhet gränsande ysterhet, höll sig hos Lydia inom skrankorna för en mera naturlig glädtighet, som därför likväl ej saknade sina utbrott af sund uppsluppenhet. Af det brådmogna, som förmärktes hos de två andra, spordes hos henne ej den aflägsnaste skymt.

De sedligt osunda förhållanden, under hvilka de tre flickorna uppväxte, hade redan tryckt en viss stämpel på Doris och Elmira, som vid den period, hvarom vi nu tala, till och med börjat gyckla däröfver. Hos Lydia alstrade de en djup sorgbundenhet, desto mera rörande som den hos henne var halft omedveten och hon endast otydligt uppfattade sina systrars gäckande anspelningar på det ömtåliga ämnet.

* * *

Vid denna tid inträdde en vändpunkt i hela familjens lefnadsöden — en vändpunkt, förutan hvilken mångt och mycket säkerligen skulle hafva ställt sig annorlunda och denna historia antingen förblifvit oskrifven eller också affattats i annan form.

Vändpunkten kom som en blix, icke från klar himmel, utan helt vanligt och prosaiskt från ett skyhöljdt firmament.

Natten mellan den tjugusjette och tjugusjunde juli 1787 gick öfver hela Stockholm jämte dess omnejd ett fruktansvärdt åskväder, som åstadkom mycken förödelse, sköflade mycken egendom och många lif i en tid, då åskledaren visserligen för ett trettiotal år sedan uppfunnits af den odödlige Benjamin Franklin,* men ännu icke var

* Om honom, vetenskapsmannen och republikanen, skrefs på latin den frejdade minnesversen:

Eripuit coelo fulmen sceptrumque tyrannis.

På svenska:

»Blixten han ryckte från himmelen ned och från tyrannerna spiran.»

uppsatt på mer än två herrgårdar i svenska landsorten samt på kungliga slottet och två kyrkor i Stockholm.

I Blanckska huset på söder lågo alla dess sju invånare försänkta i den blytungta sömn, som ofta plägar följa på en kvalmig röt månadsdag — och det var ju dessutom genom en ödets egendomliga ironi natten till sju-sofware-dagen. Plötsligt sprutto sex af dem till vid en fräsande knall — åskviggen hade träffat den gamla trädgårdsmästareboningen, som inom kort stod i ljus låga och oundvikligen var dömd till undergång.

De sex räddade sig i blotta linnet, sedan de lyckats rafsas åt sig endast några klädesplagg och intet annat.

På den sjunde tänkte ingen förrän det redan var för sent.

Denne sjunde var ingen annan än vår hederlige trädgårdsmästare Per Isac Blanck, hvars förkolnade och oigenkännliga lik dagen därefter återfanns i askan.

Vi vilja icke för länge dröja vid den bedröfliga tafla, som denna dag upprullades, belyst af julisolens varma strålar från en återigen molnfri himmel.

Den återgaf intet annat än förödelelsens hemska styggelse.

Familjen stod i ordets egentligaste mening på bar backe.

»Då nöden är som störst är hjälpen som närmast,» heter det emellertid, och sanningen i detta talesätt kom äfven nu till heder. Den nödställda familjen fick röna prof på sina medmänniskors välvilja — om också denna närmast hade sitt ursprung i deltagandet för de tre af ett romantiskt skimmer omgifna trillingsystrarna.

En anspråkslös bostad anskaffades åt densamma på Ladugårdslandet, och alla medlemmarna försågos med nödtortig yttre utrustning för den närmaste framtiden. Inom de aristokratiska familjerna och de mera burgna köpmannakretsarna, som ofta varit den så sorgligt hädan-



gångne trädgårdsmästarens kunder, hopsamlades en efter den tidens förhållanden betydlig summa — ej mindre än 500 daler silfvermynt.

Meningen var att med dessa medel bereda änkan tillfälle till fortsättande af mannens inbringande verksamhet. Och om syftet med denna gifmildhet blifvit fullföljdt, så skulle allt möjligen hafva gestaltat sig annorlunda.

Men så var det ty värr icke bestämdt i ödets outrannsakliga rådslag. Britt-Sofie, hvares moraliska motståndskraft blifvit bruten genom den plötsliga olyckan, sörjde sin gode, om ock lättsinnige man några dagar och fortsatte helt öppet sin förbindelse med Anders Johan, på hvilken de fem hundra silfverdalarerna öfvade en vida mäktigare dragningskraft än den kärlekskranka änkans vissnade behag.

Det gick alltmera utför, och förfallets lavin växte ideligen. En vacker dag var Anders Johan försvunnen och med honom ungefär hälften af de penningar, som funnos kvar. Han hade gått ombord på ett kofferdifartyg, som var destineradt till Riga. För sjuttiofem af de återstående silfverdalarerna öfvertog Britt-Sofie ett sämsta klassens traktörställe i Kåkbrinken.

Där lämna vi henne tills vidare med sina fosterdöttrar.

SLUT PÅ PROLOGEN.



Skönhetens klöfverblad.

1.

Ett kaffehus i Gustavianska tiden.

Små orsaker ha stora verkningar.

År 1641 infördes den ädla kaffebönan till Storbritanien och vållade genast så att säga en revolution i det offentliga lifvet. Det var icke nog med att man erhölet ett nytt, i Europa dittills okänt njutnings- och stimuleringsmedel. Man fick äfven de historiskt ryktbara *kaffehusen*. Den roll, hvilken dessa inrättningar spelade särskildt i England och Frankrike, torde ej kunna öfverskattas.

I det förstnämnda landet blefvo åtskilliga af de finare *coffeehouses* centralpunkter för det politiska och kommunala lifvet. Hvad som nu för tiden läses i tidningarnas ledare, det kunde man i dessa flydda dagar höra på Londons kaffehus. Där sammandrabbade andarna, och där angafs den politiska ton, hvori de mäktige och högt uppsatte med eller mot sin vilja måste instämma.

I Frankrike gestaltade sig förhållandena icke alldeles på samma sätt. De politiska spörsmålen vunno ingen eller åtminstone en särdeles knappt tillmätt terräng på dessa parisiska *cafés*, hvilkas ryktbarhet fortlefver ännu

i våra dagar, om ock de flesta af lokalerna längesedan jämnats med jorden. Där afsköt det vittra skämtet sina hvassa, stundom förgiftade, pilar. Där debatterades djupsinniga, filosofiska frågor. Och där — märk väl — såg upplysningstidehvarvet sin första gryning.

Nu till de *svenska* »kaffehus», hvilka långt senare dök upp i vårt lands hufvudstad. De företedde en helt annan prägel. Det var endast i början som den ädla morkadekokten utgjorde förnämsta dragningskraften.

I de flesta fall kunde kaffehusen snarare göra skäl för benämningen — visserligen en förskönande sådan — »jungfruhus».

Icke i den meningen att gamla jungfrur där vid den gudomliga kaffetåren afhandlade sin nästas fel och svagheter. Bort det. De varelser af genus femininum, som satte sin prägel på dessa ställen, voro icke gamla, och på den sköna hederstiteln »jungfru» gjorde de säkerligen inga anspråk. Det kvinnliga, som nått en mera stadgad ålder, representerades endast af etablissementets värdinna.

Dylika »kaffehus» afhandlas ofta i den gustavianska och efter-gustavianska tidens vittra litteratur.

Nordens Anakreon, den odödlige Carl Michael Bellman, nämner dem mer än en gång. Hvem af hans läsare eller sångare glömmar väl Gumman på Thermopolium, det vid Myntgränden belägna kaffehuset, eller Lotta, »dess jungfru»?

De skola lika litet förgätas som Mutter på Tuppen, Mor på Fyrkanten, Mor Maja Myra i Solgränd, Kolmätars Lotta, Sofia på Lokatten, Jeanna som tappa' sin rubin, och Ormens pigor: »ett traktörsställe i Staden, där fader Bergström gemenligen spelade 'Nu hvilas hela jorden', se'n han hunnit från Katrina-trakten och ärnade sluta».

Med läsarens gunstbenägna tillåtelse skola vi nu introducera honom på ett dylikt ställe, sådant det existerade i tredje Gustafs hufvudstad en vårdag år 1788. Det var

beläget vid Jöran Helsings gränd, som denna passage då kallades, och hade för några år sedan grundats af en viss Abraham Karfunkelstein, som i likhet med så många af sina stamfränder inflyttat till Sverige, då Gustaf III med den ädla fördomsfrihet, som för honom ofta var ett utmärkande drag, beviljade utsträckta rättigheter åt mossaiska trosbekännare.

Detta kaffehus, som med afsiktlig miststydning af skylten, *en förgylld påfågel*, ursprungligen burit namnet »Gula kalkonen», hade sedermera på grund af ägarens bristfälliga hörsel — det vill säga då hans gäster begärde kredit — omkristnats till »Döfva juden», hvilken benämning i sin ordning måst ge vika för »Ljufva döden» efter en väldig kalabalik, då en jägmästare på denna inbjudande lokal hastigt och lustigt förpassats till de sälla jaktmarkerna.

»Ljufva döden» stod alltid i högt anseende — förlåt detta olämpliga uttryck! — för sina vackra flickor. På kaffet synes ej gästerna hafva ställt så stora anspråk, om de också själfva rätt ofta tillhörde samhällets *grädda*. »Allt slags *liqueur*» — som det heter i en otryckt dikt af Bellman — stod nämligen till buds, alltifrån den svenska nektar, som under tredje Gustafs tid firade så lysande triumfer, samt ända till anisette, kirschwasser och eldiga spanska viner —

Ett ämbar persiko,
Ett krus med malörts-knoppar,
En floribus med droppar,
Ett fat vespredo — jo!
Buteljer, femton dussin,
Med en komposition
Af pomerans och russin,
Lavendel och citron!

En stänka cypervin,
Godt gammalt franskt, än mera

En hel baril madera
 I ordens-karaffin,
 Rödt hoglands, af det ljusa
 En kanna eller två,
 En balja syrakusa,
 Och moslervin en så! — — — *

Ingen som med späckad börs inträdde på detta lokus behöfde likt Bellman i ofvannämnda dikt klaga:

»Jag törstar, jag dör...»

Nej, i stället kunde han med friskt mod uppstämma:

Bort allt hvad oro gör!
 Bort allt hvad hjärtat kväljer!
 Bäst att man väljer
 Bland dessa buteljer
 Sin maglikör.
 Granne, gör du just som jag gör!
 Vet, denna oljan ger humör.
 Hvad det var läckert!
 Hvad var det? Rhenskt bleckert?
 »Oui, monseigneur!»

* * *

Dagen kunde anses ganska långt framskriden. Åtminstone kunde den så anses vid denna för nittonhundratalets läsare aflägsna period, då borgerligt folk spisade sin middag senast klockan tolf efter mamsell Wargs (Anna Christina, *ej* Kajsa) »Hielpreda i hushållningen för unga fruentimmer», »om man så hafva kunde».

Gästerna på »Döfva juden» voro emellertid ännu ganska fåtaliga, och deras nykterhet stod, glädjande att säga, i rimligt förhållande till mängden af konsumenter. 'Konjaskupor', absint och dylika förfäande soppor voro

* »Handlingar rörande Bacchi Ordenskapitel» af Carl Michael Bellman.

äfvén under denna »glada» period okända välsignelser — om det äfvén måste erkännas, att de svenska krono- och husbehofsbränneriernas finkel var ett surrogat, som kunde utfylla tomrummet lika väl eller illa som åtskilliga af senare tidens hemlighetsfulla kemikalier.

Det är endast tre af gästerna, som tills vidare kunna göra anspråk på vår uppmärksamhet, men denna uppmärksamhet måste i stället blifva så mycket större. Dessa tre hade slagit sig ned vid ett bord i det skummaste hörnet och hade framför sig en flaska spanskt vin.

Den af de tre, som starkast fängslade blicken, var en något långlagd, blek och mager man. Den vackra hvälfta pannan öfver en stor och krokig näsa och de stora blå ögonen, hvilkas eld dock merendels skymdes af ett sömnaktigt flor, *måste* ovillkorligen fjättra uppmärksamheten. Det tillbakastrukna håret fladdrade i naturliga lockar, utan att vanställas af stångpiska eller puder.

Klädseln var nästan hvad man kallar tarflig, men snygg. Han hade lagt af sig rocken, och de bländhvita skjortärmarna stucko bjärt af mot den skarlakansröda västen. Han höll en luta i handen.

Nu några ord om de två andra dryckesbröderna.

Den ene, af medelväxt, med smärt gestalt och fina, regelbundna anletsdrag, röjde i sitt yttre en viss prydlighet, och hans dräkt bar alla tecken af att dess ägare, såvidt möjligt, sökte lyda modets nyckfulla lagar.

»Men den tredje, ack, den tredje...»

Denne vände sin rätt ansenliga kroppshyddas framsida åt publiken. Men då man betraktade honom framifrån såg man ett ansikte med groft tillyxade, men godmodiga drag och ett par lifligt spelande ögon, hvare det hvita dock var ganska rödanlupet och tydde på att mannen i fråga ej föraktade vingudens häfvor, då de bjödos i ymnigt mått.

Efter denna flyktiga presentation torde det måhända vara på tiden att nämna trions namn. Alla dess medlemmar buro titeln af »kongl. sekter», och deras namn lydde i den ordningsföljd, hvori vi uppräknat dem:

Carl Michael Bellman, Olof Kexél och Israél Hallman.

— Nå, min kära Olle, hur



känner du dig i kroppen efter dina tre månader på Bysis?

— Som pärla i guld, *mon cher*.

— Så konstiga liknelser! Inte är du just någon pärla, och nog händer det rätt sällan att du sitter i guld.

— *Eh bien*, jag får väl uttrycka mig tydligare . . .

Jag känner mig pigg som en mört . . . Jag känner mig precis som du själf, min bästa Israél, då du klockan sju på morgnarna fått ditt halfva dussin malörtsbeskar hos din vän pillertrillaren vid Handtverkargatan.

— *Pardon*, kära bror, aldrig mer än tre beskar åt gången... Någon religion ska' man ha, och jag hyllar den heliga treenigheten såsom en trogen bekännare af »Athanasii Symbolum».

— Tre beskar af beskaste beskaffenhet... Ha ha ha!
Bellman, som ända till nu suttit tyst och med nästan vemodig uppsyn stirrat framför sig, inföll nu:

— Men hur slapp du egentligen ut från Bysis?

Kexél antog en hemlighetsfull uppsyn.

— Fruntimmer med i spelet, eller hur? frågade Hallman med två hickningar och ett försmädligt grin.

— Ja, om jag vore rik, nog skulle jag lösa ut kunglig sekter Kexél från Bysis, så ofta det behöfdes... Jag skulle för resten aldrig låta honom komma så långt som till det ruskiga hålet uppe på Hornsgatan.

Det var Elmira som yttrade dessa deltagande ord med en harmsen min, som framkallade två gropar i kinderna och klädde henne förträffligt.

— Mitt söta barn, du borde veta att vår gemensamme vän är i kungens privata tjänst som »Secreterare vid Directionen öfver Kongl. Maj:ts Spectacler», och så höga herrar komma inte upp till det simplare Bysis på Hornsgatan. De få sitta på högvakten tillsammans med grefvar och baroner. Nu vet du det, min sköna.

— Tack så mycket för upplysningen, svarade Elmira med en gäckande nigning... Farbror Israél är allt lite svartsjuk på konglig sektern för hans tur hos fruntimmer... Men inte kan farbror ha några anspråk heller, han med sin kullriga mage och sitt röda snushorn!... Fy baj!

— Jag tror att du börjar fräckna till, din lilla näspärla... Men strunt i det... Jag håller mig bara med en älskarinna...

— Flaskan! inföll Doris, som just kommit ned från en öfre våning med blossande kinder och dräkten i ordning.

— Alldeles riktigt, min unge, men den älskarinnan är åtminstone trogen, fast hon är tillgänglig när som helst liksom... hm!... liksom så många andra...

— Skulle det där vara en pik åt mig? frågade Doris, på hvars kinder den cyniska anspelningen ej framkallat någon rodnad, eller åtminstone en blott flyktig sådan.

— Eller åt mig? instämde hennes syster.

— Den, som känner sig träffad, får gärna ta åt sig, svarade Hallman... Och folk går väl inte till »Döfva juden» för att bekanta sig med dygdiga vestaler, eller hur, mina allrasomsötaste och oskuldsfullaste liljor?

— Om inte herr Hallman vill gå hit, kan han låta bli, utlät sig Elmira snäsigt, men en van iakttagare skulle i hennes tonfall ha kunnat spåra en viss förlägenhet och att all känsla af skam ej var utsläckt hos denna unga varelse, som af omständigheterna så tidigt slungats in på fördärfvets sluttande bana, på den slippriga stig, där det är så svårt att vända om till jämna vägar och oförpestad luft.

— Se så, godt folk, inte ska' vi komma i lufven på hvarann så här dags på da'n och inte längre fram heller, vill jag hoppas! Jag är vid *bon courage* i dag och vill inte se några ampra miner. Fram med mera vin!

I, redliga män,
 som dyrken Bacchi lära
 och ej begära
 mer jordisk ära,
 än att vara Gudens vän!
 Här ser ni templet,
 och där är exemplet.
 Med hjärta i bröst,
 följ Bacchi ljufva röst,
 ur glasen tag er tröst.*

* »Uppmaning till Pocalernas tömmande». Af *Olof Kexél*.

Knappast hade Kexél slutat detta högstämnda deklamationsnummer, som han framsade förträffligt, om ock med någon lindrig brytning från fädernestaden Kalmar, förrän man från disken hörde en skarp stämman som skrek:

— Tet schkrifs inkentink opp for ten konklik sekter!

— Var lugn min hederlige Moses Abraham Melkisedek Naftali Mardokai Karfunkelstein! Här finns mynt, och det inte bara silfversiklar, utan bättre opp, ska' jag tala om!

I det Kexél med muntert öfvermod ropade denna harang, tog han upp ur fickan och skramlade med tre blanka dukater. Denna åtgärd hade en så stark inverkan på juden, att han stumt bugade sig och därefter rent af nedlät sig till att framstamma en förvirrad ursäkt.

Men det var icke endast på den snikna värdshusvärden som detta lilla intermezzo öfvat intryck. Den nästan ständigt bysatte teatersekreteraren Olof Kexél hörde i allmänhet ej till dem, som regerade med guldets obestridda härskarmakt. Alla ställets gäster, hvilkas antal nu ökats, sneglade med en viss oskrymtad förvåning bort åt det lilla bordet i vrån. Hallman knäppte händerna öfver den vördnadsbjudande magen och spärrade upp sina matta ögon. Elmira, som under tiden satt sig i Kexéls knä, flyttade sin mjuka arm från dess vällustiga slingring om hans hals och betraktade skalden med komisk häpnad.

Till och med Carl Michael Bellman, som hela tiden suttit stum och på sin luta intonerat en mängd af de oförvanskliga melodier, hvilka ännu i dag väcka vår tjusning och evigt skola väcka våra efterkommandes — själfva Bellman upphörde med sitt strängaspel och utbrast:

— Nu månede det vara på världenes yttersta tid! . . . Säg mig, min hjärtans bror, hvar tunnor tusan har du kommit åt pengar? . . . Dukater till och med!

— Jo, ser du, min aimabla hedersvän, det är inte så nödvändigt att man behöfver *ligga* på latsidan, fastän man

sitter på gäldstugan... Jag har *arbetat*, förstår du, och arbete befordrar hälsa och välstånd förutom att det botar kassafeber.

— Nå, hvad har du gjort för storverk, kära du? frågade Hallman nyfiket.

— Jo, jag har skrivit första akten på min treaktskomedi »Michel Wingler, eller Bättre vara brödlös än rådlös»,* och de här tre dukaterna, utom två som jag redan varit tvungen att växla, fick jag i förskott nu i dag på morgonen... Och nu: fröjd i

hjärtan och pokaler! Lefve Bacchus och Fröja!... Det är jag som bjuder!... Glada ansikten och botten opp!... Kyss mig, min sköna!

De sista orden voro riktade till Elmira, som utan märkbara tecken af blygsamhet lydte uppmaningen, icke en, utan flere gånger, och hvarje gång med oförställd lidelse. Hon hvi-

skade därefter ett par ord i teatersekreterarens öra. Hviskningen besvarades lika sakta, och ett talande ögonkast utbyttes mellan dem båda.

Hallman kastade en afundsjuk blick på sin broder i Apollo, höjde glaset och skrek:

* Första gången uppförd af »Svenska dramatiska truppen» den 18 sept. 1788.



— Fy tusan! Den där osmakliga kurtisen kväljer mig! . . . Vi ha väl kommit hit för att dricka, skulle jag tro? . . . Klang, gutår!

Doris hade under tiden tjänstgjort som Hebe och satt fram ett helt batteri flaskor af olika former och med skiftande innehåll på bordet. I mån som ruset verkade blef Hallman högljudd och stormande, Kexél glad och yster. Bellman »endast teg och drack» — nej, dricka kunde man ej kalla det. Han endast smuttade då och då med fundersam, själsfrånvarande min och återföll där-efter i sina tankar.

Småningom upplarnade emellertid skaldens anlete. De förut så dunkla ögonen brunno af ingifvelsens guda-låga. Han grep med ett kraftigt tag i strängarna.

Sorlet upphörde, och under längtansfull väntan rik-tades alla de närvarandes blickar — till och med »döfva judens» — mot Ulla Vinblads odödlige sångare.

Den odödlige öppnade läpparna. Den på en gång mjuka och klangfulla rösten smekte örat med välljudande tonfall, vare sig han talande eller sjungande uppvecklade för själen dessa ryktbara, ohärliga, ja, vidunderliga, men sanna och alltid hänförande taflor, hvilkas färger ständigt äro hämtade ur känslans djupaste schakt.

Nu började han, i det han blundade för att icke störas af de omgifvande föremålen och personerna:

— De dyrbaraste gåfvor utösas ofta af den lekande naturen under den mildaste himmel, då de dödliga med bleknade anleten ej mäka pryda sina kinder med den purpur, som de lysande blommor vid morgonstunden sprida. Man ser uti frustande floder en skönhet kasta sina pärlor. De gyllene fiskar i Kina uppstiga i svafvel-gul ånga utur berlinerblå katsor, fästade med rosenröda bandvippor . . . Hvad säger jag? Skördemännen på åk-rarna i det rika Indien kunna knappt i sina små glim-rande jackor förliknas med de violetta silfverax, som

skördas af deras agatliar. Dryckeskärlden vid de sorlande bäckar finnas i kastanieträn högt uppsatta med konstigt virkade förlåter. Herdinnor i nopkin och gingan, med solhattar af pärlemor, gunga i pomeransträn och uppfylla luften med förtjusande röster. Där kostar ett glas af stora Mogols aftonfinkel, älskelige bröder, cirka fem tolfte-dels svensk halföre, och af det kejsrerliga myrbrännvinet, som de främmande gesandter undfå vid afskedstagandet, älskelige bröder, för en vittnen får man så mycket, så att —
 (Carl Michael Bellman gjorde några löpningar på lutan och sjöng:)

Glacen darra mellan knogen.
 Håll i glaset. Du är mogen.
 Kejsarn sitter där på krogen
 hela dagen trogen.
Huile de Venus och persico
 växa där vildt uti skogen.

Det är ju själfva fan, mine älskelige?

I en röd skarlakanströja
 sitter han och har en blöja:
 Folket sig till jorden böja,
 sina glas upphöja.
 Torkar han glaset med blöjan? Jo,
 det plär hans höghet förnöja.*

Älskelige bröder! De dyrbaraste gåfvor utösas ofta af den lekande naturen ännu. Gutår! sup mig till!

Skalden tystnade.

Från alla håll genljödo de hänförda ropen:

— Lefve Bellman! Hurra!

Den svenske Anakreons anlete hade nu förlorat sin dystra prägel. Det formligen strålade. Man såg det till och med genom den tjocka röken från de långa, den tiden

* Fredmans ep. n:r 22. »Till de nybyggare på Gröna Lund.»

i bruk varande holländska kritpiporna, stoppade med »Fem blå bröder».

— Det är karl hela dagen! ropade en försupen renskrifvare, som eldat sig med kronobränneriernas mördande finkelsoppa . . . Han har, min själ, inte anseende till personen. Han förgyller tiggarens lumpor och gör disktrasor af kröningsmantlar!

— St! hviskade en hans stallbroder . . . Hvem vet om inte det finns någon af polismästar Liljensparres hejdukar här . . . Man kan aldrig vara säker för spioner.

— Sliddersladder! Du må väl veta, att Bellman står väl i vantarna hos våran kung och får prata och sjunga hvad han vill.

— *Han* ja! Men det är inte alla, som heta Bellman, skulle jag tro.

Lutan klingade å nyo. Bellman härmade med läpparna ljudet af ett valdthorn och sjöng:

Movitz. I afton står balm
hemma hos Mollberg, korpraln;
just där du ser ljuset
och lyktan uppå huset,
där ackurat står balm.
Stöt i ditt valdthorn, gå på!
Låt man brandvakterna gå:
Hvad står du och undrar?
Stor såk! trumslagarn dundrar,
och klockorna de slå.
På det mörka blå
den blanka månen glimmar,
tills om några timmar
stjärnehvalfvet strimmar — — —

De förtjusningsutbrott, som vid den mästerliga sångens slut besvarade skalden, voro stormande.

— Bellmans skål! Bellmans skål! Hurra! hurra! hurra!

— Ännu en sång, Bellman! Bara en enda! ropade en röst borta vid disken! . . . Bara en enda liten sång!

Den stora massan är liksom små barn aldrig belåten. Detta är en gammal regel, som ofta bekräftats af erfarenheten och som gjorde det äfven i detta fall.

Till en början svarade Bellman hvarken med ord eller toner. Man tycktes emellertid hafva klart för sig att han slutligen skulle gifva efter. Och det var sant att skalden verkligen icke var så snål på extranummer som åtskilliga af våra dagars virtuoser i ena eller andra riktningen, de där likväl uppträda mot en valuta, lika klingande som deras toner. Bellman öste ständigt med gifmild hand ur det ymnighetshorn, som konstens gudom lagt bredvid honom i vaggan.

Och hvad underligt var väl detta, då det ju visade sig så godt som outtömligt? Och för öfrigt — det är »saligare att gifva än att taga». Medvetet eller omedvetet uppfyllde Carl Michael Bellman innebörden i detta bibelord, om han också aldrig, åtminstone ej i ekonomiskt hänseende, fick tillfälle att besanna det i skriften förekommande löftet: »Den, som hafver, honom skall gifvet varda».

— Välan, får gå! svarade slutligen den odödlige sångaren.

Han lät Hallman skänka i ännu ett glas, knäppte några sorgliga anslag på lutan och sjöng med djupt gripande, till allvar stämmande vemod elegien »till fader Movitz under dess sjukdom»:

Drick ur ditt glas: se, döden på dig väntar,
slipar sitt svärd och vid din tröskel står.

Blif ej förskräckt: han blott på grafdörrn gläntar,
slår den igen kanske än på ett år.

Movitz, din lungsot den drar dig i grafven,

(imitation af violoncell)

knäpp nu oktaven:

stäm dina strängar, sjung om lifvets vår — — —

Sångens sista ljud och lutans samklang bäfvade döende i rymden. Skalden tömde sitt glas, ställde det tiggande ifrån sig, tóg lutan på armen och lämnade stället utan att väcka sin mindre lysande broder i Apollo, Israël Hallman, som redan en god stund, tack vare de ymniga libationerna, sofvit och nu snarkade af alla krafter.

Ingen fäste sig emellertid vid det befängda i denna situation. Bland alla de församlade, som nu trängdes i den likväl tämligen stora salen, rådde djup tystnad. Doris hade inga näbbiga svar till hands åt gästerna, helt enkelt därför att ingen tilltalade henne, och till och med »Döfva juden» såg smått fundersam ut bakom sin disk, Fastän det ju *kunde* vara en möjlighet att han funderade på storleken af dagens blifvande recett.

Hvarför hade denna djupa tystnad lägrat sig öfver alla, så väl under som efter de härliga sångerna?

Var det måhända därför, att de befarade aldrig få höra Bellman mer, om de tillåtit sig skråla, medan hans lyras strängar dallrat af vemodiga samljud? Eller hade dessa kanske så träffat *hjärtats* strängar hos åhörarne, att de blifvit stämda från den yrande glädjens buller till en inre, stilla och djupare själfåskådning?

Vi veta det icke. Allt nog — den på ett dylikt ställe under andra förhållanden oförklarliga tystnaden fortfor en god stund efter det att skalden försvunnit.

I detta sammanhang kunna vi nämna att äfven en annan skald, om ock af lägre ordning, nämligen Kexél, på ett eller annat sätt gjort sig osynlig alltsedan början af Bellmans genialiska gratiskonsert.

De innevarande hade varit alltför tjusade af denna ädla och sällsynta njutning för att lägga märke till sådana obetydligheter. Teatersekreteraren hade sålunda kunnat afdunsta obemärkt, utan att efterlämna andra tecken af sin närvaro än hatten och det långa spanska röret med pärlemorknappen.

Men om han afsiktligt eller omedvetet glömt två föremål, så hade han medtagit ett. Detta »föremål» var den sköna Elmira, i hvars sydländska blod jäste en allt förtärande lidelse för den prydliga, kvicke, chevalereske och ej så litet äfventyrlige dramaturgen-poeten, i våra dagar ihågkommen nästan endast såsom egentlige stiftaren af det glada ordenssällskapet Par Bricole, dit inga skräddare eller skomakare vunno tillträde. Hvilken svårighet dock i en nyare tid lätteligen kan öfvervinnas, om vederbörande receptions-kandidater ikläda sig den mera välljudande titeln »fabrikör».

Vi hoppas att läsaren ursäktar denna lilla så att säga »kulturhistoriska» utvikning.

Slutligen började emellertid gästerna lägga märke till Elmiras frånvaro. Så äfven »döfva juden», då de förras antal ökades, och det i skymningen blef hvad man på modernt restaurantspråk kallar »rusning». Visserligen var han van vid dylika försvinnanden, ty de hörde ju till »geschäftet», men då han nu såg att Doris ej räckte till att bestrida uppassningen, vardt han otålig och ansåg att den skönas försvinnande dröjde något väl länge.

— Var man ruhig, meine guten Herren, sade han . . . Den flicke er bare oppe på sin Kammer och ger en liten schmule toalett für den Abend.

— Sicken en toalett! ropade en hånfull röst . . . Den blir allt fin, när en kunglig sekter hjälper till!

— Och krusar håret, tillade en andra röst.

— Och knyter strumpebanden, ifyllde en tredje.

Många andra repliker föllo, men de voro af sådan art, att de svårligen lämpa sig till återgifvande för fin-känsliga öron. Man skrädde minsann icke orden i tredje Gustafs lättfärdiga dagar — lika litet på kaffehusen som i den högre eller lägre aristokratiens boudoarer och salonger. Osedligheten grep omkring sig uppifrån och nedåt, icke allenast i gärning utan äfven i tal.

— Sådant referelief, mine gute Herren!... I en anschändig hus!

— Nej, hör nu, tänker gamla Moses drifva spektakel med oss! Tag hit din Ester, gamla Mardokai, och det på momangen! ropade den första hånfulla rösten.

— Att Moses inte blygs det ringaste grand!... Gutår för det anständiga huset vid Jöran Helsings gränd! hojtade den andra.

Och den tredje skrålade med full hals ett par rader ur Bellmans »Kung Ahasverus»:

»Lagom syssla för en jude nog:
jungfruhus och krog.»

Abraham Karfunkelstein skulle gärna ha velat fatta humör, men han tordes icke för »sin lille geschäft». Medan han inom sig mumlade en ursinnig förbannelse öfver de »ushle *gojim*» (kristne) och glömde att tacksamt välsigna »die dummen Schweden», ryckte han i en klocksträng, som ledde till det ofvan salen belägna rummet, Elmiras »jungfrubur» — om vi tillåtas begagna detta något oegentliga uttryck.

Efter ett kort dröjsmål besvarades signalen med ljudet af lätta kvinnofötter, som trippade öfver golfvet, och några ögonblick senare uppenbarade sig Elmira bland gästerna med strålande uppsyn och något högre rodnad än vanligt på de fylliga kinderna. Hennes tillbedjare lät något längre vänta på sig, men till slut visade sig äfven han.

Kexél passerade förbi de olika grupperna, i hvilka somliga hälsade honom med illpariga leenden, andra återigen med blickar, hvarur den oförställda afunden talade. Poeten låtsade emellertid icke om all denna uttrycksfulla mimik. Han gick bort till sin förra plats i vrån och satte sig med obesvärad uppsyn, sedan han likväl dessförinnan gifvit sin sofvande skaldebroder en ordentlig puff i den feta ryggen.

Israël Hallman spratt till och stirrade omkring sig med yrvakna ögon. Slutligen fäste sig hans talgiga blickar vid Olof Kexél.

— Ja så, *mon cher!* Jag tror att kapten Puff ger puffar! utlät han sig sömnigt men godmodigt.*

— Är du färdig att gå nu, kära bror?

— Blir det inte mera?

— Inte den endaste droppe, söta du!

— Nå ja, människan är skapad att lida . . . Det blir väl ingen annan råd än att följa lunken.

Sedan Kexél gjort upp räkningen vid disken aflägsnade sig de båda vännerna. Elmira följde dem ut i förstugan, där hon utbytte ännu några ömma kyssar och trånadsfulla afskedsord med sin hjärtevän, den fattige poeten.

* Förf. har här tillåtit sig en liten afvikelse från den historiska sanningen. Kexéls komedi »Kapten Puff eller Storprataren» uppfördes år 1789.





2.

Den objudna.

Munterheten blef alltmera larmande och stojande mellan de nedrökta väggarna i kaffehuset i Jöran Hellsings gränd.

Glädjen urartade till barbarisk vildhet, de redan förut ymniga libationerna till en sannskyldig orgie. De båda flickorna, Doris och Elmira, som hittills iakttagit en viss, åtminstone yttre, anständighet, började småningom öfverlämna sig åt ystra bacchanters roll.

Men underligt att säga: det sydländska blod, som svallade i deras ådror, förledde dem icke att urarta till det hejdlöst råa, det motbjudande cyniska. I all deras från moraliskt tvång frigjorda uppsluppenhet fanns dock en viss, om vi så får uttrycka oss, *gnista*, som visserligen sprakade och lyste, men detta med en viss renhet.

Denna liknelse är — vi veta det — icke fullt slående eller träffande, och den fordrar därför en närmare förklaring. Denna kunna vi lämna sålunda: diamanten, den må nu äga huru många fläckar som helst, förblifver likvisst diamant, är ädlare till sin natur än den kiselsten, som sparkas från väggkanten ned i diket. Det renaste guld det hvilat ofta i ett omhölje af slagg, men dess glans kommer slutligen i dagen.

Med alla sina moraliska fläckar, som påtryckts dem

af ett obarmhärtigt öde och trots denna omgifning, som väl kunde förliknas med det smutsigaste slagg, hade dock Doris och Elmira Blanck, i sitt allra innersta bevarat *något* ädelt, som endast behöfde en skarp, ända till djupet granskande, hjärtats doldaste djup pejlande blick för att upptäckas och dragas fram i det klara dagsljuset.

De förnedrade sig aldrig till gatslinkans vidrigt låga ståndpunkt — de utgjorde, för att begagna ett nyare tidens talesätt, ett slags *öfverklass* midt upp i eländet. Det vare långt ifrån vår afsikt att breda ett förgyllande skimmer öfver det, som trots allt lyder under gudomliga, vedergällande lagar samt *måste* kallas synd och last. Men vår egen religionsstiftare har ju själf sagt:

»Den som är utan skuld, kaste första stenen.»

Och Han är det äfven, som yttrat de upphöjda orden:

»Den, som mycket älskat, den varder mycket förlåtet.»

Mången botfärdig, ångrande Magdalena har till sin tröst fått pröfva den gudomliga sanningen i dessa ord.

Doris och Elmira *älskade* i detta ords djupare bemärkelse, om också deras kärlek ingalunda var luttrad från sinnlig glöd.

Den senares tycke för den på mynt fattige, men på begåfning rike poeten Olof Kexél, torde redan hafva blifvit tillräckligt åskådliggjordt. Det var åtminstone å hennes sida allvarligt, och torde äfven någon tid hafva lika allvarligt besvarats af honom själf, om vi få döma af otryckta bref, som förmodligen aldrig komma att offentliggöras, men som likväl benäget ställts till vårt förfogande.

Kexél var emellertid en flyktig fjäril, som fladdrade från den ena blomman till den andra och sög dess honung tills öfvermåttningen inträdde och aflöstes af ledan. Vi kunna i förbigående omtala en rätt kuriös omständighet, som äger förtjänsten af att vara historiskt bevisad.*

* Uppgift af Kexéls biograf, P. A. Sondén.

Då Kexél den 17 mars 1781 blef bysatt på högvakten, roade det honom att uppsätta en förteckning på de bröder, vänner och bekanta, som hedrade honom med besök. Mot de *fruntimmer*, som besökte honom, har han visat den grannlagenheten att ej utsätta deras namn, utan endast: »*Une dame de qualité*» (en förnäm dam) v. K. . . ., Tvenne hederliga Fruntimmer af minna Vänner, Fru M. S. Ö, Mamsell M. E. B.» o. s. v.

Och Doris? Huru var det bestäldt med hennes hjärta?

Vi måste bedja våra läsare om ett kort uppskof med svaret på denna ömtåliga fråga.

* * *

Orgien nådde småningom sin höjdpunkt. Råa svordomar och hädelser utslungades, och i obeslöjadt tonfall yttrades lustigheter, som skulle kunnat framlocka rodnad på en apas kinder.

Abraham Karfunkelstein gjorde fint »geschäft». Dukater, specier, silfverdalar och riksgäldssedlar, men ytterst få kopparslantar, strömmade ned i hans glupska kassalåda, som hade kunnat skvallra om så många förlorade existenser, om hon endast ägt talets gåfva. Ju längre det led fram mot aftonen, desto mera mera och aristokratisk blef samlingen. Dessförinnan hade emellertid ett slags öfvergång bildats af riksdagsbönder, som redan under denna aflägsna period liksom i våra dagar gärna, om också helst i smyg, dukade under för »Den sköna synderskans» frestelser för att ha något att förtälja eller förtiga vid hemkomsten till den okonstlade landtbygden.

Stockholms borgerskap lyste emellertid med sin fränvaro. Ännu hade icke kläckts till världen den *Schwan*, som för några årtionden sedan så offentligt och fördomsfritt lyste med sin Venus-dyrkan.

Och det högvördiga prästerskapet?

Bort det!

Visserligen sjunger vår odödlige Wadman:

Mörksens ufvar
 äro, käre broder,
 stora lufvar
 samt och synnerlig.
 De förjaga
 oss från drufvans floder
 för att taga
 all likör åt sig.

Men icke kunde väl ortodoxa andans män »taga likör åt sig» hos en traktör af den mosaiska trosbekännelsen! Det måste ju finnas en gräns för allt.

Den svenska aristokratien under sjuttonhundratalets senare hälft leddes emellertid icke af några trångbröstad hänsyn hvarken i religiös eller moralisk bemärkelse. Fram mot aftonen var också det ädlaste af rikets fyra stånd ganska talrikt företrädt hos »Döfva juden», som gnuggade händerna i smyg och utan framgång sökte behärska de yttre tecknen af sin förtjusning.

De mera konungsligt sinnade förfriskade sig med monarkens egen älsklingsdryck, seltersvatten och champagne, lika delar af hvarje, och gång efter annan öfverröstade smällen af en kork det ljudliga stemmet.

Samtalet rörde naturligtvis dagens — och kanske ännu mera nattens — färskaste skandaler. På dylika fanns sällan någon brist under gustavianska tiden, då man till och med på allra högsta ort tog den liderlige Ludvig XV:s mätress-styrda hof till föredöme.

En hofdam af dygd — så berättar den sedermera »blinde siaren» Leopold — skall vid denna tid varit ett sådant vidunder, att man kallade henne på skämt »Gibraltar», för hvars intagande alla de tappra riddarne rustade sig, då det sällan felades den djärfvaste att hembara segerkransen. Däraf allmän glädje vid hofvet, som drack den lycklige hjältens skål.

Vi svenskar söka alltid gärna och finna äfven i de flesta fall »anledningar att dricka», och så mycket är visst, att anledningar vid ofvannämnda tid icke voro sällsynta, något som med all önskvärd tydlighet skall framgå af den längre fram återgifna dialogen mellan landets ädlaste söner på ett stockholmskt kaffehus.

Det är ju ett så godt som bevisadt faktum, att Gustaf III måste tinga sig hjälp af sin smekunge, den äfven till andra höga värdigheter uppstigne Munck, för att trygga tronföljden. Hertig Carls förhållande till mamsellerna Eckerman och Slottsberg är bekant, äfvensom hertig Fredrik Adolfs till mamsell Sofia Hagman. Och från prinsessan Sofia Albertina, död såsom abbedissa i Quedlinburg, förvaras i arkivens gömmor bref, som troligtvis aldrig skola komma till offentligheten, emedan de helt enkelt äro omöjliga att trycka åtminstone i *vårt* land — bref, som skulle kunna hafva skrifvits af en Messalina eller andra jämgoda medsystrar i Afrodites förföriska tempeltjänst.

Men låtom oss nu en stund lyssna till kaffehusgästernas intressanta och högeligen »pikanta» samspråk. Att återgifva det ordagrant skulle vara motbjudande både för oss och läsaren — samt icke minst för Sveriges tryckfrihetslag.

— Nå, Gyllenskiepp, frågade den unge fänriken Hägerflycht, har du hört historien om aktören och grosshandlaren ostindiska silkesnädduk?

— Nej. Hur låter den? genmälde den tillfrågade, extra ordinarie kanslist i borgareståndet.

— Jo, vår gemensamme vän, kunglige skådespelaren Lasse H. var i går nere och tog sig ett parti på Laurent's biljard vid Järntorget tillsamman med grosshandlare Appelblom... Lasse blef varm och började transpirera och då tog han en den allra finaste silkesnädduk ur fickan att torka sig i pannan med.

— Nå ja, inte behöfver man missunna en fattig svensk komediant en gentil ostindisk silkesnäsduk, invände Gyllenskiepp.

— Det har jag heller aldrig sagt, *mon cher* . . . Men ser du, näsduken var inte hans egen, utan den tillhörde . . .

— Ah! jag förstår! Hans fru!

— Galet gissadt, kära bror . . . den tillhörde hans svärmor, kopparslagareåldermansenkan Jespersson . . . Grosshandlaren kände genast igen monogrammet . . .

— Och blef topp tunnor rasande, kan jag tro?

— Visst inte. Han bara skrattade och sa: »Det är rätt, Lasse lilla, håll du dig till gamla gardet . . . Gumman är snart femti år och rätt välbehållen, men jag afundas dig inte, så länge du håller dig till första led.

Historien mottogs med stormande bifall, och välgångsskålar druckos för alla tre i dramat spelande personerna.

Sedan munterheten någorlunda lagt sig yttrade en medlem af sällskapet, hofrättsfiskalen Wagenfelt:

— Det var själfva tusan hvad hertig Carl tyckes vara kräsmagad på kuskar. Han har kört bort tre stycken nu på mindre tid än en månad.

— Det måste du ha fått om någon af dina små bakfötter eller fiskat upp ur grumlig källa, min kära fiskal, förlåt mitt *bon mot*, utlät sig den unge godsägaren von Plommenfeldt . . . Nog mötte jag hertigens ekipage sent på förmiddagen, då det kom rullande från Herkulesbacken, där mamsellen bor, och nog såg jag med mina egna ögon att kusken var den samma, som han haft i minst fem år, gamle Loocrantz.

— Du förstår inte halfkväden visa, ditt blindstyre . . . Då tror jag bestämdt att lilla mamsell Doris är mera klar-tänkt än du, eller hur min nådiga?

— Det tror jag med, svarade Doris oförfäradt . . . Herr hofrättsfiskalen menar naturligtvis inte hertigens egna kuskar, utan mamsell Slottsbergs. Är det inte så?

— Jo visst, min sköna.

Ett ljus gick upp för Plommenfeldt.

— Ah! sade han, nu förstår jag... Hertigen vill att mamsellernas kuskar ska hålla sig i stallet eller på kuskbocken och inte i matmoderns...

— Bönrum! Naturligtvis.

En dånande skrattsalva följde på denna något oväntade replik.

— Eftersom vi nu en gång kommit in på kapitlet om det kungliga huset och dess... hm!... anförvandter... Jag hörde i går att Figge börjat bli bekymrad för sin Fia, sade ryttmästaren von Blixthausen vid Nerikes husarer.

(Med »Figge» och »Fia» menade den talande naturligtvis hertig Fredrik Adolf af Östergötland och dennes älskarinna, Sofia Hagman).

— Skulle hon också ha visat sig upplagd för snedsprång?

— Ingalunda, sa' Pilatus. Det är mycket värre, *messieurs*.

— Värre? Hur så? Skulle hon händelsevis vara sjuk?

— På sätt och vis... Hon är nämligen kärlekskrank.

— Det måtte man väl veta!

— Jag märker att jag måste gå oförstådd genom världen... Hon är förälskad på allvar, men inte i prinsen.

— Jo, ser ni, mina herrar, det är ju så att ingen i allmänhet vet, hvar haren har sin gång, om man får tro ordspråket... Men nu tror man sig veta't.

— Förklara dig tydligare, bror Wagenfelt! Ljöd det enstämmiga ropet.

— Nå ja, kort och godt: en brukspatron *Hahr*, fin, städad och väl situerad människa för resten, har blifvit vansinnigt kär i mamsellen och vill *à tout prix* binda henne med hymens bojor... Jag vet inte hur han lyckats vinna tillträde till den sköna, men hon lär vara lifvad för

saken, och här om dagen öfverraskade hertigen dem i en öm, men fullt anständig, det vill jag tillägga, *tête-à-tête*.

— Det var för märkvärdigt, yttrade en medlem af sällskapet, som ännu knappast öppnat munnen . . . Hon lär ju enligt hvad det uppgifves ha kastat sina ömma blickar på vår vän Silfverhorn — — —

— Jag tyckte att någon uttalade mitt namn? . . . Hvad är det för giftigheter ni distillera, era sladderhanar?

Dörren till kaffehussalen hade helt plötsligt slagits upp, och en ny gäst trädde med stolta steg öfver tröskeln.

— Nej se! Silfverhorn! ropade de glada ungdomarna i korus.

I deras tonfall ljöd emellertid en viss respekt, att icke säga fruktan.

— Tag plats, *mon cher* . . . Vi kunna flytta hop stolarna.

Den nyanlände hörsammade icke uppmaningen. Han ställde sig framför bordet med korslagda armar och blixtrande ögon, som han lät glida från den ene dryckesbrodern till den andre.

— Det var inte alls fråga om några giftigheter, utlät sig med tydlig förlägenhet löjtnant von Köhningstedt, han som senast talat . . . Jag yttrade endast: »Det är märkvärdigt så sällan man ser den gemensamme vännen Silfverhorn» . . . Och däri ligger väl intet ondt, eller hur?

— Åh nej! svarade med ett ironiskt leende han, som kallades vid det klingande namnet Silfverhorn . . . Det visar ju endast att man är saknad.

— Ja visst! instämde de andra . . . Sitt nu ned och var en snäll gosse.

Han satte sig tiggande och tömde genast ett bräddadt glas champagne och seltervatten i botten. Därefter drog han ett djupt andetag af välbefinnande och satte glaset från sig med en energisk åtbörd.

De muntra dryckesbröderna voro icke de enda, som tagit intryck af den nye gästens ankomst. Han tycktes, utan att själf bekymra sig därom, imponera på alla de närvarande, men särskildt på en.

Denna var Doris.

Han hade knappast visat sig i dörröppningen, förrän hennes yttre ögonblickligen undergick en påfallande förändring. Hon ömsom rodnade och bleknade. Hennes knän skälfdde och hon måste stödja sig mot ett bord för att icke falla. Hennes mörka ögon djärfdes icke möta hans — som för öfrigt ej voro riktade på henne.

Läsaren har förmodligen redan gissat Doris' hemlighet. Denne ädling — man såg att han i hvarje tum var en sådan — utgjorde således föremålet för hennes tillbedjan, en tillbedjan, som hon ej vågade gifva uttryck i ord, utan ängsligt slöt inom sig.

Silfverhorn hade aldrig förut hedrat det tvetydiga stället med sin närvaro. Doris hade endast några gånger sett honom ute på gator och torg eller på spektaklet, men dessa få gånger hade varit tillräckliga att i hennes hjärta tända en glödande låga, därtill en låga, som brann med ett rent sken. Från första gången hade han blifvit hjälten i hennes natters och dagars drömmar, och hon kunde för visso hafva slösat sin dyrkan på ett ovärdigare föremål — åtminstone hvad det yttre beträffade.

Ännu är det för tidigt att kasta en blick i hans inre. Vi få rikliga tillfällen därtill under loppet af denna berättelse. Hans yttre personlighet förtjänar emellertid redan nu en mera genomgående skildring, ehuru vi befara att vår svaga penna måhända kommer att göra den ofullkomlig.

Att tillämpa uttrycket »en grann karl» på friherre Axel Anton von Silfverhorn skulle ha varit en ganska tvifvelaktig komplimang, då han tvärtom var typen för manlig skönhet. Han var öfver medellängd, väl propor-

tionerad, med höghväldt bröst samt händer och fötter af den fint mejslade form, som man plägar beteckna med namnet aristokratisk. Det kolsvarta håret, de likt svarta diamanter blixtrande ögonen, den marmorhvita ansikts-



färgen och den grekiskt skurna näsan tydde på syd-ländskt ursprung, ehuru det renaste svenska blod rann i i hans ådror.

Hela hans personlighet gaf intryck af något impulsivt, något som kunde drifva till ytterligheter antingen i det

goda eller onda — kanske i bådadera. Han var i ungdomens fulla blomstring, hade ännu ej fyllt trettio år.

Efter denna flyktiga teckning af en bland hjältarne i vår berättelse återvända vi till det muntra dryckeslaget.

— Det är en hel evighet, sedan man såg dig, min kära baron... Hvar har du egentligen hållit hus hela tiden? frågade den unge fänrik Hägerflycht.

I dennes tonfall, så väl som de öfriges, fanns något visst som tydde på respekt. En iakttagare med någorlunda utbildad skarpblick hade lätt kunnat märka att baron Silfverhorn bland dem gällde för mera än en jämlike. Och detta var ej så underligt. I hela hans skick fanns något medfödt, som höll påflugenheten på afstånd.

— Har du varit ute och flackat nu igen? fortsatte Gyllenskiepp förhöret... Bäst som man ser dig till exempel på Norrmalmstorg* i vår älskade hufvudstad plägar du ju dyka upp på San Marco-platsen i Venedig, i Palais Royal i Paris och lite hvarstans.

— Eller har du legat hemma på ditt slott i Uppland och studerat? undrade hofrättsfiskalen Wagenfelt... Det påstås ju att du där inredt ett fullständigt kemiskt laboratorium.

— Jag tror att ni gissa galet öfver lag, god' vänner, inföll Plommenfeldt, som var den mest ankomne i kottet... Jag tror mig ana baronens hemlighet... Han är kär!

Det blef ögonblickligen tyst vid bordet. Plommenfeldts närgångenhet tycktes hafva gjort de värda stallbröderna förlägna.

Silfverhorn hade under denna korta störtstur af frågor suttit liksom själsfrånvarande och stirrade rakt framför sig utan mål för blicken.

Vid Plommenfeldts replik lyfte han emellertid hufvudet med en plötslig rörelse. Hans panna var rynkad,

* Det nuvarande Gustaf Adolf torg.

och ett hotfullt, olycksbådande sken lyste ur de svarta ögonen.

Han hade tydligen ett skarpt svar på läpparna, men innan han hunnit uttala detsamma hördes oväsen nere i gränden.



— Hjälp! ropade en förskrämd kvinnlig röst i gällaste diskant.

Nödopen närmade sig. Man hörde ljudet af hastiga steg uppför trappan. Dörren slogs upp på vid gäffel,

och en ung flicka störtade in i rummet med anletsdragen vanställda af fasa och med vildt stirrande ögon.

Hack i häl efter henne rusade en manlig individ med kinderna blossande af en hög rodnad och de tjocka läpparna skälfvande af lidelse.

Af hela hans uppträdande att döma var han i hög grad berusad.

Hvarken förföljaren eller hans förföljda offer äro obekanta för våra läsare. I den förra känner man utan tvekan igen den af oss redan i ett föregående kapitel presenterade grefve Adelhjelm.

Och offret?

Offret var ingen annan än Lydia. Det var ett obarmhärtigt öde, som i ett anfall af dåligt lynne kastat denna sköna lilja i en så afskyvärdt stinkande dypöl som kaffe-huset vid Jöran Helsings gränd. Och af hela hennes förvirrade minspel kunde man tydligt skönja att hon ännu icke kommit på det klara med, i hvilket smutsigt näste hon befann sig.

— Ändtligen fångad, min sköna! utbrast Adelhjelm med ett hest, skrockande skratt, i det hans ögon plirade cyniskt och han med ett hårdt grepp fattade den värlösa varelsen i armen.

— O gud, ropade den arma flickan, finns det då ingen här, som vill hjälpa en olycklig?

Hon framställde denna förtviflade fråga utan att rikta den till någon särskild af de innevarande, ty hon var ännu alltför upprörd att kunna urskilja någon af de innevarandes utseende.

— Se så, inga pryda fasoner, min unge! hånade Adelhjelm . . . De äro inte riktigt på sin plats här . . . Här ha vi glada flickor, som inte göra sura miner, då man uppmärksammar deras behag . . . Eller hur, Doris och Elmira? Har jag inte rätt?

Då den unga flickan hörde dessa namn, vardt hennes anlete om möjligt ännu blekare, hennes fasa ännu tydligare utpräglad. Med en kraftig viljeanstängning tvang hon sig att kasta en forskande blick öfver det rökiga rummet. Och hon lät höra ett sakta kvidande och dolde det djupt rodnande ansiktet i händerna, då denna blick slutligen träffade de båda systrarna.

Dessa sänkte skamset sina ögon mot golvet och önskade sig uppenbarligen sju fot under jorden — ty det finns en gräns för allt till och med i denna syndiga värld, där gränserna äro så tånjbara.

— O gud, hvar är jag? flämtade den arma flickan, ehuru hon tyvärr alltför nogsam visste till hvilken stygghetsens ort hon kommit.

— På ett ställe, där man är munter och obesvärad och där sippa fasoner äro okända. Så mycket du vet det, min oskuldsfulla turturdufva, upplyste Adelhjelm, i det han flinade.

Hela detta uppträde var af så ovanlig beskaffenhet att det nästan väckte sensation bland alla de närvarande. Somliga, det vill säga de som pokulerat flitigast och fölaktligen voro mest upprymda, togo saken från den skämtsamma sidan och uppmuntrade den högadlige Don Juans fräckhet med mera eller mindre »kvikka» infall, afsedda att öka den stackars flickans bryderi.

För att vara sanningsenliga måste vi dock tillstå, att dessa somliga endast utgjorde ett försvinnande fåtal. Pluraliteten bland de närvarande, som dessutom nykrat till på grund af den oväntade öfverraskningen, tog Lydias parti och knotade tämligen högljudt öfver Adelhjelms hänsynslösa uppträdande.

Till detta aktningvärda flertal hörde äfven Silfverhorn. Han hade alltsedan uppträdets början suttit tyst och låtit blicken glida från den ena till den andra af det lilla dramats två hufvudpersoner. Men snart tröttnade

han på att vara kompars. Han beslöt inskrida till den kraft och verkan det hafva kunde, först med ord och därefter, om det skulle visa sig nödigt, med handling.

För öfrigt var han, såsom vi ofta skola få tillfälle att se under loppet af denna berättelse, en handlingens man, detta i högre grad än de flesta.

Utan att resa sig från stolen sade han lugnt och bestämdt:

— Hör nu, min bästa Adelhjelm, det tyckes mig nästan, ehuru det låter otroligt, att du i afton visar dig mindre till din fördel än vanligt. Och det vill inte säga så litet.

— Hvad menar du, *mon cher baron*? frågade Adelhjelm med trotsig uppsyn, i det han släppte sitt hårda grepp om Lydias arm.

Flickan drog en djup suck af lättnad. Hon anade ej utan skäl att hon funnit en ridderlig försvarare, och hon kastade på honom en blick af oskrymd tacksamhet.

Bland alla åskådarne och åhörarne var Doris den, som synbarligen ägnade största uppmärksamheten åt det nu följande uppträdet. I de lidelsefulla blickar, som nästan hela tiden varit häftade på Silfverhorn, røjde sig nu en alldeles ny lidelse — nämligen den allt öfvervåldigande svartsjukan, hvilken med samma, nej ännu vildare styrka riktades på systemen än på den tillbedde.

— Hvad menar du? upprepade Adelhjelm ännu en gång, i det han med en våldsam åtbörd förde handen till värjfastet.

Publikens intresse spändes till ytterlighet. Visserligen fanns ett duellplakat, som ännu ägde eller åtminstone borde äga laglig kraft, men de mera obskura näringsställena, och detta gällde i särskild hög grad kaffehusen, voro ofta skådeplatsen för blodig tvekamp, som icke sällan slutade med att den ene af motståndarne stupade på den lindrigt ärofulla valplatsen.

Ganle Abraham Karfunkelstein ref sig med förtviflad uppsyn i sina grånade, flottiga lockar.

— Gott der gerechte! jämrade han sig . . . Icke något schlaksmål, mine guten Herren . . . Icke någon blodsutgjutelse i min fredlige Haus! . . . Au wai mir! Hvat schall ten polismäster säka, den schtrenge Lilienschparre! Ach Gott! Jack er en ruinered man!

— Håll babblan, Melkisedek! röt Adelhjelm och gjorde hastigt helt om mot disken.

Därefter vände han sig å nyo mot Silfverhorn och framställde ännu mera korthugget sin fråga:

— Hvad menar du?

— Jag menar naturligtvis hvad jag säger, svarade den tilltalade med orubblig kallblodighet . . . Nu som alltid. Har du kanske någon gång iakttagit bevis på motsatsen? Jag skulle knappast tro det.

— Se så, jag har ej kommit hit för att lyssna till käringprat . . . Vill du vara af den godheten att ännu en gång upprepa ditt första yttrande?

— Hvarför inte? Kan jag stå till tjänst med en sådan småsak, så alltför gärna . . . Om jag vågar riktigt lita på mitt minne, sade jag: »Hör du, min bästa Adelhjelm, det tyckes mig nästan, ehuru det låter otroligt, att du i afton visar dig mindre till din fördel än vanligt. Och det vill inte säga så litet . . .» Så föllo visst mina ord, eller hur?

— Jo, det var just hvad de gjorde. Och nu frågar jag för första och sista gången, om du vill taga dem tillbaka?

— Nej, det kan aldrig falla mig in?

— Och hvarför?

Adelhjelm kokade nu af ilska. Han nästan tuggade fradga. Ögonen voro blodsprängda och det var med yttersta svårighet han ännu förmådde lägga band på sin raa, otyglade slagskämpeatur.

Men Silfverhorn utlät sig med samma orubbliga lugn, som dittills aldrig lämnat honom i sticket, om man också hade kunnat märka att äfven *hans* tålmod närmade sig sin gräns:

— Därför att jag saknar hvarje tillstymmelse till anledning, *mon cher*.

— Ah! Jag skulle således sällan visa mig till min fördel?

— Säg snarare aldrig! Jag misstänker att du i så fall kommer sanningen närmare.

— Nej, nu går det för långt? Stå här och mottaga snäsor af en valp!

Därmed drog Adelhjelm blankt så plötsligt och oförutsedt att de, som befunno sig i hans omedelbara närhet, tumlade baklänges.

— Gott der gerechte! tjöt Abraham, i det han lyfte sina smutsiga händer mot höjden, så att naglarnas breda sorgkanter blefvo synliga . . . En sådan schkandal i min stille Haus!

Silfverhorn hade knappast dragit sin värja ur slidan, förrän Adelhjelm gjorde ett häftigt utfall, som likväl parerades med en sällspord smidighet och elegans, som vittnade om att den förstnämnde ingalunda var en motståndare att leka med.

— Se så, Adelhjelm lilla, lugn i stormen! Förifra dig inte, du kunde bli trött i förtid, sade den andre gycklande, i det han parerade det nionde häftiga utfallet.

Hans handlofve tycktes besitta en stålfjäders på samma gång mjuka och fasta spänstighet. Han röjde icke den minsta skymt af oro eller otålighet och hade icke ens flyttat fötterna ur deras position alltsedan stridens första början. Adelhjelm rasade däremot som en tiger, hukade sig ned, retirerade, gjorde durkande språng, men allt utan resultat.



Den andre tycktes vara icke osårbar, utan oåtkomlig. Och på samma gång lekte han, efter alla tecken att döma, med sitt lif. En noggrann iakttagare hade nästan kunnat aflägga ed på att den kække baronen vid flere tillfällen afsiktligt blottade sig, alldeles som om lifvet ej för honom ägt något synnerligt värde. Gång efter annan hven den andres värjspets nästan tätt förbi hans ögon, dock för att genast pareras med samma aldrig svikande säkerhet. Detta så att säga passiva stridssätt, denna defensiv, som höll sig för öfverlägsen att inlåta sig på ett i och för sig berättigadt koketteri med en utomordentlig skicklighet i vapenföring, bidrog endast till att öka motståndarens ursinne, nu liksom vid många andra farliga tillfällen.

Adelhjelm badade redan i svett och flåsade af den ansträngning som han — det märkte han först nu — borde hafva kontrollerat i tid.

Nu var det för sent, och han förnam att han snart skulle vara ur stånd att fortsätta den ojämna striden. Han stirrade omkring sig med uppsynen hos ett jagadt villebråd, och benen skälfdde under honom, allt under det han stönade ohyggliga eder.

— Du börjar bli ful i munnen, tror jag, sade Silfverhorn gäckande. Inte passar det en kavaljer, hvars vapensköld är en af de äldsta på Riddarhuset? Respekt för det svaga könet! Kom ihåg, att vi ha damer här, som fägna sig åt dina misslyckade produktioner i den högre fäktkonsten. Men det blir väl bäst att sluta, innan du rent af spetsar dig själfmant på min värja.

Därmed fattade han yttersta delen af sin klinga mellan vänstra handens fingerspetsar och gaf med värj-fästet den andre ett så kraftigt slag på handlofven, att denne tappade sitt vapen, som tungt föll mot golfvet.

Han stack nu sin egen värja i slidan, lade armarne i kors öfver bröstet och blickade på sin afväpnade mot-

ståndare med kallt hånande förakt, allt under det att det kvafva rummet genljöd af åskådarnes hurrande bifallsrop. »Döfva Juden» deltog ej i dessa, men hans anlete sken af belåtenhet öfver den hejdade blodsutgjutelsen. Till och med systrarna Doris och Elmira klappade händer af hjärtans lust, ty det ridderliga mannamodet har ju ständigt öfvat en obestridd dragningskraft på det »svaga» könet.

»Det starka är det sköna värdt,
och mannens mod är kvinnan kärt...»

Hos Adelhjelm skulle man med ljus och lykta hafva sökt några spår af den ridderlighet som var utmärkande för hans motståndare.

Med anletsdragen vanställda af raseri och med blicken hos en skadskjuten panter, böjde han sig ned till golvet och tog upp sin så nesligt tappade värja. Och i det han lät höra ett doft tjut af ilska, gjorde han ett våldsamt anfall mot Silfverhorn.

Stöten träffade lyckligtvis icke — åtminstone icke det tillämnade offret. Doris hade snabbt som ljungelden uppfattat uslingens afsikt. Hon hade med ädel själfuppoftning mottagit stöten. Alla de närvarande — till och med Adelhjelm — bleknade, ty de sågo blodet flyta i ymnighet.

Lyckligtvis var det icke så farligt som man i början skulle kunnat tro. Den våldsamt måttade värjstöten hade endast träffat vänstra öfverarmens stora muskel. Silfverhorn kastade en föraktfull blick på ädlingen, som ej var värdig att bära detta namn.

— Vi träffas väl en annan gång, lömske niding, sade han kallt, och då skall det inte aflöpa så lätt, det svär jag.

— Var inte för säker, min gunstig herre, sade den andre trotsigt. Jag har tuktat många valpar i mina dar!

— Och jag skall låta en feg racka smaka hundpiskan.

Adelshjelm besvarade icke denna hotelse. Han ansåg det förmodligen lämpligast att slå till reträtt, ty alla de närvarandes uppsyn var olycksbådande. För att göra honom all skyldig rättvisa böra vi tillstå, att egentlig feighet ej kunde räknas bland hans moraliska lyten. Men det skulle ju ha varit en fullständig galenskap att trotsa en dylik öfvermakt.

Detta insåg han genast. Han torkade med sin näsduk bloddropparna från värjklingan, snurrade rundt på klacken, sedan han kastat en hatfull blick på Silfverhorn och en lysten sådan på sitt bleka, darrande offer eller tilltänkta offer, samt lämnade därefter rummet med högburet hufvud.

Ett par ögonblick senare kunde man höra honom skyndsamt aflägsna sig genom den nu folktomma gränden.

Doris' båda systrar hade i sin ångest rusat fram till henne, då de sågo henne sårad. Som vi redan sagt, var såret emellertid icke af någon allvarligare beskaffenhet, och sedan en af de närvarande gästerna, en fältskär, tvättat och förbundet detsamma, gaf han det lugnande utlåtandet, att det inom några dagar skulle vara läkt.

Först nu ägnade Silfverhorn någon uppmärksamhet åt henne, som vi i öfverskriften till detta kapitel kallat »Den objudna».

Han tycktes draga sig till minnes hennes utseende, och återseendet var honom tydligtvis icke oangenämt. Ett skimmer af glädje lyste nämligen i hans mörka ögon samtidigt med att den unga flickans bleka anlete höljdes af en skär rodnad och hon sänkte sin skygga blick mot golvet.

— Här är inte rätta platsen för er... kanske inte för någon annan heller, yttrade Silfverhorn med sorgbundet allvar. Om ni beviljar mig den äran och inte

fruktar att ställa er under mitt beskydd, skall jag tilllåta mig följa er hem. Kvällen är långt framskriden, och ni kunde riskera ännu ett äfventyr af samma bedröfliga slag.

Hon lyfte sina oskuldsfulla ögon mot honom och svarade enkelt, utan det minsta spår af förlägenhet:

— Nej, jag fruktar inte *er* min herre, och jag mottager med tacksamhet ert vänliga anbud.

Han bjöd henne armen, hvarefter de närmade sig dörren och aflägsnade sig, sedan Silfverhorn med en stum nickning bjudit farväl åt sina vänner, och dessa gjort en artig bugning för Lydia.

Knappast hade dörren slagits igen efter dem båda förrän Doris afsvimmad dignade till golfvet.

Skulden till detta missöde sköts naturligtvis på blodförlusten. Men de af våra läsare, som följt oss ända hit, skola kanske gifva saken en riktigare förklaring.



3.

Rik på guld och arm på glädje.

Vid sjuttonhundralets slut var Storkyrkobrinken en af Stockholms förnämsta gator, och hade måhända då ett mera måleriskt utseende än i våra dagar. I sitt dåvarande ursprungliga skick kantades den af åtskilliga aristokratiska byggnader, hvilka sedermera, liksom allt annat underkastade förgänglighetens lag, blifvit jämnade med jorden. Då hade man ännu ej hört talas om exempelvis ett Skandinaviskt Kreditaktiebolag, och butiker jämte andra affärslokaler voro strängt bannlysta från den fina passagen mellan templet och Riddarhuset.

Dock ej alldeles obevekligt.

På den plats, där nu bland annat en musikhandel är belägen, reste sig den tiden ett långsträckt hus i två våningar, ej olikt Wallenbergska palatset vid nuvarande Kungsträdgårdsgatan. Och på ömse sidor om porten till denna byggnad blänkte en mässingsplåt med den sirligt och snirkladt graverade inskriptionen:

COMTE LOUIS DE MONTAGNE

Banquier.

Grefve Louis de Montagne — bankir!

Ja, så lydde verkligen denna inskription i svensk öfversättning.

I Sverige så väl som andra land hörde det just icke till vanligheten att aristokratien sysslade med handel och näringar. Och *om* den skulle »nedlåta» sig ända dithän, så kunde man hålla nio mot ett på att den var af utländskt ursprung — vi behöfva blott erinra om det flandriska namnet *De Geer* och det italienska *Grillo*, försvenskadt till Grill.

Dessa släkter hade emellertid äldre hemortsrätt än innehafvaren af det franska namnet här ofvan. Men vi få tillfälle att tala därom längre fram i vår berättelse.

Grefve Louis de Montagnes bankinrättning hade att glädja sig åt en liflig frekvens. In och ut ur den till kontorslokaler inredda bottenvåningen strömmade lånebehöfvande och lånebetalande människor, insättare och uttagare, från klockan half åtta på morgonen till klockan ett på middagen. Våra dagars sena uppstigande var för den tidens affärsmän en styggelse, och de långt utdragna frukostarna med efterföljande kaffe och starka tillbehör voro något okänt.

Det var emellertid icke alla affärer, som uppgjordes på nedre botten. Många af kunderna stego uppför den breda, mattbelagda trappan och ryckte i den prydliga klocksträngen för att blifva insläppta till husets herre i dennes allra heligaste. Det var mestadels förnämt folk — adliga godsägare, som råkat i tillfällig förlägenhet, officerare, ämbetsmän och andra dignitärer, som behöfde mynt, men saknade fullgod säkerhet.

Det hände emellertid icke så sällan att äfven blygsammare medlemmar af borgerskapet och de fattigare klasserna togo denna väg. Den högadlige bankiren tillhörde nämligen icke den kategori af blodsugande finansierer, som i våra dagar erhållit smeknamnet privat-

diskontörer. För det verkliga trängande behovet och den bleka, ej själföfvållade nöden stodo hans hjärta och hans börs nästan alltid öppna — äfven då säkerheten var obetydlig, underhaltig eller rent af ingen.

Vi bedja läsaren om tillåtelse att införa honom i grefve Louis de Montagnes privata kabinett dagen efter de i föregående kapitel skildrade tilldragelserna i kaffehuset vid Jöran Helsings gränd.

Dit inkomna befinna vi oss i ett stort och efter den tidens förhållanden högt hörnrum med två fönster och utsikt såväl åt brinken som åt Riddarhustorget. Hela inredningen tyder på en gedigen, allvarlig lyx. Fötterna sjunka ända ned till anklarna i den mjuka smyrnamattan. De oljemålade, af inga moderna papperstapeter vanställda, väggarna äro prydda med åtskilliga förträffliga taflor af mästare, hvilkas världsrykte ännu i dag icke förbleknat, lika litet som färgerna på deras dukar.

På tvänne konsoler i hvar sitt hörn synas kopior i marmor af den knidiska Venus och Apollo di Belvedere, och på ett öfver skrifbordet framskjutande utsprång ser man ett original — »Tjusarekonungens» byst af vår odödliga Johan Tobias Sergel.

Bland alla konstverken i färg är det särskildt ett, som ådrager sig vår uppmärksamhet och med oemotståndlig makt fångslar blicken.

Det är ett porträtt.

Och det återgifver anletsdragen samt halfva gestalten af en kvinna — så vida vi få begagna detta uttryck om ett himmelskt väsen, som för ögonblicket tyckes fjättradt inom en oval, förgylld ram för att när som helst stiga ur densamma och lyckliggöra de dödlige.

Ty den skönhet, som strålar ur dessa drag, konstnärligt efterbildade af en gudaingifven pensel, synes vara af hardt nära öfversinnlig natur in i de minsta enskildheter. Mästerligt har målaren på duken lyckats fästa

de underbara svarta ögonens eld, kindernas rosor, läpparnas rubinskitning och den starkt uringade, på samma gång serafiskt och vällustigt rundade barmens alabasterhvita skiftning — det hela är ett verk af snille och inspiration i idealiskt harmonisk förening.

Ögonen tyckas blixtra, kinderna öppna sina skålmska gropar, läpparna röra sig till smekande tal, barmen hvälfvas af lidelsefulla känslor — kort sagdt: denna bild är lefvande.

Och ägaren till all denna härlighet — först och främst till denna tjusande målning?

Han satt hopkrupen i en låg fåtölj, med ögonen oafvändt riktade på taflan, allt under det att hans bröst häfdes och ögonen lyste af ett fuktigt skimmer, som tycktes vara nära att hvilket ögonblick som helst kunna upplösas i heta tårar.



Det var den högdaglige franske bankiren, grefve Louis de Montagne, som genom en ödets outransakliga nyck hamnat här uppe bland »nordens fransmän».

Hans ålder var obetydligt mera än fyrtio, ehuru de af sorg och bekymmer härjade anletsdragen, den fårade pannan och de djupt insjunkna ögonen angåfvo ytterligare minst ett eller till och med halftannat decennium.

Man behöfde endast kasta en flyktig blick på hans ansikte för att upptäcka hans sydländska ursprung. Hans gestalt var kraftig och välbildad, men öfverskred icke den maximilängd, som är vanlig i Frankrike och Medelhafsländerr.a. Och en iakttagare med kännedom om de olika folktyperna skulle utan svårighet hafva konstaterat, att denne man ledde sitt ursprung från det sydliga Frankrike, där de grekiska nybyggarnes blod en gång i tiden uppblandats med semitiskt köpmannablod, det vill säga med feneciskt.

Låt oss lyssna en stund till hans monolog, som lika gärna skulle kunna kallas dialog — en dialog med många frågor men utan svar.

— Sjutton år, min Jeanne, min utesägligt älskade maka — inför Gud, om också ej inför världen!... Om du ännu är bland de lefvandes antal, kom då till mig! Och om din ande sväfvat där uppe ofvan molnen, i det omätliga blå — kalla mig då hädan... dit upp till dig! Lifvet skänker mig för hvarje dag, för hvarje natt allt bittrare vämjelse och leda, allt utesägligare kval!...

Snart drunknar jag i guld, men den förtviflans dy, som alltjämt drager mig nedåt, är ännu djupare! Rikedomar hopas omkring mig, men högre än den tornar sig den mörka mur, som skiljer mig från dig, min evigt älskade... Från *dig*, säger jag. Är det måhända icke äfven från någon annan?...

Fastän kyrkan ej med sin välsignelse hunnit bekräfta våra själars förbund, så hade ju den Högste uppmuntrat

oss med sitt blida småleende, gifvit oss en förhoppning att ännu en gång lefva upp i oss själfva, i vårt eget kött och blod... Denna lilla ofödda varelse, för hvilkens framtid vi båda uppsände så brinnande böner — kom han, kom hon till världen? Lefver han, lefver hon i så fall ännu sitt jordelif?

Eller sväfvar han, sväfvar hon vid din sida i eterns kristallskimrande blå?... Ja, jag vet att du under ditt hjärta bar en lifsfrukt, som skulle bereda oss fröjd och lycka... Rodnande gömde du ditt fagra hufvud vid mitt bröst och hviskade åt mig denna ljufva hemlighet, lät mig i ett icke aflägsset fjärran skåda detta härliga framtidsperspektiv...

Och så skildes vi genom ett olycksaligt öde! Hvad hade vi väl gjort för att utmana detsamma?... Vår resplan var bestämd. Vår färd skulle styras upp mot den kalla nordens. Jag hade lysande framtidsplaner... Jag saknade ej det timliga goda. Jag ville föröka mina jordiska ägodelar med mitt arbete för att främja din och bådas vår, nej, *allas* vår lycka. Med min kraft ville jag lyfta dig på en hög piedestal i det främmande landet, som alltid varit vänligt sinnadt mot vårt sköna Frankrike! Bland nordens fransmän, hos ett folk med samma protestantiska religion, hvori vi båda blifvit uppfödda, skulle den i vårt eget land menliga, förringande betydelsen af din oadliga börd bortdunsta...

Vid min sida skulle du härska som en drottning i de högsta kretsar, i snillet och godhetens värld... Men så kom den oanade skilsmässans ödesdigra stund. Den hätska, oförvållade slumpens mörka moln uppsteg på den himmel, där vi trodde allt vara klart... O, öde! O, min Jeanne!

Vanmäktig att längre beherska sina stormande känslor dolde han hufvudet i händerna och brast i ohejdade snyftningar, som våldsamt skakade hans bröst...

En varsam, nästan ohörbar knackning ljud i detta ögonblick på dörren.

Grefve Louis de Montagne spratt till och rusade hastigt upp ur fätöljen.

Då han emellertid kom att tänka på sina förgråtna ögon och ej ville röja sitt upprörda tillstånd, sjönk han ännu en gång ned på sin plats med ryggen vänd mot dörren.

— *Entrez!* sade han svagt, men tydligt.

Hågkomsterna hade för ett ögonblick flyttat honom tillbaka till Frankrike, och han uttryckte sig på sitt hemlands tungomål.

En åldrig betjänt visade sig i dörren.

— Herr grefve. Kunglig sekreteraren Kexél anhåller om företräde, anmälde han med en djup bugning.

— Släpp in kungl. sektern om ett par minuter, svarade bankiren.

Betjänten bugade sig ännu en gång och försvann.

Den högdaglige finansieren reste sig från sin plats och gick bort till ett litet toalettbord i rococo-stil. Från detta tog han en slipad kristallflacon med hermetiskt tillslutande propp och hällde några droppar lindrigt utspädd rosenessens på sin fina batistnäsduk, där det grefliga vapnet var broderadt med silke i ett hörn.

Han strök därefter näsduken varligt öfver ansikte och ögon.

Det var dyrbara droppar, hvarmed han fuktat den samma, men så ägde de äfven den ovärderliga förmågan att strax utplåna alla spår — det vill säga de yttre spåren af den starka, nyss genomlefdä sinnesrörelsen.

Grefven klappade ett slag i händerna. Det var ett tecken till att den anmälde besökanden fick komma in.

Också gjorde han nästan omedelbart sitt inträde, i det den gamle tjänaren ljudlöst stängde dörren efter honom.

Det nu följande samtalet skedde på franska, fastän vi af naturliga skäl återgifva det på vårt eget språk.

— Herr grefve, ursäkta att jag stör så tidigt, men jag ville . . .

— För allt i världen min bästa kunglig sekter, det är inte alls tidigt, och för öfrigt gläder det mig att se morgonfriska människor.

— Jag ville tacka er, herr grefve, för en vänlighet, som . . .

— Tacka mig? För hvad? afbröt grefve Louis de Montagne med en häpnad, som tydligtvis var spelad. *Eh bien!* Jag förstår sannerligen inte hvad ni menar, min bästa herr kungl. sekter. Jag är inte hemmastadd i lösningen af gåtor.

— *Eh bien!* Då måste jag förklara något, som egentligen ej behöfver förklaras, yttrade poeten med en viss förlägenhet. Er hemlighetsfullhet gör er all upp-tänkelig ära, herr grefve, men den är ej på sin rätta plats. Öfver så ädla drag behöfver ingen människa blygas . . . i synnerhet som de äro så sällsynta i vår själfviska tid, då egoismen tyckes vara den enda religionen i både högre och lägre samhällsklasser.

— Se så, herr kunglig sekter, känner jag er rätt och om jag får döma af allt hvad ni skrifer, så har ni inte kommit hit för att prata hvarken moralfilosofi eller religion. Betyga mig nu utan omsvep er tacksamhet, eller rättare sagdt: låt mig få veta anledningen till densamma, tillade grefven med vänlig otålighet.

— Ädle herr grefve, det är just detta och ingenting annat, som är min högsta, min innerligaste önskan . . . Från alldeles säkert håll har jag fått erfara att det var ni som i går ryckte mig ur griphumrarnes obevekliga klor, att det var ni som öppnade helvetets portar för mig och lät mig skåda dagens välsignade ljus, sedan jag försmäktat i bysättningshäktets nattsvarta afgrunder . . .

— Ha, ha, ha! skrattade grefven, som mot sin vilja måste hängifva sig åt detta utbrott af munterhet. Man känner genast igen poeten. Denna snabbt bevingade flykt. Detta blomstersirade språk. Och allt af så ringa anledning!

— *Ma foi, non!* (På min ära, nej!) utbrast Kexél med komiskt allvar. Ni skulle inte säga så, om ni haft det föga afundsvärda tillfället att vänja er vid bysättningshäktets halfruttna gröna ärter, härskna slosill och vederstyggliga sluring!

Den sista harangen yttrade poeten på förbittrad stockholmssvenska.

— Jag har Gud ske lof aldrig profvat dessa läckerheter, svarade den ädle bankiren småleende, men jag afundas er dem sannerligen inte. A propos — hur fick ni egentligen veta att det var jag, som . . .

— Åh, den hemligheten kunde inte länge bevara sin egenskap af hemlighet. Ert livré, herr grefve, är välbekant i hela vårt lilla Stockholm, och vaktknekten, som släppte ut mig, upplyste mig om, att det var en lakej i ert livré som öfverlämnade mina björnars kvitterade räkningar och dessutom några dukater för mina mest trängande personliga behof.

— *Eh bien!* Det lönar väl knappast mödan att neka inför så påtagliga bevis, genmälde grefve de Montagne med ett godmodigt skratt. Det gör mig uppriktig glädje, min bästa kunglig sekter, icke allenast, att jag kunnat visa er en obetydlig tjänst, utan äfven att den mottagits med så osminkad tacksamhet.

— Men, herr grefve, jag förstår omöjligen detta intresse för en stackars poet . . .

— Jaså, inte? *Eh bien!* Jag talade nyss om er osminkade tacksamhet — tillåt mig nu säga er några osminkade ord, som komma från hjärtat, jag försäkrar det på min heder . . . Beviljar ni oförställdt denna min önskan?

— Med nöje, herr grefve.

— Jag vill då taga fasta på en del af ert yttrande. Ni kallade er själf »en *stackars* poet», och mot denna beteckning måste jag inlägga min skarpaste gensaga... Er begåfning förtjänar ej det nedsättande epitetet *stackars*, och ni behöfver inte vara en *stackars* poet i ordets ekonomiska mening, om ni på ett förståndigare sätt ville göra bruk af era naturliga gåfvor...

— Men, herr grefve! afbröt Kexél.

Något, som liknade en rodnad, hade uppstigit på hans vanligtvis tämligen bleka kinder, och han flyttade sig besväradt af och an på stolen.

Grefve Louis de Montagne fortfor i vänligt, men bestämdt tonfall:

— Inga afbrott, om de också göra aldrig så stor heder åt den hos er inneboende blygsamheten... Blygsamheten?... Ja, jag kan svårligen kalla det annat än en missriktad blygsamhet, då ni strör era talanger för alla himlens vindar. Ni skrifver vers med obestriddigt, ehuru ännu alltför ouppodladt sinne för formen. Ni författar erkänt lyckade komedier, men ni använder utländska, särskildt franska, förebilder. Fastän jag själf leder mitt ursprung från Galliens härliga land, vill jag gifva er ett vänligt råd, som måhända kan göra er lycka och knuffa er fram ur det skumrask, där ni — förlåt mina öppna ord — ännu med vett och vilja dväljes... Skrif *svenskt!* Tag exempel af er snillrike vän Carl Michaël, Nordens utkorade Anakreon, en gudaingifven skald, som vore en ära för hvilket land och hvilket tolk som helst... Om ni också ej hinner samma höjd som denne, så behöfver ni likväl inte beständigt förblifva ett bland de mindre klart skinande ljusen på svenska vitterhetens himmel. Era anlag peka obestriddigen åt det komiska. Odlå dem, min vän, och jag försäkrar er att de skola gifva ymnig frukt, som ni sedan endast be-

höfver göra er mödan att plocka. Men odlas måste de — det är endast på Söderhafsöarna som naturen skänker frukterna alldeles gratis.

Den på en gång förtjuste och försagde poeten ämnade göra några blygsamma invändningar mot dessa öfverraskande loford, men den greflige finansieren tog genast ordet ur kans mun.

Han fortfor nämligen, sedan han gått bort till sitt skrifbord och tagit ett hopviket papper ur en af dess lådor:

— A propos . . . skulle ni möjligen känna igen detta, herr kunglig sekter?

Därmed vecklade han upp papperet och räckte det åt Kexél, som genomögnade det med en min af komisk häpnad.

— Åh, herr grefve! Hur har detta strunt kommit i er ägo? stammade han rodnande och tummande papperet med förlägen uppsyn.

— Erkänner ni er själf såsom författare till afskriftens original? frågade grefve de Montagne och lyfte hotande sitt pekfinger. Svara strax: erkänner ni?

— Jag måste väl göra det, eftersom det inte finns någon hjälp, sade poeten, men jag kan omöjligen begripa, huru . . .

— Afskriften råkat komma i mina händer, vill ni säga? *Eh bien!* Jag fick den för ett par år sedan af en viss herr Gripenmark, som jag träffade på en soaré hos borgarståndets talman.

— Ah, den förrädaren, utbrast Kexél med spelad förbittring. Vänta bara! Jag får väl tag i den spjufvern!

Vi bedja att i förbigående få meddela den upplysningen att nämnde Gripenmark var anställd vid Sveriges riksbank. Han hade i början af 1780-talet fått ärfva en efter den tidens förhållanden ej obetydlig förmögenhet och var en af de ifrigaste ledamöterna i Par Bricole.

Hans strupe fuktades ständigt, säger en samtida biograf, men hans pung tömdes äfven lika flitigt. Kexél lär hafva varit hans läkare, såsom man kan se af följande recept.

Det var just af detta recept, som grefve Louis de Montagne förskaffat sig en kopia, hvilken hade den klassiskt befängda, ordagranna lydelsen:

»*Rec.* 3 huggare Pomerantz,
2 afsättare dito Sötummil,
1 aberdrejare dito Rossolis
i glas på förmiddagen.

16 glas Punsch med *Mixtura Simplex.*
Vini Champagne
strax man itit.

Mot aftonen en butelj Långkork blandadt med
Rosiacum en hälft och hälften *Anglicanum.*

Stockholm d. 26 Nov. 1781.

För Secret. Gripenmark.

Ex. ordin. Vinosiss. & Expert. D. D. & Arch. Bacchi.
O. Kexél.»

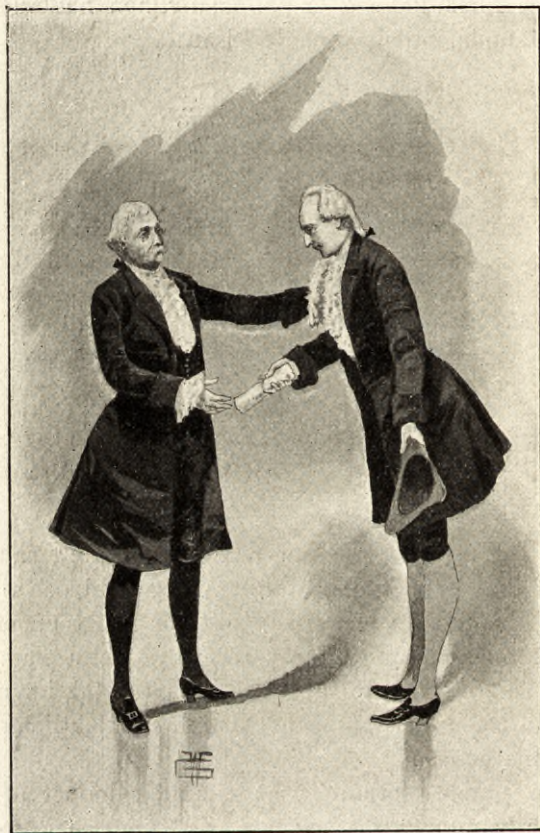
— Tag ej illa upp, herr kunglig sekter, sade bankiren vänligt, men lyd mitt förståndiga råd och tillämpa inte er medicinska vetenskap allt för flitigt på er själf, särskildt om den utmynnar i recept af detta slag. Men nu vill jag inte längre lägga beslag på er tid, i synnerhet som min egen är upptagen. Jag får följaktligen önska er god morgon.

Den gamle betjänten hade under loppet af ofvan skildrade samtal visat sig ett par gånger i dörren och anmält nya besökande, men hvarje gång erhållit det svaret att de fingo vänta.

— Innan jag säger adjö och hjärtlig tack, yttrade nu Kexél med en djup bugning, tillåt mig förbindligast öfverlämna resultatet af en natt som blef sömlös, tack

vare er godhet, herr grefve, och min oförmodadt återvunna frihet. Om det kunde aflocka er ett stilla löje, så vore det mig kärt.

Han tog ur blösfickan ett hoprulladt manuskript,



prydligt ombundet med en blå silkesnodd, och räckte det åt sin välvillige gynnare.

— Jag gissar på förhand, att det är något lustigt, sade grefve de Montagne, och arbetaren är sin lön värd,

i synnerhet då han arbetar i glädjens tjänst. Tillåt mig lämna er denna bagatell som honorar för ert besvär.

Därmed tryckte han några dukater i handen på den angenämt öfverraskade poeten, hvars kassa redan börjat visa betänkliga tecken till ebb.

Sedan Kexél aflägsnat sig beviljades tillträde åt dem, som redan en god stund väntat ute i antichambren.

Den första af dessa, som visade sig, var vår sympatiska ädling från föregående kapitel — friherre Axel Anton von Silfverhorn.

Grefve Louis de Montagne tog ett par steg fram med vänligt framräckta händer och bjöd honom att slå sig ned i en fåtölj.

— Det är angenämt att någon gång träffa sådana människor som ni, sade han.

— Är det mina personliga egenskaper, som göra mig så välkommen? yttrade Silfverhorn småleende i det han besvarade den gjorda frågan med en annan dylik. Ni, min bäste herr grefve, har så mycket folk, så många nya ansikten att välja på, att det onekligen förefaller mig som om . . .

— Som om ni kunde vara mig alldeles likgiltig? inföll bankiren hastigt. Ingalunda, *mon cher baron*. Hvad ni på skämt yttrade om era personliga egenskaper, det uppfattar jag på fullaste allvar. Och särskildt är ni i besittning af en egenskap, som sällan förekommer hos dem, som besöka mig i mitt lilla krypin.

— Och den egenskapen skulle vara . . . ?

— Den att ni aldrig har till ärende att låna pengar, *parbleu!*

— Af det enkla skäl att jag inte behöfver låna, svarade baronen.

— Må så vara. Skälet är giltigt, det tillstår jag utan betänkande. Men nog ha vi båda rätt många gemensamma bekanta, för att nu icke säga vänner, om

hvilka man en gång i tiden skulle kunnat påstå aldeles detsamma. För att taga första bästa exempel ur högen, grefve Adelhjelm . . .

— Vill ni göra mig den tjänsten att ej räkna *honom* bland mina vänner! afbröt Silfverhorn med en häftighet, som stack af mot hans hittills visade lugn. Lofva mig det, jag ber!

— Nå ja, som ni vill, svarade finansieren med största saktmod . . . Och om jag fått uttala mitt hjärtas mening, så räknar just inte jag heller denna människa bland mina . . . Men för att tala om oss själfva: Hvilken är den lyckliga slump, som i dag förskaffar mig äran af det alltid välkomna besök?

— Innan jag går vidare: tack för artigheten . . . Och nu till mitt ärende . . .

Han hejdade sig tvärt, liksom om något hemligt bryderi hindrat honom från att afsluta den påbörjade meningen.

Hans ögon undveko synbarligen grefvens, och en lätt, nästan omärklig rodnad spred sig öfver hans kinder — detta så mycket märkligare, som konsten att rodna ingalunda var någon allmänt öfvad idrott bland den gustavianska tidens ädlingar.

— Nå, jag tror att ni kommer af er vid ingången, *mon cher baron*, liksom Salig Dumbom i Kellgrens kvicka poem, som för öfrigt är kalkeradt på ett franskt sådant, yttrade grefve de Montagne, som betraktade sin unge gäst med en viss förvåning och anade någon intressant hemlighet bakom denna förlägna uppsyn.

Nyfikenheten är, såsom våra älskvärda läsarinmor nogsamnt torde veta, en svaghets synd, som ej uteslutande bör tillskrifvas det *svaga* könet — äfven, och oftast rättvist, kalladt »det täcka».

Silfverhorn lyckades med en kraftansträngning af-

skudda sig sin förlägenhet och fortsatte därefter i säkrare tonfall:

— Herr grefve, drag inga falska slutsatser af hvad jag ämnar säga — det är min första bön, som jag hoppas att ni utan tvekan uppfyller, eller hur?

— Jo. Däri har ni fullkomligt rätt, *mon cher baron*. Jag drager i allmänhet inga falska slutsatser... därtill har jag pröfvat lifvet tillräckligt hårdt, och dessutom tror jag mig vara en liten smula människokännare. Ni kan således vara lugn.

— Därom var jag nästan öfvertygad på förhand... Välan, jag vill nu framställa saken utan onödiga omsvep. Jag har nyligen, närmare bestämdt i går, gjort bekantskap med en ung flicka.

— Ah!

— En ung flicka af hvad vi och våra ståndsbröder gemenligen kalla den lägre samhällsklassen, icke ens en vanlig småborgaredotter, utan en fattig flicka, som lefver (om man kan kalla det att lefva) af sina händers arbete...

— Fortsätt, jag ber...

— Trots den korta och rent af plötsligt inledda bekantskapen har jag fattat ett starkt intresse för denna unga kvinna, som står ensam i världen, värnlös, utsatt för alla upptänkliga frestelser. Och min afsikt, herr grefve, är den att...

— *Mon cher baron*, jag hoppas att ni ursäktar mitt ogrannlaga afbrott, sade grefve de Montagne. Ni använde uttrycket »intresse»... Skulle inte ordet »*kärlek*» — förlåt min frispråkighet — härvidlag vara bättre på sin plats?

— Som ni vill, herr grefve. Ni har rätt, och ordet gör intet till saken... Nå väl, jag älskar denna unga flicka, och, märk det väl, jag älskar henne med en hederlig mans kärlek. Min afsikt är ingalunda att stifta en löslig förbindelse, att utvälja en leksak för att slutligen

bortkasta en urkramad citron. Nej, jag vill i trots af alla tidens enfaldiga fördomar höja denna oskyldiga varelse till min sociala ståndpunkt.

— Rätt så, unge man! Det är en sann ädlings ord! uppmuntrade grefve Louis de Montagne, hos hvilken de senast yttrade orden tycktes anslå en känslig sträng.

— Men för att detta skall kunna blifva en verklighet måste hon först komma i åtnjutande af uppfostran och, hvad mera är, ett hem.

— Ett hem? genmälde grefven i undrande tonfall . . .
Ett hem?

— Ja, ett hem, svarade Silfverhorn med fasthet. Och nu, tillade han, har jag kommit in på mitt egentliga ärende till er, herr grefve. Alla som i likhet med mig ha den förmånen, den äran att känna er fosterdotter, den älskvärda och intagande fröken Madeleine Duclos, veta att hennes intellektuella och moraliska utbildning stå höjda öfver hvarje klander. Hon måste följaktligen enligt min uppriktiga mening ha fått hvad man kallar »en god skola».

— Ja, det vore orätt af mig att förneka, svarade den högvälborne fosterfadern med synbar stolthet. Hon är för öfrigt eller har åtminstone på visst sätt varit likställd med er skyddsling. Hennes fader, en fransk komediant vid Bollhustruppen, efterlämnade sin föräldralösa dotter i djupaste elände, då jag, dels på grund af min ensamhet och dels i min egenskap af landsman åtog mig den öfvergifna varelsen.

— Ett drag, som gör ert människovänliga hjärta all heder, sade den unge friherren med värme. Och hennes uppfostrare? tillade han ifrigt frågande.

— Hennes uppfostrarinna, menar ni? En präktig kvinna, en fru von Kranz, änka efter en utarmad adlig officer, som emellertid gör sig rätt goda inkomster på sin skola och sitt därmed förenade pensionat. Bättre hem

kan omöjligan tänkas för en ung och värnlös flicka! tilllade grefve Louis de Montagne i ett tonfall, som angaf ärlig öfvertygelse utan spår af förbehåll.

— Och skulle ni, herr grefve, hysa några betänkligheter mot att lämna mig en rekommendationsskrivelse till denna präktiga kvinna? frågade friherre Axel Anton von Silfverhorn ej utan ängslan.

— Visst inte! Hvarför skulle jag väl det? genmälde den andre till hans stora lättnad.

Grefve de Montagne slog sig därefter ned vid sitt skrifbord, och sedan han funderat ett ögonblick skref han några rader, som han inneslöt i ett konvolut, hvilket han oförsegladt lämnade åt den unge mannen.

Dessa på franska affattade rader voro i öfversättning af följande enkla, men tillräckliga innehåll:

»Min bästa fru von Kranz.

Öfverbringaren af denna korta skrifvelse, friherre Axel Anton von Silfverhorn, är en af mina personliga vänner. Ni torde betrakta honom som sådan och för honom göra detsamma som ni skulle göra eller redan gjort för mig själf.

Jag förblifver, min fru, etc.

Grefve Louis de Montagne».

(Sigill.)

Sedan Silfverhorn mottagit detta rekommendationsbref och uttalat sin lifliga tacksamhet, aflägsnade han sig med spänstiga steg och strålande uppsyn.

Det var många uppvaktande, som väntade på företräde ute i antichambren, och bankiren affärdade dem vänligt i tur och ordning.

Vid åsynen af den siste bland dem mulnade emellertid hans panna.

Det var Adelhjelm — riddaren af den sorgliga skepnaden från kaffehuset vid Jöran Helsings gränd. Hans ärende var att låna en större summa mot revers. Hans önskan blef beviljad utan att många ord växlades, och han aflägsnade sig därefter, sedan han urladdat sig ett flöde af förbindliga fraser, som besvarades påfallande kallt af den franske finansieren.

— Ännu en gärd åt spelets demon, mumlade denne, sedan dörren slutit sig efter den rucklande ädlingen. Den människan tar en ända med förskräckelse. Bäst att se upp i tid. Nästa gång är min kassa stängd för den obehaglige gynnaren! tillade han med en föraktfull axelryckning.

Han ringde på en silfverklocka, hvarefter den åldrige tjänaren ögonblickligen visade sig på dörrtröskeln.

— Nu är jag inte hemma för någon, min kära Lundgren, sade bankiren.

— Som nådig herr grefven befaller, svarade domestiken med en bugning och försvann.

Grefve Louis de Montagne sjönk uttröttad ned på en divan, som bildade vinkel med skrifbordet. På detta låg det af Olof Kexél kvarlämnade manuskriptet. Han tog det med en mekanisk rörelse, knöt upp den blå silkesnoddan och läste detsamma.

* * *

Vi veta ej hvilket intryck läsningen af denna historia utöfvade på den ädle bankiren.

Det matta löje, hvarmed han lade manuskriptet från sig, kunde möjligen ha framkallats af detta, men man kunde lika gärna tänka sig, att det var ett uttryck af andlig trötthet och en lifsleda, som ej skingrades af någon de glada framtidsförhoppningarnas rosenfärgade ljusning.

Han satt tyst och stirrade grubblande framför sig på de ännu glödande kolen i den praktfulla kakelugn, som prydde det eleganta rummets ena hörn.

De antogo för honom ständigt skiftande gestaltningar från fordom.

Han tänkte . . . tänkte . . . tänkte . . .

Slutligen reste han sig med en halft modstulen, halft energisk åtbörd och närmade sig det med dyrbara mosaiker inlagda skrifbordet af teakträ — den tiden en utomordentlig sällsynthet i furornas och granarnas land.

Han satte sig ned, öppnade en ytterst väl dold lönlåda och tog fram en packe gulnade bref, hvilka ännu utandades en svag doft af jasmin.

Han måste hafva studerat dem ofta, dessa gulnade bref, det märktes af det sätt, på hvilket han öppnade dem, det ena efter det andra. Men ehuru han genomläste dem liksom mekaniskt, så antogo hans anletsdrag därvid en hardt när förklarad uppsyn, ett uttryck, som tydde på en rent af religiös hänförelse.

Alla brefven voro affattade med en prydlig fruntimmershandstil, och alla voro undertecknade helt enkelt:
»*Din Jeanne.*»

Slutligen hopsamlade grefve Louis de Montagne alla dessa gulnade biljetter, slog silkesnöret omkring dem, lade dem med en djup suck tillbaka i lönlådan, reste sig från sin plats och började mäta rummet med stora steg.

Så förgingo ungefär tio minuter, hvarefter grefven å nyo ställde sig framför den af oss redan skildrade taflan. Han betraktade densamma med sorgbunden resignation, i det hans bröst långsamt häfdes.

— Min Jeanne! mumlade han. Gif mig åtminstone ett tecken!

Var det ett utslag af hans vidskepelse, eller var det en öfvernaturlig, oförklarlig verklighet? Vi kunna icke säga det. Allt nog: han tyckte sig se att de älskade

dragen på duken lystes af ett huldt småleende, att de mörka ögonen utstrålade en mild maning att vänta och hoppas.

Men illusionen — om det nu var en illusion — försvann hastigt och lämnade rum för den krassa verkligheten.

En lätt knackning hördes på dörren och den gamle tjänaren visade sig ännu en gång. Hans uppsyn var förlägen.

Grefve de Montagne rynkade ögonbrynen och sade ganska häftigt:

— Hvad är det nu? Har jag inte sagt att jag vill vara ensam? Blir jag inte längre åtlydd i mitt eget hus!

— Jag ber nådig herr grefven om ursäkt, stammade gubben, men en hoflakej kom alldeles nyss med det här. Han sade, att det var mycket brådiskande. Han väntar på svar där ute.

Louis de Montagne mottog ur betjäntens hand ett bref med det kungliga sigillet. Det innehöll endast ett par rader.

— Låt hälsa hans majestät, att jag skall hafva äran infinna mig på önskad t klockslag, sade han genast.

Han försvann därefter in i sitt toalettrum.



4.

I det sköna Provence.

Från den kalla norden måste vi nu bedja läsaren göra oss sällskap i tankarna till solig söder.

Men det gäller icke endast en förflyttning i rum, utan äfven i tid. Det är ett språng på hela tjugu år, men det är nödvändigt för att åtskilligt, som hittills endast dunkelt framskymtat i vår berättelse, måtte blifva så klart, tydligt och öfverskådligt, som det står i vår ringa förmåga att göra detsamma.

* * *

Genomflutet af Rhône och Durance, badadt af Medelhafvets djupblå böljor ligger ett land, »där citroner blomma och oranger glöda i mörkt löfverk» — det härliga Provence, den präktigaste juyelen i Frankrikes på ädelstenar rika diadem. Här lefde Roms påfvar under medeltiden i sin »babiloniska fångenskap», här diktade och sjöngo trubadurerna sina älskogsvarma kväden, här skänker naturen ännu i dag med gifmild hand sina håfvor åt en lefnadslustig befolkning, som talar sitt eget tungomål och brås på invånarna i det gamla Hellas, som i forntiden här grundade sitt nybygge *Massilia*, våra dagars myllrande *Marseille*.

Några mil från Avignon, sätet för påfvarnes ofvannämnda »babyloniska fångenskap», reste sig i midten af sjuttonhundratalet ett ståtligt slott i renässans-stil. Beläget på en sluttning med frodiga olivlundar och vinberg blickade det ned öfver en leende trakt, öfver ett sannskyldigt jordiskt paradis. På de i saftig grönska prunkande ängarna ljöd koskällornas idylliska pinglande på vinbergen och i olivlundarna med deras egendomliga grönska hördes munter sång af landtbefolkningen, som skördade de ymniga gåfvorna af en gifmild natur, hvilken ej med strängt arbete behöfde tvingas till underkastelse, utan skänkte allt så godt som frivilligt, med varm hand i ordets dubbla bemärkelse.

På lördags- och helgdagsaftnar samlades den manliga och kvinnliga ungdomen till dans vid violers och flöjters af lidelse och fröjd sprittande toner. Och stundom, vid mera högtidliga tillfällen, anordnades ett folknöje, som vi, nordbor, vant oss att betrakta med en viss fasa — en tjurfäktning. Det var emellertid icke en tjurfäktning enligt den rättrogna spanska uppfattningen. Visserligen uppträdde smidiga och muskulösa picadorer och matadorer med samma mod och aldrig svikande själsnärvaro som på Andalusiens och Granadas rymliga arenor. De jubelrop och belöningar, som utmärkte skådespelets manliga hjältar, voro lika stormande, lika dyrbara, men dessa provençalska tjurfäktningar skilde sig i betydlig måtto från dem på pyreneiska halfön. Och skillnaden var den väsentliga att intet blod flöt — annat än drufvans, då man jublande drack segervinnarens välgångsskål.

Det var samma varma blod som i landet söderut, men dess svallvågor dämpades af det mera godmodiga folklynnet.

Så långt blicken sträckte sig mot synranden mötte densamma skådespel af en yppig natur. Ägaren till all denna härlighet var det redan omtalade slottets *seigneur*,

den ädle grefve Agénor de Montagne, förutvarande kapten — eller, som det på svenska heter, ryttmästare — vid ett af franska konungens dragonregementen.

Hans släkt, som tillhörde Frankrikes äldsta aristokrati, hade genomgått växlande lefnadsöden, hufvudsakligen på grund af sin protestantiska trosbekännelse. Under de skändliga religionsförföljelser, hvilka satte en så mörk, outplånlig fläck på Ludvig XIV:s regering, hade släktens jordegendomar i Cevennerna exempelvis konfiskerats och indragits åt den i dessa krigiska tider alltjämt omättligen statskassan.

Det slott, som grefve Agénor de Montagne ägde och bebodde i början af år 1770, utgjorde hans affidna grefvinnas hemgift, hvilken tillfallit den efterlevande maken.

Grefvinnan hade emellertid efterlämnat ännu ett arf, sonen Louis, som vid denna tidpunkt nyligen fyllt tjuuguett år. Han var sin hädangångna moders fulländade afbild så väl i yttre som inre egenskaper. Denna dam, som varit en första rangens skönhet af det mera ljusletta slaget, tillhörde icke genom sin födsel den franska högadeln. Hon stammade nämligen från den nederländska handelsaristokratien, ity att hennes fader varit en af de rikaste köpmännen i den blomstrande staden Antwerpen.

Det faller icke inom ramen för denna berättelse att skildra de romantiska förhållanden, under hvilka den fattige franske ädlingen gjort den stolta borgardotterns bekantskap. Allt nog: han hemförde henne som sin brud, dock först sedan han på svärfaderns uttryckliga begäran tagit afsked från krigstjänsten med kaptens rang.

De unga tu bosatte sig på det provençaliska slott, som af den ruinerade ägaren sålts för en ringa pänning åt den nederländske köpmannen.

Äktenskapet blef ej lika långvarigt som det var lyckligt. Efter några alltför korta års samlif med den älskade maken, insjuknade grefvinnan — Claire var hennes

namn — och den obeveklige liemannen afklippte hennes lifstråd.

Länge kände sig grefven otröstlig, men likt allt annat har äfven den djupaste sorg sina gränser. Den ädle grefven började småningom lefva upp på nytt, måhända af det skälet, att han hade rätt mycket att lefva för. Med aldrig sviktande intresse ägnade han sig åt skötsel af sina stora besittningar. Dessa omsorger att rikta sig själf, på samma gång som han gjorde sina underhafvande lyckliga, utfyllde en del af hans tillvaro. De öfriga ägnades uteslutande åt sonens uppfostran.

Vi hafva redan nämnt att den affidna moderns så väl yttre som inre egenskaper gått i arf på denne ende son. Grefvinnan Claire de Montagne hade många generationers köpmannablod i sina ådror, och hennes sunda, praktiska skaplynne återfanns, detta om möjligt i förstärkt grad, hos den unge Louis. Fadern varseblef detta, utan att det i minsta mån väckte hans ogillande — snarare tvärtom.

I sin egenskap af krigare hade han nödtvungen sett sina mest lysande illusioner gäckade. Och med åren hade han funnit allt större behag i det fridsamma lifvet på landsbygden, ej att undra öfver då, denna landsbygd var det leende Provence. Unge Louis fick en landtjunkares uppfostran, äfven om de bokliga studierna till någon del ingingo däri och det ridderliga elementet ej helt och hållet saknades. Han var god skytt och en ingalunda föraktlig motståndare på värja, ehuru han ej idkade dylika idrotter med någon öfverdrift af hänförelse. Hans egentliga skaplynne låg med otvetydig förkärlek åt det merkantila.

Läsaren torde kanske anmärka, att detta karaktärsdrag ej är »poetiskt», »romantiskt», »intressant» eller hvad det nu heter. Men det kan icke hjälpas. Vi äro skyldiga sanningen denna offergård.

Då sonen vid fyllda sexton års ålder tillfrågades af sin fader, huruvida han tänkt på och beslutit om sin blifvande lefnadsbana, svarade han att den under alla omständigheter icke komme att blifva krigarens.

— Det finnes tillräckligt många, som bedrifva mördareyrket, utan att jag behöfver öka deras antal, tillade han med en ringaktning, som måhända var *väl* mycket oförställd.

Man må ej förtänka fadern, att han röjde någon missbelåtenhet med detta rättframma svar. SjälF hade han ju klädt blodig skjorta på mer än ett slagfält, och de flesta af hans förfäder, hvilkas martialiska konterfej blickade ned från väggarna, hade med utmärkelse ägnat sig åt krigarens ärorika kall.

— Då skulle jag således enligt din åsikt äfven ha varit en individ af det slag, som du hedrar med den vackra benämningen mördare? utlät sig grefve Agénor de Montagne.

— Förlåt, min far, svarade den unge grefve Louis, i det en lätt rodnad uppsteg på hans kinder. Ordet, som jag uttalade, var kanske något förfluget. Nej, det *var* förfluget, åtminstone då det utslungades mot en man sådan som du. Men du inser nog att det ej var riktadt mot dig personligen . . .

— Hur skall jag kunna inse det?

— Låt mig fortsätta . . .

— Nej vänta ett ögonblick. Af ditt yttrande framgick med all önskvärd tydlighet, att du skär alla krigareyrkets utöfvare öfver en kam. Då du sagt, att din lefnadsbana under inga omständigheter komme att blifva krigarens, tillade du ögonblickligen, och som det tycktes mig med mogen öfverläggning, att »det finnes tillräckligt många, som bedrifva mördareyrket . . . » Var det icke så?

— Jo, så föllo verkligen mina ord, svarade den unge ädlingen, och jag erkänner, att de måhända voro opas-

sande, då de riktades af en son till hans egen fader... Men jag talar endast i stort sedt... Jag tror mig veta lika väl som du, min fader, att det finnes män, som tro sig af en gudomlig skickelse kallade till krigarens hemska värf, till blodsutgjutelse och förödelse, till mordbrand och kvinnoskändande, till härjande af frodiga åkertegar, till sköfving af lyckliga hem...

— Se så, min gunstig herre, afbröt fadern, i det ett ofrivilligt småleende upplyste hans allvarliga drag. Du talar som en ungdomlig fantast, hvilket du väl också är, ty din uppriktighet har jag ingen anledning att betvifla. Jag måste dock tillstå, att dina ord förefalla mig egenomliga, då jag betänker, att de komma från en ättling af det tappra Frankrike, alltsedan Galliens forngrå tider fräjdadt för mod och mandom...

— Min far...

— Låt mig tala till slut. Jag påstår icke, att du saknar hvarken mod eller mandom, långt därifrån. Jag känner till och med stolthet öfver dig. Men din uppfattning af krigets väsende är mig icke fullt riktig. Visserligen finns det många individer, som välja krigarens yrke af själfviska bevekelsegrunder, men kriget förblir dock en nödvändighet, så länge dessa tre ord ännu stå kvar i språkbruket: *fosterland*, *fosterlandskärlek* och *fosterlandsförsvar*... Deras betydelse vill du väl ej förneka?

— Ingalunda, min far! Då vore jag ju icke värdig att äga ett fosterland! svarade den unge ädlingen med sydländsk lifflighet och i det hans själfulla ögon blänkte af hänförelse... Missförstå mig icke! Men fastän jag ännu ej hunnit långt, hvarken i ålder eller visdom, har jag likväl i mina ensamma stunder hunnit tänka på åtskilligt. Dessa tankar ha särskildt kommit för mig, då jag läst mitt eget och andra lands historia, låtit blicken fara öfver alla dessa sidor, af hvilka mer än hvarannan

är besudlad med blod. Och den tanke som vid dylika tillfällen mest af alla jäktar mig, utmynnar i en fråga.

— Som lyder?

— Är det folken själfva som önska krig? Eller äro de icke viljelösa redskap i händerna på jordens despoter, som med hela hekatomber af oskyldigt offrade människor vilja tillfredsställa sin gränslösa ärelystnad, sin hejdlösa snikenhet efter landvinningar och däraf kommande guld? Nästan alltid har jag erhållit ett bekräftande svar på denna fråga... Och har jag icke läst världshistorien rätt?

— Delvis, min son. Och i många fall är det verkligen, trots det gamla ordspråket, ens fel att två träta... Men hvartill tjänar allt detta meningsutbyte... Tror du kanske på den eviga freden... Jag gör det åtminstone icke. Det lefde i förra århundradet en tysk filosof, en mycket lärd man — Leibnitz hette han — som pejlade djupen af det mänskliga vetandet. Jag afskyr icke mannen, därför att han var fritänkare och jag själf liksom du gläder mig åt att vara kristen. Han sade en gång ett ord, som jag tror vara sant: att den eviga freden finnes endast på kyrkogårdarna.

Den unge grefven gaf sig icke tid att afvakta slutet på denna harang, till hvilken han lyssnat med ett underligt uttryck i sina ögon.

Till faderns stora häpnad skyndade han ut ur slottets riddarsal, där samtalet hade förts.

Han återvände dock nästan genast. Med triumferande uppsyn visade han en stor foliant.

— Min far, du sade dig nyss icke tro på den eviga freden. Men du vågar väl icke bestrida sanningen af denna boks vittnesbörd?

Grefve Louis de Montagne gjorde en omärklig axelryckning, som man, uppriktigt sagdt, knappast skulle

hafva väntat af en sann kristen, därtill en bekännare af protestantiska religionen.

Den unge mannen slog upp Gamla Testamentet, profeten Esaias och läste med vibrerande stämma de tre



bekanta verserna i 11:e kapitlet, som i sin ålderdomliga svenska form lyda:

»Ulfwar skola bo tillsammans med lamb, och parder ligga ibland kid; en liten pilt skal tillhopadriwka kalfwar och unga lejon och gödeboskap.

Kor och björnar skola gå i bet och deras ungar tillhoppa liggia, och lejonerna skola äta halm såsom oxar.

Och et spenabarn skal lust hafva wid en huggorms håll, och et afwandt barn skal stinga sin hand uti en basilisks kula.»

Louis slog igen den digra volymen och tillade:

— Är icke detta evig frid, så vet jag knappast hvad som förtjänar detta namn!

— Profeten har verkligen skildrat en mycket tilltalande idyll, sade grefve Agénor de Montagne en smula kyligt. Men man måste läsa bibeln med urskiljning, min son, annars blir den ett tveeggadt svärd. Om du vill göra dig besväret att vi gå tillbaka till åttonde kapitlet i samma profetia, så skall du finna att Jehovah vid ett tillfälle yttrat sig i helt motsatt riktning till sin Esaias.

Där heter det nämligen ordagrannt, i första versen, om jag minns rätt:

»Och Herren sade till mig: Tag tig et stort bref och skrif däruti med en människas styl: Räfva snart, hasta til byte.»

* * *

Dylika samtal förekommo esomoftast mellan far och son alldeles som mellan ett par förtroliga vänner, hvilket de ju äfven voro, enär de ej stiftade några bekantskaper inom traktens aristokrati och deras umgänge således endast bestod af dem själfva.

Endast?

Nej, vi se oss nödsakade att göra en liten inskränkning, så mycket hållre som det var denna inskränkning, hvilken gifver hela uppslaget till denna historisk-romantiska skildring. Förmodligen har läsaren redan alltför länge saknat det kvinliga elementet i detta kapitel.

Om så är fallet höfves det oss att tillgodose denna hans billiga önskan, i synnerhet som vi göra det med nöje.

Bland grefve Agénor de Montagnes till ett helt tjugotal uppgående förpaktare befann sig äfven en gammal hedersman vid namn François Lebrun. Denne François Lebruns förfäder hade sedan århundraden tillbaka arrenderat jord af de forna slottsherrarna. I olikhet med så många andra franska jorddrottningar hade dessa alltid varit måna om och rättvisa mot sina underlydande. De arrendeafgifter, som de utkräft, hade icke varit alltför betungande, och följden var att ett visst välstånd inträdt hos familjen Lebrun.

Så kommo under »den store» Ludvig den fjortondes i mångt och mycket lysande, i mångt och mycket ruttna regeringstid de skändliga religionsförföljelser, hvilka ännu under namnet *dragonaderna* kvarstå som en skamfläck på den franska häfdens blad. Dessa obarmhärtiga förföljelser, som skonade hvarken män eller kvinnor, hvarken barnaföderskor eller barn, hade sin egentliga härd i Cevennernas bergstrakter, men sträckte sig äfven utöfver en del af det sköna Provence, i hvilket landskap det så kallade »kätteriet» blomstrat alltsedan medeltidens mörka dagar.

Många af de under slottet lydande förpaktarne voro protestanter, bland dem äfven François Lebruns fader, Jean Lebrun. I likhet med det stora flertalet af sina trosförvandter hade han jämte hela sin familj hals öfver hufvud flyktat till Cevennerna, därvid lämnande sina ägodelar i sticket.

Här hade han med förtviflans mod och sann religiös hänförelse kämpat mot Ludvig XIV:s vilda, af blodtörst och vidskeplig fanatism upphetsade dragoner.

Genast i början hade hans trogna maka och två af hans kärleksfulla döttrar borttryckts af svält och andra gruffliga umbäranden. Den tredje hade i grämselse beröfvat sig lifvet, sedan hon dessförinnan skändats af en neslig dragon, hvars blodtörst endast öfverträffades af hans djuriska, otyglade sinnlighet.

Dylika fasansfulla tilldragelser kunna läsas på hvarje blad af detta hemska utrotningskrigs historia. De uppfylla oss med afsky för den urartade människonaturen, men de ingifva oss på samma gång en med smärta blandad beundran, ägnad åt dessa arma varelser, som kämpade för sin och sina förfäders religiösa öfvertygelse, hållre än att afsvärja den Kristus, som en gång dog på korset för deras och deras fienders synder.

Ja, vi läsa i häfderna fruktansvärda skildringar från denna länge sedan förflutna, stormuppfyllda tid, då undersåtarna kanske i ännu högre grad än nu betraktades som dockor i de samvetslösa maktägandes händer.

Då en trupp af Ludvig XIV:s dragoner råkade på ett protestantiskt läger bland Cevennernas svårtillgängliga klyftor, kunde den närmast liknas vid ett koppel lös-släppta blodshundar.

Blod och vällust!

Så lydde lösen.

Hvar och en af dessa motbjudande »hjältar» förvandlades till en Tiberius eller till ett, om möjligt, ännu vederstyggligare vidunder i människogestalt.

»Den gamla, goda tiden», som ännu i dag ljudligt prisas af så många konservativa och efterblifna i alla samhällslager — denna gamla, goda tid hade i sanning sina afskräckande skuggsidor. Om skuggsidorna i någon nämnvärd mån ljusnat, det tillkommer icke oss att afgöra. Men århundraden skola visserligen förgå, innan de utplånat spåren efter adertonde seklets fador, sådana dessa inspirerades af despotismen, vinningslystnaden, den nattsvarta jesuitismens och det i all sin yppighet florerande mätressväsendet, hvilket i denna sedligt sjunkna tid betraktades hardt när såsom en institution af Guds nåde.

På tal om mätressherraväldet, det fanns en period, då Ludvig XIV, äfven kallad »Solkonungen» och »Den store» — det fanns en tid, då denne i sin inbillade stor-

het likväl så ömklige monark samtidigt behärskades af icke mindre än *fyra* legaliserade älskarinnor, *mesdames de Maintenon, Louise de la Vallière, de Fontanges* och de *Montespan*.

Äfven under denna tid skonade emellertid skämtets hvassa pilar icke de högt uppsatta här på jorden. Sålunda hände det sig en dag att man i marknaden utsläppte snusdosor, hvilkas lock pryddes af en särdeles komisk grupp. Denna grupp föreställde Hans Glorvördiga Majestät omgifven af de fyra ofvannämnda huldgudinnorna, och i hvardera af de fyras attityd kunde man läsa den egenskap, som hos henne ansågs vara den förhärskande.

Mätressvälde å ena sidan — blodsutgjutelse å den andra.

Och Frankrikes primas, jesuiten och ärkebiskopen *Nicolas Bossuet*, den vältalige »Örnen från Meaux» uppmuntrade till de af oss antydda skändligheterna mot de franska undersåtar, som ej blindvis hängåfvo sig åt påfvedömet's mörka kult. Sådän var denna tid, som i våra dagar saknar motstycke — dock först efter spanska våldets upphörande på Filippinska ögruppen, där nu »det stjärnströdda baneret» svajar och kanske förebådar en ljusare framtid — — —

Efter denna utvikning, som ju likväl äger fog för sig i ett delvis historiskt arbete, sådant som vårt, återtaga vi den afbrutna tråden af vår berättelse.

Vi nämnde att den tredje af *Jean Lebruns* döttrar hade i grämelse öfver sin oförvållade vanära gått naturen i förväg och begifvit sig till det okända land, från hvilket ingen återvänder. Emellertid skedde icke detta omedelbart efter det mot henne föröfvade illdådet. *Marguerite* — så hette den olyckliga — hade tillbragt några dagar i stum förtviflan, och denna förtviflan kunde ej annat än skärpas, då hon gjorde den upptäckten att missgärningen lämnat spår efter sig.

En kvinna med annat skaplygne än Marguerite Lebrun skulle under dylika omständigheter för visso utan tvekan hafva sökt sin befriande tillflykt i själfmord.

Men — så tänkte den fromma, hårdt pröfvade varelsen — nu gällde det icke allenast ett lif, utan *två*. Detta verkade bestämmande på hennes handlingssätt. Hon sökte i stället sin tröst i bönen, och den allsmåttige gaf henne mod och krafter att lefva. Af de sina, det vill säga fadern Jean Lebrun och brodern François — en annan broder hade länge sedan stupat i en skärmytsling med dragonerna — betraktades hon hardt när som ett helgon, om också själfva ordet helgondyrkan för dem var en styggelse.

Hafvandeperiodens månader förflöto nästan under lugn. Jean Lebrun, François och Marguerite oroades icke i den koja, som de redt sig i en undangömd dalsänka. Ludvig den XIV:s dragoner hade full sysselsättning på annat håll, långt bortom Frankrikes gränser, och de talrika protestantiska familjer, som sökt sig skydd bland bergen, upplefde det lyckligaste tidsskede, som beskärts dem på länge.

Ändtligen randades den betydelsefulla dagen, och den olyckliga Marguerite nedkom med en dotter.

Några timmar därefter tillhörde hon själf icke mera de lefvandes antal. Men hennes död var icke af det naturliga slag, som fadern och brodern föreställde sig. De skylldes hennes begråtna fränfalle på barnsängsfebern i förening med en utmattad och härjad konstitution, då den arma varelsen i själfva verket intagit gift — det dödande *belladonna*, som hon samlat under sina ensliga ströftåg på bergens sluttningar.

Underliga gåta!

Var det förenligt med eller stridande mot den heliga moderdriften, detta oförklarliga handlingssätt? Det finnes

endast en, som kan döma därom. Och denne ende bor ofvan molnen. »Min är domen, säger Herren.»

Men gamle Jean Lebrun och hans son, hvilka böjde knä vid den dödas hviloläger, hviskade i en gemensam suck:

— Herren gaf, och Herren tog — välsignadt vare Herrens namn!

Och sällan hafva väl dessa den heliga skrifts upphöjda ord uttalats under mer egendomliga eller tragiska omständigheter.

Bland dessa arma, för sin tro jäktade människor fanns äfven en präst. Han döpte den lilla världsmedborgarinnan, som under så dystra järtecken gjort sitt inträde i jämmerdalen. I det heliga dopet erhöll hon sin olyckliga moders namn: Marguerite.

Några år efter det att hon för första gången skådat dagens ljus inställdes på grund af befallning från högre ort de årslånga förföljelserna mot protestantiska kristna i Cevennerna. Familjen Lebrun, ansenligt decimerad, men dock bestående af tre släktled — fader, son och dotterdotter — återvände med stilla undergifvenhet, om ock med grusade förhoppningar på lifvet, till sin ursprungliga hembygd, det fagra Provence.

En huldrik försyn tycktes äntligen småle mot den hårdt pröfvade gubben Jean Lebrun. Slottets och de kringliggande jordägendomarnas dåvarande innehafvare — han, som blef den sista slottsherren af sin ätt — var en om möjligt ännu ädlare man än sina förfäder. Då Jean Lebrun klagade sin nöd rördes den unge aristokratens hjärta, och utan annan säkerhet eller borgen än den andres ärliga ansikte upplät han åt honom på goda villkor ett litet arrendehemman. De närmast följande åren gafvo rikliga skördar af hvete, vin och oliver. Ett blygsamt välstånd gjorde sitt intåg i den trefna bondgården, dotterdottern Marguerite växte upp till en blomstrande ungmö,

François, som alltjämt förblef ogift, skötte de landtliga sysslorna med lust och glädje, och då gamle Jean äntligen slöt sina trötta ögon till den sista hvilan, kunde han efter ett lif, stormigare och mera hemsökt än de flestas, af fullaste hjärta och med ett saligt leende på sina blekande läppar utbrista:

— Herre, nu låter du din tjänare fara i frid! — —

I dessa lyckliga nejder mognar jungfrun snart till kvinna, och redan vid fjorton års ålder knöt Marguerite Lebrun hymens rosenfärgade bojor med den make, som hennes hjärta utvalt. Det var en ung mjölnare, och hans namn var Pierre Villon.

Men då, liksom nu och alltid, fanns det ingen sällhet, som varar beständigt. Efter endast två års lyckligt äktenskap slutade Pierre Villon, den arbetsamme och förhoppningsfulle arbetaren, sina korta lefnadsdagar genom en olyckshändelse. Han hade oförsiktigt närmat sig en kvarnvinge, då denna var i gång, och kvarnvingen krossade hans hufvud.

Marguerite Villon öfverlefde icke länge sin make. Efter ett par veckor följde hon honom i grafven och jordades under befolkningens deltagande vid sin älskades sida.

De unga tu efterlämnade emellertid en underpant af sin kärlek. Det var ett flickebarn, som i dopet erhöll namnet Jeanne. Den lilla flickans enda skydd här i världen var nu hennes moders morbroder, den hederlige François, och hos denne växte hon upp samt erhöi en uppfostran, som af naturliga skäl ej kunde blifva mera än nödtorftig.

Vid denna tid ungefär — det vill säga kort efter Jeannes födelse — var det som det gamla slottet jämte ty åtföljande besittningar gled de forna ägarne ur händerna och, på sätt som redan skildrats, tillträdde af grefve Agénon de Montagne samt hans nederländska maka.

Barn hafva i alla tider haft lätt att stifva bekantskap. Och däraf kom det sig att den lilla bondflickan Jeanne



och den endast ett par år äldre grefvesonen inom kort blefvo oskiljaktiga vänner och lekkamrater. Och icke nog därmed — de blefvo hela byns och icke endast den allra närmaste traktens förklarade gunstlingar. Byns hela befolkning ägnade dem ett slags tillgifvenhet, som nästan var blandad med den vördnad, hvilken man ådagalägger gentemot högre väsen.

Kort sagdt — dessa båda betraktades nästan såsom byns skyddshelgon, hvilka man ej finge förtörna utan i stället måste försöka blidka och vinna på sin sida. Med

andra ord: de blefvo hvad man kallar bortskämnda af alla, af fäder och mödrar, af ungdomen och af sina jämnåriga.

Den grefflige enklingen såg icke med motvilja denna förtroliga samvaro mellan barnen. Han icke endast tolererade, utan rent af uppmuntrade densamma. Ja, han gick ännu längre i sin välvilja. Då den unge Louis fyllt sju år och hans uppfostran skulle börja under ledning af en fattig men andligt begåfvad medicine studerande från fakulteten i Montpellier, så blef den lilla Jeanne hans andra elev, och denna »samskola» — för att begagna ett modernt uttryck — visade sig medföra resultat, som voro öfver all förväntan lyckliga.

Men det var på samma gång egendomligt att lägga märke till den riktning hvori de båda skolkamraterna utvecklade sig, i mån som deras uppfostran med otrolig snabbhet och nästan utan stöttestenar skred framåt.

Medan Jeanne visade en så att säga romantisk anläggning, svärmade för antikens hjältar, medeltidens riddarlige härförare och det nyare Europas bländande fältherregestalter, medan hon lärde sig långa haranger af sorgespelsförfattarne Corneille och Racine utantill, och medan hennes ledande syfte vid inhämtandet af de främmande språken var att stifta en förtroligare bekantskap med de skalder, som klagat eller jublat på dessa olika tungomål, så tedde sig förhållandet helt annorlunda med Louis.

Hos denna gosse trädde redan vid så unga år det kalla, sunda förståndet med omisskännlig tydlighet i dagen.

I hvarje ämne, som han studerade, sökte han först och främst efter det nyttiga och praktiska samt lämnade ytterst ringa spelrum åt den lifliga fantasi, som eljes tyckes vara så starkt utpräglad hos de flesta barn och ynglingar. Så till exempel fäste han sig i historien mindre vid de blodiga drabbningarna och de brokigt färglagda kröningsskildringarna än vid framåtgäendet eller tillbaka-

glidandet i handel och näringar. Geografien lockade honom med oemotståndlig makt, under det att hans älsklingsstudium var matematiken med alla dess underafdelningar, mest likväl aritmetiken.

Så gingo några år sitt stilla och fridsamma, af inga yttre händelser påverkade lopp.

Dock vilja vi därmed långt ifrån hafva sagt att dessa år i alla hänseenden förblefvo opåverkade. Den viktiga faktor, som utöfvar ett så genomgripande inflytande på människobarnens öden, kom slutligen att visa sin makt hos Louis och Jeanne.

De hade småningom uppnått den ålder, som i vårt kalla luftstreck ännu räknas till barndomen, men som i varmare och sydligare nejder utvecklats till flickebarnet till kvinna, den oerfarne gossen till en yngling med mannens mognad och af lefnadslust sjudande blod i sina svällande ådror. Utan att de unga hade aning därom och liksom om det varit den naturligaste sak i världen hade Jeannes och Louis' tycke öfvergått från den barnsliga vänskapen till en helt annan känsla, åt hvilken de ännu knappast förstodo att gifva namn.

Deras hjärtan klappade fortare vid deras sammanträffanden. Det var den varmblodiga sydländska naturen som obevekligt pockade på sin rätt. Det var den allt behärskande kärleken, som tagit portarna till deras hjärtekamrar med storm.

Louis och Jeanne älskade hvarandra.

Och den förres känsla var i sanning ingenting att undra öfver, ty Jeanne Lebrun kunde utan smicker kallas hänförande skön. Skön som en af Olympens gudinnor, hvilken värdigats nedstiga till jorden och tjusa de arma dödlige med sin trollmakt.

Fastän förhållandet ännu ingalunda skridit utöfver den stränga ärbarehetens gränser, behöfdes det endast en liten gnista, en obetydlig och oförutsedd tillfällighet för

att lidelsen skulle utbryta i en flammande låga, den där utbredde sig och härjade utan hänsyn till mänskliga fördomar. Och det var äfven en oförutsedd tillfällighet som — åtminstone tills vidare — förhindrade att någon skada i ordets egentliga bemärkelse skedde.

Då grefve Agénor de Montagne tidigt en morgon lämnade slottet med bössan öfver skuldran och väskan jämte kruthornet vid sidan för att söka upp och kanske oskadliggöra en räf, som sedan längre tid aflagt ovälkomna besök i traktens hönsgårdar, läto hans båda taxar helt plötsligt höra ett muntert gläfsande.

Grefven såg upp med en tankspridd blick.

Framför honom stod François Lebrun, numera ganska böjd af åren, med hvitnadt hår och rynkade anletsdrag.

— Ah, är det du, François, min hedersgubbe! sade grefven fryntligt... Kan just undra, hvad du har på hjärtat?

Under tiden hade taxarna muntert hoppat omkring den gamle och slickat hans valkiga näfvar.

— Jo se, nådig herr grefven, det är nämligen så, att...

Här hejdade sig den gode François med förlägen uppsyn och kliade sig fundersamt i nacken.

— Nå, sjung ut, min gubbe, uppmanade grefve Agénor de Montagne i det han började visa tecken till otålighet.

François tvekade ännu, allt under det att svetten pärlade på hans solstekta panna.

— Nå, blir det i dag eller i morgon? envisades grefve Agénor, i det han rynkade ögonbrynen och tog ett steg, liksom om han ämnat aflägsna sig.

De gamla kommandotagen från hans krigaretid sutto ännu kvar och gåfvo sig stundom tämligen skarpt uttryck. Men då han såg, att François tvekan ännu icke lagt sig och att hans uppsyn alltjämt var lika förbryllad,

kom han plötsligt på den tanken att något allvarligt var å färde.

Han fixerade gubben stadigt ungefär en half minut och tillade därpå i något mildare tonfall än det, som han senast mot sin vilja användt:

— Se så, gamle kärnpojke! Du har väl inte så där i en hast tappat allt förtroende till din egendomsherre? Fram nu utan slingerbultar med hvad du har på hjärtat. Skulle det möjligen gälla arrendet?

Det tveksamma uttrycket i den hederlige bondens anletsdrag lämnade nu plats för en min af trygghet.

— Nej, ers grefliga nåde, svarade han. I den vägen har jag, pris vare Gud, ingen anledning att klaga. Och om jag också vore en smula på efterkälken, så vet jag ju, att min nådige grefve inte hör till de omättnlige blod-sugarnes släkte...

— Välan François, afbröt grefven, som nu blef otålig på fullt allvar, samtidigt med att han kände en viss obestämd ängslan... Välan gubbe... Låt mig inte längre ligga på sträckbänken!... Är det något, som rör mig själf?

— Herr grefve, det är ty värr något som rör oss alla!

— Oss alla? upprepade grefve Agénor de Montagne med en häpnad, som ej saknade en viss anstrykning af gäckeri.

— Jag ser, att jag måste tala tydligare, utlät sig François, som nu i det närmaste öfvervunnit sin vill-rådighet. Det är en sak, som rör oss alla fyra.

— Gubbe! Du gör mig galen med dina hemlighetsfulla antydningar och krumbugter!... Hvilka äro då dessa, som du kallar »oss alla fyra»?

— Ni, nådig grefve, er unge herr son, min kvinnliga frände Jeanne och jag, fattig, syndig människa, François Lebrun.

Sedan den hederlige François en gång lossat sin motsträfviga tungas band, gjorde han inga svårigheter med att fortsätta.

Han redogjorde på sitt enkla, rättframma sätt för anledningen till sina på sista tiden förnumna farhågor.

De båda männen, ädlingen och hans förpaktare, hade under det nyss återgifna och så länge resultatlösa ordskiftet styrt sina steg in i en lummig skogsdunge. Grefven torkade svettdropparna från pannan och slog sig ned på en trädkubbe, i det han gaf en vink åt François att göra detsamma. Med hufvudet lutadt mot handen och försänkt i allvarliga tankar lyssnade han här till förpaktarens okonstlade berättelse.



5.

Ungt blod.

Det var, såsom läsaren förmodligen anat, den gamla historien om två unga hjärtan, som aldrig sökt hvarandra, men likväl funnit hvarandra till sist.

Hvad en senare tidens diktare sjungit, det hade nu upprepats, lika visst som det skall upprepas så länge världen står:

*Det är en gammal historia,
förnyas vid hvarje tid,
och hvarje gång den förnyas
två hjärtan brista därvid.*

I hvad mån, i hvilken utsträckning skaldens ord härvidlag vunno sin tillämpning, det få vi erfara under gången af denna berättelse.

Den hederlige François biktade allt hvad han tänkt och hvad han slutligen erfarit med visshet. Det barnsliga tycket mellan Louis och Jeanne hade utvecklats och antagit formen af en lidelse, som i vårt kallare luftstreck med skäl skulle hafva kallats brådmogen, men som under dåvarande omständigheter blott var helt naturlig.

Strax före gryningen, samma dag då detta betydelsefulla samtal ägde rum, hade François begifvit sig ut för

att se till en räfsax, som han utställt i närheten. Medan han vandrade under träden hade han på något afstånd hört ett lågmäldt samtal. I den tanken att han öfverrumplat ett par tjufskyttar på deras nattliga stråt hade han, som äfven beklädde funktion af ett slags frivillig skogsvaktare på det greffliga godset, flyttat sin bössa från axeln i ögonblickets första ingifvelse.

Vid närmare eftertanke åtrade han sig emellertid. Sant gudfruktig som han var, erinrade han sig måhända äfven de högtidliga orden: »Den som utgjuter människoblod, hans blod skall ock af människor utgjutet varda.»

I alla händelser närmade han sig dock det håll, hvifrån det hviskande samtalet hördes. Med de snabbare skiftningar, som utmärka dygnets olika tider i dessa trakter, hade det nu hunnit blifva fullständig dager. François behöfde emellertid icke skärpa sin varsamhet eller smyga sig framåt med större försiktighet, ty de samtalande, hvilka de nu än voro, hade icke aflägsnat sig. Deras hviskningar ljödo fortfarande på samma punkt.

Äntligen befann sig François på ett par alnars afstånd. De båda samtalande — ty de voro två — sutto vid brynet af en öppen plats i skogen. François kunde icke se deras ansikten, ty de vände ryggen åt honom, men han varseblef utan svårighet att det var ett älskande par, en ung man och en ung kvinna, som sutto med armarna slingrade om hvarandra, alltmedan de utbytte eldiga kyssar och ljufva kärleksord.

Den hederlige François hade icke, såsom han i början föreställt sig, upptäckt några tjufskyttar, men väl ett verk af den försåtligaste bland dem alla — den hedniska gudomligheten Amor.

De ord, som den gudlige bonden allra först hade ämnat uttala, stelnade på hans läppar. Med en uppsyn af djupaste motvilja vände han bort sitt grånade hufvud från denna okristliga styggelse. Kärleken, i den mening



som vi svaga dödliga fatta detta ord, hade aldrig vunnit insteg i François' hjärta. Det frö, som möjligen kunde hafva funnits, hade bortfrusit i brodden under de blodiga förföljelserna i Cevennerna. Kärleken i annan form än den äktenskapliga och den till nästan var honom okänd.

Han stod just i begrepp att träda fram till de unga tu och lätta sina upprörda känslor med en ljungande straffpredikan, då han plötsligt hejdade sig. Där stod han med gapande mun och en uppsyn af om möjligt ännu större häpnad än förut. Och hans häpnad var denna gång uppblandad med en god dosis förskräckelse.

Och detta var sannerligen icke att förundra sig öfver.

De båda älskande hade nämligen gjort en rörelse, som tillät honom att se deras ansikten. Och med förnimmelser, som äro lättare att tänka sig än beskrifva, hade han ögonblickligen igenkänt sin myndling, Jeanne, och sin egendomsherres unga son Louis de Montagne. Några sekunder stod han villrådig och obeslutsam, utan att veta hvad han rätteligen borde göra. Slutligen hade han emellertid aflägsnat sig lika obemärkt som han kommit. Och i stället för att återvända hem hade han beslutit afvakta det första tillfälle som yppades och personligen meddela sin upptäckt åt grefven, hvilken ju saken rörde i minst lika hög grad som den rörde honom själf.

Sådant var innehållet af den berättelse, som François Lebrun föredrog för sin egendomsherre och ur hvilken vi utlämnat alla afvikningar och klagande utgjutelser. Då han slutat, riktade han sina ögon med en ängsligt frågande blick på grefven.

Denne satt alltjämt med hufvudet stödt mot handen och ögonen sänkta mot marken. Det dröjde en god stund innan han svarade. Ändtligen lyfte han dock sitt hufvud och gaf från sig en djup suck. Om François väntat ett utbrott af vrede, så hade han grundligt misstagit sig. Nu tyckte han sig i stället läsa en viss resignation

i grefvens anletsdrag, en resignation, den där i ord kunde uttryckas sålunda:

»Hvad som är skedt kan icke hjälpas.»

— Du har handlat alldeles riktigt, min kära François, sade grefven... Man bör ständigt akta sig för ovist nit... Du gjorde klokt, då du beslöt dig för att underställa saken mitt bedömande innan du själf vidtog några åtgärder däri... För öfrigt skulle jag väl utan förmäthenhet kunna påstå att den, näst de unga tu, närmast rör mig själf... Jag hoppas att du ej har några invändningar i det hänseendet?

— Nej, för allt i världen, nådig herr grefve!... Jag håller mig blygsamt på den plats i lifvet, som den allsmäktige beskärt mig... Er son är af högadlig börd, och min stackars kvinnliga frände...

— Du missförstår mig, François! afbröt honom grefve Agénor de Montagne, det var ingalunda illa menadt... Gud förbjude att mina tankar skulle gå i denna själfviska riktning... Jag ville endast säga att blodsbandet mellan mig och min förvillade son är närmare än det, som finnes mellan dig och den stackars flickan... Och betänk att jag bär ett tungt ansvar äfven för hans moder, min begråtna maka, som nu är i himmelen!

François bugade sig djupt utan att svara, men han fäste på grefven en blick af ökad hängifvenhet, i det han afvaktade hvad denne vidare skulle komma att yttra. Under tiden närmade de sig slottet utan att tänka därpå. Grefven hade tills vidare slagit alla jakttankar ur hågen. Den fåtaliga tjänstepersonalen var ännu icke uppstigen, men strax utanför porten möttes de af den unge läraren, Edmond Bardoux, som bar några böcker under armen och en bleckportör på ryggen. Han stannade och hälsade vördnadsfullt på grefven.

— Så tidigt på benen, min kära Edmond? sade denne med ett försök till munterhet... Nå ja, det är roligt att

någon gång i våra dagar träffa unga män, som inte tillbringa halfva sitt lif i sängen... Jag hoppas bara att ni inte går ut så här tidigt i kärlekstankar? Ser ni, ungdomen är aldrig riktigt att lita på.

— Herr grefve, jag är verkligen ute i kärlekstankar, svarade den unge läkareadepten, i det han, fastän vördnadsfullt, anslog samma skämtsamma ton.

— Ni förvånar mig!

— Förklaringen är likväl mycket enkel: det är kärleken till naturen, som drifvit mig ut vid denna tid på dagen, nu liksom mången gång förut... sedan jag, tack vare er godhet, lyckades komma den på så nära håll, tillade Edmond med oskrymtad hjärtlighet.

— Rätt så, unge man, genmälde grefven uppmuntlande... Behåll den älskarinnan så länge det någonsin står i er makt... Hon hör till det sällsynta slag, som aldrig sviker, som ej skrynklas af ålderdom, utan allt, jämt prunkar med nya behag.

Edmond Bardoux gjorde ännu en bugnig och ämnade synbarligen aflägsna sig, då han kvarhölls af grefven.

— A propos, min vän, sade denne, det blir inga lektioner i dag. Ni kan använda dagen efter godtfinnande... Jag tror att barnen (han uttalade detta ord med ironisk tonvikt) ej heller skola ha något emot en smula ledighet.

Sedan Edmond försvunnit ur sikte visade sig grefvens ende betjänt med omorgnadt ansikte och försökte, då han såg sin herre, kväfva en gäspning.

— Sofver unga herrn? frågade den senare.

— Ja, jag tror det, herr grefve... Åtminstone var han inte vaken då jag gick ned... Skall jag kanske väcka den unga herrn?

— Behöfs inte. Men bed honom infinna sig hos mig på mitt arbetsrum, så snart han vaknar, befallde grefven... Gå nu till mamsell Jeanne och meddela henne

från mig att det blir ingen undervisning i dag. Har du förstått?

Betjänten gjorde en stum bugning och aflägsnade sig.

— Allt det här låter något konstigt, mumlade han för sig själf, i det han gick... Kan just undra, hvad det är för något, som är på tok? Ah! tillade han med en knipslug blinkning åt någon osynlig åhörare... Jag tror mig förstå!... Nå ja, det kan behövas något, som piggar upp en stackars fan i denna olidliga enformighet... Låt oss se, hur komedien eller tragedien, eller hvad det nu blir, kommer att utveckla sig!

* *
 *

Under tiden fördes François af grefven till dennes arbetsrum, detta samma gemak, som varit ett stumt vittne till så många på samma gång lifliga och vänskapliga meningsutbyten mellan far och son. Sedan grefve Agénor de Montagne med en vänlighet, som var långt främmande från hvarje tillstymmelse till nedlåtenhet, anmodat förpaktaren att taga plats, började han med honom ett långt samtal.

Han inledde det på följande sätt:

— Nå väl, fader François, säg mig på heder och tro: hvad är er mening om allt detta?

— Min mening? stammade den tillfrågade i stället för att svara.

— Godt, sade grefve Agénor, jag uttryckte mig kanske allt för sväfvande... Tillåt mig i stället göra ett annat spörsmål, som är mera rakt på sak: Hur tror du, att detta skall sluta?

Efter en kort stunds eftertanke utlät sig François fundersamt:

— Hur jag tror, att det skall sluta?... Slutet ligger i Herrens hand, nådig grefve... Men hade de unga

tu varit af samma stånd, då tror jag, att saken hade kunnat få, hvad vi, syndiga människor, kalla ett lyckligt slut.

— Och hvad menar du med ett lyckligt slut?

— Hvad skulle jag väl mena, om inte ett äkta kristligt hjonelag mellan de båda... Men... men som det nu förhåller sig... tillade han, liksom om han blifvit rädd för sin djärfhet.

— Sjung ut ditt hjärtas mening!... Som det nu förhåller sig...?

— Som det nu förhåller sig, är det ju aldrig värdt att tänka på den saken, svarade François.

Han suckade och en tår blänkte i hans ögonvrå.

Grefven betraktade honom med välvilja och yttrade därefter i ett tonfall, som lät allvarligt, fastän munnen log:

— Och har du då till den grad glömt vår gemensamma religion, min käre François, att du icke erinrar dig de hugnerika orden: »För Gud är ingenting omöjligt».

— Dem har jag aldrig förgätit, min nådige grefve... Men det heter ju äfven: »Hvad Gud hafver förenat, skall människan icke åtskilja...» Och huru kunna vi väl veta, om det är *Guds* vilja, som förenat dessa unga varelser?

— Hvad du nu säger, min gubbe, liknar nästan en hädelse. Hvad ha väl dessa unga människor gjort, att de skulle råka under onda och djäfvulska makters inflytande?... Kärleken mellan människornas barn är ett gudomligt lika väl som ett naturens bud, och så länge denna kärlek bibehåller sig ren och obesudlad af sinnlig, kättjefull lusta, så länge tror jag förvisso, att den äger en högre makts beskydd och uttryckliga gillande.

— Men om nu denna kärlek ej skulle vara obefläckad på det sätt, som ni menar, nådig herr grefve? stammade den stackars François.

— Hvad säger du, olycklige!? . . . utbrast grefven våldsamt, i det en mörk rodnad höljde hans kinder . . . Hur vågar du att utan bevis framkasta ens en antydning af detta slag? . . . Vill du anklaga din egen frände? Vill du — och det kommer på ett ut — vill du anklaga min *son*?

— Jag anklagar ingen, nådig herr grefve, svarade François Lebrun ödmjukt, men fast . . . Domen är min, säger Herren . . . Men säg själf, ers nåd, hvad skall man tro om två unga människor, som stämma nattliga möten? Väl icke det bästa, eller hur?

Raska steg ljödo utanför, och en vårdslös knackning hördes på dörren. Grefve Agénor kände igen stegen af sin son.

— François, sade han, här kommer en af parterna. Det är ju ej mer än rätt och billigt, att vi gifva honom tillfälle att försvara sig.

Louis, som stigit in, hvisslande på en munter melodi, dröjde tveksamt vid dörren, då han såg sin fader i detta ovanliga sällskap. Hans blick flög med ett uttryck af oro, dock utan förlägenhet, från den ene till den andre. Ett par minuter förgingo, utan att någon af de innevarande gaf ett ljud ifrån sig. Den äldre grefven höll blicken oafvändt riktad på sin son, medan François Lebruns ögon förläget stirrade ned på det bonade golfvet.

Då denna tystnad slutligen föreföll honom allt för tryckande, var det den yngste medlemmen af sällskapet, som bröt densamma.

— Du har låtit kalla mig, min far, sade Louis i frimodigt tonfall och utan att slå ned ögonen inför faderns pröfvande blick.

— Ja, svarade denne allvarligt, jag har låtit kalla dig, och förmodligen vet du redan, hvad saken gäller . . . Min käre son, det är bäst att kasta bort en förställning,

som ej öfverensstämmer med ditt ärliga och uppriktiga skaplygne.

Den unge Louis blef till en början förbryllad och visste knappast, hvad han skulle säga. Han vred och vände hatten mellan sina fingrar utan att få fram ett ord. Ändtligen tycktes han dock uppfatta situationen, liksom vid skenet af en plötslig ljungeld, och en liflig rodnad spred sig öfver hans vackra ansikte.

— Min far, stammade han, och rodnaden vardt ännu mörkare . . . Min älskade far, du vet således . . .

— Jag vet *något*, min son, men jag vet icke allt, sade grefven . . . Tack vare denne hederlige mans upplysningar erfar jag, att du inlåtit dig i en förbindelse med din barndomsväninna. Dithän och endast dit, jag upprepar det ännu en gång, sträcker sig min vetskap.

Den unge mannens ögon speglades frimodigt i faderns, och innan denne ens hade hört hans svar, höjdes hans bröst af en lättnadens suck, och strängheten i hans anletsdrag mildrades märkbart.

— Min egen vetskap sträcker sig knappast längre, genmälde unge Louis, hvars rodnad småningom gaf vika och efterträdades af den vanliga ansiktsfärgen . . . Jag vet endast, att jag älskar Jeanne, och att hon älskar mig med hela hängifvenheten i sin natur. Jag rodnade nyss, men jag hade icke behöft göra det. Hvarken hon eller jag ha något att rodna öfver.

— Men dessa nattliga möten? invände fadern . . . Hur vill du, och hur vill hon försvara dem?

— Min far, ingendera af oss har en förebråelse att göra sig . . . Man, eller rättare sagdt, François, har under rättat dig om vår hemliga sammankomst i natt? Nå väl, jag tillstår densamma utan blygsel. En viss ursäktlig förlägenhet har afhållit oss från att yppa vår ömsesidiga böjelse, men vi visste ju båda, att det förr eller senare måste ske, ehuru vi icke dolde för oss själfva, att vi tro-

ligen skulle råka på motstånd. Detta hemliga möte i natt var vårt första och — jag hoppas så — det sista. Vi vilja icke längre ha några hemligheter för dig eller någon annan. Vi skildes åt med den öfverenskommelsen, att jag i dag skulle yppa allt för dig, hända sedan hvad än hända ville. Och om du, min innerligt älskade fader, eller du, min hederlige François, skulle hysa sådana tvifvelsmål, som jag ej kan tänka på utan en harmens rodnad, veten då att Jeannes och min kärlek är obefläkad af synd, och att vi betrakta oss som blifvande makar inför Gud den högste, som ransakar hjärtan och njurar!

Medan den unge mannen talade, präglades hans hållning af ridderlig oförskräckthet och stolthet, och en ädel hänförelse lyste ur hans mörka ögon.

— Min son, sade fadern, som djupt rörd slöt honom i sina armar, förlåt mig, att jag ens i mina innersta tankar kunnat döma dig ohörd!... Det var för öfrigt endast en flyktig villfarelse, som nu skingrats som moln för solen af dina ärliga och manliga ord... Jag tror dig, min son!... Och du, François?

— Det gläder mig att vara af samma mening som min nådige herre, svarade den präktige landtmannen... Jag var nära att falla offer för ett skamligt misstag, men sanningen har talat från denne unge mans läppar, och jag tigger honom på mina gamla knän om förlåtelse.

Gråtande lät den stackars gubben sina ord följas af handling, och han kysste den unge mannens hand, i det hans bröst skakades af våldsamma snyftningar, som aldrig tyktes vilja taga en ända.

Men Louis böjde sig ned och lyfte upp den gamle samt utbrast i ett tonfall af varmaste tillgifvenhet;

— Nej! Icke så, min präktige vän! I mina armar, på det jag må kunna höra ditt trogna, rättskaffens hjärta klappa mot mitt!



Grefve Agénor de Montagne iakttog med ett svagt småleende ynglingens öfversvallande känslor. Äfven han själf hade ju en gång varit ung, fastän för länge sedan,

och han försökte i tankarne återupplifva denna svunna tid. Ändtligen tog han till ordet.

— Min son, sade han med rörd stämma, och du, gamle hedersvän . . . du tillåter ju, att jag gifver dig detta namn, som du under långa år så ärligt förtjänat . . . Min son, min vän, jag skänker af varmaste hjärta mitt samtycke till denna förbindelse, och den som tror, att jag hyllar gamla förlegade ståndsfordomar, den känner mig sannerligen icke . . . Ja, jag går nog långt att påstå, att jag redan länge önskat denna förbindelse. Det finnes emellertid ett oöfverstigligt hinder.

Unge Louis bleknade och gubben François betraktade sin egendomsherre med ängslig, bedröfvad uppsyn.

Grefven smålog emellertid och lugnade dem båda genom att fortsätta.

— Jag borde ha sagt: ett *tills vidare* oöfverstigligt hinder, och detta hinder är bådå er ungdom . . .

Louis böjde undergifvet sitt vackra hufvud och såg bedjande på fadern.

— Min son, fortfor denne, jag anser din bokliga uppfostran så godt som fullbordad, och nu är det på tiden, att du förvärfvar den praktiska erfarenhet, som sätter dig i stånd att uppträda som din egen herre. Många anors stolta blod flyter i dina ådror, och jag är förvissad om, att du ej skall göra några vidlyftiga invändningar mot mina planer för din framtid.

— Och dessa planer äro? frågade den unge mannen ifrigt.

— Jag skall utveckla dem för dig, min son. En gång för alla tyckes du hafva afsagt dig hvarje tanke på en krigares värf, och jag har heller ingenting emot ditt tycke i detta fall. Din håg står till det finansiella, det har du upprepade gånger själf erkänt.

— Och jag erkänner det alltjämt, min far, svarade Louis de Montagne.

— Nå väl, jag hade icke väntat mig något annat, och det stämmer fullkomligt öfverens med de planer, som jag nyss antyde . . . Om några dagar, låtom oss säga en vecka, så snart du fått din vederbörliga utrustning i ordning, reser du till din morfader, den rike hedersgubben Adam van der Nolten i Antwerpen, och inträder i verksamhet på hans kontor i en af världens förnämsta handelsstäder. Han känner dig genom mina bref, och ensam i världen som han är, önskar han intet högre än din ankomst, alldenstund han tror dig vara en ung man efter hans eget sinne . . . mest likväl därför att han vet dig vara en trogen afbild af hans begråtna dotter, som mänskligt att döma allt för tidigt rycktes bort från oss tre — fadern, maken och sonen . . . Välan, min son, hvad säger du själf om detta förslag? . . . Jag vill ingalunda lägga band på din handlingsfrihet. Det vet du lika väl som jag själf.

— Min far, ditt förslag är det bästa, jag kan önska mig från din sida, svarde Louis utan ett ögonblicks betänkande . . . Då jag noggrant tar alla omständigheter i skärskådande, inser jag, att jag ännu ej har åren inne för att tänka på giftermål, äfvensom att jag saknar det aflägsnaste spår af världskänedom . . . Visserligen skulle jag ej haft något att invända mot en jordbrukares enkla kall, men min liffigaste håg ligger åt det andra hållet . . . Följaktligen reser jag till min morfader, så snart jag hunnit rusta mig för affärden.

— Jag hade ej väntat mig något annat svar af dig, min son, genmälde greve Agénor med glad uppsyn.

— Men Jeanne? inföll François med någon förlägenhet och lät tummarne snurra om hvarandra på samma sätt som varit brukligt i alla tider.

— Jag trodde, att det spørsmålet var så tydligt afgjort som helst, utlät sig den unge mannens fader . . . Din Jeanne får under tiden, hur lång eller kort den nu

än må blifva, betrakta sig som min Louis' trolofvade. Har du förstått, och är du nöjd, min käre François?

— Jag besvarar båda frågorna med ja, nådig grefve, genmålde François förnöjd.

Och han tillade, i det han vände sig till den öfverlycklige Louis:

— Jag blir visserligen inte er svärfar, men jag kan säga precis detsamma som bonden sa' åt fölungen: I mig ska' du alltid ha en far.

Både grefven och hans son skrattade åt det landtliga skämtet, hvarefter Agénor de Montagne fortsatte:

— Till yttermera visso skola vi fira en liten anspråkslös förlofningsfest... François, jag väntar dig och Jeanne hit till middag klockan ett... Du behöfver väl inte särskildt be flickan, att hon tar med sig sitt bästa helgdagslynne, och hvad dig själf beträffar, ser jag, att en dylik uppmaning skulle vara öfverflödig.

— Lita på det, nådig herre! svarade gubben, och hans ögon strålade af okonstlad fröjd, då grefven fattade hans hand och tryckte den till afsked.

Några timmar senare var en liten munter skara församlad i det gamla feodalslottets stora matsal. Skaran utgjordes endast af fem personer: grefve Agénor de Montagne och hans son, Jeanne, François och den unge läraren.

Grefve Agénor, som dagen till ära iklädt sig sin gamla dragonofficersuniform, slöt den ljuft rodnande Jeanne till sitt bröst och lade därefter hennes hand i sonens. På detta enkla sätt vardt de ungas trolofning besegrad, och frånvaron af alla stela ceremonier förhöjde ytterligare de närvarandes glada sinnesstämning. Lefnadssättet på det gamla godset var i allmänhet så enkelt, att det nästan kunde kallas tarffligt, men i dag utvecklades ett verkligt öfverdåd så väl i torrt som vått.

Vinet, som i hvardagslag sparsamt och äfven då

blandadt med vatten förekom vid den grefflige ägendoms-herrens taffel, flöt nu i strömmar, och man läskade sig icke endast med de provençaliska drufvornas blod. Den eldiga bourgognen blänkte som rubiner, Xeresvinet lyste som guld, och den skummande saften från landskapet Champagne fräste i kristallpokalerna. Den tiden kunde en sann och allvarlig kristendom mycket väl förlikas med ett ymnigt njutande af »den milde fadern» Bacchus' håfvor — det gråbleka, afskyvärda, fariseiska hyckleriet hade icke inkräktat så stora landvinningar som i våra dagar, och »det grekiska landtvinet» var då ännu en myt i hela det kristna Europa, icke endast i en viss nordlig del däraf.

Vid denna glada fest offrade man äfven åt en af Frankrikes angenämaste plägseder, nämligen *bordvisan*, detta upplifvande element, som tyckes bannlyst från vår brännvinsdrickande nord.

Grefven gjorde början i detta hänseende, och alla stämde in i refrängen. »Alla», sade vi, men vi måste göra en liten inskränkning. Louis och Jeanne voro allt för mycket upptagna af sig själfva och sin egen lycka, som de nu ej längre behöfde njuta i skymundan — de voro allt för upptagna af sitt sällhetsrus att ordentligt och regelbundet deltaga i hvarje omkväde. Blott en och annan gång föllo deras klara, ungdomliga röster in i den allmänna refrängen — men voro icke deras egna hviskningar för dem en lika ljuf musik som sferernas harmoni?

Ändtligen reste man sig från bordet och begaf sig i samlad trupp till en uthuggning i den närliggande skogen, där grefven lätit duka ett välförsedt bord åt traktens landbefolkning. Grefven hade valt särskildt denna plats, emedan det var just där, som gubben François med ägna ögon öfverbevisats om Jeannes och den grefflige ynglingens ljufva hemlighet. Sedan de många inbjudna gästerna intagit sin ymnigt fuktade festmåltid,

började dansen och de landtliga lekarne i brokig omväxling. De trolofvade buros upprepade gånger i triumf, och aldrig hade väl någon romersk kejsare ett fröjdefullare triumftåg, då han återvände till Tiberstaden efter lysande och ärorika eröfringståg.

Den härliga sommarkvällen led mot sitt slut, men först långt fram efter det att midnattstimman slagit, skingrades de glada skarorna åt alla håll. Grefven och hans unge son sökte en väl behöfzig hvila efter denna i deras lefnad så händelserika dag, och äfven François jämte Jeanne begåfvo sig till sitt anspråkslösa tjäll.

Alla de fyras nattliga drömmar voro så ljufva, som de nödvändigt måste blifva efter en så lycklig dag. Och då de ändtligen slog upp sina ögon mot en sydländsk himmels härliga dag, tedde sig äfven framtiden för dem alla i hoppets blåa färgton, utan att det minsta mörka moln tycktes dyka upp vid fjärran synrand.

Efter loppet af en med mångahanda bestyr uppfylld vecka tog den unge grefve Louis de Montagne ett ömt farväl af de sina. En sista och eldig kyss . . . några lidelsefulla kärleksord, hviskade i den tillbeddas öra, och därefter förde honom faderns gamla kalesch till Marseille, från hvilken stad han sjöledes, kring Pyreneiska halfön skulle begifva sig till den nederländska handelsstaden Antwerpen och gå sina kommande öden till mötes.

Det blef så dystert och öde
i grefve Montagnes palats.
Det var som om idel döde
där hade sin boningsplats.

* * *

Liksom i dag, ja, måhända i ännu vidlyftigare utsträckning, var den gamla hansestaden Antwerpen — på franska *Anvers* — en af hafvens härskarinnor.

Från dess gamla, ärevärdiga köpmanshus och rederifirmor förmedlades varuomsättning och fraktfart öfver all världens land, äfven de mest aflägsna och otillgängliga. Här kunde man liksom i så många andra större sjöstäder tala om er sannskyldig babylonisk förbittring, ty nästan alla språk talades af nästan alla nationer. Knappast någon annan stad än Nischnij-Nowgorod, detta stora rysk-asiatiska marknadscentrum, skulle kunna hafva öfverträffat Antwerpen i detta hänseende.

Polska judar med blåsvarta, flottiga lockar, dinglande i korkskruffform ned framför öronen samt i långa luggslitna kaftaner trängdes med stadens egna ölstinna borgare, med allvarliga, mörkhyade spanjorer, lömska italienare, illfundiga greker, ännu knipslugare men betydligt ståtligare armenier, värdiga turkar — dessa Orientens gentleman», som furst Bismarck kallade dem, — säffiga danskar, öfvermodiga engelsmän, muntra och hjärtliga svenskar — men denna uppräkning skulle aldrig sluta, om den ytterligare fortsattes.

Allt nog — det var ett lif och ett vimmel, snart sagdt ett *pandemonium*, som trotsar hvarje beskrifning, åtminstone af vår svaga penna.

Och här i denna bedöfvande stad skulle han finna sig till rätta och skapa sig en framtid, den unge franske ädlingen, som dittills framlefvat sina dagar i landtlifvets idylliska, af inga andra lidelser än kärleken störda omgifning.

Men Louis de Montagne var icke den, som lät sig nedslås, om han också i första början, sedan han lämnat landgången, erfor en känsla af modstulenhets och förvirring. Han visste ju med sig själf, att vanan snart skulle komma, att allt skulle hafva en öfvergång. Och tanken på Jeanne, den älskade, henne, för hvilken han skulle arbeta och sträfva, återgaf honom snart nog hans ett ögonblick vacklande själsstyrka.

Han började se sig omkring med stadig blick för att upptäcka någon, som var honom till mötes i detta sorlande människovimmel. Och han behöfde icke söka länge, eftersom han själf var sökt.

En liten, pryddigt klädd och slätrakad herre, med pudrad peruk och cirkelrunda, guldbågade glasögon närmade sig honom så hastigt som trängseln tillät. Denne lille herre såg ut att vara närmare 60 år gammal, ehuru han i själfva verket fyllt sina modiga 75. De skarpt skurna anletsdragen voro regelbundna, hållningen var rak, gången spänstig, och den lifliga blicken tydde på en mindre vanlig intelligens.

Sedan han ändtligen hunnit fram till Louis, tvärstannade han och betraktade honom forskande.

Den unge mannen mötte med en viss tvekan den andres blick.

— Nej, det är omöjligt! Jag kan icke misstaga mig! utbrast slutligen denne. Du är ju upp i dagen en levande afbild af min Claire — Gud signe hennes själ! — som allt för tidigt sänktes i grafven! Du kan icke vara någon annan än min dotterson, Louis de Montagne!

— Morfar! utbrast den unge mannen med liflig rörelse och slöt den lille gubben med en kraftig omfamning till sitt bröst.

— Jo, min gosse, jag är din morfar! svarade gamle Adam van der Nolten och torkade en glädjetår ur ögonvrån med sin fina battistnäsduk. Välkommen till Antwerpen, till mitt hus, du käre gosse.

Hela detta samtal hade förts på franska.

— Tack morfar! Jag skall försöka att så vidt i min förmåga står göra mig värdig din hjärtliga välkomsthälsning! svarade Louis Montagne, denna gång likväl på oklanderlig flamländska — ett språk, som ingalunda gjort sig bekant genom smekande välljud.



Den lille gubben visade genast en uppsyn af komisk öfverraskning.

— Du talar ju flamländska som ... som ... som en häst! ropade han.

— Ja, det vore väl sorgligt, om jag inte skulle kunna uttrycka mig på mitt eget *modersmål*, svarade Louis småleende.

— Ack, du käre gosse! sade morfadern och slog honom vänligt, dock med en kraft, som man ej skulle hafva tilltrott hans ålder, på skuldran. Men här stå vi och prata och knuffas med människorna. Du måste vara både trött och hungrig. Kom nu! Jag borde kanske egentligen ha hämtat dig med vagn, men vägen är inte lång, och du har unga ben.

Gubbens fortkomstledamöter behöfde heller icke skämmas för sig, och inom tio minuter befunno sig båda på ett torg, där de stannade utanför ett hus med ålderdomligt och ärevärdigt utseende, ett arkitektoniskt monument från 1600-talet.

— Här har jag min kula, sade herr van der Nolten. Mina affärslokaler, som ligga i närheten af hamnen, får du se en annan gång. Nu måste jag först och främst hälsa dig välkommen till ditt nya hem.

På den massiva, rikt snidade porten af ek hängde en väldig, konstnärligt ciselerad och blankpolerad mässingsklapp. Då köpmannen lät den falla mot virket gaf den från sig ett skrällande dån, som nästan slog lock för den unge mannens öron.

Snabba och lätta steg ljödo innanför porten, som ett par ögonblick därefter öppnades af en gumma i nystärkt mössa och ett stort bländhvitt förkläde med bröstklapp. Hela den prydliga uppenbarelsen gjorde intryck af en gammal och bepröfvad trotjänarinna, och gumman kunde äfven med rätta tillägga sig detta mycket sägande, men i nyare tider så sällan välförtjänta epitet.

— Om du kunde göra dig en föreställning om hvem denne unge man är, som jag har med mig och som du om en stund skall servera en af dina bästa middagar, min kära Dorothea?! utlät sig den gamle borgaren fryntligt. Visa nu, att du är riktigt gissug! Ser du, jag har velat bereda dig en öfverraskning och jag tror, att den skall falla dig i smaken.

Gumman riktade uppmärksamt och ihärdigt sina vänliga grå ögon på Louis de Montagne, som kände sig på samma gång road och förlägen. Efter en lång granskning skakade emellertid den gamla missmodigt på hufvudet och sade i ett tonfall af besvikenhets:

— Nej, nej, mina ögon äro inte så bra som de voro förr i världen. Jag kan omöjligt känna igen den främmande herrn.

— Det ser ut som om ditt minne också skulle ha försämrats, gamla flicka, sade van der Nolten. Sätt på dig glasögonen, som jag skänkte dig i går... Hade du kanske glömt dem?

— Åh, herre jestaness! utbrast gumman förlägen... Hur i all världen kan jag vara så korttänkt, gamla människans!

Hon lydde nu sin husbondes uppmaning och förnyade sin granskning. Längre dröjde det icke förrän hennes uppsyn röjde en tvehågsen häpnad.

— Nej, nej, det kan omöjligt vara så, yttrade hon slutligen med en suck.

— Men *om* det händelsevis nu skulle vara så? genmälde köpmannen.

— Store Gud! Jag tyckte mig känna igen fröken Claires ansikte. Och så... och så trodde jag att...

— Du trodde riktigt, gumma lilla. Och här ser du framför dig hennes son, den högvälborne grefve Louis de Montagne, som hädanefter skall bli en gäst i vårt borgerliga hus.

Gummans tårar tillrade ymnigt utför hennes skrynkliga kinder. Hon kysste den unge ädlingen och stamade mellan snyftningarna:

— Den dag, då fröken Claire for härifrån till främmande land, trodde jag att mitt hjärta skulle brista. Och nu ser jag hennes lefvande afbild i denne vackre gosse!

Gud är god, som låtit mig upplefva denna dag, den här-
ligaste jag haft på många år!

— Åh, jag tycker just inte att det gått någon nöd
på dig, Dorothea lilla! sade den hederlige borgersmannen
med ett försök att skämta bort saken för att dölja sin
egen rörelse.

Därefter tillade han brådslande:

— Men det är väl aldrig meningen, att vi ska' stå
här ute som ett spektakel för den nyfikna, gapande hopen!
Låt oss stiga in nu på ögonblicket!

Det egendomliga uppträdet hade redan samlat en
liten grupp af åskådare, som sinsemellan utbytte sina
förnumstiga tankar, utan att dock dess gissningar kommo
till något bestämdt resultat.

* * *

Från och med den dag, då unge Louis de Montagne
första gången satte foten öfver sin morfaders tröskel i
Antwerpen, fick han upplefva en sträfsam tid. Själf ville
han icke åtnjuta någon af de företrädesrättigheter, som
på grund af släktskapen kunde hafva tillkommit honom
och som tvifvelsutan skulle beviljats. Arbetet var för
honom hufvudsaken, ju trägnare och ihärdigare, desto
bättre. Morfadern lade märke till detta karaktärsdrag
och sade mera än en gång för sig själf:

— Den gossen blir, om inte alla tecken bedraga, en
man efter mitt sinne.

Några förströelser i ordets egentliga bemärkelse hade
Louis icke. Dryckenskap, spel med kort eller tärningar
och sexuella utsväfningar hade för honom ingen lockelse.
Antwerpen var den tiden liksom i våra dagar ett af
Europas mest illa beryktade otuktsnästen, och »handeln
med hvitt kött» bedrefs där lika flitigt och lika inkomst-
bringande som annan hederligare köpenskap. Men Louis
tankar behöfdes endast riktas på flickan, som väntade

honom i ett främmande land, för att alla orena inbillningar skulle skingras från hans inre blick.

De dagar, då post anlände från Marseille, firade han sina dyrbaraste högtidsstunder. Då yppade nämligen Jeanne för honom sina hemliga tankar och sin glödande längtan — en längtan, hvilken i rikaste mått besvarades af hennes unge trolofvade.

Så gingo några år, och slutligen var den unge Louis de Montagne fullt utbildad i alla de mångfaldiga kunskapsgrenar, hvilka bilda den framstående köpmannen, den skolade finansieren. Det blef på tiden för honom »att sätta fötter under eget bord», såsom hans fader uttryckt sig en minnesvärd sommarmorgon i det sköna Provence.

Skilsmässans stund nalkades med stora steg, och tyngst kändes den för gubben Adam van der Nolten, som under årens lopp fattat en allt innerligare tillgifvenhet för sin intelligente och förhoppningsfulle dotterson, den enda anhörige han förutom mågen ägde här i världen. Dorothea, den gamla trotjänarinnan, hade gått hädan, och nu kände han sig så hjälplös, så fullständigt öfvergifven.

Upprepade gånger hade han velat förmå sin dotterson att öfvertaga de vidlyftiga affärerna, men denne hade ständigt vägrat, ehuru han visste, att han därigenom beredde den gamle stor smärta. Han hade fattat det beslutet att pröfva sina krafter i ett främmande land, långt borta ifrån både Frankrike och Antwerpen. Dit stod hans håg, och dit ville han. Sådant var nu en gång för alla hans oryggliga beslut.

Men först ämnade han hvila ut sig några månader i hembygden, ty hans hälsa hade icke funnit sig väl i Nederländernas fuktiga luftstreck. Och så skulle han till altaret föra sin Jeanne, sin trolofvade brud, som tåligt väntat honom under dessa långa år — — —

Då Louis de Montagne som en man i sin fulla blomstring återvände till Provence, hade stora förändringar timat, sedan han sista gången fått skriftliga underättelser därifrån. François Lebrun hade fridfullt lyktat sina trötta ögon samt gått till sina fäder. Gamle grefve Agénor de Montagne hade plötsligt drabbats af ett slag-anfall. Han låg nu för döden, och man väntade hvarje ögonblick hans frånfälle. Jeanne hade efter sin gamle frändes död slagit ned sina bopålar hos grefven, och hon vakade nu oförtrutet både dag och natt vid sin blifvande svärfaders dödsbädd.

Louis hade knappast hunnit hem, förrän han möttes af den tunga plikten att sluta sin faders ögon till den eviga hvilan, sedan denne åt honom och hans trolofvade hviskat en sista välsignelse.

Finnes det väl en gruffligare glädjeförstörare än lie-mannen!

Med sin skarpslipade egg afklipper han människans ljufvaste förhoppningar. Under sina benrangelsfötter smular han till stoft våra renaste fröjder, och barnets soliga skratt kväfves af hans spöklika hångrin.

Visserligen lade sig småningom de ungas första, allt öfverväldigande smärta. På grund af de konventionella skäl, som gälla öfver hela den civiliserade världen, måste deras kyrkliga förening uppskjutas ännu på någon tid. Men de ansågo sig som vigda inför Gud, och — — —

Hvarför inlåta oss på öfverflödiga förklaringar? Då Jeanne knäföll på vigselpallen afböjde hon rodnande den krans af orangeblommor, hvilken symboliserar detsamma som myrtenkronan i våra nordliga land, där inga »oranger glöda i mörkt löfverk». Deras äktenskap var för sex månader sedan fullbordadt.

»Dömen icke, på det i icke mågen dömde varda.» —



6.

En natt hos konungens älskarinna.

Vi måste nu, huru motbjudande det än kännes, på skådebanan införa en ny personlighet, hvars föga efterfikansvärda bekanskap våra läsare sluppit ända till nu.

Denna persons hela storståtliga namn lydde: Markis Henri-Albert de La Chapelle, herre till slottet Lagny i Provence — ett herresäte, som låg ej långt ifrån det, som nu efter faderns fränfalle tillhörde hans enda arfvinge, grefve Louis de Montagne. Han — nämligen markisen — hade framlefvat hela sitt lif, sin barndom och hvad han förspillt af sin stormiga ungdom — i Paris, där den affidne fadern innehafte en lysande befattning vid Ludvig XV:s hof.

Ludvig XV:s hof!

Hvilket öfvermått af styggelse innebära icke dessa ord, hvilka te sig så oskyldiga på papperet!

En skökostyrd konung oförmögen att ägna sina förslappade tankar åt annat än den vidrigaste brånad, som icke ens skonade de oskyldiga barn, hvilka med list eller våld fördes till »Hjortparken», denna fasans boning, hvars »höge» gäst nu sedan mer än två hundra år tillbaka vältrar sig i ett aldrig slocknande helvete!

En hofstat hvars kavaljerer efterapade sin »höge» herres exempel och, då det lönade sig, tjänstgjorde som

hans kopplare! Ett hof, där damernas seder och moral tycktes hämtade från bordellerna!

Vid detta hof hade den äfven nämnde markis Henri-Albert de La Chapelle erhållit sin väsentliga uppfostran. Där hade han i en brusande hvirfvel af hejdlösa



utsväfningar förvärfvat »den goda tonen och det fina vettet» — ej att förväxla med snille och smak. Hans fader, den ruinerade markisen — förlåt, *salig* markisen — hade varit en notorisk rucklare, som gjort sig ett namn till och med vid detta hof, där icke de största skändligheter i

Aphrodites tempeltjänst väckte någon förvåning, utan endast ett stilla löje.

»Sådan herre — sådan dräng.» Sådan fader — sådan son. Äpplet faller icke långt från trädet. Faderns egenskaper hade gått i arf på arftagaren till hans ringa kvarlåtenskap — några louisdorer, som händelsevis icke blifvit bortspelade, några rockar af guldbrokad, några par sammetsbyxor och juvelprydda skospännen, några pudervippor och sminkburkar etc. etc. samt ett öfver skorstenarna in-tecknad slott i Provence.

Detta var den mera materiella, den så att säga påtagliga kvarlåtenskapen efter en ädel markis, hvars förfäder »kämpat för den heliga grafven» och skändat saracenska kvinnor.

De ärfda egenskaperna voro en obestriddig intellegens, hufvudsakligen riktad på det onda, en samvetslöshet, som ej kände skillnaden mellan rätt och orätt, en ypperlig förställningsförmåga, som ofta kom honom väl till pass, och en oöfvervinnelig liderlighet, som ej skyggade tillbaka för de fåtaliga hinder, hvilka uppreste sig i detta sedeslösa Ludvig XV:s tidehvarf.

Då markis Henri-Albert de La Chapelle dessutom var begåfvad med ett vackert ansikte, en ståtlig, väl proportionerad figur, ett älskvärdt umgängessätt och en lättfärdigt, men kvickt spelande tunga, så inser man utan svårighet att han var utomordentligt väl rustad för att spela en bemärkt roll vid »Ludvig den Högt Älskades» ruttna hof.*

Och han lyckades till och med långt öfver sin egen förväntan. Han gjorde hvad man kallar *furor*, och inom en ganska kort tid voro hans älskarinnor — så väl de köpta som de betalande (!) — legio, förty de voro många.

* Under sina första regeringsår hade Ludvig verkligen af sitt folk erhållit detta smickrande tillnamn.

Sådan var den granne, som den gode grefven Agéonor de Montagne helt oförmodadt erhållit under sitt sista lefnadsår.

Men huru hade ödet bedrifvit sitt nyckfulla spel, så att denne depraverade rucklare kommit i den hederlige ädlingens omedelbara närhet?

Detta tarfvar en förklaring, som blir kort, men ganska pikant. Det är ju en gammal regel att vid kvistiga fall här i lifvet framställa frågan: *Où est la femme?* »Hvar är kvinnan?» Och denna regel vann äfven här sin tillämpning.

Den unge och företagsamme markisen, som räknade sina älskarinnor ända upp i de högsta kretsarna, hade slutligen i en lycklig stund råkat blifva observerad af ingen mer och ingen mindre än Ludvig XV:s vid denna tid erkända favorit, hon, som efterträdt markisinnan de Pompadour i hans gunst — grefvinnan du Barry. Denna slinka, som gjort sin karriär från rännstenen genom bordellen och upp i den konungsliga bädden, hade en och annan gång sina ledsna mellanstunder, då hon tröttnade vid den ålderstigne och besvärlige monarken och sökte sin tröst på annat håll.

Den eldige markisen, som stod i fulla blomman af sina år, på gränsen mellan ungdom och mandom, blef en välkommen omväxling för den nobiliserade kurtisanen, och endast för den enfaldige konungen förblef det en hemlighet, att markis Henri-Albert de La Chapelle var hans aflönade älskarinnas rikligt vedergällde tillbedjare. Och likväl skydde deras förbindelse ingalunda dagsljuset. Men kärleken är ju blind — om man nu kan gifva namnet kärlek åt ett gammalt utlevadt kråks lidelse för en cynisk glädjeflicka sådan som grefvinnan du Barry, född Jeanne Vaubernier.

De ljufva herdestunderna mellan den högvälborne älskaren och den adlade skökan togo emellertid en ända

med förskräckelse, och se här huruledes det gick till. Vi anse det nästan åligga oss som en skyldighet i vår egen-
skap af historisk romanförfattare att offra ett par ord på
episoden, alldenstund den ypperligt karaktäriserar ett
genomruttet tidevarf, då lasten med fräck panna trium-
ferade och dygden betraktades såsom något löjligt, något
antikveradt, som ej anstod »bättre folk».

Ludvig XV:e följde fädrens — närmast sin farfars
far Ludvig XIV:s — lysande föredömen, därutinnan att
han förärade praktfulla lustslott — vällustslott skulle man
kunna säga — åt sina älskarinnor. Liksom »Ludvig den
store» förärade Marly åt Marie de Fontanges, på samma
sätt begåfvade »Ludvig den Högt Älskade» Jeanne Vau-
bernier med lustslottet Louveciennes.

Från hofvet i Versailles hade grefvinnan du Barry
en dag begifvit sig ditut under förevändning att hon led
af en lindrig opasslighet. Och hon meddelade sin höge
beskyddare att han ej borde besöka henne på en half
vecka. Ludvig fann det emellertid dödande tråkigt i
Versailles och i den förhoppningen att älskarinnans illa-
mående kanske gifvit med sig, for han nästa dag sent på
aftonen till Louveciennes, åtföljd endast af sin trotjänare
och högt betrodde kopplare Lebel, Jeanne Vauberniers
upptäckare, den samme som vunnit en så bedröflig rykt-
barhet i franska hofvets tideböcker.

Lebel, som antagligen mutats med en näfve louisdorer
af grefvinnan, hade begått en oförsiktighet eller, måhända
rättare sagdt, en dumhet. Han hade nämligen på alla
upptänkliga sätt, om ock i vördnadsfulla ordalag, afrådt
den kärlekskranke monarken från denna lilla utflykt.
Emellertid hade alla hans bemödanden strandat, hufvud-
sakligen på konungens vaknade misstänksamhet.

— Det måste ligga något under allt detta! sade han
för sig själf... Den slyngeln Lebel brukar min själ inte
i vanliga fall missunna mig en liten förströelse efter

statsbekymren! Jag inser inte hvarför han just skulle göra det i dag?

Han tillade därefter högt:

— *Vantre-saint-gris!* som min store stamfader Henri den Gode plägade uttrycka sig... Du tråkar ut mig i dag, min kära Lebel!... Du må göra hur sura miner som hälst — jag far ut till den lilla grefvinnan i hvilket fall som helst... Ställ genast om mitt privatekipage.

Lebel bugade sig och försvann.

— Jo, det blir ett vackert spektakel! mumlade han... Men den gamle token får skylla sig själf, jag tvär mina händer — — —

Följaktligen anlände Ludvig XV, åtföljd endast af Lebel, som själf körde, till Louveciennes. Mörkret hade längesedan inbrutit. Intet ljussken, icke ens det allra svagaste, sipprade ut från något af de många fönstren. Natten var becksvart, utan stjärnor, och ingen silfverklar måne upplyste firmamentet.

Då ekipaget stannade utanför de förgyllda gallergrindarna hoppade Lebel skyndsamt ned från kuskbocken och slog upp vagnsdörren.

Han bugade sig och sade beskäftigt, ehuru med en lätt darrning i rösten, som ej undgick den gamle kungen.

— Ers majestät befäller kanske att jag springer i förväg för att underrätta tjänstepersonalen?... Alla sofva naturligtvis ännu, eftersom ingen människa var beredd på den glada öfverraskningen af Ers Majestäts ankomst vid denna tid på dygnet...

— Alla förberedelser äro onödiga, svarade konungen ej utan en viss kärfhets i tonfallet... Jag är, såsom du mycket väl vet, min kära Lebel, fullständigt hemmastadd i denna dygdens kyska boning, och jag har en hufvudnyckel som passar till alla ingångar...

— Men, ers majestät... vågade den förskräckte uslingen afbryta.

— Tyst, min herre! . . . Kör tillbaka till Versailles och hämta mig eller låt hämta mig i morgon förmiddag.

Lebel, som nu ej längre djärfdes framställa några invändningar, klef modstulen upp på kuskbocken, gaf de isabellfärgade sprakfålarne en ursinnig klatsch och rullade i sträck karriär tillbaka till sitt kära Versailles.

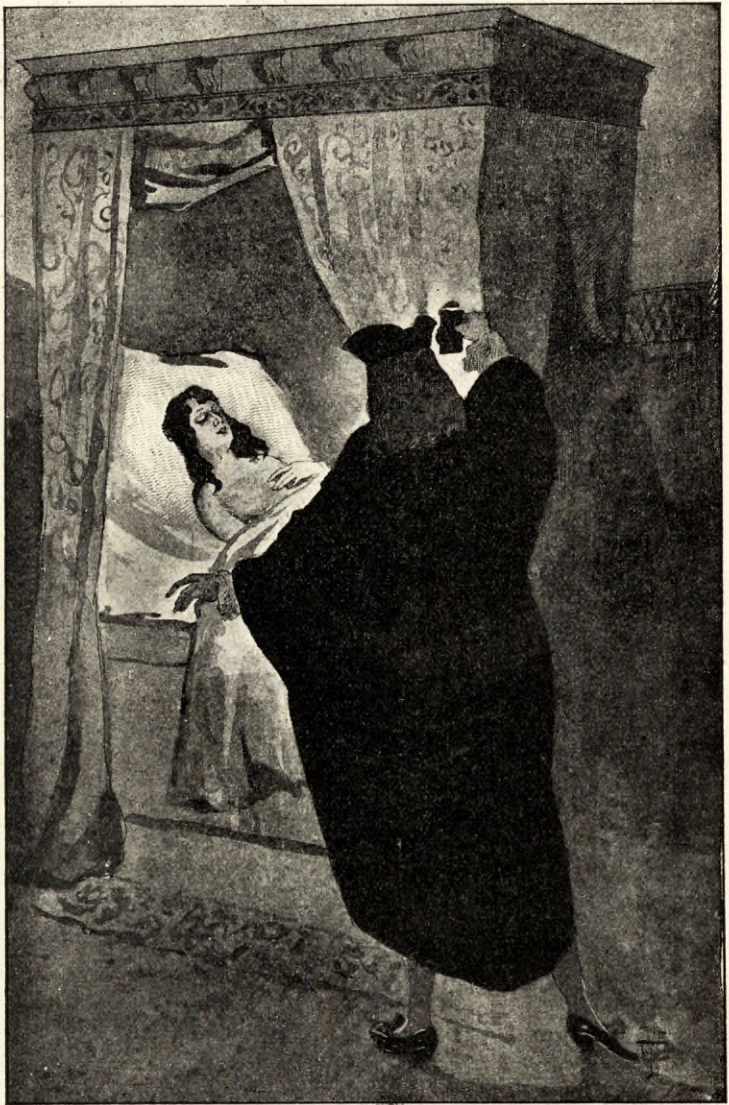
Under tiden nedlät sig Ludvig »den högt älskade» till att i egen person öppna gallergrindarna och därefter stänga dem. På samma sätt beredde han sig tillträde genom hufvudingången på fasaden. Icke ett lefvande lif tycktes röra sig i huset. Natten var stilla, men ljudet af konungens steg hördes icke — det kväfdes af trapornas och korridorernas mjuka mattor, i hvilka fötterna nedsjönko ända till fotknölarna.

Den tiden ägde man ej så bekväma belysningsmedel som elektriskt ljus, framkalladt genom tryckningen på en knapp. Svafvelstickorna voro ännu ouppfunna, att icke tala om säkerhetständstickor. För att göra upp eld måste man hålla sig till den gamla goda tidens flinta, stål och fnöske. Men äfven i det otroliga fall att den nattsvärmade monarken medfört dylika utensilier, så hade han ej kunnat begagna sig däraf.

Silentium! måste under nuvarande nödtvungna omständigheter vara hans oeftergiftiga valspråk.

Men han hade, denne ömklige kung, likväl utkläckt en idé — för ovanlighetens skull. Och denna idé var verkligen icke så enfaldig, då man tager i betraktande att Ludvig den femtondes hjärna led af en betänklig brist på utrymme eller att den, något tydligare sagdt — var af det allra trängsta slaget.

Han hade varit nog omtänksam att medföra ett redskap, som ännu i våra dagar med mycken fördel och i brist på något bättre användes af herrar inbrottstjufvar. Detta redskap var en *blindlykta*. Kungen hade medfört densamma, dold under sin vida sammetskappa, och den



kom nu väl till pass, huru grundligt han än var orienterad i denna högst tvetydiga jungfrubur. Det kan ju vara svårt nog att hitta ibland, fastän man är som »barn i huset.»

Nu tog sig konungen fram utan svårighet, och länge dröjde det icke innan han befann sig utanför »det allra heligaste» — nämligen grefvinnan du Barrys sängkammare.

Här häjdade han sig en stund med klappande hjärta. De af år och utsväfningar skröpliga benen skälfdde under honom, och han tyckte sig nästan känna huru ångestsvetten pärlade utför hans panna och sköljde bort sminket från hans kinder.

Därefter lyckades han samla en tillstymmelse till beslutsamhet . . .

Han stack nyckeln i låset . . .

Han öppnade varsamt dörren . . .

Han steg in . . .

Och han såg . . .

Och hvad var det egentligen han såg, denna svartsjuka monark?

Icke just hvad han hade väntat, hvad han i sitt småningom upparbetade ursinne nästan hade hoppats.

I sin pärlemorinlagda säng af rosenträ, hvars mörkröda draperier uppehölls af förgyllda amoriner, hvilade grefvinnan du Barry, född Jeanne Vaubernier, med händerna hopknäppta på sidentäcket. Ögonen voro slutna, den yppiga, nästan fullständigt blottade barmen höjdes och sänktes af regelbundna andetag, och den förtjusande kurtisanen tycktes sofva den rättfärdigas sömn.

På en chäslong borta i ett hörn snarkade den lilla ullhåriga negergossen Zamore, så att väggarna skakades och taket tycktes vara nära att lyftas och glasprismorna i den lilla ljuskronan lindrigt pinglade mot hvarandra. Kung Ludde stod ett ögonblick villrådig och höll blindlyktan i sin darrande hand.

Därefter närmade han sig grefvinnans bädd och lät lyktans sken falla rakt öfver hennes näpna ansikte. Hon rörde sig icke mera än förut. Hon gjorde icke ett försök att, liksom om det varit i sömnen, vända sig mot väggen.

Ludvig drog en djup suck af lättnad och hviskade för sig själf:

— Gud ske lof! Hon sofver! Denna sömn är icke låtsad.

Och den Gud som han tackade — denna Gud krossade icke den grånade syndaren med sin hämnande ljungeld.

Konungen ställde nu sina steg mot den bädd i vrån, där den svarta lifpagen Zamore drog sina väldiga timmerstockar.

Denne lille oförsämde byting, som vid dagsljus utmärkte sig genom den mest obesvärade fräckhet, hade emellertid nu — afsiktligt eller omedvetet — vändt sina ebenholtsfärgade anletsdrag mot väggen. Och icke nog därmed — han hade sparkat af sig lakan och täcke samt visade hans majestät helt ohöfviskt sina *posteriora*, som väl aldrig förut rönt den äran att illumineras af en kunglig blindlykta.

Hans majestät Ludvig den högt älskade täcktes småle och vände sig därefter åt annat håll, i det negerns fruktansvärda snarkningar ackompanjerade hans försiktiga steg.

Ännu var han emellertid icke alldeles nöjd med sin granskning.

Han snokade i alla vrår och vinklar, lyste under grefvinnans säng, ja, till och med under Zamores, lyssnade vid fönstren, sköt de nedfällda gardinerna åt sidan, ansträngde sig att titta ut i den mörka natten, öppnade ett stort skåp, drog ut en byrålåda — — —

Ja, han påminde verkligen om bonden, som letade efter hästen i golfspringan under återopande af ordspråket: »Den som söker han finner».

Hade kungen icke varit så enfaldig, så skulle han hafva vetat, att man med en belysningseffekt verkligen kan afgöra huruvida en människa sofver eller icke. Men för honom var det tillfyllestgörande, att grefvinnan blundade och att hon var ensam i rummet — negern räknades naturligtvis icke. Han räknades naturligtvis som ett bo-hagsting.

Kung Ludvig kände sig uppriktigt glad öfver resultatet af sin sorgfälliga undersökning. Men nu reste sig en annan fråga: skulle han, sedan han ändtligen konstaterat sin älskarinnas oskuld, det vill säga hennes relativa oskuld i detta fall, stanna kvar eller begifva sig från det outspelade dramats skådeplats?

Detta senare alternativ var otänkbart. Vägen till Versailles var lång, och om också hans klena fortkomstledamöter kunnat bära honom så långt, riskerade han icke desto mindre vissa obehag. För det första vimlade det af oförfärade landvägsriddare i omgifningarna. För det andra var konungen obeväpnad. Och för det tredje — hvad skulle väl tullbevakningen hafva tänkt och trott om den sett sin nattsvärmande monark dyka upp vid denna timma?

Nej, bäst vore det nog att stanna, och efter ett par minuters fundering insåg den föga snabbtänkte kung Ludvig att denna taktik var den klokaste och — behagligaste. För den skull drog han sig tillbaka på ett par minuter. Sedan var det hans mening att dyka upp ånyo, dock ej som en tjuf om natten, utan såsom en öm tillbedjare, hvilken är orolig för sin Dulcineas hälsotillstånd.

Men ack, om han kommit på den tanken att vända sig om i samma ögonblick som han ljudlöst stängt igen dörren efter sig!!

Hvad hade han väl fått se?

Månne den så ifrigt efterforskade men aldrig upptäckte älskaren?

Nej!

Men han skulle kunnat skåda en sköka, som med ett kväfdt löje räckte lång näsa åt konungen af Frankrike och Navarra! Det torde dock hafva varit temligen osäkert om detta egendomliga skådespel skulle hafva retat hans skrattmuskler.

Då kungen ett par minuter senare närmade sig älskarinnans sängkammardörr, hostade han och försökte åstadkomma så mycket buller som möjligt var.

Dörren öppnades mindre varsamt än förut. Madame du Barry, som nu var beredd på hvad som komma skulle, »hajade till» och frågade med en rädsla som var utomordentligt väl spelad:

— Hvem i all världen är det?

Konungen svarade halfhögt:

— D'ä' bara jag min gris... Var inte rädd, lilla griskultingen... *

— Jaså, det är du Frankrike!... Hvem fan tror du skulle vara rädd för en sådan stackåre, ett sådant utsuget äppelmos!... Ha ha ha! Nej, hör nu, håll i mig!

— Det gläder mig, att du är vid godt humör, min lilla Jeanne, sade den låghjärtade monarken med föraktlig inställsamhet.

— Jeanna mig hit och Jeanna mig dit!... Hör du, Frankrike, hvarför kommer du och purrar anständigt folk så här midt i natten? D'ä' ju kaf mörkt ute!

— Jag ville bara höra efter hur det var med dig, min söta vän. Du var ju inte riktigt kry i går... Men nu tycks det ha bättrat sig, och det gör mig glad.

* Samtalstonen mellan Ludvig XV och hans mätress är återgifven i historisk anda.

— Sköt sig själf, min gunstig herre. Mådde du lika bra som jag, så kunde du tacka din himmelska pappa, om du har någon sådan, men det tror jag knappt, att du har... Hvem skulle för resten vilja vara pappa åt en sådan idiot?... Sa' du, att jag var sjuk, sa' du?...

— Ja, nog tyckte jag, att du själf sa' det?

— Sjuk?... Jag är inte sjukare än Zamore, som sitter därborta i vrån och gnuggar sig i ögonen och håller på att gäspa käkarne ur led, men som inte kan låta bli att skratta åt dig, ditt gamla hornbekrönta majestät... Hej, Zamore! Upp och dansa för Frankrike — för Frankrikes kung, menar jag.

Zamore lät icke befalla sig två gånger å rad, utan började genast de galnaste kaprioler, omväxlande med smidiga saltomortaler tvärsöfver rummet. Han företedde en vidunderligt grotesk anblick med det bländhvita linnet fladdrande kring den svarta kroppen, ty monsieur Zamore hade ej underkastat sig den mödan att göra extra toalett för detta uppträdande.

Grefvinnan du Barry förmådde icke mera lägga kapson på den forna gatslinkans inneboende ysterhet.

Hon kastade sig häjdlöst ur sängen och började med den svarta slyngeln en vild kankan — eller något som den tiden motsvarade denna dans — hvori de båda fingo tillfälle att öfvertygande bevisa sina musklers häpnadsväckande elasticitet.

Den ömklige kungen hade under denna farsartade scen dignat ned på en stol, där han höll händerna i sidorna och gapskrattade till dess tårarna rullade utför hans kinder.

— Jeanne är ändå den bästa af dem alla! mumlade han, i det hans ögon med förtjusning hvilade på den fräcka kurtisanen, som nu till ytterlighet utmattad kastade sig på den ännu varma bädden.

Zamore följde omedelbart sin herskarinnas exempel och vräkte sig på sitt hviloläger borta i vrån, där ljudliga snarkningar snart förkunnade, att han icke var fullsöfd.

— Vet du hvad, *ma mie*, sade kung Ludvig, du är öfverdådig. Du kan åtminstone den konsten att roa en stackare, när han har tråkigt. Du skulle kunna ställa dig in hos den bistraste fångknekt... hvad säger jag... till och med hos en skarprättare!

— Fy tusan, Frankrike, nu börjar du bli kuslig! sade kurtisanen med en ofrivillig rysning och märkbart bleknande. Tala om fångknektar och skarprättare i en vacker kvinnas sängkammare. Dina roligheter ä' af det hemska slaget!

Hon ryste ännu en gång stoppade om sig det med ejderdun vadderade sidentäcket och drog det upp under hakan med ett så våldsamt ryck, att de välformade Cendrillon-fötterna stucko fram under täckets nedre kant.

Ack, föga anade denna öfvermodiga sköka, att hon ett tjugotal år senare och som en vissnad gumma skulle stå framför guillotinen, räcka de hopknäppta händerna just mot en skarprättare och i ifrigt klagande tonfall gnälla:

— *Encore une minute, M. le bourreau!* —

»Ännu en minut, herr bödel!» *

Madame du Barry var emellertid en ombytlig natur. Snart hade hon fullständigt glömt det obehagliga replikskiftet och yttrade i samma käcka tonfall som förut:

— Hör nu, Frankrike, du sitter bestämdt och torkar, jag ser det på dig... Nå, hvad säger du själf?... Ska' vi ha någonting att pimpla eller ska' vi inte?

— Jag skulle nästan föredraga, söta du... sade kungen tveksamt.

— Du får föredraga sedan. Hvad säger du om en

* Historiskt.

kopp kaffe med en tår rom i? Skulle det kanske inte smaka en kung så här på nattkröken?

Ludvigs uppsyn ljusnade.

Nu var det så, att man i den tidens allerhögsta och förnämsta kretsar ej hyste samma suveräna förakt för den blandning, som oafsedt den starkare ingrediensens beskaffenhet, i våra dagars Sverige erhållit smeknamnen »kask», »uddevalla», »gök» eller »panacé». Och äkta Mokka-kaffe, tillsatt med finaste Jamaika-rom var enligt en tillförlitlig memoarförfattares vittnesbörd Ludvig XV:s älskingsdryck, alldeles som madame du Barrys, fastän ingen skald ännu skrivit de bevingade orden:

»Det starka är det sköna värdt — — — »

— Ja, vet du Jeanne, det var ingen dum idé, instämde kung Ludvig.

— Nå, raska på då, Ludde lille. Du vet själf hvar grejorna finnas. Inte tror du jag stiger upp i onödan och kokar kaffe åt dig.

»Den högt älskade» teg som ett godt barn, kufvad som han var af denna sirén, som en gång för alla fångat honom i sina garn.

Han krängde skyndsamt af sig den azurblå, guldbroderade rocken, gjorde eld, steg upp på en stol och tände några ljus i kristallkronan. Därefter ställde han sin gång mot det redan omtalade skåpet och öppnade detsamma. Från en af dess hyllor tog han i tur och ordning för att sedan placeras på grefvinnsans nattduksbord: ett spritkök af silfver, en sockerskål, två citroner, en slipad kristallkaraff med rom som till färgen påminde om mörknadt guld, en bleckburk med kaffe samt två spröda koppar af äkta Sèvres-porslin.

Så snart detta var undanstökadt redde sig Frankrikes konung i egen hög person till att koka kaffe, hvarvid han anlidade vattenkaraffinen på det rymliga nattduksbordet.

— Kom ihåg, Frankrike, att det ska' vara starkt af bara tusan! erinrade favoriten, som nu satt sig upp i sängen.

— Var lugn, min gris, jag kan den konsten att koka kaffe, svarade konungen i ett tonfall af djupaste öfvertygelse och med handen på hjärtat.

— Jag ska verkligen ge dig rätt för en gång, Ludde lilla... du kokar kaffe mycket bättre än du regerar.

— Tack för komplimangen, skrattade den höge älskaren cyniskt.

Grefvinnan du Barry iakttog proceduren med spänd uppmärksamhet. Plötsligt skrek hon med en stämma så gäll, att den ekade i kammaren och Zamore spratt upp ur sin slummer.

— Frankrike! Ditt kaffe går åt helsicke! *

Kaffet hade verkligen varit nära att koka öfver, och kung Ludvig ställde sig genast mätressens varningsrop till efterrättelse, i det han lyfte pannan från spritlågan.

Nu delade han hvardera citronen i två hälfter och kramade ur saften i kopparna, innan han till tre fjärdedelar fyllde dem med kaffe och till en fjärdedel med rom.

— Smaka på nu, söta Jeanne, sade han... Det är serveradt.

Jeanne läppjade på koppen och funderade några sekunder.

Därefter lät hon tungan slå mot gommen med en väldig smäll samt värdigades afgifva följande utlåtande:

— Vet du hvad, Ludde, det där kaffet har du heder af... Det var verkligen inte så puckerlyggigt.

Det välvilliga utlåtandet följdes af en kötted, så mustig att den kunde hafva försatt en fiskmånglerska i konvulsioner.

Ludvig den femtonde var utom sig af hänryckning. Dessa vänliga ord af en rå sköka glädde honom oändligt

* Historisk replik. Den ordagranna lydelsen är så mustig, att den ej kan återgifvas i öfversättning.

mycket mera än om han skulle fått mottaga en uppvaktnings af all världens suveräner.

Och här måste vi sluta skildringen af detta uppträde, som ingalunda saknade motstycken under konung Ludvig XV:s dagliga och nattliga samvaro med sin vanbördiga älskarinna.

Vi måste sluta sade vi — ty blygsamheten tvingar oss att släppa ned täckelset öfver hvad som sedan följde. Alltnog — det dröjde många timmar innan Ludvig XV återvände till Versailles och förmiddagsolen belyste hans slappa drag.

*
*
*

Såsom läsaren torde erinra sig hade kung Ludvig vid skenet af sin blindlykta ej kunnat upptäcka något misstänkt i grefvinnan du Barrys sängkammare.

Och hvarför?

Icke därför att där ej fanns något, utan emedan han ej förstått konsten att söka. Hon hade varit honom för slug — hon och han.

Denna konung kände icke hemligheterna i det palats, hvilket han på egen bekostnad låtit bygga. Han hade ingen aning om den bakom sängen dolda löndörren, genom hvilken älskaren försvunnit så snart blindlyktans matta sken genom nyckelhålet väckt parets oro. Det var med knapp nöd markis Henri-Albert de La Chapelle lyckats få med sig sina kläder.

Man kan lätt tänka sig den högvälborne rucklarens skiftande känslor under denna minnesvärda natt. Instängd i en mörk skrubb, där han knappast hade plats att vända sig, där han hvarken kunde sitta eller ligga, utan måste stödja sig mot väggen för att njuta åtminstone *någon* hvila, nödgades han afbida nästa dag — hvem visste väl huru länge — och det ögonblick, då hans majestät behagade försvinna.

I början föreföll honom denna nödtvungna tillflyktsort någorlunda dräglig. Han hade hjärtligt roligt åt den kunglige älskarens oerhörda enfald och var mera än en gång färdig att brista i gapskratt åt grefvinnans obesvärade cyniska repliker. Han kände intet medlidande med sin ömklige monark — och hvem skulle väl hafva gjort det i hans kläder?

Kläder!

Ja, nu kommer det sorglustiga. Sina kläder höll han i händerna, och det fanns för honom ingen möjlighet att taga dem på sig. Därtill började det bli obehagligt kallt i den lilla skrubben. Tänk om han skulle förkyla sig, få snufva och råka ut för ett hostanfall eller en nysning.

Otänkbart var det icke.

Men i detta fall vore hans öde oåterkalleligen be-segladt. En fuktig af mögel stinkande cell i Bastiljen skulle blifva hans öde för de återstående lefnadsdagarna. Vid denna hemska föreställning ryste han icke allenast af köld. Med största svårighet förmådde han undertrycka ett stönande, och tänderna klapprade mot hvarandra i hans mun.

Hade han haft tillräckligt utrymme, så skulle han säkerligen hafva fallit på knä och uppsändt en ångestfull bön till den försyn, på hvilken han i vanliga fall icke trodde.

Sedan dialogen mellan konungen och hans älskarinna upphört och han en kort stund därefter börjat höra den förres ljudliga snarkningar, kände han sig något lugnare till mods, om också hans tankar slog in på en besynnerlig riktning, som vi väl knappast behöfva antyda, alldenstund läsaren helt säkert vet, hvad som menas med tantaliska kval.

Allt har likvisst en öfvergång i denna den bästa bland världar.

Det dagades äntligen. Solljuset inträngde — han visste icke hvarifrån — genom en smal springa i skrubben, och nu upptäckte han något han i sin förtviflade sinnesstämning och på grund af mörkret dessförinnan icke hade bemärkt.

Detta något var en rigel, visserligen en liten och knappast synlig sådan, men i alla händelser en rigel.

En rigel brukar i allmänhet höra till en dörr. Och så var lyckligtvis fallet äfven i slottet Louveciennes, något som han till sin ousägliga fröjd genast konstaterade. Nästa ögonblick befann han sig i ett litet, omöbleradt rum med ett enda fönster.

Här sträckte han på sina domnade lemmar och



gjorde toalett i flygande hast. Därefter öppnade han med varsamhet fönstret och kastade en blick nedåt, ehuru han förut mycket väl kände höjden. Sedan han öfvertygats om, att han ej löpte någon risk att krossa benknotorna, släppte han sig med böjda knäveck ned från fönsterblecket och nådde lyckligt marken.

Klockan var endast fem på morgonen, och ingen medlem af den talrika tjänstepersonalen hade ännu stigit upp. Han behöfde således icke frukta att blifva upptäckt. En upptäckt skulle för öfrigt hafva bekymrat honom föga, ty han stod på god fot med domestikerna, tack vare sina frikostiga handtryckningar. Det var nämligen icke första natten han tillbragt på lustslottet Louvenciennes, om också detta förut hade skett under mera gynnsamma förhållanden.

Jämförelsevis lugn ställde han därför sina steg mot gallergrinden. Den var temligen hög, och fastän markisen var skicklig gymnast insåg han, att det skulle vara ett godt prof på förstklassig akrobatik att klättra öfver densamma. Han undersökte muren på ömse sidor om gallergrinden. Där funnos inga springor som kunnat hjälpa honom i hans förehafvande.

Han måste således våga försöket med gallergrinden. Sedan han kastat en missmodig blick upp mot de förgyllda spetsarna grep han ett säkert tag i två af stängerna.

Döm om hans fröjdefulla öfverraskning, då grinden gaf vika och ljudlöst öppnades på sina smorda gångjärn!

Hans kungliga majestät hade varit mera ifrig att komma in än att stänga igen efter sin höga person.

Nu låg vägen fri, och det behöfver väl icke sägas, att den högvälborne markis Henri-Albert de La Chapelle oförtöfvadt begagnade sig af densamma.

Vi taga nu farväl med honom, dock endast tillsvidare.

Om nu markisen varit hvad man kallar en försiktig general, så skulle han — för att begagna ännu en militärisk term — hafva maskerat sitt återtag och sina batterier. Det vill med andra ord säga, att han skulle hafva tigit och skattat sig lycklig att ha kommit undan för så godt pris.

Men detta låg ingalunda för hans lättsinniga nedärfda skaplynne.

Snart var historien om hans nattliga äfventyr på Louveciennes och den underbara räddningen därifrån spridd i alla de förnäma kretsar, där han hade tillträde. »Den högt älskade» konungens replikskifte med sin älskarinna kommenterades flitigt, och uttrycket: »Akta dig, Frankrike! Ditt kaffe går åt helsike! öfvergick på detta sätt till historien, där det ännu står kvar såsom ett uppbyggligt vittnesbörd från en rutten tidsålder.

Oaktadt Ludvig XV:s alla moraliska lyten, kunde det icke med skäl sägas att han var feg. Han hade i sin tidigare ungdom till och med ådagalagt en krigares mannamod på blodigt slagfält. Men i ett hänseende kände han likvisst fruktan.

Han var rädd att synas löjlig — och hvem är väl icke det.

Det säges, att den snillrike Voltaire endast hade en bön på sin repertoar samt att denna bön lydde:

Mamsellerna Blanck.



»Gud, gör mina fiender riktigt löjliga!»

Saken kom snart för konungens öron, och en morgon innan han ännu stigit upp mottog markis Henri-Albert från grefvinnan du Barry en illa stafvad biljett med följande innehåll:

»Oförsiktige! Vill du undvika Bastiljen så fly! *Jag* är inte ond på dig, men det finns andra. Fly ögonblickligen!
Din Jeanne.»

Biljetten åtföljdes af en med guldmynt späckad börs.

Och sålunda kom det sig, att grefve Agénor de Montagne erhöll till granne markis Henri-Albert de La Chapelle.

Denne senare, som med tillhjälp af grefvinnans guld låtit iståndsätta några rum i sitt förfallna slott, hade genast börjat höra sig för efter ståndsmässigt umgänge, och då han fick veta, att en högvälboren slottsherre residerade i närheten skyndade han att göra sin uppvaktning hos grefve Agénor de Montagne.

Markisen hade tillräcklig begåfning att kunna uppträda såsom angenäm sällskapsmänniska, då han så ville och då det var nödvändigt. Inför grefven bortlade han alla slyngelfasoner, och den senare röntte ett ej obehagligt intryck af sin nyförvärfvade granne, alldenstund denne med sin vanliga skarpblick genast insett »hur landet låg» och visligen rättade sig därefter.

Han hade redan så godt som beslutit sig för att icke med öfverdrifven flit odla umgänget med sin nyförvärfvade ståndsbroder — men så ändrade han helt plötsligt åsikt lika snabbt som man vänder en hand. Det var en kvinna som åstadkom denna kraftiga verkan, och läsaren har väl redan gissat, att denna kvinna var Jeanne. Icke den fräcka kurtisanen, som han lämnat kvar däruppe, utan den landtliga oskuldsfulla tärna, som var Louis de Montagnes trolofvade.

Jeannes uppfostran under den unge Bardoux' ledning hade oafbrutet fortgått, äfven sedan Louis lämnat fädernehemmet. Och då François affidit hade hon på grefve de Montagnes anhållan tagit sin bostad på slottet. Vid detta tillfälle kom hon för att meddela att middagen var serverad.

Till denna inbjöds naturligtvis den unge markisen, och lika naturligt var det, att han ej gjorde några invändningar.

På grund af gästens närvaro hade middagen tillredts yppigare än i hvardagslag, men markis Henri-Albert gjorde icke desto mindre föga heder åt anrättningarna. Under vanliga omständigheter skulle han helt oförfäradt hafva slukat den unga flickan med sina giriga blickar. Nu vågade han emellertid icke. Han måste nöja sig med att betrakta henne i smyg.

Troligtvis hade Jeanne en förnimmelse däraf, ty under hela den tid, som måltiden varade, höll hon sina ljufva ögon nedslagna och rodnade upprepade gånger. Grefven lade ej märke till dessa enskildheter, men unga Bardoux gjorde det så mycket mera.

Han hade redan från första ögonblicket fattat en öfvervinnelig motvilja mot främlingen och kände sig uppfylld af dystra aningar.

Huruvida dessa aningar besannades, det skola vi måhända erfara längre fram under loppet af denna berättelse. För öfrigt fanns det ytterligare en af husets manliga invånare, som lagt märke till samma sak som den unge läraren, och denne var den af oss redan en gång förut omnämnda betjänten, en lömsk och skurkaktig hycklare vid namn Legrand.

Hos honom jäste sedan länge ett oförsonligt hat mot Louis de Montagne. Han hade på ett oförklarligt sätt lyckats innästla sig i den gamle grefvens ynnest, ty denne

var själf allt för nobelt omisstänksam att i allmänhet tillstå sina medmänniskors låga känslor, förställning och ränksmideri.

Louis var emellertid af naturen begåfvad med större skarpblick. Redan i barndomen hade han delvis genomskådat domestiken, och då han hunnit en mera stadgad ålder inträffade det icke så sällan, att han gaf honom handgripliga tillrättavisningar för hvarjehanda groft ofog. Att betjänten mottog dessa utan att knota samt att han aldrig klagade hos sin egentlige husbonde — det styrkte den unge mannen i hans förutfattade motvilja.

Efter den omtalade middagen blef markis de La Chapelle en trägen och gärna sedd gäst på det grefliga slottet. Då vi säga »gärna sedd» sker detta emellertid med någon inskränkning. Gamle grefve Agénor de Montagne, den tillitsfulle ädlingen utan vank, mottog sin unge ståndsbroder med osminkad hjärtlighet och fann ett visst nöje i hans uppsluppenhet, alldenstund denna höll sig inom vissa, af försiktigheten utstakade gränser.

Unge Bardoux såg emellertid med ovilja dessa ideligen återkommande visiter. Han var, fastän ung, en ganska högt utbildad människokännare. Han hade — om vi nu skola uttrycka oss på medicinskt språk — redan *ställt sin diagnos*, och vi ha nyss antydt, att denna icke var af det vackraste slag. Och hvad Jeanne angår kände hon alltid en underlig beklämning så ofta hon befann sig i markisens närhet. Hon trodde sig kunna tolka de orena blickar, som han kastade på henne i smyg, och hon ryste, som man ryser vid anblicken af en orm, en skorpion eller något annat giftigt kräldjur. Hennes kvinnliga instinkt sade henne att denne lysande ädling rufvade på mörka tankar, och hon räddes att de förr eller senare skulle komma till utbrott.

Mellan markisen och betjänten började inom kort en viss förtrolighet, ett slags hemligt samförstånd. På dessa

båda besannades, liksom det så ofta sker här i världen, dock i ironisk mening, det gamla talesättet:

»Sköna själar finna hvarandra.»

Emellertid gingo dagar och månader sitt jämna lopp. François Lebrun skildes hädan, »mätt af lefvande», liksom en af urpatriarkerna i Genesis. Grefve Agéonor de Montagne lades ned på det läger från hvilket han aldrig skulle uppstiga, och vi hafva redan skildrat huruledes den ende sonen och arfvingen mottog hans sista suck.

Den motvilja, som Edmond Bardoux och Jeanne från första ögonblicket fattat gentemot markisen, delades lika snabbt af den unge grefven. Och hans hållning mot främlingen blef så kall, så tydligt afvisande, att denne senare till en början förkortade sina besök, därefter lät dem följas af allt längre mellanrum och slutligen fullständigt upphörde med desamma.

I stället voro hans tankar så mycket ifrigare sysselsatta med slottets innevånare eller rättare sagdt med en af dem.

— Hvilka bedårande egenskaper finner hon väl hos den där grefflige krämareynglingen, som vanärar sitt stånd? mumlade han för sig själf, i det han knöt händerna med vilda åtbörder och rynkade pannan . . . Stor sak . . . Min skall hon bli, kosta hvad det vill! Det fattas endast att en landtlig glop skulle understå sig att korsa den segerrike markis Henri-Albert de La Chapelles beräkningar!

Med Legrand, den skurkaktige betjänten, hade han under tiden många hemliga sammanträffanden. Denne tjänare hade af någon outrannsaktlig anledning lyckats få bibehålla sin syssla på slottet äfven efter den gamle grefvens död. Måhända berodde det på, att han under årens lopp utbildat sina obestridliga skådespelaretalanger? Kanske hade Louis de Montagne fått den föreställningen, att han förr i världen gjort honom något orätt och nu ville godtgöra detta misstag? Det är frågor, som vi

kunna besvara hvarken med ja eller nej. För öfrigt äga de en underordnad betydelse inför den faktiska omständigheten att denne usling tilläts bibehålla sin tjänst.

Det första intrycket är i allmänhet det afgörande — och det vardt Louis de Montagnes olycka, att han förbisåg denna grundsats, hvilken lider ytterst få undantag.

Redan före vigseln och sedan sorgen efter den affidne fadern i någon mån mildrats, hade grefve Louis de Montagne gjort förberedelser för sitt framtida lif — ett lif, som han föresatt sig göra så verksamt som möjligt. Under sina läroår i Antwerpen hade han mer än en gång kommit i tillfälle att erfarat att Sverige var ett land med rika utvecklingsmöjligheter, och småningsom hade hos honom mognat det beslutet, att han däruppe i höga nordn skulle försöka sin lycka.

Nu ville han endast afvakta den återstående tiden till Jeannes nedkomst och därefter, så snart det lämpade sig, företaga den långa färden, hvartill hon redan gifvit sitt samtycke utan något som helst förbehåll. Inga band höllo ju henne kvar i Frankrike, och hon ville med glädje dela den älskade makens öden i ljuft och ledt, huru de än komme att gestalta sig.

Tiden för resan närmade sig med snabba steg och kunde snart räknas i veckor. Fartygslägenhet från Marseille var aftalad. Färden, som på samma gång var afsedd att blifva en rekreationstur för Jeanne, skulle gå öfver denna stad, Barcelona, Cartagena, Cadiz, Lissabon, Bordeaux, Havre, Antwerpen, Hamburg och Göteborg samt från sistnämnda stad landsvägen med vagn till Stockholm.

Emellertid hölls markisen, tack vare sitt guld och den skurkaktige betjäntens påpasslighet noggrannt under rättad om allt, hvad som försiggick på det greffliga slottet. Hans uppsyn mörknade allt mer och mer. Det tycktes ju som om det girigt efterträdade villebrådet skulle glida

honom ur händerna. Och han var icke den man, som utan knot fogade sig i dylika missträkningar. Därtill hade han redan alltför många segrar antecknade på sin lista.

Men djävulen hjälper de sina.

En afton infann sig betjänten och meddelade den upplysningen, att grefve Louis de Montagne i och för några slutliga affärer skulle resa till Paris med postvagn och stanna där ungefär fjorton dagar.

Man reste den tiden icke så fort som nu. Markis Henri-Albert ansåg sig hafva minst tre veckor vunna, och han beslöt använda dem på bästa sätt. I förvissningen om att den slöe kung Ludvig redan glömt honom djärfdes han samtidigt med grefven, fastän på en omväg, begifva sig till Paris äfven han.

Djävulen beskyddade honom fortfarande. Under förklädnad och i djupaste hemlighet lyckades han ävåbringa ett sammanträffande med madame du Barry, som i trots af fnurran på tråden lyckats bibehålla sin gunst och sitt inflytande hos den svage monarken-tillbedjaren. Följderna af denna sammankomst mellan två elaka naturer blefvo i sanning ödesdigra. Markisen lyckades nämligen af sin väninna kurtisanen utverka ett *lettre de cachet*.

För dem af våra läsare, som händelsevis skulle vara okunniga om betydelsen af dessa tre ord, vilja vi meddela att *lettre de cachet* är det samma som *kunglig häktningsorder*. Under Ludvig XIV:s, hertigen-regentens och Ludvig XV:s tid bedrefvos de ohyggligaste missbruk med dylika. Det inträffade gång efter annan att en människa helt plötsligt försvann liksom om hon uppslukats af jorden. I de flesta fall kunde man då våga nio mot ett på att han eller hon fallit offer för ett *lettre de cachet*, merendels utverkad hos en konungslig frilla eller en lägsinnad gunstling af andra könet, som vanligtvis ägde tillgång på dylika häktningsorder *in blanco*, försedda med regentens underskrift och sigill.

Den, som kommit i besittning af ett *lettre de cachet*, behöfde endast ifylla offrets namn — och så var den olyckliga varelsen tills vidare, stundom eller i de flesta fall *för alltid*, oskadliggjord innanför Bastiljens eller något annat statsfångelses tjocka murar.

Läsaren gissar utan svårighet hvilken som var utsedd att blifva offret för det dyrbara dokument, som markis Henri-Albert de La Chapelle vetat förskaffa sig.

Några dagar efter grefve Louis de Montagnes ankomst till Paris återvände hans betjänt ensam till Provence. Han medförde ett bref, som visserligen saknade sigill, men hvori den unga grefvinnan likväl igenkände — eller trodde sig igenkänna — sin makes handstil. Detta bref, som markisen låtit förfalska efter ett prof af Louis de Montagnes handskrift, som betjänten på ett eller annat sätt lyckats komma öfver, hade följande lydelse:

»Min Jeanne!

Omständigheter som jag ej förutsett, förlänga min vistelse i Paris ännu någon tid, dock icke mera än högst fjorton dagar. Min önskan är att du åtföljd af Legrand reser landsvägen till Bordeaux samt därifrån, med uppgifvande af vår ursprungliga resplan, fortsätter färden så direkt som möjligt till Göteborg. Jag har uträknat så att vi kunna mötas i denna stad, kanske med några dagars mellantid — men hvad betyda väl några dagar i jämförelse med ett långt lif af lycka? Det enda som grämer mig är — kan du väl gissa det min Jeanne? — att vår förstfödde icke får skåda dagens ljus i Frankrike. Lita fullkomligt på Legrand. Tag med dig schatullet med däri liggande guld.

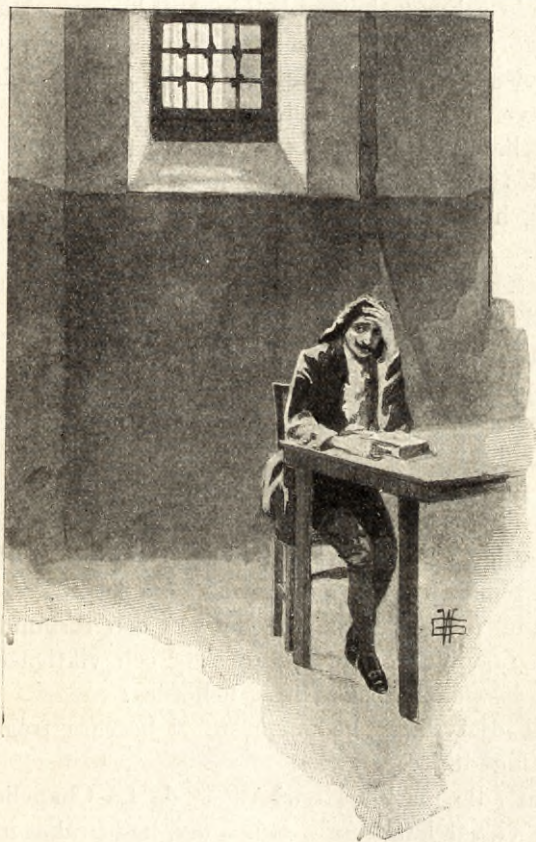
Farväl med tusen kyssar!

Din evigt trogne Louis».

* * *

Vi måste nu fatta oss kort.

Det var den lagvigda grefvinnan Jeanne de Montagne, som under den minnesvärda marsnatten 1771 anlände till trädgårdsmästarehuset utanför Skanstull, där hon skänkte



lifvet åt trillingssystrarna. Det var Legrand, som svek och bestal henne i nödens stund, så att hon likt en okänd gatstrykerska sänktes till den sista hvilan i ett främmande lands kalla mark.

Under tiden satt grefve Louis de Montagne inspärrad i Bastiljen med ångestfylldt hjärta och mången gång nära vansinnets brant. Han tilläts icke meddela sig med den yttre världen och visste följaktligen icke hvad som händt, något som bidrog till att öka hans själskval. I kroppsligt hänseende saknade han anledning till klagan. Han medförde större delen af sin lösa förmögenhet i guld och bankanvisningar, hvilket allt han fick behålla och disponera efter eget godfinnande.

Då han, några dagar efter Ludvig XV:s död år 1774 utsläpptes ur Bastiljen lika plötsligt som han där inspärrats, hade hans hår grånat, men hans viljekraft var obruten. Alla hans efterforskningar i Provence tjänade till intet. Man visste blott att hans grefvinna jämte Legrand styrt färden till något fjärran land — »Norge Danmark eller Ryssland», trodde förvaltaren.

Sedan grefve Louis de Montagne sålt sitt gods och all lösegendom i slottet, fanns det ej längre något som kvarhöll honom i fosterlandet. Han beslöt med tungt hjärta fullfölja sin ursprungliga plan och bosätta sig i Sverige. Han tog vägen öfver Antwerpen, där han lyfte det ofantliga arvet efter sin nyligen affidne morfader.

Men markisen? fråga kanske våra läsare.

Hade måhända hans gode vän och förbundsbroder djäfvulen svikit honom i allra sista och viktigaste ögonblicket, just då han som bäst behöfdes?

Till djäfvulens heder måste vi besvara frågan med ett obetingadt ja.

Den ädle markis Henri-Albert de La Chapelle, hvars afsikter vi väl lätt kunna tänka oss, hade råkat ut för ett missöde nästan i samma ögonblick, som han ämnade återvända till Provence och ytterligare arbeta på sin efterfikade triumf.

Han hade, tack vare sitt öfvermodiga uppträdande, råkat i en tvist, som enligt den tidens och detta lands

ännu i dag gällande plägsed kunde biläggas genom duell. I trots af sin erkända skicklighet på värja lät sig markisen narras till ett oförsiktigt utfall. Han blef allvarligt sårad, med den påföljd att han måste intaga sängen, där han en längre tid sväfvade mellan lif och död.

Då äntligen värdigades djäfvulen komma sin allierade till undsättning med den påföljd, att han tillfrisknade för att ännu många år pröfva sina krafter i det ondas tjänst.

Men nu ställa vi åter kursen mot norr, med det hopp att läsaren icke alltför ovilligt gör oss sällskap på färden till gamla bekanta.



7.

Ett afvärijdt nidingsdåd.

Bland Stockholms under Gustavianska tiden mera bemärkta och följaktligen besökta utvårdshus intog Liljeholmens ett framstående rum.

Liljeholmen var för några årtionden sedan — yttrade Crusenstolpe i »Morianen» — lika omtald, omtyckt och besökt som sedermera det numera också afsigkomna Hagalund och i våra dagar Blå Porten.* Men yppigheten, om också ej mindre stor i de högre kretsarna, var likväl mindre spridd bland de lägre. Tryffeln var nästan okänd, till och med champignonen sällsynt; den finare Bordeauxdrufvan ingen hvardagsdryck. Gödd gås ansågs redan för en läckerhet, och man rimmade för lefvern, utan att ana gommens framtida öfverretning af från främmande länder införskrifna lefverpastejer.

I stället för en pott kille om »tuppar» (dukater) spelades på Liljeholmen käglor om »flugor» (smått silfvermynt), hvilka flögo sin kos under salvor af skratt och i skyar af tobaksrök, icke som nu flyktigt framslungad ur en cigarr lika snabbt förgäten som förtärd, utan ut-

* Som bekant hafva dessa båda utvårdshus längesedan skattat åt förgängelsen.

puffad ur snugga, blossande kritpipor eller — ännu bättre — ur fina sjöskumshufvuden med granna silfverbeslag.

Man roade sig den tiden rätt tappert, åt med strykande matlust sin brunstekta gris och den späckade norrlandsfågeln, drack sin varma punsch, icke såsom nu framsatt i buteljer, hvilka en timme förut kanske innehållit denaturerad sprit eller vägglustinktur, utan i vackra bålar af porslin, sirade med blommor eller landskapsstycken, ur hvilka bålar den guldgula saften svettades en berusande ånga, och punschslefven af silfver, med skaft af ebenholtsträ och elfenbensknopp kryssande mellan flyttbara öar af doftande citroner.

För att försöka kägelbanan, röka tobak, dricka punsch samt prata om tidernas beskaffenhet och dagens händelser brukade här ett större antal borgare och tjänstemän infinna sig på de långa vinteraftnarna — och äfven under den varmare årstiden, ty ännu ansågs det icke obligatoriskt för medelklassen att hålla sig med mer eller mindre dyrbara landställen vid Saltsjön eller Mälaren i de fall, då man icke har råd och lägenhet att tillbringa denna säsong i Marstrand eller Ronneby, Wiesbaden eller Karlsbad.

Med läsarens tillåtelse vilja vi introducera honom på Liljeholmens värdshus dagen efter den, då kaffehuset vid Jöran Helsings gränd varit skådeplatsen för de i tredje kapitlet skildrade tilldragelserna.

Det gick lifligt till i den temligen stora källarsalen. Se här ett prof på den dialog som fördes mellan några af gästerna.

- God afton, herr bankokommissarie!
- Tjänare, herr rådman!
- Välkommen, herr aktuarie!
- Hur står det till, herr handelsman?
- Tackar som frågar. Och ni själf, herr fabrikör?
- Nå, det var rart som stek: herr grosshandlaren och löjtnanten Claeson i egen person!

- Träffas ni här igen, herr destillator?
 — Tack för sist herr notarie!
 — Det fagnar mig att se åldermannen!
 — Och herr kamreraren, som gifvit sig åstad så långt åt våra kanter!
 — Inga krokar i ärtå kern, min gunstig herr patron!
 — Nå, jag kan säga: våra goda vänner och bröder, Gren! Quist! Löf! Andersson! Zakrisson! Ahlman! Ödman! *
 — Kypare!
 — Hvad befalles?
 — En snaps.
 — Åh nej, en ordentlig sexa öfver glatta laget, tycker jag.
 — Ja, så tycka vi alla.
 — Herrarna befalla således en sexa?
 — Ja!
 — Skall bli på stunden!

(Det numera så populära »kommer strax!» var då icke infördt.)

— Vänta! Hvad skulle herrarna säga om en knatte ofvanpå?

— Jo, det har bror rätt i. Däruti instämna vi alla.

(Till kyparen:)

— Sedan ger du oss en bål varm punsch.

— Skall ske.

Då detta kotteri emellertid icke har att skaffa med vår berättelse och då det strax därefter försvann i ett inre rum, måste vi rikta vår uppmärksamhet på annat håll.

I ett af källarsalens hörn hade tre män tagit plats en kort stund före de nyssnämnda gästernas ankomst. Af deras yttre skulle det hafva varit omöjligt att sluta sig

* Riksdagsmän under Gustaf den tredjes tid.

till om något deras personlighet. Men deras olycksbådande blickar och den ängsliga omsorg, hvarmed de dolde sina ansikten tydde ej på något godt. Det var människor af det slag, som man helst undviker att möta nattetid i en skog, individer med det klassiskt vordna valspråket: »Pengar eller lifvet.»

Alla hade de på samma gång smidiga och kraftigt byggda gestalter. Åtskilliga ärr och skrämor tydde på att de ofta befunno sig i blodiga nappatag. De lystrade till namnen von Hagelstorm, Ruprecht och Segerlind. Alla tre, så väl adelsmannen som de två andra med borgerliga namn, hade tillhört krigstjänsten som underofficerare, men på grund af en mängd fula bedrifter snöpligt blifvit strukna ur rullorna. De voro i sin bästa ålder — mellan 30 och 40 år.

Hvilka voro dessa tre herrars existensmedel? frågar läsaren.

Ja, deras inkomster voro många och icke lätta att uppräknas, men alla härflöto de ur grumlig källa. Delvis kunde de sägas tillhöra den typ, som i våra dagars Stockholm förekommer på salutorg och vid hamnarna, i gränder och på brännvinskrogar — den typ, som går under namnet *bondfångare*.

Men de använde icke uteslutande sina talanger till den enfaldiga landtbefolkningens fördärf. Deras offer härstammade icke blott från Tierp eller Sorunda. På de många spelhus som den tiden öfversvämmade hufvudstaden långt före »Stora Sällskapet» vid Arsenalsgatan och »Grand Restaurant Soplåren» vid Mästersamuelsgatan, voro de tränga och i allmänhet vinnande kunder.

Det värda klöfverbladet odlade emellertid sina talanger icke allenast för egen räkning, utan »arbetade» äfven på uppdrag, såsom vi snart skola få tillfälle att konstatera.

Då en gäldenär tyckte sig alltför obarmhärtigt behandlad af en skoningslös fordringsägare, kunde det hitta

på och hända, att han verkställde ett visst slags afbetalningar. Dessa skedde merendels nattetid och skedde genom ombud. Afbetalningen erlades då in natura och med prygel som vägde tyngre än de fullödigaste dukater. Dylika afbetalningar åtog sig de tre stallbröderna gärna och mot en måttlig taxa.

Det kunde inträffa att en ung eller i synden grånad vällusting kastat sina begärliga blickar på en fager, men motsträfvig dotter af folket. Äfven i sådana fall anlätades den snygga trions tjänster och mången enlevering utfördes af densamma med munkaffe etc. enligt alla den klassiska konstens regler vid liknande romantiska tillfällen.

Och de förstodo, dessa tre banditer, att drifva sina operationer med sådan försiktighet och fyndighet, att de aldrig blefvo åtkomliga för lagens hämnande arm.

Af sådan kaliber voro de tre gäster som denna afton sökt sig en afskild plats på utvärdshuset Liljeholmen.

Låt oss försöka uppfånga några brottstycken af deras samtal, som fördes i nästan hviskande tonfall.

— Han skulle komma klockan sex, och nu är hon strax half sju! sade von Hagelstorm knotande.

— Nå ja, du vet ju, att fina herrar gärna låta fattigt folk vänta på sig, hviskade Segerlind.

— Och detta är en *riktigt* fin herre till på köpet, instämde den individ, som bar namnet Ruprecht... En högvälboren grefve!

von Hagelstorm slog sin knutna näfve i bordet, så att ölmuggarna hoppade och deras innehåll delvis utspildes på det rankiga furubordet.

— Grefva mig hit och grefva mig dit! Mitt adelskap är lika godt som hans! hväste von Hagelstorm med bister uppsyn.

Adelskapet var denne äfventyrarens svaga sida, hans »moraliska liktorn», på hvilken han ytterst ogärna blef trampad. Kanske grämde han sig stundom öfver sitt

förspilda lif och de grusade förhoppningar, som kunde hafva blifvit en verklighet, om han gjort större heder åt sitt adliga namn och sin adliga uppfostran.

— Gyckla inte med ridderskapet och adeln, om ni inte vilja ha med mig att göra, bondkaniner! tillade von Hagelstorm, i det han till yttermera visso ännu en gång dunkade i bordet med sin väldiga näfve.

— Men nog tycker jag, att den ädle grefven kunde behaga infinna sig i alla fall, sade Segerlind, sedan han skålat med stallbröderna och alla tre tagit en försvarlig klunk af Braunschweiger-mumman.

— Det tycker jag med, instämde von Hagelstorm och strök fradgan från knäffelbårarna med högra handens afvigssida.

— Han tycktes ganska angelägen i middags, då vi mötte honom på Södermalmstorg, sade Ruprecht.

— St! där är han! hviskade Segerlind. När man talar om fan, hänger han på vägen.

Tunga steg hördes trampa i förstugan. Omedelbart därefter öppnades dörren. En reslig man i elegant dräkt trädde in. Han kastade försiktiga blickar omkring sig och närmade sig därefter beslutsamt det bord, där de tre stallbröderna tagit plats.

Alla tre reste sig och gjorde en djup bugning för den nyanlände.

— Jag kan se på era miner; att jag är väntad, yttrade denne, i det han själf tog en stol och antydde åt de andra att äfven sätta sig. Ni ha väl varit otåliga, kan jag tro?

— Vi brinna alltid af ifver att stå herr grefven till tjänst, sade von Hagelstorm, i det han himlade med ögonen och lade handen på det ställe, där hjärtat hos hederligt folk plägar sitta.

— Alltid samma fulländade kavaljer i språket, min kära Hagelstorm, sade grefven med ett gäckande skratt.

Grefven var ingen mer och ingen mindre än vår från ett par föregående kapitel bekante Adelhjelm — han som erhöi en så grundlig och snöplig upptuktelse i kaffehuset vid Jöran Helsings gränd.

— Och alltid samma friska, oförfärade gåpåare i handling, så snart det gäller herr grefvens intressen, fortfor Hagelstorm, i det han bröstade sig och snodde sina rödaktiga knävelbårar.

— Ni ä' mig ena kavata fullblodsskurkar alla tre, utlät sig Adelhjelm. Mera samvetslösa och oförvägna banditer stå svårligen att uppleta, åtminstone inom Stockholms hank och störr.

De tre värda stallbröderna strålade af förtjusning vid dessa tvetydiga så kallade loford.

— Herr grefven är alltför god . . .

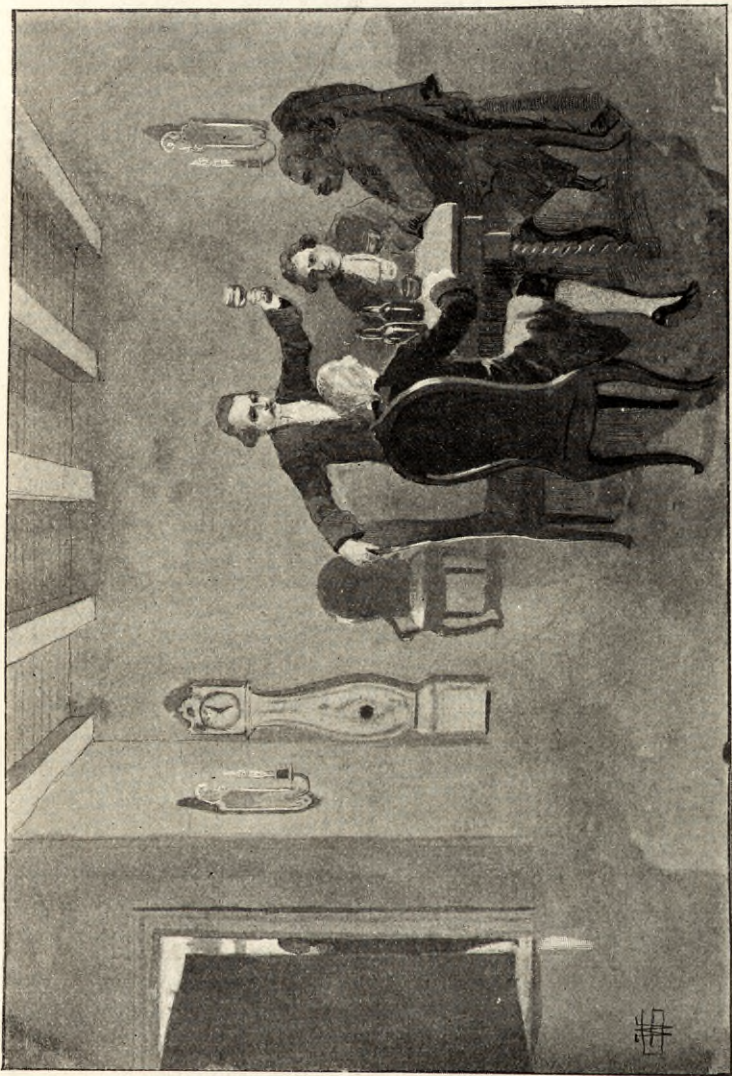
— Herr grefven behagar smickra . . .

— Nej min själ jag det gör, vidhöll grefven, som beundrade mannamodet äfven — och kanske särskildt — i dess råare former . . . Jag har tagit era tjänster i anspråk en och annan gång, och jag erkänner villigt, att jag aldrig fått skäl att ångra mig . . . I själfva *Venezia la bella** skulle man knappast kunna upptäcka en *bravo*,** som utför sina åligganden med större punklighet och smidighet.

De tre skurkarna böjde sina hufvuden med skenhelig uppsyn. Dessa ruskiga komplimanger ägde för dem ojämförligt större värde än exempelvis en hedersmedalj för tapperhet — en utmärkelse, på hvilken de väl numera längesedan upphört att göra anspråk.

— Men nog med käringprat nu! sade grefve Adelhjelm, i det hans tonfall blef hårdare och mera bestämdt . . . Vi måste tala allvar, men under tiden kunde vi kanske mildra allvaret med ett godt glas vin?

* Det sköna Venedig. ** Läjrd mördare.



— Som nådig grefven befäller, sade Hagelstorm med en bugning.

— Det börjar lida mot den varma årstiden, tillade Segerlind, och man blir så fort torr i halsen, då man pratar.

Hagelstorm lät höra en gäll hvissling mellan tänderna, hvarefter kyparen genast skyndade in från det enskilda rummet.

— En flaska äkta spanskt af det bästa . . . Eller tag lika gärna två, beställde Adelhjelm.

Kyparen försvann efter en bugning, återvände inom kort med två mörka buteljer, hvilkas korkar han drog upp med händighet.

Sedan glasen blifvit ifyllda höjde grefven sitt och sade:

— Skål, era galgfåglar!

»Komplimangen» mottogs på samma sätt som de föregående af likartadt slag, och de väldiga glasen tömdes i botten — »ända till nagelprofvet», som våra stamfränder tyskarna uttrycka sig.

— Och nu gäller det att spärra upp öronen och hålla tand för tunga, yttrade Adelhjelm, sedan han ännu en gång kastat en misstänksamt forskande blick kring källarsalen.

I denna funnos emellertid inga andra gäster än den snygga kvartetten själf. Den enda utomstående var den sömnige kyparen, som hängde borta vid disken, allt under det han trefvade i byxfickan på samma sätt som våra dagars kypare, då de med tankspridd uppsyn räkna tioöringar »på känn».

— Jag behöfver väl knappast fråga er om ni ha lust att förtjäna hvar sina fem hårda dukater? fortfor grefve Adelhjelm.

Han lät orden följas af handling och skramlade med guldmynt i fickan.

— Jag tror att nådig herr grefven behagar skämta! sade Hagelstorm.

— Med oss, fattiga stackare! tillade Segerlind före bräende.

— Som inte önska något högre här i världen än att förtjäna en slant med ärligt arbete! ifyllde den tredje medlemmen af trion, Ruprecht, gudsnådligt.

— Se så, tyst nu med ert pladder! afbröt grefven . . . Jag måste på förhand säga er att saken är mycket allvarlig denna gång.

— Bara det inte gäller att mörda kungen? sade Hagelstorm cyniskt.

— Det blir han nog ändå i sinom tid, genmälde Adelhjelm med en vårdslöshet, som var ej mindre cynisk . . . Nej det är något annat.

— Kanske herr grefven vill att vi ska röfva bort mamsell Fia Hagman? frågade Segerlind med låtsad enfald . . . Det faller sig litet svårt.

— Ja. Och det vore för resten synd om den beskedlige hertig Fredrik Adolf . . . Men här sitta vi och förhåla en dyrbar tid . . . Det blir väl bäst att jag någon gång kommer till saken, eftersom det i alla fall måste ske.

— Till saken! upprepade den hedervärda trion.

Sedan glasen ännu en gång fyllts med det guldblänkande Xeres-vinet och lika hastigt som förut blifvit tömda, yttrade den förnäma skurken med en viss högtidlighet följande:

— Ni torde kanske veta mina vänner (han nedlät sig verkligen till detta uttryck) att jag ej tillhör dem, som med tålmod finna sig i en förolämpning. Nu har jag varit utsatt för en sådan — det var senast i går — och jag måste på ena eller andra sättet utkräfvat hämnd för densamma. Det sorgliga är att jag är vanmäktig att göra det i egen person, fastän skymfen måste aftvas i blod och ingen fränkänner mig konsten att sköta en värja eller

en pistol... Men själf är jag, som jag redan sagt, vanmäktig att skaffa mig hämnd. Jag måste därför öfverlämna detta kära bestyr åt andra.

— Antagonisten tillhör således inte herr grefvens egen ståndsklass?

Det var Hagelstorm som vågade göra detta djärfva afbrott.

— Tig, skurk! hväste grefven... Det är just hvad han gör... och ändå!...

Han gnisslade med tänderna och ögonen lyste af ett olycksbådande skimmer.

Ännu en gång fyllde han glasen, störtade innehållet af sitt eget nedför strupen och ropade!

— Kypare!... Mera vin!

Han fortsatte därefter något lugnare:

— Hela natten låg jag och rufvade på min hämnd utan att få en blund i ögonen. Tidigt på morgonen innan fan ännu fått skorna på sig, var jag ute på språng efter ett par sekundanter... Den ena efter den andra sade sig vara förhindrad och uppgaf ett eller annat svepskäl... de ska betala det en gång, de djäflarna!... Ändtligen fick jag tag i två verkliga vänner och skickade dem till personen i fråga med en utmaning... Striden skulle ha försiggått i afton i Djurgårdsbergen, och den utmanade hade rättighet att välja mellan värja, sabel eller pistol — —

Kyparen infann sig nu med det beställda vinet. Sedan han dragit korkarne ur de båda buteljerna aflägsnade han sig.

Eftermiddagen, som nu började att lida mot kväll, var vacker, så som den stundom kan vara det i Stockholm fram mot slutet af Mars. Några andra gäster än de fyra funnos icke i källarsalen. Kotteriet inne i det enskilda rummet hade alldeles nyss fått in ytterligare en »knatte», det vill säga en bål varm punsch, hvadan kyparen

— Olle var hans namn — ej hyste några betänkligheter mot att en liten stund njuta af Guds fria natur.

Han stälde sig följaktligen utanför ingången, vidgade lungorna och insöp den friska luften med djupa andetag. Det är oss omöjligt att afgöra huruvida det berodde på en slump eller något annat — kanske på en huldrik försyn? — allt nog: dörren bakom honom stod på glänt, så att intet hindrade honom från att lyssna till det hemlighetsfulla samtalet mellan dessa fyra gäster, af hvilka den ene var så frikostig på spanskt vin — äkta Jerez de la Frontera af 1769 års tappning, 2 riksdaler 24 skilling banco per butelj!

Men vi återvända till den törstiga kvartetten.

— Sabel, värja eller pistol, upprepade Hagelstorm . . .
Nå vidare?

— Vidare? . . . Åh! jag skummar af raseri! hväste Adelhjelm och flängde upp västen .. Kan ni tänka er hvad han lät svara, den fördömda uslingen?

— Att han endast ville duellera på kanon?

— Eller pilbåge?

— Eller ärtbössa?

— Nog med gyckel, era ohängda skurkar! sade grefven halfhögt, men med förgrymmad uppsyn . . . Kom ihåg hvem ni ha framför er! . . . Men se så, lät oss inte längre rida på ord: baronen lät svara att han nekade mottaga min utmaning.

— Åh! Har man hört! mumlade trion i korus.

— Jaså, det är en baron? sade Hagelstorm . . . Svensk, eller någon utländsk tuppkyckling?

— Han är lika god svensk som någon af oss och lika god adelsman som jag själf, upplyste grefve Adelhjelm.

Detta erkännande var i sanning mera än tvetydigt.

— Och får man veta namnet? frågade Hagelstorm.

— Ja visst! Namnet! instämde de två andra banditerna.

— Namnet... började Adelhjelm...

Han kastade ännu en försiktig blick rundtomkring den tomma källarsalen och yttrade därefter med skarp betoning:

— Den fördömda uslingens namn är friherre Axel Anton von Silfverhorn.

Denna upplysning tycktes åstadkomma ett olikartadt intryck på hvar och en af de tre värda stallbröderna.

Deras uppsyn blef betänksam, och de kliade sig i hufvudet.

— Silfverhorn!... Anfäkta och regera! sade Hagelstorm, i det han stammade tvehåget... Silfverhorn!... Den är, min själ, inte god att tas med... Det var han, som en gång i fjol åderlät den italienska legationssekreteraren... *Corpo di Bacco*, eller hvad han hette... och *den* ansågs vara en riktig öfverdjäfvul på värja, liksom hans landsmän ä' det i allmänhet... Det blir nog lite kinkigt... Utsäkta att jag säger det, nådig herr grefve.

— Silfverhorn? upprepade Segerlind... Inte för att någon ska kunna säga att jag är feg... Jag ville bara se den som tordes... Men Silfverhorn... Nej, herr grefven får inte ta illa upp, men jag tror att jag måste säga nej.

— Och hvarför, om jag får fråga? sporde Adelhjelm, som började koka af otålighet.

Han hade icke väntat dessa betänkligheter. De voro fullkomligt oförutsedda, och han visste knappast hvad han skulle tro.

— Jo, ser ni, nådig herr grefven, fortfor Segerlind... Jag är uppfödd på hans fars gods, där min egen gubbe — måtte fan ta'n för resten — ännu är förvaltare... Silfverhorn och jag ha lekt tillsamman som barn, och...

— Jaså, du börjar bli känslig, hånade grefven... Har du kanske sysslat med romanläsning på det yttersta i dessa dagar?... Det fattas bara att du skulle ta till lipen... Låt inte mig genera!... Bevars väl! Alla människor ha ju sin svaga sida!

Segerlind teg, men det ryckte häftigt kring hans mun-gipor, så att knäfvélbårarna höjdes. Det var endast med svårighet han förmådde lägga band på sin uppbrusning. Han ville emellertid ogärna stöta sig med Adelhjelm, som ofta varit en god »arbetsgifvare».

— Och du, Ruprecht? sade grefven otåligt... Det skulle för en gång roa mig att veta hvilka invändningar du har att komma med.

— Inga andra än dem som vännen Hagelstorm redan framställt, svarade Ruprecht... Den skall vara skicklig i sitt fack som vågar korsa sin värja med baron Silfverhorn.

— Sickna ynkyggar! Sickna fega harar! Och ni som i tid och otid skrodera med ert mod... Att inte våga sig på en sådan valp! Hvad betyder väl hans pennknifsvärja mot era pampar!?

— Pennknifsvärjorna ä' inte alltid att leka med, sade Hagelstorm... Det har jag, min själ, mera än en gång fått erfara... Men i alla fall... Om jag finge tala ett par ord enskildt med herr grefven...

Segerlind och Ruprecht reste sig vid dessa ord från sina platser. Och en skarpsynt iakttagare hade kunnat se huruledes kyparen Olle kilade rundtom närmaste hörn.

— Herr grefve, sade Segerlind, som förde sin egen och kamratens talan... Jag fruktar att vi inte kunna ha den äran... En annan gång, om vi kunna vara herr grefven till någon liten tjänst...

— Det är bra, svarade Adelhjelm i det han tog upp två dukater och kastade på bordet... Tag det här... Jag vill inte att ni ska ha omakat er hit för ingenting... Farväl till härnäst.

De två stallbröderna försvunno efter en djup bugning för att öfver Hornsgatan återvända till staden och »krympa» de lätt förvärfvade guldslantarna på första bästa krog eller kaffehus.

Grefven och Hagelstorm voro nu ensamma, såvida vi icke vilja räkna kyparen Olle, som hastigt och lustigt återvändt till sin plats utanför dörren. Den hade stängts ordentligt igen, då de båda skålmarna aflägsnade sig, men Olle öppnade den ånyo och ljudlöst på glänt.

Han skyndade sig emellertid att åter försvinna om hörnet, så snart han hörde de första orden, som yttrades af Hagelstorm.

Dessa lydde nämligen:

— De' ä' tomt i buteljerna ser jag... Jag har inte många principer här i lifvet, men en har jag, och den lyder: Då man talar om allvarliga saker måste strupen oljas, så att maskineriet går lätt.

— Det har du kanske inte så orätt i, din galgfågel, instämde Adelhjelm, som själf fått smak för det eldiga vinet... Välan, vi måste ha mera olja då!... Hej! Kypare!... Hvart fan tog den lymmeln vägen i en hast?

Han hade knappast uttalat orden förrän Olle uppenbarade sig i dörren närmast disken och skyndade fram till bordet.

— Två buteljer spanskt!

Knappast var det begärda serveradt förrän den snabbfotade Olle återvändt till sin observationspost utanför dörren. Och där lyssnade han till följande fortsättning af dialogen.

— Först och främst, började Hagelstorm, måste jag veta, om herr grefven... hm!... om herr grefven önskar saken riktigt... hvad skall jag säga... *afslutad?*

— Du menar om han skall dö?

— Nå ja, låt gå för det uttrycket, om herr grefven tycker bättre om det, svarade Hagelstorm med ett hest

hånskratt, som föranledde den utanför lyssnande kyparen att spritta till med en rysning, som gick genom märg och ben.

Grefve Adelhjelm rynkade ögonbrynen och försjönk i några sekunders eftertanke. Uppenbarligen tycktes han vara villrådig. Han sade emellertid slutligen, i det han ryckte på axlarna:

— Uppriktigt sagdt skulle det ej vara mig okärt att se den förhatlige glopen struken från listan öfver de lefvandes antal. Men jag är rädd att gå alltför långt. Du vet nog att mord alltid väcker en viss sensation och sätter alla polisens spårhundar i rörelse. Liljensparres äro minsann inte att leka med, om de också hufvudsakligen löpa kungens ärenden och skapa så kallad »allmän opinion» då de inte äro sysselsatta med att ta mutor af krögare, kaffehusvärdar och glädjeflickor*... Nej, vi töras inte tänka på mord, vi måste fundera ut något annat. En »åderlåtning», som du behagar kalla det på ditt skämtsamma språk, skulle vara alldeles tillräcklig för mina planer... det vill säga i fall denna åderlåtnings följder blefve tillräckligt långvariga.

— Herr grefven menar, att baron Silfverhorn skulle tvingas att hålla sig i längre tids överksamhet? sade Hagelstorm och plirade småslugt med ögon som redan voro talgiga och blodsprängda af den ymniga förtäringen. Har jag fattat herr grefvens mening rätt?

— Ja, det har du.

— Ah! jag tror mig förstå!

— Hvad är det du behagar förstå, munsjör Hagelstorm, om jag får vara så näsvis att fråga?... Det rör mig knappast, eftersom jag inte begagnar mig af din hjärna, utan af dina armar... Men det kunde roa mig att veta det i alla fall.

* Denna skildring af polisförhållanden under Gustaf III:s tid öfverensstämmer med den historiska verkligheten.

— Välan, nådig herr grefve, jag tror mig förstå, att det är en flicka med i spelet, svarade skurken och skratade cyniskt.

— Än sedan? Får du kanske inte din rundliga betalning?

— Kan inte nekas, herr grefve. Hvad ni än må vara, inte är ni snål. Men à propos betalning, vi skulle väl resonnera litet om villkoren för den här affären?

— Du är en omtänksam skurk, svarade grefve Adelhjelm. Nå väl: tjugufem dukater. Fem nu och tjugu, då det lyckats . . . Jag skulle tro att det räcker, till och med för en sådan vampyr som du!

Han, som titulerats med smeknamnet »vampyr», svarade icke genast. Han tycktes fundera, och det dröjde en minut, innan han sade:

— Tjugufem dukater är ingen småsumma i och för sig. Men det här arbetet är förenadt med ganska mycken risk, och ni vet ju, herr grefve, att jag och mina kamrater alltid dela, om ock endast en eller två af oss äro med om företaget. Om vi skulle mötas på ungefär halfva vägen och säga till exempel fyrtio dukater, hvaraf de tio i förskott?

— Jag måste väl finna mig i dina oblyga anspråk, men en blodsugare är du!

— Förlåt, herr grefve: åderlåtare, rättade Hagelstorm med oförfärad galghumor.

— Låt gå för det då. Där har du blodspängarna. Judas Iskariot gjorde det billigare.

— Men han ångrade sin dumhet och gick och hängde sig i första bästa fikonträd. Och likväl voro tiderna inte på långt när så dåliga som nu.

Sedan Hagelstorm stoppat dukaterna i en byxficka, som var lika rymlig som hans samvete, fortfor han omedelbart:

— Tiden är så dålig, att den lider... Beslut och handling äro ett hos mannen: hvilka närmare instruktioner har nådig herr grefven att ge sin ödmjuka tjänare Hagelstorm?

— Baronen är i dag bjuden till spelparti på slottet. Han har nämligen äran att umgås med hans majestät... inte på samma sätt som Armfelt och Munck, men han umgås i alla fall... Nå väl, supén är inte slut förr än klockan tolf. Till dess bör du hinna med att sofva ruset af dig...

Hagelstorm gjorde en liflig åtbörd.

— Se så, inga afbrott. Jag känner en smula till det här spanska vinet. Det har slagit åt hufvudet på lika starka karlar som du... Du väntar tills du får se gunstig herrn komma ut från slottet den vanliga vägen... Han har, desto bättre, enkla vanor, och promenerar alltid hem, då det är så vackert väder, som det tyckes arta sig att bli denna natt. Du följer honom på afstånd... och sedan blir det andra din ensak.

— Det blir en god bit att larfva. Baronen bor halfvägs mot Hufvudsta... Men om vädret skulle ändra sig?

— Då är det inte lönt att försöka. I så fall kommer han i eget ekipage eller också blir han skjutsad hem i ett af de kungliga.

— Nå, vidare? frågade Hagelstorm, som nu var ängslig att förtjäna sina dukater, sedan han en gång gifvit sig i leken.

— I alla händelser träffas vi här i morgon vid samma tid. Skulle försöket ha misslyckats måste vi talas närmare vid. Det ligger emellertid i ditt eget intresse att det lyckas. Femtio dukater är pengar.

— Ja, om man inte behöfde dela! mumlade Hagelstorm.

Och han tillade:



— Jag tror mig nästan ha uttänkt en liten roll, som passar vännen Ruprecht i den här komedien. Den blir åtminstone inte farlig, det är hufvudsaken.

— Så mycket säkrare, om ni bli två och sköta saken efter alla konstens regler, sade grefven gillande.

Han såg på väggklockan öfver disken och jämförde den med sitt eget guldur.

— Min gamla hederliga rofva har stannat. Det blir väl bäst att jag drar upp den.

Han hade knappast slutat denna operation förrän kyparen Olle ånyo stod bakom sin disk, med en så likgiltig uppsyn som om han ej hört ett ord af samtalet.

— Nu måste vi skiljas, min hedervärde Hagelstorm, tillade han. Kypare! Får jag göra upp min räkning.

Sedan likviden undanstökats och Olle mottagit rundliga drickspengar, försvunno de båda männen, i det de höllo sig på lämpligt afstånd från hvarandra för att icke väcka uppmärksamhet genom skillnaden i det yttre. Adelhjelm fruktade dessutom att blifva personligen känd, ty han tillhörde den tidens »Hela Stockholm».

* * *

Kyparen Olle var nu ensam i den ödsliga källarsalen.

Herrarna i inre rummet hade dragit sig ut till kägelbanan, där de visade större färdighet i politiska resonemang än i den svåra konsten att slå *Kringskuren kung*, *Tysken* eller *Finska slussen*.

Olle, en flink och rättskaffens ung man på ett par och tjugu år, stod försjunken i djupa tankar. Han tummade på sitt blåa förkläde, gnuggade sitt lingula hufvuds »geniknölar» — sådana voro nyligen uppfunna af Lavater — och tycktes befinna sig i ett mäkta stort bryderi.

Det egendomliga samtal, hvartill han så ifrigt lyssnat, gaf anledning till detta för hans i allmänhet tröga natur ovanliga sinnestillstånd.

Han ville nämligen på ett eller annat sätt häjda den planerade illgärningen. Baron Silfverhorn, som ett par gånger gästade Liljeholmens värdshus, kände han mycket väl till utseendet. Han hade — och detta är en viktig sak från kyparesynpunkt — gifvit »ordentliga» drickspengar och hade dessutom rykte om sig att vara en ädling i ordets egentliga bemärkelse. Grefve Adelhjelm's rykte var

«däremot »stadgadt» i detta uttrycks fullaste och fulaste mening. Notorisk slagskämpe, drinkare, förförare, liderlig och utsväfvande odåga — alla dessa föga prydliga epitet kunde utan öfverdrift tillämpas på denne vansläktade ädling, hvars gemena bedrifter sänkt hans ridderlige fader och hans ömma moder i en förtidig graf.

Den hederlige Olles uppsyn blef allt mera villrådig, geniknölarna pröfvades alltmer ifrigt. Han hade aldrig förut befunnit sig i ett värre dilemma. Det hotade synbarligen att gå öfver hans förstånd.

Adelhjelm's drickspengar brände som smält bly i hans byxficka. Han tog upp dem med en häftig knyck och kastade dem i — rockfickan.

Ändtligen tycktes ett ljus gå upp i hans ljusa hufvud.

Genom en morbror, som var lakej vid hofvet, visste han, att Silfverhorn ofta i egenskap af gäst besökte den greffliga familjen Anekarhjerta samt att grefven var en ständig gäst vid konungens spelpartier.

— Kvarten öfver sju! mumlade Olle, sedan han kastat en blick på vägguret. Gud vet, om jag ännu har tid på mig?!

Han kröp bakom disken, satte sig ned och affattade en skrifvelse med samma gåspenna som ännu ej hunnit torka, sedan den användes vid räkningen åt Adelhjelm. Denna epistel, hvori han, med all den vältalighet, som stod honom till buds, redogjorde för det af honom hörda samtalet, vållade honom mycket hufvudbry.

— Tänk så märkvärdigt det ändå är inrättadt här i världen! mumlade han. Att man inte ska kunna tala med folk på afstånd!

Den hederlige gossen beklagade sig omedvetet öfver att det ännu skulle dröja ungefär ett sekel till uppfinningen af ett bland nyare tiders underverk, nämligen — telefonen!

Brevfets innehåll gick ut på att friherre Silfverhorn om möjligt borde af sina bekanta hindras från att denna natt lämna kungliga slottet utan sällskap — att han helst icke borde begifva sig hem.

Sedan episteln förseglats med munlack — gummerade billighetskuvert funnos icke på den tiden — försåg han sitt opus med följande utanskrift, som helt säkert skall förvåna läsaren:

Högvelbårne Här Greve

Louis de Måntang

Stor Tiörko Bringken

Härstedes.

Hur i all världen kunde den beskedlige Olle göra sig skyldig till denna oförsvarliga tankspriddhet, i synnerhet då han visste att ett människolif hotades af en så öfverhängande fara?

Förklaringen är enkel.

Sedan han med sin sirligaste handstil präntat »*Högvelbårne Här Greve*» följde det öfriga af sig själf. Grefve Louis de Montagne spelade nämligen en viss, om ock indirekt, roll i hans dagliga lif. Till dennes kontor skickades han hvarje morgon att insätta föregående dags kassa. Det fanns följaktligen ingen grefve i Stockholm, hvilken lekte så lifligt för hans inbillning som denne grefve med det svårstafvade utländska namnet.

Medgif, käre läsare, att slumpen en och annan gång spelar oss konstiga spratt!

Han lånade skomakarens rödhåriga Kalle att uträtta ärendet mot en vedergällning af tolf skilling banko — en jämförelsevis storartad summa under denna period. Pojken var tillbaka på så kort tid att Olle föll i en stilla häpnad.

— Jag åkte »bakfis» ända till Södermalmstorg, upplyste Kalle, och se'n var det ju inte så långt till Storkyrkobrinken.

— Storkyrkobrinken?

— Ja, var det så konstigt dä? Dit skulle ju brevet, vet ja'.

— Hjälp, Samiel! tjöt Olle — de stodo båda utanför ingången — Hvad har du gjort, din olycksfågel?

— Gjort? Jag har gjort hvad jag skulle, vet ja', och buri' fram ett bref. Och langa nu hit med den efterlängtrade tofskillingen, go'a herr Olle!

Den olycklige ganymeden räckte honom silfverslanten med darrande hand.

— Läste du utanskriften riktigt noga? frågade Olle.

— Visst gjorde jag det, och jag *kan* läsa, sir herrn . . . Brevet var ju till den där rika fransyska juden i Storkyrkobrinken. Jag mötte'n själf utanför porten, och han tog mot brevet och gaf mig en blank riksdaler . . . Hurra för juden!

Den öfver sig förtjusta skomakarlärningen svängde sina båda slantar i ena handen och mössan i den andra, hvarefter han försvann i galopp ur den stackars Olles åsyn.

Denne skulle gärna ha velat »rifva sina kläder och strö aska på sitt hufvud». Men just nu anlände ett muntert koteri åkande gäster, och plikten kallade honom.

* * *

Klockan har nyss slagit tolf i alla Stockholms kyrkor. Nästan hela den glada stadens invånare hafva längesedan gått till hvila. Natten är lugn och stjärnklar. Utanför södra slottsporten, halfvägs mot Bollhusgränd vandrar en reslig gestalt oroligt fram och tillbaka, snor de yfviga knäffelbårarna och griper gång efter annan otåligt om fästet på sin långa pamp. Med ena handen drager han upp kappan öfver halfva ansiktet, så snart någon närmar sig åt hans håll.

Man behöfde icke vara synnerligen skarp iakttagare för att våga den gissningen, att denne individ var stadd i olofliga ärenden.

Så var äfven fallet. Ty, om vi rycka honom närmare in på lifvet, igenkänna i vi honom utan svårighet den hedervärde Hagelstorm, som nu sofvit det spanska vinruset af sig och ifrigt längtar att få skrida till handling.

Men hvarför hade han utsett denna sida af slottet till sin observationspost?

Saken var enkel. Hufvudingången, den ifrån Lejonbacken. stod under reparation och var belamrad med mureställningar, följaktligen obekvä, nästan omöjlig att passera. Och Hagelstorm var i sanning icke den, som underlät att »sondera terrängen», då han hväljde stora planer i sin hjärna.

Det ena ekipaget efter det andra, med sköna damer och ståtliga kavaljerer, rullade ut genom porten och nedför Slottsbacken för att fortsätta antingen uppåt eller nedåt Skeppsbron. Det ena ljuset efter det andra släcktes i denna del af slottet. De af konungens gäster, som aflägsnade sig till fots, utgjorde endast ett försvinnande fåtal.

Till detta lilla fåtal hörde emellertid två af våra närmare och mera sympatiska bekanta. Att den ene af dem var Silfverhorn — det torde läsaren redan hafva klart för sig.

Den andre var ingen mer och ingen mindre än den högadlige bankiren grefve Louis de Montagne. Mellan dessa båda hade redan i trappan ett samtal utspunnit sig, som fortsattes utanför porten.

— *Eh bien*, herr baron, det är således afgjordt . . . ni gör mig den äran att stanna hos mig i natt?

Samtalet mellan de båda ädlingarna fördes på grefvens ursprungliga tungomål, nämligen franska.

— Jag vet knappast, min bästa herr grefve . . . svara Silfverhorn något tveksamt . . . Ert förslag tyckes mig på samma gång vänligt och underligt . . . Ni talar om att ni för några dagar sedan fått hem en del konstnärliga gravyrer från Paris, och att ni gärna vill visa mig dem . . . Jag tackar er förbindligast, men hvarför skall det ske just i natt? . . . Det ligger bestämdt något bakom allt detta?

— Och om så skulle vara? frågade grefve de Montagne, i det han stannade och därigenom tvang sin följeslagare att följa exemplet.

De hade nu hunnit ned till Skeppsbron, följda på något afstånd af Hagelstorm.

— Att inte den där franska jud-fan kan traska hem till sitt! morrade han bistert för sig själf . . . Och att de nödvändigt ska babbla den där fördömda rotvälskan, som ingen hederlig människa begriper! tillade han i ett anfall af sublim harm.

— Om så skulle vara? upprepade Silfverhorn med någon förvåning.

— Ja, herr baron, det ligger verkligen något bakom.

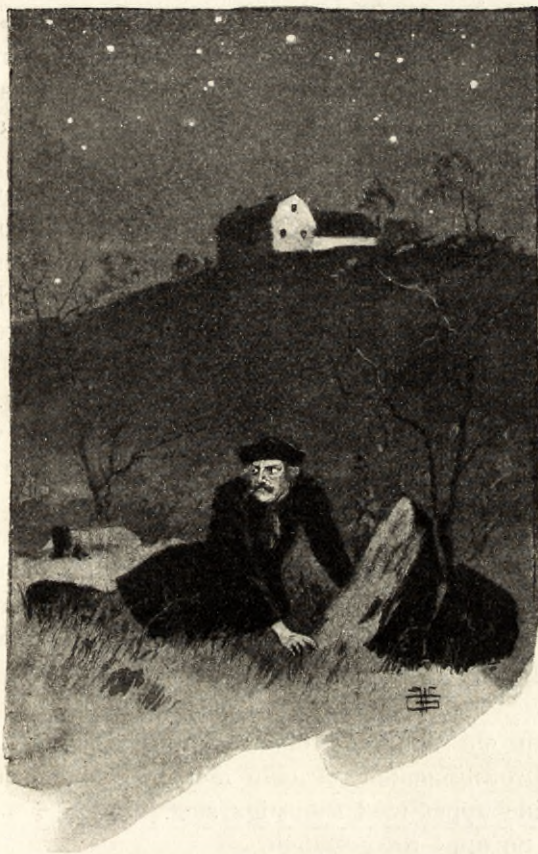
— I så fall känner jag mig fullt öfvertygad om, att det ej är något ondt, som skyr dagsljuset, fastän er inbjudning gäller för natten . . . Nå ja, hvarför inte? fortfor han med ett lätt skratt . . . Jag känner mig verkligen en smula trött, och det guld, som jag för ovanlighetens skull vann däruppe på slottet, tynger i fickan . . . Herr grefve, jag går således in på att bli er gäst öfver natten.

Grefve de Montagne drog en suck af lättnad, som den andre icke hörde, och därefter fortsatte båda herrarna vägen uppåt, togo vägen öfver Myntgatan och Riddarhus-torget samt därifrån till vänster in i Storkyrkobrinken.

— Så'na förb-e fasoner! morrade Hagelstorm, sedan porten slagit igen efter de båda herrarna . . . Följa hem folk midt i natten! . . . Undrar just om den tokstollen ämnar stanna länge? . . . Och hvad ska vännen Ruprecht

säga, han, som larfvar uppe på Norrtullsgatan och väntar på att få utföra sin lilla roll?

De sista orden i den hedervärda Hagelstorms mono-



log tarfva en förklaring. Det hade aftalats mellan banditerna att Ruprecht skulle ligga ett stycke från Norrtullsgatan på en obebygd tomt och invänta Silfverhorn. Så snart denne närmade sig skulle han — Ruprecht — uppgifva ett hjärtskärande nödrop, liksom om han befunne

sig i lifsfara. Silfverhorn, som var en ädelmodig, god-sinnad natur — det visste och erkände banditerna — skulle naturligtvis genast skynda till den förmente olycklige och erbjuda sitt människovänliga bistånd.

Medan denne låg på knä öfver den »nödställde» skulle Hagelstorm på en omväg smyga fram och bakifrån applicera den stöt, som var afsedd att göra offret oskadligt för någon längre tid. Denna plan var ju rent af storlaget enkel. Skada blott att den misslyckades.

Medan Ruprecht, så snart han ansåg tiden börja skrida väl långsamt framåt, låg och svor i sitt bakhåll, *gick* hans värde stallbroder och fördref minuterna på samma sätt utanför Storkyrkobrinkens mynning åt Riddarhustorget. Då klockan slog half tre i de närmaste kyrktornen tvärstannade han, gjorde en hotfull åtbörd mot de mörka fönsterraderna i grefve de Montagnes hus. Därefter försvann han nedåt Stora Nygatan för att vika in i någon af de gränder, där han plägade sofva ruset af sig och hvila på sina blodbesudlade lagrar.

Ungefär samtidigt torde stallbrodern Ruprecht hafva tröttnat på sin post och aflägsnat sig därifrån nedåt Norrmalm, huttrande och svärjande i den kyliga vårnatten. Han förmådde knappast hålla ögonen öppna, ty han hade icke följt Hagelstorms kloka exempel att sofva af sig ruset.

Döm om skurkens öfverraskning då han halfvägs nedåt Drottninggatan törnade mot en gestalt, som kom vandrande uppåt med spänstiga steg.

— Se upp! röt gestalten.

Ruprecht »såg upp» i ordets bokstafliga bemärkelse och igenkände Silfverhorn.

Huru förklara detta?

Det tarfvar endast några ord. Sedan Silfverhorn suttit en stund hos grefven och pratat med denna vid ett glas vin hade den förre underrättat honom om den till-

ännade komplott, hvilken på ett så märkvärdigt sätt kommit till hans kännedom. Silfverhorn hade genast velat aflägsna sig för att trotsa, men slutligen gaf han efter för grefvens enträgna böner och stannade. Genom ett fönster kunde de se huruledes en misstänkt figur strök fram och tillbaka utanför mynningen af brinken. Då denna figur emellertid slutligen tycktes hafva försvunnit på allvar bad Silfverhorn att få aflägsna sig, enär han gissade att han i så fall skulle få med bara en skurk att inlåta sig med.

Grefven gaf vika, ehuru motvilligt, och utsläppte för ytterligare säkerhets skull sin gäst genom en port åt Myntgatan, där han ägde ett hus, som låg midt emot det andra vid Storkyrkobrinken.

Det var i sanning en högst märkvärdig och på samma gång lycklig slump som dikterat den felaktiga utanskriften på kyparen Olles bref. Grefve Anckarhjerta med familj hade nämligen samma dag rest till sitt gods i Södermanland, hvadan skrifvelsen aldrig skulle hafva nått sin bestämmelseort förrän det redan varit för sent och en ohjälplig olycka måhända hade inträffat.

Sålunda vardt den hederlige Olles omtänksamhet till välsignelse, och sålunda gäckades för den gången grefve Adelhjelm's mörka planer.

Skulle de gäckas allt framgent? Skulle brottet någonsin triumfera?

Det är hvad vi skola få se under loppet af denna berättelse, som ännu har så många egendomliga ödets växlingar, så mången kamp mellan det onda och det goda att uppvisa.



8.

»Pensionat för unga flickor.»

Det var först fram mot midten af förra århundradet — vi skrifva nu 1900 — som det svenska undervisningsväsendet tog en sådan fart att det nu räknas såsom det yppersta i världen eller åtminstone ej öfverträffas i något land — Danmark, Schweiz och Preussen icke ens undantagna.

Visserligen hade vid den tidpunkt, kring hvilken vår berättelse rör sig, det folkfattiga Sverige två universitet att framvisa, och visserligen fanns i många städer ett ungefärligt motstycke till senare dagars elementarläroverk — men allt detta lände dock endast det manliga, det så kallade »starka» könet till båtнад. Det är först i nyare tider som kvinnan blifvit i andligt hänseende något så när likställd med mannen. En kvinnlig läkare, jurist eller rent af professor skulle ännu vid slutet af sjuttonhundratalet betraktas som en onaturlig vidunderlighet — ja, nästan som hädelse mot en allvis försyns bestämmanderätt i mänskliga angelägenheter.

Och till och med af poetissor — ett kall som eljest gärna hägrar för kvinnokönet — hade Sverige på hela två århundraden egentligen icke haft flera än tre att uppvisa: Margareta Sofia (eller kanske hon hette Sofia Mar-

gareta) Brenner, Hedvig Charlotta Nordenflycht och Anna Maria Lenngren — den första så godt som förgäten, den andra stundom ihågkommen, den tredje odödig.

Det kvinnliga undervisningsväsendet var emellertid icke alldeles förbiset, om det å andra sidan dock endast var de högre och mera välburgna samhällsklassernas döttrar som förnämligast kommo i något väsentligare åtnjutande af detsamma. På guvernanter var visserligen uppsjön ej lika öfverväldigande som i våra dagar, men de adliga familjerna på landet och brukspatronerna jämte deras vederlikar i ekonomiskt hänseende bestodo sig gärna med en sådan, om man också på dessa stackars varelser i regel kunde tillämpa hvad Elias Sehlstedt i en senare tid yttrat om herrar informatorer — att de »stodo i rang närmast efter husets katta».

»Kvinnliga elementarläroverk» voro något lika okänt som till exempel »Palmgrenska Samskolan» för ett tjugotal år sedan och kvinnliga studenter — bevara oss milde Herre Gud, som det heter i litanian.

Något tvetydigt kvickhufvud har i våra dagar uttalat den burleska satsen:

»Kvinnan är skapad till att föda barn, stoppa strum- och laga köttbullar.»

Och så resonerade äfven flertalet familjefäder till och med så långt fram som i den förfinade Gustavianska tiden, hvilken nu tyckes ligga oss så oändligt fjärran. De, som ville skänka sina döttrar någon högre boklig bildning, hade ingen annan utväg än att »skicka dem till pensionen» — och icke ens denna utväg var alltid så nära till hands.

Stockholm och Götheborg — det skrefs med *h* den tiden — hade naturligtvis hvar för sig ett icke obetydligt antal flickpensioner. Af större städer i landsorten voro — åtminstone enligt hvad vi kunnat utforska — blott Upsala,

Lund, Malmö, Skara, Örebro och Calmar (med *c*) i besittning af en dylik välsignelse.

I Stockholm torde de hafva uppgått till ett antal af sex eller åtta — naturligtvis olika rang och olika med hänsyn till den ställning, hvilken de unga elevernas föräldrar intogo i samhället.

Det förnämsta bland alla dessa undervisningsinstitut var det som innehades och leddes af den högvälborna enkefru von Kranz, densamma som vi i ett föregående kapitel hört grefve Louis de Montagne karaktärisera med orden:

»En präktig kvinna . . . enka efter en utarmad adlig officer . . . Bättre hem kan omöjligen tänkas för en ung och värnlös flicka.»

Enkefru von Krantz hade inhyst sin med inackordering förenade undervisningsanstalt långt nere vid Karduansmakaregatan. Det var ett till det yttre blygsamt, till det inre bekvämt och rymligt hus, beläget på ungefär samma plats där Svenska Dagbladet för några år sedan reste sitt konstiga gula palats, med förfriskningslokaler — den hederliga gamla, numera moderniserade »Präss-syltan» på nedre botten.

Mellan nedre botten och våningen ofvanför sträckte sig en målad svart rand som upptog husets hela långsida. På denna svarta botten lästes i hvita bokstäfver:

M:me von Kranz. Institutrice. Pensionnat de jeunes demoiselles.

Det är uttydt:

»Fru von Kranz. Lärarinna. Pensionsanstalt för unga damer.»

I denna tid, då själfva kungen ej ordentligt kunde stafva sitt eget modersmål eller rättare sagdt: tungomål, eftersom hans moder var af preussisk härstamning och syster till Fredrik den store — i dessa tider säga vi, spelade franskan en genomgripande roll i samhällslifvet



och var det gängse samtalsspråket inom de så kallade högre klasserna.

Kanske härstammar äfven från denna period en refräng, som lefver kvar i våra dagar och senast för tio år sedan sjöngs i en nyårsrevy på Svenska teatern i Stockholm:

Lite fransyska låter alltid ju

∴ *très aimable* ∴

Kan man fransyska så är man till allt partout

∴ *bien capable* ∴

C'est naturel!

Det kunde följaktligen ej väcka någon berättigad undran, att en enkefru von Kranz hade låtit måla sin skylt på franska.

Utanför huset vid Karduansmakaregatan stannade ett par dagar efter de i föregående kapitel skildrade händelserna ett ungt — och låtom oss för sanningens skull tillägga det — vackert par.

— Nu äro vi framme, sade kavaljeren . . . Friskt mod nu bara och ingen falsk blygsamhet, söta du. Det skulle inte vara på sin plats.

— Ack, jag känner mig så beklämd . . . jag vet inte hvarför! svarade den unga flickan rodnande, i det hon lyfte blicken mot sin följeslagare och förde handen till sitt våldsamt klappande hjärta.

— Jag vet det verkligen inte håller, sade kavaljeren småskrattande . . . Se så, inte är det värdt att oroas utan att veta anledningen . . . Följ med nu, min vän, så skall du snart få se att det går bra, tillade han uppmuntrande.

Den unga flickan tvekade ännu och sänkte åter sina oskuldsfulla ögon mot gatan. Synbarligen utkämpades en strid i hennes inre.

Denna sinnesstämning lade sig emellertid snart. Hon riktade ånyo sin blick på följeslagaren och sade i någorlunda fast, ehuru af skyggheten ännu dämpadt, tonfall.

— Vet du hvad, jag är så rädd! . . . Jag riktigt ryser vid tanken på att du skall behöfva blygas öfver mig . . . Det är ju en så himmelsvid skillnad mellan oss båda . . . Du en rik och förnäm ädling, jag . . .

Kraften att fortsätta svek henne, och det var endast med yttersta själfbeherskning hon förmådde kväfva en snyftning. Hennes hjärta slog ännu häftigare än förut, och den svällande barmen gick i höga vågor.

Det fåtal människor som passerade denna gata, eller gränd, såsom den då kallades, stannade och fäste förundrade blickar på det unga paret. Den unge mannen lade slutligen märke till detta, och hans anletsdrag fingo ett uttryck af lindrig otålighet.

— Inga barnsligheter, snälla du, sade han . . . Ser du inte att vi väcka människors uppmärksamhet? . . . Det är ju alldeles onödigt, min vän, eller hvad tycker du själf?

Han ryckte nu i det gröna porslinshandtaget till klocksträngen af mässing och tillade, i det han log skämskt:

— Se så, mitt barn, nu är det gjordt och kan inte ändras!

Ögonblicket därefter öppnades porten af en gammal tjänarinna, som neg ända ned till jorden vid åsynen af den förnäme kavaljeren och visade samma höflighetsbetygelse, om också ej fullt så vördnadsfull, gentemot hans unga följeslagarinna.

— Kan man ha den äran att få träffa fru von Kranz? frågade kavaljeren.

— Ja, min herre. Det passar precis . . . De unga damerna och deras lärarinnor äro ute på sin vanliga promenad före middagen, och hennes nåd är därför alldeles ensam.

Hon hade redan tagit ett par steg uppför trappan till andra våningen, då hon plötsligt stannade och vände sig om.

— Det var sant, sade hon . . . Hvem får jag ha den äran att anmäla?

— Baron von Silfverhorn, svarade den unge mannen artigt.

Gumman kastade en förstulen, frågande blick på följeslagarinnan, som förlägen vände bort sitt rodnande ansikte inför denna granskning.

— Baron Silfverhorn med sällskap, sade den unge mannen nästan kärft.

Den gamla tjänarinnan hade knappast försvunnit uppför trappan, förrän Lydia — läsaren har naturligtvis redan anat att det var hon — lutade sig mot Silfverhorns skuldra, i det hon utstötte en hjärtslitande suck och var ej långt ifrån att brista i gråt.

I klagande tonfall och halft hviskande flämtade hon därefter:

— Såg du hvilken blick hon gaf mig, den gamla markattan?

— Hvarför så fula ord? sade Silfverhorn förebrående . . . Människan såg ju mycket hygglig ut . . . Du får inte vara orättvis i dina omdömen. Och så — han tillade detta med ett skälmskt leende — måste du hädanefter välja ett mera cirkladt språk . . . Ordet markatta brukas inte gärna i bättre kretsar . . . åtminstone inte om människor . . . Se så, var nu min egen modiga lilla Lydia! Framför allt: inga tårar däruppe hos frun, och glöm inte att säga »hennes nåd», så ofta du tilltalar henne . . . Det borde egentligen heta »*ers* nåd», men jag rår inte för det oriktiga språkbruket.

— O, gud, bara det väl vore öfver! suckade Lydia . . . Jag önskade att jag aldrig följt med dig hit . . . Det blir nog bäst att jag springer min väg.

— Nu är det för sent, sade Silfverhorn och tryckte hennes hand för att gifva henne det mod, hvaraf hon var i så stort behof.

I detta ögonblick kom nämligen tjänarinnan halfvägs nedför trappan och meddelade att »hennes nåd bad det nådiga herrskapet vara välkomna.»

Enkefru von Kranz tog mot sina gäster i ett prydligt förmak, hvars inredning i enskilda delar vittnade om svunnet välstånd.

På väggarna hängde i smakfullt ordnade grupper stålstick, koppargravyrer, handteckningar och miniatyrporträtt af mästare, bland hvilkas namn ett och annat fortplantats till eftervärlden och vid konstauktioner betingar svindlande pris, då det i sällsynta fall förekommer på en duk.

I rummets ena hörn stod på spinkiga ben en klavecin med konstnärliga perlemorinläggningar på ömse sidor om klaviaturen. På notställaren stod ett häfte med titeln »*Le Nozze di Figaro*» — Figaros Bröllop af det gudaingifna snillet Mozart, han som gaf den konstnärliga formen åt operan, komponerade vid fem års ålder, gick hädan i sitt trettiosjette lefnadsår och efterlämnade mer än 800 arbeten, om han också ej likt den väldige Beethoven förmodade tolka själens alla rörelser i musik.

På en bukig byrå stod under glaskupa en förgylld pendyl i rococostil och synbarligen af fransk tillverkning.

Stolarne och de öfriga salsmöblerna voro hållna i samma svängda och snirklade stil, men det blommiga Lyon-siden, som utgjort deras forna beklädnad, var nu betydligt urblekt, och ett spejande öga hade, om också ej utan svårighet, kunnat upptäcka vissa stoppningar med silke. Då vi tala om spejande ögon, mena vi gifvetvis kvinnliga sådana, ty en mans synorgan hade näppeligen varit i stånd att upptäcka dessa små bristfälligheter, tack vare det omsorgsfullt utförda arbete hvarmed de doldes.

Fru von Kranz, omsorgsfullt klädd i en dräkt af svart bombasin, med en pärlinfattad guldbrosch vid halsen och hvit spetsmössa på de grånade lockarna trädde med ett förbindligt leende de besökande till mötes. Till följd af sin närsynthet använde hon en longnett med elfenbensskaft, och genom denna mönstrade hon sina gäster.

Friherren kände hon genast igen.

— Jag kommer så sällan ut i världen nu för tiden, sade hon med en lätt suck och en lika lätt höjning på axlarna, men herr baron och jag ha helt säkert träffats *någon* gång förut . . . jag minns nu inte hvar, sade hon, i det hon räckte honom sin hvita afmagrade hand med de långa aristokratiska fingrarna, på hvilka de enkla ringarna hade svårt att hålla sig kvar.

Silfverhorn kunde ej erinra sig något dylikt sammanträffande, men han höll god min och åberopade, äfven han, tidigare bekantskap.

Den gamla damens blick vändes nu med ett frågande uttryck mot Lydia.

— Ursäkta min oartighet, sade Silfverhorn brådskande . . . Jag glömde ju att presentera . . . Min nådiga fru, detta är mamsell Blanck.

Alldenstund den goda fru von Kranz var mest van att se verkliga *fröknar* i sitt hus besvarade hon ganska snåft den rodnande Lydias nigning, hvarefter hon bjöd dem taga plats.

Hon satte sig nu själf och afvaktade nyfiket hvad som komma skulle. Det dröjde icke länge innan denna nyfikenhet vardt tillfredställd.

— Ursäkta, min nådiga, tog Silfverhorn till ordet . . . Frågan förefaller kanske något egendomlig: vore det möjligt att få växla ett par ord med er mellan fyra ögon.

— För allt i världen, jag, stackars människa, är alltför gammal att behöfva vara rädd för unga herrar, svarade fru von Kranz med en lätt anstrykning af den gustavianska tidens frivolitet.

I det hon därefter öppnade närmaste dörr tillade hon:

— Det kommer väl inte att dröja så länge förmodar jag? . . . Lilla mamsell kan ju under tiden roa sig med albumen på divansbordet.

De sista nedlåtande orden voro riktade till Lydia Blanck, som förlägen reste sig från stolen, där hon suttit som på nålar, och neg med fällda ögonlock.

Dörren till angränsande rum stängdes efter den unge friherren och den ålderstigna enkenåden.

Lydia var öfverlämnad åt sina tankar. Och vi behöfva väl knappast säga, att dessa voro af ett brokigt skiftande skaplyne.

* * *

Då friherre Axel Anton von Silfverhorn lämnade huset vid Karduanmakaregränden var han ensam, men hans vackra ögon strålade af omisskännlig glädje. Ett viktigt steg var taget för hans älskades framtid.

— Början god, slutet godt! sade han för sig själf i det han i tankarna något fritt öfversatte ett gammalt ord-språk, som Shakespeare användt till titeln på en af sina komedier.

Den adliga pensionsföreståndarinnan hade yttrat vissa betänkligheter, då hon förnam att hennes tillämnade skyddsling och lärjunge var ofrälse till bördan samt till och med född af okända föräldrar. Betänkligheterna häfdes emellertid ganska snart, tack vare greve de Montagnes värtaliga introduktionsbref. Kanske bidrog äfven, och detta i rätt väsentlig grad, »klingande skäl» till den gamla fruns ändrade sinnesstämning.

För att göra henne all skyldig rättvisa måste vi dess utom betona att hon, i trots af sitt synbarligen kalla sätt redan från första början fattat sympati för den unga, värnlösa flickan. De oskuldsfulla, bedjande ögonen kröpo ginaste vägen till ett hjärta, som blifvit grymt härjadt, men på samma gång stålsatt genom många pröfningar i lifvets hårda strider med deras ombytliga lycka.

Utan att ana det hade Lydia på några korta minuter funnit en moder, visserligen icke en köttslig sådan, dock en älskande moder.

Sedan fru von Kranz stängt dörren efter Silfverhorn tog hon ett par steg fram mot den unga flickan, hvares blick ej vågade möta hennes.

Hon stannade, öppnade sina armar och sade:

— Välkommen, mitt barn!

Orden voro enkla, men de kommo från hjärtat och tinade upp isen.

Lydia gömde sitt hufvud vid den goda fruns bröst och gaf ändtligen fritt lopp åt sina tårar, hvilka nu voro tårar af ousäglig fröjd.

* * *

Vi återvända till den unge älskaren, friherre Silfverhorn.

Sedan han lämnat huset vid Karduansmakaregrändem, tog han vägen uppför denna och vek af åt venster in på Drottninggatan vid samma hörn, där Stockholms första automatrestaurant nu är belägen.

Glädjen har bland andra egenskaper den att kunna göra äfven de kallblodigast beräknande individer tankspridda, ja, själfifrånvarande. Och då Silfverhorn allra minst kunde skyllas för att tillhöra den kallblodigt beräknande kategorien af människor, utan snarare var af det sangviniska slaget, så steg hans tankspriddhet nu till en oroväckande hög grad.

Han såg ingen eller intet, besvarade knappast eller icke alls hälsningarna af det fåtal vännere som mötte honom på nedre delen af denna gata, hvilken under Gustavianska tiden ej på långt när företedde samma bild af lif och rörlighet som i våra dagar.

Helt och hållet beherskad af denna själsnärvaro hade han naturligtvis icke lagt märke till att han på något håll följdes af en storsvuxen individ med misstänkt utseende. Silfverhorn hade ämnat sig raka vägen hem, men icke förty vek han planlöst in på nuvarande Bryggaregatan. Sedan han tillryggalagt tjugu eller trettio steg hejdade han sig utanför ett skyltfönster, där man utställt en massa saker, som då kallades »skräp», men som nu för tiden skulle betalas med fabulösa pris af en Hagander och andra antikviteshajar.

Medan han stod där och tittade utan att se, hörde han bakom sig en brännvinshes röst, som i utmanande ton yttrade:

— Raska på, min gunstig herre! . . . Det finns andra än ni som vilja titta!

Silfverhorn, som svårligen kunde tänka sig att denna oförskämdhet var ämnad åt honom, vände sig om, utan att göra sig någon särskild brådska.

Den som tilltalat den unge ädlingen, var hufvudet högre än han själf. Han tycktes vara mellan fyrtio och fyrtiofem år, och att döma af utseendet tillhörde han en af dessa äfventyrare, som kunna användas vid en armé i krigstid, men som på grund af sitt tygellösa, af inga lagar eller reglementen påverkade lif blifva ett plågoris under fredliga förhållanden.

Han var utrustad med en huggvärja, hvars längd aldrig syntes vilja taga slut. På hufvudet hade han en flottig filthatt med vida brätten. Dräkten bar spår af trägen vistelse på krogen, och de höga ryttarstöflarna, som gapade på flera ställen, tycktes ej på mången god dag hafva förnyat bekantskapen med en blankborste.

Silfverhorn var alltför modig i ordets egentliga bemärkelse för att någonsin ledlåta sig till den simpla rollen af vanlig slagskämpe.

Sedan han med en kall blick betraktat denne individ alltifrån hjässan och ända till fotabjället sade han i sin ordning:

— Skulle det händelsevis vara till mig ni talar, min bästa ni?

— »Ni sitter i helvete och täljer skopligg . . .» Hvenn skulle det väl annars vara, om jag får vara så näsvis att fråga?



Röstens hela tonfall förrådde att den okände eldaat upp sitt mod med kronobränneriernas gula fluidum. Deet stank af honom på långa vägar.

— I så fall skulle jag kanske kunna få veta hvadd ni vill mig? svarade den unge ädlingen med orubblig kallblodighet.

Han anade nästan instinktlikt något försåt i detta egendomliga sätt att inleda en konversation. Och efter hvad som inträffat för några dagar sedan, då han tillbragt aftonen på slottet, hade han alla skäl att vara på sin vakt.

— Millioner djäflar!... Jag skriker mig ju lungsot på halsen för att tala om det!... Skulle herrn kanske vara en döf stackare, hva?

— Om det finnes någon stackare här, så är det åtminstone inte jag.

— Blixterblå helvete!... Herrn förolämpar mig!... Mig, en adelsman.

— Jag tänker inte uppgifva mitt namn, eftersom jag förmodar att ni redan känner det, svarade Silfverhorn med samma lugn.

— Och hvilken anledning har ni att förmoda det? frågade bjässen, hvars konstlade ilska tycktes tilltaga med hvarje ögonblick.

— Helt enkelt därför att ni ser ut som en karl, som har till yrke att inleda gräl på beställning, om endast betalaren lämnar rundlig vedergällning, gemälde Silfverhorn.

— Djur och djäflar!... Herrn förolämpar mig ännu en gång! röt den andra.

— Strunt!... Inte kan en sådan som ni förolämpas, svarade Silfverhorn föraktfullt.

— Herrn måste slåss med mig! skrek slagskämpen, som nu ändtligen blifvit ursinnig på fullt allvar och ej längre förmådde behärska sina vilddjursinstinkter.

Han snodde sina knävelbårar med ena handen och grep om värjfastet med den andra, otålig att få draga blankt.

— Det borde ni ha sagt genast, min bästa ni, utan så många onödiga omskrifningar, sade Silfverhorn.

— Äh, ni förolämpar mig på nytt!... Välan, för djäfvulen... Låt oss börja med det samma!

— Ursäkta, min bästa ni, sade Silfverhorn, hvars föraktfulla kallblodighet började på fullt allvar reta hans antagonist . . . Jag tror att platsen så här nära Drottninggatan är illa vald . . . Vi lefva inte nu i Medeltidens fördomsfria dagar, då man ogeneradt slogs hvar som hälsst. Det är lite riskabelt här i Stockholm att dra blankt på gatan och midt på ljusa dagen.

— Kunde jag inte ge mig fan på, att herrn skulle börja dra öronen åt sig i stället för att dra blankt! utbrast den oförskämda äfventyraren.

Ett småleende, som var ännu mer föraktfullt än något af de föregående, spelade kring vår hjältes läppar.

I det han ännu en gång högdraget mätte sin fiende med blicken, sade han:

— Det är min oryggliga princip att aldrig slåss utæn vittnen. Så här på tu man hand vet man inte så nogga, hvad man kan råka ut för. En ful kupp är ju så lätt utförd.

— Håller ni mig för en mördare?

— Åh! kanske inte precis . . .

— Himmel och helvete! Det börjar jäsa i mig här i Bryggaregränden! röt den andre . . . Låt oss göra slut på saken med ens . . . I den här lilla gränden synes aldrig en katt förrän långt fram på aftnarna. Dra blankt på ögonblicket, annars hugger jag nästippen af herrn, så sant jag heter . . .

Han häjdade sig plötsligt, hvadan presentationen utblef.

— Se så, lugna er, min bästa ni! Jag skall spara er det besväret. Jag har redan en god stund haft lust att kasta min handske i ert ansikte, och skulle äfven lha gjort det om jag inte hade ansett er ovärdig en sådan uppmärksamhet.

Äfventyraren var nu så ursinnig, att han ej förmådde svara.

Sedan de båda kastat en spåjande blick omkring sig, ropade Silfverhorn helt plötsligt.

— Hör nu, min bästa ni, det ser nästan ut, som om ni skulle bli motad i era snygga planer!

— Herrn vill kanske inte slåss med mig?

— Tvärtom! Jag brinner af otålighet att ge er en grundlig minnesbeta. Men det tyckes som om ni inte vore vidare angelägen om vittnen, och här komma de, precis som om de vore kallade!

Äfventyrarens uppsyn uttryckte den högsta grad af missräkning och förargelse, då han såg två kavaljerer med värja vid sidan, som skyndsamt närmade sig från Drottninggatan.

De båda herrarna voro två af Silfverhorns goda vänner: major Edelpalm och kapten von Gyllenlans.

— Gud ske lof, att vi kommo i tid! utbrast den förstnämde af dessa herrar.

— Jag har haft ett litet meningsutbyte med den här gynnaren och ämnade just ge honom en tillrättavising. Han tyckes nämligen ha så förskräckligt brådt, att han inte hade tid att invänta några vittnen . . .

Först nu lade han märke till, att hans båda vänner voro beväpnade icke endast med värja, utan att båda medförde hvar sin väldiga knölpåk.

Han betraktade dem med förvånad uppsyn.

— Hvad i all världen tänka ni ta er till med de där redskapen? sade han. Hade det varit ridspön eller promenadkäppar, så skulle det inte ha förvånat mig, men knölpåkar! . . . Jag förstår verkligen inte . . .

Äfventyraren lät under replikskiftet ej höra så mycket som ett knyst. Uppdykandet af dessa båda herrar tycktes göra honom illa till mods, och han snodde förlägen sina knäfvelfbårar. Åsynen af knölpåkarna tycktes vara honom lika obehaglig som åsynen af deras bärare.

— Herre gud, svarade nu Gyllenlans skrattande, vi skaffade oss dem i den tanken att vi möjligtvis skulle få användning för dem. Man vet ju aldrig hvad som kan hända. Eller (han vände sig nu till äfventyraren) hvad säger ni själf, min bästa herr von Hagelstorm?

Hagelstorm — det var nämligen, såsom läsaren redan gissat, denne tvetydige individ — skrufvade sig och slog ned ögonen.

— För tusan! Jag tror du vet, hvad karlen heter! sade Silfverhorn.

— Åh, den där gynnaren känner också våra namn. Vi äro gamla bekanta, inte sannt, välborne herr von Hagelstorm?

— Jo, det är sannt, svarade äfventyraren.

— Så mycket bättre! sade Silfverhorn . . . *En garde*, min herre, eftersom ni verkligen tyckes vara adelsman!

Silfverhorn hade redan dragit blankt utan att ägna någon uppmärksamhet åt den olika proportionen mellan hans egen fina paradvärja och motståndarens väldiga pamp.

Hagelstorm, hvars oförskämda hållning sjunkit betydligt efter ankomsten af den unge ädlingens vänner, kastade på dem lömska blickar under lugg, och det var endast med tydlig tvekan han drog sitt långa slagsvärd.

Men då han förnam, att ingen af dem yttrade ett ord, föll äfven han i sin tur *en garde*.

Klingorna voro just i begrepp att korsas, då major Edelpalm plötsligt skilde dem åt med sin grofva knölpåk samt yttrade i befallande ton:

— Hör nu, Hagelstorm, skulle ni vilja vara så god, att be vår vän om ursäkt?

Äfventyraren vred på sig som en ox, då han sticles af en broms.

— Fan anamma, ursäkt! . . . Mätte djäfvulen ta mig! . . . ursäkt! morrade han.

— Se så, uppmanade Gyllenlans, låt det gå för nu, så ska vi låta er löpa... åtminstone för den här gången.

— Ursäkta, mina vänner, afbröt Silfverhorn lifligt... Det är här fråga om en allvarlig sak. Oförskämda utmaningar ha slungats mig i ansiktet af denne individ, som egendomligt nog råkar till att vara adelsman. Jag ämnar slåss och jag *skall* slåss!

— Min bästa herr von Hagelstorm, sade nu Edelpalm säfligt... Var god upplys vår gemensamme vän, baron von Silfverhorn, att man inte slåss med *er*.

— Millioner djäflar! Jag ska bevisa motsatsen! röt äfventyraren, i det han ännu en gång försökte att göra ett häftigt utfall.

Det behöfdes emellertid endast en blick af de båda vännerna för att han genast skulle sänka sin pamp med spetsen mot marken.

— Jag ber er, mina vänner, återtog Silfverhorn lifligt, förklara mig detta!

— Det är mycket enkelt... Herrn där har sökt gräl med dig, eller hur?

— Ja, det vill jag inte neka. Han har varit så grälsjuk som den värsta ryss!

— Och han försökte laga så, att han kunde få slåss utan vittnen?

— Mycket riktigt. Och saken skulle redan ha varit klar utan er olägliga mellankomst, mina ärade vänner, bekräftade Silfverhorn.

Det var icke utan att han kände sig smått förargad öfver inblandningen.

— Jag försäkrar dig, min käre vän, att den inte alls var oläglig, sade Gyllenlans. Du skall inom kort erkänna, att den aldrig kunde kommit lägligare. Herrn där är en så kallad... Hvad är det man kallar ert yrke på de

krogar, som ni fågnar med era besök, min bästa herr von Hagelstorm?

— Mina herrar! Mina herrar! . . . Ni gå verkligen för långt! mumlade äfventyraren, i det han vred sig som en trampad huggorm.

I Italien, i Venedig till exempel, kallas det en *bravo*, om jag inte missminner mig. Här i Sverige använda vi ett längre och mindre väljudande ord, nämligen *yrkes-slagskämpe* eller . . . hvarför inte? . . . *lönmördare!*

— Herr kapten! utbrast den eländige äfventyraren, hvars ansikte, i tur och ordning blef gult, grönt och purpurfärgadt. Om ni kanske ville slåss med mig, så . . .

— Åh, visst inte, min hedervärde herr von Hagelstorm! svarade denne föraktfullt . . . Åtminstone inte på värja . . . På sin allra högsta höjd med det här instrumentet, tillade han gäckande, i det han samtidigt lyfte sin knölpåk.

— Mina herrar, afbröt nu Silfverhorn, han må vara yrkesmördare eller ej, så gör det ingenting till saken: Denna människa har förolämpat mig, och jag har gifvit mitt ord på att slåss med honom, hur motbjudande det än må vara.

— Men herre gud, han kommer att göra dig så många ursäkter som du möjligen kan begära, sade major Edelpalm. Inte sannt, min bästa munsjör Hagelstorm?

— Hm! Jag har ju inte precis uttryckligen nekat, mumlade skurken, i det han med svårighet sökte dölja sin harm och förlägenhet . . . Om det är absolut nödvändigt, så . . .

— Nå, där hör du själf, min kära Silfverhorn! utbrast Gyllenlans.

— Jaså, sade Silfverhorn, i det han med föraktfull uppsyn stack sin värja tillbaka i slidan . . . Hvad betyder denna komedi? Det är min rättighet att få veta det.

— Hvad den saken beträffar, så kan nog herrn själf ge dig alla önskade upplysningar, sade Edelpalm. Och eftersom han är en mycket tjänstaktig människa, tror jag inte att han nekar.

— Måtte fan ta er alla! Jag har ingenting att upplysa och förstår inte ett dugg af alltsamman! utbrast banditen med en fräckhet, som han, dock utan att lyckas, försökte göra obesvärad.

— Då ska vi försöka att hjälpa er på trafven, sade Gyllenlans.

Och han fortsatte:

— Du bör veta, min kära Axel, att herrn där har en viss obestriddlig talang och att denna talang sitter i hans värja... om man nu får ge detta smeknamn åt en sådan pamp. Men han har endast en metod, nämligen ett låtsadt utfall och ett slags snedstöt, som, tack vare hans skicklighet och de väldiga dimensionerna hos hans klinga aldrig förfela en motståndare, då denne fäktar med sådana stoppnålar som vi bära vid sidan... Är man bara förberedd och jämnar ut chanserna, då är partiet slut... Munsjör von Hagelstorm håller mycket på den kära lifhanken och blir vid dylika tillfällen den beskedligaste människa i världen, en riktigt höflig kavaljer... precis sådan som du nu ser honom, en som inte ens vill göra en vägglus för när.

— Mina herrar, sade äfventyraren med en suck och i det han himlade med ögonen... Man bör inte alltid tro, hvad elaka människor säga!

Därmed stack han, i det han utstötte ytterligare en suck, sitt väldiga, af så mycket oskyldigt blod fläckade slagsvärd, tillbaka i slidan.

— Nu vet jag tillräckligt i denna punkt, tog Silfverhorn till ordet... Det återstår mig endast att få veta namnet på den, som gifvit er i uppdrag att mörda mig.

— Mörda! Ah, min bästa herr baron, inga hårda ord! Jag svär på att...

— Se så! fram med namnet, om ni inte vill att jag skall krossa er eländiga skalle med den här! ropade Silfverhorn i det han ryckte ekpåken ur Gyllenlans' hand.

Han svängde det fruktansvärda vapnet i luften och hans ögon sprutade eld. Hagelstorm tog förskräckt ett par steg tillbaka.

— Jag svär... upprepade han.

— Namnet! röt Silfverhorn.

Banditens grofva, af dryckenskap uppsvällda drag antogo plötsligt en viss uppsyn af knipslughet. Han sade därefter, om också ej utan någon liten tvekan:

— Jag tror att jag kan stå herr baron till tjänst utan att uppgifva *själfva namnet*. På det viset blir jag åtminstone ingen förrädare, tillade han med ett cyniskt grin.

— Hvad menar du? Fort! ropade Silfverhorn, som med möda förmådde behärska sin otålighet, om han också redan långt förut anat, hvad han nu formligen ville veta.

— Välan, sade Hagelstorm, stolt öfver sitt »kvetica» infall... Den, som jag tjänar, är af *adel*, fastän många tycka att han borde fälla visiret på sin *hjälm*.

Han hade knappast uttalat detta slags cha-



rad, förrän han vände dem ryggen och försvann i frysprång nedåt Clara sjö.

De tre herrarna brydde sig ej om att följa honom med ögonen. De nöjde sig med att växla en blick, som sade mera än ord.

Hagelstorm hade icke gärna kunnat uttrycka sig med större tydlighet.



Det hemlighetsfulla huset vid Trumpetarebacken.

Trumpetarebacken? Benämningen ljuder tvifvelsutän något främmande för flertalet af nutida stockholmare.

Många äro nog de, som erinra sig de dagar då nuvarande Berzelii Park endast utgjorde en del af det sedermera fyllda Katthafvet, då Tegnérgatan fick nöja sig med det blygsamma, men på naturliga skäl grundade namnet Tre Backar Lång, och då Jakobsbergsgatan mera anspråkslöst hette Grytgjutaregränd.

Mången tycker nog med den som skrifver dessa rader, att det är synd med dessa förändringar af namn på gator och torg. Många kulturhistoriska minnen gå på detta sätt förlorade.

Hvad säger till exempel den flacka benämningen Östermalm, mot det gamla hederliga Ladugårdslandet? Vill man måhända hos de förnåma invånarne i denna stadsdels palats och byggmästarehus utplåna minnet af kogubbarnas och tobaksladornas tid?

Hvarför skulle Norra Tullportsgatan omkristnas till Döbelngatan, då ju den fräjdade hjältens minne redan var tillräckligt hugfäst i den förskräckliga upp- och nedfartsled, som heter Jutasbacken?

Och nog är det sant, att man i stjärnklara nätter kan se Karlavagnen mycket tydligt från nuvarande Karlavägen, men var detta väl något skäl att ej låta denna aveny behålla namnet Esplanaden, i synnerhet som denna gaf vår store August Strindberg uppslaget till en af hans tankedigraسته dikter — »Esplanadsystemet»?

Vi endast fråga.

Och så kunde vi fråga i oändlighet.

Men medan vi fråga, förirra vi oss från Trumpetarebacken, och dit önskar den välvillige läsaren kanske göra oss sällskap, i synnerhet som han redan i kapitelrubriken erhållit ett ganska uttryckligt löfte därom.

Nå väl — — —

Om vi skulle följas åt från det forna Norrmalms, numera Gustaf Adolfs torg, med Malmstorgsgatans mynning som utgångspunkt, och snedda af åt höger, så anlända vi förbi Brunkebergspumpen, åkarestationen, Allmänna Telefonbolagets hus och C. A. Lindgrens jättelika vinhandel slutligen till ett gathörn, där i ett rödt tegelhus inrymmes källaren *Monitorn*. Denna byggnad, hvori August Palm och andra framskjutna socialdemokrater — dock ej de mest aristokratiska — gärna intaga sin stilla aftontoddy — fanns ännu icke så sent som i 90-talets allra första början.

Hela den stora tomten upptogs då af en hopgyttrad samling osedlighetsnästen, ty ännu hade icke den tidpunkt kommit, då stockholmspolisen med rörande omtänksamhet, som varit värd ett bättre syfte, arbetade småhotellen och de »finare» champagneserverande Afroditetempler i händerna.

På denna rymliga tomt åt Malmskilnadsgatan och Smålandsgatan, som fordom kallades just *Trumpetarebacken*, låg mot slutet af adertonde århundradet ett bofälligt litet hus med två våningar. Under en lång följd af år hade denna byggnad innehafts och ägts af en åldrig klensmed.

Då denne, som var änkring, barnlös och utan kända anhöriga afled i början af år 1788 öfvergick tomten jämte huset till staten i egenskap af dana-arf.

Då emellertid kongl. majestät och kronan ej ansågo egendomen vara af något egentligt värde, utropades den på offentlig auktion åt den högstbjudande och tillföll på detta sätt en köpare, som icke ens var svensk. Denne köpare, som ingen kunde påminna sig hafva sett, uppgaf sig vara fransman — något som för öfrigt röjdes med all önskvärd tydlighet af brytningen — samt heta *Eugène Leblanc*. Man var den tiden icke så noga med dopattester och dylika officiella handlingar, som styrkte en människas indentitet — med andra ord att hon verkligen var den hon ville synas vara.

Under denna franskyrkande period — det återstod ju ännu mera än ett år till den stora revolutionen — var för öfrigt det galliska ursprunget en fullt tillräcklig attest, och dessutom hungrade statskassan ideligen efter pänningar. Inkomsterna af kronobrännerier och försålda pastorat ville nämligen icke på långt när räcka till.

Eugène Leblanc . . .

Då vi nedskrifva detta namn göra vi oss själfva den frågan, huruvida det icke väcker en aflägsen hågkomst hos dem af våra läsare, som ej tröttnat på att följa oss ända hit i denna berättelse.

— Eugène Leblanc? säger läsaren och skakar där-
efter på hufvudet. Nej, det namnet känner jag icke igen. I berättelsens prolog ropade den stackars döende: *Legrand!*» och längre fram förekommer flere än en gång en viss betjänt äfven kallad *Legrand* . . . Det måste tydligtvis vara denne. Men — fortsätter läsaren sin tankegång — denne hette ju *Eusèbe Legrand* och icke *Eugène Leblanc*? . . . Sak samma . . . Ljudligheten är åtminstone ganska stor.

Men vi vilja icke längre hålla den tålmodige läsaren på sträckbänken. Eusebe Legrand och Eugène Leblanc äro samma person.

Skurken som öfvergaf och bestal sin döende matmoder, var samme tvetydige individ som på auktion inropade det fallfärdiga rucklet vid Trumpetarebacken. Man kunde ej förklara denna underliga nyck hos en man, som enligt alla tecken att döma, ej led brist på kontanter.

Slutligen upphörde man att tala om det egendomliga husköpet. Man nöjde sig med det förståndiga resonemang, som åtminstone ännu i vår gröna barndom förekom i slutet af långkatesen — ett resonemang på vers till och med, af lydelsen:

*När hvar och en sin syssla sköter,
så går oss väl, ehvad oss möter.*

* * *

Till dessa lätt räknade dödlige, som nöja sig med att sköta sin egen syssla utan att blanda sig i sin nästas angelägenheter hörde på denna tid tre burgna och hvar och en på sitt område framstående borgersmän, alla bosatta på nedre Norrmalm. Dessa tre voro hattstofferaren Tilander vid Regeringsgatan, smedmästaren Flodin vid Lästmakaregatan och finsnickeriåldermannen Frestadius, som dref sitt yrke, eller rättare sagdt sin konstindustri vid Grytgjutaregränden.

Dessa tre borgare, som i hela Stockholm åtnjöto det största och mest välförtjänta anseende för redbarhet, yrkesskicklighet och — hvarför icke? — rikedom, tillhörde trots sin långt framskridna ålder den kategori af lefnadsfriskt folk, som man i våra dagar gifvit benämningen »kärnpojkar». Alla tre voro goda vänner; och efter veckans sträfsamma arbete sammanträffade de hvarje lör-

dagsafton under den kallare årstiden för att tömma, icke en, utan flera bågare samt utbyta sina åsikter om affärerna samt om dagens företeelser i allmänhet. Vi kunna i förbigående nämna, att de alla voro i högsta grad konungsligt sinnade, och de utgjorde i detta hänseende intet undantag inom Stockholms borgerskap, hvilket med lif och själ var Gustaf III så tillgifvet, att det gärna velat bära sin bortskämde gunstling på händerna.

Också var det samma trogna borgerskap, som reste den vackra bildstoden öfver sin konungsliga afgud.

Men nu voro vi återigen nära därän att afvika från ämnet.

Det ställe, som den hedervärda borgaretrion uppmuntrade med sin hvarje lördag återkommande lilla festlighet, var källaren Victoria vid Norrlandsgatan, ej att förväxla med det moderna, vid kungsträdgården belägna draghål, som officiellt heter Café Victoria, men äfven mera förtroligt går under smeknamnet »Hönsgården» eller — om det skall vara riktigt bra — »Skönhetsgalleriet».

Den nu nämnda källaren Victorias enskilda rum voro den tiden en omtyckt tillflyktsort för medlemmarna af den bättre borgareklassen, och till denna räknades på goda skäl gubbarna Tilander, Flodin och Frestadius — hattstofferaren, smedsmästaren och finsnickeriåldermannen för att nu ännu en gång uppräknas dessa tre herrars respektive yrken.

Benämningen »hattstofferare» torde förefalla flertalet nu lefvande svenskar något främmande, i synnerhet som väl någon medlem af detta hedervärda yrke numera knappast torde vara i lifvet. Såsom förklaring torde det emellertid vara tillräckligt att nämna, det grundläggaren af den öfver hela Sverige välkända firman *John Sörman* vid Regeringsgatan bar titeln *hattstofferare*, samt att denna benämning, om vi följde flydda tiders bruk, äfven skulle kunna tillämpas på firmans ännu lefvande två innehafvare.

En »hattstofferare» nöjde sig således icke med att »stof-fera» hattar, utan dref äfven hvad som i våra dagar kallas »herrekiperingsaffär» och »galanterihandel» samt sålde för öfrigt »litet af hvarje», dock ej »mest brända mandlar», hufvudsakligen sådana lyxartiklar som höja trefnaden i ett hem.

En »hattstofferare» i denna bemärkelse, en »Sörman» för sin tid — och det vill icke säga så litet — var äfven Jacob Agathon Tilander, som dref sin verksamhet ett stycke upp vid Regeringsgatan midt emot Herkulesbackens mynning.

En afton i midten af februari år 1788 sutto de tre vännerna i all sköns ro vid en bastant sexa i ett af de enskilda rummen på källaren Victoria vid Norrlandsgatan. Sedan de stillat magens kraf och expedierat laxöringen, den stekta gåsen, äppelkakan och mycket annat, som nedsköljdes med ansenliga kvantiteter »kummil» »pomerantz», moselvin, bordeaux och spanskt, kom turen till den oundvikliga »knatten», det vill säga den varma punschbålen med citroner.

Meningsutbytet, som under måltiden varit tämligen knapphändig, enär de tre gärna hyllade plägseden att »låta maten tysta munnen», blef nu af något liffigare skaplyne. Naturligtvis gjordes början med politiskt kannstöperi och man dryftade — förlåt detta fula, men tyvärr vedertagna, ord — Gustaf III:s planer på ett krig mot »Cati», såsom Rysslands kajsarinna Katarina ofta under-tecknade sina bref.

Detta ämne var emellertid snart slutbehandladt — dock ej naturligtvis förrän man med känsla och öfvertygelse druckit några skålar i botten för sin älskade monark.

Smedsmästaren Flodin hade, utan att vännerna lagt märke därtill, hela tiden skrufvat sig och liksom »suttit på nålar». Det hade behöfts endast en helt ytlig iakttagelseförmåga för att se, att han hade något på hjärtat

— att den hedervärde borgaren med andra ord hade en »trumf», som han ifrigt längtade att få spela ut.

Sedan samtalet några minuter fortgått om alldagliga ämnen, föga ägnade att väcka något lifligare intresse, kom slutligen det efterlängtade ögonblicket.

— Hör du Flodin, sade hattstofferaren, du ser så full af fan ut i kväll.

— Ja, han har bestämdt något på hjärtat, den spjuvern; instämde snickeriåldermannen Frestadius.

— Du har väl aldrig ingått fostbrödralag med hertig Carl och finnkolisen Reuterholm och slagit dig i slangen med frimurarna, di kallart, som slakta små barn och skicka dem i tunnor till Hundturken? fortfor Tilander skämtsamt.

— Du är topp tunnor rasande, min kära bror, sade Flodin, utan att känna sig retad af gycklet... Men — detta tillade han med låtsad likgiltighet — nog skulle jag kunna tala om något konstigt, om ni ville hålla er lugna och höra på, medan jag berättar.

— För tusan! fram med hvad du har på hjärtat! ropade finsnickaren. Vi ska vara stumma som fiskar, det lofva vi heligt.

— »Så stumma som Egyptens präster, förutan buller, utan knot», citerade hattstofferaren ur en känd improvisation.

— Välan då, började smedsmästare Flodin, sedan han stärkt sig med ännu en klunk af den gula simmiga drycken, lyft sitt höghvälfda bröst och dragit djupt efter andan. Välan, i måndags afton, sedan arbetet för dagen var undangjordt och jag och de mina expedierat vår tarfliga kvällsvard, satte jag mig att läsa Stockholms-Posten. Där stod ett alldeles utmärkt poem af herr Kjellgren — — —

— Det var väl inte så märkvärdigt, afbröt finsnickeriåldermannen. Det har jag också läst.

— Jag med, instämde hattstofferaren. Det var väl inte så märkvärdigt.

— Jag har heller inte påstått, att det var märkvärdigt sade Flodin förargad. Men det var själfva fan, att man inte ska få tala, medan man är i gång. Den, som afbryter härnäst, får ta in en ny bål punsch *utan* repartisering.

— Topp!

— Jag hade knappt slutat läsningen, fortfor smedsmästaren, förrän Majken kom in och . . .

— Hvem tusan är Majken? frågade Tilander ifrigt.

— Min yngsta piga, hon som kostar dig en ny bål, min hedersbror, sade smedsmästaren med kallblodigt lugn.

Hattstofferaren visade en uppsyn af komisk förtviflan, slog näfven i bordet och ropade:

— Nå, i Guds namn då! . . . Mamsell Lise! En ny knatte!

— . . . förrän Majken kom in och anmälde, att en främmande herre önskade tala vid mig . . . Han tycktes vara utlänning, sa' flickan . . . Välan, jag lät be karlen stiga in, och vi pratade nästan en hel timme . . . Och resultatet? fråga ni kanske, go' vänner? Jo, resultatet är det, att jag själf och två af mina bästa gesäller nu i fem nätter ha arbetat och gnott som röda hundar på ett ställe, som vi inte känna till. Vi veta inte om det ligger på Kungsholmen eller Djurgården, i stan' eller ute på landet. Allt hvad jag vet är att vi hämtats i täckvagn hvarje afton klockan half elfva, att vi åka ungefär en timme med förbundna ögon, att bindeln tages bort först sedan vi kommit ned i en källare och att vi där ända till dagningen arbeta efter den okände karlens anvisningar på ett slags maskin, som hvarken jag eller mina gesäller, kunna ge något namn . . . Skål, go' vänner! Hvad säger ni om *den* lilla historien?



— Den har du bestämdt snokat rätt på i en roman af miss Ratcliffe*, utlät sig hattstofferaren, som var en beläst man.

— Eller har du också drömt hela tantararan, sade snickaren.

— Drömmer man sig till sån't här kanske? frågade Flodin.

Med dessa ord tog han en bundt nya sedlar ur bröstfickan och kastade dem med triumferande uppsyn på bordet.

— Det går ju an att räkna, sade han därefter godmodigt.

Sedelbundten räknades och befanns innehålla 500 riksdaler banko.

— Det är ju inte så puckelryggig arbetsförtjänst för cirka tjugu timmars arbete, eller hur? fortsatte smedsmästaren.

En kort tystnad uppstod, hvilken slutligen bröts af Frestadius.

— Min kära bror, sade han fundersamt, har du inte kommit på den tanken, att du möjligen lånat dig åt något orätt?

— Visst inte! svarade smeden med osminkad uppriktighet. . . Maskinen är afsedd för kemiska experiment, sa' den främmande herrn, som betalte så hederligt, och jag har ingen anledning att misströ honom. . . Kemien har ju blifvit mycket på modet, alltsedan våran kung dekorerade aftekaren i Köping.**

— Nå ja, kära bror, återtog snickaren. . . Det är kanske på det viset, och man bör ju inte tyda allting till det värsta. Det har i alla tider varit min princip.

* Författarinna af härresande romaner.

** Schéele. Den namnkunnige upptäckaren af grundämnena syre, klor och fluor.

— Min också, instämde hattstofferaren... Skål för kemien!

Skålen och många efterföljande sådana tömdes i botten. Sedan pokulerandet fortsatts ännu en timme, aflägsnade sig de tre vännerna, hvar och en åt sitt håll.

— En lycklig ost, den där Flodin, mumlade finsnickeriåldermannen och hattstofferaren... Den som en gång kunde göra ett sådant kap i dessa förbistradt dåliga tider!

Med denna fromma önskan lade de båda hederliga borgarne sina omtöcknade hufvud till hvila, för att vara utsöfda och nytra till följande dags högmässogudstjänst i Jacob och Klara.

Till och med under detta fritänkeriets tidevarf ansågs det icke absolut omodernt att en och annan gång besöka Herrens tempel.

Man fordrade den tiden religiositet och Hustafians lydaktighet af sitt husfolk och var följaktligen så illa tvungen att stundom, dock icke alltför ofta, föregå detta med godt exempel.

* * *

De sju dagar, hvilka alltsedan skapelsens i dunkel höljda tid, utgöra en vecka, hade gått sin kos. Och på lördagen träffades de tre borgarna enligt gammal god vana på källaren Victoria, där de slogo sig ned i det inre rum, som regelbundet i förväg stod till deras disposition.

Det var goda kunder som man icke djärfdes hutla med. Och det var till på köpet handfasta karlar, som ej hade varit goda att tas med, fastän inga atletklubbar funnos på den tiden. Hvad smedsmästaren Flodin beträffar skulle han i våra dagar tvifvelsutan hafva slagit både många och glänsande »rekord».

Denna afton var det finsnickeriåldermannens tur att

visa sig mystisk, och han behöfde icke många uppmaningar för att afbörda sig sin stora hemlighet.

Den var af fullkomligt enahanda art med den, som smedsmästare Flodin under förra sammankomsten afslöjat. Den hedervärde snickaren hade jämte två af sina gesäller hämtats hvarje afton vid ett sent klockslag. Hämtningen hade, liksom Flodins, skett af en okänd man och i täckvagn. I detta fall hade emellertid ekipaget följts af en snickaren tillhörig vagn, som hvarje gång lastats med de elegantaste möbler som han hade på lager — jämt så många som erfordrades till inredningen af tre rum — denna gång dock ej i en källare.

Förbundna ögon etc. hade äfven i detta fall hört till pjesen, och den af Frestadius inhöstade recetten var i trots af den kortare tiden (tre nätter) lika riklig som smedsmästarens.

Men hvar det hemlighetsfulla huset låg — det var ingen af de två borgarne i stånd att säga, och hattstofferaren hade naturligtvis lika liten aning om denna topografiska omständighet.

Så mycket är emellertid säkert att både smeden och snickaren kände sig öfvermåttan förtjusta.

Åtskilliga gissningar uttalades om den okändes personlighet samt om anledning till denna oförklarliga hemlighetsfullhet i alla hans hittills bevitnade åtgöranden.

— Om inte Stockholm, trots alla sina poeter, Bellman, Kjellgren, Leopold och många andra, vore en i grund och botten så prosaisk stad, utlät sig hattstofferaren, så skulle man nästan kunnat tro att... ja, jag säger ingenting, jag.

— Hvad skulle man kunna tro? inföll finsnickeriäldermannen nyfiket.

— Jo, svarade Tilander något tveksamt, att det där huset vore afsedt till hemlig tillflyktsort för en kunglig älskarinna eller åtminstone en furstlig sådan.

— Du pratar, som du har förstånd till och *stofferar* ut saken — förlåt kära bror! — efter din egen fantasi. Du vet lika väl som någon af oss, att våran kung, hur galant kung han än må vara, inte är den som löper efter kjoltyg . . . Drottningen har ingen orsak att vara svart-sjuk, det kan du klappa dig i ansiktet på! Fråga bara Munck!

Det var smedsmästar Flodin, som höll detta lilla moralhistoriska anförande, och orden föllo lika tungt som hans slägga.

— Bror Flodin har rätt, instämde Frestadius. Våran kung har viktigare saker än tocke där att tänka på, och de båda hertigarna ä' min själ inte rädda att visa sina mamseller för hela världen.

— Den gode snickeriåldermannen hade onekligen rätt. Tiden var sådan att icke ens de högst uppsatta i samhället stucko under stol med sina sexuella utsväfningar eller sin lösa moral i allmänhet.

Rättvisan kräver, att vi ej undandölja det faktum, att den *förste* i riket också var den, som stod *högst* på de enskilda och hemliga förvillelsernas skala.

Näst efter konungen voro i själfva verket hans bröder de, som minst besvärades af att trotsa, hvad man då kallade »de konventionella fördomarna», ehuru man ej vet att de valde så ovanliga utvägar för sina galanterier som denne.

Bevisen härför öfverflöda i nästan alla memoarsamlingar från denna tid.

Hertig Carls förhållande till mamsellerna Eckerman och Slottsberg samt hertig Fredriks till mamsell Hagman äro bekanta.

Tonen vid hofvet var alldeles den samma som de kungliga personernas egen. *Tel maitre, tel valet* — »Sådan herre, sådan dräng», heter ett sällan jäfvadt ordspråk. Ysterhet, själfsvåld, liderlighet — se där grunddragen

till den tafra, som utgjorde den glänsande medaljens fränsida.

Läsaren skall förvänas, men måhända knappast sätta tro till följande anekdoter, som till belysning och bekräftelse af detta omdöme här förtjäna sin plats.

Under hofvets vistelse på Drottningholm om sommaren 1783 såg man konungen med sina *jeunes et chers roués* (unga och kära rouéer), såsom han skall hafva kallat sina unga glädjevänner, alla utklädda i sjömansdräkter, om nätterna vanka omkring i slottsparken, utanför de fina hofdamernas fönster med full hals uppstämman de mest frivola fransyska visor, under det pojkkaktigheten till och med en gång gick så långt att någon af sällskapet kastade in stenar genom grefvinnan Wredes fönster.*

Man hörde i komedier, som speltes på hofvet, unga frökisar uppläsa de slipprigaste strofer om guden Priapus (könsdriftens och trädgårdarnas gudomlighet) under det allranådigaste skratt.**

Där uppfördes också tablåer, hvori hjältarne visade sig i naturens okonstlade dräkt, fullt värdiga ett Augusti hedniska tidevarf.*** På annat ställe ha vi nämnt att en hofdam af dygd vid denna tid ansågs vara ett sådant vidunder, att man på skämt kallade henne »Gibraltar».

Under denna epok, hvilken nu synes oss så långt aflägsen var det äfven som den försupne Vaxholmsprästen Envallson från franskan omdiktade ett af de mest upprörande cyniska alster, som någonsin skådat dagens ljus: »La Nouvelle Messaline», på svenska kallad *Messalina*

* Bref från friherre Carl Bonde till greve Fredrik Sparre, Drottningholm den 15 aug. 1783, infördt i »Historisk tafra af f. d. konung Gustaf IV Adolfs första lefnadsår.

** Anekdot ordagrant meddelad efter Wiesselgren, historik öfver Svenska bränvinslagstiftningen.

*** Biografiskt Lexikon, artikeln Leopold.

och två gånger utgifven i en smygupplaga på 14 exemplar, ifrigt efterfalkad af dem, som sätta värde på detta slags »vitterhet».

Efter denna korta, dock tidehvarfvets anda belysande, utvikning från ämnet, återtaga vi berättelsens tråd.

Då de tre vännerna nästföljande lördag infunno sig på den vanliga mötesplatsen hade de knappast hunnit slå sig ned till den rikliga sexan förrän hattstofferaren Tilander med viktig min utbrast:

— Den här gången var det min tur, god' väänner! Nu har jag också gjort affärer med den okände!

— Jaså, verkligen!

— Nå?

— Ja, det är egentligen intet märkvärdigt att tala om, svarade Tilander på dessa ifriga förfrågningar... Metoden är precis densamma som användes mot er. Skillnaden ligger bara i själfva leveransen. Men så mycket kan jag säga att den okände eller den okända, hvem det nu än må vara, får det snyggt och propert af bara tusan... Karlen såg min själ inte på styfvern, det vore synd att säga, och mitt dyrbaraste lager är upprymdt... Och för resten, god' väänner, kan jag tala om för er, att vi inte är de enda i Stockholm, som haft en så inbringande beröring med den okände... Jag träffade i går nere på källaren Freden två handtverksmästare af våra bekanta, som blifvit hämtade nattetid på samma hemlighetsfulla sätt och förtjänat vackra slantar.

— Saken förefaller verkligen mystisk, sade smedsmästaren.

— Kan inte nekas, inföll finsnickeriäldermannen Frestadius, men hufvudsaken är och förblir i alla fall att vi fått reelt betalt, och därmed *punctum finisque**.

Så ofta den hedervärde snickaren använde denna

* Punkt och slut.

latinska fras, ansåg han att ett samtalsämne slutbehandlats och öfvergick till ett annat.

Men slog nu in på det alltid och särskildt i dessa dagar tacksamma ämnet politik.

Gustaf III:s beständiga krigsplaner, hittills egentligen blott en favoritidé hos konungen, ett medel att kringstråla honom med samma glans som hans store föregångare — en lystnad hvars retelse icke mindre stegrades af hvälfningarna utomkring än af fåfånga och äregirighet, — dessa planer blefvo snart sagdt en nödvändighet efter 1786 års olyckliga och epokgörande riksdag, hvilken karaktäriserats med orden »att den å konungens sida ej var något annat än en misslyckad finansoperation, och å ständernas ett högt uttaladt misstroendevotum».*

Och huru var väl annat möjligt? Försöket att närma sig ständerna och att genom dem få de eländiga finanserna upphjälpta hade misslyckats. Man hade därjämte gjort den erfarenheten att man icke längre kunde räkna på folkets kärlek. Snarare borde *detta*, särskildt om adeln finge råda, anses som både konungens och det nya regeringsättets hemlige fiende. Lägg härtill att detta motståndsparti utbildade sig under en *rysk* ministers** politiska och materiella ledning, och att första stenen lades till den skiljemur, hvilken det låg i detta kabinetts intresse att småningom uppresa mellan konung och folk, för att öfver den förres undergång skrida till målet, så torde man begripa den allmänna ställningen.

Mången ansåg utsikterna hotande, men trodde fäderneslandets goda genius vaka öfver oss uti den älskvärdaste och snillrikaste af alla våra konungar, hvilken man hoppades skulle vara nog förslagen för att tillbakahålla åtminstone Rysslands äregirighet.

Kring dessa synpunkter hvälfde sig de tre hederlige

* Schinkel Bergmans minnen.

** Rasumoffsky.

borgarnes samtal. Det behöfver icke särskildt påpekas att de alla togo sin afgudade konungs parti, då ju Gustaf III enligt historiens vittnesbörd hade sitt trognaste stöd just hos Stockholms borgarskap. Att de djupare samhällslagren skulle blifva honom med lif och själ hängifna — därom drog polismästaren Liljensparre vederbörlig försorg genom sina besoldade häjdukar.

Dessas viktigaste åligganden var nämligen den att skapa hvad som ofta med en ytterligt grundfalsk benämning kallas »allmänna opinionen» — detta mer än en gång skamligt missbrukade namn för hvad som rör sig i folkets hjärtan.

Det skulle vara intressant att gifva läsaren en inblick bakom kulisserna och sätta honom i tillfälle att på nära håll studera den tidens, egentligen af Gustaf III skapade och organisera hufvudstadspolis. Vi måste emellertid uppskjuta detta till en senare afdelning af denna berättelse, då skildringen mera kommer på sin rätta plats.

De tre vännerna tröttnade slutligen på det ofrukt samma politiska kannstöperiet och återgingo liksom genom en tyst ömsesidig öfverenskommelse till sin hemlighetsfulle kund.

— Hör nu, god' vänner, sade hattstofferaren med en mäktiga förnumstig min, tänk om hela den här mystiska historien skulle stå i något slags sammanhang med frimureriet? Hvad tro ni själfva? Idéen är ju inte så dum, hvasa'?

Denna replik var liksom en brandfackla, kastad i det redan slocknande samtalet.

En ny »knatte» rekvirerades, och snart var det lifliga meningsutbytet i full gång. *Frimureriet* — ja, det var något att tala om!

Den som skrifver dessa rader tror sig, med handen på hjärtat, kunna vedervåga det påståendet att frimureriet, åtminstone det *skotska*, i Sverige tillämpade, betraktas

med ett stilla löje, till och med af »de invigde» — de må nu heta »tjänande-bröder», »åttor», eller »Carl XIII:s riddare». Men vid den tidpunkt, som vi nu söka skildra, var förhållandet himmelsvidt annorlunda.

Det var i slutet af detta märkvärdiga sekel, hvarmed vi nu sysselsätta oss, som ett högst egendomligt fenomen uppenbarade sig i den europeiska sällskapsvärlden, och hvilket antydde och förberedde den snart utbrytande revolutionen. Vi mena det hemliga ordensvurmeriet.

I början af 1770-talet började alla frimurareloger i Europa i synnerhet i Frankrike, att arbeta med nytt och förökadt lif. Hertigen af Chartres, sedermera ryktbar under namnet *Philippe Egalité** blef år 1772 stormästare för franska frimureriet, som nu konstituerades på en helt och hållet demokratisk fot** antagande namnet *Le Grand Orient* — »Det Stora Österlandet».

Denna ökade verksamhet meddelade sig snart åt det svenska frimureriet, som räknar sina anor långt tillbaka i den grå medeltiden, med dess skrän och gillen. Hertig Carl blef året därpå stormästare öfver den så kallade Stora Svenska Landlogen och »arbetade» med en ofantlig ifver i frimureriet alla dessa år.

Konungen själf började snart äfven få intresse för samma saker, ehuru han, i sin egenskap af fin politiker och uteslutande förståndsmänniska, till en början åtminstone mindre synes hafva blifvit fånglad af själfva det underbara däri, än han sökte betjäna sig däraf för politiska ändamål.

Sedan de tre hedervärda borgarne murat sig trötta och börjat inse det olämpliga i ännu mera förfriskningar, gjorde de upp sin ganska försvarliga räkning och skildes åt, hvar och en på sitt håll. Vi taga afsked af dem, om också endast tillsvidare.

* *Egalité* = jämlikhet.

** Det svenska frimureriet är snarare aristokratiskt.



10.

Oskuldens Paradis.

Huru mycket, hvilken oändligt djup betydelse ligger det icke i ordet *paradis*, detta ord, som löper så lätt öfver tungan och väcker till lif aningen om ett sällhetstillstånd, hvaraf ingen bland oss syndiga människor fägnats, men som kom våra första föräldrar till del i ett längesedan försvunnet Eden!

Dock — allt är relativt här i världen.

Allt måste dömas efter sin art, säger tänkaren Thomas Thorild.

För Lydia Blanck var pensionen vid Karduansmakaregatan ett så sannskyldigt paradis, som hon gärna kunnat önska sig. Fastän ung till åren hade hon genomlevvat mycket sedan den tid då hemmet upplöstes långt borta på Söder.

Hon hade sett sina båda systrar glida allt längre utför på det sluttande planet. Drifna af armodet och äfven, till en icke ringa del, af sitt varmblodiga, lidelsefulla temperament, hade de slutligen afskuddat sig alla hämmande fjättrar och blindvis kastat sig i den fala kärlekens, i den raffinerade lastens armar. De sålde sin kropp och sina vällustiga smekningar åt den högstbjudande.

Under förutsättning af större bildning hade de utan tvifvel kunnat spela en Ninon de l'Enclos' * roll i Gustaf III:s hufvudstad. Nu hade de emellertid icke ens brytt sig om den äfven i våra dagar vanliga vägen öfver teatern eller baletten till alkoven. Sedan de till en början varit — för att tala modernt Stockholms-bångmål — »kväsarynkor» hvilka skänkte sina ännu omogna behag åt den tidens »bräckarkvantingar», hade de utan vidare omvägar hamnat på det illa beryktade kaffehuset vid Jöran Heltings gränd.

Vi böra dock sanningsenligt upplysa att Britt-Sofie, den så ovärdig blifna fostermodern, icke allenast sett genom fingrarna med, utan äfven rent af uppmuntrat de gryende anlagen till det onda. Hon hade ej hyst några samvetsbetänkligheter mot att använda de arma flickorna som lockbete till det ruskiga näringsställe som vi vid prologens slut sågo henne innehafva i Kåkbrinken.

Och man inser lätt, att de grundsatser, som inhämtades i ett dylikt näste, ej voro ägnade att höja två unga kvinnliga varelsers motståndskraft i den bittra kampen för tillvaron.

Men Lydia? frågar nu utan tvifvel den välvillige läsaren.

Hennes verkliga moder, hon som på hvita änglavingar sväfvade däruppe i det oändliga blå — hade hon samlat all sin kärlek på detta barn?

Det är i sanning en svårlöst, ja, en outgrundlig gåta. Men så tycktes likvisst vara förhållandet. Det tillhör emellertid icke oss att döma däröfver.

»Det finns mycket mellan himmel och jord, som du, Horatio, med all din filosofi ej kan ana.»

Och den svårmodige, djuptänkte danaprinsens ord

* Fransk kurtisan af adlig börd under Ludvig XIV:s tid. Ryktbar för sin kvickhet och sitt behag. Det berättas att hennes egen son förälskade sig i henne, då hon var fyllda *åttio* år.



till sin vän kunna lika gärna anses riktade till hela vårt fåkunniga människosläkte. Allt nog — trots alla frestelser stapplade icke den arma Lydia. Hon vek ej en hårsån från dygdens ärofulla, men så ymnigt törnbeströdda stig.

I det längsta hade hon försökt att uthärda i den vidriga omgifningen, men till sist slocknade hennes undergifna tålmod och tändes hennes själfbevarelse-drift till lif. Det fordrades ej mycket för att måttet skulle

rågas, för att kärlet skulle rinna öfver. Då den skamlösa fostermodern en gång blef allt för tydlig i sina fräcka förslag brast Lydias länge behärskade tålmod.

Hon sade ett kallt farväl åt fostermodern, ett sorgbundet sådant åt systrarna Doris och Elmira samt aflägsnade sig därefter för att aldrig mera återvända.

Hon stod nu så att säga på gatan, utan det ringaste huld och skydd.

Hvart skulle hon vända sig?

Hvem skulle hon uppsöka i sin nödställda belägenhet?

Hon kände ju ingen i denna stad — åtminstone ingen för hvilken hon skulle hafva velat eller kunnat bikta sina hjärtslitande bekymmer.

Jo, det var sant!

En glädjeblixt, en skymt af hopp, nästan af förvissning, lyste ur hennes mörka, vemodiga ögon, och hon drog en djup suck af lättnad.

Hon kunde ju arbeta och ville arbeta — och nu hade en plötslig ingifvelse yppat för den olyckliga, hvar detta ängsligt efterfikade arbete måhända stode att finna, om hon endast ville söka och hon önskade ju intet högre.

Sökandet erbjöd dessutom inga öfvervinneliga svårigheter.

Långt uppe på Ladugårdslandet, i den sedan några år tillbaka af stora byggen uppslukade Nybergsgränd, idkade storsömmerskan Agneta Gustafsson sin rastlösa verksamhet. Hon var sin tids Augusta Lundin, om ock af naturliga skäl i mindre skala, och de dyrbara damtoaletter, som gäfvo ökad glans åt hofvets festligheter förskrefvo sig i de flesta fall från hennes af den högsta societeten gynnade atelier.

Demoiselle Agneta Gustafson hade umgåtts i trädgårdsmästarehuset på söder och fortsatte förbindelsen med Blancks änka, tills de förhållanden, som vi redan antydtt, tvungo henne att upphöra därmed. Samtidigt med att hon föraktade den lågsinnade fostermodern, grät hennes hjärta bittra tårar öfver de tre värnlösa varelserna, som nu voro prisgifna åt alla faror i en grym värld. Särskildt hade hon ägnat sin tillgifvenhet åt Lydia, och hon tänkte

ofta på den stackars flickan och på det öde, som hon otvifvelaktigt gick till mötes.

Döm om hennes fröjdefulla öfverraskning, då Lydia en eftermiddag inställde sig hos henne med förgråtna ögon och bönfällande bad om hennes skydd.

Från och med denna dag hade Lydia tagit första steget mot en tryggad tillvaro. Enligt naturens alldagliga ordning skulle hon naturligtvis ha framlefvat en del af sin ungdom som sömmerska, [därefter gift sig med en hederlig handtverkare eller kryddkrämare, födt snälla barn till världen och slutligen lagt sig ned till den eviga hvilan, nöjd med »en tår och en blomma på kullen».

Hvem kunde hjälpa att ödet beslutit annorlunda. Ty dess rådslag äro outransakliga. Emellertid var hon tillfredsställd med sin nuvarande lott. Eftersom hon ännu endast var lärling tillhörde det hennes syssla att gå till kunder i olika stadsdelar med färdigt arbete.

Grefve Adelhjälms, den blaserade vällustingen, som ständigt var på språng efter det som han cyniskt kallade »primörer» hade ett par gånger, då han mött henne, frapperats af hennes skönhet — vi hafva i ett af de första kapitlen sett med hvilken påföljd. Men försynen vakade. Dagen efter det stormiga uppträdet på kaffe-huset hade friherre Axel Anton von Silfverhorn gjort sin uppvaktning hos innehafvarinnan af syteliern vid Nybergsgård och haft ett längre samtal med demoiselle Gustafsson.

Det torde vara onödigt att säga, att den unge ädlingen förälskat sig i den anspråkslösa »springflickan», äfvensom att hans kärlek var ren och beredd att trotsa den tidens ståndsfördomar, hvilka reste hardt när öfverstigliga hinder mot äktenskap mellan fräse och ofräse. Men Silfverhorn visste hvad han gjorde. Han var ej okunnig om att han satte hela sitt världsliga anseende på spel, men han hade fattat sitt oryggliga beslut.

Då tiden en gång var inne, då den fader- och moderlösa flickan erhållit en uppfostran, som var värdig honom själf och hennes blifvande rang — då skulle han utan tvekan och inför all världens nyfikna ögon föra henne till altaret.

Såsom vi redan sett hade han ej dragit ut på tiden med förberedande åtgärder. Och nu var Lydia vederbörligen installerad i flickpensionen vid Karduansmakaregränden. Låtom oss uppsöka henne där, skildra hennes känslor och omgifning.

* * *

Till en början kunde Lydia ej fullständigt fatta den plötsliga förändringen i sina lefnadsomständigheter.

Afbrottet hade ju kommit så brådstörtadt, så oförberedt — alldeles »som ett bref på posten». Vi finna ej någon bättre eller mera träffande liknelse än denna, som är längesedan utsliten.

Flere dagar gick hon liksom i en dröm — visserligen en angenäm dröm — innan verkligheten aftecknade sig i sina skarpa omisskännliga konturer. Då tycktes hon liksom vakna till sig själf samt började med lif och lust begagna sig af den verkligt gedigna undervisning, som meddelades i kaptenskan von Kranz' pensionat.

Så kallade »helpensionärer», det vill säga, sådana, som bodde och intogo sina måltider på stället, funnos utom Lydia endast två, ungefär jämnåriga med henne själf. Därtill inskränkte sig emellertid den väsentliga likheten.

Medan Lydia var af en mycket blygsam, ja, till och med okänd härkomst, tillhörde hennes båda kamrater de förnämligare samhällsklasserna och hade begge »blått blod» i sina ådror.

Alexandrine von Steinau var liksom Lydia fader- och moderlös. Men hon var af friherrlig börd, och hennes fader hade varit president i ett af rikets kollegier.

»Diddi» kallades hon i dagligt tal, eftersom man tyckte att det långrandiga namnet var fullt och dessutom besvärligt att prononcera. Diddi var en käck blondin, fyllig och med ögon, som strålade af en inneboende lefnadslust hvilken alltför tydligt längtade efter tillfällen att gifva sig utbrott.

Ada von Creutzner, enda dottern af en brukspatron i Värmland var en blond, blid och blåögd varelse med ett ljuft uppträdande, som ej kunde förfela att väcka sympati. Hon tillhörde dessa goda varelsor, om hvilka man stundom hör välmenande människor säga »att de äro för goda för denna världen».

I ett föregående kapitel hafva vi redan skildrat det mottagande, som pensionsföreståndarinnan ägnade sin allra nyaste och — i förbigående sagdt — bäst betalande skyddsling. Hon lade gentemot den värnlösa flickan i dagen en tillgifvenhet, som var nästan moderlig. Alla ståndsfördomar voro liksom i ett nu bortblåsta.

På detta håll åtminstone var Lydia trygg. Det kände hon inom sig.

Så kom presentationen för kamraterna, halftannat dussin till antalet samt af en ålder växlande mellan tio och aderton år. En och annan af de äldre antog visserligen en uppsyn af kall förvåning, då titeln »*mamsell* Blanck» dallrade mot hennes trumhinnor. Men detta var endast tecknet af en snabbt öfvergående stämning.

På detta tidiga skede i människolifvet har omdömet sällan hunnit stadga sig till envis fördomsfullhet, och det dröjde icke många timmar innan Lydia genom sin blygsamhet, sin vänlighet och sitt okonstlade, för all skådespelskonst främmande behag, vunnit samtliga sina kamraters, de yngres och de äldres hjärtan.

Tilltalsordet blef genom tyst öfverenskommelse Lydia — och titulaturen, vare sig »mamsell» eller »fröken», lämnades — om vi få begagna en medelmåttig ordlek — *in blanko*.

Undervisningen sköttes dels af pensionsföreståndarinnan i egen person, dels af en lärarinna i musik, samt för öfrigt af manliga lärare.

Ämnet kristendom var det enda som kaptenskan von Kranz tagit på sin andel. I de öfriga, det vill säga de tre moderna språken, modersmålet, historia och geografi samt räkning till nödtorft lämnades undervisning af en infödd schweizare och en svensk filosofie magister.

Naturvetenskaperna, som under denna tid stodo jämförelsevis lika högt i Sverige som i något annat europeiskt land ingingo icke i den kvinnliga undervisningen.

Ett mycket viktigt, ja rent af obligatoriskt ämne, var däremot Terpsikores lättfotade konst. Ännu *var* nämligen dansen en konst och ej ett meningslöst hoppande, upplifvadt af misshandlade liktornar och enfaldig balkonversation, såsom fallet merendels är i vår högt upplysta tid.

Menuetten, gavotten, sarabanden och många andra, mestadels från Frankrike lånade danser, voro egentligen de enda, som förekommo i de högre samhällsklasserna och på hofvet, medan den stora massan ännu hade kvar de i våra dagar till nytt lif uppväckta folkdanserna.

Då Lydia mottogs som lärjunge hos fru von Kranz hade emellertid danslektionerna tillsvidare upphört, detta af en enkel och på samma gång bedröflig anledning.

Den gamle franske *maitre de danse*, monsieur Alphonse Duperron, var nämligen sedan en vecka tillbaka ur dansen. Fastän lätt på foten var han i hög grad begifven på gommens njutningar, men därför ingen vän af lätta anrättningar. Ett slaganfall hade midt i natten ändat hans graciöst trippande lefnad, och anledningen

var förtärandet af en alltför ymnig kvantitet tryfferad gäslelverpastej.

Följaktligen stod M. Alphonse Duperrons befattning tillsvidare ledig. Ännu hade ingen lämplig sökande anmält sig — och sådana voro för öfrigt ej att taga på hyllan. Fransmännen ägde den tiden anseende för att vara Europas förnämsta dansmästare, och följaktligen ville pensionsföreståndarinnan gärna bekläda denna syssla med en infödd son af Gallien.

Hon gaf sig likväl god tid. Förr eller senare skulle väl någon kvalificerad person dyka upp, och för öfrigt hade man ju icke långt kvar till ferierna, som började i midten af maj.

Språkläraren, ett gammalt original från *Neufchâtel*, lät sig benämnas med den storståtliga titeln *vicomte Anatole-Nestor-Gaston de Montmorency*. Han skulle, om man finge tro honom, leda sitt ursprung från den fräjdade konnetabeln under Frans den förstes tid och följaktligen tillhöra en af Europas äldsta och förnämligaste släkter.

Det beställsamma ryktet visste emellertid förtälja att »vicomten» med det granna namnet var rätt och slätt en f. d. betjänt, som var hemnastadd i franska och tyska på grund af sin schweiziska härkomst och inhämtat sina kunskaper i engelska på en tidpunkt då han borstade skodon och kläder åt en engelsk lord. Vidare sades det att drottning Lovisa Ulrikas schweiziske föreläsare, Beylon, som gärna räckte behöfvande landsmän en hjälpsam hand, grundat »vicomtens» karriär i Stockholmsvärlden.

Läraren i »vanliga skolämnen», en gammal förläst filosofie magister med det något vidlyftiga namnet *Romfartuniander* — taget efter födelseorten Romfartuna —, hade genom sin opraktiska anläggning gjort sig omöjlig, som det heter, för befattningar i statens tjänst. Och det torde måhända kunna betviflas om den gamle stofilen



kommit på sin rätta plats i denna samling af ystra, uppslupna flickebarn.

Enkefru von Kranz kunde emellertid vara sträng, då så behöfdes, och merendels var hon tillstädes under lektionerna för att tillse att intet otillbörligt nojs bedrefs med den gamle hedersmannen.

Om magister Romfartunianders tankspriddhet berättades de vidunderligaste, ehuru kanske stundom icke så litet öfverdrifna historier.

Så sades det att han en gång varit på postkontoret för att hämta ett bref, men ej kunnat utfå detsamma af den otroliga anledningen att han — glömt sitt namn.

Väl utkommen på gatan hade han emellertid mött en bekant som ropade:

— Nej, se god dag, bror Romfartuniander!

— Romfartuniander! Ja, så var det ju! utbrast magistern med öfverlycklig min.

Därefter skyndade han tillbaka för att hämta sitt bref, en åtgärd som nu ej längre mötte några svårigheter.

Magistern, som tillagade sina frukostar hemma, hade en gång funnits stående framför en kastrull medan han djupsinnigt betraktade ett ägg, som han höll i handen — och hans gamla silfverrofva kokade i vattnet.

I yngre dagar hade magister Romfartuniander varit gift. Redan då syntes hans tankspriddhet och vidunderliga själsfrånvaro hafva hunnit sin vederbörliga utveckling. På aftonen efter bröllopsdagen hade bruden dragit sig tillbaka före gästerna. En stund senare infann sig den nyvordne äkta mannen själf i sofgemaket, men rusade genast ut med af fasa vildt stirrande blick, högg den förskräckta tjänstflickan i hampan och skrek:

— Lovis! Lovis! — Det ligger ett främmande fruntimmer i min säng! För Guds skull, snälla Lovis, kör ut människan!

Det vare långt ifrån vår afsikt att häfda sanningsenligheten af dessa och många andra lika befängda historier, som anständighetskänslan dock förbjuder oss att återgifva.

Tillräckligt betecknande förblir likvisst att dylika legender kunnat uppkomma.

Hela huset inåt gården var afsedt för undervisningen. För helpensionärerna funnos fyra rum, af hvilka nu de tre, tack vare Lydias ankomst, voro upptagna.

Lydia lefde sig snart in i sin nya och ovanliga omgifning. Hon tyckte sig hafva inträdt i ett sannskyldigt himmelrike. Stundom skakades hon visserligen af en lätt rysning vid tanken på den sista perioden af sina barndomsår, men de mörka tankarna skingrades nästan genast, och hon ägnade sig därefter med samvetsgrann ifver åt de uppgifter, som nu förelågo henne.

— Jag vill göra min blifvande make heder, sade den unga flickan ofta till sig själf . . . Med Guds hjälp skall jag höja mig till honom. Han skall icke behöfva blygas öfver mig eller se ned på mig.

En och annan gång förnam hon emellertid en viss oro.

Och anledningen därtill? frågar kanske läsarinna.

Vi måste således besvara frågan.

Skälet till denna stundom påkommande ängslan var att Silfverhorn vid ett tillfälle helt ofrivilligt gifvit en antydning om att vägen till hans och hennes drömda framtidslycka måhända icke var alldeles utan stöttestenar. Och Lydia kände en dunkel aning om att kanske äfven ett annat kvinnligt hjärta än hennes eget gjorde anspråk på den man, som hon så innerligt älskade.

Stundom öfverraskade hon sig med att gråta, och under sina natters drömmar tyckte hon sig mera än en gång se konturerna af en kvinnlig gestalt som stod hotfull mellan henne och den tillbedde.

Dessa mörka moln skingrades emellertid redan efter ett par veckor. Och då Axel Anton von Silfverhorn, gjorde sin vanliga uppvaktning på eftermiddagen för att — naturligtvis med fru von Kranz såsom ett slags *duenna* eller »förkläde» — tillbringa en stund i hennes sällskap — då mottog hon honom med strålande ögon och en skär,

jungfrulig rodnad på kinderna och besvarade med blygt behag hans eldiga kärlekskyss.

Den goda fru von Kranz hade icke nog superlativa loford för sin skyddslings framsteg i alla kunskapsgrenar, om också dessa loford gifvetvis aldrig utdelades i Lydias närvaro.

En afton, då Silfverhorn infann sig som vanligt, träffade han den gamla pensionsföreståndarinnan ensam. Lydia hade af en eller annan anledning ännu icke infunnit sig.

— Vet ni hvad, min bästa baron, sade den gamla frun, sedan de vederbörliga helsningarna utväxlats, er fästmö förvånar mig verkligen... Ja, hon nästan gör mig rent af rädd ibland.

— Hur så? frågade Silfverhorn med icke så liten oro... Är Lydia sjuk?

— För allt i världen, min bästa baron, lugna er, det är ingenting farligt, snarare tvärtom... Men det förefaller mig så... jag vet knappast hur jag skall uttrycka mig... så onaturligt!... Så mycket är i alla fall säkert att jag aldrig upplefvat maken.

— Nej, ni har öfverlevvat maken, skulle Silfverhorn ha svarat, om han varit en nutida göteborgare i stället för en den Gustavianska tidens stockholmare.

Han var emellertid icke hågad för skämt, utan satt som på nålar.

— Kära fru von Kranz, jag förstår verkligen inte, sade han och vred sig på stolen.

— Inte jag heller, som jag redan antydtt... Men det blir väl bäst att jag förklarar saken... Jag ser på er min att ni börjar bli otålig.

Silfverhorns otålighet var redan af nästan gammalt datum.

— Nå? sade han, kanske med någon tillstymmelse till häftighet.

— Jo, som ni vet, herr baron, är det knappast en vecka sedan Lydia började studera franska... Att hon gjort goda, ja, utomordentliga framsteg i andra ämnen. det har jag redan talat om, och ni har yttrat er glädje däröfver... Men detta senaste stöter nästan på trolleri... Hon talar redan franska så godt som flytande och med en prononciation, som sätter monsieur... hm!... *vicomte Anatole-Nestor-Gaston de Montmorency* i fullständig hänryckning.

Silfverhorn blef icke fullt så öfverraskad som fru von Kranz väntat. Visserligen hade Lydia icke ordat så mycket om sin födsel och sina tidigaste lefnadsår, men hon hade meddelat fästmannen det lilla hon kände, och enligt alla tecken att döma skulle hennes arma moder ha varit af franskt ursprung.

Emellertid svarade han med låtsad förvåning:

— Jaså! Det var onekligen märkvärdigt!... Det måste jag tillstå!

I samma ögonblick uppenbarade sig ändtligen Lydia.

— *Bon jour, mon coeur!** ropade han glädtigt.

— *Bon jour, mon bien-aimé. Soyez le bienvenu***
svarade Lydia utan betänkande och med en skär rodnad på kinderna.

— Nå, herr baron, där hör ni själf, sade den gamla kaptenskan med en uppsyn af blandad förtjusning och stolthet.

Lydia, som först nu erinrade sig att hon hälsat sin fästman välkommen på ett främmande tungomål, kände sig förbryllad och rodnade om möjligt ännu starkare.

— Du behöfver inte rodna mitt barn, såvida det inte skulle vara af berättigad stolthet, sade Silfverhorn kärleksfullt och strök hennes sammetslena kind.

* God dag, mitt hjärta!

** God dag, min älskade. Välkommen.

— Det är nog många unga damer, som skulle afundas dig din talang, inföll pensionsföreståndarinnan uppmantrande.

— Ack, kära tant — hon hade redan från början tillåtits använda denna förtroliga benämning . . . ack, kära tant, svarade Lydia, jag vill inte bli afundad . . . fastän många nog skulle tycka att jag har stora skäl att bli det . . . kanske mer än någon annan.

Hon kastade därvid en kärleksfull blick på fästmannen och rodnade ännu en gång, i det hon gömde hufvudet vid hans bröst.

Fru von Kranz lämnade nu de båda älskande ensamma på en stund och vi behöfva väl knappast säga att de använde dessa alltför korta minuter på bästa sätt — i afvaktan på den ännu högre sällhet som väntade dem, då de en gång vid hvarandras sida skulle resa sig från vigselfallarna.

Märkligt att säga talade de aldrig om denna efterlängtrade stund.

Hvarför?

Sade dem måhända en dunkel aning att vägen dit skulle blifva lång och svår och törnbeströdd?

Vi veta det icke, men tro det nästan.

Och tills vidare låta vi de båda unga njuta af sina rena fröjder.

Sjunger icke den älsklige skald*, som vid en senare tidpunkt strängade sin vekt klingande lyra:

*Sörj ej den gryende
dagen förut!
Njut af den flyende
hvarje minut!
Rosornas doft,
blommornas ånga*

* Franzén.

*skynda att fånga!
Yngling de vissna du själf är ett stoft.*

Och hvilken småleende resignation genomandas icke
raderna:

*Glad må du somna
i grafven, du ock.
Känslorna domna
i tiden ändock.
Efter en kväll,
måttligen njuten,
hjärtligen sluten,
Sofver man roligt och vaknar man säll.*



11.

Läsaren igenkänner en gammal bekant.

Vi återvända nu med läsarens begifvande till det förut omtalade hemlighetsfulla huset vid Trumpetarebacken.

I dess yttre hade ingen märkbar förändring ägt rum. Luckor sutto alltjämt för fönstren. Och de fåtaliga

grannarna, mestadels obetydliga handtverkare och annat ordentligt folk, som kröp tidigt till kojs, sågo aldrig en människa gå hvarken in eller ut.

Men hade de varit mindre sömniga och ännu mera morgonfriska — då skulle de kanske hafva ägnat sig åt sina små stilla funderingar. De skulle då hafva kommit till insikt om att det hemlighetsfulla huset icke låg så fullständigt för fäfet, utan att det tvärtom tjänade vissa syften — hvilka nu dessa än kunde vara.

Såsom det nu var gällde emellertid det gamla rucklet för onyttigt och obebodt. Och en gammal hederlig kamakare — sådana funnos ännu vid den tiden — som dyrkade Bacchus och ibland kom sent hem på kvällarna, blef utskrattad, då han en gång påstod sig ha sett ljus skimra genom en springa på fönsterluckorna. Ingen kunde tänka sig annat än att den gamle borgaren » sett i syne ».

Denna klentrogenhet var emellertid både orättvis och obefogad. Vi skola strax få tillfälle att bekräfta detta påstående.

* * *

Det är en ljum vårnatt i april år 1788.

Uppför Trumpetarebacken eller öfver Brunkebergs torg se vi den ena gestalten efter den andra stundom ensam, stundom i sällskap, styra sina steg mot det hemlighetsfulla huset inne på tomten.

En mystisk knackning i visst tempo — och porten öppnas. En lösen uttalas. Porten öppnas för att omedelbart slås igen efter den knackande. Vi ha räknat tolf individer, och snart infinner sig den trettonde.

Den förra delen af proceduren upprepas, men porten stänges obarmhärtigt igen, sedan några hviskande ord utbytts mellan dess Cerberus och den nyanlände, hvilken troppar i väg småsvärjande och missbelåten för att —

hvad veta vi? — uppsöka hvilan och husgudarna eller lättsinnigt ödsla ett par timmar af den natt som skapats för sömnen.

Det tycktes nästan som om man inne i det hemlighetsfulla huset förnumme en vidskeplig fasa för det illa beryktade trettontalet. Den som roat sig med att spionera, skulle nämligen ha kunnat göra den iakttagelsen att aldrig flere än tolf personer insläpptes, men att dessa tolf också hvarje natt blefvo fulltaliga. Personerna voro visserligen icke alltid de samma, men så var antalet. Hade man varit bevandrad i den brittiska sagotidens historia, så skulle tanken lätteligen hafva flugit till kung Arthur och de tolf riddarna af runda bordet.

Vi förse oss med Gyges' ring* och stiga djärft in i det hemlighetsfulla huset utan att bekymra oss om något slags lösen.

Våra fötter sjunka ända till anklarna ned i en mjuk matta. Våra ögon nästan bländas af skenet från flere dussin vaxljus. Luktorganen kittlas angenämt af ångorna från utsökta rätter och doften af härliga viner, afsedda för furstar.

Alla platser vid det under läckerheter dignande bordet äro besatta. Gästerna betjänas af två yppiga, halft oklädda kvinnor, sköna och frestande som *houris* i det paradiset, hvilket Muhamed utlofvat åt sina trogna.

Dessa *houris* äro inga andra än Elmira och Doris, hvilka uppenbarligen tröttnat på kaffehuset vid Jöran Helsings gränd och dess innehafvare, den värdige patriarken Abraham Karfunkelstein.

Nekas kan ej håller, att deras nuvarande omgifning är vida mer behaglig och tilltalande — att nu icke särskildt nämna dess exklusiva förnämitet.

* Gyges, en herde i Frygien, enligt den grekiska mytologien i besittning af en ring, som ägde förmågan att göra honom osynlig.

Bland gästerna vid det rikligt försedda bordet upptäcka vi nämligen flere, som med större eller mindre heder uppburo de mest lysande namnen i svenska aristokratiens historia. Äfven börsaristokratien var representerad af ett par vansläktade medlemmar, som yfdes öfver att någon gång kunna frottera sig med högadeln — som i själ och hjärta ej hyste aktning för något annat hos dem än det guld, som deras fäder med tråget arbete hopsparat.

I det stojande sällskapet märka vi bland andra våra redan bekanta grefve Adelhjelm och — friherre Axel Anton von Silfverhorn.

Läsaren skall måhända göra en min af förvåning, då han ser detta namn inför sina ögon — *quid Saul inter prophetas?*

Ack! Den ädle friherren var lika litet fullkomlig som någon annan af oss, dödliga.

Visserligen hade hans hjärta i någon mån lutrats af den nytända, rena kärleken till Lydia, men han hade fört ett stormigt ungdomslif och hade ännu icke fullkomligt frigjort sig från sina gamla förbindelser i Stockholms nöjeslystna värld.

Kärleken till sanningen kräfver dock af oss det erkännandet, att han denna natt för första gången satte sin fot inom det hemlighetsfulla husets murar och att han där ej kände sig riktigt väl tillmodt. Det var en af hans ungdomsvänner, som lockat honom dit, och han hade gjort sällskap endast af fruktan för att visa sig löjlig! Ty det fordras *mycken* själstyrka för att stålsätta sig där-
emot.

Nu var han emellertid där — och hade grundligt tråkigt.

Med en känsla af på samma gång vämjelse och be-
dröfvelse erinrade han sig att dessa fräcka, halfnakna

varelser, som med förföriska leenden kredensade de gnistrande kristallpokalerna, voro hans egen Lydias systrar.

Hade han haft någon aning om att han skulle träffa dem här — då skulle han hafva skytt detta ställe som en stinkande pesthåla, som de fördömdas hemvist.

Adelhjelm var den mest uppslupne i hela sällskapet. En mörk rodnad höljde hans kinder och steg ända upp till hårfästet. Han tömde det ena glaset efter det andra i botten. Det märktes emellertid utan svårighet att hans muntra sinnesstämning var uppskrufvad och konstlad. Hans cynismer, som visserligen en och annan gång ej saknade ett slags diabolisk kvickhet, voro ansträngda.

Tydligtvis var han icke i sitt ässe. Han hade ej väntat att få se Axel Anton von Silfverhorn inom detta tvetydiga ställes väggar, och hans oförmodade uppdykande kändes ytterst obehagligt för den grefflige rucklaren.

Gång efter annan kastade han sneda blickar på friherren, men slog genast ned ögonen så ofta de mötte dennes. Och det var ju ej att undra öfver, då han hade sjukt samvete. Det var nog sannt att Silfverhorn åtminstone icke ännu ägde några direkta bevis för afslöjandet af hans båda lömska försåt. Men hvem vet hvad som skulle kunna inträffa, om Hagelstorm och hans värda stallbröder blefve vid dåligt humör och togo bladet från munnen.

Kort sagdt — den ädle grefven befann sig i en kuslig atmosfär.

— Hör du, Adelhjelm, ropade unga baron von Ulfwenflycht öfver bordet... Du, som är en sådan fruntimmerskarl, tänker du aldrig i lifvet gifta dig?

— Nej.

— Hvarför inte?

— Därför att jag skulle få det tråkigt.

— Hur så?

— Därför att jag skulle bli svartsjuk.

- Och hvarför skulle du bli svartsjuk, *mon cher*?
- Därför att jag skulle bli hanrej.
- Hur kan du inbilla dig, att du skulle bli hanrej?
- Helt enkelt, därför att jag förtjänar att bli det?
- Och hvarför skulle du väl förtjäna att bli det.
- Därför att jag varit dum nog att gifta mig.

Denna lilla jämförelsevis oskyldiga profbit gifver en tillräcklig vink om andan i denna bordskonversation och vi våga ej anföra flera dylika af fruktan att sätta läsarens anständighetskänsla på alltför betänkliga prof.

Vi ha ännu icke yttrat ett ord om den som presiderade vid denna glada bankett. Det var en man af medel-
längd, på sin höjd femtio år gammal och med ett i ögonen fallande markeradt sydländskt utseende. Hans lömskt plirande ögon, hans ovanligt låga panna, hans framstående kindknotor, hans bakåtdragna haka — kort sagdt, alla enskildheterna i hans ansikte sammansmälte till ett visst något, som en modern kriminalpsykolog utan tvekan skulle kännetecknat såsom själfva typen för en »förbrytarefysionomi».

Men hvartill tjänar en detaljerad beskrifning?

Denne man, som intager platsen vid bordets öfre ända, är en af läsarens äldsta bekanta från denna berättelse. Det är nämligen ingen annan den olyckliga grefvinnan Jeanne de Montagnes skurkaktige resebetjänt.

Hvilka äfventyr hade väl denne usling upplefvat, hvilka bofstreck hade han föröfvat och hvilka trakter hade han hemsökt med sin närvaro under de senaste åren?

Uppriktigt sagdt veta vi icke mycket därom, och för öfrigt kan det kvitta oss lika. Att hans bedrifter ej varit af hedrande slag, det torde väl knappast behöfva påpekas.

Alla det vestra Europas land, ja, till och med Turkiet, Serbien, Bulgarien, Moldau och Valachiet hade han genom-

ströfvat, än rik, än utblottad på det nödvändigaste, men alltid försörjande sig med manipulationer, hvilka äfven i mindre civiliserade länder äro satta under strafflagens skiftande paragrafer.

Från det ena riket efter det andra hade han måst rymma, och till slut ansåg han sig säker endast i Ultima Thule, i Sverige, beryktadt för sin tolerans mot allt utländskt, då liksom i våra protektionistiska dagar.

Större delen af det näst föregående året hade han tillbragt i Finland som spelare, kopplare och litet af hvarje. Efter den sista lyckade kuppen vid spelbordet, då det började kännas honom hett om öronen, hade han på en spannmålsskuta från Vasa begifvit sig till Stockholm.

Han var nu utrustad med en betydlig pänningssumma och funderade på utvägar att — naturligtvis enligt sin egen honnetta metod — göra densamma så fruktbringande som möjligt.

Eusèbe Legrand, *alias* Eugène Leblanc, var tillräckligt kvicktänkt att ej behöfva fundera länge.

Hvilken lämpligare inkomstkälla fanns väl än ett spelhus — väl till förståendes ett fint organiseradt, af hemlighetsfullhetens slöja omgifvet spelbord, med läckert bord, utsökta viner och förföriska lockbeten i kvinnlig gestalt.

Eusèbe Legrands — vi kalla honom fortfarande så — beslut var snart fattadt.

Sirenerna, som skulle förläna ökad dragningskraft åt hans näste, voro snart funna. En man af Legrands kaliber hade naturligtvis från och med den dag, då han satte sin fot inom Stockholms hank och stör, börjat besöka sådana tvetydiga ställen, som visserligen uppsökas af den manliga ungdomen, mången gång i yster obetänksamhet, men som i allmänhet skys af anständigt folk.

På detta sätt hade han snart nog upptäckt de båda moraliskt förolyckade »mamsellerna Blanck», och dessa

hade gått in på hans frestande förslag utan att göra några svårigheter.

Därefter gällde det att komma i besittning af ett fullt ändamålsenligt tempel för den blifvande offertjänsten. Till Legrands lätt begripliga förtjusning mötte denna transaktion ej håller några oöfvervinneliga hinder. Vi hafva redan sett huruledes han för en ringa penning köpte det oansenliga huset vid Trumpetarebacken.

Smedsmästaren Flodin, finsnickeriåldermannen Fre-stadius och hattstofferaren Tilander, hafva redan för läsaren berättat sina respektive äfventyr. Den förstnämnde i denna hedervärdå trio hade knappast klart för sig hvad han egentligen uträttat under de frikostigt betalda nätterna — om också våra läsare icke så länge skola behöfva sväfva i okunnighet därom.

— Nå, mina herrar, ä vi inte mätta nu? ropade unge baron Ulfwenflycht, sedan han störtat i sig ett glas madeira.

— Jo visst, svarade Adelhjelm... Hvarför börja vi inte?... Tiden lider, och hvad vänta vi på?

Legrand klappade ett slag i händerna, och genast sänkte sig, liksom på en trollkarls besvärjelse, bordet nedåt, hvarefter golfvet ånyo slöt sig igen öfver detsamma. Detta häxmästeri verkställdes med en sinnrik mekanism, som uppfunnits af den ryktbare franske mekanikern Vaucanson — den samme, som konstruerade den automatiska schackspelaren och många andra liknande underverk, hvilka ofta gränsade till det öfvernaturliga.

Hela sällskapet förfogade sig nu skyndsamt till ett innanför den luxuösa matsalen beläget rum, där två spelbord med rika mosaikinläggningar stodo framsatta.

Sedan Eusebe Legrand brutit den på hvardera bordet liggande kortleken och — o, hädelse! — gjort korstecknet däröfver, bjöd han herrarna taga plats.

Dessa, som ej önskade något högre, voro icke sena att ställa sig uppmaningen till efterrättelse. Sex slogo sig ned vid hvardera bordet, hvarefter spelet omedelbart tog sin början.

Det var det högelingen intressanta killespelet som här firade sina tvifvelaktiga triumfer. Nyligen infördt från Italien, där det bar namnet *cambio*, ordagrant: *byte*, hade det med otrolig hastighet vunnit popularitet i Sverige, särskildt i dess hufvudstad. Till och med i småborgerliga kretsar vann det snart nog terräng. Man hörde *kucku* gala och *hussu* grymta, man såg *blaren* grina och *Harlekin* göra sina piruetter, man gick »*värdshus*» och »*cavall*» förbi, man dog på *kransen* eller *pottan*, och silfverdalar, bancosedlar och kopparslantar bytte ägare under gäckande skratt och dofva förbannelser.

Gustaf III, som egentligen endast spelade för nöjets skull, och äfven i detta fall sådana blott verkliga och förståndspröfvande spel som exempelvis det ursprungliga spanska *l'hombre*, det franska *piquet*, det engelska whist och andra, fick naturligtvis snart vetskap om detta spelraseri och beslöt kväfva det i dess linda, innan det åstadkommit alltför grymma härjningar i hans trogna, skattebetalande undersåtars kassar.

Slutligen gjorde han en påstötning hos sin nitiske underståthållare, Liljensparre. Denne utfärdade i sin tur en förordning, ganska kuriöst stilerad (fastän utrymmet ej tillåter oss att lämna några prof) samt innehållande att det »öfvermåttan försåtliga utländska spel, *cambio* eller *Arlequino*, allmänneligen *Kille* benämnd», strängeligen förbjödes vid vite af ända till 500 riksdaler banco.

Äfven förklarades samtliga anträffade kortlekar »*confisquerade* till Kongl Majestät och Kronan.»

Hvad nytta Kongl. Majestät och Kronan skulle göra sig med de konfiskerade bilderböckerna är och förblir svårt att säga.

Hufvudsumman var emellertid den att killespelsraseriet vederbörligen dämpades och sedermera bedrefs endast i smyg. Som läsaren ser hade den knipsluge Eusébe Legrand kommit »i grefvens tid», och han dröjde naturligtvis icke att gagna sig af den fördelaktiga situationen, i sitt innersta hjärta välsignande både kungen och den beskäftige Liljensparre.

Vi återvända nu till de båda killespelande kotterierna, om det också ej kan erbjuda något synnerligt intresse att lyssna till deras stereotypa repliker som ännu i våra dagar äga sitt motstycke under liknande förhållanden.

Hvarje idkare af det ädla killespelet måste med handen på hjärtat tillstå att kotterierna, hvad antalet beträffar, voro nästan idealiskt sammansatta. Ty liksom gästerna vid en äkta finsmakaremiddag ej böra understiga gracernas antal och lika ogärna öfverstiga musernas, lika säkert är att deltagarna i en omgång kille ej böra vara färre än fyra och ej flere än sex. Denna åsikt får kanske stå för författarens egen räkning, ett är dock visst, nämligen att den är uttrycket för hans ärliga öfvertygelse.

Doris och Elmira hade, trots den sena timman, ännu icke dragit sig tillbaka till bäddens kvafva iden. De togo plats vid hvar sitt bord och jämkade sig allt efter de spelandes växlande tur. Hvarje insats gällde en dukat — ett ovanligt högt spel under denna tid, då penningen ägde vida större värde än i våra dagar.

— Nöjd!

— Jag byter!

— Cavall förbi!

— Svinhugg!

— Svinhugg går tillbaka!

— Då ä' vi bara två!

— Ursäkta, mina herrar, jag råkar till att ha kucku!

— Det ä' rätt! »Kucku står, ingen byta får!» ...

Du ä' med fortfarande kära bror!

— Han ä' så fan heller! »Svinhugg går tillbaka, heter det.»

De af våra läsare, som någon gång ägnat tid och krafter åt den älskliga tankeöfning, som kallas killespel, torde vid mera än ett tillfälle hafva lagt märke till att lifliga meningsutbyten af denna art just icke höra till ovanligheterna.



Legrand gick mellan de båda borden som ett slags försoningens vaksamma genius, och ofta var det hans förtjänst att grälet icke urartade till våldsam kalabalik — den rättvisan måste vi göra honom, så skurk han var.

Så och så brukade man spela där och där, förklarade han på sin brutna svenska. Och då han tydligtvis var en vidtberest man med djup världserfarenhet i hvarjehanda trefliga saker betraktade man honom som skiljedomare

och böjde sig i allmänhet, om också knotande för hans utslag.

Adelhjelm och Silfverhorn hade råkat få sin plats vid samma bord. Båda skulle naturligtvis helst hafva velat undvika denna otrefliga kombination, men nu var det en gång skedt och kunde följaktligen icke hjälpas.

Samtidigt med att den förre hade en häpnadsväckande otur, smålog den nyckfulla fortuna så träget mot den senare att det nödvändigt måste väcka allmän öfverraskning. Detta så mycket mera som man visste att förhållandet eljes plägade vara det rakt motsatta. Man visste att Silfverhorn endast tack vare sin stora förmögenhet kunnat taga sina ofta upprepade förluster med lugn, då det å andra sidan var en offentlig hemlighet att Adelhjelm ofta vid spelbordet hjälpte upp sina derangerade affärer.

Nu hade emellertid greffen otur, och den var så stor att den ofta nästan gränsade till det löjligen. Men gud nåde den af spelorrarna som vågat skratta eller ens draga på smilbandet.

Adelhjelm bar sin ideliga motgång med ett lugn, som dock endast var konstladt. Silfverhorn strök likgiltigt åt sig de glänsande dukaterna, alldeles som om spelet gällt hasselnötter i stället för blanka dukater.

Hans tur var i sanning så egendomlig att den kunnat väcka fasa hos åskådarna, i fall de varit bekajade med den ringaste tillstymmelse till vidskepelse.

Vid ett tillfälle voro han och Adelhjelm ensamma om potten, sedan de öfriga af naturliga skäl »gått ifrån». Silfverhorn skulle egentligen icke ha »varit med», men han köpte för fem dukater en af medspelarnes kort.

Detta visade sig vara en etta.

— Nöjd! sade Silfverhorn likgiltigt till stor förvåning för den som sålt A-kortet med den obetydliga valören.

Adelhjelm, som var den gifvande, sökte förgäfves utforska motståndarens minspel. Något sådant fanns näm-

ligen icke. Friherrens vackra ansikte var liksom hela tiden förut alldeles uttryckslöst.

Adelhjelm funderade några sekunder och sade därefter nästan tveksamt:

— Jag går i leken. Kupera.

Dessförinnan kastade han upp sitt kort — som var en tvåa.

Silfverhorn kuperade, och Adelhjelm tog med en undertryckt svordom det öfversta kortet — som var en hänfullt grinande blar!

En annan gång, då grefven och friherren voro »på tumis» hade den förre husaren och förmådde med svårighet beherska sin tillfredsställelse, då detta kort ju endast öfverträffas af kucku.

Adelhjelm kastade med en triumferande min upp sin husar, och sträckte redan ut handen efter dukaterna, då Silfverhorn i det allra säfligaste tonfall invände:

— Inte så brådt, *mon cher!*

Han kastade upp sitt kort, som befanns vara själfvaste Kille i egen person — ett kort som ju alltid befaller omgifning, då motspelaren ej är väpnad med kucku.

Vid omgifningen fick Adelhjelm märkvärdigt nog ännu en gång husaren — men Silfverhorn strök lugnt in potten, i det den bakom hans stol sittande Doris klappade i händerna och med skälmsk uppsyn härmade gökens läte.

Natten skred alltjämt framåt. Vid det andra bordet hade spelarna redan slutat.

De ställde sig nu som intresserade åskådare kring det bord, där Adelhjelm och Silfverhorn utkämpade sin killestrid. Den senare hade framför sig en guldhög som representerade åtminstone sju eller åttahundra dukater.

Adelhjelm ryckte på axlarna och steg upp från bordet.

— Jag är renrakad, sade han. Jag hoppas att du

ger mig revanche vid ett annat tillfälle . . . Fortuna har varit litet vresig mot mig i natt.

Han skrattade tvunget.

— Som du behagar, svarade Silfverhorn. Men inte blir det här.

— Och hvarför inte, om jag får fråga? genmälde Adelhjelm med en egendomlig min. Hvarför inte här?

— Därför att det inte konvenerar mig, svarade Silfverhorn med en lindrig axelryckning. Vi träffas väl någon gång förr eller senare i och för *revanche*.

Han uttalade detta sista ord med en särskildt stark betoning, som gjorde ett visst oangenämt intryck på samtliga de närvarande gästerna, såväl manliga som kvinnliga.

— Nå ja, som du behagar, sade Adelhjelm med spelad kallblodighet.

Han var den ende som förstått antydningen, och trots all sin fräckhet kände han sig ganska illa till mods, om han äfven visade den yttre fattning, som sällan svek honom.

Silfverhorn vände sig nu till Doris och Elmira, och sade, i det han gjorde en vårdlös åtbörd mot guldhögen:

— Det där kunna ni systerligt dela mellan er båda, mina flickor.

Flickorna utbrusto i ett gällt skrik af förtjusning, och ett utdraget mummel tolkade de öfrigas häpnad öfver denna storartade frikostighet. Det var endast Adelhjelm och Legrand, som icke gäfvo uttryck åt någon öfverraskning. I stället växlade de en underlig blick.

Strax därefter drogo sig flickorna tillbaka. De öfriga troppade småningom af.

— Vet ni hvad, min bästa Legrand, sade Adelhjelm, då de två sista spelarna aflägsnade sig, jag känner mig trött . . . Skulle jag möjligen kunna få luta mig här ett par timmar? Jag har långt hem.

— Som nådig grefven befaller, svarade Legrand med en bugning.

* * *

Grefve Adelhjelm och Eusèbe Legrand, *alias* Eugène Leblanc voro ensamma. Den senare släckte de nästan nedbrunna vaxljusen och ställde sig därefter med afvaktande uppsyn framför grefven, som slagit sig ned i en divan.

Adelhjelm tycktes hafva försjunkit i en domning.

Då han ändtligen vaknade ur densamma riktade han en frågande blick på Legrand och sade med allvarlig betoning:

— Tror du, att han vet eller rättare sagdt anar något?

Legrand skakade sitt kantiga hufvud och svarade lugnt:

— *Vet?* Den möjligheten är fullkomligt utesluten. Detta var ju den första *emissionen* efter våra långvariga experiment därnere.

— Men anar? Det torde höra till ovanligheterna att en klok människa, som därtill är spik nykter, så där vårdslöst skänker bort sju à åtta hundra dukater på ett bräde. Om han varit kär i någon af flickorna, och velat förära henne en gentil present... Men, för att begagna dina egna ord, den möjligheten är utesluten.

— Nådig herr grefve, vi göra oss helt säkert onödiga bekymmer. Om vi nu skulle gå ned och titta på vår verkstad?

— Ja, hvarför inte?

Legrand tog ett af de ljus, som ännu brunno, hvar efter de båda männen utför en nött stentrappa förfogade sig ned i källaren. Vi behöfva icke spilla ord på en vidlyftigare beskrifning af densamma. Allt nog — en

fullständig *falskmyntareverkstad* var här inredd. Och det var den hederlige smedsmästaren Flodin och hans arbetare, som, utan att ana något ondt, varit behjälpliga vid dess iordningställande.

I ena hörnet stod en smältugn med blåsbälg, i det andra ett slags press. På golvet voro uppradade en mängd träkaggar, fyllda med prof af tillverkningen — uteslutande dukater och specieriksdalrar. Ännu hade man icke vågat sig på sedeltillverkningen. Detta var dock endast en tidsfråga i afvaktan på en skicklig gravör, som befanns villig att erbjuda sina tjänster. Kanske låg det äfven något hejdande i de välbekanta orden: »Den, som denna sedel efterapar, varder hängd». Galgen hade nämligen icke ännu slutat att spela sin upplyftande roll i Sveriges lagskipning.

* * *

Vi lämna nu de båda medbrotslingarna för sig själfva, rufvande på fintliga planer och drömmande om oerhörda rikedomar.

Innan vi emellertid fortsätta vår berättelse, måste vi utfylla luckan med några rader märkliga, ehuru fullt historiskt bevisade, fakta.

Då den hardt nära ruinerade Adelhjelm beträdde förfalskningens hala stråt, kunde han i detta hänseende åberopa sig på lysande föredömen.

Som bekant kämpade Gustaf III under nästan hela sin regeringstid med ytterst svåra finanser och visste sig ofta ingen råd hvarifrån han skulle taga pänningar, särskildt under denna period, då kriget mot Ryssland förbereddes.

Utvägen att genom förfalskning af det ryska myntet bereda nya tillgångar slog ej heller ut efter önskan, ehuru man — måhända konungen oåtspord — ej upphörde att

genom upprepade försök i samma väg länge fresta lyckan.* Dock, hade ej konungens egen morbroder, den store kung Fredrik af Preussen, i detta fall lämnat föredömen, som måhända ansågos böra följas?

Af Adlersparres Historiska Handlingar erfara vi att några mindre remisser af falskt ryskt guldmynt till Finland hade ägt rum under loppet af 1788 års fälttåg, men att rörelsen mot slutet af året måst inställas, emedan fabrikationen ställt sig allt för dyr. Sedermera försökte man om ej tillverkning af det ryska sedelmyntet skulle falla sig billigare, men några resultat däraf hade ännu ej hunnit visa sig den 16 mars, då hela rörelsen afstannade.

Dessa senare försök bedrefvos uteslutande under finansministern grefve Ruuths auspicier. År 1791 flyttades sedelfabriken till Drottningholm, hvarest den skedvattenfabrik, som blifvit inrättad till skärm för alkemien, uppläts åt Appelqvist och Bergklint, förutvarande bokhållare vid skedvattenfabriken.

Bland Gustaf III:s många gunstlingar torde väl ingen hafva varit ovärdigare och efterlämnat ett mera bedröfligt minne åt eftervärlden än den illa beryktade Munck. Hans olyckliga, men välförtjänta öde stod äfvenledes i samband med förfalskningshistorier.

Historien utspelas visserligen på en senare tidpunkt än den, hvarmed vi nu syssla, men den är tillräckligt intressant att återgifvas redan nu, i synnerhet som vi därigenom icke gå *vår* berättelse i förväg.

Sedan någon tid tillbaka hade Muncks ställning börjat blifva vacklande, men 1791, vid konungens återkomst från Aachen, den äfven i våra dagar mycket anlitade kurorten, tycktes Muncks timme ändtligen hafva slagit. Konungen kände sig besvärad af att se honom, för den

* Uppgift ur Schinkel-Bergmans »Minnen».

afsky, som allmänheten fattat för hans person, samt öfverenskom med honom genom tredje man att han skulle lämna riket.

Det var nu Munck beslöt att hämnas.

Då han fann sig öfvergifven af hela världen blef han alldeles ursinnig och råkade i öppen fiendskap med nästan alla människor. Olyckan ingaf förtviflan och han skydde ej att försöka sig som myntförfalskare.

Den ryktbare sedelförfalsknings-fabrikationen hade såsom vi redan omnämt, förflyttats till Drottningholm, då Munck, som därom ägde kännedom, utan att dåmera vara invigd i förtroendet, under förevändning att det vore konungens befallning, narrade föreståndarne för denna, Appelqvist och Bergklint, att för hans räkning tillverka falska s. k. »Fahnehjelmare» eller krigskommissariatets sedlar.

I januari månad år 1792 aflämnade följaktligen dessa herrar till Munck 93,350 riksdaler i nämnda myntsort.

Men straffet skulle, nu såsom så ofta händer, snart följa brottet i spåren.

Då en jude vid namn Aaron Isaac i januari 1792 blef gripen i Åbo såsom utprånglare af falska krigskommissariatets sedlar eller s. k. »Fahnehjelmare», uppgaf han Munck såsom den, af hvilken han tillväxlat sig sedlarna, och konungen, hvilken ej kunde misstänka Munck såsom den verkligt skyldige, gaf befallning att saken skulle undersökas vid behörig domstol.

Nu var Munck illa ute.

Han skyndade därför genast, så snart han erhållit vetskap om konungens befallning, till Appelqvist och försökte öfvertala honom att rymma.

Dessutom skref han till konungen, som då befann sig i Gefle, att han mottagit sedlarna af personer, dem han i brist på bevis ej ville namngifva.

Appelqvist vägrade dock att gå in på den vettskrämde Muncks förslag.

Emellertid hade konungen återvänt från riksdagen till Stockholm och Munck lyckades genom statssekreteraren Elis Schröderheims bemedling åt sig utverka en audiens, som gick af stapeln måndagen den 12 mars. Ett ytterst häftigt uppträde följde nu, och konungen visade sig högeligen uppbragt öfver att det ännu fanns en sedelförfalskningsfabrik i hans rike.

Han hotade Munck med arrest om han ej omtalade hela sanningen. Men denna lät ej skrämma sig, utan yttrade helt kallblodigt, att han i fall han blefve ställd inför domstol, skulle afslöja hvad han visste om konungens egna bedrifter på förfalskningarnas vingliga stråt. Då upplammade Gustafs vrede till en ännu häftigare läga. Och han svarade Munck att enär detta var en statssak, skulle det kosta honom hans hufvud, om han fördristade sig att yppa ens så mycket som ett ord därom.

Munck, som nu såg sig försatt i en förtviflad belägenhet, uppgaf därefter för riksdrotset Wachtmeister, att han mottagit sedlarna af förutnämde Appelqvist, hvilken å sin sida påstått sig hafva erhållit dem af några andra namngifna personer.

För att drifva den sistnämde stackaren till att bekänna lika kort, rusade han omedelbart efter uppträdet hos Wachtmeister till honom och sökte öfvertala honom att yttra sig i samma anda inför denne.

Han tillade:

— Ni riskerar ingenting, ty ni behöfver ej bevisa det.

Då Appelqvist under gråt och jämmer vägrade, och förklarade, att hans kropp hållre skulle styckas än han ville inblanda oskyldiga människor, gick Muncks raseri öfver alla gränser. Han slog Appelqvist på örat, spärkade honom för magen och tilldelade honom två slag i hufvudet med orden:



— Din rackare, jag borde döda dig!

I det samma sprang han sin väg och lämnade alla dörrar på vid gavel efter sig.

Ännu återstodo dock för Munck några räddningsplankor att haka sig fast vid för att krafla sig upp ur den djupa dy, till hvars botten han var färdig att nedsjunka. Han skyndade nämligen raka vägen från Appel

qvist till Bergklint för att förmå denne senare att kasta hela skulden på Appelqvist.

Men i stället för att lyckas hade detta försök till följd att dessa båda herrar nästkommande dag ingingo till konungen med en skriftlig bekännelse om hela förloppet, hvare de tillstodo sitt fel, men anhöllo att nåd måtte gå för rätt, emedan de handlat af ovetenhet och af välmening mot honom.

(Ofvanstående berättelse om den Munckska katastrofen är grundad på de af Adlersparre publicerade historiska handlingarna. Enligt ett bref från Munck till Reuterholm, dateradt Hamburg den 27 juli 1792, hade Munck dagarna förut sprungit till hertig Carl för att bönfalla om hans beskydd. Hertigen hade då kysst Munck på kinden och yttrat:

— Min kära Munck, affären är på en gång så usel och så besynnerlig, att äfven om ni själf hade tillverkat falska sedlar, man för alltid borde begrafva den i glömskan.

Och enligt ett bref från samme Munck, dateradt Neapel den 19 mars 1793 och ställdt till samme Reuterholm, hade han vid nämnda tillfälle för hertigen berättat den del konungen förut haft i myntförfalskningshistorien.)

Emellertid hade konungen under en konferens med riksdrotset och baron Taube, den 15 mars eller samma dag konungen blef skjuten* på den sorgligt ryktbara operamaskeraden, redan anordnat det sätt, förmedelst hvilket man skulle skaffa denna obehagliga sak ur världen. I närvaro af såväl konungen som ofvannämnda båda herrar skulle Munck förhöras och, om han bekände sitt brott samt ville begagna sig af konungens

* Biskop Faxé lär med anledning af den sorgliga händelsen hafva uttalat ungefär följande kostliga tirad:

— En usling fattar sitt blodiga gevär, lägger an, ger fyr och träffar konungen på ett ställe, ägnadt åt nöjet.

nåd, få tillstånd att under ett annat namn lämna riket för att aldrig mer återkomma. Han borde äfven genast, så snart han ankommit på utländsk botten, rapportera sig som död och återsända sina ordenstecken, hvarförutom han skulle åläggas att infria alla sina falska sedlar. Om han vore nöjd därmed skulle målet nedläggas, men i annat fall förfaras med detsamma efter all lagens stränghet.

Det bör anmärkas att riksdrotset Wachtmeister, då han fick höra, att Gustaf III blifvit skjuten, allra först tänkte på Munck såsom banemannen. Så stark ansåg han nämligen denne uslings hämdkänsla vara — — — *

Ehuru dessa omständigheter, såsom vi redan påpekat, ej äga någon betydelse för gången af våra historisk-romantiska skildringar, hafva vi likväl beredt plats åt dem, alldenstund de äro i hög grad kännetecknande för denna moraliskt fördärfvade tid och denna tids ledande personligheter.

* Schinkel-Bergmans »Minnen».

**Madonna och Messalina.**

Några dagar efter de i föregående kapitel skildrade uppträderna se vi Axel Anton von Silfverhorn med orolig uppsyn vandra fram och tillbaka öfver det med en tjock matta belagda golfvet i sitt hvardagsrum. Det ståtliga palatset, ett arf efter fadern, var så godt som obebodt. Dess enda innevånare voro Silfverhorn själf, en betjänt och en gammal trotjänarinna som höll rummen i ordning och skötte det föga vidlyftiga hushållet.

Denna gamla tjänarinna — Sara Lundin var hennes namn — tillhörde det numera väl nästan utdöda släkte, som så att säga gick upp i sitt husbondefolk, delade dess fröjder, sorger och bekymmer och aldrig svek i onda tider — tjänare, som i våra dagar skulle kunna göra berättigade anspråk på sällskapet Pro Patrias guldmedalj i briljanter, om någon sådan utmärkelse funnes i denna hedervärda korporations stiftelseurkund. Hvad gumman Sara Lundin beträffar måste äfven den viktiga omständigheten tagas i betraktande, att hon i yngre dagar, efter sin makes död, varit amma åt Axel Anton von Silfverhorn. En naturlig följd däraf var också att hon ännu ständigt tilltalade och behandlade honom som »sin käre gosse».

Den »kära gossen» hade onekligen gifvit gumman anledning till rätt stora bekymmer. Vi hafva redan antydtt att Axel Anton von Silfverhorn i många hänseenden knappast var bättre än den tidens *jeunesse dorée* i allmänhet.

Emellertid var hans själsanläggning af alltför ädelt, sant aristokratiskt skaplynne, för att han någonsin skulle hafva förnedrat sig till ovärdiga och låga handlingar. Äfven hans svåraste ungdomsförvillelser hade präglats af en viss svårbeskriflig och oefterhärmlig ridderlighet, som kastade ett slags försonande skimmer öfver desamma och lät dem framträda i en icke alltför mörk belysning.

Från alla synpunkter var han en skarp kontrast med sin lömske och lågsinnade antagonist, den osympatiske grefve Adelhjelm, om hvilken våra läsare väl redan tillräckligt stadgat sin mening.

För att ytterligare skärpa denna kontrast ägde Silfverhorn dessutom åtskilliga egenskaper som uppdrogo en himmelsvid klyfta mellan honom och de flesta af hans ståndsbröder.

Man skulle nästan kunna säga, och detta utan alltför mycken öfverdrift, att den högvälborne friherre Axel Anton von Silfverhorn var en »lärd man», eller åtminstone en samvetsgrannt sträfvande forskare, som begagnade alla upptänkliga tillfällen att sätta sig in i naturens, om också icke i sjäslifvets, förborgade hemligheter.

»Frihetstiden» hade varit forskningens och det grundligare naturstudiets gyllne ålder. Då stiftades vetenskaps-societeten i Upsala af Benzelius och Celsius, samt vetenskapsakademien i Stockholm af Höpken och Linné, Triewald och Ahlströmer, Cederhjelm och Wrangel. Gustavianska tidehvarfvet blef däremot ganska fattigt på utmärkta vetenskapsmän. Det kan knappast uppvisa en enda sådan af världshistorisk eller ens svensk historisk rang, ehuru sådana namn som en Bergman, en Linné, en De Geer

och andra, hvilka voro kvar från ett svunnet tidevarf, nog ännu bidrogo att sprida *någon* glans öfver de första åren af »tjusarekonungens» regemente.

Denna omständighet hindrade emellertid icke att man ännu under Gustaf III:s allra senaste regeringsår hade ganska godt om så kallade »amatörer». Och bland dylika räknades Axel Anton von Silfverhorn af dem, som närmare kände honom, till en bland de förnämsta. Det var liknande intressen — vetenskapliga så väl som litterära och konstnärliga — hvilka fört honom i närmare beröring med och ganska snart grundlagt vänskap mellan honom och grefve Louis de Montagne.

En omständighet, helt säkert märkligare än alla andra, måste vi särskildt betona vid denna intimare skildring af vår hjälte.

Han var långt ifrån att dela den hänfulla religionslöshet och det fräcka gudsförakt, hvilka tryckte en så dyster och vidrig prägel på nästan hela adertonde århundradet och mot hvilka först på det yttersta i dessa dagar en välbehöflig reaktion tyckes hafva inträdt — med hvilken verkan måste vi ännu lämna oafgjordt. Det adertonde seklet var den religiösa både upplysningens och upplösningens period. Tänkare uppstodo, hvilka ej ens tvekade att djärft betviffa själfva grunden för hela det europeiska samhällsskicket — det vill säga den uppenbarade religionen.

Biskoparne och vännerna till den evangeliska lärobyggnaden — heter det i Schinkel-Bergmans »minnen» — råkade i förskräckelse och sammanslöto sig i sällskap med särskildt syftemål att motverka kristendomens förfall. Så uppkom sällskapet *Pro fide at christianismo* i Stockholm, det teologiska samfundet i Karlskrona o. s. v.

Utan att deltaga i dessa och liknande sträfvanden var Axel Anton von Silfverhorn dock utrustad med en sann religiös öfvertygelse, ett arf efter den ganska tidigt

bortgångna modern. *Hvilken* denna religion var, det torde blifva svårare att säga. Den stod förvisso icke i full öfverensstämmelse med svenska statskyrkans, sådan den föreligger i Athanasii Symbolum, Augsburgska mötets beslut och Schmalkaldiska artiklarna m. m. Den var således icke hvad man kallar ortodox.

Ej heller gaf den sig uttryck i yttre åthäfvor — något som vi redan med all önskvärd tydlighet anse oss hafva påpekat.

Stiftaren af den Lutherska sekten var ju en lefnadsglad människa, som obesväradt predikade den sats, hvilken i en senare tid sjungits till melodi af »*Der Kreuzfidele Kupferschmied**.

*Wer nicht liebt Wein, Weib und Gesang,
Der bleibt ein Narr sein Leben lang.***

Silfverhorn hade gärna omfattat denna förståndiga lefnadsregel — måhända alltför gärna.

Och hvem vet huru slutet skulle ha gestaltat sig, om icke Lydia, tack vare den märkligaste slump, hade råkat i hans väg. Hon hade kommit som en blix från molnfri himmel. Hon hade upplyst de doldaste lönrummen i hans hjärtekamrar med ett klart, genomträngande sken.

Han, den fader- och moderlöse, som aldrig velat ägna sig åt något bestämdt kall, oaktadt de mest glänsande sådana stått honom öppna — han hade nu fått något att lefva för, något som utfyllde hans tillvaros djupaste skrymslen. Och genom en outransaklig, ödets nyck var föremålet för hans kärlek på visst sätt likställd med honom. Ej heller hon ägde ju fader eller moder här i världen, om också hennes situation i andra, rent

* På svenska känd under namnet »Den lustige kopparslagaren».

** Den ej älskar kvinnor, vin och sång,
han blir en narr sin lefnad lång.

materiella hänseenden, var mera blygsam än hennes trolofvades, den rike ädlingens.

* * *

Vi hafva redan nämt att på den dag, hvarom nu är fråga, friherre Axel Anton von Silfverhorn, var orolig till lynnet.

Små orsaker ha ofta stora verkningar, och äfven i detta fall besannades talesättet. Anledningen till friherrens oro var ett bref, en med greffligt sigill försedd biljett, som låg öppen på hans skrifbord.

Axel Anton von Silfverhorn tog för väl tionde gången papperet och genomläste med rynkad panna dess innehåll.

Enligt det vanliga bruket inom de högre klasserna vid denna rätt osvenska period var nämnda innehåll affattadt på franska. Och raderna voro så enkla att de för en utomstående näppeligen skulle hafva syntts ägnade att ingifva den aflägsnaste tillstymmelse till oro eller ängslan — snarare tvärtom.

Det var helt enkelt en inbjudning till middag hos grefve von Anckarhjerta samma dag — ingenting annat. Utom, förstås, det korta tillägget att man endast skulle blifva tre vid bordet. *Pas même une partie carré* — »inte ens ett sällskap på fyra», hade den ädle grefven tillagt.

Silfverhorn kastade biljetten på bordet, med en otålig åtbörd, hvarefter han återtog sin planlösa vandring fram och tillbaka öfver golfvet.

Låt oss under tiden taga den friheten att lyssna till hans monolog.

— »Inte ens fyra!» mumlade han med ett bittert skratt... Gärna för mig, ja, långt hellre kunde det ha fått vara fyrtio eller fyra hundra!... Utrymme saknas då inte hos den gode grefven!... Ah! jag anar så väl,



nej, jag vet så bestämdt, hvad denna till utseendet så alldagliga biljett betyder... Det gäller ytterligare ett närmande mot det sista och afgörande steget!... Men, vid gud, om jag låter mig ledas som ett får till slaktbänken!... Ännu för fjorton dagar sedan, innan mitt lif

och mina framtidsplaner så oväntadt fingo en ny riktning, skulle det kanske ha funnits en utsikt i den vägen... Men nu?... Omöjligt! Tusenfaldt omöjligt!

På det läsaren måtte förstå dessa lidelsefulla ord måste vi meddela honom några väsentliga upplysningar.

Grefve Anckarhjertas maka, en dam af högadlig börd och medförande oerhörda rikedomar i huset, hade affidit redan som ung, då hennes enda barn, en dotter, var blott fem år gammal.

De båda familjerna Silfverhorn och Anckarhjerta voro förenade genom en innerlig vänskap, tack vare deras manliga öfverhufvud. Det var således ej förunderligt om de båda barnen, Axel Anton och lilla Hermine — så hette grefvens dotter — förts tillsamman, redan då de voro i späd ålder, samt att de blifvit trogna lekkamrater, detta så mycket mera som de båda voro moderlösa och dessutom Axel Antons fader affidit, då sonen nyss fyllt tio år.

Grefve Anckarhjerta var så godt som själskrifven i egenskap af den unge friherrens förmyndare. Deras egendomar, hvardera kanske större än de flesta af den tidens tyska furstendömen, gränsade intill hvarandra.

Den naturliga följdén af allt detta blef ju att de båda barnen kommo i oafbruten beröring med hvarandra, och redan tidigt hägrade för grefve Anckarhjerta förhoppningen om en ännu fastare och intimare förbindelse genom giftermål, så snart de unga uppnått den vederbörliga stadgade åldern.

Vid den tidpunkt, hvarom nu är fråga, hade den svenska adelns, särskildt dess högre rangklassers tillit till Gustaf III i betydlig mån gäckats — att nu icke tala om de många fall då en dylik tillit aldrig funnits. Allt klarare insåg man nämligen att konungen ej ämnade infria de högtidliga löften, som han aflagt vid 1773 års snillrikt planlagda och modigt utförda statskupp. Man kände

inom högaristokratien en allt starkare förnimmelse af att sammanslutning var nödvändig — en sammanslutning äfven i ekonomiskt hänseende, det vill säga en genom familjeförbindelser skeende sammanslagning af jordagods och pekuniära intressen.

Anckarhertas gods i förening med det Silfverhornska skulle i sanning blifva något storslaget, aktningssjudande och imposant. Så tänkte den ädle grefven, en högaristokrat af renaste vatten, förnäm på ett ridderligt sätt, obetingadt hållande på sin värdighet, men på samma gång god och välvillig mot sina talrika underhafvande.

Följaktligen ansåg han det uteslutande som en naturens orubbliga ordning att högvälborne friherre Axel Anton von Silfverhorn, då den utsedda dagen randades, skulle i brudstol föra högvälborna fröken-grefvinnan Hermine Adelaïde Constance von Anckarhjerta.

Dock — människan spår och Gud rår. Det är en grundsats som intet fritänkeri, icke ens den klaraste »upplysningsperiod» mäktar utrota till dess kraft och innebörd.

Axel Anton von Silfverhorn, som redan vid mycket unga år ingått i krigstjänsten, hade snart tröttnat på densamma. Naturligtvis ingalunda af brist på personligt mod, ty sådant ägde han, enligt hvad vi redan haft tillfälle att se, i vidsträckt omfattning, utan därför att krigarens yrke ej tilltalade hans själsanläggning. Han gjorde omfattande resor i hela det västerländska Europa. Han besökte England, det fria statsskickets land, Frankrike, snillets och lefnadsglädjens utkorade hemvist. Han gästade kejsarstaden vid Donau, där den bigotta Maria Theresia med stränga förordningar kringskar den lefnadslust, som längre fram gaf upphof till beteckningen »Det glada Wien». Och naturligtvis for han icke heller förbi Venedig, *Venezia la bella*, som ännu vid denna tidpunkt innehade en högre rangplats än själfva världsstaden vid Seine

såsom de raffinerade njutningarnas, den sagolika praktens och de vilda orgiernas tummelplats — denna stad där en Casanova tagit första stegen på sin svindlande och otuktiga lefnadsbana och från hvars hemska »Blykamrar» han gjort sin världshistoriska flykt för att genast med samma okufliga lefnadsmod bedraga och älska på nytt.

På detta sätt blef Axel Anton von Silfverhorn under loppet af ett halft dussin år en vidtberest man med stor lifserfarenhet såväl i det goda som i det onda. Utan att vara religiös i ordets mera omfattande bemärkelse hade han emellertid ställt sig till efterrättelse aposteln Paulus, kloka förmaning:

»Pröfver allt, och behållen hvad godt är.»

Tack vare denna lyckliga omständighet och tack vare hans naturliga begåfning, hans medfödda skarpblick, hade han blifvit en människokännare af yppersta slag, hvilken så att säga instinktliskt genomskådade lögnen, falskheten och förställningen i alla deras skiftande former. Inför hans snabba iakttagelseförmåga föll hvarje »skyddande förklädnad» och rycktes masken obarmhärtigt från hyckleriet och skenheligheten.

Hvad vi nu yttrat till belysande af Axel Anton von Silfverhorns karaktärsegenskaper, det förklarar hela bitterheten och hela den trotsiga bestämdheten i den monolog hvari han utbrast strax efter genomläsandet af grefve von Anckarhjertas för vanliga människoögon så alldagliga, nästan innehållslösa biljett. Huru kunde väl en i hjärtliga ordalag hållen middagsbjudning, som därtill kom från en gammal faderlig vän, rifva upp en sådan storm af lidelse?

För att besvara denna fråga måste vi gifva en utförligare skildring af fröken grefvinnan Hermine Adelaïde Constance von Anckarhjerta, hon som enligt alla yttre tecken, ja, nästan enligt naturens ordning, var ämnad att

i tidens fullbordan blifva friherre Axel Anton von Silfverhorns lagvigda maka.

Gåtor i människogestalt möta oss icke allenast på den så att säga officiella historiens blad.

Den bedräfligt ryktbara Messalina, en romersk kejsares gemål, hon, som enligt samtida häfdatecknares vittnesbörd gästade lägsta klassens glädjehus för att bland Roms utskum tillfredsställa sin tygellösa sinnliga lusta — denna brunstiga bacchant äger, har ägt och skall, så länge världen står, äga många efterföljarinnor, för dem gälla såsom ett slags skyddshelgon, på sitt egendomliga sätt kanoniseradt.

Då man kastade blicken på Hermine von Anckarhjerta måste man ovillkorligen komma att tänka på en af den odödlige Rafaels blonda madonnor. Och den som ej haft tillfälle att skåda något af dessa oupphinneliga konstverk, han skulle med glödande öfvertygelse hafva lagt handen på hjärtat och förklarat att denna ungmö var den rena, jungfruliga oskuldens förkroppsligade afbild. Han skulle vid allt hvad heligt är hafva svurit att denna skära lilja aldrig besudlats af världens slagg, att hennes innersta väsen aldrig orenats af smutsiga lidelser.

Ack! Världen vill bedragas — må hon således bedragas.

I ett hänseende företedde den välborna fröken visserligen en rent ut sagdt idealisk typ af fulländning — hon var en så oförliknelig skådespelerska att hon utan tvifvel skulle ställt en sjuttonhundratalets Adrienne Lecouvreur, eller en af våra dagars Sarah Bernhardt i skuggan. Hon uppträdde emellertid icke på de bräder, som föreställa världen. Men de scener, där hon skördade sina triumfer, voro därför icke mindre mångskiftande.

Hennes väninnor inom de högaristokratiska kretsarna, kavaljererna, som kringsvärmade henne på hofvets och den förnäma världens festligheter, hyste visserligen olik-

artade känslor gentemot henne. De förra afundades hennes nästan öfverjordiska skönhet, men på hennes rykte förmådde de ej med bästa vilja i världen sätta den allra minsta fläck. Och vare det sagdt till deras berömmelse att de vid den aflägsnaste häntyding i detta hänseende utan tvekan skulle hafva tagit hennes försvar, endast och allenast emedan de i så fall skulle hafva trott sig kämpa för en god sak.

Kavaljererna, de äldsta så väl som de yngsta, suckade för henne, men ingen af dem ansåg det ligga inom möjligheternas râmärken att skjuta en bresch i denna ointagliga fästning.

Gustaf Mauritz Armfelt, konungens gunstling och smekunge, den sedermera så olyckliga Magdalena Rudenschölds älskare och alla kvinnohjärtans omotståndlige besegrare, fällde en gång om Hermine von Anckarhjerta ett yttrande, som kan anses känneteckna den allmänna uppfattningen i detta hänseende:

— *Mademoiselle Anckarhjerta n'est pas une femme, c'est une montagne de glace, avec la seule différence qu' elle ne se fond jamais.*

På svenska:

— Fröken Anckarhjerta är ingen kvinna, hon är ett isberg, endast med den skillnaden att hon aldrig smälter.

Bedagade rådsfruar, grefvinnor och friherrinnor, som länge sedan voro ur leken och med vemodig saknad uppkallade minnet af glada, fördomsfria ungdomsdagar, framhöllö ständigt Hermine såsom ett mönster och rättesnöre för sina döttrar och andra skyddslingar af det med rätt eller orätt så kallade svaga könet.

Kort sagdt — det var ingen som denna utstuderade hycklerska ej förstod att föra bakom ljustet. Och i spetsen för denna stora skara af bedragna gick, såsom ju redan helt naturligt var, den falska madonnans egen fader. Föga anade den ädle gubben hvilken afskyvärd dämon

det var på hvilken han slösade sin innerliga kärlek, sina trägna omsorger.

Och väl var det att den ridderliga greffen aldrig vann klarhet, ty i så fall skulle det fruktansvärda olycks slaget tvifvelsutan hafva krossat hans hjärta. Han tillhörde nämligen dessa finkänsliga naturer, som icke öfverleva vanäran, utan hellre välja förintelsen, vare sig genom försynen eller för egen hand.

Men allt under det att Hermine Adelaïde Constance von Anckarhjerta oantastad och med oskuldens majestätiska behag vandrade sin väg fram mellan beundrarnes bugande led, hade »gemene man» i Stockholm åtskilliga märkliga ting att förtälja om den hemlighetsfulla »maskerade damen». Alla rykten hafva sin härd, där de ursprungligen smidas, innan de släppas ut att cirkulera bland en mer eller mindre lättrogen publik.

Ryktets härd befann sig i detta fall hos en gumma, som antogs hafva sitt lefvebröd af en liten nipperhandel vid Appelbergsgatan. Emellertid föreföll det som om gumman ej skulle hafva hyst alltför öfverdrifna anspråk på sagda lefvebröd, ty de kunder som uppmuntrade hennes affär voro uppseendeväckande fåtaliga. Lagret, om det någonsin funnits ett dylikt, var otillåtligt bristfälligt, och mera än en gång hade det till och med inträffat att så anspråkslösa nödvändighetsartiklar som knappålar och bomullsband varit »totalt» slut.

Och den lätt tänkbara följdén vardt den, att den redan förut knappa kundkretsen allt mera glesnade samt slutligen upplöstes i ett intet. Den gamla nipperkrämerskan blef ej vidare besvärad med förfrågningar vare sig efter knappålar eller bomullsband, och hvad märkvärdigare var — hon tycktes taga saken lätt.

— Det går ingen nöd på gumkräket, sade man . . . Hon måste ha »bondpängar» instoppade nå'nstans i gamla

strumpor eller tocke där, annars kunde hon ju omöjligt lefva så som hon gör.

»Så som hon gör.»

Saken var nämligen den att »gumkräket» uppenbarligen ej nekade sig något. Hon lät hemta lagad mat från källare, både fågel och »à la glacier», och alldenstund man sällan såg henne nykter måste hon tydligen äfven »fukta sin aska». Och befruktningssvätskorna voro sannerligen icke af det tarfligaste eller prisbilligaste slaget — en omständighet, som åtskilligt godt folk hade tillfälle att bekräfta med både förvåning och afund.

Traktens alla skvallerkäringar hade naturligtvis i gumman själf och hennes små egendomligheter ett hvad man kallar »gefundenes Fressen», som de i ymnigt mått gjorde sig till godo. Emellertid voro de fördelade i två läger — det vänligt sinnade och det fiendtliga.

Det förra, som — vi måste tyvärr erkänna detta sorgliga faktum — befann sig i absolut minoritet, utgjordes af det lilla fåtal, som gumman då och då undfägnade med en »uddevalla» eller ett glas spanskt i sitt hemvist. Dessa hade åtskilliga storståtliga ting att berätta. Enligt deras uppgift hade deras tillfälliga värdinna en gång i världen varit med »bland de förnäma», hon »parlerade fransyska, så man vardt yr i hufvet» etc. etc.

Den fiendtliga sidans grofva artilleri utgjordes egentligen blott af en enda pjes, hvilken dock vägde så mycket tyngre: Den påstod, att gummans inkomster flöto ur en ganska oren källa, att hon bedref ett yrke, hvilket i den tidens Missgärningsbalk lika väl som i våra dagars strafflag har det fula, men kraftiga namnet koppleri. Likväl idkade hon blott en lindrig afart af denna handtering, i det hon nämligen inskränkte sig till att bereda tak öfver hufvudet åt den husvilla kärleken.

Och vår plikt såsom historisk romanförfattare tvingar oss till det medgifvandet att detta skvaller ej var blott

illvilligt prat, utan rent af innebar hela den nakna sanningen.

Således kan man säga, att gumman i mindre skala spelade ungefär samma roll som vid tjugonde seklets början visat sig så inkomstbringande för väl ett femtiotal »hotellvärdar och värdinnor» i Sveriges hufvudstad och som med en verkligt rörande fördragsamhet tolereras af den så kallade sedlighetspolisen.

Men nu ha vi offrat så många ord på denna ålderstigna individ att läsaren kanske anser en formlig presentation påkallad. Vi skola gärna stå till tjänst med en sådan, i synnerhet som den är hastigt och lustigt undanstökad:

Kopplerskan var ingen annan än vår forna bekanta Britt-Sofie Blanck, den alltmera urspårade trädgårdsmästare-änkan från Söder, trillingsystrarna Doris', Elmiras och Lydias ovärdiga fostermoder, som nu från syltkrogshandteringen tagit steget nedåt till ett ännu uslare näringsfång.

Då gumman Blanck tagit sig ett mera än vanligt stort kvantum till bästa, kunde det inträffa att hennes tunga löpte ganska fort. Men äfven individer af hennes skrot och korn hafva sin »heder», och till hennes måste det sägas, att hon aldrig röjde namnen på sina kunder, i det fåtal fall, då hon kände dem, ej håller gjorde några genanta efterforskningar, i den händelse dessa namn voro henne obekanta.

En af de kunder, som oftare än de flesta anlidade madame Blancks frikostigt betalade gästfrihet, var grefve Adelhjelm, i högre och lägre kretsar bekant som en fördomsfri, och samvetslös Don Juan, ängsliga mödrars fasa och skygga ungmörs buse. Emellertid var det endast sina mera anspåkslösa offer inom den lägre borgareklassen, som han förde till gumman Blancks hemtrefliga Afroditetempel. Bland stora världens damer, som ägde

dussintals gemak till sitt förfogande, behöfde han aldrig eller åtminstone ytterst sällan tillgripa dessa besvärliga omvägar.

Dagen före den, då Axel Anton von Silfverhorn mottog grefve Anckarhjertas middagsbjudning hade Adelhjelm på eftermiddagen aflagt ett flyktigt besök — naturligtvis icke ensam — i huset vid Appelbergsgatan.

Då han några minuter senare än sitt sällskap ämnade aflägsna sig, yttrade han helt vårdslöst åt kärlekshelgedomens öfversteprestinna.

— Se här hvad jag hittade i ert inre rum, min bästa madame Blanck.

Gumman, som redan expedierat åtskilliga glas persikolikör med finkelspets, lyfte sina talgiga ögon med ett frågande uttryck.

Grefven höll i handen en hvit spetsnäsduk.

I trots af sitt slöa tillstånd svarade Britt-Sofie lifligt.

— Åh, jag skulle känna igen den bara på parfymen! Den tillhör...

— Hvem?

— Se så, här sitter jag och pratar persilja. Inte vet jag hvem som äger snyttlasan... Här kommer ju så mycke' folk dagligen. Skulle man bara hålla reda på hälften, så...

— Försök inte, min bästa madame Blanck... Nog kan ni tala om det, endast ni vill. Hela felet är att ni *inte* vill!

Därmed tog han en dukat ur sin silkesbörs och lät myntet blänka mot dagern.

— Får jag den där gulingen om jag säger hvad jag vet, sade gumman med en ifver, som man ej skulle hafva tilltrött hennes år.

Hennes vanligtvis så skumma ögon gnistrade af lystnad. En dukat var mycket pengar den tiden. Den



hade måhända lika stort köpvärde som en femtiolapp i våra dagar.

— Visst får ni den! svarade Adelhjelm småskrattande. Hvem skulle ha hjärta i sig att bedraga en så rättskaffens och uppoffrande hedersgumma som madame Blanck!... Inte jag åtminstone, det betyder jag vid min oskuld.

Hvarje hans ord utandades det mest cyniska hån. Britt-Sofie uppfattade detta allt för väl. Men hennes bättre jag var längesedan dödt och begrafvet.

— Gif hit slanten, sade hon lugnt och räckte fram sin darrande hand.

Hon mottog guldmyntet och synade det noga. Där-
efter lät hon det glida ned i kjortelsäcken och yttrade säffligt:

— Jaha, det äger sin riktighet. Då måste jag väl göra nådig grefven till viljes och tala om hvem som är ägarinna till näsduken...

— Fort! ropade grefve Adelhjelm och stampade otåligt i det murkna golfvet.

Gummans omständliga prat retade hans ömtåliga nerver.

— Jo, det är nog som så att näsduken tillhör den maskerade damen.

— Den maskerade damen! Ni gör spektakel af mig! Är detta väl ett svar på min fråga? Lika gärna kunde ni ha sagt att näsduken tillhört drottning Kleopatra af Egypten eller tillhör kajsarinnan Katarina af Ryssland.

— Ja, men se, det gör den inte. Den tillhör den maskerade damen.

— Se så! Kom ihåg, att jag inte är att leka med! Då jag ger bort en dukat vill jag också ha något i utbyte.

Britt-Sofie lät sig icke bekomma. Hon fyllde ett glas till hälften med brännvin, till hälften med persikolikör och tömde det i ett drag. Då hon nästa gång öppnade

munnen sludrade hon ganska märkbart på målet. Den nya påspädningen stadgade det redan förut grundlagda ruset samt omtöknade ännu mera hennes hjärna. Om hon i detta ögonblick kunnat förråda någon eller något, så skulle hon tvifvelsutan hafva gjort det. Men hon var ur stånd till något dylikt, därför att hon själf sväfvade i nästan lika stor okunnighet som Adelhjelm.

— Herr grefve, utlät hon sig, ni sa' ju att den där gulningen, som nu ligger i kjolfickan, skulle bli min, såvida jag talte om — hvad jag visste?

— Det sade jag, svarade Adelhjelm otåligt, och jag står vid mitt ord.

— Välan, så sannt gud lefver, vet jag inte det bittersta om den främmande damen utöfver hvad jag redan sagt.

Hon slog handen i bordet, så att glas och buteljer hoppade.

— Nå ja, ta inte så illa vid er, sade grefven, som mot sin vilja måste småle. Jag måste väl tro er, *chère madame* . . . Men besynnerligt är det i alla fall, det kan inte nekas . . .

— Besynnerligt? Hur så?

Britt-Sofie slog i ännu ett glas af den förut nämnda kompositionen.

— Jo, man vet ju att gamla kär . . . förlåt, äldre damer alltid bruka vara en smula nyfi . . . förlåt, vetgiriga och så trodde jag helt naturligt, att . . .

— Säg ni lika gärna rent ut att gamla käringar ä' nyfikna, svarade gumman ampert. Jag tillstår gärna att jag varit mycket nyfiken på damen i fråga, men det tjänar då till rakt ingen nytta.

— Verkligen?

— Nej, min själ om det gör. Se så, nu är det sagdt. Tydligt är i alla fall, att hon tillhör den allra finaste klassen. Vet ni hvad, herr grefve, jag tycker, att

ni båda borde bli ett par. Inte för att jag vet om hon är särskildt snutfager i ansiktet... jag har ju aldrig sett henne utan mask... men nog har hon en ståtlig växt, så mycket är säkert.

— Hm!... Och hennes manliga sällskap?

— Alltid samma person. Ingen fin karl, efter allt hvad jag kan se. Jag inbillar mig till och med att han är kusk i ett högadligt hus. Men han har väl något visst, som slår an på fruntimmer.

— Godt. Ursäkta att jag besvärat er, bästa madame. Jag ser att jag inte kan få veta något mera... Det var sannt... I ersättning låter ni mig väl behålla den här näsduken?

— Åh ja, var så god, om jag kan stå till tjänst med så lite, svarade Britt-Sofie.

Men sedan hennes grefflige gäst aflägsnat sig och hon ännu en gång fyllt sitt gläs med den starka blandningen, spratt hon plötsligt till och mumlade:

— Hvem vet, kanske det var dumt i alla fall, att jag lät grefven få den där trasan? Han ser alltid ut som om han funderade på något fanstyg, och jag vill påminna mig ha läst nånstans i en bok, att små orsaker, kunna ha stora verkningar.

Som läsaren finner plögade den goda Britt-Sofie filosofera i bland. Men sällan hade hon väl, ehuru omedvetet, dragit en så riktig slutledning som just vid detta tillfälle.

Adelhjelm hade ansett det öfverflödigt att meddela allt hvad han visste. Till exempel att spetsnäsduken var försedd med ett broderadt vapen. Han kunde gärna hafva sparat sin dukat.

En timme senare sväfvade han icke vidare i okunighet om att denna på en damnäsduk broderade vapensköld tillhörde den greffliga släkten Anckarhjerta, som

endast ägde två representanter i lifvet — en åldrig fader och en dotter i ungdomens fulla knoppning.

Och då uttalade han i tankarna de ord, hvilka vi satt som rubrik öfver det nu avslutade kapitlet:

— *Madonna och Messalina!*

**Gäckade framtidsplaner.**

Då Axel Anton von Silfverhorn på utsatt tid infann sig hos grefve Anckarhjerta mottogs han af sin faderlige vän med öppna armar.

— Det var ju en hel evighet sedan man såg dig, *mon cher* Axel, utbrast han, i det hans ädla anletsdrag strålade af den uppriktigaste välvilja . . . Du glömmet alldeles bort oss!

— Åh, visst inte, svarade Silfverhorn förlägen och nästan stammande på målet . . . Jag har varit upptagen af hvarjehanda bestyr.

— Jag förstår . . . Du sysslar fortfarande med din välsignade kemi . . . Säg mig, kan det verkligen vara ett nöje i längden att stå där och hänga öfver en massa otäcka, illaluktande blandningar precis som en vanlig apotekare?

Det glädde Silfverhorn att samtalet genast tog denna oförmodade vändning, ty han hade beredt sig på en inledning af helt annat slag.

Därför svarade han också med en viss munterhet i tonfallet:

— Åh, jag tror mig kunna försäkra att vanliga apotekare skulle dra sig för att syssla med mina experiment . . . Det händer ej sällan att de äro ganska farliga.

— Akta dig, min gosse, att du inte flyger i luften en vacker dag.

— Var inte ängslig för mig. Tillsvidare håller jag mig nog vid jorden . . . Men här sitter jag ju och glömmar



i min tankspriddhet att jag är oartig . . . Hur står det till med Hermine?

— Tack, så bra man kan önska sig . . . Jag trodde uppriktigt sagdt att du längesedan hade slagit henne ur minnet. Men nu ser jag, till min stora glädje, att jag misstagit mig.

— Hur skulle man väl kunna glömma en barndomsvän? sade den unge mannen.

De alldagliga orden hade en egendomlig underström, som gjorde den gamle grefven på en gång förvånad och försagd.

— Du är svår att riktigt komma på det klara med, min käre Axel, sade han slutligen missmodigt, i det han sorgset och forskande betraktade honom.

— Är jag? genmälde Silfverhorn med ett lätt skratt, som likvisst föreföll något tvunget... Det finns människor som påstå att jag tvärtom är alltför öppenhjärtig... Det är svårt, märker jag, att vara folk till lags.

Det dröjde några ögonblick innan grefve Anckarhjerta svarade.

Slutligen sade han med en djup suck, under det att en omisskännelig skymt af vemod fördystrade hans anletsdrag:

— Så är det alltid... Du slår bort mina ord med ett skämt, fastän du känner deras innebörd och vet att jag menar det djupaste allvar... Du vet lika väl som jag att jag syftar på något som gäller allas vårt intresse, ja, vår framtida lycka.

— Herr grefve...

— Afbryt icke. Jag måste för en gångs skull tala till punkt och lätta mitt hjärta från dess tunga börda... Jag måste, hör du. Sedan står det dig fritt att tala.

Silfverhorn böjde undergifvet sitt hufvud och riktade blicken mot golfvet.

Grefve Anckarhjerta satt ett par minuter försjunken i djupa tankar. Hans bröst häfdes våldsamt. De fuktiga ögonen tycktes stirra långt bort i ett aflägsset fjärran.

Måhända sökte de en gestalt som sväfvade däruppe ofvan molnen. Ändtligen lyfte han sin blick och tvang den unge ädlingen att möta densamma, hvarefter han långsamt och värdigt yttrade:

— Du är nu en man, som längesedan har den egentliga ungdomen bakom dig. Denna ungdom har ej flutit alldeles utan stormar. Jag vet det, men jag klandrar dig ej därför. Bättre att rasa ut än att under den ljusaste tiden af sitt lif traska omkring som en surmulen döddansare. Jag vet äfven att du, i hvilka vanskliga och frestande förhållanden du än må hafva befunnit dig, likväl alltid förblifvit en ädling i ordets egentliga bemärkelse, en riddare utan fruktan och tadel. Själf känner du alltför väl denna min åsikt om din karaktär . . .

— Herr grefve, ni är alltför god . . . stammade Silfverhorn.

Grefven höjde vänligt förebrående sitt pekfinger mot den unge mannen.

— Hur var det? Kommo vi ej öfverens att jag skulle få tala till punkt.

Han fortfor därefter:

— Mina ord innehålla intet ytligt smicker, lika litet som de förestafvas af själfviska bevekelsegrunder . . . detta senare likväl sagdt med någon inskränkning. Om det kan kallas själfviskhet att jag vill bereda min egen lycka på samma gång som din . . . då är jag verkligen själfvisk . . . Välan, det långa talets korta mening är följande: friherre Axel Anton von Silfverhorn, när får jag sluta dig i mina armar såsom min son?

De sista orden yttrades i ett tonfall af djup rörelse.

Uppenbarligen inneburo de en lifsfråga för den gamle grefven.

Hans ögon tycktes ängsligt afbidande hänga vid den andres läppar.

Denne hade ömsom rodnat och bleknat. Svett droppar sipprade fram på hans panna. Stridiga känslor rörde sig i hans inre. Han ville gifva uttryck åt dem, men förmodde icke.

Inför en öfverlägsen fiende och med värjan i hand skulle han ej hafva tvekat, men inför denne gubbe gjorde han det. Han var till och med ur stånd att undertrycka en lätt darrning.

Aldrig under sin skiftande och af mångahanda äfventyr uppfyllda lefnad hade han i så hög grad som nu förnummit skillnaden mellan det moraliska modet och det rent fysiska.

Något måste han emellertid svara på den gamle ädlingens framställning, om ej för annat, så åtminstone för att ej visa ohöflighet och bristande världsmannatakt.

Hans belevnenhet vardt i sanning ställd på ett prof af allra svåraste slag. Tomma fraser voro härvidlag ej tillfylles, det kände och förstod han. Hvad som väntades af honom, det var ett svar som utan slingringar och utvikningar gick rakt på sak.

Han satt just och sökte i tankarna formulera detta svar. Då han hopfogat detsamma, så godt sig göra lät och han redan hade det på tungan räddades han åtminstone tills vidare ur sin vanskliga situation af en lycklig tillfällighet.

— Herr grefve . . . började han och samlade allt sitt mod till den förtviflade kraftansträngning som tycktes oundviklig.

I detta ögonblick öppnades dörren till grefve Anckarhjertas arbetsrum, utan att man förut hört ljudet af steg som närmade sig.

Med en åtbörd af förargelse vände grefven hufvudet åt detta håll.

Hans ädla anletsdrag mildrades dock genast. Den inträdande var nämligen ingen annan än hans egen dotter, den enda arftagarinnan till hans lysande namn och stora förmögenhet.

Hermine von Anckarhjerta var denna eftermiddag skönare än någonsin. Den typ af oskuldsren madonna,

som i allmänhet präglade hennes drag, hade hon nu utarbetat med öfverträfflig konstnärlighet. Hon kullkastade den gängse åskådningen att ögonen äro själens spegel. Ty dessa ögon, som i den lidelsefulla njutningens stunder utstrålade en förtärande glöd — i dessa ögon lyste nu ett skimmer af jungfruligt och blygt behag.

Med sin ståtliga gestalt kunde hon hafva återgifvit en bild af den kyska Diana, men anletet, det af en skär rodnad höljda anletet, var utan gensägelse en madonnas.

Den gamle grefven lät sin blick hvilat på henne med ett lätt förklarligt uttryck af faderlig stolthet och beundran. Var hon icke en idealisk typ för den själens och kroppens adel, som han, fullblodsädlingen, så högt uppskattade och som han här återfann hos sitt eget kött och blod? Jo! svarade honom hans ursäktliga, skamligt bedragna själfkänsla.

Axel Anton von Silfverhorn hade ögonblickligen rest sig och gjort en bugning. I denna hälsning låg hvarken ifver eller värme. Den var endast uttrycket för en alldaglig artighet, som säger så litet eller rent af intet, men dock är oundgänglig bland väl uppfostrade människor.

Vi tro oss redan hafva gifvit våra läsare en antydning om, att han genomskådat den föraktliga varelse, som en snedvriden samhällsåskådnings oskrifna lagar med all makt ville kasta i hans armar och göra till hans lefnads följeslagarinna ända till grafven. Han hade, tack vare sin skarpa instinkt och sin djupa människokännedom, smugit sig till en blick bakom den tjusande masken. All denna yttre fägring hade för honom upplösts i en tom gyckelbild. Han hade skådat: »En utvärtas hvitmenad grift, inuti uppfylld med orenlighet och de dödas ben».

Barndomsväninnan hade småningom gifvit plats för den utstuderade kurtisanen.

Axel Anton von Silfverhorn var ingen fullkomlig öfvermänniska, han lika litet som någon annan i vår

ofullkomliga värld. Under olikartade förhållanden skulle han kanske hafva gjort det samma som mången annan ädling i hans ställning — låtit udda vara jämt och mottagit den sköna kvinnans hand med ty åtföljande rikedom, ja, måhända uppfostrat den ursprungligen vilseförda till något bättre.

Men nu låg detta icke ens inom den aflägsnaste möjlighets gränser.

Ty han älskade.

Han älskade med den lidelse, som gör männen antingen till slafvar eller hjältar, med den lidelse som ej känner något mellanstadium. Och genom sin kärlek till Lydia hade Axel Anton von Silfverhorn blifvit en hjälte, som trotsade all världens fördomar och kastade alla materiella fördelar öfver bord.

Hermine von Anckarhjerta var icke enfaldig. Vare det långt ifrån oss att göra henne en sådan orättvisa.

Hon hade längesedan anat hvad som rörde sig i hennes utsedde makes inre. Hon kände hans kalla likgiltighet — och den beredde henne ingen ledsnad. Snarare tvärtom.

Hvad som retade hennes kvinnliga stolthet, det var hans förakt. Och hon förnam detta förakt, ty äfven hon saknade ej häller sin instinkt.

Snart bleknade emellertid äfven denna förnimmelse och efterlämnade blott ett lindrigt groll, som hon likvisst aldrig röjde vid de tillfällen då de träffades i stora världen, där de för öfrigt så mycket som möjligt sökte undvika hvarandra.

Hermine von Anckarhjerta hade aldrig älskat Axel Anton von Silfverhorn, och detta förklarar mycket, som under andra förhållanden skulle hafva varit dunkelt. Det var således endast en, nämligen den gamle grefven, som önskade en varaktig förbindelse mellan dem båda.

— Får man lof att stiga in? frågade Hermine med

ett förtjusande leende, där hon stod i dörröppningen, som inramade hennes yppiga gestalt.

— Du vet, att du alltid är välkommen, mitt barn, svarade grefven.

— Men jag stör kanske? tillade hon med kokett illparighet.

— Du anar nog att vi ha inga hemligheter för dig . . . *inga*, hör du, fortfor grefve Anckarhjerta, i det han gaf henne en betydelsefull blick, glänsande af kärlek och ömhet.

Den unga damen lyckades rodna!

Silfverhorn lade märke därtill och förvred ena munpipan till ett bittert löje, på hvilket emellertid hvarken fadern eller dottern gaf akt.

— Hade du något särskildt ärende, mitt barn? frågade därefter grefven.

— Jag ville endast tala om att middagen är serverad, svarade Hermine och gjorde en af den tidens ceremoniösa nigningar.

— Till bords då! ropade grefve Anckarhjerta glädtigt. Jag känner mig riktigt hungrig.

Axel Anton von Silfverhorn bjöd armen åt Hermine von Anckarhjerta, hvarefter alla tre förfogade sig till matsalen.

* * *

På det läsaren skall förstå, hvad som nu kommer att följa, måste han tillåta oss att gå några timmar tillbaka i vår berättelse.

Tidigt på morgonen den dag, hvarom vi nu tala, hade Hermine von Anckarhjerta genom en okänd budbärare mottagit en på franska skrifven biljett med okänd handstil och af följande minst sagdt egendomliga lydelse i svensk öfversättning:

»Min sköna, ni som är den skönaste bland de sköna!

En förtjusande parfym, den hvarmed ni fuktar era holländska battistnäsdukar! Förskrifva sig de utsökta spetsarna från Valenciennes, Alençon eller Chantilly? Och är ni själf mästarinna för det konstnärligt broderade vapnet? Jag brinner af otålighet att erhålla svar på dessa och kanske äfven några andra frågor. Af vissa skäl önskar jag ej, åtminstone icke ännu så länge, göra er min uppvaktning hemma hos er. Därtill blir nog tid längre fram. Men utanför Norrtull är man tämligen ostörd vid elfvatiden i dag på förmiddagen. Där färdas då inga andra än torgbönder, som återvända hem från staden, och någon af dessa lär väl knappast känna oss båda. Således i dag klockan elfva utanför Norrtull.

En beundrare,

som tills vidare önskar vara okänd.»

Då Hermine von Anckarhjerta läst dessa till utseendet så lekande rader, lät hon halft medvetslöst biljetten glida till golfvet och stirrade framför sig med vidt uppspärrade ögon, i hvilka lästes ett uttryck af oförställd fasa.

Slutligen återvände hon dock till besinning. Hon reste sig från den med blommigt kinesiskt siden klädda kanapé, där hennes vällustigt rundade gestalt hvilat.

Hennes ögon sprutade eld. Hon ilade fram och tillbaka på den mjuka mattan, ursinnig som en skadskjuten panterhona eller en tigrinna, från hvilken man röfvat hennes ungar.

Slutligen häjdade hon sig likväl med en åtbörd af förtviflad beslutsamhet, tog upp biljetten från golfvet och genomläste den ännu en gång med större uppmärksamhet.

— Hvem är han, den oförsämde? mumlade hon med sammanbitna tänder och knöt händerna, så att de rosenfärgade naglarna borrade sig in i köttet.

— O gud, hvad jag varit lättsinnig! hväste hon . . .
 Jag som inbillade mig, att Johan behållit näsduken eller
 att gumman tagit den i förvar till . . . till nästa gång.

»Johan» var den greffliga familjens kusk.



Att han äfven spelade en annan och därtill mera
 förtrolig roll, det torde redan framstå med all önskvärd
 tydlighet för våra läsare.

Emellertid insåg Hermine, att något ovillkorligen
 måste göras.

Skrifvelsen innebar ju ett genomskinligt hot — och

därtill ett hot af det mest djäfvulskt raffinerade slag, värdigt en af Mefistofeles' ypperste lärjungar.

Hon försjönk i djupa tankar.

Det var ingen vanlig bandit som skrifvit detta bref i utpräsningsssyfte. Handstilen och innehållet tillbakavisade genast hvarje skymt af en dylik förmodan. Nej, brefskrifvaren var uppenbarligen att söka inom den högre samhällsklassen, enligt all sannolikhet bland mottagarinnans egna jämlingar.

Detta var det som gjorde saken så invecklad, ja, rent af farlig.

Ett dylikt hot, framställt i sådana ironiska ordalag, skulle ej låta sig afspisas med en större eller mindre pänningssumma. För att inse detta kräfdes ingen öfverdrifven klarsynthet. Och Hermine ägde ett skarpare förstånd än flertalet andra kvinnor.

Länge dröjde det ej innan hon fattade sitt beslut.

Hon skulle infinna sig på den i brefvet bestämda mötesplatsen.

Och hon infann sig.

* * *

Middagsmåltiden hos grefve von Anckarhjerta var i det närmaste tilländalupen. Men vi skulle göra oss skyldiga till ett brott mot sanningen, om vi påstode, att den ägt den festliga prägel, som bör utmärka en dylik tillställning, i synnerhet då rätterna äro utsökta och vinerna af ädlaste slag.

Grefven, som var både finsmakare och storätare hängaf sig odeladt åt gommens njutningar.

Hermine föreföll ena ögonblicket orolig och det andra själsfrånvarande.

Silfverhorn uppbjöd hela sin förmåga af belevnhet, men det ville ej lyckas honom att hålla konversationen vid makt, hvadan den slutligen så godt som afstannade.



Grefven hvilade en och annan gång i sin njutning för att persvadera:

— Tag för dig ännu en bit af den här orren, min kära Axel. Jag försäkrar att den låter äta sig fast den är finsk — eller:

— Hvad säger du om den där Alicanten? Jag har fått tre flaskor af spanska ministern. Han är så rädd om dem, som om de vore de kostligaste juveler från Golkonda.

Den unge friherren gjorde liksom Anna Maria Lenn-grens Didrik. Han bara »teg och drack». Han uppskattade icke drufvans bouquet till dess fulla värde. Han sväljde de ljufliga safterna, endast för att döfva sina skiftande tankar.

Andtligen blef det till hans ousägliga lättnad tid att resa sig från bordet. Grefven, som i ett och annat hän-seende vidmakthöll patriarkaliska plägseder, läste en kort bordsbön samt frågade omedelbart därefter, i det han drog en suck af välbehag:

— Hör du, min gosse, skulle du händelsevis ha lust att spela ett parti piquet?

Ehuru Silfverhorn ej var någon passionerad älskare af detta spel, svarade han likväl med glädje jakande.

Dels finge han på detta sätt blifva ensam med grefven, eftersom piquet ju spelas blott mellan två personer, och dels visste han af gammal erfarenhet, att grefve Anckarhjerta sköt hvarje samtalsämne åt sidan, så snart han fördjupat sig i detta sitt älsklingspel — måhända därför att det enligt uppgift räknar sina anor så långt tillbaka i tiden som år 1390.

Medan Hermine satt i rummet bredvid och låtsades läsa en fransk roman — på originalspråket naturligtvis, gjorde grefven den ena gången efter den andra *capot*, det vill säga tog hem alla sticken.

— Nå, se inte så surmulen ut! utbrast han en gång, då han strök åt sig sin icke obetydliga vinst . . . Vi skola väl med guds hjälp hoppas att pengarna stanna i familjen.

Silfverhorns ansikte mulnade synbarligen, men den gamle ädlingen var så upptagen af gifningen att han ej lade märke därtill.

Snart hade spelet fortgått en hel timme med växlande tur, dock så att Silfverhorn i de flesta fall blef den förlorande.

Grefven hade just ett skämtsamt infall på läpparna, då Hermine i samma ögonblick visade sig och sade:

— Pappa, vi ha fått främmande.

Hennes röst hade en onaturlig klang, och rodnaden på hennes kinder var högre än vanligt. Af de båda herrarna var det dock endast den ene som fäste sig vid dessa omständigheter.

— Främmande? upprepade grefve Anckarhjerta och gjorde sig intet besvär med att dölja sin förargelse öfver att ha blifvit störd i sitt älsklingsnöje.

— Ja, pappa.

— Och hvem, om jag får fråga?

— Grefve Adelhjelm, upplyste Hermine och sökte se obesvärad ut.

— Grefve Adelhjelm!

— Grefve Adelhjelm!

— Dessa båda utrop ljödo samtidigt, det ena från grefven, det andra från Silfverhorn. Mannens närvaro i detta hus väckte uppenbarligen samma häpnad hos de två ädlingarna.

— Vi måste naturligtvis hälsa honom välkommen och bedja honom stanna, sade Hermine lugnt, utan att dock se fadern i ansiktet.

— Naturligtvis? upprepade denne sistnämde . . . Hvarför är det så naturligt? Jag för min del kan inte fatta det.

— Hvilken fräckhet! mumlade Silfverhorn, som i öfverraskningen tappat korten på golfvet och glömt att samla upp dem.

— Grefve Adelhjelm tillhör en ansedd släkt, fortfor Hermine... Visserligen berättas det en del fula saker om honom, men så länge han ej gjort sig skyldig till något bevisligt vanhederligt, och då han förut varit gäst i vårt hus...

— Nå ja, som du vill, mitt barn, svarade grefve Anckarhjerta vårdslöst... Egentligen var det mest för din skull... *Eh bien*, säg grefven att han är välkommen och bed honom...

— Han har den äran att mottaga budskapet i första hand! ljöd i detta ögonblick en röst från den öppna dörren.

Där stod Adelhjelm med ett gåtfullt leende på läpparna och gjorde två fulländade hofmannabugningar, den första afsedd för värden i huset, den andra för Silfverhorn.

Grefve Anckarhjerta, som ganska vårdslöst besvarade hälsningen, sade ett kort »Välkommen», och Silfverhorn låtsade sig icke se uslingen. Denne lät sig emellertid icke bekomma, utan bugade sig ännu en gång kallblodigt, hvarefter han vid Hermines sida ställde stegen in i den angränsande salongen.

— Så där...! utbrast grefve Anckarhjerta med syn- och hörbar lättnad... Nu äro vi ensamma och kunna fortsätta... Min själ jag kommer ihåg hvem som hade utspelet... Det blir väl bäst att ge om.

— Kanske det, min bästa herr grefve, svarade Silfverhorn och böjde sig ned för att plocka upp de fem kort, som ännu lågo kringströdda på golfvet.

— Akta dig, min kära gosse, du trampar på hjärter dam! sade grefve Anckarhjerta och skrattade godmodigt.

Men Axel Antons tankar voro långt borta från hjärter dam. Han tänkte på *sitt hjärtas dam* och anställde i sitt

inre en jämförelse mellan henne och den unga kvinna som nyss lämnat ruinmet.

Vi behöfva väl knappast säga till hvilken deras fördel denna jämförelse utföll. Skiljer man icke vid första anblicken det rena guldets i degeln från det rostiga skrotet på sophögen, den skära liljan på blomsterrabatten från den vederstyggliga bolmörten vid dikesrenen?

Sedan Silfverhorn ännu ungefär en timme fortsatte spelet fann han situationen olidlig. Han förebar ett lindrigt illamående, tog afsked och aflägsnade sig. Adelhjelm var då ännu kvar och tycktes ej angelägen att försvinna så snart. Som vi veta anfäktades emellertid Silfverhorn icke af någon svartsjuka, och därför lämnade han den ökände rucklaren såsom herre öfver slagfältet.

Då Silfverhorn var ute på gatan och porten slagit igen efter honom hörde han klockan slå nio i Klara kyrka. Följaktligen var det för sent att denna afton uppvakta Lydia med ett besök. Med en suck styrde han därför kosan mot hemmet. Väl inkommen i sitt arbetsrum klädde han om sig, tog på sig nattrocken och de spetsiga turkiska lädertofflor som han hemfört från Stambul.

Därefter tog han en bok ur den rika samlingen i skåpet och satte sig att enligt gammal vana läsa en stund innan han gick till sängs.

— Befaller herr baron något? frågade betjänten, som varit inne och tändt lampan samt nu stod vid dörren i vördnadsfull ställning.

— Nej, min kära Ekström. Du kan gå och lägga dig. Jag skall snart följa ditt exempel. Det börjar ju lida framåt med kvällen, svarade Silfverhorn med en duktig gäspning.

Betjänten bugade sig och gick, sedan han önskat husbonden god natt.

Axel Anton von Silfverhorn kunde väl hafva hvilat i Morfei armar ungefär en half timme, då han spratt till

vid ett våldsamt oväsen på porten. Han reste sig yrvaken upp i sängen och gnuggade ögonen.

Han undrade just om elden var lös eller någon annan olycka var å färde i denna gemenligen så lugna och glest



bebyggda trakt. Emellertid behöfde han icke undra så länge, ty efter ett par minuter slogs dörren till sofrummet upp, och Ekström kom inrusande, hack i häl följd af en annan individ.

I denne senare igenkände Silfverhorn genast gubben Larsson, grefve Anckarhjertas trotjänare och dibroder.

— Herr baron! Herr baron...! flämtade den gamle hedersmannen, men förmådde icke fortsätta, utan tog af sig hufvudbonaden och torkade den svetttdrypande pannan med sin bombasinsnäsduk.

— Hur är det fatt, min kära Larsson? frågade Silfverhorn skyndsamt.

Han hade en förnimmelse af obestämd ängslan, som yttermera skärptes genom det plötsliga uppvaknandet ur en djup sömn.

— Ack, herr baron!... Grefven! grefven!

Gubbens röst kväfdes af snyftningar. Han dolde ansiktet bakom näsduken.

— Se så, Larsson, hvad är det med grefven?

Under tiden hade Silfverhorn rusat ur sängen och börjat brådska kläda sig.

— Kom, kom, herr baron! Skynda er! Jag tror att det snart är slut med min käre husbonde! O, att jag skulle upplefva denna dag! snyftade den gamle trotjänaren, i det han gaf fritt lopp åt sina tårar.

Om några minuter voro de utanför porten och hade om en stund hunnit ned till det grefliga palatset. Brådska skuggor rörde sig fram och åter bakom fönstren i öfre våningen. Silfverhorn tog trapporna i några väldiga språng och befann sig snart i den gamle ädlingens sängkammare.

Vid sänggafven stodo Adelhjelm och Hermine, medan en läkare sysslade vid hufvudgården. Det var den i hast efterskickade arkiater Ternelius, ett af Stockholms mera bemärkta original. Nedbäddad i sin säng låg grefve Anckarhjerta. Hans kropp skälfde från hjessan till fotabjället, och oartikulerade läten trängde sig fram mellan hans krampaktigt slutna läppar.

Han var medvetlös.

Vid Silfverhorn's inträde spratt Hermine till och betraktade honom frågande.

— Hvem har kallat hit er? sade hon med kylig högdragenhet.

— Jag, nådig fröken... Jag ansåg det vara min skyldighet...

Det var gamle Larsson som yttrade dessa okonstlade ord, där han med bedröfvad uppsyn stod i dörröppningen och höll sin hatt i handen.

— En annan gång väntar ni att fullgöra några befallningar till ni erhållit dem, fortfor Hermine med samma isande köld.

Den stackars gubben lyfte ögonen med en blick af häpnad.

— Nådig fröken, jag trodde jag skulle göra väl, stammade han förläget.

— Jag bryr mig inte om hvad ni tror. Gå nu och stäng igen dörren efter er.

Gubben drog en djup suck, skakade på sitt ärevördiga hufvud och aflägsnade sig tigande, i det Hermine vände sig mot Silfverhorn och helt lugnt yttrade:

— Ni ser att det är illa bestäldt. Arkiatern fruktar det värsta.

Hennes stämman røjde lika liten rörelse som om det hade gällt mikadon af Japan eller sultanen i Konstantinopel. Denna kvinna var i sanning en gåta. Silfverhorn stod några ögonblick tyst och frågade henne därefter med en lätt anstrykning af förakt i tonfallet:

— Hvad har inträffat?

Arkiater Ternelius vände sig nu från sjukbädden och yttrade, eller kanske snarare predikade med sin snörflande stämman, som under andra omständigheter skulle hafva verkat omotståndligt skrattretande.

— Hvad som inträffat? Jo, *Apoplexia cerebri*, med andra ord hjärnslagfluss, *vulgo* slag, har inträffat, så var

det med den saken. Oftast uppstår en sådan genom en hjärnsubstansen splittrande hjärnblödning, *Apoplexia sanguinea*, mera sällan genom en serös utgjutning i hjärnkaviteterna eller hjärnans väfnad, *Apoplexia serosa*. Dessutom känner läkarevetenskapen en art af hjärnslag vid hvilken intet sjukligt tillstånd i hjärnans textur låter sig påvisas. *Apoplexia nervosa*. Jag skulle hålla före, att vi här se ett dylikt fall. Fullständig visshet i detta hänseende kunna vi dock erhålla först vid obduktionen, och jag med min på mångårig praktik grundade erfarenhet...

— Förlåt, herr arkiater, afbröt Silfverhorn med lätt förklarlig otålighet. Er vetenskapliga föreläsning är nog intressant och skulle tvifvelsutan göra sig ypperligt gällande i en akademisk hörsal, men vi ha icke begärt någon sådan. Hufvudsumman för oss är att få veta, om grefve Anckarhjerta är så sjuk, att det föreligger någon fara för lifvet.

Denna i tämligen skarp ton gjorda framställning tycktes högeligen förbrylla den gamle eskulapen.

— Fara för lifvet... hm!... Det har jag verkligen ej tänkt på... Men nu, när jag närmare tänker efter, tror jag verkligen att det är det... Och så var det med den saken.

Allas ögon riktades nu instinktligt mot den döendes ansikte.

Doktorn hade knappast uttalat sina ord förrän darrningen hos grefve Anckarhjerta upphörde och ett fullkomligt lugn inträdde. Han gaf ej heller från sig de oartikulerade ljuden.

I stället öppnade han ögonen och kastade en blick på hvar och en af dem som befunno sig i rummet — en blick, som än var frågande, än förfärlig, än dyster.

Axel Anton von Silfverhorn kastade i smyg en blick på paret vid sänggafveln. Hermine var dödsblek, och Adelhjelm hackade tänder.

Grefve Anckarhjerta rörde läpparna och försökte tala, men lyckades blott frambringa meningslösa ljud.

Han gaf ett tecken åt Silfverhorn, att han önskade skrifva.

Men det var för sent.



I samma ögonblick greps han af en ny darrning, ännu våldsammare än den föregående, och ett par minuter därefter var han ett lik.

Gamle Larsson, som sakta öppnat dörren stod och betraktade gruppen, under det tårarna tillrade utför hans skrynkliga kinder. Han korsade sig och bad en tyst bön.

Silfverhorn kastade ännu en blick på Adelhjelm och Hermine — en blick af på samma gång häpnad och fasa.

Ty han misstog sig icke — han hade tydligt hört, att de båda gåfvo ifrån sig en suck af lättnad.

Arkiatern böjde sig ned öfver den döde, lade örat intill hans hjärta och lyssnade, förde en fickspegel till hans läppar och betraktade densamma. Därefter slöt han den afsomnade grefve Anckarhertas ögonlock och yttrade i ett tonfall, som denna gång icke var löjligt:

— Min konst lika litet som någon annans förmår nu uträtta mera. Den ädle grefve Anckarhjerta är död. Hvile han i frid . . . *requiescat in pace!*



14.

Hvad man talade om.

Det vore synd att säga, att samtalsämnen tröto i Stockholm under den period, som vi nu tagit oss för att skildra.

De öfverflödade — de tycktes nästan skakade ur ett ymnighetsborn.

Då liksom alltid spelade naturligtvis politiken första fiolen i de skvallerkonserter, som höllos i rikemans salonger och fattigmans stugor, på krogarna och kaffehusen, i gränderna, på gatorna och torgen.

Gustaf III:s beständiga krigsplaner hade hittills egentligen blott varit en favoritidé hos »tjusarkungen», ett medel att kringstråla honom med samma segerglans, som lyste öfver hans store föregångare, de tre Karlarna och hans fräjdade namne, Gustaf II Adolf. Det var en lystnad, hvars retelse icke mindre stegrades af hvälfningarna utomkring i hela Europa — förebuden till franska revolutionen döko just nu upp vid den politiska synranden — än af fåfänga och äregirighet.

Därutinnan voro alla tänkande svenskar, hvilka stånd eller villkor de än tillhörde, någorlunda öfverens.

Men efter 1786 års riksdag, som å konungens sida ej varit något annat en än misslyckad finansoperation och

å ständernas ett högljudt uttaladt misstroendevotum, och då den förtviflade Gustaf trodde sig hafva förlorat sitt folks kärlek, blefvo dessa krigsplaner snart sagdt en nödvändighet.

Och huru var väl annat möjligt? Om adeln finge råda, och det ville den så innerligt gärna, då borde folket hädanefter anses som både konungens och det nya förfaringssättets hemliga fiende. Mången ansåg utsiktterna hotande, men trodde fäderneslandets goda genius vaka öfver oss i skapnad af den älskvärdaste och snillrikaste bland alla våra konungar, hvilken man hoppades skulle vara nog förslagen att tillbakahålla åtminstone Rysslands äregirighet.

I den utrikes politiken hade för öfrigt en allmän brytning inträdt. Man debatterade lifligt konungens allra senaste »fransyska visit», talade om huru han, fast oafsiktligt, på alla sätt råkat stöta sig med drottning Marie-Antoinette, hon, som i stället för sin säflige gemål, bestämde »hvar skåpet skulle stå».

Den högdragna, af en ända till löjlighet moralisk moder uppfostrade österrikiskan hade fått höra allt hvad som glunkades om den svenske konungens egendomliga seder, och dessutom bemötte Gustaf henne alltför familjärt. Vi skola anföra några enskildheter, hämtade ur franska, först i en senare tid tryckta anteckningar och memoarer från denna period.

Då Gustaf en gång tog sig friheten att objuden infinna sig till middag hos Marie-Antoinette betraktade hon naturligtvis detta som en framfusighet och gaf honom i fin form en tillrättavisning, som han, den öfverträfflige skådespelaren, dock ej låtsade sig förstå.

En annan gång då drottningen i hela hofvets närvaro gaf konsert för honom på Bellevue* och med sed-

* Ett af Ludvig XV:s älskarinna, markisinnan de Pompadour, på höjden mellan Meudon och S:t. Cloud uppbyggt lustslott.

vanlig artighet frågade honom hvad han tyckte om dylika nöjen, svarade han med öfverraskande obetänksamhet:

— Jag tycker inte om kammarmusik.

Sedan drottningen därefter sjungit en duett med madame La Roche-Lambert, en ung sångerska med ovanligt härlig röst och högt uppdrifven smak, var det någon som för konungen upprepade samma fråga.

Han svarade då:

— Madame La Roche-Lambert har gjort att jag funnit aftonen ganska angenäm.

Då någon slutligen ville veta, hvad han tänkte om drottningens röst, replikerade han, som eljest var den förkroppsligade artigheten:

— Hon sjunger rätt bra för att vara drottning.

Vid ett annat tillfälle nekade drottningen att dansa.

— Jag är för gammal, sade hon med ett behagsjukt småleende.

I ett anfall af olycklig skämtsamhet frågade Gustaf henne då:

— Tyckte ni således om att dansa i er ungdom, ers majestät?

Marie-Antoinette missförstod det illa valda skämtet.

Konungen blef henne kort sagdt olidlig, och hon gjorde honom sedermera ofta till en skottafla för sina giftiga sarkasmer och stickord.

Men alla dessa små kammaruppträden synas ej hafva utöfvat något inflytande på affärernas gång i det stora hela. Sverige fortfor att vara förnämsta föremålet för den franska politiken i nordén — ännu så länge.

Vi fingo till skänks en liten ö i Vestindien.

Det var Saint Barthélemy. För en yngre generation, som i sina läroböcker kanske ej inhemtat denna upplysning, vilja vi meddela några upplysningar om det nya förvärfvet.

Saint-Barthélemy är en af de små Antillerna, 21 kvadratmeter i omfång med ungefär 3,000 invånare, hvaraf två tredjedelar negrer, som äro befriade från slafveriet sedan år 1847. Den bergiga ön, hvars högsta punkt är 306 meter saknar skog och källor, hvadan vattnet måste uppsamlas i cisterner. Den har emellertid ett hälsosamt klimat och frambringar socker, bomull, kakao, maniok, tobak etc. etc. Hufvudstaden heter *Gustavia* efter Gustaf III, och har ungefär ett tusen innevånare. Ön upptäcktes i början af 1500-talet och började 1648 koloniserar af Frankrike — dock utan synnerlig framgång. På något sätt ville man göra sig af med ön och fann det vara en god idé att förära den åt Sverige. På kortare tid än hundra år hade äfven Sverige hunnit tröttna på sin »utrikiska besittning». Nöjet blef för dyrbart i längden, och år 1887 i augusti gick presenten tillbaka, mot kontanter förstås, till Frankrike.

Nu är det ej mera den blågula flaggan, utan trikoloren som svajar från *Gustavia*.

Sorgens beklagande undanbedes.

Vi ha sannerligen nog med att sköta oss själfva, så länge det går.

Vi återtaga tråden af vår berättelse.

Eggad af det svenska sändebudet von Heidenstam i förening med engelska och preussiska ambassadörerna utfärdade Höga Porten en krigsförklaring mot Ryssland och inspärrade ryska ministern i Konstantinopel, Bulgakov, i »De Sju Tornen».

Under tiden hade konungen — om man får sätta tro till hans egna uppgifter sedermera — efter hand inhämtat de betänkligaste underrättelser om öfverste Jacob Magnus von Sprengportens stämplingar. Sedan denne funnit för sina syften ändamålsenligt att lämna sina i Sverige innehafda tjänster och söka befordran hos vår arffiende Ryssland, där han mottogs med uppräckta händer

samt genast befordrades till generalmajor och kejsarinnans kammarherre, ingaf han förslag till ny regeringsform för Finland efter nederländskt mönster.

För att genomdrifva densamma anhöll han därjämte om två millioner rubel till inrättande af en bank i Finland. Förslaget vann bifall, men kejsarinnans resa till Krim i sällskap med sin älskare, den forne gardisten, numera fursten Potjemkin, och kriget med Turkiet, som strax därefter bröt ut, vållade beständiga uppskof i anordningarna för dess verkställighet.

Nyheten om turkiska krigets utbrott träffade Gustaf under en teaterföreställning på Drottningholm. Midt i natten skyndade han till Haga och höll där en konferens, i hvilken man påstår att krigsplanen uppgjordes. Omedelbart därefter arbetade konungen på att skaffa sig bundsförvandter i Höga Porten, Danmark och Österrike etc. etc.

Till den danske grefve Bernstorff yttrade han vid ett tillfälle:

— Jag blir slutligen tvungen att föra krig utom mitt rike för att bibehålla freden därinom.

I Köpenhamn misslyckades han emellertid fullständigt. Han gjorde ett eklatant fiasko, ehuru han i egen hög person omakade sig med att resa dit. Vid flere tillfällen väckte han rent af löje, något som är ännu värre än det svåraste nederlag, vare sig det gäller krig eller fred.

Våra ministrar både i Konstantinopel och London skickade emellertid ganska tillfredsställande underrättelser med hopp om pänningeunderstöd från dessa två makter, Sändebudet i Petersburg, friherre von Nocken, talade knappsast om annat än Katarinas oförsiktighet att draga alla sina trupper mot Svarta Hafvet, hvarigenom både hufvudstaden och Östersjöprovinserna blottades på annat försvaret än de till antalet obetydliga garnisoner, som funnos i fästningarna.

Nu eller aldrig var således ögonblicket inne, då de länge närda krigsplanerna syntes böra gå i fullbordan. Gustaf fattade äfven raskt sitt beslut att, om möjligt, så snart våren gjort sitt inträde, med hela sin styrka både till lands och till sjös anfalla »det heliga Ryssland» i själfva hjärtat af dess makt.

Allt nog — kriget tog efter många om och men sin början både till lands och till sjös. I Petersburg blef man, enligt hvad en fransk memoarförfattare skrifer, så uppskrämd då man fått veta Gustafs ankomst med sin armé till Finland, att man beredde sig att med arkiverna och banken draga sig tillbaka till Moskva.

Om svenska hären varit i stånd att genast aftåga, så hade den träffat både Wiborg och Fredrikshamn utan försvar.

I Petersburg, där man hittills endast varit van att höra *Te Deum* sjungas öfver segrar, som vunnits långt borta i andra världsdelar, var man ingenting mindre än beredd på ett anfall på denna sida. Flera regementen, som ryckts ur drabbningarna med turkarna, återkallades hem från den tidens Moldau, nu en del af Rumänien.

De härjande svärmarna af kosacker, kalmucker och andra det nordliga Asiens horder erhöilo befallning att med stormande skyndsamhet bryta upp till Finland. Det Preobrasjenskiska gardet*, som eljest var afsedt uteslutande till det inre slottets bevakning, måste äfven tåga med dem. Själftva senatens dragoner, som annars förde omkring ukaserna i landskapen och utgjorde ett slags ridande polis, skulle, äfven de, arma satar, ut och strida mot svenskarna.

* En närmare upplysning om denna historiska, ännu i dag bestående trupp torde kanske intressera läsaren. — I närheten af Moskwa ligger en by, *Preobrasjenskoje*, där tzar Peter den förste excercerade de af hans lekkamrater bildade kompanierna. Detta var ursprungliga upphofvet till det första ryska gardesregementet.

Öfver dessa, i en hast sammanrafsade trupper, förde general Mussin Pusjin befälet. Jämte honom uppeldade den sedermera blifvande käjsaren, storfurst Paul, i egen person krigshären med sin närvaro.

Tillfället syntes följaktligen gynnsamt att godtgöra åttio långa års missöden, att lyfta Sverige till dess forna rangplats bland Europas stater, att återförvisa Ryssland till samma punkt i makt som i bildning, *men* — svenska hären, som låg vid Helsingfors, var missnöjd. Den saknade proviant, beklädnad, groft artilleri och hästar. Konungen, sina gamla vanor trogen, ville hälst vara omömgifven af unga officerare (naturligtvis *unga!*) och stötte därigenom det högre befälet för hufvudet.

Han satt till häst i sidenpantalonger, kyller och en stor värja, som skulle likna Karl XII:s, och man sjöng på själfva krigsteatern en visa, full af smålek mot konungen och hvori det bland annat hette:

Kyller, pantalonger, skor:

Pirum.

Är hans klädedräkt min bror:

Cum colleri collera etc. *

— — — — —

Gustaf Adolfs kyller, ack!

Pirum.

Med *vår* Gustafs röda klack:

Cum colleri etc. *

Och efter narrspelet kom *Anjala-förbundet!* — — —

Detta var en sammanträngd repetitionskurs i Sveriges historia under en upprörd och i många afseenden högst intressant period. Vi ansågo oss hafva fullgoda skäl att rycka in densamma, dels därför att den i denna form ej återfinnes i de vanliga historiska läroböckerna, dels emedan

* Se: »Handlingar rörande Sveriges äldre, nyare och nyaste historia samt historiska personer.»

den passar inom ramen för vår historia, och dels af det skälet att vi i vår kapitelrubrik lofvade redogörelse för åtminstone en del af hvad man vid denna tidpunkt talade om i Sveriges hufvudstad.

Men det var icke endast saker och ting af denna offentliga vikt som utgjorde stoff för samtalsämnen.

Grefve Anckarhjertas plötsliga frånfälle väckte både liflig sensation och innerligt deltagande. Detta ej blott i de högre samhällslagren, utan äfven — och detta kanske icke minst — i de djupa lederna. Den gamle ädlingen hade nämligen idkat en storartad välgörenhet, och dennas värde minskades ingalunda däraf att den aldrig försiggått braskande med stora ord och åthäfvor, utan alltjämt under slöjan af den strängaste hemlighetsfullhet.

Liksom alla andra slöjor hade emellertid äfven denna en flik, som kunde lyftas, och efter grefvens död kom mången god gärning i dagen, som förut varit höljd i mörker.

Ståndsbröderna sörjde grefve Anckarhjerta såsom en sannskyldig representant för den högaristokrati, som alltmera höll på att dö ut och af hvilken exempelvis en grefve Axel von Fersen jämte ett ringa fåtal andra utgjorde en så förträfflig, att nu icke säga oöfverträfflig typ.

Men allt detta förbleknade gent emot den oerhörda »skandal», som på visst sätt stod i samband med det greffliga dödsfallet. Det tusentungade ryktet berättade i alla upptänkliga tonarter att förlofning ingåtts mellan Adelhjelm, den illa kände rucklaren och kvinnöhjartefridstöraren, samt dygdädla fröken-grefvinnan Hermine Constance Adelaïde von Anckarhjerta.

Det egentliga småfolket kände naturligtvis blott i undantagsfall de storas familjeangelägenheter.

Men inom hufvudstadens högre och lägre aristokrati debatterade man så mycket lifligare denna vidunderliga nyhet, som kom likt en blix från klar himmel. Nog

fanns det mera än en som iakttagit eller åtminstone trott sig iakttaga den kallsinninghet som präglade Axel Anton von Silfverhorns uppträdande gentemot den sköna Hermine von Anckarhjerta, den svenska högadelns madonna. Men det ansågs lika säkert som ett af Euklides' axim, att dessa båda en gång skulle sammanlänka sina öden för lifvet och träda i brudstol.

Något godt medförde emellertid denna oförmodade händelse. De som gått och suckat i tysthet för den tjusande fröken, togo nu sitt förnuft till fånga, och de som pinats af svartsjuka mot Silfverhorn kände sig till sist grundligt botade.

Ja, en och annan smäktande ädling förnam i sin okunnighet till och med en viss skadeglädje vid tanken på den fruktade rivalens förödmjukande.

Bland dem, som allra först finga höra den uppseendeväckande nyheten voro de båda systrarna Doris och Elmira. Under sin lastbara lefnad kommo de i ständig beröring med den tidens *jeunesse dorée* och voro följaktligen nästan alltid invigda i den förnäma världens skvallerhistorier. Vi antydde i början af denna berättelse att den förstnämnda af dessa vilseförda hyste en öm låga för den vackra och ridderlige friherren. Vi bevittnade hennes ångest under det stormiga uppträdet på kaffehuset. Och läsaren torde äfven hafva förstått att Silfverhorn sväfvade i djupaste okunnighet om de varma känslor, som han ingifvit glädjeflickan.

Då historien om Adelhjelm och Hermine von Anckarhjertas förlofning nådde hennes öron drog hon en djup suck. Och hennes vackra, af nattvak och orgier likväl något fördunklade ögon, strålade af fröjd.

Stackars Doris!

Hvad båtade väl dig denna tilldragelse? Af hvilken anledning kunde den bereda din glädje? Han, som du älskade, var för alltid förlorad för dig, äfven om han

någonsin kunnat blifva din. Hans hjärta klappade i takt med ett som aldrig dukat under för frestelser och last. Han älskade en mö, hvars själ var obefläckad af smutsiga lidelser, hvars eldigaste smekningar sparades till brudsängen och som aldrig torgförts åt den högstbjudande.

Och denna flicka var Lydia, din egen syster! Hon, som i nattens tysta stunder grät öfver er båda och anropade den himmelska kärleken om er räddning ur syndens dy!

Inom åtskilliga hufvudstadskretsar väckte den oväntade nyheten en rent af glad öfverraskning, som visserligen icke var att undra på.

De i så hög grad belättna utgjordes af en del köpmän och handverkare, som hade ansenliga belopp att fordra af den slösande grefven. Nu behöfde de ej längre nöja sig med chimäriska löften, då Adelhjelm var vid godt lynne, eller med hotelser om kroppslig tillrättavining, då gallfebern blef honom öfvermäktig.

Ty Hermine von Ankarhjärta var ju en af Sveriges rikaste arftagarinnor, och från och med den dag, då hon gick i brudstol skulle en obegränsad kredit stå öppen för hennes make. De hedervärda borgersmännen gnuggade sina händer och logo i mjugg, ty med sin känedom om Adelhjelms yppiga lefnadsvanor togo de för gifvet att han hädanefter skulle föra ett furstligt hus och — hvad ännu bättre var — utan prut betala hvad det kostade.

Mången gång skulle de ha velat inbura den förnäme herrn på »Gillstu'n», där så många bättre individer än han måste sona obevekliga björnars vrede. Men de hade icke vågat. En man sådan som Adelhjelm var icke god att tas med, och hvem kunde väl veta hvilket sattyg han förmådde hitta på sedan han väl sluppit ut.

Försiktighet är en dygd — allra hälst när det gäller lif och lemmar.

I de högförnåma kretsar, som den tillämnade förbindelsen väl närmast berörde, skakade man betänksamt på hufvudet. Visserligen kunde partiet ej kallas en *mesalliance* i ordets vedertagna bemärkelse — långt därifrån. Ty Adelhjelm var af minst lika gammal och god härstamning som Hermine von Anckarhjerta.

Men man rynkade i alla fall på näsan. Gamla utlevade hofmän sade utan omskrifning:

— Fy tusan! Det var det ruskigaste jag hört på långa tider.

Och lika gamla och högförnåma damer, som länge sedan förgätit ungdomens ystra snedsprång togo sig en pris snus eller förde luktfliaskan till näsan, i det de lakoniskt, men vältaligt, utbrusto:

— *Fi donc!*

Det skulle naturligtvis låta bättre på franska.

* * *

Vi behöfva väl knappast påpeka, hvilken bland de många, som tog djupaste intrycket så väl af den gode gamle grefvens bortgång, som af den oväntade familjetilldragelse, hvilken därmed stod i samband.

Läsaren har säkerligen redan gissat att denne någon var friherre Axel Anton von Silfverhorn.

Sedan han varit vittne till den sorgliga dödsscenen med dess olikartade episoder begaf han sig hem till sitt hus uppe på norr. Betjänten, som afvaktat hans återkomst, brann af en lätt förklarlig nyfikenhet, men efter en blick på husbondens förstörda anletsdrag afhöll han sig från att göra några frågor.

Silfverhorn drog sig genast tillbaka till sitt rum, där han snarare dignade ned än satte sig i en fåtölj, och försjönk i djupa tankar. Han kände att sömnen utan misskund hade flytt från hans trötta ögon, och han beslöt därför sitta uppe.

De förnimmelser som uppfyllde hans inre vore af en synnerligen blandad natur, så blandad till och med, att han knappt visste hvar han skulle finna en utgångspunkt för sina mångskiftande tankar. Han för-



mådde icke, såsom uttrycket lyder, taga hvarje sak för sig. Och det var ej håller att undra på.

Allt hvad som under denna korta dag inträffat — skulle han betrakta det som ett olycksöde eller som en öfver förväntan lycklig slump, för att nu icke säga ett försynens huldrika rådslag? Han sörjde uppriktigt sin

faderlige vän, hvilkens ädla skaplygne han städse, allt ifrån sin spädaste barndom, vördad och beundrad. Men så uppställde sig en annan synpunkt, visserligen en ganska själfvisk synpunkt, men som likväl måste tagas i betraktande, då ju omständigheterna gjort densamma oundviklig.

Genom grefve Anckarhertas plötsliga bortgång bort-sopades ett af de väsentligaste hinder som stått i vägen för Axel Anton von Silfverhorns lycka.

Så länge den gamle högaristokraten lefde hade Silfverhorn på visst sätt icke varit sin egen herre i de angelägenheter som närmast kunde sägas röra hans hjärta. Äktenskapet med Hermine hade ju betraktats såsom något själfklart, nästan såsom ett fullbordadt faktum, hvilket endast behöfde den kyrkliga välsignelsen för att gälla såsom otryggligt.

Men nu behöfde Silfverhorn ej mera hysa några hänsyn. Den dels instinktlika, dels på skarp iakttagelseförmåga grundade motvilja mot Hermine, hvilken han småningom fattat — denna för hela världen så oförklarliga antipati hölls icke vidare inom konvensansens och ståndsfördomarnes järnhårda fjättrar. Att den unge friherren ej långt tidigare förklarar sig och gjort slut på ett olidligt förhållande, detta berodde endast på medvetenheten om den bedröfvelse, som han därigenom skulle tillskynda sin vän och tillämnade svärfader.

Och nu var han död, denne gamle vän, oåterkalleligen hädangången till ett land som ligger långt fjärran från mänsklighetens småsinta omsorger och beräkningar.

Samtidigt med att han tänkte på i huru hög grad hans egna framtidsutsikter med ett enda slag förändrats stod äfven Lydias, den älskade kvinnans, bild inför hans själ. Nu skulle framtiden komma att ligga ljus och klar äfven för henne, den änglarena. Aldrig skulle hon hädanefter på hans panna skåda de moln som stundom flyktigt

förmörkat densamma och hvilka ej ens hennes kärleksfulla blick, hennes ljuftva småleenden och oskuldsfulla kyssar mäktat skingra.

Nu skulle han trotsa det giftiga förtalet, de fariseiska axelryckningarna, de hånfulla ögonkasterna från harmsna ståndsbroder och afundsjuka ståndssystrar.

Hvad brydde honom all världen och dess flärd, om endast Lydia blefve hans, hans egen maka för hela lifstiden.

Och hon *skulle* bli hans.

Därpå hade han för länge sedan svurit sin riddersmannaned, som han i detta ögonblick högtidligt förnyade.

Lydia Blanck skulle blifva hans lagvigda maka inför Gud och hela världen, om också...

Om också?

Axel Anton von Silfverhorns tankegång tog i detta ögonblick en besynnerlig riktning som mot hans vilja aflockade honom ett flyktigt småleende.

Tänk om intrigerna skulle drifva sitt lömska spel ända dithän, att hvarje präst i Stockholm »hade förhinder» då de unga tu skulle träda inför altaret.

Så underligt det än månne tyckas hade sådana motigheter likväl inträffat, tack vare klingande öfvertalning. Det lutherska prästerskapet var då liksom nu känt för att icke förakta, utan snarare tillbedja den snöda mammon.

— Nå ja, tänkte Silfverhorn, i nödfall måste vi väl göra en liten resa till Vaxholm och låta viga oss... Visserligen stinker prästen mer än tillbörligt af finkel, men ceremonien är lyckligtvis tämligen snart undan-gjord.

Till förklaring af denna monolog böra vi påpeka att det lilla, för sin strömning och sina artillerister fräjdade samhället i de dagar, då vår historia spelar, hade ett prästerligt original vid namn Envallson, särdeles framstående i Bacchi altartjänst, dessutom vitterlekare.

Det var denna värdige ärans man, som gjorde sig förtjänt af den tvetydiga berömmelsen att till »ärans och hjältarnes språk» öfverflytta en fransk dramatisk produkt, på svenska kallad »Messalina», en ytterst liderlig produkt, som ett par gånger under vårt århundrade blifvit tryckt i smyg och som fortfarande betingar höga pris på bokauktionerna.

Tankegången förde Axel Anton von Silfverhorn till nämnda »Messalina», och då han hunnit så långt i sina grubblerier spratt han till. Han erinrade sig nämligen med ens Lydias båda systrar, dessa sköna varelser, som ett olyckligt öde eller ett för varmblodigt temperament kastat hejdlöst i den fala lastens armar.

Mera än en gång, särskildt efter det redan skildrade besöket i spelhelvetet vid Trumpetarebacken, hade dessa två dykt upp för hans minne. Han hade erfarit en känsla af blandad sorg och leda. Tanken på dem var omöjlig att helt och hållet förjaga.

Det finnes ännu i dag ett betecknande uttryck, som lyder »gifta sig med hela familjen». Och mången är det som haft skäl att beklaga sig öfver dess tillämpning i verkligheten. Mången har med en djup suck måst foga sig i en gnatig svärmoders tyranni, sett sitt hus belamradt med snarstuckna svägerskor, ogenerade svågrar och »släkt till släkten».

Man har tyckt det var »synd om stackaren» och det kanske med rätta — särskildt då man varit nog lycklig att själf förskonas från dylika obehag.

Men Axel Anton von Silfverhorn stod — något som läsaren tvifvelsutän måste medgifva — inför en annan och och vida mera tröstlös framtidsutsikt.

Två notoriska kurtisaner som svägerskor!

Äfven om detta bedröfliga förhållande icke vore bekant för hela världen, så kände Silfverhorn llkväl med djup grämelse det bittert förödmjukande däri.

Och hvad som icke var känt skulle tvifvelsutän blifva mer än tillräckligt utkolporteradt i tidens fullbordan, det vill säga efter Lydias och Axel Antons giftermål. Ej skulle det yppas brist på lågsinta, om äfven högadliga individer, som ifrigt komma att syssla med forskningar i Lydias föregående historia. Och dessa grundliga forskningar skulle naturligtvis yppa åtskilligt som hälst borde begrafvits i glömskans djup.

Dessa tankar och ett flertal andra sysselsatte Axel Anton von Silfverhorn ända till långt fram på morgonen då vårsolen började sila sig in genom gardinspringorna. Sömmen var fortfarande bannlyst från hans genomvakade, blodsprängda ögon.

Sedan han en half timme vandrat fram och tillbaka i rummet, allt under det skiftande känslor stridde om herraväldet i hans inre, steg han in i sitt bredvid liggende laboratorium, en tillflyktsort som han gärna uppsökte och som dagligen bar vittne om hans naturvetenskapliga flit.

På en af hyllorna tog han en liten flaska med tätt åtslutande glaspropp.

— Det var väl märkvärdigt om ej håller detta skulle hjälpa! mumlade han . . . Emellertid skall ingen kunna säga, att jag missbrukar de medel, som jag har till mitt förfogande.

Och han tillade:

— Nu skall det visa sig om jag verkligen är så pass skicklig kemist som jag ibland, kanske förmädet nog, inbillar mig vara. Då jag inte har någon annan att experimentera på, får jag väl i nödfall experimentera på mig själf.

Han vägde upp en kvantitet hvitt pulver som enligt nutida beräkning skulle hafva motsvarat halftannat gram, hällde det i ett glas vatten och drack detta i botten. Därefter ställde han stegen in i sitt sofrum, och tre kvarts

timma senare hade sömnens gudom äntligen förbarmat sig öfver honom.

Pulvret var nämligen *sulfonal*, på mera vetenskapligt språk: *dietylsulfondimetylmetan*.

Som kemist var Axel Anton von Silfverhorn onekligen långt före sin tid.



15.

Falska dukater och äkta madeira.

Det är så många personer, som handla och uppträda i denna berättelse att vi nödvändigtvis en och annan gång för längre tid måste lämna någon af dem ur sikte.

Till dessa många hör äfven greve Louis de Montagne, den franske bankiren. Efter en rundlig mellantid uppsöka vi honom nu en vårförmiddag, två dagar efter den, som bevittnat hans nordiska ståndsbroders, greve von Anckarhjärtas plötsliga frånfalle.

Grefve de Montagne satt lutad öfver sitt arbetsbord, och vid första påseendet skulle man att döma af det spända uttrycket i hans ansikte kunna ha trott att han ägnade sig åt en särdeles intressant sysselsättning. Denna tro jäfvades ej håller af den ganska aktningsbjudande guldhög, som låg uppstaplad framför honom.

Emellertid skulle den uppmärksamme iakttagaren i grefvens ögon hafva saknat det lysande skimmer, som kännetecknar den fullfjädrade Harpagon, sådan han framstälts exempelvis af en Knut Almlöf, andra berömda svenska och utländska konstnärer att förtiga.

Grefve Louis de Montagne *räknade* nämligen icke allt detta guld. Han undersökte det med pröfvande blickar.

Småningom hade han sorterat den ädla metallen i två högar, den ena betydligt mindre än andra. Denna mindre hög genomgick han ännu en gång, vägde hvarje myntstycke i handen, höll det mot dagern, lät det klinga mot den blankpolerade bordskifvan.

Det skulle hafva fordrats ett mycket vandt öra för att upptäcka något egendomligt i denna klang. Egendommeligheten framträdde först vid en jämförelse — men då framträdde den äfven så mycket mera osökt och slående, till och med för en icke sakkunnig. Man behöfde sannerligen icke hafva genomgått en kurs vid Kongl. Myntverket för att konstatera att mynten i den mindre högen voro *falska*.

Alla dessa mynt voro eller, rättare sagdt, skulle föreställa Gustaf III:s dukater. Med sin yttre glans och inre ohållbarhet liknade de på visst sätt den monark, hvilkens bild prydde deras ena sida.

Sedan den greffige bankiren slutat sin sysselsättning reste han sig och började vandra fram och tillbaka. Hans min röjde ingen förargelse. Det tycktes nästan som om ett ironiskt leende hade krusat hans mungipor, då han höll följande monolog:

— Sextiofyra dukater att föra in på vinst- och förlustkontot... Nå ja, nog kan jag bära förlusten... Det finns kanske andra som drabbas svårare än jag, och i det fallet...

I detta samtal med sig själf häjdades han vid ljudet af snabba steg utanför dörren. Denna öppnades omedelbart därefter. Betjänten visade sig och anmälde med en bugning:

— Kommerserådet Tottie...

— Bed herr kommerserådet vara så god och stiga in, sade grefven.

Och han fortsatte inom sig:

— Måhända en som råkat i samma fördömelse? Omöjligt är det inte.

Den strax därefter inträdande finansieren, hvilkens namn för öfrigt tillhörde de mest välkända i hela Europa, var en präktig typ för den tidens penningararistokrati. Allt det värdiga i hans ansiktslinier hade emellertid nu gifvit vika för ett uttryck af den oförställdaste häpnad, ja, bestörtning.

Han andades tungt, formligen flåsade, och hade tungt dignat ned på en stol, innan grefve Louis de Montagne ens hunnit bjuda honom taga plats.

I det han torkade sin svettdrypande panna med silkesnäsduken råkade hans oroliga blickar förirra sig bort till det bord, som grefven nyss lämnat. Han lyfte ögonen mot denne och stammade nästan med ett slags tillfredsställelse:

— Skulle kanske ni också, herr grefve...

— ... blifvit huggnad med falska dukater, menar ni väl, herr kommerseråd? Ja, det äger nog sin riktighet. Kommerserådet hämtade andan några sekunder.

Därefter frågade han:

— Den stora högen eller den lilla?

— Den lilla, gud ske lof, svarade grefven och slog sig ned på en stol.

— Ni kan prisa er lycklig, min bästa herr grefve... Det finns andra som inte sluppit undan för så godt pris.

— Skulle ni möjligen ha råkat ut för en ändå värre malheur?

— Värre? Jo, det vill jag lofva!... Åh herre gud!

— Nå, nå, bästa herr kommerseråd! Tag inte så förskräckligt illa vid er!

Den olycklige finansmannen kastade på sin förnäme yrkesbroder en blick af så omotståndligt komisk bedröfvelse, att grefve Louis de Montagne med knapp nöd förmodade undertrycka ett sarkastiskt småleende.

— Det är ingen konst för er att ge goda råd, herr grefve, stönade kommerserådet Tottie... Ni har icke som en annan fattig stackare förlorat...

— Fattig stackare!... Det är kanske ändå litet väl mycket sagdt, eller hur? afbröt grefven.

Han tänkte på den världsbekanta firman Tottie & Arfwidssons efter den tidens förhållanden kolossala rikedom.

— Fattig eller ej... En förlust på fem tusen dukater svider likväl i skinnet, genmålde den andre, i det han gaf ifrån sig en smärtsam suck.

— Fem tusen?... Nå ja, då erkänner jag villigt att saken ställer sig något annorlunda, utlät sig grefven.

Och han hade rätt. Fem tusen dukater representerade en mycket stor summa i dessa dagar, då riksgäldsettan hade ungefär samma köpekraft som den efterfikade tian i tjugonde århundradet.

— Ni skulle kanske behöfva en tröstebägare, herr kommerseråd? föreslog grefve de Montagne... Jag har nyligen fått hem en sändning ypperlig malvasier direkt från huset Relámpago y Hijos, Funchal, Madeira.

Då många af våra läsare måhända sväfva i okunnighet om hvad som förstås med »malvasier» torde möjligen en kortfattad förklaring i detta sammanhang vara på sin plats.

Den portugisiska ön Madeiras finaste vin är *malvasier*, på engelska kallad *malmsey*. Det är ett lätt, eldigt och balsamiskt likörvin, som växer endast på ett helt inskränkt område vid öns sydkust. Det beböfver minst ett halft dussin år för att hinna till fullständig mognad. De bästa sorterna af denna oförlikneligt härliga drufsaff komma aldrig i handeln, af det enkla skälet att de tillhöra kungliga familjen i Portugal.

Vi kunna i förbigående nämna att intet vin på jorden blir i så stor omfattning förfalskad och efterjordt som madeiravinet i allmänhet. Man ersätter det med de forskurna vinerna från Sydkanariska öarna, Azorerna, Kaplandet och Spanien. I Frankrike — särskildt i Marseille och Cette — i Magdeburg och Hamburg m. fl. städer bedrifver man med dem den afgjordaste svindel, i det man förarbetar gamla viner, äfvensom fruktvin, med nötskalsextrakt, honung etc. och utgifver dessa soppor för äkta madeira, som godtroget köpes och förtäres af en fåkunnig allmänhet, den där åtminstone hvad Sverige beträffar lika gärna kunde hålla sig till »landets egna hvita vin», det hederliga eldvattnet.

Efter denna korta utvikning återgå vi till våra båda finansierer.

— Tack, min bästa herr grefve, det är inga tider att säga nej, svarade kommerserådet Tottie. I synnerhet som jag sedan länge känner till er goda vinkännedom och era säkra förbindelser.

Och han tillade med en viss galghumor:

— Efter så mycken falskhet skall det smaka skönt att pröfva på något äkta.

— Ah, ni smickrar mig med ert förtroende, sade grefven med en bugning.

Han ringde därefter på klockan och betjanten hörsammade genast kallelsen.

Efter några minuter återvände denne med en ciselerad silfverbricka, på hvilken stodo två böhmiska kristallglas och en slipad karaff. Det härliga drufblodet skimrade som gammalt guld i vårsolens milda strålar, som trängde in genom fönstret.

Sedan tjänaren aflägsnat sig, gnolade grefve Louis de Montagne med behaglig röst ett par rader af sitt hemlands gamla dryckesvisa:

*Remplis ton verre vide,
Vide ton verre plein! . . . **

Därefter yttrade han i allvarligare tonfall, sedan de låtit glasen klinga mot hvarandra och kommerserådet smackat af välbehag:

— *Eh bien!* Nu, då vi sitta så här i godan ro, skulle ni kanske vilja meddela mig de närmare enskildheterna?

— De närmare enskildheterna äro snart berättade . . . Linderoth, min gamle hufvudkassör och trotjänare lämnade mig i dag inne på mitt enskilda kontor en påse dukater, med ett innehåll, som skulle motsvara samma belopp i riksgäldssedlar.

— Nå, vidare?

— Jag räknade igenom summan ännu en gång, endast för formens skull, begriper ni väl, och staplade upp dukaterna i rullar med tjugufem i hvardera . . . Välan, med mitt tämligen uppöfvade hörselsinne trodde jag mig snart märka att allt inte var så som det borde vara. Jag lät ett mynt falla mot stenplattan framför kakelugnen

*

*Fyll i ditt glas, det tomma,
drick ur ditt fyllda glas!*

och den dofva klang eller rättare sagdt smäll jag hörde, var inte guldets... Jag tog några gulingar på måfå ur högen och profvade dem med min fällknif och kom till det slutliga resultatet att jag blifvit skamligt lurad... Lurad på hela fem tusen dukater, åh, du milde!

Den bedröfvade penningfursten förde glaset ännu en gång till sina läppar, ty rösten stockades i halsen och han förmådde icke fortsätta sin sorgliga redogörelse.

Grefven satt en minut försjunken i tankar och yttrade sedan:

— Allt detta är nog godt och väl, bästa herr kommerseråd, men precis lika mycket vet jag: att dessa dukater äro falska, det lider ej det ringaste tvifvel. Själf har jag ju gjort samma upptäckt, om också ej med lika ledsamt resultat som ni. Det viktigaste återstår emellertid ännu att veta: Hvilken är förfalskaren eller, för att följa händelserna i deras gång, hvilken är utprånglaren af de eftergjorda guldmynten?

— Ni säger något, herr grefve, svarade kommerserådet med en suck.

— Är inte det hela en komplott? Och skulle inte er gamla hufvudkassör och »trotjänare», som ni kallar honom, kunna vara inblandad däri?

Kommerserådet reste sig från stolen med en åtbörd af liffig harm.

Kinderna blossade och hans ögon sprutade eld.

Det var liksom om man skulle slungat honom en blodig förolämpning i ansiktet, och han knöt ofrivilligt sina knubbiga händer.

— Nej, herr grefve! utbrast han med det starkaste eftertryck. Låt mig slippa att höra ännu en sådan miss-tanke uttalas mot min gamle vän och barndomskamrat, som längesedan skulle ha varit medlem af firman, såvida ej hans blygsamhet hindrat honom att mottaga en dylik utmärkelse...

— Nå, nå, sade grefve de Montagne i blidkande tonfall . . . Hos oss penningkarlar sitter förtroendet ganska löst, och därför är det ju inte så underligt om jag . . .

Kommerserådet afbröt med en häftighet, som han ej gjorde sig mödan att tygla, utan gaf ännu mera ohäjdadt lopp:

— *Mitt* förtroende till den gamle hedersmaunen Linderoth sitter *inte* löst! . . . Tillåt mig betona detta en gång för alla, herr grefve . . . Jag har knappast sett en i alla hänseenden mera gedigen och felfri människa än han . . . Jag går inte för långt, då jag påstår att han saknar alla fel utom ett . . .

— Och det felet skulle vara? frågade den greflige bankiren lifligt.

Kommerserådet drog ännu en djup suck, innan han svarade, och då detta svar slutligen kom, röjde det en viss förlägenhet.

— Linderoth är mycket döf, sade han, egentligen *för* döf, eftersom jag nu tvingas att tillstå denna svaghet hos den präktige gubben.

Efter denna bekännelse, satte han sig något lugnare än förut.

Grefven smålog diskret.

— Denna döfhet förklarar måhända åtskilligt, yttrade han med ett fint småleende, som genast uppfångades af kommerserådet.

— Ja visst, medgaf den svenske bankiren. Ni vill därmed säga, att han kan se färgen, men inte höra klangen.

— Alldeles riktigt. Detta är min oryggliga mening, svarade grefven.

Och han tillade hastigt:

— Det kommer mig att tänka på ännu en viktig sak.

— Hvilken?

— Att förfalskaren eller utprånglaren, hvilket han än må vara, på förhand sonderat terrängen och gjort sig underrättad om detta lyte hos er hufvudkassör.

— Ja, herr grefve, ni har rätt, instämde kommerserådet. Åh, den skurken! Om jag ändå finge det nöjet



att se honom steglåd! . . . Det skulle göra mig så hjärtinnerligen godt!

— Den förnöjelsen vore det onekligen synd att missunna er, sade grefve de Montagne skämtsamt . . . Tillsvidare kunna vi ju dricka en skål för den goda saken.

Dessa ord följdes omedelbart af handling.

Den ädla drufsafteu var af det slag, som lockar till ofta förnyad bekantskap, och kommerserådets lynne undergick småningom och nästan omärkligt en förändring till det bättre.

»Vinet fröjdar människan», säger numera affidne Syrach. Och denna sanning är nog oomtvistlig, ehuru den förekommer i de så kallade apokryfiska böckerna. I synnerhet om vinet icke består af lingon eller blåbär, som exporteras från vår fosterjord för att efter behaglig tid åter importeras och — värst af allt! — förtullas i egenskap af Château Lafitte eller Veuve Cliquot Ponsardin.

— *Eh bien*, herr kommerseråd sade grefve de Montagne, i det han ställde glaset ifrån sig på brickan. Ni har naturligtvis inte legat på latsidan, utan anmält saken för polisen?

— Fattas bara att jag inte skulle ha gjort det! utbrast kommerserådet. Vid sådana tillfällen gäller det att vara rask i vändningarna, och innan jag hade den äran att göra er, herr grefve, min uppvaktning, hade jag varit uppe hos själfva lagman Liljensparre. Jag lämnade honom skurkens signalement, så bristfälligt det än var... Han lofvade att göra hvad han kunde och satte genast de knipslugaste af sina »sbirrer» i rörelse.

— Ni talar om ett signalement... Huru är detta signalement beskaffadt?

— Åh, det är inte stort bevändt med signalementet, svarade Tottie... En individ som växlar bort så mycket guld... sicket guld!... måste naturligtvis väcka uppmärksamhet, och så gjorde äfven banditen... Så väl hufvudkassörren Linderoth som åtskilliga andra af vårt folk erinra sig uslingen, men tyvärr alltför flyktigt för att det skall kunna bli till någon egentlig nytta. Alla voro emellertid öfverens om att han bröt på något främmande

språk, och de af våra kontorister, som varit utomlands, påstå att detta språk var franska.

— Verkligen? Franska?

— Ja, det ser ut som om bofven skulle vara en landsman till er, herr grefve, sade kommerserådet med ett skratt, som kanske var alltför bullrande för att riktigt öfverensstämma med den goda umgängestonens fordringar.

Grefve de Montagne tycktes emellertid ej lägga märke till den något tvetydiga lustigheten. Han visste ju nogsam, att den icke var illa menad.

— Nå, hvad hade lagman Liljensparre annars att förmåla?

— Hvad skulle han väl säga? . . . Själf lär han knappast ägna stor uppmärksamhet åt saken. Han har nog tillräckligt bestyr med att preparera allmänna opinionen för det stundande kriget mot Ryssland, skulle jag tro.

Grefve de Montagne smålog.

— Jaså, det tror ni? sade han.

— Ja, herr grefve, men förstå mig rätt. Med »allmänna opinionen» menar jag i detta fall de lägre klassernas tänkesätt. Nog för att alla klasser kunna vara lika goda, men . . . ni förstår . . . någon skillnad blir det i alla fall . . . Det *måste* bli det, så länge världen står . . .

— Och ni tror, att dessa så kallade lägre klassers tänkesätt nödvändigt måste prepareras? frågade grefven.

— Ja, det tror jag alldeles bestämdt, herr grefve, svarade kommerserådet i ett tonfall af den lifligaste öfvertygelse. Massan kan inte tänka för sig själf . . .

— Och därför måste andra, välvilliga och förståndiga individer åtaga sig det kärleksverket att tänka i massans ställe? afbröt den franske finansmannen med ett gåtfullt leende.

Kommerserådet fattade uppenbarligen icke hela ironien i denna fråga. Han svarade med en min af oförarglig själfbelåtenhet:

— Alldeles riktigt, min bäste grefve. Ni fattar min mening till punkt och pricka. Därför är det så roligt att någon gång komma i tillfälle att resonera med er om saker och ting — — —

»Allmänna opinionen!»

Sedan vi en gång kommit in på ämnet torde det vara skäl att antyda huru denna allmänna opinion handhades och reglerades under den tid då tredje Gustaf satt på Sveriges tron.

Den allmänna opinionen står ju i oupplösligt samband med sedlighetens allmänna tillstånd i ett land — och på sedlighetens allmänna tillstånd tryckte under denna period *brännvinsupandet* sin djupa, med så svår möda utplånade stämpel.

Under förra perioden af Gustaf III:s regering hade utkommit åtskilliga kungliga förordningar till handelns och näringarnes fromma. Ej nog med att regeringen nu så godt som försummade dessa förvaltningsgrenar, utan hela eller nästan hela dess bemödande gick i stället hufvudsakligen ut på att drifva det felsteg till sin höjd, hvilket man då tillåtit sig, det vill säga brännvinsbränningens förvandlande till ett *regale*, ett kungligt prerogativ.

Regala pastorat och regalt brännvin!

Man uppmuntrade till supning både med författningar och goda lämpor. Det gick till och med så långt att det endast gaf anledning till ett roligt skämt, om någon raglande af *kronobrännvin* visade sig för sin nådige konung.

Anekdoten om Bellman är bekant.

Då denne en dag var ute och promerade i Gustaf III:s sällskap sågo de båda en berusad person slå slingerbultar några steg framför sig på gatan.

Carl Michael utbrast då:

— Se där en af våra!

Skalderna uppstämde sitt lof öfver denna olycksaliga dryck, som under den kunglige Bacchus' hägn småningom blef en nödvändighetsvara i hvarje enskildt hushåll och en tröstare i lifvets alla vidriga skiften.

Hur var det den arme, spritförgiftade Bengt Lidner sjöng?

Jo, om vi icke missminna oss:

Helt tomt är mitt schatull,
min lyra är i kras,
men likväl på mitt glas
står *Gustafs* namn i gull!

Kongl. Brännvinsdirektionen skref vid ett tillfälle till biskoparna, huru »Directionens ändamål, som var kärlek till dygden, ej kunde bättre befordras än om allmogens lärare, som den till själavården vore förordnade, sökte förmå hvar sin församlings innevånare att ingå särskilda föreningar om att ej vilja supa annat än kronans brännvin och uppsnoka lönnbrännerier.»

I sin historik öfver svenska brännvinslagstiftningen yttrar på ett ställe den varmhjärtade och snillrike nykterhetsaposteln Pehr Wieselgren, den nuvarande fångvårdschefens fader:

»Bruket att truga människor att supa, att hålla sina vänner, medan en annan nedöste supen, att först svärja på att vännen skulle supa, sedan visa honom, att han blefve orsak till en mened, om han ej söpe o. d., har ej kunnat spåras framom den tid, då det var en undersätlig dygd att befordra de legalbränneriernas ändamål.»

Från den tidens Upsala berättas en betecknande historia, som, författaren veterligt, ej förrän nu sett dagens ljus i tryck.

En försupen teologie studerande, bland kamraterna kallad Kinken, erhöll prästerligt förordnande någonstädes i öfre Sverige.

Då han i vederbörlig tid återvände till Upsala och någon, som ej kände till förhållandet, frågade honom hvar han så länge befunnit sig, svarade Kinken:

— Jo, kära bror, du må tro, att jag varit långt uppe åt h—e uppe i Norrland och saftat i bonditerna det sanna kristendomsbrännvinet!

Och i Skåne inträffade det att en verklig kyrkoherde, kontraktsprost, om ej minnet sviker oss, omtöcknad af nattens brännvinsorgier, med ty åtföljande kortspel, steg upp i predikstolen och yttrade bland annat:

— O Gud, du som hafver hjärter kung i dina händer!

Naturligtvis hade denne värdige andans man haft för afsikt att säga:

— O Gud, du som hafver konungarnas hjärtan i dina händer!

Exemplen, och vi skulle kunna anföra hundra sådana, tala ett tillräckligt tydligt språk.

Men nog nu med brännvin! Låtom oss återvända till de madeiradrickande finansiererna.



»De små tjufvarna...»

Kommerserådet Tottie må i andra hänseenden ha varit en så skarp iakttagare som helst, och iakttagelseförmågan är ju en viktig egenskap hos en af den högre finansens furstar. Men han märkte ej att grefve de Montagne börjat tröttna på meningsutbytet.

Denne var naturligtvis alltför artig att gifva sin otålighet tillkänna, men han kunde ej kväfvä en suck af lättnad, då dörren öppnades och betjänten med högtidlig uppsyn och en viss aktning i tonfallet anmälde:

— Herr lagman Liljensparre!

Några ord om denna märkliga personlighet, innan vi fortsätta.

Den politiska atmosfären hade under de senare åren åter börjat mörkna. Stämplingarna mot konungen och hans regering kunde följaktligen icke uteblifva. Det blef därför å styrelsens sida nödvändigt, att med största uppmärksamhet följa dessa på spåren, samt försöka att genom omtanke och stränghet i tid förekomma hvad man fruktade.

Stockholms poliskammare inrättades år 1785. Som chef för den samma gjorde sig lagman Liljensparre, som förut hetat Sivers och varit militär, snart så känd och

fruktad, att han kallats Sveriges Fouché* och ännu ej hos oss blifvit öfverträffad — allra minst under de senaste årtiondena.

Liljensparres rapporter till konungen vittna om en



man, som var i besittning af den största iakttagelseförmåga och den utröttligaste vaksamhet.

Man får i dessa hemliga aktstycken veta icke allenast hvad som talades, utan äfven hardt när hvad som tänktes i de oppositionella kretsarna. Under 1786 års riksdag

* Napoleon den förstes polismminister, utnämnd hertig d'Otrante, Storfader till den i Sverige bosatta familjen med detta namn.

spelade Liljensparre en ej oviktig roll genom de under rättelser han meddelade om ryska sändebudet Markows stämplingar mot oppositionen.

Såsom ett bevis på i hvilken utomordentligt hög grad han förstått att uppdrifva det politiska spioneriet kunna vi anföra, att han hade i sin sold ett helt band af lakejer, hvilka han i egenskap af spioner skickade på misstänkta resande och andra för att i största hemlighet kunna följa dem och deras handlingar på spåren.

Sådan var denne man, som nu med värdig hållning trädde in genom dörren och allvarligt hälsade de båda herrarna.

— Välkommen, nådig herr lagman, sade grefve de Montagne förbindligt. Jag tror mig gissa ert ärende... Det gäller väl de förfalskade dukaterna eller hur?

— Alldeles riktigt, herr grefve, svarade Liljensparre, i det han på en vink af grefven tog plats.

— Ett glas åt nådig herr lagmannen, sade den senare åt betjänten, som ännu ej aflägnat sig, utan med nyfiken uppsyn stod kvar i dörröppningen.

Han vände sig därefter mot Liljensparre och tillade leende:

— Naturligtvis, om ni inte har något däremot?

— Ingalunda. Tvärtom, svarade denne med cirklad artighet. Utan skryt sagdt vill jag nästan påstå, att jag gjort mig förtjänt af litet förfriskning.

— En sak förvånar mig, käre Liljensparre, inföll kommerserådet.

— Hvilken?

— Att du kommer redan. Det är ju inte stort mer än tre timmar sedan jag sökte upp dig och klagade min nöd... Du ingaf mig just inga lysande förhoppningar.

— Och det lär jag väl knappast göra nu heller, svarade Liljensparre, i det han med största lugn tog en

pris snus och därefter knäppte bort de korn som hamnat på skjortkråset.

— Hvad säger du, min sötaste bror! . . . Alla mina nya ovikna sedlar . . .

— Kan du tillsvidare anse förlorade . . . Och skulle de ännu en gång hamna i ditt kassaskåp, bör du verkligen anse dem som hittade.

— Åh, herre gud!

— Således intet resultat, min bästa herr lagman? sade nu grefven.

— Det beror på hvad man menar med resultat, genmälde Liljensparre med den kallblodighet, som aldrig svek honom.

— Någon . . . någon häktning till exempel? stammade kommerserådet.

— I det hänseendet kan jag lugna dig. Tre häktningar äro redan gjorda inom kortare tid än tre timmar. Och sämre har man hört.

— Verkligen? Tre häktningar? frågade grefven med naturlig nyfikenhet.

— Åh, gud ske lof! utbrast den andre finansieren, i det han drog ett djupt andetag och knäppte hop händerna öfver bröstet.

— Jubla inte i fåvitsko! förmanade Liljensparre . . . Du hörde ju nyss, att jag inte lofvade dig dina pengar tillbaka.

— Nej, det var ju sannt! suckade den andre.

Hans plötsligt väckta illussioner hade lika snabbt skingrats.

— Men jag tyckte, att ni talade om häktningar? inföll grefve de Montagne . . . Icke mindre än tre, vill jag påminna mig?

— Ert minne består profvet, herr grefve, svarade Liljensparre med ett leende och en lindrig böjning på hufvudet.

— *Eh bien* . . . i så fall . . .

— Då det gäller en ovanligt slugt anlagd förbrytelse, fortfor polismästaren och lagmannen, följer jag alltid mina franska yrkesbröders exempel och gör mig själf den frågan: *Où est la femme?* *

— Vidare . . .

— Sedan jag gjort mig denna, hör jag alltid en inre maning . . .

— Och den lyder? inföll kommerserådet.

— *Cherchez la femme!* **

— Nå, än sedan?

— Jag sökte kvinnan . . .

— Och fann henne?

— Jag fann till och med två . . . Man blir så sällan bortskämd i den vägen, att jag kände mig uppriktigt glad.

— Det säger jag ingenting om, medgaf Tottie. Du tror således, att dessa båda kvinnor . . .

— Jag inte allenast tror, utan vet, att dessa två betalat med falska dukater. Och detta var naturligtvis redan ett skäl till häktning. Båda sitta tillsvidare i godt förvar.

— Nå, hur se de ut, de gudsänglarna? frågade kommerserådet.

Kommerserådet hade för sin ålder goda ben, som han bland annat använde till att efter mörkrets inbrott löpa efter hvarje kjol, som han såg fladdra i ett gathörn. Denna omständighet, som vi i sanningens intresse ej velat undertrycka, förklarar den ifver med hvilken han framställde sin fråga.

»Sbirrernas» höfding log ett löje, som innebar något af förakt.

— Du måste förlåta mig min okunnighet därvidlag, kära bror, svarade han torrt . . . Det stämmer knappast

* Hvar är kvinnan?

** Sök kvinnan!

öfverens med mitt ämbetes värdighet att i egen person verkställa häktningar af . . . hm! . . . glädjenymfer eller Venus-prästinnor, om du tycker att det låter vackrare.

— Jaså, de tillhörde den kategorien, mumlade kommerserådet och gjorde en bedröfligt misslyckad ansats att dölja sin förlägenhet.

Själff var han i smyg en trågen dyrkare af de lättfotade väsen, som idkade Fröjas offertjänst. Han trodde — måhända icke utan skäl — att den »allvetande» polismästaren hade kännedom om denna skuggsida af hans skaplynne.

Han teg och öfverlämnade ordet åt sin affärsvän, som yttrade:

— Det vore kanske bäst att ni, herr lagman, utan onödiga afbrott finge själf redogöra för resultatet af era efterforskningar — naturligtvis, om ni ej anser detta för mycket begärdt.

— Ingalunda, herr grefve. Min berättelse skall för öfrigt bli af det kortaste slaget . . . Redan en kvarts timme innan du, bror kommerseråd, gjorde mig den äran, hade jag besök af en lärftskramhandlare, som jämrade sig öfver, att man i går på eftermiddagen lurat på honom fyra falska dukater. Expediten sade sig kunna ta på sin salighetsed att de fruntimmer, som lämnat de eftergjorda mynten voro två mamseller mycket kända i Stockholm och tillhörande det lätta kavalleriet. Ända till för kort tid sedan hade de anställning som lockfåglar hos den judiske kaffehusvärden och (tror jag, fast jag ännu saknar bevis) tjufgömmaren Abraham Karfunkelstein, äfven kallad Döfva Juden eller Ljufva Döden . . .

— Ah, det börjar bli ganska intressant! inföll kommerserådet med ungdomlig liflighet och grinade som en vällustig satyr.

— Vi skulle ju inte afbryta eller hur? sade grefve de Montagne.

Kommerserådet återtog ögonblickligen sin allvarliga uppsyn.

Liljensparre fortsatte, sedan han tagit en ny pris af sitt spanska snus:

— Dessa båda kvinnor hade sedan någon tid varit försvunna från sitt gamla tillhåll vid Jöran Helsings gränd, och ingen, hvarken Moses eller någon af deras oräkneliga tillbedjare, kunde gifva besked om hvart de tagit vägen. Många voro de, som mött dem ute på gator och torg, men ingen kunde, märkvärdigt nog, lämna tillförlitlig upplysning om deras nuvarande bostad. Det finnes många kaffehus och andra lastens nästen i vår goda hufvudstad, som du nog vet, bror kommerseråd (gubben gjorde ett hopp på stolen vid denna gliring), och de genomsöktes alla från källaren till takåsen, men utan resultat... Det är varmt så här tidigt på året... Jag känner mig nästan torr i halsen.

Grefven förstod den icke alltför otydliga vinken. Han fyllde glaset på nytt, och de tre herrarne skålade med hvarandra.

Sedan sbirrerernas* höfvidsman smackat med tungan för att gifva sitt välbehag tillkänna, fortfor han:

— Nog visste jag, att de inom kort skulle dyka upp, och att en eller ett par dagars väntan knappast skulle göra något egentligt till saken... Huru jag kunde veta detta, fråga ni kanske, mina herrar?

Grefven yttrade:

— Ja, det var icke så utan, att jag gjorde mig denna fråga...

— ... som jag besvarar på det enklaste sätt i världen, afbröt polischefen... Dessa båda kvinnor äro naturligt-

* Då vi redan ett par gånger använt detta ord böra vi kanske förklara detsamma. *Sbirrer* kallades fordom i Italien, särskildt i Kyrkostaten, polisbetjänter med militärisk bevapning och organisation.

vis oskyldiga till själfva förfalskningen. Först och främst äro mynten alltför skickligt eftergjorda att en eller låt vara två kvinnor utan tekniska kunskaper (åtminstone på det området) kunna verkställa en dylik operation. Och för det andra är kvinnonaturen sådan, att den ofta ej ryggar tillbaka exempelvis för ett mord, mera sällan begår ett brott, där hjärnan är med i spelet — isynnerhet om hon riskerar att blifva hängd för detta brott, såsom Sveriges Rikes Lag obevekligen föreskrifver . . .

— Förlåt att jag ännu en gång afbryter, sade grefven leende. Men à propos hängning, hur är det med halsen?

Vi behöfva väl ej redogöra för det svar och den handling, som följde frågan.

Liljensparre stärkte de ansträngda stämbanden och fortsatte:

— Min tankegång slog emellertid plötsligt in på en ny riktning. Både jag själf och några af mitt folk hade sedan ett par veckor haft vår uppmärksamhet fäst på ett gammalt ruckel vid Trumpetarebacken. Dofva rykten gingo att spelorgier bedrefvos där om nätterna, men ingen af oss visste något med säkerhet, och jag hade så godt som beslutit att ej göra något vid huset förr än det kom till offentlig skandal . . . Se ni, mina herrar, en polischef bör aldrig blanda sig i bättre folks privata förströelser oftare än det är absolut nödvändigt.

— Alldeles riktigt, instämde kommerserådet.

Grefve de Montagne gaf båda herrarna en ogillande blick, som likväl ej träffade sitt mål, utan halkade förbi. Han var af en alltför ädel och rättänkande natur att kunna gilla denna lösa moral.

De jämnlighetens och broderskapets idéer, som följande år skulle taga sig ett så våldsamt utbrott i hans eget hemland genom den stora franska revolutionen, hade längesedan sått frö och burit frukt i denna högaristokratis medvetande. Emellertid røjde han icke sitt missnöje i



ord, utan lät polismästaren fortsätta sin något långrandiga redogörelse.

— Det som nu återstår kan sägas i några få ord. För en stund sedan skickade jag några af mitt folk att hålla rannsaking i nämnda hus. Då ingen öppnade frivilligt sprängde de porten. I ett af ofvanrummen funno

de de båda nymferna, som ännu sofvo . . . utan sällskap, det erkännes gärna . . . och som ställde sig helt oskyldiga då de fingo veta hvad det var fråga om. Hvilket naturligtvis icke hindrade att de trots alla tårar och böner, som kunnat röra hjärtat hos hvem som helst utom mina sbirrer, fingo vackert marschera med i ransakningshäktet. Men inte nog därmed, ännu en upptäckt gjordes, och detta var den viktigaste: i källarvåningen anträffades en fullständig falskmyntareverkstad med press, kemikalier, deglar, retorter och alla möjliga tillbehör. Nu har jag nämnt det som tillsvidare är viktigast och tackar herrarna för den välvilliga uppmärksamheten.

Han tog sig en pris snus och tittade på sitt briljantade guldur — en minnesgåfva af ingen mer och ingen mindre än konungen.

— Nu måste jag absentera min présence, sade han.

Därefter tillade han, liksom om han plötsligt erinrat sig något:

— Herr grefven tillåter väl att jag tar de där tingestarna med mig som bevisningsmaterial?

Han gjorde en gest mot bordet med de båda dukat-högarna, den äkta och den falska. Han stoppade den senare i påsen, sedan grefven gjort en bifallande nick.

— Men, monsieur Liljensparre, inföll denne hastigt. Den egentlige förbrytaren . . . förfalskaren . . . Få vi inte veta något om honom? Det tycker jag är viktigare än något annat!

Polischefen bugade sig artigt.

— Jag delar fullkomligt er åsikt, herr grefve, sade han, men ni erinrar er väl bibelspråket: »Där intet är att taga, har kajsaren förlorat sin rätt» . . . Själfrve kajsaren! . . . Så mycket mera en stackars polismästare!

— Men, utbrast grefven med någon otålighet, efterspaningar . . .

— Efterspaningar tjäna till ingen nytta, svarade Liljensparre, utan att låta sig bekomma. Lagens arm är visserligen lång, men inte tillräckligt lång att gripa den brottslige . . . åtminstone inte ännu så länge.

— Ni vet således hvem han är, denne förslagne skurk?

— Nog vet jag det. Det är den nya ägaren till huset vid Trumpetarebacken, spelhusvärdens, Eugène Leblanc, som han kallar sig . . .

Grefven spratt till och bleknade.

— Ännu en gång! Namnet! Namnet! ropade han häftigt.

— Eugène Leblanc, upprepade den förvånade Liljensparre.

Han kunde icke fatta anledningen till denna plötsliga sinnesrörelse.

Grefve de Montagne strök sig med handen öfver pannan, satte sig på nytt och yttrade i något lugnare tonfall:

— Jag tyckte mig höra ett bekant namn . . . ett namn som jag känner sedan länge flydda dagar. Men det var endast en ljudlighet.

Och han tillade leende, liksom om han velat slå bort detsamma:

— Det ser ut som om jag på gamla dagar skulle börja glömma bort mitt modersmål, ehuru jag dagligen hör hemlandstoner.

— Herr grefven känner således ej denne Eugène Leblanc? frågade Liljensparre med forskande ämbetsmannamin.

— Eugène Leblanc? Nej, jag har verkligen inte den äran, svarade grefven.

— I hvilket fall som hälst har han sluppit oss ur händerna. Tre fartyg med utländsk bestämmelseort utklarades i går middag från Stockholm, en brigg till

Vasa, en bark till Riga och en skonert till Hamburg. Med någon af dessa lägenheter måste gynnaren förmodligen ha eschapperat.

— Hvarför inte lika gärna landvägen? frågade kommerserådet.

— Det kunde möjligen ha gått för sig under salig kungens regering, men inte under min . . . det vill säga under min ämbetsförrättning, skyndade sig Liljensparre att tillägga såsom ett slags, visserligen obehöflig, rättelse.

— Eugène Leblanc! Eugène Leblanc! mumlade grefven tankspridt.

— Ni tyckes ha svårt att glömma detta namn, herr grefve?

— Visst inte. Jag tänker endast med grämlse på att det, efter alla tecken att döma, är en landsman till mig, som på detta sätt vanhedrar sin nation.

— Ni kan trösta er med att det inte så ofta händer hos oss, genmälde polischefen lugnande . . . Vi ha ingen brist på inhemska gökar af den sorten, gud nå's så visst!

Han tillade, i det han närmade sig dörren:

— Har den gynnaren tagit vägen åt Finland, så finns det någon möjlighet för att vi kunna knipa honom. Det är den enda förhoppning jag kan gifva. Jag har redan vidtagit mina åtgärder.

Därmed gjorde den värdige ämbetsmannen en bugning för båda herrarna och aflägsnade sig brådskande.

* * *

Sedan polischefen försvunnit kliade sig kommerserådet Tottie i hufvudet och yttrade fundersamt:

— Herr grefve, kanske jag misstager mig, men det förefaller mig nästan som om vi glömde en fråga till Liljensparre . . . Jag kan omöjligt påminna mig hvilken.

— Det kan däremot jag, då jag närmare tänker efter, sade grefve de Montagne . . . Vi glömde att fråga

efter namnet på den tredje häktade. Han sade uttryckligen, att det var tre.

— Så var det, men man blir ju alldeles bortkollrad, suckade den andre . . . Det blir väl bäst att säga evigt farväl åt mina sköna, härliga sedlar!

— Se så, min kära vän, inte gör det någon nytta att gräma sig. Hvem vet, kanske allt går väl i längden. Och i allra värsta fall kan ni ju bära förlusten.

Skada blott att Liljensparre icke lefde i telegrafens och telefonens tidevarf. Ty nog skulle *han* ha gjort ett flitigt bruk af dessa båda förträffliga uppfinningar, som i så hög grad underlätta den moderna polismaktens gagneliga verksamhet i samhällets tjänst.

Läsaren gör helt säkert, och det med rätta, anspråk på större privilegier än de båda bedragna finansiererna. Han önskar tvifvelsutan veta namnet på denne tredje individ, som råkat i den Liljensparreska polismaktens klor.

Det var ingen annan än vår gamle bekante von Hagelstorm, äfventyraren och yrkesslagskämpen. Till dessa båda befattningar hade han på sista tiden lagt ytterligare två andra — insläpparens och utkastarens. Och vi behöfva väl icke säga att det var i spelnästet och falskmyntarehålan vid Trumpetarebacken, som han utöfvat dessa maktpåliggande funktioner.

Båda voro de fullkomligt i uslingens smak. För hederligt arbete kände han den uppriktigaste afsky, men att trotsa samhällets lagar, det vill säga utan allt för stor risk för sig själf, det var realiserandet af hans onyttiga lifs idé.

Vi lämna tillsvidare honom och de båda systrarna, som åtminstone hvad falskmynterihistorien beträffar voro fullkomligt oskyldiga.



17.

Lydia.

Skandalkrönikan i Sveriges hufvudstad hade genom den i föregående kapitlet omtalade historien erhållit ännu ett angenämt stoff att stöta och blöta, svälja och om-tugga.

Just då Axel Anton von Silfverhorn beredde sig att gå ut och använda den vackra eftermiddagen till en uppfriskande promenad, meddelades honom nyheten af hans trotjänarinna och amma.

— Åh, sicket elände de ä' i den här usla sta'n! utbrast den hederliga gumman och såg helt échaufferad ut, då hon öppnade dörren och innan hon väl satt foten öfver tröskeln . . . Om baron Axel bara kunde tänka sig!

»Baron Axel» var hennes vanliga tilltalsord, så ofta hon var ensam med sin »kära gosse» — icke annars.

Silfverhorn stod framför toalettspegeln och ordnade sitt hår, som han mot tidens sed bar opudradt och i fritt fallande lockar.

— Då så många fattiga stackare sakna brödet för dagen kan man göra bättre bruk af mjöl än att strö det i håret, brukade han anmärka, då hans vänner och bekanta förvånades öfver denna likgiltighet för modets fordringar.

Vid gummans tirad vände han sig om och frågade småleende:

— Nå, hur är det fatt, kära Sara? . . . Du ser ju ut som om du vore fallen från skyarna! Och du darrar i hela kroppen!

— Ja, nog kan man falla från skyarna för mindre och darra både i kroppen och själen! sade gumman klagande.

— Se så, lugna dig och lätta ditt hjärta . . . Tala om hvad det är för något otyg, som satt dig i sådant uppror.

Sara redogjorde nu så godt hon förmådde och med åtskilliga fantastiska utsmyckningar för den historia, som våra läsare redan känna.

Redan vid de första orden, så snart han hört att de båda systrarna Blanck voro invecklade i denna sorgliga sak, hade Silfverhorn bleknat och sjunkit ned på den stol som var närmast. Ett virrvarr af stridiga tankar rörde sig i hans inre, och han lyssnade halft bedöfvad till gummans tirad.

Orden trillade som ärter från hennes läppar, sedan hon väl satt dem i gång. I likhet med så många andra människor, både gamla och unga, tycktes hon fägna sig åt ljudet af sin egen röst. Hon ämnade tydligtvis icke ännu på en god stund göra en paus i denna solo-konsert.

— Baron Axel vet inte hvad jag vet, sade gumman jämrande . . . Jag känner till de där jäntorna jag, och systemen också förstås, som varit hyggelig i det längsta, men nu lär vara hålldam åt en förnäm herre, efter hvad det glunkas, men man kan ju inte tro allt hvad folk pratar, hälften kan vara nog ibland. Ja, herre gud, de stackars ungarna, och morsan, som blifvit ett sådant kräk, ett riktigt spektakel för gud och människor . . . Synden straffar sig själf och blir ytterligare straffad, står det så vackert att läsa i den heliga skrift. Jo jo men, det äger

nog sin riktighet! Hvad var det väl jag sa' åt Britt-Sofie, när hon öppnade den där syltkrogen. Akta dig för den, Britt-Sofi! sa' jag. Hon fick sanna mina ord, min själ fick hon inte så... Visserligen ä' inte barna hennes,

förstås, men i alla fulla fall...



Silfverhorn

brydde sig icke om att höra återstoden... Han var nära att kväfväs. I en hastig vändning fullbordade han sin toalett och störtade ut med feberhet hjärna. Blodet forsade våldsamt i hans ådror,

hjärtat bultade med häftiga slag, benen förmådde knappt bära honom, och den som i detta ögonblick sett baron Silfverhorn skulle varit ursäktad om han trott honom drucken.

Han ställde sina steg långt utom norr tull, och där vandrade han länge på den solklara våreftermiddagen, ända till det började skymma.

Hans hjärta och inbillning voro redan sysselsatta med så många planer och tvifvel att detta sista slag nästan blef honom för tungt att bära. Hans älskades

två systrar hade fått sina nummer i kurtisanernas föraktade bataljon — det kunde nu en gång för alla icke göras ogjordt. Detta hade han tillräckligt klart för sig.

Det hade varit hans afsikt att omedelbart efter sitt giftermål med Lydia på ett anständigt sätt sörja för de båda synderskornas framtid, att aflägsna dem från hufvudstaden och med moraliskt tvång drifva de förvillade in på en hederlig lefnadsbana. Skönlitteraturen hade vid denna tid ännu icke börjat syssla med skökans rätt i samhället, men Axel Anton von Silfverhorn var med sin rika lifserfarenhet i många stycken långt före sin tid.

Han hade beklagat Doris och Elmira, men aldrig skänkt dem sitt öfverlägsna förakt. Bland Nya Testamentets många ädla maningar var det en, som han höll högt.

Fastän vi redan en gång förut i vår berättelse återgifvit denna Världsförlossarens maning skadar det icke att upprepa densamma:

Den som är utan skuld kaste första stenen!

Men detta oväntade slag af ödet!

Det var nästan mer än den olycklige förmådde bära.

SjälF var han så utan fördomar, att han trotsade dem, dock endast till en viss utsträckning. Det triviala talesättet: »Man är ju icke mer än människa», hade sin tillämpning äfven på den frisinnade friherre Axel Anton von Silfverhorn.

Systrarna Doris' och Elmiras nesliga yrke drabbades icke af strafflagens arm, endast af den moraliska, visserligen mycket tånjbara, lagens.

Men detta nya var något helt annat! Häktade för delaktighet i förfalskningsbrott! Det betydde ju det samma som att systrarna skulle intaga sin plats på de anklagades bänk, bland samhällets om möjligt ännu djupare sjunkna parias.

Och äfven om de voro oskyldiga, såsom Silfverhorn af fullaste öfvertygelse ville tro och trodde, äfven om de endast voro de arma offren för ett ödesdigert misstag af den mänskliga rättvisan, så hade ju under alla omständigheter ännu en fläck, och denna ännu outplånligare, blifvit satt på deras förut mer än tillräckligt besudlade rykte. Människorna döma hårdt, äfven då de mänskliga domstolarna icke göra det.

Och hvem kunde väl förtänka människorna i ett sådant fall som detta? Genom sitt föregående lif hade systrarna ju skenet emot sig, och man vet alltför väl, hvad det yttre skenet i alla tider haft att betyda.

Dylika tankar och många andra, för hvilka han knappast gjorde sig reda, bestormade Axel Anton von Silfverhorn. Han kände sig djupt olycklig. Han var tillräckligt modig att trotsa hela världen i öppen strid, men att trotsa det lömska förtälet, det var något annat och svårare. Hade hans kärlek till Lydia icke varit af så äkta halt, då skulle den älskade flickans leende framtidsförhoppningar i ett nu hafva störtat i grus och spillror, skingrat sig som ett i det blånande fjärran vinkande luftslott.

Men då denne ädling älskade, så gjorde han det för hela lifvet.

Och hans kärlek till Lydia var af den sällsynta art, som försätter berg. Det var icke nog med att han skulle kunnat gå i döden för denna ljufva varelse. Understundom är det svårare att lefva än att dö.

En af vår tids blodfattiga hjältar skulle tvifvelsutän vid ett sådant tillfälle anlitat revolvern, rännsnaran eller blåsyran — eller, ännu fegare, gripit till harvärjan och försakat en kärlek, som ej varit annat än ett rö, drifvet af vinden. Men af detta skaplyne var icke vår hjälte — ty så kunna och böra vi väl kalla honom.

Slutligen lyckades det honom att samla sina förströdda tankar, och han beslöt återvända in till staden — detta sköna Stockholm, där så många vidrigheter väntade honom.

Han ansåg det vara sin första plikt under nuvarande förhållanden att uppsöka Lydia — den arma, som kanske icke anade något af allt hvad som inträffat, som måhända icke ens i fjärran skymtade det åskmoln, som uppsteg vid synranden.

Då han ändtligen befann sig utanför huset vid Kardansmakaregränden hade han efter hardt när öfvermänskliga ansträngningar lyckats tillkämpa sig lugn och besinning, åtminstone till det yttre, och detta var ju allt som behöfdes. På den långa vägen hade han mött flere bekanta och — med eller utan skäl — tyckt sig läsa något egendomligt, något »visst» i deras ansiktsuttryck.

— Det är bara foster af min öfverretade hjärna! hade han tänkt, i det han med ett tvunget leende besvarat de till honom riktade hälsningarna.

Såsom vi redan sagt var eftermiddagen ljum, och ett par fönster stodo öppna i öfre våningen, fastän denna låg mot norr.

Den unge friherren stannade liksom förtrollad. Ned till honom trängde ljudet af Lydias melodiska, silfverklara röst. Hon deklamerade med innerlig känsla den älskliga elegien »Zephis» af grefve Gustaf Philip Creutz:

— — — — —
 Hvad frätes jag utaf för grufflig låga?
 Ack! tror du väl, bedrägeliga kön,
 Som födes blott till mänskosläktets plåga,
 Att trolöshet får aldrig någon lön.
 Du stränga makt, som styr i dödens rike,
 Välj ut ett straff, en plåga utan like,
 Låt se'n din mörka afgrund opp,
 Sänd någon hit af kvalgudinnors tropp,
 Förstör af detta kön hvart enda lif som andas,

Låt dygd och last allt om hvartannat blandas;
 Men skona Zephis dock, fast hon har gjort mitt kval.
 Hvad! skulle hämnnden allt hvad henne liknar mörda,
 Men i sitt dunderslag allenast henne vörda,
 Som ed och kärlek bröt uti sitt nya val?
 Ack grymma, kunde du min ömma kärlek glömma?
 Du, som så många prof utaf min ömhet har!
 Ack! kunde väl mitt hjärta döma,
 Att något svek i Zephis' hjärta var.
 Ja, du skall blifva nöjd, mitt blod skall gräset skölja!
 Men tillåt dock en enda suck för dig.
 Men skall ej hämnd på otro följa?
 Nej himmel! straffa endast mig.

I detta ögonblick stängdes fönstret. Ljudet trängde ej mera ut, och Silfverhorn ämnade just ringa på portklockan, då han plötsligt spratt till och mot sin vilja brast i skratt.

På andra sidan gatan och lutad mot en husvägg, stod en välbekant individ, något beskänkt, men långt-ifrån öfverlastad, som i sin ordning började deklamera, äfven han.

Det var den lefnadsglade skalden Carl Israel Hallman, som föredrog sitt eget snillefoster, »Korporal Ölbom», en parodi på grefve Creutz' »Zephis».*

Hvad frätes jag utaf för djäfla låga!
 Ack, tron I väl, I krögarjungfrur små,
 Som födas blott till garnisoners plåga,
 Att på er trolöshet man ingen hämnd kan få?
 Du Tomtebiss, som styr i källrars rike,
 Välj ut ett straff, en plåga utan like;
 Låt källargolfvet sedan opp,
 Sänd någon hit af älfvors grymma tropp,
 Att di af detta kön hvar krögarmö, som andas,

* Grefve Creutz yttrade att han hellre ville vara författare till *parodien* än till *elegien*.

Låt brännvin, öl, tobak, allt om hvart annat blandas,
 Men skona Elsa dock, fast hon mig skymfat har,
 Fast hon mig slog ett trästop uti flinten,
 Mig skällde för en mes och spände mig i klinten,
 Jag henne halft om halft dock fri från straffet tar.
 Ack! Elsa, kan du ej en gång i tanken ömma,
 Du som dock fått af mig så mången saftig puss,
 Ack, kunde du så slå och glömma
 Din gardeskarl, din pommeranske buss,
 Som gifvit dig sitt ringa månadsgage,
 Till mösstyg, skor, till nålbref, trå och band,
 Som frälsat dig från båtsmän och pagage,
 Och som bröt ut din murkna oxeltand.
 En modig granadör med krökta knäffelbårar,
 Som från gemen tjänt upp sig till korpral.
 Uff! döden mig i halsen skårar,
 Ack! om jag dock fick dö på krogen Rosendal!

Denna tokroliga deklamation började nu aftaga i styrka, ity att den lefnadsfriske skalden ställde sin kosa mot Kungsholmen, där han hade sin bostad.

Silfverhorn ringde nu på portklockan och blef vederbörligen insläppt.

Sedan han på samma gång värdigt och hjärtligt hälsat den goda änkefrun omfamnade han sin Lydia.

Den unga flickan hade tydligtvis icke den aflägsnaste aning om de tilldragelser, som ju dock rörde henne så nära. Det var samma blida, lugna och okonstlade uttryck i de ljufva ögonen. Den nedslagenhet, som Axel Anton von Silfverhorn väntat få se, var icke till finnandes.

Så mycket bättre.

Han drog en suck af lättnad.

Sedan de båda älskande växlat några af dessa kärleksord, som för den utomstående hafva ett visst släktttycke med meningslöst joller, kastade den unge mannen en blick på pensionsföreståndarinnan, hvarvid hans tankegång genast undergick en förändring — en förändring som ingalunda var af behaglig art.

Med sin skarpa iakttagelseförmåga måste han ovillkorligen upptäcka att, ehuru Lydia sväfvade i okunnighet om det passerade detta likväl icke utgjorde någon hemlighet för hennes moderliga väninna. Och något sådant var ju ej håller att vänta. Skvallret flyger alltid på starka vingar.

Den gamla damen hade fattat ett tapisseriarbete och försökte antaga ett likgiltigt utseende, men Silfverhorn vardt ej bedragen däraf, och en tryckt ton kom att ligga i stämningen. Lydia blef snart nog medveten därom.

— Hur är det fatt min vän? frågade hon, nästan i ett tonfall af förebråelse. Det tyckes som om du hade något på hjärtat . . . kanske rent af något bekymmer? . . . Och kan i så fall inte din Lydia få dela det? Ditt är ju mitt, om det nu må vara godt eller ondt. Vi skola ju inte ha några hemligheter för hvarandra?

Silfverhorn var i den pinsammaste förlägenhet.

Och förlägenheten måste nödvändigtvis ökas däri-genom att han icke var ensam med sin älskade.

Något måste han dock svara, och efter ett par sekunder sade han med ett tvunget skratt:

— Hur det är fatt? Jo, så bra som hälst, gud ske lof! Jag är frisk och kry, och på samma sätt tyckes det förhålla sig med dig själf. Du är så blomstrande som själfva Hygiæa, hälsans gudinna, och jag har knappast någonsin sett dig vackrare än i dag.

— Smickrare! svarade Lydia sakt, i det en skär rodnad höljde hennes jungfruliga kinder.

Den unga flickan kände sig emellertid långt ifrån lugnad. Hon ägde den skarpsynthet, som kärleken förlämnar. Hon såg den älskade djupt in i ögonen med en allvarligt forskande blick och kastade därefter en orolig sådan åt det håll, där pensionsföreståndarinnan satt.

Enkefru von Kranz hade visserligen ansiktet böjdt öfver sitt arbete, men hon förnam uppenbarligen med

en viss instinkt att hennes närvaro var öfverflödig, ja, till och med föga önskvärd. Slutligen reste hon sig från stolen, lade från sig arbetet på ett fönsterbord och sade med ett innehållsrikt leende:

— Jag förmodar, att ungherrskapet inte har något emot att bli ensamma en liten stund?

— Åh, för allt i världen, *chère madame*, stammade Silfverhorn. Er närvaro är alltid högst angenäm, och vi...

— Se så, jag har själf varit ung en gång i världen, svarade den gamla frun i afgörande tonfall.

Därefter aflägsnade hon sig, i det hon dock först vände sig om i dörren och nickat vänligt åt de båda älskande.

— Ändtligen! hviskade Silfverhorn och drog djupt efter andan.

— Ändtligen! upprepade Lydia i frågande tonfall... Det där låter just inte vidare artigt, min vän.

— Må så vara, yttrade Silfverhorn. Men det var alldeles som om en tyngd fallit från mitt bröst, så snart gumman slagit igen dörren.

— Du har således något på hjärtat?

— Kanske...

— Nå, då var min aning riktig! Det anade jag... Nej, jag visste det med full säkerhet.

— Sådan liten profetissa! sade Axel Anton med ett skratt, som ej lät fullt naturligt.

Han hade hela tiden gjort sig brydsamma frågor. Borde han, eller borde han icke för Lydia omtala allt, hvad som inträffat? Borde den unga flickan få upplysning om hans oryggliga brytning med Hermine?

Och vore det lämpligt, att hon finge vetskap om det hårda olycksslag, som — oförskyldt eller icke — drabbat Elmira och Doris, hennes arma, förvillade systrar?

Den förra af dessa frågor besvarade han efter kort betänkande med ett afgjordt nej. Och detta af det enkla,

fullgiltiga skälet att Lydia ej vetat det ringaste om sin trolofvades tilltänkta förbindelse med den numera enda ättlingen af greffiga familjen Anckarhjerter.

Med denna sak var han följaktligen fullt på det klara.

Men i fråga om den återstående angelägenheten var det vida svårare att fatta ett beslut. Detta beslut måste emellertid fattas, och så skedde äfven. Det vore ju bättre att han själf invigde Lydia i den sorgliga historien än att hon finge höra den af någon annan — därtill måhända i osann och mer eller mindre vanställd form.

Ryktet är nämligen såsom grodynglet — det genomgår sina förvandlingar. Af myggan blir en elefant, af loppan en hvalfisk.

Då han berättat den ledsamma tilldragelsen i så skonamma ordalag som möjligt, badade Lydia i tårar.

— Arma flickor! snyftade hon konvulsiviskt. Guds hand ligger sannerligen tung öfver dem! Hvarför har han tagit endast mig i sitt faderliga hägn? . . . O, att jag kunde göra något för dem, rädda dem undan deras usla lif och bereda dem en lycklig framtid!

Tårarna kväfde hennes röst, och hon lutade sitt hufvud mot den älskades skuldra. Hos honom var hennes fristad, hennes asyl. Hos honom kände hon sig trygg, hvad som än månne komma.

Han skulle icke svika — det var hennes fasta förvisning, hennes ljufva hopp.

Måhända skulle hon icke hafva känt sig så trygg, om hon tagit det oblida hänsynslösa ödet med i räkningen. Ännu låg kanske icke hennes lefnads farkost för ankar i den lugna hamnen. Ännu skulle — hvem visste det? — kanske mången stormvind sönderslita de spända seglen och drifva skeppet mot fruktansvärda bränningar, från hvilka räddningen var svår, om icke omöjlig.

Nu ägnade hon emellertid ingen tanke åt sig själf. Alla voro de uteslutande riktade på hennes olyckliga systrar.

Den unge mannen försökte trösta henne så godt sig göra lät, men Lydia var otröstlig och hennes djupa be-
dröfvelse försatt honom själf i nästan likartad sinnes-
stämning. Då man älskar varmt och innerligt, så som
Axel Anton von Silfverhorn gjorde det, då är det tungt
att se sin älskade lida, särskildt om man är ur stånd att
lägga helande balsam på de blödande såren.

Och Axel Anton förnam, han måste till sin stora
grämelse erkänna sin vanmakt i detta hänseende.

Han kunde icke, så gärna han än velat, hindra
den mänskliga rättvisan i dess gång, om han än varit
aldrig så öfvertygad om att denna rättvisa i grund och
botten ej var annat än en grym orättvisa. Polisen har
i alla tider hyst en viss obenägenhet mot att släppa hvad
den en gång fått i sina giriga klor, och det heliga Her-
mandad i Stockholm utgjorde intet undantag från regeln.

Silfverhorn kände visserligen Liljensparre och hade
mera än en gång kommit i beröring med honom, fast
naturligtvis icke i hans egenskap af polismästare. Kanske
skulle han emellertid icke visa sig så obeveklig, och han
lofvade Lydia att åtminstone göra ett försök i denna
riktning, det vill säga ett försök att befria de båda flick-
orna från rannsakningshäktet med dess fukt, ohyra och
andra vedervärdigheter.

Den unga flickan tackade honom med tårar af glädje.
Han stod ju så högt i hennes af kärleken dikterade upp-
fattning, att hon ansåg honom förmå allt hvad han på
allvar ville.

Men hennes trolofvade hade pröfvat världen tillräck-
ligt för att känna den mången gång himmelsvida skil-
naden mellan vilja och kunna.

Och han lät henne genast erfara detta, i synnerhet som han ansåg det vara sin skyldighet som hederlig man.

— Hys inga öfverdrifna förhoppningar, uppmanade han henne allvarligt, men mildt . . . Det är bäst att inte göra det, ty de skulle kanske gå i kvaf. Jag har ju endast lofvat att försöka, och det enda du kan lita med full visshet på, min älskade, är att jag skall göra allt hvad i min förmåga står.



— Men . . . sade Lydia tveksamt.

Hon häjdade sig plötsligt, liksom om hon varit rädd att fortsätta den påbörjade meningen.

Hon rodnade och slog ned ögonen inför Silfverhorns frågande blick.

— Men? . . . upprepade den unge mannen, i det han med kärleksfullt våld lyfte hennes hufvud och tvang henne att se honom i ögonen.

— Jo, min vän, stammade Lydia i största förlägenhet . . . Jag menar att . . . Om det skulle lyckas dig att utverka mina systrars befrielse . . . hvart skola de sedan taga vägen, de olyckliga, förvillade varelserna . . . Vore det så omöjligt att rädda dem från något, som är ännu värre än fångenskapen . . . deras usla, förnedrande lif?

Silfverhorns panna fördystrades och lade sig i djupa veck.

Och detta bör icke förundra någon, ty hans belägenhet var onekligen mer än egendomlig, för att nu begagna det lindrigaste uttryck, som står oss till buds. Han behöfde hela sin viljekraft och icke minst sin starkt utpräg-lade hederskänsla för att ej fälla modet, duka under och gifva allt förloradt.

— Gör jag dig ledsen, min vän? frågade Lydia ängsligt.

Hon såg på honom med ett skadskjutet rådjurs bönfallande blick.

Han undvek denna blick och svarade i ett tonfall af trötthet, att icke säga modstulenhets:

— Ja, min vän, hvarför skulle jag neka till det? Jag skulle i motsatt fall ljuga, och lögnen har aldrig legat för mitt skaplymme... Det är fegt att ljuga, äfven om man därmed kan trösta den, som man älskar högre än sitt lif, och ingen har någonsin vågat beskylla mig för feghet.

— Nej, jag vet det, sade Lydia med en tung suck. Ingen är modigare än du... Det vet *jag* bäst.

En stunds tystnad rådde, endast afbruten af bordstudsarens regelbundna pickande.

Då samtalet återknöts, var det den unga flickan som tog till ordet, halft gråtfärdig och till slut gråtande som om hennes hjärta skulle brista:

— Om du visste, huru jag stundom pinas af själf-förebräelser, verkliga samvetsqual! sade hon... Kanske har jag förstört hela din lefnads lycka...

— Så får du inte tala, min dyra flicka! afbröt Silfverhorn och fattade bönfallande hennes små händer.

Men hon fortfor:

— Jo, det måste sägas... Och hvad jag måhända sagt redan förut, måste ännu en gång upprepas... Jag bör ej längre stå i vägen för din framtid.

Silfverhorn kysste den rena pannan.

— Min framtid är din lycka! sade han varmt och innerligt.

— Alla dina förnäma förbindelser...

— Jag har blott en förbindelse, alltsedan jag lärde känna dig, min Lydia, och du vet nog själf, bäst hvilken jag menar.

Sådana uppträden som de nu skildrade hörde ingalunda till ovanligheten mellan dessa båda älskande.

De slutade alltid på samma sätt och med samma slags ljufva försoning.

Vi öfverlämna åt läsaren själf att bedöma, hvori denna försoning bestod.

Det blef på tiden för Axel Anton von Silfverhorn att aflägsna sig, om han redan samma afton skulle hafva någon utsikt att träffa den allsmäktige polischefen. Utsikterna voro i hvilket fall som hälst små. Det var i allmänhet ingen lätt sak att råka Liljensparre, ty det kunde hända, att denne på helt oförmodade tider blef beställd till konungen för att mottaga dennes hemliga instruktioner.

— Farväl tillsvidare, sade Silfverhorn efter en lång omfamning. Jag går nu och skall göra allt hvad i min makt står för att ordna den bedröfliga saken.

— Tack! hviskade Lydia.

— Men jag upprepar ännu en gång: Gör dig inga bedrägliga förhoppningar!... Bakslaget skulle då kännas så mycket svårare, och du lär väl knappast tåla så många sinnesrörelser.

— Jag! skall vara lugn, svarade Lydia med tillkämpad fasthet.

— Jag ber om min hälsning till fru von Kranz, yttrade den unge mannen, samtidigt med att han grep om låsvredet. Hon tyckes vara upptagen för tillfället och jag måste skynda mig... Det börjar bli sent, tillade han med en blick på bordstudsaren.

Ingendera hade funnit något egendomligt i den gamla damens frånvaro, ty hon brukade rätt ofta och finkänsligt nog lämna de båda älskande ensamma.

Hvad som emellertid borde hafva förefallit dem märkvärdigt, såvida de reflekterat öfver denna omständighet, det var att pensionsföreståndarinnan ej dök upp i sista minuten för att säga den unge ädlingen ett artigt farväl.

Det var nämligen första gången hon lät en dylik uraktlåtenhet komma sig till last.

Var den afsiktlig?

Hade den något särskildt att betyda?

Därom skall läsaren få upplysning i sinom tid.

* * *

Axel Anton von Silfverhorn lyckades verkligen mot förmodan att samma eftermiddag få träffa lagman Liljen-sparre — och det gick så som han hade väntat. Hans olyckliga aningar besannades.

Polischefen förklarade artigt, men bestämdt, att han ingenting kunde göra åt saken. Hade denna ansökan kommit före häktningen (!) — nå ja, i så fall . . .

Men nu var det, kort och godt, omöjligt.

Och Silfverhorn lämnade med tungt hjärta polis-mästarens kabinet. För att i någon mån skingra sina dystra tankar använde han aftonen till ett operabesök.

**Ett bref och dess följder.**

Silfverhorn återvände jämförelsevis sent till sin boning uppe på norr.

På hans skrifbord låg ett bref. Den prydliga handstilen i utanskriften var honom fullkomligt okänd. Att en kvinna var upphofvet till densamma, det syntes emellertid vid en flyktig anblick.

Axel Anton von Silfverhorn öppnade denna skrifvelse med en viss nyfikenhet, tämligen starkt uppblandad med en ängslan, lika oförklarlig som berättigad.

Knappast hade han nämligen kastat en blick på underskriften och läst några rader, förrän han bleknade. Han strök med handen öfver ögonen liksom han velat förjaga en hemsk spöksyn och sjönk därefter tungt ned på en stol.

Hvad han läste var följande:

»Högvälborne Herr Baron Axel Anton von Silfverhorn!

Er första känsla vid genomgåendet af dessa rader skall naturligtvis blifva den af en djup smärta och en bitter grämelse.

Ni torde minnas att jag, då jag på er önskan, som dessutom understöddes af grefve de Montagnes rekommendation, mottog demoiselle Lydia Blanck i min vård, gjorde detta utan synbart betänkande. De omständigheter hvarunder detta skedde, voro visserligen egendomliga, till och med i ögonen fallande märkvärdiga. Då som nu visste jag emellertid, att ni var en ädling i ordets egentliga mening, och då den unga flickan dessutom från första stunden vann mina odelade sympatier, som hon ännu i lika hög grad bibehåller, gjorde jag inga svårigheter.

Men nu — det är så kort tid sedan, att den kan räknas i dagar — har jag fått skäl att ångra något, som jag under lyckligare ekonomiska förhållanden aldrig skulle hafva ånkrat. Jag har erhållit kännedom om Lydias enskilda angelägenheter, det vill säga om hennes sorgliga familjehistoria. Jag vet att hennes ovärdiga fostermoder är en djupt sjunken varelse, som ockrar på lasten. Jag vet, att hennes två systrar själfva äro inrullerade i lastens armé och att de nu sitta inom rannsakningsfängelsets murar såsom misstänkta för delaktighet i ett svårt brott mot samhällslagarna.

Men allt detta skulle ej hafva betydtt något för mig, om endast ni och jag varit invigda i dessa hemligheter. Jag håller af den arma Lydia som om hon vore mitt eget barn och en gång hade hvilat under mitt hjärta. Jag vet att hon är ren och obesmittad af världens uselhet. Men jag kan icke, jag vågar icke trotsa fördomarna. Från samtliga mina pensionärers föräldrar eller målsmän har jag de senaste dagarna mottagit skarpa föreställningar, så väl muntliga som skriftliga. Alla gå de ut på att vederbörandes barn skola tagas från min skola, såvida de fortfarande skola undervisas tillsammans med er trolofvade.

Jag nedskrifver dessa rader med tårar i ögonen och blödande hjärta. Fyra dagars frist är allt hvad jag kan

gifva er, herr baron. Efter förloppet af denna tid måste den arma Lydia vara borta ur mitt hus.

Herr baronens ödmjuka tjänarinna
Wilhelmina von Krantz
née von Langenfels.»

* * *

Efter genomläsandet af dessa innehållsdigra rader satt Axel Anton von Silfverhorn bedöfvad, liksom träffad af ett åskslag.

Allt tycktes sammanstörta kring honom! Allt tycktes förtäras af ett skoningslöst ödes lågor och gå upp i rök.

Allt! Allt!!

Emellertid försökte han samla sina tankar. Han behöfde nu sitt förstånds hela skärpa, han hade aldrig varit i mera trängande behof af densamma än just nu.

Natten föder goda tankar, heter det. Han tog hela sin energi till hjälp och lyckades somna, denna gång utan att anlita de konstlade medel, som stodo honom till buds i hans välförsedda laboratorium.

Han sof mot förmodan en lugn och naturlig sömn, som räckte i fulla sex timmar, ett för en fullvuxen och frisk människa alldeles tillräckligt kvantum hvila.

Småningom närmade sig hans organism de förhållanden, som karaktärisera uppvaknandet, och den unge ädlingen spillde ingen dyrbar tid med att dåsa i »bäddens kvafva iden». Han steg upp, gjorde omsorgsfull toalett och klädde sig utan öfverdrifven brådska. Man skulle nästan ha kunnat säga, att han till och med gjorde stor toalett, fastän han äfven i allmänhet ägnade mycken omsorg åt sin yttre människa.

Också hade den tidens manliga herrskapsdräkt något måleriskt och tilldragande, som saknas hos alstren af det moderna herrskrädderiet.

Den franska revolutionen gjorde en omstörtning äfven inom herrmoderna. Till en början blefvo dessa endast en parodi på den närmast foregående tidens för att småningom öfvergå till den intetsägande banalitet, som i våra dagar kännetecknar en dräkt äfven med höga anspråk på elegans. Under den tid, som närmast föregick franska revolutionen, lät man färgerna, de ädla metallerna, de konstnärligt broderade spetsarna mera komma till sin rätt.

En individ, som under denna period vågat uppträda i vida säckpantalonger, styfstärkt skjortbröst och hög »gnistersläckare», skulle hafva väckt både löje och allmän förargelse. — — —

Men det ser nästan ut som om vi skulle förirra oss in på kostymhistoriens och estetikens område, och detta var ingalunda vår afsikt, enär vi då kanske skulle komma till korta.

Innan han var halffärdig med sin klädsel, frågade han betjänten, som hade brådt med att taga fram de olika plaggen:

— Är gamla Sara uppstigen ännu?

— Tror jag det, herr baron, gumman är ju alltid uppe långt förr än någon annan här i huset.

— Bed henne då komma hit genast... Du själf behöfver inte komma tillbaka. Jag reder mig på egen hand nu.

Ett par minuter senare hade Sara Lundin lydt sin husbondes kallelse och infunnit sig pigg och nyter som alltid.

Hon undrade storligen hvad den unge ädlingen kunde hafva för viktigt att meddela henne så tidigt på dagen — det vill säga tidigt för honom. Ty själf var hon hvarje morgon uppe med hönsen eller med solen — hvilketdera nu läsaren föredrager.

— God morgon, baron Axel, sade hon fryntligt... Har min käre gosse sofvit godt i natt?

— Ja, tack, Sara. Något så när. Men det var inte det vi skulle tala om. Jag har något allvarligt att säga dig, min kära Sara... mycket allvarligt till och med!

Gumman såg på honom med ett uttryck af komisk förvåning.

— Herre jestanes! Står det så till? utbrast hon slutligen... Baron Axel måtte väl aldrig gå i giftastankar?... Det kunde väl för rexten vara på tiden när som helst tycker jag...

Silfverhorn spratt till.

Äfven om gumman icke gissade alldeles rätt, så närmade sig hennes tankegång likväl verkligheten i någon mån.

Gumman brydde sig ej om att afvakta något svar utan fortfor att pladdra:

— Nå ja, sorgetiden måste naturligtvis först gå till ända för skams skull, men sedan tror jag inte att fröken Hermine har något emot att klifva i brudstol när som helst... Ung är hon och vacker är hon och rik är hon och stadgad är... Ja, det skulle då bli ett praktigt parti på bägge hållen, det säger jag och Sara Lundin med...

Silfverhorn stampade otåligt i golfvet och slet sönder det fina spetskrås, hvori han just ämnade anbringa en gnistrande rubin.

På tal om rubiner — mången hyser den föreställningen att diamanterna äro de kostbaraste af jordens ädelstenar. Om dem hafva ju blodiga strider helt nyligen utkämpats i Sydafrika; på dem rikta kontinentens förslagna stortjufvar sina lystna blickar, och tusental människor förtjäna sitt rikliga lefvebröd endast på att slipa dessa små kristalliserade kolbitar.

I tidningarnas redogörelser för hofvens och de börds- eller börsaristokratiska cirklarnas festligheter erhålla diamanterna lejonparten af berömmelsen. Huru många gånger

har icke exempelvis grefvinnan Stephanie von Platens, född Hamilton, nu omgift grefvinnan von Wedels gnistrande juvelskatt prunkat äfven i »liberala» och »demokratiska» tidningars spalter?!

Och likväl tager rubinen företrädet, detta på grund af sina egenskaper och ej på grund af den vansinniga rangrulla, som låter en apoplektisk infanterikaptén hafva försteget framför en lärd professor.

Axel Anton von Silfverhorn hade en ansenlig samling af dessa präktiga ädelstenar och kände en viss berättigad stolthet öfver densamma.

Men vi skulle tala om den sten, som för närvarande tyngde hans hjärta.

Då gumman såg hans otåliga åtbörd och hans rynkade panna, spratt hon till, äfven hon. Det var något så ovanligt, att hennes »käre gosse» visade henne prof på dåligt lynne, att hon knappast förmådde hämta sig från sin förvåning.

Hon kastade en skygg blick på sin husbonde och stammade med största förlägenhet:

— Har jag sagt något galet? . . . Eller är det kanske något på tok? . . .

Silfverhorn ångrade genast sitt häftiga utbrott mot den gamla. Han visste ju, att hon menade så innerligt väl och aldrig hade annat än hans intressen i sikte.

Därför svarade han i blikande tonfall och i det han smeksamt strök hennes skrynkliga kind:

— Se så, lugna dig, min trogna Sara . . . Jag har fått bekymmer på sista tiden och behöfver litet medkänsla. Jag känner dig och är förvissad om, att jag kan anförtro dig allt . . .

Gummans ansikte förådde genast ett skimmer af glädje och oskrymtadt deltagande.

— Fattas bara, att inte min kära gosse skulle kunna förtro sig åt gamla Sara! yttrade hon inställsamt.

— Nå, jag visste väl det, svarade Silfverhorn.

— Skulle man kanske nu få veta hvad det gäller? frågade Sara Lundin, i det hon tog plats i en hvilstol.

Nyfikenheten var hennes svaga sida, som hon delade med många andra af sitt kön. Men vi måste, för att göra henne rättvisa, tillstå att hennes nyfikenhet aldrig hade elaka syften. Detta så mycket mindre nu, då den glädde hennes »käre gosse» och hans angelägenhet.

— Du måste lofva mig att inte afbryta och framför allt att inte döma mig strängt, började friherren. I synnerhet som jag knappast förtjänar det.

Sara Lundin gaf villigt dessa löften på förhand, — hvilket dock ej hindrade att hon mer än en gång svek det första af dem. Hvad den goda gumman hörde, var ju af så häpnadsväckande natur, att hon aldrig kunnat tänka sig maken.

Axel Anton von Silfverhorn gaf nämligen en fullständig redogörelse för sin och Lydias kärlekshistoria från första början, utan att glömma den obetydligaste enskildhet.

Han skildrade i glödande färger den unga flickans skönhet, hjärtegodhet och behag och läste slutligen upp det bref, som han föregående afton erhållit.

— Nå, hur tycker du nu, att jag skall göra? frågade han oroligt... Jag måste naturligtvis bereda en tillfällig fristad åt den arma flickan, utan att sätta någon fläck på hennes rykte. Kom ihåg, Sara, att hon är min utkorade brud.

— Ja, det tycks inte finnas någon hjälp för den saken, svarade gumman med en tung suck... Fast nog ska' Gud ändå veta, att fröken Hermine...

— Henne måste vi en gång för alla lämna ur räkningen, hör du det! afbröt Silfverhorn vänligt, men bestämdt.

— Nåja, men om baron Axel nödvändigt ska' gifta sig med den där mamsellen . . .

Silfverhorn rynkade ögonbrynen.

— Se så, blif inte ond nu igen, kära söta . . . Jag kan väl inte säga *fröken* håller om ett ofrälse fruntimmer!

— Fram med hvad du har att föreslå, Sara. Med det här eviga pratet komma vi aldrig till något slut, och timmarne äro dyra. Nästan hvarje minut betyder tidspillan.

— Jo, hvad jag ville säga, var bara det, att om baron Axel nödvändigt ska' gifta sig med . . . hm . . . mamsell Lydia, så finns det en mycket enkel utväg, efter hvad jag tycker i min enfald.

— Och den skulle vara?

— Gift sig nu på fläcken, baron Axel! . . . De ä' ju inte ett skapande grand som hindrar.

Den unge ädlingen måste med eller mot sin vilja småle, och då han svarade, skedde det med ett halft skratt:

— Är det ingenting, som hindrar, säger du, din gamla tokstolla? Tänk litet, innan du talar.

— Men pengar finns ju i öfverflöd och kanske Guds välsignelse också, genmälde den gamla.

— Jag erkänner gärna, att pänningens makt är stor och att jag inte just saknar den varan. Men med alla mina pengar och fastän jag råkat bli född friherre, står jag likväl inte öfver Sveriges Rikes Lag.

— Och hvad säger lagen?

— Det vet du lika väl som jag, min kära Sara . . . Lagen säger, att giftermål skall föregås af lysning på tre efter hvarandra följande söndagar.

— Åh herre Gud! . . . Ja, det var ju så sannt det! Att man inte tänker på tocke där! Jag börjar bli gam-

mal, märker jag... Hå hå, ja ja! Åren ta ut sin rätt hos en stackare.

— Se så, klaga inte i onödan, min gumma lilla... Jag vet trettio års damer, som inte äro så krya och raska som du. Men vi ha ju inte träffats för att säga hvarandra artigheter... Tre lysningar måste föregå bröllopet och jag vill inte vänta. De tre lysningarna kunna slopas blott i två fall, nämligen om man ligger i själtåget eller skall ge sig ut i rikets tjänst. Och som jag känner mig tämligen frisk och inte har någon offentlig befattning, vare sig militär eller civil... ja, jag hoppas du förstår.

— Nog gör jag det, fast det satt långt inne.

— Du måste således hjälpa mig att skaffa den arma flickan något hem, där hon kan finna sin tillflykt ännu någon tid.

Till Silfverhorns obeskrifliga glädje och öfverraskning försjönk Sara Lundin icke i långa funderingar.

Hon var tvärtom genast färdig med sitt svar, som lydde:

— Nå, i så fall tror jag att jag vet råd, min kära gosse.

— Verkligen!? utbrast den unge mannen i stormande förtjusning... Fort! Tala!

— Ute på Lofön, ett stycke från Nockeby bro, bor en kusin till mig, som arrenderar ett kronohemman... Han ä' inte precis rik, men han står sig godt och har en präktig gumma, som bara ä' lite svag för romaner och tocke där... Se, hon var kammarjungfru i ett förnämligt hus, innan hon blef gift, så hon ä' ingen vanlig bondlolla, men det skadar ju inte i ett sånt här fall, och om min kära gosse vill, så ska jag...

Silfverhorn omfamnade gumman i sin öfversvallande fröjd och utbrast ifrigt:

— Visst vill jag! Hur kan du fråga om jag vill? Du tar mitt ekipage så snart du blifvit i ordning och ger

dig i väg ut till Lofön. Kom ihåg, att saken måste vara ordnad så att Lydia kan flytta in när som helst, om det så vore i morgon dag!

Det tror jag inte ska' möta några hinder, svarade Sara Lundin. Jag vet, att deras trefliga vindskammare står ledig, och att svaret inte blir nej... Min kusin kan



inte neka mig något... Min kära gosse nämde för en stund se'n, att pänningen var en makt, och det kan nog hitta på att hända.

Resten af meningen förlorade sig i ett otydligt mummel.

Men så mycket trodde sig Axel Anton von Silfverhorn förstå, att Sara Lundin, som ägde rätt aktningvärda be-

sparingar, profvat »penningens makt» på sin kusin Håkan Lundin, kronoarrendator i närheten af Nockeby bro.

* * *

Sedan gumman tagit afsked, påskyndade Silfverhorn de återstående detaljerna i sin toalett.

Vi hafva antydt, att denna var, om möjligt, ännu mer omsorgsfull än vanligt. Och detta hade sina grundade anledningar. Han ämnade göra en uppvaktning, och den, som uppvaktningen gällde, var ingen mer och ingen mindre än hans egen konung.

Af denne, som ofta visat honom en omisskännlig bevågenhet, skulle han kanske lyckats utverka ett bifalande svar på den fråga, som konungens polischef besvarat med ett blekladgt nej.

Vi veta redan hvad denna fråga gällde:

Doris' och Elmira Blancks befrielse ur rannsakningshäktet. Och det var med tungt hjärta Axel Anton von Silfverhorn gick att uppfylla denna motbudande mission.

* * *

Åtföljd af sin gunstling Munck och vakthafvande kabinettskammarherren baron Ehrensvärd, som tillika var öfverste vid »Lätta Dragonerna», sedermera kallade Lifgardet till häst, hade konungen redan tidigt på morgonen hastat till en af sina många nya skapelser, den skönaste bland Stockholms sköna omgifningar, med ett ord: till detta *Haga*, hvars namn den Tredje och Fjärde Gustaf gjorde rykbart äfven bland främmande nationer, då de under titel »Grefve af Haga» reste utrikes.

Italiens knipsluge köpmän, som bevittnade Gustaf III:s frikostighet mot konstnärer och hans vidlyftiga in-

köp af konstalster, sökte äfven pracka på honom en del skräp utan konstvärde, men för hvilket de begärde oblyga summor.

Men »tjusarkonungen» var ej en af dessa okunniga, lättrogna furstar, som italienarne voro vana att draga vid näsan. Han granskade i stället deras varor med sin kännareblick, uppskattade och betalade dem efter deras värde. Harmsna öfver sin missräkning och skamflata öfver att hafva blifvit genomskådade hämnades italienarne med giftiga epigram, såsom till exempel:

Il Conte di Haga,
Che molto vede e poco paga.*

Gustaf skrattade åt ett vittnesbörd, som jäfvades af många bland Europas mest lysande snillen.

De trakter, genom hvilka konungen färdades med sin fåtaliga uppvaktning, utgjorde före Gustafs tid endast otrefliga sandgropar.

Bakom slottet blänkte mellan alarna den förtrollande Brunnsvikens spegel, hägnande de leende stränderna af Haga och Bellevue parker, som utgrena sig på ömse sidor om det lilla inbjudande äfven af vår tids stockholmare mycket besökta utvårdshuset Stallmästaregården.

Längre bort skymta Albano och Kräftriket med landsvägarna slingrande sig, dels utåt stranden till Ålkistan och Stocksund, dels inåt Djurgården öfver Ladugårdsgärdet förbi den romantiskt vilda trakten kring Ugglevikens bekanta källa, som ännu i vår tid under Trefaldighetsnatten är en öfverbefolkad skådeplats för vilda upptåg.

Hänförd af naturen, som likväl ännu icke iklädt sig sin sommarskrud, utbrast konungen, i det han pekade

* I ungefärlig svensk öfversättning:

Grefven af Haga,
som ser på mycket, men vill det gratis taga.



rundt omkring sig och tyckte sig se i andanom hvad som komma skulle:

— Skönt! Härligt! Gudomligt!

— Verket har länge prisat sin mästare, och nu prisar mästaren sitt verk, svarade Ehrensvärd.

Denna smickrande hänsyftning föll konungen särdeles väl på läppen.

— Det har också min själ kostat Ers Majestät vackra summor! tillade Munck med en så isande likgiltighet att svärmeriets förtrollning ögonblickligen löstes och konungen otålig lät påskynda farten.

— I sanning, min kära Munck, tog Gustaf med mulen blick till ordet, lukten af dukater tyckes vara dig angenämare än det finaste rosendoft.

Den snillefattige gunstlingen, som en gång i tiden skulle blifva sedelförfalskare, trodde sig hafva sagt en fyndig artighet och svarade med ett själfbelåtet skratt:

— Ers majestät har alltid rätt och slår alltid hufvudet på spiken!

Men konungen rynkade ögonbrynen och bet sig i läppen af förtrytelse. Det stack nämligen hans fåfånga, att Ehrensvärd var vittne till den kungliga smekungens dumhet.

De stackars hästarna fingo umgälla monarkens förbittrade sinnesstämning.

— Fortare! fortare! ropade han.

Det var knappt möjligt. De nästan satte af i sken, blödande för lifkuskens piska och spannridarens hvassa sporrar. Efter några minuters förlopp stannade vagnen vid sommarpalatset och Gustaf skyndade till sängkammaren.

**Hans majestät konung Gustaf III.**

En hoffestlighet i konungaborgen hade hållit honom länge vaken under natten och han behöfde nu en stunds hvila.

Lättsöfd som han var, dröjde det icke länge, innan han vaknade, och detta skedde vid sång, ackompanjerad på mandolin.

Han lät kammarpagen draga upp rullgardinen och se efter hvarifrån ljudet kom. Carl Michael Bellman och Bengt Lidner sutto på en liten holme midtemot konungens fönster.

Den förre sjöng:

Fjäriln vingad syns på Haga,
Mellan dimmors frost och dun,
Sig sitt gröna skjul tillaga,
Och i blomman sin paulun.
Minsta kräk i kärr och syra,
Nyss af solens värme väckt
Till en ny högtidlig yra
Eldas vid zephirens fläkt.

— Det är Bellman som sjunger, Ers Majestät, upplyste kammarpagen. Den andra långa, skrangliga figuren

med stora näsan känner jag inte, men han ser ruskig ut och klädseln är *mer* än tarflig.

— Ah, jag tror mig kunna gissa! sade konungen . . . Det är Lidner. Ring på kammartjänaren. Jag vill kläda mig.

Löpningarna på mandolinen upphörde, och sången fortfor:

Haga, i ditt sköte röjes
Gräsets brodd och gula plan.
Stolt i dina rännlar höjes,
Gungande, den hvita svan.
Längs ur skogens glesa kamrar
Höras täta återskall,
Än från den graniten hamrar,
Än från yx i björk och tall.

— Åh nej! inte den där kostymen. Jag ville ha nattrock och tofflor, men fort!

— På ögonblicket, Ers majestät! svarade kammartjänaren.

Se, Brunnsvikens små najader
Höja sina gyldne horn,
Och de frusande kaskader
Sprutas öfver Solna torn.
Under skygd af hvälfda stammar,
På den väg man städad ser,
Fågeln yfs och hjulet dammar,
Bonden mildt åt Haga ler.

Konungen, som var insvept i en nattrock af siden, öppnade helt sakta sitt fönster, ställde det på glänt och drog fram en grön taftsgardin, bakom hvilken han tog sin plats.

Emellertid hade denna rörelse i konungens sängkammare ej undgått de båda skalderna, där de sutto på holmen.

Bellman till och med höjde sin behagliga röst, då han sjöng slutstrofen af sitt härliga kväde:

Hvad gudomlig röst att röna
Inom en så ljuflig park,
Då man hälsad af sin sköna,
Ögnas af en mild monark!
Hvarje blick, hans öga skickar,
Lockar tacksamhetens tår:
Rörd och tjust af dessa blickar
Själ den trumpne glädtig går.

— I dag, kära Kalle, kväder du så att änglarne smälta i tårar af fröjd! utbrast Bengt Lidner, så snart Bellman slutat . . . Men bra torr i halsen måtte du vara af det myckna sjungandet. Min ökända medlidsamhet gör att jag just tycker min egen strupe lida af den torrhet som besvärar din . . . Se här! Låt oss ta en klunk eller ett par.

Lidner tog upp ur fickan en liten flaska och räckte den åt Bellman som drack först. Då denne återlämnat pluntan, tömde Lidner i botten hvad som fanns kvar. Därefter sjöng han på en känd vismelodi:

Fåglarna, födda att älska och sjunga,
Hasta till källan och läska sin tunga.
Vattnas ej trädet, man fruktar dess lott;
Allt i naturen förgås utan vått.
Och jag, som är mänska — jag skulle ej dricka?
Drar själfva solen ej vätskor till sig?
Lefve kung Gustaf, jag själf och min flicka!
Kung Gustaf för alla; min flicka för mig!

Konungen drog igen fönstret. De bägge skalderna började en öfverläggning om hvar de skulle intaga sin frukost. De bestämde sig för det lilla landtligt trefliga Norrbacka på höjden vid början af Solnaskogen, såsom det minst dyra.

Ty deras »poetiska omständigheter» — ett uttryck, som Bellman själf vid ett tillfälle nyttjade om sina tillgångar — medgäfvos ej större utgifter.

Just som de stodo i begrepp att gå, kom baron Ehrensvärd från slottet och gick dem till mötes.

— Hans Majestät, yttrade kammarherren, som förnummit herrarnas afsikt att dricka Dess skål, vill att detta skall ske på ett sätt, som är det höga föremålet värdigt. Till herrarne *bägge* har jag därför fått befallning att öfverlämna dessa tjugufem specieriksdalrar, med tillsägelse att *hofsekreteraren* Bellman skall förvalta dem för herrarnes gemensamma räkning.

Läsaren kan lätt göra sig en föreställning om den ifver, hvarmed de öfverlyckliga skalderna uttryckte sin tacksamhet.

— Värdes likväl ursäkta, tillade Bellman, att jag erinrar herr baron om ett litet misstag. Jag är inte *hofsekreterare*, endast *sekreterare vid Nummerlotteriet*.

— Vår store monark yttrade just de ordalag, som jag haft nöjet upprepa. Han har till gåfvan i pänningar åt herrarna *gemensamt* lagt ett vedermäle af sin bevågenhet särskild åt herr Bellman att betyga sitt nådiga välbehag för det ni nyss så målande besjöng Hans Majestäts vackra Haga.

— Verkligen? stammade Bellman.

— Naturligtvis. Då konungen täckts *benämna* er *hofsekreterare*, är ni det också i samma ögonblick.

Bellman förstummades till en början af öfverraskningen.

Lidner, den tygellösa, men godhjärtade naturmänniskan gladde sig som ett barn, ej mindre åt pänningarna, än åt den utmärkelse som nu särskildt vederfors hans vän. Så snart Bellman återhämtat sig från sin glada häpnad begärde han att få tacka sin höge välgörare.



Ehrensvärd svarade emellertid att konungen, som förutsett denna anhållan, sagt sig vilja bifalla den en annan gång. I dag hade hans majestät ej tid.

Kabinettskammarherren återvände till slottet, och de båda skalderna hastade i den mest upprymda sinnesstämning till Norrbacka, där de för en gångs skull fingo tillfälle att göra heder åt både vått och torrt, utan att behöfva se på slantarna.

Knappast hade de aflägsnat sig förrän tjocka hvirflar af dam uppstego på vägen, som löper genom parken från stora gallerporten, snedt emot ingången till Stockholms i senare tider anlagda stora begravningsplats — Nya Kyrkogården.

Några minuter efteråt knackade Ehrensvärd på dörren till konungens rum och anmälde:

— Baron Axel Anton von Silfverhorn anhåller allerunderdånigast om företräde hos Ers Majestät.

Konungen, som var ifrigt sysselsatt med att studera och ordna en del papper, lyfte blicken med ett uttryck af förvåning.

— Hvad kan han vilja? mumlade Gustaf för sig själf. Om jag ej misstagit mig på honom tillhör han dem som sällan och ogärna bedja om något. En ovanlig människotyp, gud nå's så visst.

Han vände sig nu till Ehrensvärd och sade:

— Känner ni hans ärende, *mon cher baron*?

— Nej, Ers Majestät. Jag kan endast säga, att han ser ganska échaufferad ut. Något viktigt måste det i alla fall vara. Denna ovanliga tid på dagen, denna...

— Ja visst! Det är bra! afbröt konungen... Bed herr baron vänta några minuter, så skall jag stå till hans förfogande. — — —

Medan Axel Anton von Silfverhorn väntar på enskild audiens må det tillåtas oss att med stöd af historiska

källor ingå på en mera uttömmande skildring af den furste, under hvilkens regering vår berättelse spelar.

Att den blir något lång skall läsaren helt säkert urskulda oss. Ty denna konung var en af de från olika synpunkter intressantaste monarker, som någonsin suttit på en tron.

Från mödernet och från sin store morbroder — Fredrik II af Preussen hade han fått i arf en viss naturlig ovilja mot och afsmak för religionen.

Grefve Carl Fredrik Scheffer, dåvarande kronprinsens guvernör, berättar huru denne, då han vid tio års ålder läste sina böner, därunder alltid tänkte på något annat och ansåg bibeln för den tråkigaste bok i världen.

Denna medfödda irreligiositet hade sedan genom uppfostran yttermera utvecklats. Konungens båda guvernörer, grefvarne Carl Gustaf Tessin och Scheffer voro väl såsom gamla tidens svenskar i allmänhet i hög grad gudfruktiga. Den senare skref till och med mot ateismen och Voltaire.

Men hans — Gustafs — båda lärare, Dahlin, sedermera adlad till von Dahlin, och Klingensstjerna, voro däremot fritänkare och öfvade ett fördärligt inflytande på sin furstlige lärjunge. En följd häraf var äfven åtminstone till en del, den afgjorda smak för franska litteraturen, som utmärkte konungen ända från barndomen. Läsningen af Voltaire och Encyklopedien* utgjorde hans käraste sysselsättning, och han blef till och med stött om någon dristade höja sin sin röst mot siaren på Ferney.**

Detta bristande sinne för gudsfrukan och för allvarlig, mera djupgående uppfattning af det mänskliga lifvet

* Det banbrytande, all mänsklig kunskap omfattande verk, hvars författare voro: d'Alembert, Rosseau, Mallet, Marsais, Voltaire, Grimun m. fl.

** Ett slott, där Voltaire residerade.

och dess bestämmelse, hvilket var så utmärkande för konungen, gick, såsom ofta plägar vara fallet, hand i hand med en utomordentlig högfärds- och fåfånglighetsanda.

Redan grefve Scheffer klagar häröfver.

Allt, hvad den unge prinsen gjorde, ansåg han själf vara godt och väl, och han trodde ej att någon, ehvad han företog sig, skulle våga skratta åt honom. En grann klädning ådrog sig hans högaktning, och han fann intet annat ädelt än hvad som lyste af utvärtes prydnad och ståt.*

Ynglingen och mannen liknade i dessa fall beständigt alltför mycket barnet. Hofvet och, så vidt möjligt var, hela nationens seder började därför snart få smak af sin konungs anda, såsom man ej annat kunde vänta i en nästan enväldig stat, där *hofvet* i detta ords gamla betydelse ännu alltjämt var en verklighet och inflytandet därifrån på det hela således satt utom all fråga.

Gustaf III blef reformator ej blott af regeringssättet, utan äfven af sederna, och man kan endast beklaga, att det är omöjligt att i denna senare egenskap skänka honom det anseende, som han förtjänar att tillerkännas i det förra. Men om någonsin är det i afseende på honom af nöden att ej blott hafva ögon för ena sidan af hans väsende och gärningar. Han är en Janus med dubbelansikte, hvars karaktär kan anses såsom en af de svåraste af alla historiska karaktärer att riktigt uppfatta och bedöma.

Till en början var det hofvet som fick röna inflytelsen af hans reformer.

Här skulle allt inrättas efter franskt mönster. Levéeer** infördes efter den strängaste Versailles-etikett, och till och

* Riksrådet grefve C. F. Scheffers berättelse till Sekreta Utskottet.

** Mottagningar på sängen.

med konungens sängkammare var anordnad i fullkomligt franskt manér.

De vakthafvande officerarne försågos alldeles som i Frankrike, med små svarta ebenholtskäppar med elfbensknapp — ett tecken till oinskränkt makt! I stället för hoffröknar, hvilka med sin oskyldiga glädtighet förhöjt hofvets hvardagslif, gaf konungen åt drottningen, mot hennes vilja och endast emedan så var bruket i Frankrike, sex så kallade statsfruar, gifta fruntimmer, som med sina små familjeintressen äfven införde den därifrån oskiljaktiga intrigandan.

I allt iaktogs den mest utstuderade etikett.

Man behöfver blott erinra sig huru det gick till vid Gustaf III:s offentliga spisningar för att hafva hela underligheten i denna tids ceremoniväsen lifslevande framför sig. Vanligen ägde förut en större »cirkel» rum. Vid ett bord spelade drottningen quadrille med ämbetsmän af minst generals rang. De gáfvo stående korten till sina medspelare — hvarje gång under en djup bugning för drottning Sofia Magdalena.

Då turen kom till henne att gifva ombesörjdes detta af vakthafvande kammarherren, som endast i detta syfte under hela spelet stod bakom hennes stol och å drottningens vägnar styrde om likviden vid spelets slut.

Konungen spelade *trente et quarante* vid ett långt bord, öfvertäckt af grönt kläde. I samma ögonblick konungen sköt sin stol från spelbordet slutade äfven drottningen sitt parti, om det också var midt i en gifning. Spelet räckte ungefär en timme, stundom med kvart.

Då sedermera den kungliga spisningen gick af stapeln sutto de kungliga personerna vid långsidan af bordet, och på den motsvarande stod hofjunkaren och trancherade samt lade för. Hofcirkeln stod i en halfrundel på något afstånd under vördnadsfull tystnad. Konungen nickade

än åt en, än åt en annan och vinkade stundom någon af samlingen till sin plats.

Denne lycklige blef under konversationen stående i bugande ställning bakom konungens stol och drog sig sedan tillbaka till den öfriga kretsen. Därefter framvinkades en ny, och så undan för undan.

Någon kvällsvard vankades icke för de öfriga vid dessa offentliga spisningar, till hvilka allmänheten ägde tillträde såsom åskådare.

Utän tvifvel — heter det i Schinkel-Bergmans Minnen — kunna vi ej undgå att under denna konungens alldeles ovanliga böjelse för etikett och ceremonier spåra en tydlig och ganska fin beräkning. Förmodligen åsyftade han att därigenom åter så småningom vänja sina undersåtar vid konungadömet och under intrycket af dess yttre glans upplifva det i deras hjärtan.

Glädjen och de offentliga nöjena fingo efter revolutionen och upphörandet af partibitterheten nytt lif. Släktingar, vänner och grannar, som af politiska skäl länge ej sett hvarandra, började åter umgås på förtrolig fot till och med.

Konungen själf sörjde med outtröttlig ifver för de offentliga nöjena. På de s. k. børsassembléerna, hvilka fortforo under konungens hela regeringstid, hade man ofantligt roligt, och konungen själf jämte hela hofvet bidrog nästan alltid att genom sin närvaro och vänlighet förhöja balens glans och trefnad. Hofvet själf gaf det yppersta föredöme. Baler, fester och tillställningar följde hvarandra så tätt i spåren att man knappt hann draga andan, innan det ena nöjet aflöste det andra.

Bland de muntraste tillställningarna vilja vi påpeka Ulriksdalsresorna vintern 1775. Härvid tillgick på följande sätt. Sent om aftonen, vanligen efter operan eller couren såg man en hel hop människor, hvaribland konungen, drottningen, de båda hertigarne m. fl. rangera sig i

kappsläden, en dam och en kavaljer i hvardera. Vid sidorna af hvarje släde redo två ryttare med bloss, tåget öppnades med pukor och trumpeter och så bar det af midt i kalla vinternatten till Ulriksdal.

Så snart man kommit fram superade man och beredde man sig att nästa dag uppföra någon pjäs, hvare konungen själf, hertig Carl eller greve Carl von Fersen ofta hade hufvudrollen. De förnämsta sujetterna å spinnsidan voro drottningens hofdamer, fröken Uggla, fröken Carolina Lewenhaupt m. fl.

Vi nämnde skådespel. De voro Gustaf III:s svaga sida. Han var den störste aktören i sitt rike. Denna böjelse vaknade tidigt.

Redan hans guvernör greve Carl Gustaf Tessin klagar häröfver. Hans (Gustafs) böjelse för dessa nöjen var så stor att han som barn ej behöfde se mer än en enda representation, isynnerhet om det var en tragedi, förrän han hade den helt och hållet i sitt minne. Anmärkningsvärdt är tillika att de kvinnliga rollerna behagade honom mest, och bland dessa roller förnämligast dens — som på tiljorna var grannast klädd.

Han roade sig ofta — särskildt under af- och påklädningen — med att deklamera någon viss drottning eller prinsessas roll. Och hade han vid samma tillfälle den turen att komma öfver någon serviett att fästa bakom sig som släp och något annat linne till hufvudbonad, var hans förnöjelse utomordentlig.*

Sedan prinsen blifvit fullvuxen och ännu såsom regerande furste dref han denna vurm ofta ända till raseri.

Teatrar inrättades på lustslotten.

Man kan göra sig en föreställning om till hvilken grad dessa tidsfördrif då lyckats vinna burskap inom hofkretsarna samt till hvilken virtuositet flere af de kung-

* Grefve C. F. Scheffers redan citerade berättelse om Gustaf III:s barndom.

liga personerna själfva hade förstått uppdrifva sina talanger för teatern, då inom en tidrymd af endast tre dagar, det hände sig att så väl konungen som hertig Carl uppträdde i titelrollen af *tre* olika tragedier.

Konungen spisade offentligt i sin aktördräkt. Ett rykte spreds att han blifvit svagsinnt. Det kom till hans kännedom. Han lät då, förnämligast på en af sina vänners inrådan, förmå sig att något svalka sin passion för teatern — dock endast för att med samma öfverdrift och samma ifver ägna sig åt en annan art af hofnöjen: de praktfullaste s. k. *karuseller*. (Bland dessa äro särskildt ryktbara den på Ekolsund 1776 och den i Stockholm 1777.) Konungen steg upp klockan tre om morgnarna för att öfva sig i ridkonst och fäktning. Man hörde snart ej talas om annat än karuseller, lansar, sköldar och spjut.

Den snart sagdt enda egenskap, som för Gustaf III hade något värde, var sällskapsvettet: gåfvan att kunna kläda sig, konversera, dansa, öfverglänste i hans föreställning alla andra. Dygden var en leksak, hvaråt man gjorde sig lustig, såsom åt en gammalmodig dräkt eller ett bohagsting, som visserligen kunde hafva haft stort värde för förfäderna, men som man trodde sig själf hafva vuxit ifrån.

Vi undvika hälst att vidare utbreda oss öfver ett ämne, som i sig själf ej kan vara af någon synnerlig vikt eller af ett allmännare intresse: öfver mysterierna af konungens (och hans bröders) enskilda lefnadssätt. Men vi böra likväl tillägga att enligt samtidas vittnesbörd föga annorlunda lefdes af hela den talrika hofpersonalen.

Låtom oss höra ett af dessa vittnen,* hvars tunga visserligen understundom må anses alltför bitande, men

* Den förut ofta citerade grefve L. A. Hamilton.

hvars trovärdighet vi icke böra sätta i fråga, då det gäller ämnen, dem han själf varit i tillfälle att beskåda.

»Middagen var knappt förbi», säger han, då det är fråga om att skildra lefnadssättet på Gripsholm under vintern 1776, »förrän alla fruntimmer försvunno. Om aftonen syntes flera af dem åter med blossande färg, matta ögon, opudrade chignonen», o. s. v.

»Pagerna i allmänhet, säger samme häfdatecknare på ett annat ställe, voro i synnerlig nåd, och konungens olyckliga böjelse i detta ämnet var ingen hemlighet.»

Också spelade dessa unga herrar och deras gelikar den förnämsta rollen vid hofvet.

De trängde sig in i alla sällskap, kastade sig, då de vistades på lustslotten i fåtöljerna i drottningens sängkammare, blandade sig i allt, dömde om allt.

På detta anstötliga sätt fingo de länge uppträda, tills det slutligen lyckades den gamle riksmarskalken grefve von Liewen, som varit page hos Carl XII och berättade om dennes sätt att behandla ungdomen, att något stäfsja detta skamliga ofog. Konungen ville ej vara olik ett så glänsande föredöme som den världskunnige hjälten.

Mera än en gång ådagalade Gustaf III en ren pojkaktighet i sitt uppträdande.

Knappast hade han fått veta, att den från Ryssland hemkomne svenske ministern baron von Nolcken var en hetlefrad spelare, som aldrig fördrog att någon såg i hans kort, förrän monarken fick det infallet att sätta von Nolckens tålamod på prof.

Under det man spelade kort i en hofcirkel, ställde konungen sig liksom af en bändelse bakom von Nolckens stol, men befallde honom sitta stilla och förbjöd honom att afbryta spelet.

Det fortsattes följaktligen, och Gustaf icke blott lutade sig fram öfver von Nolckens kort, utan yttrade sig om hvarje utspel.

Baron von Nolcken blef mer och mer otålig, svettades, fick otur, blef tankspridd, spelade illa och tappade. Förgäfvos hoppades han att konungen någon gång skulle bli trött på att stå och hänga vid detta spelbord.

Slutligen då baronen i ren förargelse spelade uppenbart på tok och Gustaf skrattande anmärkte detta, blef den förre icke längre herre öfver sig själf utan reste sig hastigt från stolen och yttrade med den största häftighet till konungen:

— Ers Majestät är, ta mig tusan djäflar, inte gjord att stå bakom stolar!

Nu först hade *denne* vunnit sitt spel, svängde sig på klacken, klappade händerna och skrattade.

Då Gustaf befann sig i gunstlingarnas *slutna* krets, behandlade dessa honom helt och hållet såsom sin like.

Stundom hände det att han, då han vid dylika tillfällen spelade schack med dem, gjorde orätt. I det han skämtsamt fäste sin motspelares uppmärksamhet på något annat föremål, flyttade han eller tog bort någon af pjäserna.

Lifpagen De Besch (slutligen hofmarskalk och chef för Adelsfaneregementet) yttrade vid ett sådant tillfälle:

— Det är en lycka *i alla afseenden* att Ers Majestät ej är en enskild person, ty en sådan skulle komma att stå förbannadt illa till boks för dylika hocus pocus!

Om den kungliga fåfängan blef sårad, bibehöll Gustaf minnet däraf så länge han lefde.

En dag, då han jämförde sitt hof med det franska, yttrade han:

— Konungen af Frankrike har likväl en långt mera lysande omgifning än jag. Hvilka namn finner man ej bland hans kammarherrar! Visserligen har jag en baron Ehrensvärd, en grefve Hamilton, men hvad vill det säga mot en hertig af Villars, en hertig af Duras?

Kammarherren, grefve A. L. Hamilton, som just då var vakthafvande och fann sig stött af Gustafs yttrande, genmälde:

— Nå, nå, Ers Majestät, dessa hertigar äro ju också kammarherrar hos konungen af Frankrike, vi endast hos konungen af Sverige.

Den köld, som sedermera ömsesidigt uppstod mellan Gustaf III och denne Hamilton kan enligt Crusenstolpe, som vi här anför, dateras från detta tillfälle.

Vi hafva kanske redan väl utförligt yttrat oss om denne konung och kanske väl skarpt påpekat hans fel. Hans förtjänster har läsaren inhämtat i svenska historien, och därför är det ej af nöden att upprepa dem i detta sammanhang.

Om Gustaf III:s regering och personlighet hade många mörka sidor att förete, så erbjöd denna regering och denna personlighet äfven många ljuspunkter.

I sin härliga sång vid Svenska Akademiens, Gustaf III:s skapelses, jubelfest, sjöng Esaias Tegnér bland annat:

»*Det låg ett skimmer öfver Gustafs dagar . . .*»

Och i mångt och mycket hade skalden visserligen rätt.



20.

En audiens på Haga.

Axel Anton von Silfverhorn fick vänta en god stund på företrädare, men slutligen kom det efterlängttade ögonblicket.

Det var den redan förut omtalade kammarpagen, som öppnade dörren till konungens rum och släppte in undersåten till hans monark.

Gustaf hade blifvit försatt i ett blixtrande godt lynne genom de båda skaldevagabondernas morgonhyllning. Och detta bör ej väcka förundran. Icke ens den store Ludvig af Frankrike eller en Augustus i Rom blef mera snillrikt firad af *sina* poeter.

Lifligt och med framräckta händer gick konungen friherre Silfverhorn till mötes.

Denne bugade sig behagfullt med högra handen mot hjärtat och den vänstra på paradvärjans briljanterade — nej, rubininlagda — fäste.

Vi minnas ju att Axel Anton hade en liten svaghet — *une petite faiblesse* — för dessa röda ädelstenar.

— Det var en hel evighet sedan man hade nöjet att se er, *cher baron!* utbrast konungen med en hjärtlighet, som var fullkomligt osminkad.



»Rikets förste aktör» kunde, äfven han, vara naturlig och okonstlad, då han så ville och då ett motsatt uppträdande icke med nödvändighet betingades af omständigheterna.

— Ah, Ers Majestät är alltför god! stammade Silfverhorn, i det Gustaf bestod honom en flyktig omfamning och, enligt den tidens sed, en kyss på kinden.

— Se så, *mon cher baron*, var nu så god och tag plats, där ni tycker att det är bekvämast . . .

— Ers Majestät . . .

— Inga invändningar! sade konungen lifligt . . . Här ute på mitt kära Haga vill jag helst ge ceremonierna på båten . . . helst till och med slippa att vara kung, tillade han med en anstrykning af vemod.

Det är svårt att säga om detta vemod var naturligt eller speladt.

Kanske likväl det förra. Konung Gustaf III hade just under denna period mången kännning af kronans tyngd. Stundom tryckte hon till och med så hårdt, att han glömde hennes glans. Det stundande, oundvikliga — det vill säga för *honom*, om han ville bevara sin prestige, oundvikliga — kriget med Ryssland sysselsatte alla hans tankar både dag och natt.

Men i dag hade två sånger förmått hvad icke champagnen och seltersvattnet, hans älsklingsdryck, förmådde. De hade skingrat de dystra molnen på hans panna och gjutit lefnadsmod i hans ådror.

Silfverhorn tog, sålunda uppmanad, plats på en stol i rococo-stil, klädd med blommigt kinesiskt siden och märkvärdigt stadig på sina svängda spindelben.

— Nå, *mon cher baron* Silfverhorn, utlät sig konungen, jag förmodar att detta ej är blott och bart en artighetsvisit? Helt säkert kommer ni i något utomordentligt viktigt ärende.

Den olycklige ädlingen kände sig något förbrylad af denna inledning, och det må man ej förtänka honom.

— Kanske rent af en statshemlighet? fortfor Gustaf med ett lätt skratt... Sådana börjar jag nästan få för många till lifs. De tråka ut mig. Ni skulle väl aldrig ha funderat på att falla min skarpsynte Argus, min nitiske Liljensparre, i ämbetet? Det skulle han inte tycka om!

Silfverhorn kände sig hardt när förbittrad af det gäckande tonfallet i konungens ord. Men vid närmare eftertanke erkände han att han snarare borde vara tacksam.

Utan att själf ana det, ledde ju monarken honom på god väg därigenom att han nämnde lagman Liljensparres namn.

— Ers Majestät, sade han, sedan han lyckats hämta tillräcklig fattning. Ers Majestäts polischef har på visst sätt gifvit anledning till att jag nu besvärar Ers Majestät med min närvaro...

— Besvärar? *Au contraire, * cher baron...* Ja så, ni har något skäl att vara missnöjd med Liljensparre, frågade konungen.

Han gjorde sig ej besväret att dölja sin nyfikenhet. Det var så sällan man infann sig hos honom med muntliga klagomål öfver den myndige polischefen — därför att man så sällan fick tillfälle därtill.

— Missnöjd med Liljensparre, Ers Majestät? genmälde friherren. Denna fråga kan besvaras med både ja och nej...

— Ah! Hur så?

— Jag uppsökte igår lagman Liljensparre i en angelägenhet som rörde hans maktpåliggande ämbete... Det var uppriktigt sagdt en ynnest jag ville utverka mig...

— Jaså! Och denna ynnest?

* Tvärtom.

— Kunde ej beviljas, Ers Majestät . . . Följaktligen har jag skäl till missnöje med lagman Liljensparre. Men att beklaga mig öfver honom, därtill har jag ingen rätt, ty jag vet ju alltför väl, att han endast fullgjorde sin ämbetsplikt, som ej tillåter honom att visa mannamån.

— Och denna ynnest, som Liljensparre icke ville eller, rättare sagdt, kunde bevilja? fortfor konungen, som började blifva intresserad och vädrade ett pikant bidrag till skandalkrönikan.

— Denna ynnest trodde jag mig kunna utverka hos Ers Majestät, svarade Silfverhorn frimodigt.

Gustaf III:s panna lade sig i djupa veck.

Han fixerade ädlingen med en på samma gång misslynt och frågande blick samt vandrade därefter ett par slag fram och tillbaka med ansiktet sänkt mot golfvet och med händerna på ryggen.

Slutligen hejdade han sig plötsligt inför Silfverhorn.

Denne hade rest sig från stolen.

Hans hjärta klappade våldsamt, ty utan att veta hvarför kände han olycksbådande aningar.

— Och hvad innebär denna ynnest? frågade Gustaf III, i det han på ädlingen fäste en forskande blick.

— Två arma varelsers frigifvande ur rannsakningshäktet, Ers Majestät . . .

— Manliga eller kvinnliga?

— Kvinnliga, Ers Majestät.

Axel Anton von Silfverhorn kände att han rodnade, då han besvarade denna enkla och helt naturliga fråga.

Konungens blick mulnade ännu mera.

— Jaså, min baron, ni har *liaison*'er i rannsakningshäktet! Det var en öfverraskande nyhet, sade han nästan hänfullt.

Det hette icke längre »min kära baron» — *mon cher baron*.

Den unge ädlingen rätade på sig och lyfte hufvudet, medan en blixst af harm sköt ur hans mörka ögon.

— Ers Majestät, sade han med ädel värdighet, mina *liaison*'er tar jag på mitt eget ansvar, och för öfrigt hvarken har jag eller skall någonsin komma att få dylika i rannsagningshäktet.

Gustaf insåg att han gått för långt.

Han sade i blidare tonfall:

— Se så, min kära baron, jag valde kanske mitt uttryckssätt något olämpligt, men det kan hända den bästa... Till och med den som regerar millioner människor kan ej alltid styra sin tunga.

Silfverhorn bugade sig.

Han sade ingenting, af det enkla skälet, att han ej visste, hvad han skulle säga. Och då bör man, om man är förståndig, tåga, helst då man har att göra med en lättretlig monark.

— Erkänn att ni är förargad på mig, *cher baron*, sade konungen.

— Ah, Ers Majestät, svarade friherren. Hur kan Ers Majestät, väl tro att...

Gustaf III klappade honom vänligt på axeln.

Därefter fortfor han:

— Ni måste i alla fall erkänna att er uppgift låter egendomlig, för att nu icke säga otrolig. Men det var sant... För hvad äro de båda intressanta varelserna anklagade, och hvad heta de?

Den tillfrågades inre tortyr var obeskriflig, men han måste svara. Det fanns ingen annan utväg.

— Ers Majestät, sade han långsamt, dessa olyckliga kvinnor äro anklagade för medbrottslighet i förfalskning. De heta Doris och Elmira Blanck.

Konungen rusade upp från den divan, där han ögonblicket förut tagit plats. Nu var det hans ögon, som sköto blixst.

— Ah, dessa skökor! utbrast han i våldsamt raseri. Ah, de uslingarne som förfalskat mina sköna dukater! Mina sköna dukater!... Mina dukater, hör ni!... Att ni ens vågar lägga er ut för sådant slödder!... Ni en ädling af Sveriges förnämsta adel! Ni gör mig häpen... ja, vid Gud gör ni icke det!

Silfverhorn teg äfven nu.

Huru skulle han väl kunna bemöta dessa ord af sin monark, utan att brista i den vörnad, som han åtminstone i yttre hänseende, var honom skyldig?

Gustafs vredesutbrott lade sig snart nog. Och det var med fullkomligt lugn han fortsatte:

— Men, herr baron, ni måste naturligtvis ha något särskildt maktpåliggande skäl för en så ovanlig anhållan. Skäl, som icke stå i något samband med förfalskningshistorien?... Har jag rätt?

— Ja, Ers Majestät, sade ädlingen med sorgbundet allvar.

— Skulle det verkligen förhålla sig så... ursäkta, att jag talar rent språk... att ni är förälskad i endera af dessa kvinnor?

Silfverhorn ryste ofrivilligt.

— Nej, Ers Majestät, svarade han brådskande.

— Men då?...

— Ers Majestät, dessa arma varelser äga en syster, en ren och oskyldig flicka som en gång med Guds hjälp skall blifva min maka.

Gustaf III:s häpnad var så stor att han några ögonblick förblef stum, i det han med vidt uppspärrade ögon stirrade på den unge mannen.

Slutligen tog han dock till ordet.

— Icke för att jag vill blanda mig i era enskildheter, sade han med afmätt artighet... *Dieu m'en préserve**,

* Gud bevare mig därifrån!

cher baron... Men jag tycker mig nästan ha hört... Jag trodde... Var det inte tal om ett... hm!... mera lämpligt parti... Jag tycker mig ha hört talas om en viss, mycket älskvärd fröken Hermine von Anckarhjerter... Men jag har kanske misstagit mig... Sådant händer.

— Ers Majestät har ej misstagit sig... Tvärtom... En förening mellan mig och fröken Hermine von Anckarhjerter skulle ha varit hennes faders käraste önskan... Min trolofvade heter emellertid Lydia Blanck... Hon och ingen annan är det, som i sinom tid skall blifva min maka.

— Nå nå, tag inte så häftigt åt er, *cher baron*, sade konungen.

Med eller mot sin vilja måste han känna beundran för denna högättade ädling, som på detta sätt vågade trotsa ståndsfördomarnas drakoniska lagar.

Plötsligt tycktes han, med den ombytlighet som var hans utmärkande drag, komma in på en ny tankegång.

— Då jag närmare funderar på saken, fortfor han, så tror jag mig veta att den älskvärda fröken Hermine har något helt annat i syfte. *Chronique scandaleuse* vet nämligen berätta, att hon engagerat sig på annat håll, med en grefve Adelhjelm, som ej har det bästa renommé.

— Mycket möjligt, Ers Majestät, svarade Silfverhorn kallt.

— Nå väl, ni tyckes ej plågad af svartsjuka, och det är en god sak, *cher baron*, yttrade Gustaf III skämtsam.

— Tillåt, Ers Majestät... Den andra saken... den som föranledt mig att komma hit. Hvilket svar har jag att vänta mig af Ers Majestäts godhet?

Konungens lynne undergick en ögonblicklig förändring, och hans panna mulnade på nytt.

— Räkna ej på min godhet i detta hänseende, min bästa baron, svarade han allvarligt. Äfven om jag ville visa, hvad ni kallar godhet, så kunde jag icke. Jag är en konstitutionell monark och får ej hindra rättskipningens gång. Då rättvisan sagt sitt sista återstår mig ett privilegium, att bevilja nåd. Men nåd förutsätter laga dom. De två älskvärda systrarna, era tillämnade svägerskor (han yttrade dessa ord i ett medlidsamt gäckande tonfall, som gjorde den unge ädlingen ursinnig) måste finna sig i sitt öde. Omöjligt är ju icke att de frikännas. Äfven i detta fall skulle de under vanliga omständigheter ha skickats på spinnhuset, men detta lofvar jag att förhindra. Jag skall gifva mina order i detta hänseende åt lagman Liljensparre, som kontrollerar den tolererade skörlefnaden i Stockholm. Det är allt hvad jag med bästa vilja i världen kan göra för er, *mon cher baron* . . . Jo, det var sant, tillade han . . . Jag kan beklaga er.

Han vinkade såsom ett tecken till att audiensen var slut.

Silfverhorn gjorde en djup bugning och aflägsnade sig.

* * *

I detta sammanhang må det tillåtas oss meddela ännu ett drag ur tredje Gustafs skaplynne, ett ganska betecknande drag, då man känner hans förvillelser på det erotiska området. Särskildt hos sina gunstlingar miss-tyckte han hvad han själf kallade snedsprång, det vill säga allt för liffig uppmärksamhet mot kvinnor sådana som Doris och Elmira.

En nyårsafton tillställde Gustaf ett storartadt gyckel med sin vid denna tidpunkt allsmäktige gunstling Gustaf Mauritz Armfelt. Han hade nämligen fått veta att Armfelt besökte en flicka, hvares behag ägde många tillbedjare både bland höga och låga.

Konungen beslöt att hämnas på bägge.

I afseende på henne uppdrog han omsorgen åt öfverståthållaren, riksrådet Sparre, som en vacker dag lät flytta den vackra förförerskan till spinnhuset, där hon, som eljes hufvudsakligen ägnat sig åt glädjen, för första gången gjorde något skäl för det sällsamma binamn, under hvilket han var känd af allmänheten: »*Danska Sorgen*».

Armfelt tillrättavisades af konungen medelst följande upptåg.

Under konungens aftonmåltid i sällskap med hofvet en nyårsafton, samma vår Armfelt blifvit riddare af danska Elefanterorden, inträdde kammarlakejen Wetterberg, klädd i full separationskarls-skrud, i dagligt tal kallad »*palt*», med bajonett vid sidan, en repstump i ena handen och i den andra ett bref, hvilket han öfverlämnade till öfverstekammarjunkaren baron Armfelt.

Brefvet lydde sålunda:

»Min nådigaste baron!

»De få ögonblick jag kan undanstjåla Björkman* och spinnrocken, sysselsätter jag med läsning af hans excellens justitiekanslern Liljestråhles öfversättning af Elviras bref till Abelard;* och som jag finner någon likhet mellan henne och mig, sedan kammarrätten stadfäst mitt kyskhetslöfte, tager jag mig den friheten att med några ord uppvakta min nådigaste Abelard.

Mins ni, när ni i gardes-surtout passerade graderna hos mig, och huru många gånger vi skrattade åt er lilla sabel och halfspända pistol? Lyckan har väl varit emot oss olik i sina utdelningar; dock äro ni och jag, min

* Uppsyningsmannen på spinnhuset.

** Berömd teolog under medeltiden. Hans älskarinnas anhöriga underkastade honom en operation, som gjorde honom »obekvämt till äktenskap».

baron de enda, vid Gustaf III:s hof, som innehaft någon dansk värdighet, och i anledning häraf vågar jag hoppas om ert mäktiga biträde; ty för er myndiga snabel måste portarna falla och er gamla vän och tjänarinna försättas i frihet samt återfå sitt ursprungliga anseende. Hälsa hans excellens baron Carl Sparre, bed honom kasta ett öga på sin ödmjuka tjänarinna. Sist jag talte vid honom var det i Ronanders förstuga vid det olyckliga tillfället* på Norrmalmstorg.**

Vid alla skiften är jag med glädje

Min nådigaste barons
ödmjuka tjänarinna

Danska Sorgen.

»P. S. Jesus välsigne min nådigaste Abelard med ett godt nytt år!»

Gunstlingen skiftade färg vid genomläsningen af skrifvelsen och kastade kring sig harmsna och mönstrande blickar. Men då han i alla de närvarandes blickar läste endast nyfikenhet och konungen ensam smålog skalkaktigt, begrep Armfelt genast hvem han hade att tacka för putset.

Han sväljde sin förtrytelse tvång sig till ett högljudt löje prisade det snillrika i uppfinningen och uppförandet och lämnade brevet till sin närmaste granne vid bordet, hvarefter det cirkulerade under oafbrutna loford från hand till hand, mellan alla de manliga medlemmarna af hofkretsen. Skämtet var bittert, men också tålde Gustaf III själf gyckel, så snart det ikläddes en passande form, eller då det kom från en smekunge i hans förtroliga krets.

* Då flickan häktades.

** Nuvarande Gustaf Adolfs torg.

Sedan vi till läsarens uppbyggelse anført detta drag af obesvärad hofton under tredje Gustafs dagar återvända vi till vår berättelse.

* * *

Axel Anton von Silfverhorn for med tungt hjärta och blandade känslor tillbaka in till hufvudstaden.

Vårdagen var en af de mest strålande och härliga man kan tänka sig, men den leende naturen öfvade icke, kunde icke öfva någon dragningskraft på honom efter denna bittra missräkning, på hvilken han likväl varit halft beredd.

Han behöfde i sanning anlita hela sin viljekraft för att icke fullkomligt förtvifva under så dystra omständigheter.

Och om nu gumman Lundin misslyckats i sin mission att skaffa en tillfällig asyl åt den fader- och moderlösa?

Då vore måttet rågad!

Så obevekligt strängt hemsöktes han likväl icke af ödet. Och det hade väl varit underligt om icke detta någon gång skulle tröttna på sin ideliga, grymma förföljelse.

Då han satte foten inom sin bostad och redan i porten mottogs af sin gamla amma varsnade han genast af hennes fryntliga uppsyn, att hon hade goda nyheter åt honom.

Så förhöll det sig äfven. På lördagen — man hade nu torsdag — skulle allt stå redo till den unga flickans mottagande i jordbrukaretjället ute på Lofön.

Kusinen, den hedersmannen Håkan Lundin, hade ej gjort några betänkligheter, snarare tvärtom, och hvad beträffar hans äkta vif, den något romaneska och sentimentala Maja Lundin, simmade hon i ett haf af förtjusning öfver att få så intressant och »destilleradt» främmande.



En tung börda var lyft från den unge ädlingens sinne, och han drog en djup suck af lättnad. Han satte sig genast ned att affatta en kort skrifvelse till enkefru von Krantz och gaf åt sin betjänt i uppdrag att oförtöfvadt bära densamma till bestämmelseorten.

Sedan han därefter utbytt sin toalett mot en något enklare gick han ut.

Han hade visserligen intet bestämdt mål, men det var honom omöjligt att stänga sig inne mellan fyra väggar.

**Gubben Larssons berättelse.**

Stockholm, det »högre», så väl som det »lägre», hade fortfarande sina två samtalsämnen, som uppslukade alla andra, nästan till och med funderingarna öfver det väntade kriget med Ryssland.

Falskmyntarhistorien var i hvarje mans mun, och den betraktades som något oerhördt i sitt slag. Sedelförfalskningar hörde, då som nu, icke till ovanligheterna, ehuru »den som denna sedel efterapar varder hängd» — men eftergjorda dukater, det var likväl ett strå hvassare.

Tillsvidare måste vi dock lämna denna historia för att ägna uppmärksamheten åt två, onekligen intressanta, personer i vår berättelse: fröken Hermine Adelaïde Constance von Anckarhjerta och hennes trolofvade, greve Rudolf Adelhjelm.

Hvad skola vi ytterligare säga om dessa båda, dessa sköna själar som funnit hvarandra? Kanske så litet som möjligt. Läsaren har redan fått en inblick i deras fördärfvade natur.

Något som läsaren emellertid icke känner — och huru skulle han kunna känna det? — var att förbindelsen mellan dessa båda hade en längre förhistoria än den

korta, som vi i ett föregående kapitel skizzerat. Det var nämligen mera än ett år sedan den grefflige don Juan haft lyckan att kunna uppföra »madonnan» på listan öfver sina triumfer.

De omständigheter hvarunder detta skett, hafva likväl ej med vår berättelse att skaffa. Dessutom voro de af sådan art att anständighetens kraf hindra oss från en utförlig redogörelse. Vare det nog sagdt, att detta kärleksäventyr skulle hafva »hedrat» en verklighetens Casanova eller en romandiktningens chevalier de Faublas, tack vare sina obesvärade, rent af cyniska detaljer.

Nu hade Adelhjelm fått denna varelse fullkomligt i sin makt, och detta endast på grund af en ren tillfällighet — upptäckten af den broderade näsduken i kärleksnästet vid Grytgjutaregränd.

Denna tillfällighet kom honom särdeles väl till pass. Förhållandet var nämligen att den ursprungligen mycket rike Adelhjelm fått sina affärer så derangerade, att han endast kunde söka sin hederliga räddning i ett godt parti. Vi betona »*hederliga*» räddning, ty såsom läsaren redan torde hafva klart för sig, ägde den högadlige skurken, åtminstone ännu så länge, äfven andra utvägar.

Men hvarför hade Hermine von Anckarhjerta låtit sig påtvingas denna förbindelse? frågar måhända läsaren?

Ack, svaret är synnerligen enkelt. Hon kände på goda grunder Adelhjelms hänsynslöshet, och huru orädd hon än månne vara fanns det likväl något som ingaf henne en panisk förskräckelse.

Detta något var *skandalen*, den offentliga skandalen.

Den kyska madonnans mask, som hon omotstridd hittills burit, den ville hon behålla om möjligt tills ålderdomen och oförmågan att njuta gjorde den öfverflödig. Hon ville icke att denna mask våldsamt skulle borttryckas. Messalinan under den kyska madonnans dok

finge ej afslöjas och ställas på skampålen inför en häpnande allmänhet.

Sådan var hennes tankegång.

Och därtill kom att hon på sitt sätt älskade Rudolf von Adelhjelm, rucklaren, förföraren, kvinnotjusaren. Hon kände mot honom samma dragningskraft som det onda i evärdeliga tider känt mot det onda — och månne Hermine Adelaïde Constance von Anckarhjerta saknar motstycken i vår tid. Vi tro det knappast.

Adelhjelm var i hennes ögon intressant, och hon i hans, ty — »sköna själar finna hvarandra».

Hennes hjärta var oemottagligt för en högre och renare kärlek, en kärlek sådan som den, hvilken den oskuldsfulla Lydia hyste för Axel Anton von Silfverhorn, riddaren utan fruktan och tadel.

Må det förlåtas oss att vi nämna dessa två namn i samma andetag som de två andra.

Det gifver oss tillfälle till en öfvergång.

* * *

Vi nämnde i slutet af förra kapitlet att Silfverhorn gick ut, emedan det var honom omöjligt att stänga sig mellan fyra väggar.

Det var emellertid utsedt att ödet, liksom så ofta förut under senare tiden, skulle korsa hans beräkningar.

Han hade knappast satt foten utom porten förrän han häjdades af en välbekant person, som vördnadsfullt hälsade honom.

Det var den hädangångne grefvens trotjänare, gubben Larsson, hvilken vi redan en gång presenterat för läsaren.

Den gamles tveksamma, rent af hemlighetsfulla uppsyn, kunde ej förfela att genast ådraga sig ädlingens lifliga uppmärksamhet.

Han kände att det låg något i luften.

Sedan han några ögonblick betraktat gubben förskande, sade han i ett tonfall som han bemödade sig att göra skämtsamt:

— God dag, min käre Larsson... Hur är det egentligen fatt?... Du ser så mystisk ut.

Larssons enda svar var en tung suck.

— Du har bestämdt något viktigt på hjärtat, min gubbe lilla?... Fram med det!... Stå inte så där och häng på hufvudet!... Det är inte långt ifrån att du gör mig orolig...

Larsson beslöt sig ändtligen för att svara med ord.

— Jag ännade mig just upp till herr baron, sade han.

— Du skulle ha varit mycket välkommen, min hederliga Larsson, men jag tänkte just gå ut ett litet slag, genmälte Silfverhorn.

Ytterligare en djup suck från gamle Larsson.

Hans talorgan voro uppenbarligen ej riktigt i ordning, ehuru han i vanliga fall hade ett ganska rörligt munläder.

Silfverhorn visste knappt hvad han skulle tänka. Det hela föreföll honom verkligen så besynnerligt, att han började på fullt allvar oroas af denna svårbegripliga tystlåtenhet.

— Nå? frågade han med någon häftighet.

— Det var ledsamt att herr baron skulle gå ut just nu, svarade gubben... Jag hade annars haft något att säga herr baron.

— Något viktigt?

— Jag tror nästan det.

— Nå, din gamle tok, i så fall är det väl inte värre än att jag tar min promenad litet längre fram på dagen och att du gör mig sällskap upp... Är det detta du önskar?

— Ja, om herr baron vill vara så nådig.

Ännu en suck, denna gång emellertid af lättnad.

Den unge ädlingen och den gamle trotjänaren gjorde därefter sällskap upp till Silfverhorns arbetsrum.

I trappan mötte de den senares betjänt, som tycktes förvånad öfver husbondens snara återkomst.

— Har herr baron glömt något? frågade han beskäftigt, i det han kastade en sidoblick på gamle Larsson.

— Nej tack, svarade Silfverhorn kort. Jag ändrade mig och går inte ut förr än om en stund.

Betjänten bugade sig, hvarefter hans herre tillade:

— Kom ihåg, att jag icke är hemma för någon, hvem det än månne vara... Icke för någon, hör du.

— Det skall ske som herr baron befäller, svarade tjänaren med en ny och ännu mera vördnadsfull bugning.

I sitt stilla sinne undrade han högeligen, hvad som kunde vara å färde i detta hus, som eljest aldrig var skådeplatsen för några hemligheter.

— Så dum jag är! tänkte han ett ögonblick senare. Det är naturligtvis något som rör grefvens begrafning. Min baron umgicks ju i huset och nu vill man ta honom till råds beträffande arrangemangerna... Ja, ja, det är ett fasligt lif när en människa ska i jorden.

Sedan han satt spets på sin monolog med denna underliga reflexion, drog han sig tillbaka.

* * *

— Nå, Larsson, fram nu med hvad du har på hjärtat!

Denna uppmaning gjorde Silfverhorn, sedan gubben efter mycket krusande låtit förmå sig att taga plats i en bekväm hvilstol, där han med en viss förlägenhet satt och tummade sin galonerade hatt.

Ändtligen sade han efter ett par minuters tvekan:

— Ursäkta min näsvishet, men hvad tror herr baron egentligen om min husbonde, nådig grefven?

Den unge friherren gjorde en rörelse af öfverraskning. Han var icke beredd på denna oväntade och minst sagdt egendomliga fråga.

— Hvad jag tror? upprepade han. Hvad skulle jag väl tro annat, än den bedröfliga sanningen, att grefve von Anckarhjerta är död, och att han aldrig skall uppvakna i detta lifvet?

Gubben Larsson stirrade begrundande framför sig, och det dröjde en god stund innan han svarade eller, rättare sagdt, ånyo frågade:

— Jaså, det tror herr baron?

— Ja, hvad skulle jag annars tro?

Silfverhorn förmådde icke lägga band på sin häpnad. Han började tro att sorgen gripit den gamle trotjänaren för hårdt och att denne plötsligt förlorat förståndet.

Denna åsikt tog sig förmodligen uttryck i hans blick, ty Larsson yttrade med större liflighet än förut:

— Jag är vid mina sinnens fulla bruk, herr baron. Kanhända jag låter konstig, och i så fall vore det, min själ, inte att undra på . . . Ursäkta gubben att han svor.

— Du måste ursäkta *mig*, min hederlige Larsson, men jag blir verkligen icke klok på dina gåtor! Har du något att säga mig, så fram med det fort, och sitt inte och lek med mig som katten med råttan . . . Fresta inte mitt tålmod allt för mycket . . . Det har redan förut i dag blifvit satt på tämligen hårda prof.

Han erinrade sig sin audiens ute på Haga slott och rynkade pannan vid hågkomsten däraf.

Det tycktes emellertid stöta på oerhörda svårigheter att prätta begripliga svar ur den hedersmannen Larsson.

Då han nästa gång öppnade munnen var det endast för att ånyo lägga den unge ädlingen på moralisk sträckbänk.

— Har herr baron någonsin hört talas om lik som titta? frågade han.

Silfverhorn rusade upp från sin plats.

Han var nästan ursinnig, och det var ej långt ifrån att han lyfte sin knutna hand mot den beskedlige gubben.

— Tala utan omsvep eller gå! sade han barskt . . . Annars börjar jag sannerligen tro, att du drifver gyckel med mig!

I stället för att svara reste sig Larsson försiktigt från stolen, gick på tåspetsarna fram mot dörren, böjde sig ned, lade ögat mot nyckelhålet samt kikade därigenom länge och väl.

Därefter lade han örat mot samma nyckelhål och lyssnade med spänd uppmärksamhet.

Silfverhorns häpna blick hade följt dessa rörelser.

— Jag tror inte att någon lyssnar, sade gubben, då han återvände från dörren och på nytt intog sin gamla plats. Välan, herr baron, nu kan jag tala . . .

— Tala då! uppmanade Silfverhorn otåligt.

— Herr baron, jag tror inte att min nådige husbonde, grefve von Anckarhjerta *är riktigt död!*

Den unge mannens ögon stodo vidöppna.

Nu fanns det för honom ej längre något tvifvel. Den gamle aristokratens plötsliga fränfalle hade släckt hvarje gnista af förståndets ljus hos den sörjande tro-tjänaren.

— Se så, Larsson, lugna dig, sade Silfverhorn mildt. Olyckan har drabbat dig för tungt. Du väntade ej att så plötsligt mista din gamle herre. Några dagars hvila och ensamhet, och så skall allt bli bra igen . . . Du vet ju lika så väl som jag att vi alla måste den vägen vandra.

Men Larsson lät sig icke bekomma. I det han fäste sina gamla, men klara ögon på ädlingen svarade han:

— Ja, det vet jag alldeles säkert . . . lika säkert som jag vet, att jag inte är galen, hur mycket herr baron än

må tro det. Jag har inte sagt att min stackars husbonde *lefver*, men att han *inte är riktigt död*, det tror både Larsson och jag. Så där nu är det sagdt.

Silfverhorn visste knappast hvad han skulle tänka om allt detta. Sällan hade han varit så förbryllad som i nuvarande ögonblick.

Man sjöng vid denna tid en fransk visa, af hvilken två rader i svensk öfversättning skulle lyda ungefär:

Detta djur är mycket trilskt:
när det retas blir det ilskt.

Silfverhorn visste att dårar böra behandlas på samma sätt som vilddjuren i en zoologisk trädgård: de böra ej retas.

Han hade ej läst anslaget i Köpenhamns Zoologiska Have: »Drille ikke Dyrene», af det enkla skälet att »Haven» ännu icke var anlagd, lika litet som inskriptionen var målåd. Men i alla fall beslöt han att taga gubben Larsson med lämpor.

Med andra ord: han lät honom hållas.

Det vore onödigt att här återgifva det långa ordflöde, som följde, sedan Larsson väl fått tillåtelse att öppna de dammluckor, som dittills stängt hans talförhets katarakter. Silfverhorn lyssnade oafvändt, utan att förändra en min.

Hvad han än hade trott till en början och detta på goda skäl — nu hyste han ej längre den öfvertygelsen, att den gamle trotjänaren led af akut eller kronisk sinnesrubbing. Därtill var hans resonnemang alltför logiskt sammanhängande — förutom att det ägde ett öfverraskande *innehåll*.

Det långa talets korta mening var att *den såsom död ansedde grefve Anckarhjerta tidtals kunde röra ögonen; att han till och med kunde blicka samt att dessa blickar voro rysansvärda att skåda!!*

Larsson hade mött dessa blickar vid två tillfällen, då han haft något att syssla med i likrummet.

Att börja med hade han trott på en synvilla. Men andra gången hade han vunnit klar öfvertygelse. »Liket» hade åt honom kastat en blick... O, hvilken blick!... Den innehöll en värld, denna af fasa, ångest, bön och smärta uppfyllda blick.

Medan Silfverhorn åhörde den långa berättelsen, som vi sammanfattat i några få ord, enär den gamles flytande svada skulle hafva tröttat våra läsares tålmod, satt han tyst, utan att en enda gång afbryta.

Underliga tankar, så underliga till och med att han stundom jagade bort dem med en rysning af vämjelse, rörde sig i hans inre. Han var förskräckligt blek och kallsvetten pärlade på hans panna.

Emellertid sökte han tillkämpa sig ett yttre lugn, något som dock endast med stor svårighet lyckades.

— Det där var en hemsk historia, min kära Lars-son, sade han slutligen med ett ansträngdt småleende.

— Ja, är den inte, så säg!

Den gamle pustade och for med näsduken öfver ansiktet. Det långa anförandet hade tydligtvis varit rätt påkostande.

— Och det är fullkomligt säkert, att du ej miss-tagit dig?

— Så säkert som amen i kyrkan, herr baron.

— Att det inte var blott och bart en hallucination?

— Hallon... hvad för slag?

Det krångliga »utrikiska» ordet gick öfver hans förstånd.

Silfverhorn måste hjälpa honom på trafven.

— En hallucination, sade jag... Det vill säga en inbillning, med andra ord en synvilla om du begriper det bättre.

— En synvilla? Nej, min sann om det det var... Den som ska förvända syn på mig, den är inte född ännu.

— Och är det någon annan än du som vet allt detta?

— Ingen annan än jag och herr baron.

— Riktigt säkert?

— Ja då. Jo, det vill säga att så är det...

— Hvem? afbröt Silfverhorn ifrigt.

— Nådig grefven, förstås... det vill säga *om* han lefver, och det skulle jag nästan tro att han gör.

Silfverhorn försjönk i betraktelser.

Det dröjde en god stund innan han vaknade upp ur dessa och frågade:

— När är grefvens begrafning?

Det var nu gubben Larssons tur att bli häpen. Han betraktade friherren med stora ögon och utbrast:

— Har herr baron inte fått kort?

— Nej, märkvärdigt nog, svarade den andre.

— Begrafningen är om söndag. Grefve Adelhjelm har hjälpt till med alla arrangemangerna för den... *om* det nu blir någon begrafning... Den här saken borde väl klareras först, tycker jag.

— Var lugn, den skall nog bli klar, sade Silfverhorn... Och du säger alldeles bestämdt att du inte för någon yppat det där andra?

— Alldeles hestämdt, herr baron.

— Inte ens för Her... för fröken Hermine?

— Inte ens för nådig fröken... Vet ni hvad, herr baron, jag tycker inte alls om den människan!

— Hvilken människa? Fröken Hermine?

— Åh, så herrr baon pratar!... Hon är ju god som guld!... Nej, jag menar den där grefve Adelhjelm.

— Jaså... Nå ja, tycke och smak kan ingen förta', svarade den unge ädlingen något korthugget.

Samtalet började antaga en enligt hans åsikt väl förtrolig pregel. Gubben Larsson måtte vara hur praktig som helst — han var i alla fall icke en Sara Lundin.

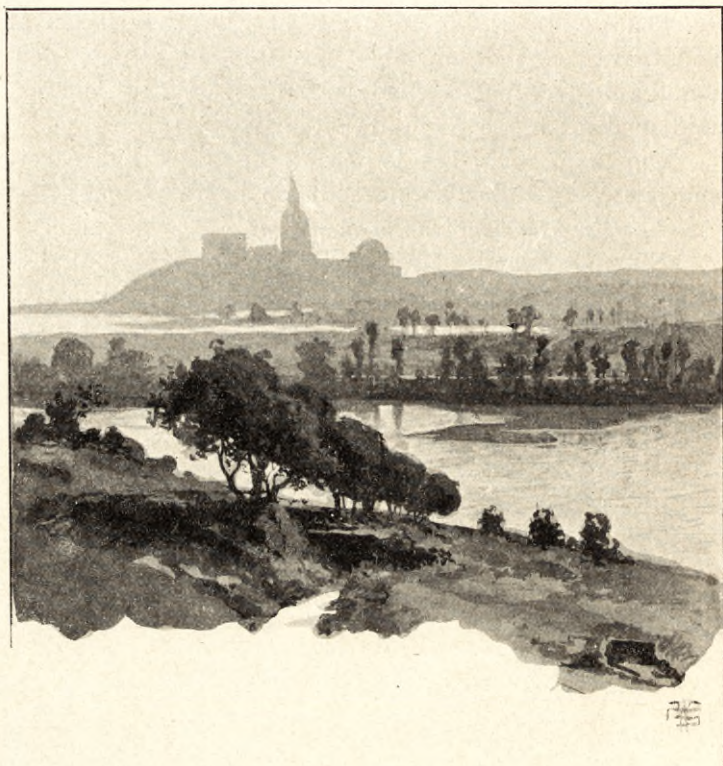
Sedan Silfverhorn ännu en gång inskräpft vikten af att tillsvidare breda hemlighetens slöja öfver den egen-
domliga historien, aflägsnade sig den gamle trotjänaren,
nöjd med att hafva fått lätta sitt hjärta.

Om han behärskat latinska tungomålet lika säkert
som sitt eget skulle han förmodligen hafva utropat:

— *Dixi et salvavi animam meam!*

Nu mötte han i trappan Silfverhorns betjänt, Ek-
ström, som händelsevis råkade nysa och åt hvilken han
tillropade den enda latinska glosa som fastnat i hans
minne:

— *Prosit.*



22.

Skall det klarna?

Sedan Larsson försvunnit satt vår unge hjälte länge tyst.

Det började skymma, men i stället för att tillkalla betjänten och låta tända ljus beslöt Silfverhorn nu taga den promenad, som så tvärt blifvit inställd genom Larssons oväntade uppdykande på skådeplatsen.

Han tog vägen nedåt Drottninggatan, svängde af in på Fredsgatan samt tog därefter vägen öfver nuvarande Gustaf Adolfs torg och Gamla Norrbro.

Från dennas mynning kunde han se att det lyste från grefve de Montagnes våning i hörnet af Storkyrkobrinken och Riddarhustorget.

Hittills hade han vandrat utan bestämdt mål, men nu kom han plötsligt på en tanke.

Denna tanke, som för öfrigt låg helt nära till hands, lydde:

— Om jag skulle göra en eftermiddagsvisit hos grefven? . . . Hvarför inte? Lika gärna där, som på något annat ställe . . . Bättre till och med . . . Jag vet ju, att jag åtminstone *där* alltid är välkommen.

Det hade kanske förefallit läsaren, och kanske ännu mera läsarinnan, naturligare om vår hjälte från början vikit af inåt Karduansmakaregränden i stället för in på Fredsgatan, samt gjort ett besök hos sin Lydia. Men han hade beslutit att ej träffa henne förrän hon blifvit vederbörligen installerad i sitt nya hem på Lofön. I sitt bref till fru von Krantz hade han gifvit denna dam i uppdrag att underrätta Lydia om detta och åtskilligt annat, som stod i samband med hennes blifvande korta resa till den hedersmannen Håkan Lundins kronohemma i närheten af Nockeby Bro.

Efter ett par tre minuter befann han sig utanför den privata ingången till grefve de Montagnes hus, ringde på portklockan, blef insläppt och med största artighet visad upp i våningen.

Grefven var, såsom Silfverhorn väntat, hemma. Men han var icke ensam.

Den främmande herre, som satt bredvid grefve de Montagne i den sidenklädda divanen, var fullkomligt okänd för Silfverhorn.

Läsaren däremot behöfver ingen presentation. Han är gammal bekant med denne främling, en herre af syd-ländskt utseende, kanske tio eller tolf år äldre än grefven och med alldeles grått hår, som ursprungligen varit svart.



Vid Silfverhorns inträde efter vederbörlig anmäling af be-

tjänten, reste sig grefve de Montagne lifligt, steg fram mot sin gäst och räckte honom bägge händerna.

Han gjorde därefter en half vändning och sade på franska:

— Tillåt mig presentera . . . herr baron von

Silfverhorn . . . herr doktor Edmond Bardoux . . .

Vi förmoda, nej, vi äro förvissade om, att detta sist

uttalade namn väcker ett, kanske redan bleknadt, minne till lif hos de flesta af våra läsare.

Vi säga med afsikt *namn*, och icke person, ty denna vardt knappast skildrad då han för många kapitel sedan plötsligt dök upp på dessa sidor för att lika plötsligt försvinna.

Då läsaren såg honom sist var han en yngling, som sjöd af lifskraft och åtrå att stiga högt här i världen. Nu var han en gubbe, om ock en ovanligt kraftig sådan. Lifvets pröfningar, djupa forskningar och trägna vetenskapliga studier hade gräft fåror i hans panna, men knappast böjt hans rygg.

Erinrar sig läsaren den unge grefve Louis de Montagnes och hans älskade Jeannes korta kärlekssaga? Gör han detta, så skall han säkerligen äfven minnas deras ungdomlige lärare, och namnet Edmond Bardoux skall dyka upp i hans hågkomst.

Men denne son af södern, af hvad skäl befann han sig fjärran från sitt sköna Provence uppe i Sveriges hufvudstad? Denna fråga af läsaren är både förklarlig och berättigad. Vid denna period, som nu synes ligga så aflägsen från våra dagar, fanns ingen Cooke's Resebyrå, och turistfärder i ordets nuvarande mening existerade knappast, voro rent af otänkbara.

Det måste således finnas något *särskildt* och makt-påliggande skäl till den franske lärdes vistelse i Stockholm. Detta skäl fanns äfven, och det var, tyvärr, af ganska sorglig art.

Man kunde gissa detta, om man blott kastade en helt flyktig blick på de båda herrarnes allvarliga anletsdrag. Doktor Eugène Bardoux hade kallats till Sverige i sin egenskap af läkare.

Men hvem behöfde hans bistånd?

Grefve Louis de Montagne?

Denne var den förkroppsligade hälsan, åtminstone i fysiskt hänseende. Och det själsliga lidande hvarunder han suckade kunde ej botas med något af alla de recept, som stå till den medicinska vetenskapens förfogande.

Det var således icke *han* som nödgades anlita den medicinska vetenskapens mångfaldiga resurser — visserligen icke så mångfaldiga som i vår framåtskridna tidsålder, men i alla händelser ganska akttningsbjudande.

Men om det icke var han, så måste det uppenbarligen vara någon som stod honom mycket nära — i hvilket afseende det nu än månne hafva varit. Vi vilja icke längre och för öfrigt i onödan — lägga våra läsareshnyfikenhet på sträckbänken. Den lidande varelse, för hvilkens räkning den bepröfvade æskulapen tillkallats från fjärran land, tillhörde det svaga könet. Hon har icke af författaren blifvit presenterad för hans läsare och torde väl icke håller blifva det, då hon endast på indirekt sätt spelar en roll i denna, på andra personer tillräckligt rika berättelse.

I ett föregående kapitel har hon emellertid blifvit antydd och bör således icke vara fullkomligt glömd af dem som följt oss ända hit i vår historiska skildring.

I det åsyftade kapitlet hafva vi omtalat huruledes den högadlige bankiren, grefve Louis de Montagne, såsom fosterdotter upptagit den föräldralösa dottern af en fransk aktör.

Denna unga flicka — äfven hon en söderländska i nordnen — var det som kräfde läkarevetenskapens bistånd. Född i ett sydligare luftstreck, men omplanterad och uppdrifven i den kalla nordnen, hade denna späda planta ej kunnat trivas i dess jordmån — och nu höll hon på att »gå ut» — dö bort.

Den härjande lungsoten — då ännu icke kallad tuberkulos — hade i henne kräft ett af sina otaliga offer. Och nyss, några minuter före Silfverhorns ankomst hade

den erfarne vetenskapsmannen, Edmond Bardoux sorgset, men samvetsgrannt afkunnat sin dom.

Och som våra läsare troligtvis redan hafva anat, lydte denna obevekliga, ödesdigra dom att allt hopp var ute, att den förtvinade rosen skulle falla från sin



spröda stängel och inom kort nedmyllas i den kalla jorden.

»Red mig en graf, o, fader kär — — —

* * *

Vi nämnde att de båda herrarnes uppsyn var allvarlig då vår unge hjälte trädde in i det rum, där de be-

funno sig, och förklaringen på detta allvar torde nu, efter hvad vi hafva berättat, ligga i öppen dag.

Sedan grefven invigt Silfverhorn i den bedröfliga situationen ville denne senare af grannlagenhetsskäl genast aflägsna sig från det blifvande sorgehuset.

Grefve de Montagne afböjde emellertid denna finkänslighet som han på förhand hade kunnat vänta.

Han yttrade nämligen i det hjärtliga tonfall, som nästan alltid var honom eget:

— Min unge vän, hvarför ej lika gärna stanna? . . . Under omständigheter sådana som dessa vill man och behöfver man se omkring sig ansikten som under årens lopp blifvit en kära. Till dessa ansikten, för att nu icke säga personligheter, räknar jag er, min bästa baron . . . Gör mig därför den tjänsten att dröja ännu en stund . . .

Vår hjälte hade inga särskilda skäl att afböja denna inbjudning, i synnerhet som han visste att den var allvarligt menad.

Han svarade därför med en bugning:

— Jag tackar förbindligast, herr grefve.

Bankiren fortfor:

— Det arma barnet har för en stund sedan intagit ett sömnmedel, och följaktligen behöfver hon ännu icke på några timmar hvarken min eller sin läkares närvaro.

Doktor Edmond Bardoux nickade sorgset instämmande.

Hans min var icke den kallblodige vetenskapsmannens, och en iakttagare med skarpblick skulle ögonblickligen hafva fått klart för sig att det icke var allenast läkarehonoraret som föranledt æskulapen till hans långa färd.

Det bör knappast förvåna läsaren att samtalet småningom gled in på det ämne som — försåvidt grefve de Montagne visste var mest ägnadt att intressera vår

unge hjälte: Grefve von Anckarhjärtas plötsliga oväntade frånfälle.

Visserligen skedde detta val af samtalsämne stick i stäf mot Silfverhorns önskan, men vanlig höflighet fordrade ju att han gaf svar på tal. Och väl var detta, såsom vi skola se af det följande:

Den franske läkarens uppsyn vid skildringen af de närmaste omständigheterna vid dödsfallet blef så egenomlig, att den med nödvändighet måste väcka både Silfverhorns och grefve Louis de Montagnes undran. Ett intressant fall — må så vara, men patienten var ju i alla händelser fullkomligt främmande för läkaren.

— Och ni säger att den tillkallade läkaren, er landsman, betecknade dödsorsaken som apoplexi? frågade han slutligen långsamt, i det han gaf Silfverhorn en genomträngande blick.

— Ja, svarade den sistnämnde enkelt och mötte fransmannens blick med fasthet.

På grefve de Montagnes ansikte lästes en viss spänning, som han själf var ur stånd att förklara.

Edmond Bardoux fortfor med samma allvar:

— Och tänk mina herrar, om dödsorsaken *icke* skulle vara apoplexi?

Det dröjde några sekunder innan Silfverhorn svarade:

— Mycket möjligt. Men arkiater Ternelius är känd såsom en framstående vetenskapsman på sitt område.

— Medgifves gärna. Hans namn är mig till och med bekant. Men det gifves och skall alltid gifvas tillfällena i en läkares praktik, då misstag äro både förklarliga och ursäktliga — stundom till och med så godt som oundvikliga.

— Hvert vill ni komma, herr doktor? frågade Silfverhorn.

— Att börja med till ännu en fråga, utlät sig Bardoux. En fråga som tvifvelsutän skall göra er häpen . . .

— Låt höra! afbröt vår hjälte ifrigt.

— Har ni tänkt er den möjligheten, att grefve . . . jag kan ej uttala namnet . . . *icke skulle vara död?*

Det blef en ganska lång tystnad.

Grefve Louis de Montagne stirrade med vidöppna ögon på sin lärde landsman.

Hvad Silfverhorn beträffar hade han rusat upp från stolen. Han kallsvettades och förde båda händerna till pannan, liksom om han befunnit sig inför något okänt, fasaväckande.

Småningom lade sig emellertid hans sinnesrörelse, och han återtog sin plats. Sedan tystnaden fortfarit ännu några sekunder spratt den unge ädlingen till, och en blixtnö blick af förstående lyste i hans ögon.

— Detta var ett högst märkligt sammanträffande! utbrast han plötsligt. Det gränsar nästan till det öfvernaturliga.

— Hur så? frågade de båda fransmännen samtidigt och med oförställdt intresse.

Det blef nu Silfverhorns tur att redogöra för gubben Larssons hemlighetsfulla berättelse. Och det behöfver väl knappast tilläggas att den väckte hans båda åhörare synnerliga häpnad.

Edmond Bardoux tog till ordet.

— Jag skulle kunna uttrycka min stolthet, min själfkänsla öfver att ha fått mina slutledningar bekräftade, sade han. Detta är dock ännu för tidigt. I ett så allvarligt fall som detta fordras fullkomlig visshet, och det vore rent af brottsligt att handla på måfå.

— Ni tror således, herr doktor . . . inföll Silfverhorn.

Edmond Bardoux svarade:

— Jag tror att den gamle betjänten har rätt, dock vet jag ännu ingenting annat, än att min första förmodan synes besannad.

— Ni menar således att min vän grefve von Anckarhjertha skulle vara skendöd? sade bankiren.

— Nej, långt därifrån, svarade den franske läkaren, I detta fall är det fråga hvarken om död eller skendöd, utan om något... ja, jag kan tryggt säga det... om något ännu värre!

Ingendera af de båda åhörarne begrep detta enligt deras åsikt konstbesynnerliga resonnemang.

Det återstod dem således intet annat än att tiga och tålmodigt afvakta en förklaring.

— Saken är alltför allvarlig att göras till föremål för skämt, fortfor Edmond Bardoux, men det finnes ett talesätt, antagligen med motsvarighet i ert språk, herr baron... ett talesätt om »lik som titta». Detta talesätt håller emellertid icke stånd inför vetenskapen, som ej räknar med fraser, utan med fakta. Nå väl, för att komma till det långa talets korta mening: en skendöd, lika litet som en död, kan »titta» eller kasta blickar. För blickar fordras osläckta ögon med lefvande lif.

— Vidare!

Grefve de Montagne och Silfverhorn framställde samtidigt denna ifriga uppmaning.

— Det finnes ett sjukdomstillstånd, kanske det rysligaste hvarmed läkarekonsten i alla tider tagit befattning. Detta tillstånd kallas *tetanos*, eller på de olärdas språk, *stelkramp*.

De båda åhörarna började småningom fatta æskulapens mening, och de lyssnade med andlös uppmärksamhet.

Detta fruktansvärda lidande drabbar stundom kroppens hela muskulatur, som då råkar i den starkaste sammandragning. I de flesta fall fixeras först hufvudet

genom våldsamma kontraktioner i ryggmusklerna och drages bakåt.

— Alldeles som hos min faderlige vän! mumlade Axel Anton von Silfverhorn.

— En ytterligare skildring af sjukdomens förlopp torde ej vara af natur att intressera er, mina herrar . . . Nog af, den kan stundom botas, åtminstone har det händt mig att jag lyckats därmed i det icke obetydliga antal fall som förekommit i min praktik.

Den franska vetenskapsmannen uttalade de senaste orden med en anstrykning af lätt förlåtlig stolthet.

En stunds tystnad uppstod ånyo, hvarefter Edmond Bardoux i allvarligare tonfall än hittills under detta samtal yttrade:

— Jag har emellertid ett intressant, ett maktpåliggande tillägg att göra: tetanos eller stelkramp uppstår så godt som regelbundet genom *förgiftning*.

— Förgiftning?

Den unge ädlingen och den gamle läto samtidigt höra detta utrop af djupaste häpnad.

Förgiftning!

— Ja, förgiftning, bekräftade den utländske vetenskapsmannen med orubbligt lugn. Förgiftning med strykning, brucin och andra liknande ämnen.

Silfverhorn stirrade framför sig med ögon uppfyllda af fasa. Hela hans kraftiga gestalt skäljde. Pannan höljdes af en iskall svett. En hel värld af de mest skiftande tankar rörde sig i hans inre.

— Ni höll mycket af den gode grefven, min unge vän, sade bankiren i det han bröt tystnaden.

Han tolkade på sitt helt naturliga sätt den sinneshörelse, af hvilken Silfverhorn fattats, men han anade icke en bråkdel af dennes tankar — och hur skulle han väl hafva kunnat?

För öfrigt undrade han inom sig huruvida icke hans lärde vän och landsman måhända gjort sig skyldig till någon öfverdrift och gått alltför långt i sin vetenskapliga själfsäkerhet. För en vanlig dödlig skulle det kunna synas som en svår konst att ställa en diagnos utan att ens någonsin hafva sett patienten.

Emellertid bibehöll grefven dessa tvifvelsamma tankar för sig själf. Han ringde på sin betjänt, sade till om förfriskningar, bad om ursäkt för att han måste aflägsna sig samt ställde därefter stegen till sin fosterdotters sjukbädd.

* * *

Edmond Bardoux och friherre Axel Anton von Silfverhorn voro ensamma. Det var den förstnämnde som bröt tystnaden med de två korta orden.

— Nå väl?

— Nå väl? upprepade Silfverhorn med en beslutssam åtbörd. Nå väl! något måste göras!

— Det förvånar mig ej att höra detta utlåtande, ty själf är jag af fullkomligt samma åsikt, instämde Edmond Bardoux i ett tonfall af utpräglad viljekraft.

— Men *hvad* skall göras?

Läkaren tycktes ett par minuter öfverlägga med sig själf, hvarefter han yttrade:

— I dag är det för sent, aftonen är redan för långt framskriden. Men jag måste se den sjuke, honom som anses död, senast i morgon. Jag har nämligen mina små enskilda anordningar att vidtaga... Ett lidande sådant som stelkramp botas ej med maktspråk och okularbesiktning.

— Men, invände den unge ädlingen, af vissa skäl tror jag att man skall lägga hinder i vägen för ert tillträde hos patienten.

Edmond Bardoux reste sig häftigt.

Hans heta, sydländska blod, som eljes pulserade under en kall yta, råkade nu i svalning. Och med gnistrande ögon utbrast han:

Mordieu! Vägra en läkare tillträde till en lidande varelse, som trängtar efter hans bistånd! Äro sådana plägseder allmänt gängse häruppe i er kalla nord?

— Ni förstår ej innebörden af mina ord, herr doktor, svarade den unge friherren dämpadt, nästan vemodigt. Jag tror mig veta att bakom allt detta ligger en sorglig historia.

— Ah! Nu tror jag mig fatta. Det gäller således att förhindra ett brott!... Ej endast att råda bot för en olyckshändelse!... Då kan jag ännu mindre tveka!... Själfva försynen befäller mig ju att handla.

Läsaren skall längre fram få erfara resultatet af det återstående samtalet mellan den franske vetenskapsmannen och den svenske ädlingen.



En morgonpromenad.

Grefve Louis de Montagne, bankir vid Storkyrkobrinken, var en man med ytterst regelbundna lefnadsvanor.

Hvarje dag på slaget klockan åtta satte han foten genom porten för att taga sin morgonpromenad, som visserligen sträcktes åt olika håll, men alltid upptog en tid af precis en timme, hvarken mer eller mindre. I trots af fosterdotterns sjukdom, ja, säkerligen nära förestående hädanfärd, gjorde han intet undantag från regeln dagen efter den då vi sett honom tillsammans med vår hjälte och hans egen landsman, den lärde doktor Edmond Bardoux.

Denna morgon var grefven emellertid icke ensam, hvilket eljest i allmänhet plägade vara fallet. Han åtföljdes nämligen af sin landsman och gamle informator, hvilken, af helt naturliga skäl, slagit ned sina bopålar i huset vid Storkyrkobrinken.

Därtill var timmen något senare än vanligt, ty då de båda herrarne svängde af mot Riddarhuset till ljödnioslagen från den närliggande Storkyrkan, hvarefter de med större eller mindre styrka ackompanjerades från

hufvudstadens öfriga tempel. Edmond Bardoux hade nämligen behöft en grundlig hvila efter sin långa, ansträngande färd.

Det var en härlig, strålande vårmorgon med hög, klarblå himmel och vänligt skimrande sol.

Doktorn, som i likhet med flertalet ännu lefvande fransmän föreställt sig att Sverige var liktydigt med »isbjörnarnes land», svettades i sin päls och knäppte upp det dyrbara plagget.

Riktningen för de båda herrarnes promenad var redan i förväg bestämd. Den gällde nämligen friherre Axel Anton von Silfverhorn's hus långt uppe på norr. Oaktadt sin trötthet hade Edmond Bardoux flera timmar legat vaken och grubblat öfver den hemlighetsfulla historia som meddelats honom af vår hjälte.

Måhända hade äfven en fullt berättigad vetenskaplig stolthet sitt ord med i laget. Till hvilken berömmelse skulle det icke lända honom, den häruppe väl i det närmaste okände utländingen, om han, strax efter det han landstigit på en vildt främmande mark, lyckades göra en storartad kur och — hvad kanske ännu mera var — korsa djäfvulska planer samt förebygga ett afskyvärdt brott.

Ty att ett brott var i görningen, att det af vederbörande till och med redan troddes fullbordadt — i detta hänseende hade han, genom att lägga den ena omständigheten till den andra, hunnit den lifligaste förvissning. Han var nämligen människokännare i lika hög grad som läkare — två omständigheter hvilka oftare borde vara förenade, två omständigheter hvilka i vårt eget land skapat namn sådana som en Bruzelius, en Westerlund.

Här förelåg, enligt alla tecken att döma, ett giftmordförsök af det mest upprörande slag.

Edmond Bardoux' eget hemland hade spelat en föga afundsvärd roll på detta område. Han mindes så tydligt,

som om det varit i går, huru han under sin barndom hört talas om den sorgligt beryktade giftblanderskan markisinnan de Brinvilliers. Några upplysningar om detta vidunder torde måhända intressera våra läsare.

Hennes flicknamn var Marie Madelaine Dreux d'Aubray och hon var dotter af en officer. Vid ungefär tjugu års ålder ingick hon äktenskap med kavalleriöfversten markis de Brinvilliers, men knöt nästan omedelbart därefter en brottlig förbindelse med ryttmästaren Jean Baptiste de Sainte-Croix. Genom denne, som för sina hemska kunskaper hade att tacka en italienare vid namn Exili, blef hon invigd i giftblandningskonstens hemligheter och förgiftade nu i tur och ordning en hel massa människor, särskildt sin fader och sina syskon, för att komma i utslutande besittning af hela familjens förmögenhet.

Hennes man, öfversten, som hon upprepade gånger gaf in gift, räddades i smyg af hennes älskare, Sainte-Croix, som själf gaf honom motgift. Allmänheten hade redan länge talat om markisinnan de Brinvilliers' »arfs-pulver» — *poudres de succession* —, men bådas brottsliga stämplingar kommo först i dagen, då Sainte Croix genom oförsiktighet vid beredandet af ett gift förgiftade sig själf.

Markisinnan, som hade flytt först till England och därifrån till Tyskland, anträffades slutligen i ett kloster i Liège och narrades till Frankrike. Hon underkastades tortyr till dess hon erkände alla sina förbrytelser, hvar-efter hon dömdes till döden och halshöggs. Af hennes medbrottslingar — däribland den kungliga älskarinnan markisinnan de Montespan — straffades endast de af lägre rang — således ännu en illustration till ordspråket: »De små tjufvarne hänger man, de stora låter man gå.»

* * *



Vi återvända nu till våra promenerande, som hunnit till nedre delen af Drottninggatan.

— Ni ser så själsfrånvarande ut, min bäste Bardoux, sade grefve de Montagne med ett svagt försök att småle.

Den tilltalade svarade i ett tonfall af djupaste allvar:

— Skenet bedrager stundom . . . Jag tror mig aldrig i mitt lif haft tankarna mera noggrannt samlade än just nu . . . Ni måste medgifva att det är en egendommig historia, den som vi hörde i går afton.

— Det medgifves gärna.

Edmond Bardoux fortfor:

— Vi skildes så tidigt i går afton att jag aldrig haunn få höra er egen åsikt i denna märkliga sak . . .

— Min egen åsikt . . . Ja, hvilken åsikt skulle jag väl kunna uttala? . . . Ni själf tycks ju vara mera invigd i saken än någon annan, så underligt det än mände låta.

— Ni missförstår mig, herr grefve, gemmälde vetenskapsmannen . . . Jag tänkte ej på den rent medicinska sidan af saken, utan den så att säga mera enskilda, den personliga, om jag så får uttrycka mig . . .

— Ah, jag börjar förstå . . .

— Naturligtvis känner ni den dödes . . . låtom oss hoppas: den *förmente* dödes . . . närmaste omgifning?

— Ja visst . . . Den är icke stor . . . Grefve Anckarhjerta har sedan många år tillbaka varit änkring, och jag tror mig veta att han ej äger mer än en blodsförvandt, sin egen dotter, fastän . . .

Han tvekade.

— Fastän? upprepade Bardoux.

— Ja, ser ni, min vän, det är en rätt konstig historia, som väckt oerhörd uppmärksamhet i Stockholms högsta kretsar.

— Ah!

Edmond Bardoux kände sin nyfikenhet spänd till det yttersta.

Kanske skulle han finna det så ifrigt efterlängtade uppslaget till gåtans lösning.

— Förhållandet är nämligen, fortsatte bankiren, att denna unga dotter omedelbart efter katastrofen ingått förlofning . . .

— En mesallians? afbröt doktorn liffigt.

— Ingalunda . . . Snarare tvärtom . . . Men . . .

— Således ännu ett *men!*

— Frökens greflige fästman åtnjuter ej det bästa rykte . . . Han är en utsväfvande sälle, rucklare, spelare, slagskämpe . . . Han saknar tillträde till hufvudstadens förnäma kretsar, att nu icke tala om hofvet, där han en gång för alla är portförbjuden . . . Ett föga smickrande porträtt, eller hur?

— Medgifves.

Edmond Bardoux hade försjunkit i djupa tankar, ur hvilka han plötsligt väcktes därigenom att grefve de Montagne yttrade ett par ord, i det han hälsade på någon. Han lyfte ögonen och varnade en gubbe i betjäntlivré och med hatten vid knäveckan.

I det de båda herrarne fortsatte vägen uppåt Drottninggatan anmärkte bankiren:

— Gubben, som hälsade, är också en af grefvens omgifning . . . hans mångårige trotjänare . . . Och det ståtliga huset, som vi nu passerat, är skådeplatsen för dramat.

Grefve Louis de Montagne hade knappast uttalat dessa ord förrän Edmond Bardoux gjorde en liflig åtbörd samt hastigt gick tvärsöfver till andra sidan gatan, där han ett par minuter stannade, medan han lät blicken forskande glida öfver den greffliga boningens vackra fasad.

Därefter återvände han till den öfver detta beteende något förvånade bankiren, och båda herrarne fortsatte vägen uppåt mot Kungsbackens branta stigning. Det dröjde en stund innan någon yttrade ett ord, och det var Edmond Bardoux som först tog till ordet för att fortsätta det afbrutna förhöret — om vi nu tillåtas begagna detta stränga uttryck.

— Skulle ni, herr grefve, kunna lämna mig några upplysningar om dottern? sade han.

— Mycket gärna, men inga andra än goda sådana, eftersom motsatsen vore en hädelse, svarade Louis de Montagne med sydlänsk liflighet.

— Åh, verkligen!

Genom detta korta utrop af den franske läkaren gick en viss underström af ironi. Han kunde ej undgå att lägga märke därtill och genmålde därför med en viss häftighet:

— Det är så som jag haft den äran att säga . . .
Jag hoppas att ni inte tviflar på mina ord?

— För allt i världen! . . . Långt därifrån! ursäktade sig Edmond Bardoux . . . Vederbörande unga dam . . . ty jag förmodar att hon är ung . . . skulle således med andra ord vara ett helgon?

— Om denna benämning kan tillämpas på en svag människa, så *är* hon ett helgon, svarade grefven.

Det sätt, på hvilket han uttalade dessa ord, innebar allvarlig öfvertygelse, och Bardoux afstod från ytterligare gäckeri. Men sedan han en gång börjat sitt »förhör» ville han gärna bringa det till slut, och därför fortsatte han efter en kort paus.

— Den unga damen i fråga . . . har aldrig någon annan förbindelse varit påtänkt än den som nu kommit så oförmodadt? En rik arftagarinna, som därtill enligt er antydning synes utrustad äfven med andra fullkomligheter, brukar sällan få sucka så länge.

Grefve de Montagne hade vid dessa ord tvärstannat, och hans följeslagare måste naturligtvis följa exemplet.

Den förstnämnde utbrast i en ton af lifvigaste öfverraskning:

— Huru? Framgick det ej af vårt samtal i går att . . . ?

— Att . . . ?

— Att den unge man, som jag presenterade för er, baron von Silfverhorn, varit fröken von Ankarhjetas tillämnade brudgum?

— Mycket möjligt, svarade Edmond Bardoux . . . Men i så fall torde den omständigheten ha undgått min uppmärksamhet . . . Ni förstår . . . tröttheten efter resan . . . Allt nog, det undföll mig.

— Detta parti, fortfor grefve de Montagne, har inom hufvudstadssocieteten ansetts vara den själskrifnaste sak på jorden . . . ett axiom . . . Alla visste att det var grefve

von Anckarhjärtas käraste önskan att se de unga tu förenade . . . Och hela världen förundrade sig öfver att partiet aldrig blef af, i synnerhet som ingendera af kontrahenterna hade något att vänta på.



Den franske vetenskapsmannen hade under denna harang försjunkit i djupare tankar än någonsin. Det såg ut som om han sökte lösa en intrasslad kombination.

— På allra sista tiden synes man dock ha fått någon klarhet i saken, fortfarande bankiren, utan att fästa sig vid den andres uttrycksfulla mimik . . . Det säges nämligen att baron von Silfverhorn i djupaste hemlighet inledt en förbindelse på annat håll . . .

— Ah!

— Den utvalda lär vara en inta-

gande ungmö af folket, likväl med fullkomligt obefläckadt rykte, efter hvad jag låtit mig berättas.

— Hm!

Det låg en hel värld af tankar i denna korta interjektion.

— Men nu äro vi framme vid vår bestämmelseort, utbrast grefve de Montagne, i det han stannade utanför Silfverhorn's hus.

Han lät klappen med ett doft buller falla mot den skulpterade ekporten, som en kort stund efteråt öppnades af betjänten, vår bekante Ekström. Denne meddelade på förfrågan, att hans husbonde var hemma, samt ledsagade därefter de båda herrarna uppför den breda, mattbelagda trappan.

Silfverhorn, som nyss gjort sin toalett, mottog dem med ett välkomnande leende och tryckte deras händer. Han bjöd dem taga plats, och sedan de satt sig frågade han huruvida de önskade några förfriskningar.

— Själ f stod jag just i begrepp att äta frukost, sade han, och det skulle göra mig ett verkligt nöje om ni, herr doktor och ni, herr grefve, ville hålla tillgodo med min enkla husmanskost.

Promenaden hade gifvit de båda herrarna matlust, och de mottogo tacksamt den med så okonstlad hjärtlighet framförda bjudningen. Alla tre begåfvo sig följaktligen till den närbelägna, med taflor, af hufvudsakligen franska mästare, prydda matsalen.

Åtskilliga af dessa taflor skulle i våra dagar ej hafva kunnat uppträda utan förhängen, men i tredje Gustafs tid var man icke så ängslig med moralen. Mer än en gång under loppet af vår berättelse ha vi haft tillfälle att påpeka och bekräfta — stundom till och med beklaga — detta förhållande.

Den så kallade »husmankosten», tillagad af en bland mamsell Christina Wargs mest genialiska lärjungar, stod, hvad de kalla ingredienserna och vinet beträffar, redan framsatt på ett långrundt bord, med i rococo-stil buktade och svängda ben. Den bländhvita, doftande damastduken dolde skifvans dyrbara mosaikinläggningar.

Här är icke platsen, huru frestande det än vore, att skildra de olika anrättningarna — allt nog, där saknades hvarken osaltad Wolga-kaviar, färserad portugisisk lök eller tryfferade tuppkammar. Endast ett vin dracks, men detta ett Bourgogne af ädelt slag, som dock af Edmond Bardoux späddes med hälften vatten. Grefve Louis de Montagne, hvars provençaliska måttlighet utplånats i den kalla norden, drack den ädla, blodfulla drufsaften oblandad, ehuru med begränsning. Så äfven vår hjälte.

Man hade ju, tyvärr, icke »samlats till festligt lag» i detta uttrycks häfdvunna betydelse. Anledningen till denna sammankomst på tre man hand var ju tvärtom af högst allvarlig beskaffenhet. Men vi påstå utan tvekan att denna måltid, sedd endast från kulinarisk synpunkt, skulle hafva väckt en Brillat-Savarins, en excellensen Wahrendorffs och andra gastronomiska auktoriteters oförbehållsamma gillande.

Vare detta nog.

Efter frukosten intogs ett ädelt kaffe — det var långt innan kaffeförbudet spridde löje och förbittring öfver hela Svea land — och sedan öfvergick man till »förhandlingarna», som det med ett modernt slagord plägar uttryckas.

— Archiater Ternelius är tidig uppstigare, sade Silfverhorn, och han lät genom min betjänt, som jag skickade till hans bostad i dag vid sjutiden, säga, att han kunde träffas klockan ett på middagen.

— Det är god tid till dess, anmärkte grefve de Montagne . . . Klockan är ännu icke tolf.

— Men hvarje ögonblick kan betyda ett människolif! utbrast Edmond Bardoux i det han med en våldsamt åtbörd reste sig från stolen.

— Ni har, tyvärr, rätt, herr doktor, instämde Silfverhorn, men saken kan nu en gång för alla icke hjälpas . . . I mitt sällskap skulle ni aldrig blifva insläppt, det

vet jag, men är ni åtföljd af grefve von Anckarhjertas egen husläkare och af denne presenteras som kollega — då vore det i sanning högst besynnerligt, om någon mänsklig makt skulle kunna hindra ert förehafvande.

— Ja, så tycker jag med, inföll bankiren.

— Men denna tidsutdräkt! Denna olycksaliga tidsutdräkt! nästan jämrade sig Edmond Bardoux och vred sina händer, i det han mätte golfvet med långa steg . . . Hvad kan ej inträffa under de knappa två timmar som återstå!?

— Archiater Ternelius är i alla fall ursäktlig, sade nu Silfverhorn, som ville göra sitt bästa för att lugna den liffige sydfransmannen . . . Han är vår hufvudstads mest anlitade läkare, och ofta händer det att hans tid ej räcker för alla sjukbesök.

— Men det här är icke något vanligt sjukbesök! genmälde Edmond Bardoux utan att lägga band på sin häftighet . . . Morbleu! Det gäller en af dessa epokgörande tilldragelser, som stundom inträffa på den medicinska vetenskapens område! . . . Förstår ni det, herr baron?

— Ja, jag förstår mycket väl, svarade Silfverhorn lugnt, och jag beklagar lika mycket som ni att jag ej kan göra något åt saken utöfver hvad jag redan gjort.

Provençalen ryckte på axlarna på ett sätt som under andra förhållanden skulle hafva gjort vår hjälte ursinnig. Åtbörden uttryckte nämligen det mest oförställda förakt.

Grefve Louis de Montagne började nu anse det vara högt på tiden att träda emellan.

Han kände ju alltför väl sina landsmäns hetlefrade lynne.

Därför yttrade han i medlande tonfall:

— Se så, lugn, mina herrar, ni få inte bli oense . . . Det är farligt då allierade kifvas ögonblicket före en viktig expedition.

Edmond Bardoux mumlade några otydliga ord som ej uppfattades af de båda herrarna. I det han därefter räckte handen åt Silfverhorn, som hjärtligt tryckte den-samma, yttrade han ej utan en viss motsträfvighet:

— Det här gäller i alla fall enligt min enfaldiga mening, icke ögonblick, utan timmar.

— Nå, ni fick *i alla fall* sista ordet, gamle vän, sade greffen, i det han glömde situationens allvar och lät höra ett klingande skratt . . . Nu bör ni väl vara nöjd?

— Jag skall åtminstone hålla min tunga i styr, svarade Edmond Bardoux torrt.

I det han därefter med en artig bugning vände sig mot sin unge värd tillade han:

— Tillsvidare ber jag er om ursäkt, herr baron . . . Vågar jag hoppas att den blir beviljad? Det grämer mig mer än ni anar att jag skall göra ett ogynnsamt intryck på nyförvärfvade vänner, nästan omedelbart efter det jag satt min fot inom ert härliga land . . . Ännu en gång: ursäkta det sydländska blodets våldsamma svallning!

Vår unge hjälte kände sig nästan rörd, då han svarade i det varmaste tonfall han förmådde åstadkomma:

— Herr doktor, ni gör mig uppriktigt ledsen, då ni talar så . . . Minns ni bibelns ord: »Där intet finnes att taga, har kajsaren förlorat sin rätt?» . . . Jag vill tillämpa dessa ord på nu ifrågavarande fall. Där ingen ursäkt finnes att taga, där finnes ej heller någon ursäkt att gifva . . . Och nu är väl den saken slutbehandlad, vill jag hoppas?

Därmed räckte han sin hand åt den franske vetenskapsmannen, som tryckte den med större rörelse än han strängt taget hade velat visa.

Nu var det greffe Louis de Montagne som tog till ordet.

Sedan han under tystnad iakttagit detta lilla intermezzo yttrade han nämligen till Edmond Bardoux:

— Ah, jag har glömt en sak! . . . Det finnes här i huset något som möjligen kan intressera er, min gamle vän.

— Intressera mig?

Edmond Bardoux lät blicken glida från Louis de Montagne till Axel Anton von Silfverhorn, och han lade märke till att den sistnämnde rodnade lindrigt.

— Ja visst, intressera er, upprepade den greflige bankiren . . . Och det till och med från rent vetenskaplig synpunkt.

— Herr grefven öfverdrifver, inföll von Silfverhorn med en viss förlägenhet . . . Förhållandet är att jag stundom fuskar litet med naturvetenskapliga studier . . . som ren amatör naturligtvis . . . och herr grefven syftar förmodligen på mitt anspråkslösa kemiska laboratorium, som jag inredt just här i huset.

Fransmannen spratt till som om han blifvit stungen af en giftig orm eller mottagit en stark elektrisk stöt.

— Ett kemiskt laboratorium? . . . Här i huset? upprepade han, i det han forskande betraktade den unge ädlingen.

— Ja, var det så märkvärdigt? genmälde denne okonstladt utan att sänka sin klara blick.

— Hm! . . . Och ni tillåter att jag aflägger ett besök i ert kemiska laboratorium, herr baron?

— Med största nöje, svarade Silfverhorn . . . Jag fruktar endast att ni skall finna edra förväntningar besvikna, herr doktor.

Edmond Bardoux mumlade:

— Man kan aldrig så noga veta.

Därefter tågade alla tre, med husets värd i spetsen, till den vetenskapens helgedom, som vi redan i ett föregående kapitel, ehuru helt flyktigt, omtalat.

Då de anländt till ort och ställe samt dörren till det kemiska sanktuariet slagits upp, förmådde den främmande lärde ej tillbakahålla ett utrop af öfverraskning, ej konstlad, utan så verklig som möjligt:



— Åh, hvad är det jag ser! . . . Min bäste baron, ni har ju inrättat er som en af kemiens mest lysande stormän . . . Som en Lavoisier . . . Ja, som en . . .

— Ni är alltför god, herr doktor, afbröt Silfverhorn . . . Det gläder mig uppriktigt att mitt lilla krypin vunnit er bevägenhet . . . Önskar ni begagna det vid något tillfälle under er vistelse i Stockholm, så står det gärna när som helst till ert förfogande.

Edmond Bardoux svarade icke omedelbart på detta artiga erbjudande. Han var redan i full fart med att undersöka mångfalden af större eller mindre flaskor, lådor och andra föremål.

Plötsligt gjorde han en tvär vändning mot Silfverhorn, hvilken, oförberedd som han var, tog ett par steg tillbaka:

— Herr baron, sade han, ni synes vara i ovanligt hög grad intresserad af gifter.

Den unge ädlingen skrattade otvunget.

— Ja, herr doktor, svarade han, det är ju en gammal vördnadsvärd konst, som lär ha haft själfva den grekiska gudinnan Hekate till oldtmamma. Sedan araberna först tröttnat och därefter italienarna måste väl någon taga hand om konsten, därför, herr doktor, idkar jag toxicologi med passion, ja, med hänförelse.

Doktorn skakade betänksamt på hufvudet.

— Sådant där är farliga saker! yttrade han, i det han fortsatte sina ifriga forskningar på hyllor och i lådor.

Silfverhorn skrattade ännu en gång.

— Jag vet det, sade han, men ännu så länge har jag inga bestämda planer på att förgifta mig.

— Här finns lite af hvarje, mumlade Edmond Bardoux . . . Arsenik, kopparvitriol, belladonna, hyoseyamus, digitalis, bittermandlar, som man kan göra blåsyra af, atropin, fosfor . . . Ah! hvad är detta? utbrast han plötsligt, i det han höll upp en liten flaska mot dagern.

— Stryknin, svarade Silfverhorn lugnt, men på samma gång förvånad . . . Det står ju Tinctura Nucis vomica på etiketten.

— Ja, nog ser jag det, men . . .

— Men?

— Det tyckes vara taget ur flaskan!

— Ah! ja visst! Jag dödade en fågelhund för en tid sedan.

Han vände sig därefter till bankiren:

— Ni minns ju Soliman, herr grefve?

— Ja visst, han var gammal, sade ni.

— Ja, och det skar mig in i själen att göra kol på stackaren. Han började äta sig själf, så att det måste ske . . . Men nu, herr doktor, är det tid att bryta upp, om vi skola ha någon utsikt att träffa archiatern!



I brottets utförsbacke.

Utan att vilja gå händelserna på minsta sätt i förväg våga vi dock uttala den förmodan att läsaren redan lyft en fik af den slöja, som ännu hvilar öfver den ädle grefve von Anckarhertas frånfälle. En bland våra läsares äldsta bekanta från denna berättelse, den långväga främlingen doktor Edmond Bardoux, har redan stått till tjänst med upplysningar, om hvilka det nu återstår att se huruvida de icke varit allenast tomma antaganden eller — hvarför icke? — vetenskapligt viktighetsmakeri och skräfvel.

Exempel på dylika yttringar af mänsklig svaghet hafva nämligen som oftats förekommit under de olika skedena af vår lilla världs utvecklingshistoria.

Den som skådat högvälborna fröken-grefvinnan Hermine Adelaïde Constance von Anckarhjerta under loppet af samma förmiddag, som vi i föregående kapitel skildrat, ehuru med andra personer som agerande — han skulle hafva trott sig se en vålnad, en gengångerska, en uppenbarelse från en annan värld, en varelse från de fördömdas boningar, som af mörkrets furste erhållit tillstånd att

söka lisa i jordens jämmerdal, men endast utbytt de gamla kvalen mot nya.

De stora, härliga ögonen voro omgifna af blygrå ringar med en nyans i svart och stirrade hemskt framför sig, alldeles som hos ett jagadt villebråd. Den eljes så konstnärligt upptornade frisyren à la Marie Antionette hängde i stripor och tussar, hon var kort sagdt högeligen bedröffig att skåda. Rörelserna vittnade om den högsta tänkbara grad af oro och ångestfull spänning. Den unga damen spratt till vid hvarje den minsta knäpp och stirrade omkring sig med en blick som uttryckte det börjande vansinnet.

Och alla dessa underliga symptom hos den i vanliga fall, åtminstone till det yttre, så kalla och lugna kvinnan — alla hade de börjat just samma förmiddag efter ett öfverraskande kort besök inne i det rum, där den ädle grefve Anckarhjerta »stod lik». På samma sätt som den gamle oförvitlige trotjänaren hade hon, den unga, af laster, måhända af brott, besudlade kvinnan sett de, som hon trodde, för evigt slocknade ögonen obevekligt följa sig med en blick, hvori hon varnade tre skiftande känslor: fasa, sorg och helvetiska kval.

Och så hade hon flytt i panisk förfäran, medan benen skälfde under henne och den kalla ångestsvetten forsade utför hennes mjällhvita panna ned öfver de askgrå kinderna.

Från gemak till gemak ilade hon som en bild af det förkroppsligade onda samvetet, allt medan tänderna skallrade och ett sakta kvidande trängde sig fram mellan hennes bleka läppar, dessa svällande läppar, som så ofta rubinröda och i okuffig brånad mött de oräkneliga älskar-nes stormande kyssar.

Den uppskrämda tjänstepersonalen dristade sig till att göra henne frågor, men hon slog vildt från sig med

händerna och uppmanade på detta sätt de deltagande människorna att lämna henne ensam.

Och så fick hon blifva ensam, såvida det kan kallas ensamhet att kringhvärfvas af tusentals hämndeskriande furier, som ideligen ropa: »Mörderska! Mörderska!»

Medan Hermine von Anckarhjerta låg utsträckt på divanen i sin boudoir och stönade, med ansiktet borrhadt ned i en sidenklädd ejderdunskudde, lade tjänarne förnumstiga rådslag, allt under det att hvar och en framhöll och förfäktade sin åsikt om saken.

— Det är sorg, kan ni väl begripa, era blindstyren! utlät sig den myndige taffeltäckaren Jons-son, som själf visade sig fullkomligt främmande för denna känsla.

— Hvarför skulle sorgen komma så där *apra på*? frågade den junoniska kokerskan Ulla Löfgren, som gärna använde franska språket, men som hade något svårt att komma tillrätta med uttalet.

— Inte har hon sörjt så värst först, instämde den näpna kammarsnärtan Greta Lagberg.



— Hon är naturligtvis kär i någon annan, förmenade en tredje af de kvinnliga tjänsteandarna.

Och så uttalades gissningarna undan för undan i köket, där denna hemtrefliga konversation gick af stapeln. Det var endast två som ej afgåfvo sitt utlåtande: gubben Larsson, som icke var tillstädes, och kusken, som dagen efter det förmenta dödsfallet afskedats af grefve Adelhjelm med hel årslön och en rundligt tilltagen gratifikation att lägga som plåster på såret.

Sedan man tillräckligt bråkat sin hjärna med att utfundera anledningen till matmoderns plötsliga och, som det tycktes, elakartade opasslighet kom man öfverens att något borde göras.

— Varma senapsdegar under fötterna, förslog en.

— Nej, varma lock på magen, tyckte en annan.

— Vi måste skicka bud på doktorn, ansåg en tredje.

— Bättre då på fästmannen, menade en fjärde.

Just då man hunnit så långt i den lifliga debatten, stördes den genom gubben Larssons inträde. Den gamle betjänten hade alltid åtnjutit stor respekt bland sina kamrater, då man ju visste, att han var grefvens tro-tjänare och att han, om han ville, kunde öfva stort inflytande på denne.

Gubbens ögon voro ännu skumma och rödkantade af de ymniga tårar, som han fällt efter den ödesdigra aftonen. Han betraktade med frågande uppsyn de innevarande. Synbarligen undrade han öfver den plötsliga tystnad som inträdt.

Med ett svagt småleende sade han:

— Hur är det fatt? Kanske jag stör på något vis? I så fall slår jag genast till reträtt.

Den myndige Jonsson skyndade sig att svara:

— För allt i världen, inte stör Larsson! Hur skulle han väl det kunna?...

— Men hvarför blef ni så tysta i en handvändning? Det där tyder inte på godt samvete.

— Jo, se saken är den, att vi hade ett litet resonnement om stackars fröken...

— Stackars fröken?

— Ja visst, det må man väl kunna säga... Arma människa, det gör en riktigt ondt i hjärtat!

Och taffeltäckar Jonsson förde näsdukssnibben till ögonvrån för att torka bort en obefintlig tår.

— Se så, lugna sig, kära Jonsson. Sorgen lägger sig nog med tiden. Nådig grefven var ju rätt mycket till åren kommen, och fröken Hermine är väl inte den första unga dam som mist sin pappa... Sådant händer hvarje dag, gunås så visst.

— Åh, herre gud, utbrast Jonsson. Larsson tycks missförstå mig. Det var inte så jag menade...

Gubben Larsson blef smått otålig.

— Nå, hvad menade Jonsson då? Jag kan inte tyda gåtor, sade han.

— Jo, det är som så att fröken blifvit...

Han vågade icke fortsätta, utan förde i stället pek-fingret till pannan med en betecknande åtbörd.

Detta var i alla fall tillräckligt tydligt för att den gamle trotjänaren skulle förstå, och han behöfde endast kasta en blick på de andres orörliga ansikten för att finna olycksbudet bekräftadt. Han dignade ned på närmaste stol och utstötte en djup, smärtsam suck.

Genom andra uttrycksmedel kunde hans bedröfvelse ej gifva sig tillkänna, ty hans ögons tårekällor voro redan utsinade. Längre satt han där tyst, ända tills han reste sig och med stapplande steg närmade sig dörren.

— Tänker Larsson gå och höra efter hur det är med fröken? frågade taffeltäckaren.

— Naturligtvis. Det är ju min plikt, svarade gubben vemodigt.

— Jag skulle inte göra det om jag vore i Larssons kläder, menade Jonsson och lät orden åtföljas af en betydelsefull blinkning, som dock ej gjorde något intryck på honom, för hvilken den var afsedd.

— Men jag gör det, sade Larsson i bestämdt tonfall, hvarefter han försvann genom dörren.

Knappast hade den vördnadsvärde trotjänaren aflägsnat sig förrän taffeltäckaren lyfte sina vattniga ögon mot en inbillad himmel och i salvelsefull ton utbrast:

— Jag tvår mina händer!

Den feta kokerskan Ulla Löfgren, som var humoristiskt anlagd, föll genast in med repliken:

— Fattas bara att en taffeltäckare inte ska hålla sig ren om händerna.

— Inte behöfver man sorgkanter under naglarna fast det är sorg i huset! tillade kammarjungfrun Greta Lagberg, som äfven hade sina små infall, då det så passade.

Samtalet fortgick ännu en god stund om samma ämne, som behandlades från alla upptänkliga synpunkter, till och med de allra orimligaste och vildaste. Plötsligt spratt man till vid det att portklappen föll med ett väldigt dån — allt för väldigt tyckte man, ty det gällde ju dock ett sorgehus.

— Hvad kan det vara för en taktlös gynnare? brummade taffeltäckaren och skyndade i väg för att inhämta närmare upplysningar.

Vi bry oss icke om att afvakta den myndige domestikens återkomst med sitt nyhetsmaterial, allra helst som vi själfva kunna meddela detsamma åt våra läsare. Den, som satt portklappen i rörelse, var ingen mer och ingen mindre än vår vår hederlige arkiater Ternelius. Han åtföljdes af sin utländska kollega och friherre von Silfverhorn, som ej ville lämna de båda herrarna förrän han sett dem vederbörligen insläppta.

Grefve de Montagne hade omedelbart efter besöket hos vår hjälte begifvit sig på hemvägen. Denne senare jämte Edmond Bardoux hade därefter ställt stegen till arkiaterns hus vid Jakobs gränd. Enligt sitt löfte var den originelle æskulapen hemma. Själf talade och förstod han franska mycket väl, och han visade en nästan barnslig förtjusning öfver att få göra bekantskap med en älskvärd kollega från Galliens land.

De förberedande åtgärderna voro snart undanstökade. Knappast hade arkiater Ternelius förnummit att hans utländska ämbetsbroder ansåg det greffliga dödsfallet vara en utomordentligt intressant *casus*, förrän han utan betänkande gick in på hans förslag att gemensamt underkasta den döde en sista besiktning. Hade han annat fransmannens tankegång, så skulle hans läkarestolthet ögonblickligen hafva rest sig mot en dylik påflugen inblandning. Lättretlig som han var, skulle han hafva råkat i eld och lågor vid tanken på att en individ, som han, arkiater Ternelius, en gång förklarad död, ännu kunde anses vara lefvande.

Men som saken nu gestaltade sig hade han inga invändningar. Alla tre herrarna gjorde hvarandra följaktligen sällskap uppför Drottninggatan och stannade utanför det greffliga huset.

Portvakten öppnade genast.

Han hade knappast varseblifvit friherre von Silverhorn, förr han förläget stammade:

— Jag ber om ursäkt. Men jag har fått sträng befallning, att inte under några omständigheter släppa in herr baron. Det är förskräckligt obehagligt för en stackars tjänare, men . . .

— Var lugn, min goda Fagerholm, svarade Silverhorn leende. Jag ämnar inte göra något intrång.

Den bekymrade portvakten drog en suck af lättnad och vände sig derefter till gubben Ternelius:

— Hvad herr arkiatern beträffar finns det naturligtvis inte något portförbud, fortsatte den hederlige Fagerholm med oskuldsfull naivitet, men . . .

Han kastade en skygg blick på Edmond Bardoux, som stod där orörlig, utan att förstå ett ord af dialogen.

— Jag hoppas det, vördnadsvärde Cerberus, utlät sig arkiatern temligen snäft. Och denne herre är en ämbetsbroder, som visar mig den äran att göra mig sällskap.

De båda läkarne stego in genom porten och uppför trappan sedan de utbytt en hälsning med Silfverhorn, hvilkens afsikt det var att afvakta deras återkomst.

Han fick vänta både länge och väl.

Slutligen tröttnade han på att vandra fram och tillbaka, samt steg in på ett midt emot det greffliga palatset liggande *trâcteurs*-ställe, hvars innehafvare var en schweizare vid namn Dulaurens, som lade an på vackra flickor och god förtäring.

Där satte han sig vid ett fönster för att bida tiden vid ett spetsglas äkta *rosoglio-liqueur*. Ställets tre Hebergjorde allt hvad i deras förmåga stod för att fångsla den ståtliga ädlingens uppmärksamhet, dock utan att lyckas.

Under andra omständigheter skulle han måhända ägnat dem en åtminstone flyktig blick, kanske en åt hvarje, men nu bestormades hans inre af alltför djupa tankar. Han stirrade så dystert framför sig och var så mållös att de ystra nymferna snart började känna sig kusliga till mods.

Han väntade, väntade — — —

En timme, halfannan — — —

Slutligen spratt han till, reste sig blixtnabbt från stolen, kastade en blank silfverriksdaler på bordet och störtade ut genom dörren utan att säga så mycket som adjö.

— Synd om den vackre kavaljeren, utbrast en af flickorna... Han måtte inte vara riktigt klar i knoppen.

Hennes systrar in Baccho et Venere delade denna åsikt.

Men vi misstaga oss nog icke alltför mycket om vi



tro, att den sårade kvinnliga fåfängan spelade en ej oväsentlig roll i dessa öfvermåttan harmsna utgjutelser.

Hvad hade föranledt vår hjältes brådstörtade flykt från det populära fröjdetemplet? Jo, åsynen af de båda æskulaperna, som lifligt gestikulerande, den flegmatiske

svensken nästan ännu mera än den liffige sydlandingen, stego ut genom det greffliga palatsets port.

* * *

Hvad hade händt?

Låtom oss i största korthet redogöra därför, med omnämmande af blott de allra väsentligaste fakta och förbigående af medicinsk-tekniska förklaringar, hvilka dels ej äro på sin plats i ett arbete af detta slag, dels föga skulle intressera den stora läsande allmänhet, som mera längtar efter en handling rakt på sak.

Som vi redan nämnt, hade de båda kollegerna gjort sin entré genom porten. Utan att möta något slags hinder anlände de till det gemak, där det sorgliga dramat utspelats och där den latinska jordfästningsformeln *Requiescat in pace!* uttalats med det djupa allvar som alltid betygats inför dödens majestät.

Båda stannade vid den bädd, där grefve von Anckarhjerter fortfarande låg och väntade sin svepning.

— Och ni tror att denne man är död! utbrast Edmond Bardoux nästan ögonblickligen och med en åtbörd som på samma gång antydde vetenskapsmannens tillfredsställelse och människans deltagande.

Den gode arkiatern trodde icke sina öron. Han betraktade sin kollega med misstänksam min och stammade:

— Jag . . . jag fru-fruktar att jag hörde ga-galet.

Han stammade på franska, hvilket ej är så illa gjort af en människa, som icke använder detta tungomål till dagligt bruk.

Edmond Bardoux svarade med ett sorgset leende:

— Nej, min kära kollega, ni hörde icke galet.

Arkiater Ternelius var just på vippen att bli ond, men hans tillämnade replik afklipptes af fransmannen med en åtbörd och ett ord:

— *Se!*

Den gamle läkaren lydde uppmaningen helt mekaniskt.

Ett par sekunder gingo... eller måhända det var blott en...

Och nu såg man den eljest så lifskraftige åldringen skälftva i hvarje led, medan kallsvetten pärlade på hans panna.

— O Gud!... Ögonen!...

— Ja, ögonen!

— O, du allsmäktige... Te...

— *Tetanos*. Just så.

— Stelkramp! Den olycklige! Hvad han måste lida!

— Outsägligt.

— Och jag som till den grad kunde misstaga mig på min diagnos!

Den stackars gubben var nära att digna till golfvet af ren förtviflan, blandad med sorg öfver de rysliga marter, som hans vän och patient led, utan annat hopp om lindring än genom den *verkliga* döden.

— Det kan hända den bäste, sade Edmond Bardoux lugnt. Hufvudsumman är att vi nu ofördröjligen måste ingripa med handling!

— Men vetenskapen står ju fullkomligt maktlös inför ett fall sådant som detta! jämrade sig den gamle läkaren och vred sina händer.

— Kanske icke, svarade fransmannen med samma orubbliga lugn som förut. Vetenskapen har på senare tiden upptäckt en ny metod, som ännu icke torde hafva trängt hit. Jag lofvar intet bestämdt, men vill ni öfverlämna patienten åt mig?

— Ja, gör hvad ni vill. Det kan i alla fall inte bli värre! flämtade arkiater Ternelius och dignade ned i en fätölj borta i ett af rummets hörn.

Den själsliga ansträngningen hade varit honom för stark, och omedelbart efter att han satt sig, förlorade han medvetandet.

— — — — —
 En kvarts timme kunde väl hafva förflutit, då han slog upp ögonen vid att någon lätt lade sin hand på hans skuldra.

Han ryckte till, liksom om han väckts ur en feberfylld sömn. Framför honom stod Edmond Bardoux, som höll en flacon under hans näsa.

— Ni somnade af en stund, tror jag, sade fransmannen med ett leende, som nu bar ett helt annat uttryck än förut. Jag tog mig den friheten att väcka er. Nå, hur känns det nu?

— Tack, det var ingenting farligt. Sådant där kan hända en gammal stackare i bland, när han får ett par tre sjukbud på natten och stundom inte får sofva mer än tre eller fyra timmar på hela dygnet. Men... men...

Hans franska kollega, som anade hvad fortsättningen skulle blifva, afbröt denna och sade:

— Och nu min bästa konfrater, vill ni kanske kasta en blick på er vän grefve... jag kan ej uttala namnet.

Med ett par språng var den gamle æskulapen framme vid sängen. Där stannade han... Han såg... Hans bröst häfdes våldsamt... Hans händer hopknäpptes lika ofrivilligt som hans ögon riktades mot höjden... Den grånade fritänkaren föll på knä...

— *Han sofver!*

Ja, grefve Anckarhjerta, som ryckts undan en levande död, sof nu en djup och fridfull sömn efter sina fruktansvärda lidanden.

Gubben Ternelius reste sig och omslöt sin franska kollega i en varm omfamning. Därefter utbrast han i ett tonfall af beundran:

— Och detta har ni gjort!?

Edmond Bardoux svarade anspråkslöst:

— I egenskap af Guds ombud.

Båda stodo en stund och betraktade den sofvande under tystnad. Han andades djupt och regelbundet, liksom om han velat taga skadan igen efter en lång och gräslig vaka.

Båda åskådarna voro försjunkna i tankar, och Edmond Bardoux' tanke lydde: »Gud sände mig icke förgäfvos hit. Han lät mig åtminstone utföra ett räddningsverk . . . fastän icke det som jag tänkte.»

Han erinrade sig plötsligt sin andra patient, den dödsdömda, och redde sig att gå.

Han förekom.

En silfverklar sopranstämma, som närmade sig alltmera, ljöd utanför. Och se här hvad stämman sjöng:

Non più andrai far leon' amoroso,
Nott'e giorno d'intorno girando,
Delle belle turbar il riposo,
Narcissett' Adontino d'amor . . .

Det var den berömda arian ur *Le Nozze di Figaro*, hvars ord i den svenska texten på ett högeligen fritt sätt blifvit tolkade sålunda:

Säg farväl, lilla fjärl, åt nöjen,
åt kurtisen och lekar och löjen!
Natt och dag har du brytt våra sköna,
säg dem nu herr Adonis farväl! . . .

De båda läkarna växlade blickar, i hvilka harmen blandades med häpnaden.

— Hvem vågar sjunga i detta hus! utbrast Edmond Bardoux med en ursinnig åtbörd, hvori man igenkände den betlefrade provençalen.

I samma ögonblick öppnades dörren, och Hermine Adelaïde Constance von Ankarhjerter visade sig på tröskeln.

— För guds skull, tyst, nådig fröken! hviskade arkiater Ternelius. Herr grefven, er far, sofver!

— Ha! ha! ha! Pappa sofver! . . . Hejsan! Så lustigt! Pappa sofver!

De lyckades med förenade ansträngningar föra, nej, släpa henne ut i nästa rum.

Det sedan ett par dagar lurande vansinnet hade nu kommit till fullt utbrott hos Hermine. Och hvem dristar sig väl till att säga, att hon ej led sina gärningars lön.

Den franske vetenskapsmannen betraktade frågande sin svenske konfrater, som sorgset skakade på hufvudet.

— Dottern! hviskade han.

— Ah!

Hermine var nu utmattad af öfveransträngningen, hallucinationerna och de sömnlösa nätterna. Hon lät sig utan motstånd föras till en soffa, där hon sträckte ut sig i hela sin längd och så godt som genast slöt sina af det obotliga vansinnets natt omtöcknade ögon. Det dröjde icke en kvarts minut innan hon somnat.

Under tiden hade åtskilliga af tjänarna samlats vid den motsatta dörren. Bland dessa märktes gubben Larsson, som återfått bruket af tårarna och nu grät som om hans trogna hjärta velat brista.

— Jag tror sannerligen att guds förbannelse hvilat öfver detta hus! snyftade han ljudligt.

Äfven de andra tjänarne voro märkbart rörda. Två sådana hemsökelse slag i slag: husbondens död och dotterns vansinne — det var för himmelskriande, tyckte de.

Arkiater Ternelius närmade sig den gamle trotjänaren, som alltjämt snyftade lika våldsamt.

— Ja, kära Larsson, sade han, det är för bedröfligt. Men *en* tröst kan jag åtminstone skänka dig.

— Tröst, ack, nådig herr arkiater . . . Hvilken tröst skulle det väl kunna vara?

— Det blir ingen begrafning här i huset om söndag.

Gubben Larsson skakade på sitt grånade hufvud.

— Söndag eller måndag, det kvittar lika... I jorden skall han ju i alla fall, min oförgätlige, afhållne husbonde.

— Men om det nu skulle dröja ännu längre?

— Jag... jag förstår inte.



— Kanske ännu i många år?

— Men grefven är ju...

— Död, ämnade du förmodligen säga... Men jag skall tala om för dig, och för resten för er alla (han vände sig till de tjänare, som stodo i närheten), att det finns något som heter skendöd, och...

Den gamle trotjänaren förde handen till hjärtat. Af glädje var han nära att förlora medvetandet. Och man

må ej heller förtänka hans kamrater att denna nyhet fyllde dem med häpnad.

Sedan Edmond Bardoux, med arkiater Ternelius som tolk, gifvit sina förhållningsorder, beträffande såväl fadern som dottern aflägsnade de sig, sedan de lofvat komma tillbaka nästa dag vid samma tid.

Som vi redan omtalat slöt sig Silfverhorn till dem ute på gatan och erfor af dem allt det utomordentliga, som inträffat på denna händelserika förmiddag.



Grefve Adelhjelm.

Vi måste nu med läsarens välvilliga tillåtelse ägna någon uppmärksamhet åt »styckets bof», som det heter på gammalt och häfdvunnet teaterspråk.

Man gissar tvifvelsutänkt att denne ej är någon annan än högvälborne grefve Adelhjelm, rucklaren, förföraren, slagskämpen, falskmyntaren och — hvarför icke lika gärna säga det först som sist? — mördaren.

Han gick i ett sannskyldigt rus af triumf. Skulle icke hans derangerade affärer komma i ett lysande skick? Skulle han icke inom kort föra till altaret en af Sveriges skönaste kvinnor? Skulle ej »hela världens» ögon riktas på honom med dold eller oförställd afund?

Men samvetskvalen?

Han kände ej betydelsen af detta för vanliga dödliga så skräckinjagande ord. Eller också tolkade han det som »vidskepelse» och »öfvertro».

Och fruktan för den mänskliga rättvisan, då han ju förkastade all tanke på den gudomliga?

Hvem skulle väl kunna aflägga ett fällande vittnesmål mot honom, den högvälborne skurken? Hvem utom

hans blifvande maka, den stolta Hermine Adelaïde Constance von Anckarhjerta? Hvem, utom hon?

Men från detta håll voro ju alla farhågor redan på förhand fullständigt uteslutna. Var icke Hermine hans medbrottsling, och skulle hon icke genom att störta sin usle medbrottsling på samma gång ohjälpligt störta äfven sig själf?

Jo. Denna omständighet var så själfklar att den icke ens förtjänade en flyktig tanke.

Endast en möjlighet vore tänkbar — nämligen den att samvetskvalen skulle få makt med den lastbara, förhärdade kvinnan.

Men vid detta antagande brast Adelhjelm i ett djävulskt hånskratt.

Samvetskval!?

Hermine!!

Hon, som var hans egen vederlike i brott och last!

Han skrattade ännu en gång hånfullt för sig själf, där han vandrade fram och tillbaka i sitt rum och lade sista handen vid sin toalett, under det han gång efter annan stärkte sig med en försvarlig klunk spanskt vin ur en ciselerad silfverbägare, en dyrbar klenod, ett Benvenuto Cellinis mästerverk, som af hans glorvördiga förfäder röfvats under trettioåriga kriget.

Plötsligt förmörkades hans panna. Han blef stående midt på golvet och stirrade framför sig.

En om ock endast flyktig blick af tvekan, ja, ängslan, lyste ur hans af utsväfningar fördunklade ögon.

Detta senaste brott, det lömskt planlagda och lika lömskt utförda mordet på den grånade ädlingen var ju icke hans enda, om det ock kunde räknas som det ohyggligaste. De båda försåten mot Silfverhorn tyngde icke svårt på hans inre, i synnerhet som de väl voro i det närmaste obevisliga.

Och därtill kom att han, den ovärdige ädlingen, måste med eller mot sin vilja tänka alltför högt om motståndarens ridderlighet för att tilltro denna att »göra sak» af de båda misslyckade attentaten.

Denna tanke affärdade Adelhjelm med en föraktfull axelryckning, hvarefter hans panna ånyo mulnade:

Falskmynteriet!

Ja, detta var något vida mera betänkligt, måhända hotande.

Dock slog banditen snart bort äfven denna tanke.

Hvem skulle väl uppträda som vittne?

Hagelstorm?

Han visste ingenting.

Doris och Elmira, som nu, oskyldiga åtminstone i detta hänseende, försmäktade i det osunda rannsakningsfängelset, såsom offer för hans, Adelhjelm, förbrytelse?

Ej heller dessa båda visste något, om ej att de tagit anställning — som lockfåglar i en spelhåla. Men detta hade föga eller intet att betyda i denna fördomsfria tid.

Spelhåla, kaffehus eller jungfruhus — dessa tre kategorier kunde komma på ett ut.

Återstod till sist vår gamle bekante Eusèbe Legrand, *alias* Eugène Leblanc, köparen af det hemlighetsfulla huset vid Trumpetarbacken.

Ja, denne individ kunde verkligen blifva farlig — det måste Adelhjelm med eller mot sin vilja medgifva, och vid denna tanke kände han sig temligen kuslig till mods.

Men det dröjde icke länge, innan hans bröst höjdes af lättnad och han andades friare.

»Eugène Leblanc» måste ju enligt hvad medbrottslingen erfarit, redan vara långt borta och hade vunnit ett afsevärdt försprång.

Således ingen fara ej håller från detta håll!

Adelhjelm's lynne ljusnade synbarligen, i mån som han kände sig tryggare och den guldskimrande drufsafften sjönk allt djupare i flaskan.

En liflig rodnad spred sig öfver hans fula, men kraftiga anletsdrag. Han sträckte på sina herkuliska lemmar och började gnola på en lättfärdig fransk chanson — det enda slag af poesi, som i någon högre grad tilltalade vällustingen.

Men snart dog sången bort på hans tjocka satyr-läppar.

Han sjönk tungt ned i en fåtölj, och ett egendomligt, ovanligt uttryck spred sig öfver hans drag — ett uttryck, som väl ingen dödlig tillforene skådat hos grefve Adelhjelm, rouén, hjälten i så många slagsmål och tvetydiga affärer.

Det var nämligen ett uttryck af hjärtskärande vemod. Och det nästan förskönade hans oregelbundna ansikts-linier.

Han drog en djup suck, denne förhärdade hädare, hvilken's vanligaste känsloutbrott var hånskrattet.

— Lydia! hviskade han sakta, men därför icke mindre lidelsefullt. O, ljufva lilja, hvarför blef du icke min? . . . O, hvad jag förbannar den dag, då jag lät mig medryckas af en passion, som jag trodde vara af samma slag som den vanliga, men som jag nu både tror och vet vara den innerligaste kärlek! . . . Kanske skulle mycket ha blifvit annorlunda om du täckts unna mig en vänlig blick! Hvad bryr jag mig om *den andra*, den högättade, hon, som är af samma usla materia som jag själf! . . . Till dig du renhjärtade och oskuldsfulla, står all min håg!

Han dolde ansiktet i händerna, och hans bröst skakades våldsamt, liksom af en snyftning.

Men denna hastigt påkomna sinnesstämning gaf nästan omedelbart vika för en af helt annat slag.

Med ett häftigt språng flög han upp ur hvilstolen. Hans uppsyn var nu hemsk att skåda. Han mätte golvet med långa steg likt en ilsken panter i sin bur. Hans händer knötos, och hans ögon sköto förtärande blixtar, allt under det han gnisslade de ohyggligaste förbannelser.

Vi behöfva väl knappast antyda för läsaren hvem dessa förbannelser gällde. Ty hvilken skulle det väl vara om icke den lycklige, hatade rivalen.

Småningom lugnade han sig emellertid. Han for öfver ansiktet med en i en uppfriskande parfym doppad batistnäsduk.

— Den smäktande Celadon måste väl pliktskyldigast göra uppvaktning hos sin förtjusande herdinna, sade han med ett bittert leende.

Ett par minuter senare befann han sig nere på gatan och ställde stegen mot sin trolofvades boning.

* * *

Vi hafva sett de båda läkarne i sällskap med vår hjälte aflägsna sig från det greffliga palatset vid Drottninggatan. Men vi hafva icke antydt hvart de begåfvo sig.

Låtom oss då omtala, så godt först som sist, att de togo raka vägen till Stockholms fruktade polismästares, lagman Liljensparres ämbetslokal i staden mellan broarna.

De hade den turen att efter några ögonblicks väntan erhålla företräde.

Liljensparre tycktes öfveransträngd af arbete, men han mottog de tre herrarna med yttersta förbindlighet, i synnerhet som han kände två af dem.

— God dag, bror arkiater . . . Mjuka tjänare, herr baron . . .

Han häjdade sig därefter och kastade en frågande blick på Edmond Bardoux.

Presentationen skedde i vederbörlig ordning.

Polismästarens blick var alltjämt lika frågande. Han kunde uppenbarligen ej fatta hvad som låg under detta högst oväntade besök och afbidade därför med illa dold otålighet en förklaring.

Denna kom snart nog.

Liljensparre, som ju tjänat upp sig från vanlig underofficer, var af naturliga skäl icke mäktig franska språket. Större delen af samtalet måste följaktligen föras på svenska språket med arkiater Ternelius tjänstgörande som tolk till franskan, så ofta detta visade sig nödvändigt.

— Ni bör naturligtvis känna till greve von Anckarhjertas plötsliga frånfälle, herr lagman? började Silfverhorn såsom inledning.

— Naturligtvis... Hvad det gick märkvärdigt fort! Salig grefven såg ju ut som den personifierade hälsan. Tillåt mig beklaga sorgen, min bästa baron... Jag vet ju att ni står familjen *mycket* nära, och...

— Hm! afbröt Silfverhorn med ett lindrigt småleende. Jag tackar förbindligast för kondoleansen, men den är från mera än en synpunkt öfverflödig.

— Jag förstår inte, yttrade Liljensparre i ett tonfall af både öfverraskning och otålighet.

Det är öfverflödig och skulle dessutom inkräkta för mycket på utrymmet att redogöra för det återstående förloppet af detta så betydelsefulla samtal.

Allt nog: med lagman Liljensparre inträffade något särdeles ovanligt — den härdade polismannen häpnade och gjorde ingen hemlighet däraf.

— Detta är något enastående i svenska brottmåls-historien! utbrast han i det han strök sig med näsduken öfver pannan. Ty att ett brott föreligger är ju uppenbart. Hå, hå, min bästa greve Adelhjelm!... Skall jag

ändtligen en gång få er i mina klor?!... Det vore inte ett ögonblick för tidigt!

Han njöt på förhand af sin blifvande triumf och och gnuggade händerna i oförställd förtjusning. Han var nu endast polismannen som girigt vädrar sitt byte — icke så lugn som Javert i Victor Hugos »Sambällets Olycksbarn», men lika kallblodigt obeveklig.

Edmond Bardoux hade under hela samtalets gång röjt en viss förlägenhet, som dock hittills endast tagit sig uttryck i minspelet.

Han yttrade nu, i det hans kinder höljdes af en lindrig rodnad:

— Och kunnen i tänka er, mina herrar, att mina misstankar för icke länge sedan voro riktade åt helt annat håll...

Silfverhorn afbröt:

— Förlåt herr doktor, jag antager att dessa misstankar började hemma i mitt blygsamma laboratorium...

— Alldeles riktigt, herr baron, och jag måste uttala mitt lifligaste beklagande...

— Fullkomligt öfverflödigt! inföll Silfverhorn med en artig bugning. Jag erkänner att misstankarna lågo ovanligt nära tillhands...

Liljensparre kastade en snabb, forskande blick på den unge ädlingen.

Denne redogjorde nu för den af oss i ett föregående kapitel omtalade episoden med den »tullade» stryknin-flaskan.

— I sanning, ett egendomligt sammanträffande! mumlade polismästaren allvarligt. Mången har mist nacken för mindre...

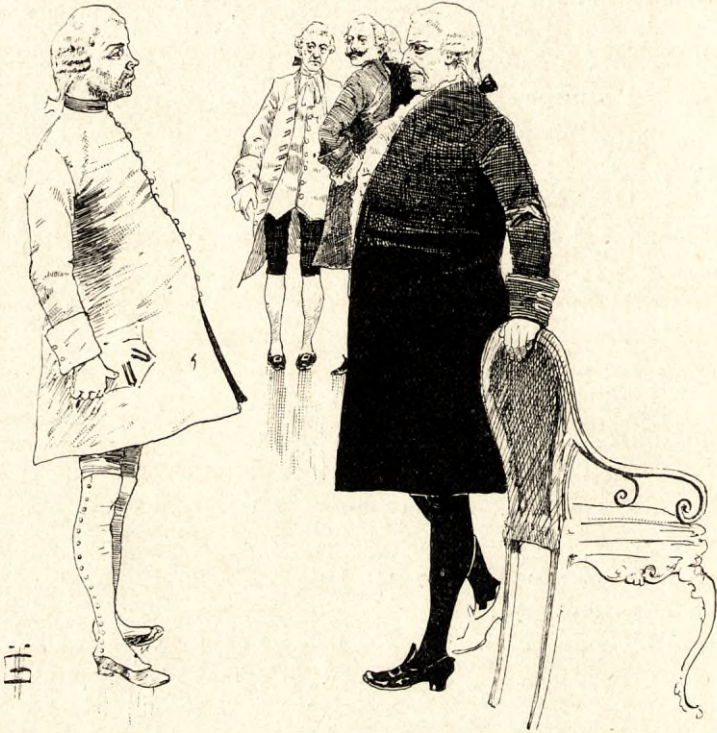
— Jag hoppas att detta inte skall bli fallet med mig, sade Silfverhorn med ett ironiskt leende.

Liljensparre bemötte ej detta inpass — förmodligen därför att han ansåg det vara öfverflödigt. Med sitt ut-

vecklade skarpsinne hade han ju saken klar för sig, och aldrig ett ögonblick kunde det falla honom in att kasta ens skuggan af den flyktigaste misstanke på vår hjälte.

Han reste sig hastigt från sin stol.

— Vi måste handla genast! sade han kort och kärft.



Han ringde därefter på en klocka.

En underordnad polisman som befann sig i yttre rummet, lydde ofördröjligen kallelsen.

— Ha vi några bra karlar lediga för tillfället? frågade Liljensparre den inträdande.

— Ja, nådig lagman. Dalqvist och Magnét ha ingen-

ting särskildt att syssla med för ögonblicket, svarade den tillfrågade.

— Godt, de skola bevaka grefve Adelhjelm's alla mått och steg från och med nu och anhålla honom, i fall det visar sig, att han tänker lämna hufvudstaden... Framför allt måste de akta sig för att väcka grefvens misstankar. Har ni förstått?

Den underordnade bugade sig.

— Förlåt, nådig lagman, men i ett fall sådant som detta...

— Fordras formlig häktningsorder, menar ni?

— Ja.

— Mycket riktigt anmärkt, instämde polismästaren med ett halft småleende. Den saken skall straxt klareras.

Därmed fattade han gåspennan och utskref en formell häktningsorder, som han öfverlämnade åt tjänstemannen.

Sedan denne aflägsnat sig tog Liljensparre ånyo till ordet.

— Och nu mina herrar, sade han brådskande, gäller det att smida, medan järnet är varmt.

— Mycket riktigt, instämde Ternelius och Silfverhorn.

Den senare tillade emellertid en fråga:

— Och hur har ni själf tänkt gå tillväga, herr lagman? Saken tillhör ju, såsom ni själf erkänt, icke de vanliga.

— Nej, svarade polismästaren, i det hans panna lade sig i djupa veck. Och det är just denna sakens ovanliga beskaffenhet, som gör mig rent ut sagdt förbryllad. En annan i min ställning skulle förmodligen handlat mera rakt på sak... exempelvis låtit ögonblickligen arresteras grefve Adelhjelm, i stället för att endast ställa honom under en bevakning, som han med sin för-

slagenhet och sin uppöfvade slughet lätt skulle kunna trotsa . . .

— Alldeles riktigt bekräftar vår hjälte. Och det väckte utan omsvep sagdt, en smula förvåning hos mig, att ni ej ofördröjligen vidtog denna kraftåtgärd.

Liljensparre ryckte på axlarna.

Han yttrade därefter:

— Ack, min bästa herr baron. Ni torde veta lika väl som jag att man stundom måste taga sina tvångshänsyn här i lifvet . . .

— Nog förstår jag det.

— Man måste stundom, ehuru ytterst ogärna, handla mot sin bättre öfvertygelse.

— Det har jag däremot svårare att förstå, svarade den unge ädlingen med af harm lågande blick, men i ett tonfall af enkel och okonstlad värdighet.

I en svekfull och beräknade tidsålder tillhörde han, ehuru på alla håll omgifven af lösliga karaktärer, dessa utvalda naturer, som hålla fast vid nedärfda grundsatser och aldrig en hårsman afvika från hvad som är sannt och rätt. Fastän lagman Liljensparre ej tillhörde friherre Axel Anton von Silfverhorns personliga umgänge, kände han tillfyllest den unge mannens ädla egenskaper.

Och därför ondgjordes han ej af det mera öppen-
hjärtligen än diplomatiska inpasset.

Han svarade med en lätt bugning:

— Herr baron, ni är inte polisman, ni . . . och därtill vill jag för öfrigt af mitt fullaste hjärta lyckönska er. Men ser ni, vi, som utgöra medlemmar af *La Santa Hermandad*,* vi befinna oss ofta i en särdeles skef ställning.

— Naturligtvis, inföll arkiatern.

* »Det heliga broderskapet». Spanskt namn på den af Ferdinand II inrättade politiska polisen. Betecknar numera polismakt i allmänhet.

— Vår makt är mera begränsad än hvad folk i allmänhet anar. Hvad nu särskildt beträffar mig själf . . .

Vår hjälte afbröt lifligt:

— Ni *har* makt, herr lagman!

Liljensparre fäste sig ej vid afbrottet.

Han fortfor, sedan han först tagit sig en pris snus:

— Hvad mig själf beträffar vill jag ingalunda förneka, att jag af vår nådige konung blifvit beklädd med en ganska stor makt, som på samma gång ikläder mig ett mycket stort ansvar . . .

Han häjdade sig tvärt.

Hans blick fördystrades och det dröjde ett par minuter innan han ånyo tog till ordet.

Han talade nu långsammare och i mera allvarligt tonfall än under det föregående meningsutbytet.

— Som ni, herr baron och du, bror arkiater, båda torde ha er bekant, faller min egentliga verksamhet hufvudsakligen inom det mera politiska området . . .

— Känd sak är så god som vittnad, bekräftade arkiater Ternelius med en nick på sitt vördnadsvärda hufvud.

— Nåväl, mina herrar, forfor Liljensparre, jag erkänner öppet och otvunget att jag inom de politiska rämärkenas gränser har ganska fria händer . . . *alltför* fria händer till och med, om man får tro mina många vedersakare och afundsmän.

Detta tillägg, som yttrades med ett sarkastiskt småleende, efterföljdes af ännu en pris snus.

Axel Anton von Silfverhorn darrade af otålighet på sin stol, medan han nödgades åhöra denna vidlyftiga harang.

Emellertid sökte han behärska sina känslor, och då han tog till ordet skedde det i lugnt tonfall.

— Ursäkta herr lagman, sade han, men jag förstår sannerligen inte hvart ni vill komma . . .

— Vänta ett ögonblick, herr baron, ni skall strax förstå det, svarade Liljensparre i samma orubbligt trygga tonfall... Om grefve Adelhjelm till exempel stått i hemligt förbund med någon främmande makts beskickning, om han stämplat mot vår nådige konungs lif eller rikets säkerhet, då hade saken varit så klar som hälst, och jag skulle ej ett ögonblick ha tvekat att inskrida — till och med om bevisen ej varit höjda öfver allt tvifvel.

— Därom är jag fast öfvertygad, inföll Silfverhorn ej utan en viss bitterhet, som dock halkade undan polismästarens uppmärksamhet.

Våra läsare hafva förmodligen längesedan fått klart för sig att Liljensparre, hvad han än för öfrigt månne vara, minst af allt var en så kallad känslomänniska. Men denna varietet af släktet *homo* ser man ju temligen ogärna på det verksamhetsfält, som lagman Liljensparre utvalt till sitt eget.

Polismannen fortfor lika behärskadt som hittills och och utan att ens den obetydligaste skiftning röjdes i ordens betoning:

— I detta fall ställer sig emellertid saken helt annorlunda, äfven om det ej skulle tyckas så för den oinvigde...

— Jag erkänner att jag i så fall måste räknas bland de oinvigde, afbröt Axel Anton von Silfverhorn med ett ironiskt leende, som han ej gjorde sig mödan att dölja.

Han, den rättframme, okonstlade ädlingen började tröttna på denna olidliga, i längden utspunna advokatyr, mot hvilken hans innersta känslor på det våldsammaste reste sig. Det var honom omöjligt att lägga band på sin motvilja.

Polismästaren varnade utan svårighet de känslor, som rörde sig inom den unge ädlingen, men han lät sig

naturligtvis icke bekomma, utan fortfor med samma kallblodighet:

— Ja, min bästa herr baron, jag märker att ni tillhör de oinvigda just i detta särskilda fall. Hvad jag velat säga, såvida ni ej kommit med ert älskvärda och om intresse för polisangelägenheter vittnande inpass, var följande: Statens intresse står högre än den enskildes. I detta fall gäller det enskildas intressen . . . till till exempel ert eget. Tag inte illa upp, men så är ju verkliga förhållandet. En annan af dessa enskilda är grefve Adelhjelm, brottslingen — ty hvarför skulle jag förneka att jag tror honom vara det? Men så kommer en annan synpunkt: Sverige är ett land med aristokratiska traditioner, och man drar sig en smula innan man arresterar en grefve utan *påtagliga* bevis, och dylika finnas ju, såvidt jag vet, inte ännu, om ock såsom jag redan haft äran påpeka, de *moraliska* äro mig tillräckliga för att grunda min personliga öfvertygelse.

Silfverhorn kände sig visserligen icke tillnärmelsevis öfvertygad af detta mer än ytliga och från en polischef oväntade resonnemang, men han föredrog att bibehålla tystnad.

Den nästa som tog till ordet var arkiater Ternelius.

I det han vände sig till den myndige polishöfdingen och styrkte sig med en ordentlig pris snus yttrade han på sitt säfliga, professorligt docerande sätt:

— Ursäkta kära bror, skulle du tro »liket», om det händelsevis började meddela sina erfarenheter i denna högst utomordentliga, för att icke säga allenastående kasus?

Under andra omständigheter skulle Liljensparre tvifvelsutän hafva dragit på smilbandet, men nu svarade han genast och i ett tonfall af det djupaste allvar:

— Ja, det skulle jag utan ett ögonblicks tvekan . . . A propos och med ursäkt för den djärfva frågan . . . Det

är väl alldeles säkert att herrarna inte begått något miss-tag angående denna sak?

Arkiatern tolkade orden för sin franske ämbetsbroder, som länge suttit och skrufvat sig af otålighet. Detta senare var ju icke att undra öfver, då han i närheten hade dyra plikter, plikter som påkallade hans ofördröjliga närvaro.

Nu värdigades dock den allvarlige Edmond Bardoux småle.

Han yttrade åt sin kollega några ord som af denne omedelbart öfversattes för polismästaren.

— Verkligen? . . . Redan i morgon! utbrast denne med ovanlig liflighet, i det han tappade den briljanterade gulddosan och i hela sin längd reste sig från stolen . . . Nå, men i detta fall är ju saken så klar som det gärna kan vara möjligt.

— Nog skulle jag helst ha velat uppskjuta saken ännu några dagar, tills patienten ordentligt hvilat ut sig fortfor Edmond Bardoux på sitt eget tungomål. Min ursprungliga mening hade varit att öka på sömndosen före uppvaknandet, men patienten har en stark konstitution, och ett förhör redan i morgon, låt oss säga klockan två på middagen, bör ej möta väsentliga hinder — det vill säga först sedan jag och min svenska kollega förvissat oss därom.

Det beslöts att de båda æskulaperna nästa dag vid ett-tiden skulle aflägga ett gemensamt besök i det greffliga fideikommisspalatset vid Drottninggatan.

Därefter aflägsnade sig de tre herrarna från polismästarens ämbetsrum, hvar och en åt sitt håll, och lagman Liljensparre lämnades ensam med sina betraktelser och bestyr, som voro af mångahanda och omfattande slag.



»Ej döden, men hans yngre broder...»

Medan den i förra kapitlet beskrifna, skäligen vidlyftiga öfverläggningen gick af stapeln hade Adelhjelm anländt till sin bestämmelseort och naturligtvis utan motsägelse blifvit insläppt af den djupt bugande portvakten.

I den breda, mattbelagda trappuppgången mötte han gubben Larsson, grefve Anckarhjertas hederlige trotjänare.

Af den gamles egendomliga uppsyn märkte Adelhjelm så godt som genast att något ovanligt var på färde.

Den högdaglige skurken kunde af helt naturliga skäl ej förklara anledningen — allt nog, han kände inom sig uppdyka en viss, obestämd oro, en ångest, så mycket mera pinsam, som han ej förmådde redogöra för dess upphof.

Våra läsare känna banditen tillräckligt för att veta att dessa symptom ej voro på aflägsnaste håll besläktade med samvetsqual.

De inneburo för honom, den förhårdade, något vida värre.

En smygande fruktan, som famlade i mörkret och ej kunde riktas på något bestämdt; en trefvande förkänsla af att räkenskapens och vedergällningens dag måhända

icke vore så långt aflägsen, utan kanske skulle nalkas, hotande och förfärlig, i hvilket ögonblick som helst.

Räkenskapens och vedergällningens dag!

Ja, en sådan *kunde* komma, en timlig sådan väl att märka, ty den gudomliga vedergällningen hade för honom alltid varit främmande, ja, hvad mera var ett ofattligt begrepp, som på sin högsta höjd vore lämpligt att afhandlas från predikstolen inför en samling lättrogna, gapande idioter.

Men räkenskapens och vedergällningens dag här på jorden! . . .

Den blodiga skammens, den hemska vanärens dag!

Den — — —!!

Adelhjelm kände kallsvetten sippra fram på sin panna.

Väl sina tre minuter stod han där i den praktfulla trappuppgången, utan att taga ett steg. Plötsligt lyckades han dock återkomma till besinning genom att anstränga hela sin viljekraft. Och denna var, såsom vi åtskilliga gånger haft tillfälle att iakttaga, långtifrån obetydlig. Snarare tvärtom.

Han fäste ännu en gång sin blick på den gamle trotjänaren, som egendomligt nog stannat i trappan, äfven han.

Emellertid fäste sig Adelhjelm icke vid det egendommiga i *denna* omständighet, som ju kunde bero på en tillfällig distraktion hos en gammal man.

Nej, hvad som uteslutande frapperade honom var gubbens oförklarliga ansiktsuttryck, hela hans säregna minspel.

Det ingaf honom formlig fasa.

Ty det uttryckte på samma gång ett jublande skratt och en vild gråt. Det var en bizarr hopsmältning af det antika skådespelets båda typiska masker — den tragiska och den komiska.

Ett ögonblick trodde Adelhjelm att den gamle plötsligt blifvit vansinnig i följd af den älskade husbondens död.

Han lade in så mycket deltagande i rösten som han förmådde och frågade vänligt:

— Hur är det fatt, min bästa Larsson?

Men nu blef det hans tur att fråga sig huruvida han själf verkligen var vid sina sinnens fulla bruk.

Ty det hemska uttrycket af gråt och skratt framträdde ånyo med ökad skräckinjagande tydlighet i den gamle trotjänarens anletsdrag.

Adelhjelm, den härdade och muskulöse, måste gripa skyndsamt tag i ledstången för att icke digna ned på trappstegen.

Med en hardt när öfvermänsklig ansträngning återvann han dock efter några sekunder kontrollen öfver sin hjärna. Hans icke oäfna skådespelarenaturell kom honom till hjälp. Och det var med fullkomlig själfbehärskning som han ännu en gång upprepade frågan, om ock i något olika ordalag:

— Det måste bestämdt vara något på tok här i huset, min kära Larsson? sade han.

Adelhelms tillkämpade lugn tycktes i någon mån öfva sitt inflytande på den grånade trotjänaren. Då han öppnade munnen för att svara hade det förra obeskrifliga minspelet så godt som försvunnit.

Han sade i bönfallande ton samt med en gest uppåt trappan:

— Nådig herr grefve! . . . Vore jag i ert ställe skulle jag inte gå dit in. Nej, vid den allsmäktige guden, om jag det skulle!

— Se så, min gubbe . . . Nog är det vackert att du sörjer din husbonde, men inte behöfver du därför ta så illa vid dig . . . Hvad som en gång skett kan ju icke ändras!

Larsson svarade icke genast.

— Jaså, det tror nådig grefven? yttrade han slutligen med högtidligt dämpad stämma och outgrundlig blick, som ännu en gång satte den andres nerver i uppror.

— Naturligtvis gör jag det! genmålde Adelhjelm otåligt. Nå, äro alla anordningar vidtagna för begrafningen?

— Inte ännu, herr grefve, svarade den gamle tro-tjänaren stammande.

Adelhjelm lade ej märke till gubbens förlägenhet, som under andra omständigheter nödvändigt skulle ha väckt hans undran.

Han sade kärft:

— Nå, raska på då!

I det han därefter erinrade sig Larssons indirekta uppmaning, tillade han hastigt:

— Nå, hvarför anser du, att jag inte bör gå dit upp? Någon giltig anledning måste naturligtvis finnas. Nå, sjung ut hvad du har på hjärtat, min gubbe lilla...

— Jag säger ännu en gång att, vore jag i herr grefvens ställe, skulle jag inte göra det! svarade den gamle betjänten med en djup bugning och utan att förklara sig vidare.

Adelhjelm blef nu ond på fullt allvar och hans ansikte höljdes af en mörk rodnad. Han stampade af otålighet.

— Svara genast! röt han.

Gubben vardt emellertid icke nödgad att ställa sig denna befallning till efterrättelse. Det blef en annan förbehållet att lämna svaret.

Ty i flygeldörren till våningen visade sig Hermine Constance Adelaïde von Anckarhjerta, och vid det klingande skratt hon lät höra, vände Adelhjelm plötsligt om.

— *Ah! te voila, mon bien-aimé!* ropade hon. Hvad jag väntat länge på dig! . . . Men bättre sent än aldrig! Därmed rusade hon ned de få trappstegen och kastade sig om halsen på sin tillbedjare. Som en ljungeld från



en klar himmel dök den fasansfulla verkligheten upp för denne.

Nu fick han tillfyllas klart för sig att hans oförklarliga ängslan varit ett förebud af ohyggligaste art. Ty han kunde icke hysa det aflägsnaste tvifvel om att Hermines ande omtöcknats af vansinnets natt.

* Ah! där är du ju, min högt älskade!

Skulle det verkligen finnas en hämnande försyn? . . .
Och var detta måhända början till slutet?

Efter dessa frågor, som han hastigt och darrande ställde till sig själf, samlade han emellertid sina tankar.

Gubben Larsson hade under det korta uppträdet ljudlöst försvunnit, hvadan de båda i brottet, om också ej i kärlek, trolofvade, blefvo ensamma i trappuppgången.

I det smekande tonfall, som han väl sällan använde, utom då det gällde att inleda en förförelse, hviskade Adelhjelm, samtidigt med att han slog sin arm om fästmöns slanka midja:

— Älskade Hermine, låt mig föra dig in . . . Jag ser att du ej är riktigt frisk.

Därmed tog han den retande kvinnan i sina armar så ledigt som om hon varit ett spädt barn och förflyttade henne genom de öppna flygeldörrarna in i våningen. Hon gjorde intet motstånd utan hvilade slapp och viljelös i hans kraftiga armar.

Han lade henne ned på den divan, som hon nyss lämnat efter detta tidiga uppvaknande, som ej varit förutsedt af de båda läkarne, hvarken af den svenske eller den provençaliske.

Där hvilade hon en lång stund utan att gifva några lifstecken från sig.

Under tiden vandrade hennes trolofvade rastlöst fram och tillbaka öfver golfvet. Det vore svårt att skildra de tankar och känslor som rörde sig i hans inre, som våldsam samt häfde hans atletiska bröst samt föranledde honom att ena ögonblicket knyta händerna i vanmäktigt raseri och det andra att lyfta dem mot höjden i lika vanmäktig förtviflan.

Var vedergällningens timme i annalkande?

Och om så vore — skulle den icke på något sätt kunna afvärjas eller åtminstone uppskjutas?

Skulle den efterträngtade triumfen störta samman i ruiner för att aldrig mera resa sig i all sin stolthet?

Det vore hårdt efter det offer som redan bragts åt afgrundsfursten — den enda skyddspatron som Adelhjelm någonsin åkallat, om också detta åkallande skett omedvetet.

Ett faktum framstod för honom i den skarpaste belysning:

Hermes plötsliga sinnesrubbing skulle otvifvelaktigt hafva till följd att hon røjde den af dem båda begångna förbrytelsen. Skulle världen nu sätta tro till ett dylikt afslöjande eller anse det som ett utslag af otillräknelighet?

Det var just denna maktpåliggande fråga, som Adelhjelm gång efter annan upprepade för sig själf, medan han i ett tillstånd af ytterlig nervös öfverretning vandrade fram och tillbaka i den eleganta salongen.

Småningom började han emellertid förnimma ett visst lugn — antagligen emedan han själf önskade detsamma.

Han kastade en flyktig blick på den hvilande gestalten.

Därefter mumlade han:

— Nej! Hon är skapad af alltför godt material att blottställa sig själf eller mig, till och med under en tillfällig sinnesförvirring — och jag hoppas till djäfvulen att den endast *är* tillfällig.

Med ens fattades han af en ingifvelse, besläktad med den, som andra brottslingar erfara, då de med omotståndlig makt drifvas tillbaka till skådeplatsen för sin missgärning.

Grefve Adelhjelm närmade sig nämligen dörren till »likrummet» i uppenbar afsikt att träda ditin.

Ett vildt rop af fasa häjdade honom, just då han stod vid tröskeln och ämnade lägga handen på dörrvredet.

Detta rop kom från Hermine, som rest sig från divanen och nu stod midt på golvet med vidt uppspärade ögon och framsträckta armar, en personifikation af vanvettets bleka demon.

Adelhjelm ilade genast tillbaka, slöt henne med spelad ömhet i sina armar och sade öfvertalande:

— Du måste hvila, min dyrkade Hermine... Dina nerver äro öfveransträngda. Några timmars sömn skall göra dig godt, och...

Han fick ej tala till slut.

Hon afbröt honom med ett skärande, hjärtslitande hånskratt som förmådde honom att rygga ett par steg tillbaka af fasa:

— Hvila!... Ha ha ha!

— Hermine, jag går ut i staden och skaffar dig ett sömnmedel...

— Jag känner dina sömnmedel!

Adelhjelmns ansikte antog vid dessa lidelsefullt framslungade ord ett hotfullt uttryck.

Han närmade sig henne med knutna händer och hväste:

— Tag dig i akt, kvinna!

— Du tycks inte känna mig i grund och botten, men vänta...

— Ha ha ha!... »Si brudgummen väntar!»... Ha ha ha! Låt honom vänta, han har god tid! Ha ha ha!

Hennes trolofvade försökte ännu en gång öfvertalning.

Skurken började bli rädd.

— Hermine! hviskade han inställsamt.

Åter samma vansinniga skratt, åtföljdt af det våldsamme ropet:

— Mördare!

Därefter dignade hon utmattad af så väl fysiska som psykiska ansträngningar ned på en stol, för med

handen öfver den heta pannan och slöt sina rödsprängda ögon.

Reaktionen hade äntligen kommit, och Adelhjelm kände sig i någon mån lugnare. Men huru länge skulle denna reaktion vara eller, samma fråga i andra ordalag: hur länge skulle hans eget lugn stå bi, detta lugn, som ju, efter hvad han klart förnummit ej kunde blifva annat än tillfälligt.

Han satt fördjupad i mörka betraktelser.

Hans outgrundliga blick vek ej en sekund från fäst-mön. Men vi skulle föra läsaren bakom ljuset, ifall vi påstode, att denna blick utstrålade en lidelsefull tillbedjares kärlek och ömhet.

Långt därifrån . . .

Det var panterns blick, då han från sitt bakhåll lurar på den intet ondt anande, oskyldiga gazellen. Och det är ju icke vårt fel att den senare delen af liknelsen ej med kärlek till sanningen kan tillämpas på Hermine von Anckarhjerta.

Adelhjelms hand trefvade nervöst i den broderade sidenvästens klafförsedda fickor.

Han tycktes ha funnit hvad han sökte, men ryggade synbarligen tillbaka för att bringa det fram i dagsljuset. Slutligen gjorde han emellertid ett hastigt ryck. Och den som varit tillstädes i rummet hade i hans darrande hand kunnat varsna en liten flacon af slipad kristall med glaspropp.

Flaconen innehöll en klar ofärgad vätska, som i utseendet på intet sätt skilde sig från vatten. Han skyndade sig dock att stoppa föremålet tillbaka till dess förra plats. I det han gjorde detta kastade han en orolig blick omkring sig och mumlade:

— Ja, det är den enda utväg, som återstår mig, fastän den sannerligen är ytterst obehaglig! . . . Den, som gifvit sig i leken, måste leken tåla!

Plötsligt öfverraskades han af en tanke, som förvred hans tjocka läppar till ett vederstyggligt hänleende:

— Hvertill skulle allt detta tjäna? sade han för sig själf.

Uslingen tänkte endast på det opraktiska i det mord som redan föröfvats, och i det som han nu planlade.

Ty att Hermine, den så ifrigt eftertraktade fästmon, måste oskadliggöras — detta var nu själfklart... Det framstod för hans inre lika klart, som en naturnödvändighet.

Men då — farväl med den stora rikedomen!... Ytterligare ett mord att svara för! Modet började märkbart svika den under andra omständigheter så oförskräckte rouén — — —

Af Hermines lugna, djupa och regelbundna andetag märktes att hon insomnat. Efter en kort stund, låtom oss säga en kvarts timme, drog hon en tung suck och öppnade sina ögon. Och Adelhjelm behöfde endast kasta en flyktig blick på dessa för att känna en obeskriflig lättnad.

Vansinnets natt hade synbarligen skingrats af det nyvaknade förståndets ljus... Nu — så trodde han åtminstone — hade han ingenting att frukta, och han sade i sitt blidaste tonfall:

— Hermine, min älskade...

Hon stirrade på honom med sömndruckna ögon. Tydligtvis var hon ur stånd att uppfatta situationen... Det dröjde nämligen minst en minut innan hon stamade.

— Du... du här? Är det längesedan du kom?... Jag måste ha sofvit!

— Ja, min älskade, och den korta hvilan tyckes ha gjort dig godt. Du var min sann rätt öfverretad, då jag kom för en stund sedan. Båda förstå vi ju anledningen.

Men jag hade verkligen inte tilltrött dig denna svaghet, min modiga flicka.

Hermine strök med handen öfver pannan och stirrade framför sig.

Därefter spratt hon våldsamt till, reste sig i hela sin längd och sade, i det hon flämtade och uppbjöd hela sin viljeanstängning för att få fram de båda korta orden:

— Gå!... Gå!...

Det låg intet bittert i tonfallet, men den egendomliga, oförklarliga uppmaningen dref fram kallsvetten på Adelhjelmns panna.

Han stammade försagd:

— Men min dyrkade Hermine. Jag förstår inte...

— Tids nog skall du förstå! mumlade Hermine.

Men gå nu!

Det återstod honom intet annat än taga sitt parti. Han bjöd henne handen till farväl. Hon tyktes ej lägga märke därtill, utan stirrade alltjämt orörlig åt annat håll.

Han ryckte på axlarna.

— Det blir väl bättre, bara hon får hvilat ordentligt ut några timmar. Hon är ju i alla fall kvinna! mumlade han och aflägsnade sig.

Gubben Larsson stod i antichambren, och ännu en gång skrämdes Adelhjelm af den gamla domestikens oförklarliga ansiktsuttryck.

— Om jag trodde på skrock, skulle jag mena att det är en Tycho Brahe-dag i dag, mumlade ädlingen i det han med betänksam uppsyn steg nedför trapporna.

Han kände behof att vistas ute i det fria och företog därför en lång, planlös vandring utan att lägga märke till en eskort af två borgerligt klädda individer, som följde honom på något afstånd och ej ett ögonblick släppte honom ur sikte.

Det var Liljensparres »sbirrer» som »skuggade» ädlingen.



Medaljongen.

Medan grefve Adelhjelm befann sig ute på sin oroliga vandring var det tre andra af våra bekanta — dock mera sympatiska sådana — som ställde stegen mot det hög- aristokratiska palatset vid Drottninggatan.

De tre voro gamle arkiater Ternelius, doktor Edmond Bardoux och vår hjälte Axel Anton von Silfverhorn.

Och naturligtvis blefvo de utan några som hälst formaliteter insläppta genom den skulpterade porten. Det var gubben Larsson som visade dem upp i våningen. I hela huset rådde den djupaste tystnad. Hermine von Anckarhjerta hade dragit sig tillbaka för att njuta den hvila, som samvetskvalen möjligen kunde unna henne.

De tre herrarne ställde ofördröjligen sin färd till likrummet, hvarefter de omsorgsfullt riglade dörren bakom sig. Icke ens gubben Larsson beviljades att vara tillstädes, men han nödgades finna sig i det oundvikliga.

Edmond Bardoux och hans svenska kollega begåfvo sig genast bort till den bädd, där grefve von Anckarhjerta hvilade. Den gamle ädlingen låg alltjämt försjunken i en tung sömn. Andhämtningen var regelbunden. Bröstkorgen höjdes och sänktes normalt.

Efter att först hafva hvilat på ryggen, hade han nu vändt sig något litet på höger sida, hvaraf man kunde sluta sig till ett tillfälligt uppvaknande, som förmodligen omedelbart hade efterträds af förnyad sömn.

Och Edmond Bardoux uraktlät ej att fästa arkiaterns uppmärksamhet på denna maktpåliggande omständighet.

— Ja, lifvet har efterträdt döden! mumlade gamle Ternelius med djupt allvar i tonfallet. Ni kan vara stolt öfver er debut i Ultima Thule, min kära kollega, tillade han hjärtligt och tryckte sin ämbetsbroders hand.

Edmond Bardoux gjorde en lätt bugning och yttrade sedan:

— Ni är alltför artig, min kära kollega. Kom i håg att detta fall ej är det första i sitt slag, som jag haft under min behandling. . . . Men nu till saken: anser ni patienten i detta ögonblick tillräckligt uthvilad för att utan risk kunna väckas?

— Hm! nog anser jag för min del att ytterligare några timmars sömn ej skulle skada, svarade den tillfrågade och sög på det spanska rörets guldknapp.

— Jag delar fullkomligt er åsikt, instämde Bardoux. Följaktligen är vår närvaro här fullständigt öfverflödigt tillsvidare. Dessutom har jag ju andra plikter att fylla. Men om jag finge hämta er klockan fyra?

— Jag står obetingadt till er tjänst, min bästa kollega, svarade Ternelius.

De båda vetenskapsmännen lämnade nu sjukrummet åtföljda af Axel Anton von Silfverhorn, som naturligtvis hela tiden måst nöja sig med att spela den stumme iakttagarens anspråkslösa roll.

Stridiga känslor bröto sig mot hvarandra i hans själ.

Han hade ju på sista tiden fått upplefva så många olikartade sensationer — och hvem kunde väl veta hvad den outrannsakliga framtiden hade i beredskap åt honom. Den enda verkliga ljuspunkten i hans lif var kärleken

till Lydia, denna kärlek, som luttrat och höjt hans inre, förut icke alldeles oförvitliga egenskaper.

Men systrarna?

Och Hermine?

Hermine!!

Ja, ty han anade, visste nästan med bestämdhet att ett fruktansvärdt drama utspelats, om ock ej slutspelats till sista akten i det högaristokratiska huset. Han förutsåg en himlastormande skandal, som ju i viss mån skulle drabba äfven honom själf. Och i sin egenskap af fulllödig riddersman fruktade han intet så mycket som skandal — — —

Utanför porten skildes han vid de båda läkarne och styrde stegen hemåt upp mot norr. Dagen var härlig, med klarblå himmel och strålande sol. Han beslöt företaga en riddtur och på samma gång aflägga ett besök hos den älskade, som nu vederbörligen blifvit installerad i sitt hem hos det hederliga bondfolket vid Nockéby bro.

Drottningsholmsvägen myllrade af promenerande, i vagn, till häst eller till fots. De sistnämnda utgjorde naturligtvis flertalet. Man var den tiden icke så rädd om fjäten som i våra dagar med deras vidlyftigt utvecklade, lättjeammande kommunikationer.

Det muntra, rörliga lifvet omkring honom bidrog i någon mån till att skingra de mörka molnen på hans panna. Då alla andra voro glada eller åtminstone tycktes vara det, hvarför kunde icke äfven han rycka upp sina domnade lifsandar?

»Skulle jag sörja, så vore jag tokot»

hade ju Lasse Lucidor, den olycklige, sjungit för mera än ett århundrade sedan. Låt vara att vår hjälte icke hyllade skaldens vilda lefnadsfilosofi. Allt nog hans lynne utjämnades, och han rent af öfverraskade sig med att smågnola under det han red vägen framåt.

I denna ändrade känslöstämning lämna vi honom, ty vi nödgas ägna en stunds uppmärksamhet åt andra personer i denna berättelse.

* * *

Gumman Britt-Sofi hade hunnit allt längre i utförsbacken. Vi tro oss med tillräcklig klarhet hafva åskådliggjort detta faktum i ett föregående kapitel.

Från krogvärdinna till kopplerska — steget kunde icke gärna tagas mera fullt ut. Detta måste erkännas, huru ifrig filantrop man än månne vara, huru stark medkänsla man än hyser med det skröpliga människolifvets allra värsta förvillelser.

Och allt skralare vardt det med gumman Britt-Sofis ekonomiska omständigheter. På det område, som hon utsett till sin verksamhet, liksom på alla andra, gjorde sig konkurrensen gällande. Därtill kom att Britt-Sofi aldrig kunnat lära sig den viktiga konsten att hålla på slantarna.

De runno som ärter mellan hennes skrumpna fingrar. Och, godhjärtad som hon var af naturen, delade hon gärna med sig åt andra — borgade ut småsummor, som hon aldrig vidare såg röken af, tillställde små orgier, för hvilka hon aldrig rönte en tillstymmelse till tack.

Intet under då att hon småningom började känna en viss leda åt det lumpna lifvet och den otacksamma mänskligheten.

Samma dag som den, då vi sett vår hjälte företaga sin ridtur åt Drottningholmshållet, var gumman Britt-Sofi vid en ytterst miserabel sinnesförfattning — så miserabel, att hon icke tålde sig själf, ännu mindre någon annan representant för släktet homo.

Hon hade obarmhärtigt reglat sin dörr för hvarje besökande, af hvad slag han eller hon än vara månne.

Och anledningen till detta misshumör? frågar måhända läsaren.

Jo, Britt-Sofi hade ej en droppe i huset — icke ens af »landets eget vin». Hon saknade pekuniära tillgångar att skaffa de efterlängtade dropparna och, hvad ännu värre var — hon hotades med vräkning nästa dag såvida hon icke dess förinna gäldat en rätt ansenlig resterande hyra.

Lastens nästen få, som bekant, alltid betala en dryg sådan. Fråga hofapotekaren, som i våra dagar äger, eller åtminstone till helt nyligen ägde, huset n:o 11 Lästmakaregatan! — Ja: fråga själfva Stockholms ekonomiskt förtänksamma stad!

Det vore frestande att gå ännu längre med frågorna (ty listan är vidlyftig), men utrymmet förbjuder oss detta. Vi återvända till vår tvetydiga väninna, gumman Britt-Sofie.

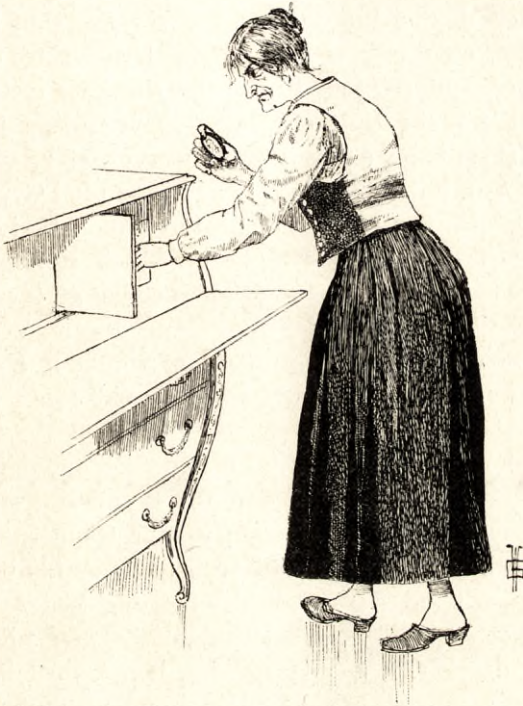
Hon satt i en pinnsoffa i yttre rummet och höll en monolog.

— Fördömda blodsugare! . . . När jag tänker på alla slantar du prässat af mig den här tiden! Kunde du inte ge dig till tåls ännu ett par veckor, din lumpna rackare? Och inte har man flickorna att tillgå håller! . . . De bruka annars hjälpa gumkräket, när hon ä' i förlägenhet, men nu sitta de inne, stackarna, fast jag inte tror att de gjort något ondt . . . Men hvad hjälper det att fundera! . . . Pängar måste skaffas, hur jag än ska få tag i dem, och jag *ska* ha tag i dem! mumlade hon i ett anfall af plötslig viljekraft.

Hon reste sig från den tarfliga pinnsoffan och strutade bort till en rococo-byrå, som ännu bar spår att hafva sett bättre dagar. Det var en äkta Boule, från hvilken dock de dyrbara inläggningarna af elffenben, pärlmor, sköldpadd och ciselerad brons längesedan till största delen afgnagts af tidens tand.

Gumman Britt-Sofi drog ut konstmöbelns öfversta låda och rotade en stund i densamma, hvarefter hon öppnade ett hemligt fack. Ur detta plockade hon fram ett rundt föremål, omviradt med en tylltrasa.

Nu flyttade hon sig bort till fönstret, lindade upp det lilla paketet och betraktade fundersamt dess innehåll.



Detta bestod af ett medaljongporträtt med en smal guldring, i hvilken ett dussin safirer voro infattade. Porträttet, som var i half figur, föreställde en ung man med vackert aristokratiskt ansikte och i elegant, dock länge-sedan urmodig, dräkt.

Då gumman betraktade denna bild med så oafåtlig uppmärksamhet skedde detta naturligtvis ej för att be-

döma dess konstvärde. Af denna kritiska förmåga var Britt-Sofi nämligen ej i besittning. Och strängt taget var hennes blick ej håller riktad på den mästerliga miniatyrmålningen, utan på infattningen.

— De fördömda pantlånarna! mumlade hon. Går man till dem, så låna de bara några futtiga slantar på metallen... stenarna begripa de inte, de dumma fåna!

Efter denna kraftyttring tog sig gumman ännu en funderare, en tämligen lång sådan. Den tycktes utmynna i ett gynnsamt resultat, ty då hon slutligen reste sig för att taga på sig sina anspråkslösa ytterplagg företedde hennes skrynkliga anletsdrag ett uttryck af relativt lugn.

Ett par minuter efteråt se vi henne ute i Grytgjutaregränden. Hon viker af in på nuvarande Beridarebansgatan, fortsätter öfver Brunkebergs- och Norrmalmstorg (nuvarande Gustaf Adolfs torg), sneddar af öfver gamla Norrebro till Stadssmedjegatan (våra dagars Vesterlånggatan) och står äntligen utanför Abraham Karfunkelsteins af våra läsare kända kaffehus vid Jöran Helsingsgränd.

Hon stannar och hämtar andan. Ett ögonblick synes hon villrådig, men fattar därefter skyndsamt sitt beslut och knogar på sina gamla ben uppför trapporna.

Den härliga vårdagen till trots hade det illa beryktade stället dragit till sig en ganska betydlig kundkrets, som støjade och skralade, drack kungens skål i ädlare eller oädlare drycker, bolmade på sina långa, med holländsk kanaster stoppade kritpipor, kurtiserade nymferna med obesvärad närgångenhet och slungade mer eller mindre mustiga repliker åt »Döfva Juden som med samma orubbliga lugn tronade bakom sin disk och i sitt stilla sinne log åt »die dummen Schweden.»

Då gumman Britt-Sofi stack näsan in genom dörren var hon till en början nära att bedöfvas af det lifliga

stimmet, nära att storkna af tobaksröken, som var så tjock, att den, för att begagna ett figurligt talesätt, »kunde skäras med knif».

Snart visade hon sig emellertid situationen vuxen, eftersom hon just icke tillhörde de allra blygaste af sitt kön.

Försagdhet låg ingalunda i Britt-Sofis skaplynne — en upplysning som förmodligen ej innebär något nytt för våra läsare.

Hon klef direkt fram till gubben Abraham Karfunkelstein, denne rätte israelit, i hvilken mycket svek var.

Juden drog munnen till ett bredt grin som blottade hans fätaliga gröngula tandstumpar.

I samma ögonblick utbrast en af de närvarande gästerna:

— Nej, titta! Moses försöker bita sig i örona!... Smaklig måltid, min gubbe lilla!

Repliken hälsades af en allmän skrattsalfva. Till och med gumman Britt-Sofi smålog, i trots af sina gnagande näringsbekymmer.

Den ende som af lätt förklarliga skäl ej deltog i munterheten var gubben Abraham Karfunkelstein.

Han såg tvärtom tämligen sur ut, då han yttrade:

— Nej si, guten tag, min peste madam Planck!... Hvat ferschaffer mig ten hege eren af tene ufentede fisitt?

Han bröt värre än vanligt.

Han, som eljest var så härdad som någon gentemot förolämpningar, måste tydligtvis hafva känt sig djupt kränkt af den senaste.

Ty man kan ju spotta på en sten, tills den blir våt. Och i detta hänseende var äfven Abraham Karfunkelstein en sten liksom alla andra dödliga: hvilken trosbekännelse de än må tillhöra.

Några hviskande repliker växlades mellan kaffehusvärdin och kopplerskan.

— Hvad skulle herr Karbunkelsten ha lust att ge för den här lilla småsaken? frågade Britt-Sofie och vecklade upp den förut omtalade medaljongen ur dess omhölje.

Juden sänkte ögonlocken, för att blicken ej skulle röja hans lystnad.

Han tummade på »den lilla småsaken», vände och vred på densamma och betraktade den från alla sidor.

Det dröjde en god stund innan han svarade.

Och då han ändtligen värdigades göra det, så skedde det med låtsad likgiltighet.

— Hvat jack fill gifve? . . . Tja! ten guld er färdt, på sin hegste hejd femten rikstaler . . . Shtenerne er tidligtvis uekte — und hvat schall jack gere med den bortträtt?

— Hör nu herr Karb . . .

— Hvat jack hafver sagt, tet hafver jack sagt, min peste madam Planck! . . . Femten rikstaler, tja eller nej?

— Se så, herr Karbunkelsten, var resonlig nu! Ni vet naturligtvis lika väl som jag att stenarna ä' äkta . . . Låt oss säga hundra kronor?

— Fer kammel bekantschaps schull fill jack schtrecke mick till tjugefem rikstaler, men tet er ockse mitt siste ort!

— Hör nu, jag menar allvar, min snälla, goda herr Karbunkelsten . . .

— Jack heter icke Karbunkelsten!

I stället för att smickras kände sig juden sårad, då hans namn på detta sätt försvenskades.

— Ursäkta . . . vill herr Kartoffelsten . . .

— Jack heter mans icke Kartoffelstein! svarade juden halfhögt och slog sin knotiga näfve i disken.

Nu blef Britt-Sofi arg äfven hon och skrek så att det hördes öfver hela rummet:

— Nå, vill *herrn* ge mig sjuttifem riksdaler för medaljongen? Det är *mitt* sista ord! Så mycket herrn vet det.

Abraham Karfunkelstein svarade endast med en likgiltig gest och med en axelryckning, hvarefter han låtsade sig få något annat att syssla med.

— Förbannade tjufjude! utbrast gumman och rusade mot dörren.

I detta ögonblick ropade en röst från bortersta delen af rummet:

— Stopp lite, frun! Skulle man inte kunna få titta ett tag på den där medaljongen?

Britt-Sofie tvärstannade och vände sig åt det håll, från hvilket rösten kommit. Sedan hon ansträngt sina ögon — för rökens skull — upptäckte hon den talande, som gjorde en vink mot henne. Det var en ung man med ett städadt utseende. Hela hans yttre företeelse tydde på, att han ej var en vanlig gäst på sådana ställen som detta, utan blott för en gångs skull slog gäcken lös. Hans namn var Erik Törneqvist, och han var andre kassör hos den högadlige finansieren grefve Louis de Montagne.

Han hade endast en person i sitt sällskap — »en, men ett lejon». Ty det var ingen mer och ingen mindre än »Nordens Anakreon»: Carl Michael Bellman, som denna dag var ovanligt tystlåten och ännu ej låtit höra hvarken sin melodiska stämma eller sin klingande luta.

Gumman Britt-Sofie, som nu anländt till de båda herrarnas bord, gjorde en så siratlig nigning, som det stod i hennes förmåga att åstadkomma, och öfverlämnade medaljongporträttet åt honom som ropat:

Efter en pröfvande blick på de tio safirerna räckte han medaljongen åt Bellman och frågade halft skämtsamt:

— Till hur mycket skulle herr hofsekreteraren värdera den där pjäsen?

— Inte för att jag begriper mig på tocken där grannlåt, svarade skalden, men nog tror jag att fader Abraham ångrar sig.

— Jag skulle med uppräckta händer ge tiotusen riksdaler, sade Törneqvist. Det är nämligen äkta blå safirer.

— Kanske porträttet är värdt lika mycket, fortfor Bellman. För så vidt jag kan bedöma saken, är det ett konstverk af yppersta slag, tillade han, i det han lämnade porträttet tillbaka.

Gumman Britt-Sofie, hade med lätt förklarlig nyfikenhet lyssnat till detta samtal. Hennes dittills mörka utsikter tycktes plötsligt visa tecken till att ljusna. Kanske ändå att de efterlängtade penningarne icke sutto så långt inne, som hon befarat.

Abraham Karfunkelstein tycktes hafva anat att något var på färde. Han lämnade nämligen sin vanliga förskansning bakom disken och närmade sig trion, som för öfrigt redan börjat ådraga sig allmän uppmärksamhet hos kaffehusets gäster.

— Jag tittade inte så noga på målningen, sade Törneqvist vårdslöst.

Nu gjorde han det emellertid, och han hade knappt kastat en flyktig blick på bilden förrän han spratt till.

— Omöjligt! mumlade han.

Han förnyade sin granskning och sade efter en stund för sig själf:

— Jo! Det måste vara så!

Han vände sig till gamla Britt-Sofie med orden:

— Hur mycket begärde ni för den här saken af herr Karfunkelstein?

— Bara hundra riksdaler, söta go'a herrn! svarade gumman med en nigning, som skulle hafva gjort lycka till och med vid det ceremoniosa hofvet i Versailles.

— När jack närmare tänker på ten sak, vill jack gifve sjuttifem rikstaler, inföll Abraham Karfunkelstein brådskanie.

— För sent om budet, fader Abraham, sade Törneqvist kallt. Den gången bedrog snålheten visheten.

Han vände sig sedan till Britt-Sofie och yttrade:

— Hur har ni kommit åt den här saken?

— Det är ett gammalt minne, svarade gumman utan förlägenhet. Ett minne efter en person, som är död för många herrans år sedan.

— Nå väl, det är ett *dyrbart* minne, som ni kan slå *mycket* mynt af, om ni går till den adress, som jag lämnar er.

— Och hvilken är den adressen? frågade Britt-Sofie med någon ängslan.

Hon började frukta att man dref gyckel med henne, och hon var nästan frestad att mottaga Abraham Karfunkelsteins anbud.

— En mycket känd adress, svarade den unge mannen lugnt. Grefve Louis de Montagne, Storkyrkobrinken . . . Jag förmodar att ni någon gång hört det namnet? tillade han ironiskt.

— *Om* jag har! utbrast den gamla.

Och hvilken af de närvarande fanns det väl, som icke kände den högadlige bankirens namn!

Då Britt-Sofie lämnade krogsalen hade hennes tvifvel i det närmaste skingrats och det var i glad förhoppning som hon satte sina ben i gång mot Storkyrkobrinken samtidigt med att Carl Michael greps af skaldeyra, fattade sin luta knäppte några ackorder och sjöng:

Så lunka vi så småningom
från Bacchi buller och tumult,
när döden ropar: »Granne, kom,
ditt timglas är nu fullt!»

Du, gubbe fäll din krycka ner —
och du, du yngling lyd min lag:
den skönsta nymf, som åt dig ler,
innunder armen tag!

Tycker du att grafven är för djup,
nå, välan, så tag dig då en sup,
tag dig se'n dito en, dito två, dito tre,
så dör du nöjdare!



Fadern och fostermodern.

Ett af de första kapitlen i denna berättelse bär titeln »Främlingens kvarlåtenskap». Men den inventarieförteckning, som vi lämnade vid nedskrifvandet af densamma var icke så alldeles fullständig.

Kring den afidnas hals hängde vid en silkessnodd ett medaljongsporträtt af honom, hvilkens brud hon var inför Gud och människor. Det var måladt af en berömd nederländsk konstnär i Antwerpen och återgaf den unge ädlingens drag, sådana de tedde sig under den period, då han i den stora handelsstaden inhämtade sin köpmannabildning på morfaderns kontor.

Britt-Sofie ansåg sig, detta kanske med skäl, i sin goda rätt att behålla det lilla konstverket, hvars värde ju ytterligare förökades genom de i ramen infattade ädelstenarna. Emellertid var och förblef det en gåta att hon behållit hemligheten för sig själf. Hennes man ägde aldrig en aning om porträttets tillvaro, lika litet trilling-systrarna.

Och detta porträtt var den enda sak af värde, som räddades vid den eldsvåda, som härjade trädgårdsmästarebostället uppe på söder. Britt-Sofie hade antagligen af

någon oförklarlig romantisk nyck, burit bilden vid sitt bröst.

Ja, som sagdt, dess tillvaro hade varit fördold. Men nu då den bleka nöden grinade, beslöt gumman slå mynt af hvad hon betraktade såsom sin rättfångna egendom. Hon hyste ingen tvekan om, att hon var i sin lagliga rättighet.

Och dessutom heter det ju, huru ofta detta talesätt må missbrukas:

»Nöden har ingen lag.»

Då Britt-Sofie styrde sina brådskande steg från kaffe-huset vid Jöran Helsings gränd till finansierens boning vid Storkyrkobrinken, rörde sig blandade känslor i hennes inre. Å ena sidan kände hon sig skamsen i så hög grad, som var förenligt med hennes nuvarande förhärdade skaplynne. Men hon förnam på samma gång vissa underliga aningar, som hon med bästa vilja i världen ej kunde förklara.

Och det var med klappande hjärta hon ringde på klockan till grefve Louis de Montagnes privatvåning en trappa upp.

Betjänten, som öppnade, mätte henne med en blick af dels nyfikenhet, dels förakt, från hjässan till fotabjället.

— Hvad vill ni, min gumma? frågade han slutligen stramt.

Gumman lät emellertid icke imponera på sig, utan svarade:

— Är herr grefven *visibel*?

Det »gentila» uttrycket från en varelse, som tycktes tillhöra samhällets parias, omstämde lakejen i någon mån.

Och det lät icke fullt så spotskt som förut, då han sade:

— Nog träffas herr grefven... Men hvad kan ni egentligen vilja honom?

— Det gäller en mycket viktig sak, och jag begär att få träffa herr grefven nu genast, svarade Britt-Sofie med kallblodig tvärsäkerhet.

Betjänten tvekade.

Sedan han funderat några sekunder, yttrade han:

— Är det omöjligt att få veta hvad det gäller?

Hans husbonde belägrades dagligen af hjälpsökande, och naturligtvis hade tjänaren sina goda skäl till den förmodan att det äfven nu gällde tiggeri i en eller annan form.

På hans fråga svarade emellertid Britt-Sofie endast med ett kärft:

— Absolut omöjligt!

»Absolut!»

Ännu ett »gentilt» ord! Denna af det yttre att döma så afsigkomna gumma var tydligen en *pauvre honteuse*, och dylika finge man ju ej stöta för hufvudet. Betjänten frågade därför tämligen nådigt:

— Hvem får jag anmäla?

— Fru Blanck?

Stockholm var den tiden icke annat än en småstad, där alla människor kände hvarandras göranden och låtanden. Och namnet Blanck tillhörde ju de mera bekanta, tack vare de båda systrarna Doris' och Elmiras föga afundsvärda ryktbarhet. På grund af den sensationella falskmynterihistorien var ju detta namn dessutom just nu i hvars mans mun.

Det bör således ej väcka någons förvåning att betjänten spratt till, då han hörde detsamma, ej håller att han nyfiket frågade:

— Det är väl aldrig *den* fru Blanck, som...?

— ... som är fostermor åt döttrarna?... Jo!...

Nå, blir jag insläppt?

— Var god och vänta ett ögonblick... Jag skall höra efter.

Han försvann och stängde dörren bakom sig. Efter ett par minuter återvände han.

— Jo herr grefven tar emot... Var så god och följ med, sade han någorlunda höfligt.

* * *

Grefve Louis de Montagne hade rest sig från sitt arbetsbord och mottog Britt-Sofie stående. Hon gjorde en djup nigning, och han betraktade forskande hennes skrynkliga anlete. Synbarligen kände han sig icke tilltalad af detta utseende. Hans aristokratiska instinkter vaknade hos honom, och han frågade med en viss högdragenhet:

— Jag känner er inte, min fru... Ni önskade tala med mig. Hvad vill ni? Skynda er, min tid är ganska upptagen.

Hade Britt-Sofie ägt mera själfkänsla, så skulle hon hafva fäst sig vid den omständigheten, att grefve de Montagne icke bjöd henne taga plats — han, som eljes var den personifierade artigheten mot alla människor, hvilken samhällsklass de än månne tillhöra.

Gumman lät sig emellertid icke bekomma. Sedan hon ett par gånger upprepat sin djupa nigning lyfte hon ögonen och ämnade just svara, då hon plötsligt spratt till.

Hon bleknade synbart och strök sig med handen öfver den fårade pannan.

Hvad var det väl som kunnat åstadkomma denna oförklarliga sinnesrörelse hos en individ, som ju eljes var ganska stålsatt mot alla öfverraskningar?

Jo — endast en blick på grefve Louis de Montagnes ansikte.

Ty det var drag för drag de samma, som voro afbildade på det i hennes kjortelsäck hvilande medaljong-

porträttet, endast med den skillnaden att dragen nu voro åldrade och något härjade af livvets strid.

Naturligtvis hade den unge mannen på kaffehuset gjort samma upptäckt, och detta förklarar den trygghet hvarmed han ansåg sig kunna hänvisa gumman till sin husbonde. Ty enligt Törneqvists åsikt kunde det ej finnas något tvifvel om, att den konstnärliga miniatyrmålningen var ett ungdomsporträtt af den högadlige bankiren. Dennes anletsdrag voro nämligen med all sin nobless på samma gång så utprägladt originella, att ett misstag nästan låg utom möjlighetens gränser.

Dessutom hade kassörens skarpa öga upptäckt initialerna *L. de M.* under porträttet. Hvad gjordes väl ytterligare vittne behof? — — —

— Nå? upprepade grefven otåligt.

Det dröjde en god stund innan Britt-Sofie kunde svara.

Slutligen stammade hon förvirrad och med märkbar ansträngning:

— Jo, nådig herr grefve. Det är så att jag tänkte erbjuda er en liten småsak till salu... Och... och... nu ser jag...

Gummans underliga uppträdande väckte grefve de Montagnes nyfikenhet.

Han frågade sig själf om hon var vid sina sinnens fulla bruk.

— Nå väl, min bästa fru, sade han i något vänligare tonfall än förut. Tala om för mig hvad ni ser, och uttryck er inte i gåtor.

I stället för att svara tog Britt-Sofie det lilla paketet ur kjortelsäcken vecklade upp det och lämnade innehållet åt bankiren.

Denne hade knappast kastat en blick på porträttet förr än han våldsamt spratt till och vardt blek som ett lärft.

Han grep krampaktigt i bordkanten och dignade halft vanmäktig ned på den stol från hvilken han nyss rest sig.

— Barmhärtige Gud! mumlade han, i det han skakades af frossbrytningar... Det är ju samma porträtt,



som jag en gång i tiden skänkte åt min Jeanne! Hur kan det vara möjligt?!... Och hvilken förskräcklig hemlighet ligger begrafven härunder?

Han reste sig och gjorde några slag genom rummet.

För hans inre syn upprullades hans ungdoms korta sällhetsdröm som ett härligt panorama i trolska färger.

I detta ögonblick lefde han långt borta från kylig nord nere i det ljufliga Provence.

Men många ögonblick hade icke gått förrän reaktionen infann sig, förrän många års bitter verklighet obevekligt och hjärtlöst gjorde sig påmint. — Ännu en gång och med förökad styrka genomlefde han de många kvaluppfyllda åren. Ännu en gång liksom så ofta förut frågade han sig själf:

Han vände sig mot det stora på väggen hängande porträttet, som vi skildrat i början af denna berättelse.

— Lefver du, min Jeanne? hviskade han.

— Lefver hon eller är hon död, min älskade Jeanne?

Han drog en djup suck, ty han tyckte sig förnimma ett sorgset uttryck i dessa mörka ögon, hvars orakelspråk han så ofta rådfrågat i vemodets och grämelstens stunder.

Annu en framhviskad fråga:

— Och den varelse, som du bar under ditt hjärta... finnes han... finnes hon bland de lefvandes antal? —

Gumman Britt-Sofie började kallsvettas och måste gripa om ryggstödet af en stol för att icke falla. Att börja med hade hon visserligen funnit bankirens uppträdande något egendomligt, men ej fäst sig så mycket därvid.

Men då hennes blick träffade det stora porträttet på väggen, samtidigt med att grefven stannade framför detsamma — då genomfors hon af en ilning. Benen skälfdde under henne, och det svartnade för hennes ögon.

Ty hvilken var väl den syn som tedde sig för hennes dimmiga ögon? — Jo, en lifslevvande afbild af hennes tre så skamligt försummade fosterdöttrar, Doris, Elmira och Lydia — särskildt dock af den sistnämnda!

Och nu började samvetsqualen få makt med den gamla, djupt sjunkna varelsen... Och det goda, som

väl trots allt finnes på botten af hvarje människosjäl, steg upp till ytan.

Och —

Då grefve Louis de Montagne slutligen vände sig mot henne, tog han ett par steg tillbaka af öfverraskning.

Ty på knä för honom, ljudligt snyftande, med uppsträckta, hopknäppta händer låg hans barns, han och hans Jeannes barns, brottsliga, nu af ånger nedböjda, fostermoder.

— Förlåt! Förlåt! kved hon, medan tårarna strömmade utför hennes kinder.

Grefve Louis de Montagne lyfte henne ur hennes knäböjande ställning och förde henne till en stol. Han visste icke hvad han skulle tänka. Men dystra aningar genomkorsade hans inre.

Under tystnad gjorde han ännu några slag fram och tillbaka genom rummet. Orden ville icke komma öfver hans läppar.

Det var som om en hemlighetsfull makt häjdat dem på vägen. Slutligen insåg han emellertid att detta pinsamma upptråde någon gång måste få ett slut. Han beredde sig på det värsta. Men var icke sanningen bättre än den kvalfulla ovissheten.

Han ringde på klockan, och betjänten infann sig genast.

— Jag är inte hemma för någon . . . inte för *någon!* sade han befallande.

Tjänaren gjorde en bugning och aflägsnade sig. Han var nyfiken likt domestiker i allmänhet och undrade i sitt stilla sinne hvad som nu månne vara å färde.

Visserligen stod grefve Louis de Montagnes dörr i allmänhet öppen för hjälpsökande af alla upptänkliga kategorier, men att han stängde sig inne med dem — det hade aldrig tillförne inträffat.

Och så *denna* besökandel!... En i hela den tidens Stockholm illa beryktad kvinna, för hvilken spinnhuset hvilken dag som hälst kunde öppna sina järnbeslagna portar!

Men vi ha icke tid att följa betjänten på hans reflektioners irrfärder. — — —

Grefve Louis de Montagne hade med korslagda armar ställt sig framför Britt-Sofie. Han betraktade henne forskande, innan han slutligen tog till ordet.

— Ni sade »Förlåt!», min fru, yttrade han med sorgbundet allvar. Skulle jag således verkligen ha något att förlåta er, jag som nu ser er för första gången i mitt lif.

— Ack ja, mycket! mycket! jämrade sig gumman och snyftade som om hennes hjärta velat brista.



Det var länge, länge sedan hennes tårar runnit, men nu flödade de i stället så mycket ymnigare. Och hennes genom dryckenskap undergräfvda stofthydda skakades af de krampaktiga snyftningarna.

Upprepade gånger försökte hon tala, men rösten svek henne alltjämt. Grefve de Montagne beslöt väpna sig med tålmod, tills denna gråtparoxysm gått öfver, ty den kunde ju icke räcka i oändlighet.

Han satte sig vid sitt arbetsbord, tog medaljongsporträttet, som låg där. Han betraktade det och sjönk i djupa tankar. Återigen passerade hela hans lif revy för hans inre blick.

Småningom tycktes emellertid Britt-Sofie lugna sig. Snyftningarne upphörde. Det eljes fränstötande uttrycket i hennes ansikte hade nästan förklarats. Under dessa korta minuter var hon vorden så att säga en ny människa. Hennes lifs hela uselhet och alla förvillelser tedde sig för henne i en afskräckande belysning.

Nu var det hon själf som tog till ordet och nästan skrämde grefve Louis de Montagne ur hans betraktelser.

— Ack ja, nådig herr grefve, sade hon, ni *har* mycket att förlåta mig, men jag fruktar att ni svårligen kan. I så fall vore ni mer än människa — ni vore en ängel.

Grefven svarade med ett sorgset småleende och en lätt suck:

— Änglar äro sällsynta företeelser här i denna jämmerdal — åtminstone i synlig gestalt... Men tala, jag ber! Om ni visste hur ni håller mig på sträckbänken!

— Det är en lång och bedröflig historia. Jag måste förbereda er på det, nådig herr grefve, suckade Britt-Sofie.

— Tala! Jag är beredd på allt!

Och hon talade.

Då Britt-Sofie slutat sin långa berättelse hade skymningen längesedan inträdt, och rummet låg höljdt i nästan fullständigt mörker.

Långt efter det att hon tystnat, satt grefven stum med hufvudet hvilande i händerna. Han grät stilla. Ej med ett ljud förrådde han de skiftande känslor, som stormade i hans inre.

Slutligen ringde han på klockan.

Betjänten, som var halfdöd af nyfikenhet, visste hvad ordern gällde, och han infann sig med två tända kandelabrar, som grefve Louis de Montagne själf mottog i dörröppningen.

Han gick in i sitt toaletterum och utplånade spåren af tårarna.

Lugnt, om också ej vänligt, räckte han Britt-Sofie handen och sade:

— Jag förlåter er!

Gumman kastade sig för hans fötter och tryckte sina läppar mot hans händer. Grefve de Montagne reste henne upp och fortfor:

— Det kostade mig en svår själsstrid, innan jag fick kraft att uttala denna förlåtelse. Ni har brutit svårt, min fru! . . . Dock — »Min är domen, säger Herren» . . . Och ännu kan ju måhända allt vändas till det bästa!

— Gud gifve det! hviskade Britt-Sofie.

— Ni är gammal, men låt detta ej hindra er att börja ett nytt lif! fortfor grefve Louis de Montagne med bevekande allvar.

— Det är redan börjadt, nådig herr grefve! svarade gumman Britt-Sofie så lågmäldt att orden knappt hördes.

— Äfven den mest besudlade själ kan luttras. Ni måste skiljas vid er forna omgifning . . . Jag skall trygga er framtid i ekonomiskt hänseende. Hvad ni än för-

brutit har ni ju dock varit mina barns fostermoder, och omständigheterna ha måhända också haft sin skuld till att det gått två af dem illa här i världen...

— Ja, hade inte eldsvådan kommit... började Britt-Sofie.

Men hon häjdade sig midt i halfva meningen och sade därefter i ett tonfall af djupaste förkrosselse:

— Nej, nej, nådig herr grefve! Jag tar all skulden på mig!

Grefve Louis de Montagne nickade vänligt och fortfor:

— Ni säger således, att en af dem blifvit räddad — Lydia?

— Ja, det påstås att en ung adelsman satt henne i pension, att han slår sig ut på allvar för henne och tänker gifta sig med henne, hvad tiden lider. Men, som sagdt, jag minns inte hvad den unge herrn heter.

— Nå, det bör väl inte bli så svårt att utforska, menade grefven.

Han gick bort till skrifbordet, öppnade en låda och tog därur några dukater som han stack i gummans hand.

— Med den här summan bör ni kunna afhjälpa era tillfälliga bekymmer, sade han. Det blir sedan min sak att ordna för er. Porträttet skulle ni gärna få betrakta som er egendom, men det skall bli så frikostigt ersatt att ni ej behöfver beklaga er... Farväl nu, som ni förstår, har jag mycket att tänka på.

Knappast hade Britt-Sofie aflägsnat sig förrän en tanke blixtnabbt flög genom grefve de Montagnes hjärna. Och ett skimmer af fröjd lyste i hans ögon, då han mumlade:

— Hvar hade jag mitt minne? Det är ju den präktige Silfverhorn som är min Lydias trolofvade!... Det var ju åt honom jag skref rekommendationsbrevet. Och flickan hette ju Lydia Blanck — Blanck!... Nej,

Lydia, grefvinna de Montagne! . . . Ändå en ljusglimt i detta mörker! Men med Guds hjälp skall detta mörker skingras!

Han gjorde toalett, sade till om sin vagn och lät köra sig till änkefru von Kranz' pensionat vid Karduansmakaregränden.



Uppvaknandet.

Det torde utan öfverdrift kunna påstås att viktiga, delvis rent af skakande händelser inträffat under den eftermiddag som skildras i närmast föregående kapitel.

Dock förblekna de, om de jämföras med de dramatiska scener, som ungefär samtidigt utspelades i det grefliga palatset vid Drottninggatan, dit vi redan så ofta fört våra läsare.

Medan Axel Anton von Silfverhorn kuttrade hos sin Lydia, utan den aflägsnaste aning om hvilken vändning, som den älskliga flickans öde samma dag skulle taga, hade den franske läkaren och hans svenske kollega på öfverenskommen tid begifvit sig till grefve Anckarhjärtas hus. Nu liksom tidigare på dagen insläpptes de utan protester.

Trots den orubbliga kallblodighet, som säges vara kännetecknande för Æskulapius' söner, kände de båda läkarne, hvardera på höjden, af sin tids vetenskapliga bildning, att hjärtat klappade med abnorm våldsamt i deras bröst.

Ledsagade af gubben Larsson, som äfven nu fick stanna utanför, stego de öfver tröskeln till det gemak,

som numera i hela huset gick under benämningen »likrummet». Den vördnadsvärda trotjänaren befann sig i ett själstillstånd som nästan gränsade till vanvett. Hans redan förut ej öfver måttan starka hjärna hade drabbats af alltför häftiga skakningar för att hans nerver skulle kunna behålla jämnvikten. — — —

Doktor Edmond Bardoux och arkiater Ternelius närmade sig ädlingens läger. Grefve von Anckarhjerta hade ännu en gång ändrat ställning. Han låg nu på vänster sida med ansiktet vändt mot de inträdande.

Kunde väl tydligare bevis gifvas för att lifvet återvänt?

Näppeligen.

Den gamle ädlingen andades lätt och regelbundet. Intet i hans yttre tydde på de grufliga kval, som han ända till helt nyligen genomgått. Det var en sömn, som tydligtvis ej stördes af drömmar, hvarken af ena eller andra slaget, hvarken af nattmaror eller ljusa hägringar.

Med andra ord: det var en sömn sådan som man kallar idealisk, en sömn då hjärnan befinner sig i fullkomlig hvila och ej är skådeplatsen för rikare blodomlopp än som oundgängligen behöfves.

Hvad vi nu yttrat utgjorde hufvudsakliga innehållet i de båda vetenskapsmännens lågmälda meningsutbyte med hvarandra.

— Jag ångrar ej att jag kom till ert land! mumlade Edmond Bardoux.

Den djupt religiöse läkaren riktade en blick af tacksamhet mot höjden.

— Det behöfver ni sannerligen inte häller, min käre konfrater, lydte arkiaterns svar, som visserligen framhviskades, men därför icke var mindre hjärtligt.

— Nu kunna vi lika gärna först som sist skrida till väckningen, föreslog Bardoux.

— Det samma är äfven min åsikt, instämde hans äldre kollega.

Den förstnämde tog ur ett marokängsetui, som han bar i bröstfickan, en diminutiv liten flacon med lätt tillslutande glaspropp och fylld med en vattenklar vätska.

Han räckte den lilla flaskan åt arkiatern i det han yttrade:

— Denna flaskas innehåll hvars beståndsdelar jag ju en annan gång kan förklara för er, åstadkommer ett långsamt, gradvis skeende uppvaknande... Ett alltför häftigt sådant kunde medföra risk i ett fall af denna art. Jag talar af egen erfarenhet.

Gubben Ternelius nickade till tecken af att han förstätt den andres tankegång.

Fransmannen fortfor:

— I syfte att förebygga all onyttig, men kanske ej oskadlig sinnesrörelse hos den sjuke eller, rättare sagdt, konvalescenten, önskar jag att ni håller flaskan för hans näsa. Det kunde få betänkliga följder, om han vid sitt uppvaknande mötte ett alldeles okänt ansikte.

Ternelius steg närmare fram till den slumrande grefven.

— Medan ni utför det enkla experimentet, bästa kollega, tar jag plats här, sade Edmond Bardoux och satte sig på en stol bakom öfre sänggafveln, där han ej kunde ses af den hvars märkvärdiga uppvaknande nu skulle förberedas.

Två minuter gingo... tre... fyra...

Och så slog grefve von Anckarhjerta ändtligen upp ögonen med en suck efter denna sömn, som räckt så länge.

Men hvad var väl denna tidsutdräkt mot långvarigheten af den evighetssömn, hvilken med en så djäfvulsk grymhet varit honom tillämnad!

Ett sandkorn i öknen... En droppe i hafvet...

Den gamle ädlingen tycktes samla sina tankar. Han stirrade först med häpnad på sin gamle vän arkiater Ternelius och lät därefter den oroliga blicken fara genom rummet.

Det var uppenbart att han ännu ej förmådde uppfatta situationen.

Ännu var han hvad man kallar yrvaken, ehuru sömnen varit så lång.

Slutligen yttrade han med matt stämma, men fullkomligt tydligt:

— Jag måste ha varit sjuk, eller hur, min bästa bror arkiater?

— Mycket sjuk till och med. Och en märkvärdig sjukdom var det. Men nu är den, gud ske lof, öfverstånden. Men att så är fallet, det har bror inte mig att tacka för, utan näst Gud en herre, som jag nu skall tillåta mig att presentera... Stig fram min käre konfrater!

Edmond Bardoux lydde uppmaningen.

Den annars lugne mannen kände sig nu nästan förlägen.

Men detta är ju en ofta förekommande egenskap hos öfverlägsna personligheter, då de prisas för sitt verk. Och i detta hänseende var Edmond Bardoux af ungefär samma skaplynne, som vår egen store Carl von Linné — många andra berömda namn att förtiga.

Presentationen försiggick i vederbörlig ordning, och grefven framförde på franska sina varmaste tacksägelser.

— Naturligtvis kommer det ej att stanna vid blotta tacksägelser, tillade han med ett småleende... Jag skall så godt jag förmår belöna något, som ej *kan* belönas.

— Nå, herr grefve, känner ni er, fränsedt den lätt förklarliga mattigheten, fullkomligt återställd? frågade Edmond Bardoux, i det han räknade pulsslagen och såg på sin klocka.

— Jag är frisk som en nötkärna! svarade grefven med ett svagt skratt. Den enda känsla, som besvärar mig, och det till och med i allra högsta grad, är hunger!

— Det är utmärkt goda tecken! sade Ternelius, och hans kollega instämde. Vi få emellertid inte gå för brådstörtadt tillväga, min kära bror grefve... En kopp hönsbuljong och ett par äggulor att börja med. Sedan få vi öka ransonerna så småningom.

— Jag skulle föredraga en ordentlig fläskkotlett och ett par glas chambertin! knorrade den gamle ädlingen.

— Herr grefve, jag instämmer odeladt med min högtärade kollega, inföll nu Edmond Bardoux halft allvarligt, halft skämtsamt. En alltför kraftig diet efter så lång fasta skulle måhända kunna förlänga er fångenskap vid sjukbädden, och det ligger väl knappast i ert intresse?

— Nåväl jag måste väl foga mig, suckade grefve Anckarhjerta undergifvet. Och du, kära bror arkiater, vill kanske vara nog vänlig att ställa om att jag får det där slasket i rykande rappet.

Ternelius aflägsnade sig ut i rummet och gaf sina tillsägelser åt gubben Larsson. Den gamle tjotjänaren hade för en gångs skull gjort sig skyldig till något, som annars ej ingick i hans vanor:

Han hade nämligen nedlätit sig till att lyssna vid dörren.

Nu strålade hans hederliga anlete af ousäglig fröjd. Han visste ju att hans älskade husbonde på ett oförklarligt sätt blifvit räddad åt lifvet.

Snabbt som en yngling rusade han i väg till köket, där han utdelade sina order och förkunnade den häpnadsväckande nyheten. Det behöfver väl knappast sägas att denna väckte både bestörtning och glädje samt gaf anledning till åtskilliga reflexioner.

Hela tjänstepersonalen samlades i köket, och andarna sammandrabbade så lifligt att ett vittne till meningsutbytet hade kunnat tro sig vara tillstädes vid en polsk riksdag.

Den enda, som icke kände sig berörd af den stora nyheten var Hermine.

Hon hade dragit sig tillbaka till sitt sjukrum, där hon låg försänkt i en blytung sömn. Två af tjänarna hade förflyttat henne dit, omedelbart efter det att Adelhjelm aflägsnat sig.

Hurudant skulle manne *hennes* uppvaknande blifva?

Därom måste vi, åtminstone tillsvidare, lämna våra läsare i okunnighet.

* * *

Då arkiater Ternelius återvände till den greffiga konvalescentens gemak låg denne tyst och begrundande.

Under hela tiden hade han ej yttrat ett ord åt den främmande läkare, som på ett så förunderligt sätt räddat honom från en fasansfull död.

Uppenbarligen hade denna tystnad icke sin grund i likgiltighet. Ty den tacksamhet, som grefve Anckarhjerta kände gentemot den snillrike fransmannen var alltför djup.

Ternelius gaf sin kollega en oroligt frågande blick, som sade mera än ord. Men den stumma frågan besvarades genast af grefven på ett sätt som afpressade de båda vetenskapsmännen en suck af lättnad.

— Det är i sanning egendomligt! yttrade den gamle ädlingen. Herrarne må tro mig eller inte, men jag kan omöjligt erinra mig, när den här sjukdomen började! . . . A propos — hur länge har den varat?

Sedan han erhållit svar på denna fråga försjönk han en stund i djupa tankar, som ingen af de båda andra vågade störa.

Plötsligt spratt han till, och hans ansikte uttryckte den lifligaste ängslan.

— Och Hermine? . . . Min dotter? stammade han i korta, afbrutna satser. Hvarför saknas hon vid sin faders sjukbädd?

Det var arkiatern som besvarade denna fråga, och han gjorde det delvis med en under sådana omständigheter ursäktlig nödlögn.

— Fröken Hermine är så medtagen af den senaste tidens sinnesrörelser, att hon måste hvila sina nerver . . . De ha uppriktigt sagdt kommit en smula i olag, men vi ska hoppas att allt snart skall bli bra . . . För tillfället sofver hon.

Ternelius hade nyss inhämtat denna upplysning af gubben Larsson.

Han kände sig glad att grefven ej formulerat sin fråga vidlyftigare. Ty i likhet med Edmond Bardoux och unga Silfverhorn, anade, nej, visste han nästan med säkerhet, att ett förfärligt drama låg bakom sjukdomshistorien, samt att Hermine och Adelhjelm varit dramats handlande personer.

Emellertid ådagalade grefve Anckarhertas korta frågor med all önskvärd tydlighet att han ej, åtminstone ännu, misstänkte att hans lif varit utsatt för en komplott, så skändlig, att dess motstycke väl sällan förekommit på brottmålskrönikans blodbesudlade blad.

Och så väl var det.

Tidsnog skulle väl det ögonblick randas, då hemligheten i all sin fasaväckande nakenhet skulle träda i dagsljuset och slå en värld med häpnad.

Hvarje sinnesrörelse kunde blifva ödesdiger för konvalescenten, ity att den nämligen lätt kunde förorsaka ett *verkligt* slaganfall med dödlig utgång.

Det fanns ej håller någon fara för att de brottsliga skulle undgå rättvisans straffande arm. Adelhjelm stod

ju under noggrann bevakning — och Hermine hade måhända redan drabbats af den vakande försynens veder-gällning.

Dock ryste den gamle arkiatern i sitt stilla sinne vid tanken på den stora skandal som förr eller senare oundvikligen måste komma. Han var, kanske hufvudsakligen på grund af sin förnäma praktik, en man med ultra-aristokratiska tänkesätt, och dessutom räknade han ju grefve Anckarhjerta bland sina personliga vänner.

Gubben Larsson infann sig nu med sin återuppväckte husbondes måltid. Benen skälfdde under honom, och han höll på att tappa silfverbrickan — så stark var den gamle trotjänarens af glädjen framkallade sinnesrörelse.

Han snyftade ljudligt af fröjd.

— Se så, Larsson, lugna dig . . . Du ser ju att jag är återuppväckt från de döda: sade grefve Anckarhjerta skämtsamt.

Den gode grefven visste icke huru sannt han talade.

I motsatt fall skulle gycklet hafva stelnat till is på hans läppar.

Vi böra i detta sammanhang nämna att Larsson af arkiater Ternelius erhållit sträng tillsägelse att ej med ett ord för husbonden antyda att han ansetts vara död — att dagen för hans begrafning redan bestämts.

Naturligtvis hade samma förhållningsorder utdelats äfven åt husets öfriga tjänstepersonal.

Grefve Anckarhjerta förtärde den lätta måltiden med den glupande aptit som är vanlig hos konvalescenter efter exempelvis en nervfeber.

Naturligtvis var han icke belåten.

— Kan jag inte få åtminstone ett par skifvor rostadt bröd och ett riktigt ägg? frågade han i ett klagande tonfall, som under andra omständigheter nästan skulle ha förefallit lustigt.

— Jo, om två timmar, sade arkiatern. Ännu så länge få vi inte tänka på någon gourmandise, min kära bror grefve, tillade han i skolmästerlig ton.

Grefvens ansikte mulnade, men det klarnade åter upp, då han hörde Ternelius' franske ämbetsbroder säga:

— Åh det vore kanske inte så farligt i alla fall!



— Nå ja, tycker ni det, så gärna för mig! muttrade den andre.

Han kände sig nästan stött, eftersom han nu insåg sig vara inne på sin egen mark, där han var minst lika hemmastadd som någon annan æskulap i världen.

Slutet blef att gubben Larsson fick gå och hämta det begärda.

Sedan grefven förtärt det åstundade, drog han en suck af välbehag.

— Nu skulle ett glas chambertin inte smaka så illa! sade han på samma gång trånande och bevekande.

— Mjök! sade arkiater Ternelius i det strängaste tonfall, som stod till hans förfogande.

Han började tycka att patienten tog sig för stora friheter — och han hade redan ett horn i sidan till sin franske ämbetsbroder.

— Hvarför inte lika gärna ett glas chambertin? inföll denne skämtsamt och en smula obarmhärtigt.

Han var ju son af ett vinland och kunde ej se något farligt i några droppar ädel, oförfalskad drufsafft. Och sådan borde väl finnas i detta, af alla yttre tecken att döma, så rika hus.

Resultatet blef således nu liksom förut, att grefve Anckarhjerta dref sin vilja igenom, och att Larsson skickades i väg.

Denna gång dröjde det rätt länge innan trotjänaren kom tillbaka.

Han hade ju måst tillryggalägga vägen ända till vinkällaren eller, rättare sagdt, vinkällarna. Grefve Anckarhjerta, hvilken, såsom vi på annat ställe redan antydt, var en första rangens gourmet, höll sig nämligen med två sådana: den ena för alla viner, som måste serveras tempererade, den andra för exempelvis champagne, sauternes, rhenska viner, »allt slags *liqueurer*» etc. etc.

Emellertid kom Larsson till slut, fastän hans gamle husbonde nog tyckte att frånvaron räckt en hel evighet. På en ciselerad silfverbricka bar trotjänaren en mörk, spindelväfsomhöljd flaska och *tre* slipade glas af böhmisk kristall.

Grefve von Anckarhjerta nickade gillande, då han såg denna anordning, som han för öfrigt väntat sig af gubben Larssons dels medfödda, dels genom den lång-

variga vistelsen i ett högaristokratiskt hus inöfvade takt — ja, hvarför icke rent ut säga finkänslighet.

Den tidens domestiker voro i mångt och mycket annorlunda funtade än våra dagars, ty då spelade ju deras herrar en vida mera maktpåliggande roll i samhället än hvad nu är fallet.

Larsson ställde brickan med dess dyrbara börda på nattduksbordet. Därefter letade han fram sin korkskruf, skrapade varsamt bort det röda lacket och drog upp korken med den yttersta försiktighet, med en nästan religiös vördnad, på det att icke det ädla vinets botten-sats måtte skingras och fördärfva det öfriga innehållet.

Den gamle ädlingen smålog.

— Rätt så, min gubbe lilla, sade han uppmuntrande. Jag ser med tillfredsställelse att du inte glömt din konst, medan jag varit sjuk... Du är värd ett glas för ditt besvär, gå och hämta ett.

— Nådig herr grefve... stammade Larsson tveksamt... Inte kan det passa att en sådan som jag...

— Se så, gör som jag sagt! afbröt grefve von Anckarhjerter med någon otålighet.

Den gamle trotjänaren gjorde en bugning och försvann. Han kände sig både stolt och förvägen öfver denna ovanliga ynnest, som ej ofta kom hans gelikar till del. Då han återkom bärande det för honom afsedda glaset i handen, yttrade grefven:

— Och nu, mina lärda herrar, hoppas jag att ni ej har något emot att smaka en droppe af 1768 års *cru*... Det finnes ej bättre i hans majestät konung Ludvig den sextondes källarhvalf, det kan jag parera vid min adelsmannaaära. *A votre santé!**

— *A la votre, monsieur le comte!* svarade samtidigt Edmond Bardoux och hans svenska kollega.

* Motsvarar vårt »skål»! Betyder ordagrant: »För er hälsa»

Larsson »bara teg och drack» liksom den odödlige Didrik hos Anna Maria Lenngren. Om han också ej njöt af det ädla druffblodet med samma sakkunskap som de tre andra — han drack ju icke vin i hvardagslag — så förnam han dock att detta var något extra, och i likhet med tre de herrarne, tömde han icke på en gång hela glaset innehåll, utan endast en tredjedel.

Därefter himlade han med ögonen och var nära att smacka af välbehag. Emellertid häjdade han i sista ögonblicket detta känsloutbrott, ty han insåg plötsligt att det ej skulle vara *comme il faut* för en individ i hans samhällsställning.

Hans husbonde smålog.

— Jag tror att det smakade godt i den gamla kroppen? sade han.

— Ja, med förlof, nådig herr grefve, det gjorde det! svarade gubben Larsson och himlade ännu en gång.

Sedan det första glaset tömts yttrade arkiater Ternelius, vänd till Edmond Bardoux:

— Och nu, min bästa kollega, hoppas jag att ni instämmer med mig, då jag ordinerar...

— ... att detta blir den sista droppen i dag? afbröt grefven.

— Så menade jag verkligen, erkände den gamle arkiatern.

— Och jag instämmer, tillade fransmannen i bestämdt tonfall.

— Nå ja, i guds namn då! suckade grefve von Anckarhjerta tragikomiskt. Men vänta bara till i morgon.

— Till i morgon? utbrast Ternelius häpen. Bror skulle väl aldrig tänka på att...

— Att stiga upp? Jo, jag tar mig verkligen den friheten, svarade grefven. På det här viset får jag ju liggsår, och den utsikten är inte alls behaglig.

De båda æskulaperna utbytte en blick af lifligaste bestörtning.

Det hördes nämligen af det bestämda tonfallet att deras högaristokratiske patient menade det fullkomligaste allvar och att han ej så lätt skulle låta sig rubbas i sitt en gång fattade beslut.

För arkiater Ternelius var detta klarare än för någon annan. Han kände nämligen i grund och botten sin grefflige vän och visste att envisheten utgjorde en af de mest utpräglade af hans karaktärsegenskaper. Därför kände han sig villrådlig.

Hälst skulle han för några ögonblick ha velat draga sig tillbaka och haft ett meningsutbyte med sin franske kollega. Men han visste att greve von Anckarhjertha komme att uppfatta en dylik manöver som en ogrannlagenhet, och man borde undvika att reta konvalescenten, hvars nerver ännu icke återvunnit sin fullkomliga jämnvikt efter de oerhörda lidanden som han utstått.

Medan han alltjämt brydde sin hjärna utan att finna någon utväg ur denna labyrinth, tog Edmond Bardoux till ordet.

I det han vände sig till konvalescenten yttrade han kort och bestämdt:

— Det blir ingenting af med den saken, bäste herr greve.

Den gamle aristokraten invände, i det han med största svårighet lyckades lägga kapson på sin otålighet:

— Men om jag känner mig fullkomligt frisk? . . . Den saken lär jag väl själf förstå bäst!

Så väl Edmond Bardoux som arkiater Ternelius logo ett knappt märkbart ironiskt leende. Äfven den medicinska vetenskapens målsmän hafva ju sinne för det humoristiska — måhända därför att de i sitt yrkes utöfning så sällan stifta bekantskap med den verkliga

humorn, utan vida oftare med tragedien i alla dennes upp-tänkliga former.

Edmond Bardoux fortfor helt lugnt, ja, man skulle kunna säga kallt:

— Herr grefve, har ni någonsin varit intimt bekant med en lungotspatient och följt honom med iakttagande uppmärksamhet, ända till dess lefnadslågan börjat flämta?

Den franske läkaren kunde ej veta att han slagit an en känslig sträng.

Grefve von Anckarhjerta bleknade och drog en djup suck. Men han besvarade icke frågan, och därtill hade han sitt skäl.

— Hvilket? frågar läsaren.

Vi kunna besvara frågan.

Grefvens egen maka hade i unga år borttryckts af detta hemska, smygande och härjande onda. Denna omständighet var anledningen till hans smärtsamma suck.

Efter en stunds tystnad yttrade han häftigt, om också i svagt tonfall:

— Men mina herrar, *jag* är väl i guds namn inte lungsiktig?!

Båda æskulaperna smålogo — denna gång likvisst icke ironiskt. Hvilka krämpor den gamle robuste ädlingen anfäktades af, icke stodo de i något det aflägsnaste samband med lungsoten — fastän podagern, den så kallade »rikemanssjukan», kunde göra sig rätt kännbart påmind vid sina tillfällen.

— Ingen har häller påstått att du är lungsiktig, bästa bror grefve, sade på svenska arkiater Ternelius. Och skulle du verkligen vara det, så bär det åtminstone inte syn för sägen . . . Men jag vet hvarför du suckade, då lungsoten kom på tal. Du tänkte på din hädangångna maka, som jag själf skötte . . . Du erinrade dig hennes påstående att hon aldrig i sitt lif känt sig så frisk som just dagen innan hon lämnade detta jordiska . . . Du kom

ihåg att du betviflade mina ord, då jag, min plikt likmätigt, förutspådde hvad som skulle hända, och som verkligen hände.

Grefve von Anckarhjärtä jakade med en dyster nickning, som gjorde alla ord öfverflödiga. Han mindes blott alltför väl.

Arkiatern fortfor, denna gång på franska, hvilket



språk af naturliga skäl användts under hela det föregående samtalet:

— Då jag och min värderade kollega föreskrifva dig några dagars — det blir icke flera — ostörd hvila, så ha vi våra grundade anledningar därtill.

Edmond Bardoux kompletterade meningen med orden:

— Och ni har väl knappast något skäl att betvifla, att vår ordination sker i ert eget intresse, min bästa herr grefve.

I stället för att svara gäspade grefve von Anckarhjerta, så att det knakade i käkbenen — en ganska betecknande mimik för öfrigt, och nästan lika tydlig som ett svar:

— Nå, kära bror, inföll arkiater Ternelius torrt humoristiskt, där ser du ju själf att du behöfver hvila.

— Det tyckts verkligen så, instämde grefven med ett svagt leende och ytterligare en kraftig gäspning.

Några sekunder efteråt var han djupt insomnad. Arkiater Ternelius och hans franske ämbetsbroder aflägsnade sig tyst, sedan de lämnat sina instruktioner, åt den i yttre rummet väntande trotjänaren.

Och nu lämna äfven vi det greffiga palatset vid Drottninggatan för att uppsöka andra personer af de många som förekomma i vår berättelse och som i lika hög grad göra anspråk på vår och — vi hoppas det åtminstone — läsarens uppmärksamhet.



Emigranten vid Saltmätaregatan.

Långt innan den stora franska revolutionens åskor börjat mullra och sprida fasa och hopp bland Europas alla despotiskt styrda och förtryckta folk hade många fransmän emigrerat till Sveriges hufvudstad. Emellertid kräfvat sanningskärleken det medgifvandet att flertalet af dessa invandrare ej tillhörde sitt fäderneslands bättre element.

Större delen tillhörde snarare dräggen af denna nation, hvars befolkning ännu i våra dagar har så motsatta ytterligheter att uppvisa, Det var spelare, äfventyrare och industririddare af all upptänklig art — ja, till och med en och annan af dessa Venus' fallna och fala prästinnor, som ständigt finna en lönande marknad öfver hela världen och som alltjämt äro lika oberoende af goda eller dåliga ekonomiska konjunkturer.

För dem är den ena tillbedjaren lika god som den andra, han må tillhöra hvilken nationalitet eller äga hvilken hudfärg som hälst — blott han äger »guld som klingar» eller sedlar som frasa.

Äfven med risk att för långt aflägsna oss från ämnet vilja vi erinra om ett kväde af den odödlige Bé-

ranger — Frankrikes Bellman skulle man kunna kalla honom — hvari han med all önskvärd tydlighet visar sig till punkt och pricka känna sina landsmaninnor af den nyss antydda kategorien.

Då de förbundna utländska arméerna efter Napoleon den stores och endes fall höllo sitt intåg i Paris deltog ej glädjeflickorna i den allmänna sorgen, utan fröjdades i stället åt det ymniga tillflödet af kontant valuta. Denna fröjd låter skalden en af nymferna uttrycka i mustiga strofer, på en gång uppsluppet komiska och djupt tragiska.

Men återvändom till vår berättelse, efter att hafva bedt läsaren om ursäkt för denna lilla utvikning.

Den »emigrant», som gifvit anledning till vår kapitelrubrik var af manligt kön. Ingen visste huru han kommit, men han hade dukit upp ett par veckor före den sorgliga episoden i greffe von Anckarhjertas hus. Han hade hyrt rum hos en gumma vid Saltmätaregatan och betalat hyran i förskott på ett halft år, uppgifvit sig heta *vicomte Gaston de Bellemare* samt vara f. d. officer i fransk tjänst. Han föreföll att vara inemot sextio år gammal, ehuru en skarpsynt iakttagare skulle hafva fixerat åldern till högst femtio.

Hållningen var smidig och elastisk, uppträdandet aristokratens ända ut i fingerspetsarna, men blicken och ansiktsuttrycket hade något lömskt och fränstötande, som genast skulle ha drifvit en människokännares förtroende på flykten. De ursprungligen fint mejslade anletsdragen voro härjade af utsväfningar. Pannan hade otaliga rynkor, och de svarta, skumma ögonen lågo djupt i sina hålor. De tjocka läpparna och något visst i blicken tydde på ett erotiskt temperament.

Denna beskrifning må vara tillräcklig.

Främlingen sågs aldrig mottaga besök och tycktes själf ej håller göra några sådana. Han intog och tillagade sina måltider hemma samt röjde därvidlag en skicklig-

het, som skulle hafva gjort heder åt den förstklassigaste mästerkock. Ingredienserna köpte han själf.

Hans hufvudsakliga sysselsättning bestod i läsning af otuktiga romaner med obesvärade gravyrer. Dess- emellan roade han sig med kemiska experiment, något som föranledde madam Gapplund, hans värdinna, att yttra åt en nyfiken kaffesyster:

— Karlen ä' visst aftekare.

En dag — han hade då vistats ungefär två veckor i Stockholm — medförde han till madam Gapplunds oerhörda öfverraskning främmande, »storfrämmande» till och med, enligt hennes åsikt.

Men detta har sin lilla förhistoria.

Vicomte Gaston de Bellemare eller han, som bar detta namn, företog sin sedvanliga förmiddagspromenad nedåt Drottninggatan, då han mötte en herre med aristokratiskt yttre och som tvärstannade vid hans åsyn. Så gjorde äfven vicomten.

— Ursäkta . . . Misstar jag mig, eller är det inte . . . ?

— Vicomte de Bellemare, jo visst, alldeles riktigt, bästa herr grefve.

— Hm! Märkvärdigt i sanning! . . . Hvilken likhet! Det förefaller mig som om . . .

— Ni misstar er inte, herr grefve, men jag anhåller förbindligast att ni tillsvidare kallar mig vid det namn jag uppgifvit. Jag har vissa skäl att, åtminstone ännu så länge, dölja mitt eget.

— Det är således verkligen markis de La Chapelle, som jag ser framför mig? . . . Ett angenämt sammanträffande, på min ära.

— Nöjet är å min sida, herr grefve. Men jag ber, kalla mig ej vid detta namn . . . Vissa omständigheter som ej kunna intressera er tvinga mig att tillsvidare uppträda under ett annat. Det är visserligen i högsta grad motbjudande, men nöden har ingen lag.

— Som ni vill, herr *vicomte*. Grannlagenheten är en dygd, som jag gärna skall utöfva för er skull.

— Tack! Och låtom oss nu tala om gamla minnen. Vi ha ju rätt många sådana gemensamma, eller hur?



— Jo, det vill jag lofva! bekräftade den andre med ett cyniskt leende.

Men det är kanske på tiden att presentera »vicomtens» interlokutör. Det var ingen annan än vår och läsarens gamla bekanta, greve Adelhjelm. Denne hade för åt-

skilliga år sedan gjort markis Henri-Albert de La Chapelles bekantskap i världsstaden vid Seine. De båda ädlingarna hade trifts ypperligt tillsamman, ätit läckra supéer och druckit eldiga viner i sällskap med lättfotade nymfer i Palais Royal, låtit guldhögarna valsa på gröna bordet samt i alla hänseenden fört det lif, som ännu i våra dagar anses såsom tillvarons högsta fröjd af förnäma odågor.

Från början af denna berättelse erinrar sig läsaren den ädle markis Henri-Albert de la Chapelle, upphofs-
mannen till det drama, som vi på dessa sidor sökt åter-
gifva. Han har länge varit försvunnen ur skildringen,
men han har ytterligare en roll att spela, och af detta
skäl framföra vi honom ånyo på skådebanan.

Hans öden, sedan vi sist skildes från honom, hafva
intet med denna berättelse att skaffa. Låtom oss endast
i korthet säga att de varit både omväxlande och stormiga.
Af den lefnadsfriske rouén hade utbildat sig en farlig
förbrytare, som längesedan utstötts ur de förnäma kretsar,
hvilka han genom sin börd tillhörde.

Upprepade gånger hade han kommit i obehaglig
beröring med ordningsmakten i sitt hemland, och under
de senaste fyra eller fem åren hade han ej vågat sätta
foten inom dess gränser. Ty där väntade honom fängelset,
ja, måhända stupstocken. Nu hade han efter många
irrfärder hamnat i Ultima Thule, där han någon tid
ämnade lefva på »besparingar» från spelbordet eller ännu
grumligare källor — ty den högvälborne markis Henri-
Albert de la Chapelle fuskade i litet af hvarje, enligt
hvad vi inom kort skola få erfaras.

Samtalet mellan de båda herrarne fortsattes, medan
de vandrade gatan fram. Båda voro de »sköna själar,
som funnit hvarandra». Så väl den ene som den andre
var en paria i sin samhällsklass, om också den svenske

ädlingen icke ännu hunnit fullt så långt ned på sociala trappstegens pinnar.

— Skulle ni inte ha lust att göra mig sällskap hem, min bästa herr grefve? frågade markisen, som vi hädan-efter låta behålla sin riktiga titel. Jag bor ingalunda furstligt, efter som mina tillgångar äro begränsade nu för tiden. Men jag har några flaskor åttaårig Volnay, som inte skäms för sig.

— Jag tackar, med största nöje, svarade Adelhjelm förbindligt. Jag säger aldrig nej åt ett glas godt vin. Det minns ni nog från flydda dagar.

— Ja, jag tycker nästan att jag vill påminna mig det, svarade markis de La Chapelle med ett lätt skratt. Och det var åtskilligt annat som ni tyckte om. Kommer ni ihåg de muntra nätterna i Palais Royal... Minns ni mörka Suzette? Blonda Hortense? Och rödhåriga Claire, hon med det pikanta födelsemärket ett stycke ofvanför strumpebandet?

— Ja visst! I form af en vinbärsklase! Säg, lefver hon ännu, den lilla Claire?

— Så ni pratar! Det är länge sedan hon skattade åt förgängelsen. Hon slutade sina dagar på La Salpêtrière* stackars unge. Så går det med de flesta af dem, då de inte spara till gamla dagar och tjänstgöra som förmedlare på det området.

Adelhjelm småskrattade.

— I egenskap af »modehandlerskor»**, menar ni väl?

— Naturligtvis. Hvad skulle jag annars mena?

Samtalet fortgick i denna anda tills de båda herrarna hunnit bestämmelseorten — markisens blygsamma boning vid Saltmätaregatan.

* Kvinnofångelse i den tidens Paris.

** Modehandlerskorna i den tidens Paris tjänstgjorde ofta som kopplerskor.

Madame Gapplund neg ända ned till jorden, då hon såg det fina främmande, som hennes hyresgäst medförde.

Det rum, som markis de La Chapelle bebodde, var anspråkslöst möbleradt, men rymligt. Snart sutto de båda herrarne i hvar sin gammaldags skinnklädda länstol och gjorde all heder åt den burgundiska drufvan, som också var förträfflig.

I ett af rummets hörn stod ett bord, belamradt med större och mindre flaskor samt kemiska utensilier.

Det hade ej undgått markisens uppmärksamhet att grefve Adelhjelm flere gånger kastat nyfikna blickar just åt detta håll, utan att dock göra några frågor.

Förmodligen afhöll honom grannlagenheten därifrån.

— Ni tittar på mina flaskor? sade fransmannen slutligen.

— Ja, svarade Adelhjelm. Skulle ni möjligen ha blifvit apotekare eller parfymör eller destillator på sista tiden.

Markisen skrattade.

— Visst inte, sade han. Men på något sätt måste man ju fördrifva tiden i ensamheten, och jag fuskar då och då med kemiska experiment. Det är en ganska intressant sysselsättning, det kan jag försäkra . . . Och stundom kan man till och med ha en smula nytta af den . . . Det skadar ju inte att förena det nyttiga med det nöjsamma.

— Nej visst, instämde den andre. Hör nu, skulle ni rent af vara giftblandare, min bästa markis?

Frågan framställdes i skämtsamt tonfall och åtföljdes af ett skratt.

Grefve Adelhjelm lade ej märke till att hans värd spratt till och att han dröjde ett par sekunder med svaret.

— Giftblandare? sade markisen långsamt... Hm! Det beror på hvad ni menar. Nog kan jag framställa gifter och har gjort det mer än en gång...

— Verkligen? inföll grefven.

— Ja, svarade markisen. Det faller ju inom yrkets ram.

Han reste sig från stolen och gick långsamt fram till det omtalade bordet, där han tog en liten flaska, som innehöll en klar ofärgad vätska af samma utseende som vatten.

— Den där ser ju ganska oskyldig ut, sade han småskrattande och höjde flaskan mot dagern.

— Ja, det gör den verkligen.

— Och likväl innehåller den tillräckligt mycket gift att skänka den eviga sömnen åt ett dussintal personer.

— Verkligen?

— Ja! Fastän vätskan egentligen är afsedd att utrota räfvar med, och inte människor, om man också stundom påträffar räfvar i människogestalt.

Detta tillägg yttrades med ett skratt, så styggt, att det nästan verkade hemskt. Och man kunde läsa ett mordiskt uttryck i den talandes blick. Emellertid undgingo dessa enskildheter Adelhjems uppmärksamhet.

— Det är således stryknin? frågade han med en min af sakkännedom.

— Alldeles riktigt, svarade fransmannen. Stryknin eller *tinctur a nucis vomicæ*. Det framställes af räfkaka, som på det vetenskapliga språket heter *nux vomica*, egentligen »kräknöt».

— Så intressant!... Aldrig visste jag att ni var en lärd man, min kära markis! Den tiden jag gjorde er angenäma bekantskap voro era böjelser riktade åt helt annat håll! sade Adelhjelm med ett cyniskt skratt.

Markis Henri-Albert de La Chapelle, han, som en gång i världen varit älskare åt en konungs frilla, drog en lätt suck och ryckte på skulderna.

— Man börjar bli gammal, svarade han. *Voilà tout!*
Han ställde därefter den lilla flaskan tillbaka på dess plats.

Grefve Adelhjelm följde den med blicken, och denna blick hade ett särdeles underligt uttryck. Gång efter annan förirrade den sig till det stora bordet, medan libationen fortsattes och innehållet i den femte volnayflaskan expedierades.

Båda herrarna voro nu tämligen upprymda, och deras ansikten höljdes af den lifliga rodnad, som ett ädelt bourgogne-vin i allmänhet åstadkommer. Konversationen blef så fri, att den ej kan återgifvas i tryck — så själfsvåldig att den skulle kommit en bordläggare att rodna af sedlig harm.

Ändtligen fann grefve Adelhjelm det vara på tiden att bryta upp. Han hade nämligen ett möte ute i staden.

— Och nu, min bästa herr markis, sade han, i det han reste sig, måste jag tacka er för den ypperliga välfägnaden, lika förträfflig den som er spirituella konversation.

Henri-Albert de La Chapelle bugade sig och svarade med samma förbindlighet:

— Det är tvärtom jag som måste tacka er, min bästa herr grefve... Jag har aldrig något större nöje här i världen än då jag får bjuda ett godt glas vin åt vänner, som förstå att bedöma det och uppskatta det till dess fulla värde.

De två adliga skurkarne tryckte hjärtligt hvarandras händer.

Grefve Adelhjelm tog i låsvredet.

I samma ögonblick som han öppnade dörren vände han sig tvärt och sade i ett tonfall af utmärkt väl spelad vårdslöshet:

— A propos... Skulle ni, min bästa herr markis,



vilja förära mig ett litet minne af dessa timmar, som gått alltför fort?

— Med största nöje... det vill säga om det står i min makt, svarade markis de La Chapelle med en sirlig hofmannabugning.

— Jo, det gör det helt säkert. Har ni något emot att låta mig få öfvertaga den där lilla flaskan?

Han gjorde en åtbörd mot bordet.

— Ah! Räfgiftet?

— Räfgiftet, ja... Jag har en egendom som vimlar af räfvar. De kanaljerna göra snart slut på hela den vackra rådjursstammen, och de äro så slipade att de undvika saxarna.

— Visst får ni flaskan, sade fransmannen, i det han gick och hämtade den på bordet samt lämnade den åt Adelhjelm. Men för allt i världen, var försiktig och begagna ej innehållet som gurgelvatten! Ni kunde så lätt råka svälja några droppar, och ni är ju ännu i era bästa år. Tänk hvad de vackra stockholmskorna skulle sörja! En sådan olycka vill jag inte ha på mitt samvete!

— Smickrare! skrattade Adelhjelm och slog den såte stallbrodern på axeln... Var lugn!... Men farväl nu, och *au revoir* hemma hos mig... det är ju öfverenskommet?

Då han kommit ned på gatan, trefvade han på den lilla flaskan, som tryggt hvilade i hans ficka.

Han mumlade med sina köttiga läppar förvridna till ett djäfvulskt, mefistofeliskt löje:

— Nu gäller det endast att de dyrbara dropparna komma till sin riktiga bestämmelseort! Det blir svårt, och ännu vet jag ingen utväg, men satan, min gamle skyddspatron, hjälper de sina, och jag torde väl få räkna mig bland hans mest hängifna tillbedjare. Nog uppenbarar han i sin vishet ett eller annat knep för mig, och sedan... Ah, Lydia!

Den, som följt den högvälborne grefve Adelhjelm på hans vandring nedåt Norrmalm, skulle hafva sett denne fullblodsbandit styra sina steg till Grytgjutaregränden, just till det gamla fallfärdiga ruckel, där gumman Britt-Sofie Blanck residerade och bedref sitt ruskiga näringsfång till den utsväfvande allmänhetens tjänst.

Det var där han hade sitt angelägna »möte», och det var där han, tack vare en ödesdiger slump, hittade Hermine-Adelaïde-Constance von Anckarhjärtas vapenprydda spetsnäsduk.

De flesta af våra läsare torde redan hafva sett eller åtminstone anat de tragiska följderna af denna olycksaliga tillfällighet.

Var det för öfrigt en tillfällighet?

Var det måhända icke snarare en allvis Försyns outgrundliga rådslag, som skulle leda allt till det bästa?

Läsaren blir framdeles i stånd att bilda sig en åsikt härom. Vi vilja nämligen icke gå händelserna i förväg. I denna invecklade härfva, som utgöres af vår berättelse, finns ännu mer än en tilltrasslad knut att lösa, förrän allt kan hinna en tillfredsställande upplösning.

Låtom således »intrigen» — såvida detta ord kan tillämpas på en hufvudsakligen sannfärdig, blott delvis romantiserad skildring — hafva sin gilla gång.



31.

Idyll.

Scenen är så landtlig som gärna tänkas kan.

En bondgård, hvars byggnader och närmaste omgifningar med all önskvärd tydlighet angifva ägarens eller förpaktarens ekonomiska välstånd — ett jämförelsevis blygsamt välstånd, må så vara, men välstånd i alla fall.

Brännvin, slöseri och dryga skatter hade uppenbarligen ej med sin förtärande fackla så mycket som snuddat vid detta tjäll. Här hade en skald sådan som Oxenstjerna, en skaldinna som Anna Maria Lenngren kunnat sitta och skriva sina älskliga idyller i allsköns frid och ro.

Och detta fastän platsen låg så nära den flärdfulla hufvudstaden att afståndet inskränkte och fortfarande inskränker sig till en vanlig uppfriskande promenad — åtminstone för dem som icke hugnats med liktornar, podager och annat slikt otyg, som lägger hinder i vägen för människans naturenligaste fortskaffningssätt.

Här residerade jämte sitt äkta vif den hederlige dannemannen Håkan Lundin, den af oss redan omnämnda kusinen till gumman med samma släktnamn — vår hjältes forna amma och nuvarande trotjänarinna på gamla

dagar. Härute på Lofön arrenderade han, såsom vi redan nämnt, ett kronohemman som födde tre kor och två hästar.

* * *

Det är skymning, en ljuf och härlig vårskymning. Från himlen sänks ett alltmera mörknande och på samma gång rogifvande dok öfver hela naturen, allt medan folket därinne i den närliggande staden fortsätter dagens strid och sträfvan för att i bästa fall några timmar senare luta sina trötta hufvud till en välbehöflig hvila.

Härute i närheten af Nockeby bro är dagens landtliga äflan slutad för att återigen begynna nästa morgon, så snart solen höjt sin eldkula öfver synranden. Håkan Lundin och hans enda dräng ha redan för en timme sedan återvändt från det brådslande vårarbetet. Hans husfruga, den, enligt Sara Lundins utsago, något romantiskt anlagda mor Beat-Kristin hade längesedan gemensamt med sin piga avslutat kvällsmjölknigen.

Nu lade hon i köket sista hand vid tillredningen af den enkla aftonvarden, som helt säkert skulle smaka skönt för alla husets medlemmar.

Inne i det stora dagligrummet, hvilket äfven tjänstgjorde som matsal — om vi få begagna ett så förnämt uttryck — pickade den brokigt målade Mora-klockan sina enformiga, regelbundna slag. Gårdvaren, en mycket oförarglig gårdvar för öfrigt, med det gentila namnet Apollo, vanligen förkortadt till Pälle, låg i en vrå och drog väldiga timmerstockar. Esomoftast lyfte han dock det ena ögat och kastade en forskande blick mot det stora furubordet.

Dock var det ej bordet som fängslade hans sporadiska blickar, utan de två personer som tagit plats vid detsamma.

Dessa voro husbonden, vår hederlige Håkan Lundin, och drängen, som lystrade till det storståtliga namnet Alexander Larsson, ehuru han i dagligt tal fick nöja sig med den enklare beteckningen »Sander».

På bordet låg ett flera veckor gammalt nummer af Stockholms-posten, Johan Henrik Kellgrens med fleres en gång så tongifvande och för vår svenska vitterhet betydelsefulla organ.

De förfriskade sig ur hvar sin mugg hembrygdt färsköl, blossade på sin med »Fem Blå Bröder» stoppade kritpipa, talade om väderlek och — politik. Och detta senare samtalsämne låg ju nära till hands för hvar och en under dåvarande politiskt upprörda tider.

Dock anse vi oss ej behöfva redogöra för innehållet af deras snusföruftiga kannstöperi — om nu dessa öfver hufvud taget hade något innehåll. Så mycket framgick emellertid af resonnemanget att både husbonden och drängen voro rojalister af lifigaste öfvertygelse. Och mången skål för »Tjusarkungen» tömdes helt visst mindre ärligt i ädlingens champagne än i dessa odalmäns okonstlade läskedryck.

Vi lämna nu fader Håkan och hans drängar för sig själfva.

* * *

Det lilla kronohemmanets »corps de logis» var nog förnämt att bestå sig lyxen af ett gästrum, som likväl — vi måste erkänna det — ytterst sällan eller aldrig kom till användning.

Nyligen hade emellertid ett af de sällsynta undantagsfallen inträffat.

Gästrummet hyste verkligen en gäst, eller, kanske rättare sagdt, hvad vi i våra dagar pläga kalla en »inackordering».

Med romanförfattarens häfdvunna frihet från all konvensans drista vi oss att aflägga ett besök hos gästen, utan att dock störa henne i hennes ensamhet.

Tvifvelsutän har läsaren redan på grund af hvad förut antydts i denna berättelse gissat att denna gäst ej var någon annan än Lydia Blanck, som vi tills vidare



måste kalla henne, Axel Anton von Silfverhorns utkorade brud.

Där hon nu i den ljunna vårkvällen sitter vid det öppna, med åtta små rutor infattade, gafvelfönstret erbjuder hon en bild af svärmisk, rörande melankoli:

En långt senare diktande skald, Carl August Nicander, skulle vid hennes åsyn hafva inspirerats till de oförgätliga strofer som han ändock skref.

De förekomma i hans stämmingsfulla kväde »Aftonen» och lyda:

Hvad gör det att skymningen breder
sitt flor? Han är tankarnas vän.
Hvad gör det att solen går neder?
Hon kommer i morgon igen.

På purprade molnet hon blänker:
hon liknar den dödliges hopp,
ty knappt hon i väster sig sänker,
förrän hon i öster går opp. — — —

Ja, dessa två strofer kunna sägas innebära en del af Lydias tankegång. Visserligen yttrade vi härofvan att hon erbjöd en bild af svärmisk, rörande melankoli. Men vi uttryckte oss då icke fullständigt.

Genom vemodet framlyste stundtals glimtar af hopp.

Hon anade, nej, hon kände med visshet, att hennes sol, som nu tycktes hafva sänkt sig, snart skulle gå upp öfver en oändligt renare och klarare synrand.

»På purprade molnet hon blänker — — —»

Den unga flickan var så lycklig som hon gärna kunde vara under slika dystra förhållanden. Ty var icke hennes tro på den tillbedde bergfast?

Hennes vemodsfulla stämning kom öfver henne, endast då hennes tankar flögo till de olyckliga systrarna, på hvilkas brottslighet i ordets inskränkta mening hon ju icke trodde. Äfven vid tanken på fostermodern, hvars brottslighet likväl stod klar för henne, kände hon sig beklämd till mods.

Hon ville ju så innerligt gärna förlåta — hade redan förlåtit!

»Dömer icke, på det I icke mågen dömda varda!»

Denna flicka, hvars skaplynne af naturen var okonstladt muntert och glädtigt, hade på samma gång den djupa religiositet som upprätthåller modet äfven i de mörkaste

stunder, då för en människa af genomsnittstypen allt synes vara oåterkalleligen, räddningslöst förloradt.

Hon ägde med andra ord den tro, som enligt Skriftens liknelse »försätter berg».

Medan hon nu satt där och lät sina mörka ögons blickar glida ut öfver Mälarens vatten ljusnade dessa blickar alltmera.

Lydia smålog, hon log ett verkligt leende — nej, en salig ängels.

Hennes anlete präglades af den öfversvinnliga fröjd som kännetecknar keruber och serafier på de gamla italienska mästarnes taflor. Hon skulle i detta ögonblick ha varit den mest idealiska modell för en Rafael eller en Guido Reni.

Hon började gnola... ja, till slut sjöng hon med sin silfverklara stämma de härliga begynnelseorden till det af Carl Michaels kväden, hvilket, om man får tro Atterbom, skulle ha varit tillräckligt för ett grundlägga Bellmans odödliga ryktbarhet:

Opp, Amaryllis, vakna, min lilla,
vädret är stilla,
luften sval...

* * *

Under tiden hade mor eller »madam», som hon helst ville kallas, fått den tidiga kvällsmåltiden färdig.

Hon bar in de olika ingredienserna i tur och ordning: det hemtjárnade smöret (smör var den tiden en stor läckerhet, som sällan förekom annorstädes än på rikemans bord), den hempressade osten (här gäller samma anmärkning), den hemstoppade metvursten och allra sist den ångande hafregrynsgroten.

Pigan — Malla hette hon — hade återvändt från sin sedvanliga mjölksurrbeskickning till staden, så att allt

husfolket var fulltaligt. Håkan Lundins och Beat-Kristins äktenskap var nämligen ej välsignadt med barn — en omständighet, som djupt grämde de förträffliga människorna.

Knappast hade Beat-Kristin gjort sitt inträde med smörasken och brödet förr än hon ryggade ett steg tillbaka och med harmsen stämma utbrast:

— Tvi vale... *fi donc*, menar jag... hur ni blossa, era rackare! Ni förpesta ju hela rummet! Hva' ska' lilla mamsell däruppe säga, den gudsängeln, som ä' så *delin-kvat* och *sangsibel!*? Säj, hva' tro ni väl hon ska' säja, hon ska' säja, hon som ä' ett fruntimmer af *bångtång?*

Som våra läsare höra hade den goda Beat-Kristin från sin tjänstetid i förnäma hus bibehållit några hågkomster af franska tungomålet.

Skada blott att det kinkiga uttalet lade oöfverstigliga hinder i vägen för dessa hågkomsters korrekta tillämpning. Huru som helst — med sina franska glosor imponerade »madam» Lundin ofantligt på sin landtliga omgifning, särskildt det kvinnliga elementet däraf.

Håkan Lundin var ingen lättrodd natur.

Han drog ännu ett par bloss på kritpipan, hvarefter han säffligt och godmodigt genmälde:

— Se så, lilla gumman, ta inte så illa åt dej!... Det blir väl inte värre än att vi få öppna en smula på fönstret. Inte tror jag för rexten, att lilla mamsell ä' så grufligt ömtålig, som du inbillar dig.

Vi äro skyldiga våra läsare den upplysningen, att Håkan Lundins tankar ej fingo tolkas efter hans ord. Sanningen är att Lydia under den korta tid hon vistats som pensionär på det lilla kronohemmanet vid Mälaren tagit allas hjärtan med storm — alltifrån Håkan Lundins och ända till »Pålles», hästarnas och kossornas.

Mor Lundin ämnade just utslunga en skarp replik, då hon helt plötsligt hejdade sig och satte händerna i

sidorna och himlade med ögonen som en gammal bönesyster.

Husbonden och drängens ansiktsuttryck präglades af ett större intresse än i hvardagslag, den dygdädla jungfru Malla, som kom inbärande en spillkum mjölk, tvärstannade i dörröppningen, den fyrbente trotjänaren Pålle vaknade som vid ett kanonskott, viftade på sin långhåriga svans och lät höra ett föga harmoniskt tjut, som likvisst var afsedt att gifva uttryck åt hans glädje.

Hvadan all denna uppståndelse i hela detta landtliga hushåll, som eljes var så främmande för hvarje slag af sensation?

Vi ha redan antydt orsaken.

Förändringen i situationen började samtidigt med att Lydia däruppe i vindskammaren intonerade »Opp, Amaryllis...»

— Hon sjunger, den guds ängeln! utbrast mor Beat-Kristin och lyfte ögonen mot höjden. Gud vare lof!

Hennes blick uttryckte olikartade känslor — häpnad fröjd, tacksamhet, ja, kanske ännu flera.

Den hedersmannen Håkan Lundin och den hederlige samt om möjligt ännu mera säflige »Sander» tycktes dela husmoderns känslor, ehuru de ej gäfvö dem uttryck i så lifliga ord.

Emellertid skulle en skarpsynt iakttagare ha kunnat se att fader Håkan i smyg torkade en klar pärla ur ögonvrån, hvarefter han förläget harskade sig, liksom om han blifvit beslagen med någon oförlätlig dumhet.

Hederlige Håkan! Beginges ej värre dumheter här i lifvet, så vore det väl beställt.

Mor Lundin tänkte just fortsätta sina glädjebetygelser, då sången slutade lika oförmodadt som den begynnnt.

— Det var skada! suckade Beat-Kristin, i det hon lade sista handen vid dukningen.

— Små smulor ä' också bröd, kära gumman, sade hennes hulde make så förnumstigt som om han uttalat en ny filosofisk sats.

— Ja-a, d'ä' nog så säkert dä', instämde »Sander», som alltid var ett troget ekö af sin husbonde.

* * *

Däruppe i gafvelrummet satt Lydia alltjämt och skådade ut i fjärran genom det öppna fönstret.

Långt, långt borta voro den unga flickans tankar.

Hon förmådde själf ej göra sig reda för dessa tankar. Ty de dröjde icke endast hos den älskade och de tre varelser som stodo henne närmast här i lifvet.

Nej, de sväfvade i ett outgrundligt fjärran, ett fjärran, hvars gåtfulla dunkel alltmera tycktes lysas af en tindrande stjärna, som småningom antog gestalten af en uppgående sol, en sol som lyste och värmdo alltmera, ju högre den steg på det blå firmamentet.

Liksom man i ett par minuters dröm kan genomlefva en hel människoålder — alldeles på samma sätt förhöll det sig med de irrfärder, på hvilka Lydias tankar begifvit sig.

Hon spratt till, då hon hörde dörren till vindtrappan öppnas och förnam de nedifrån ropade orden:

— Om lilla mamsell vill vara så *oblisjant* och komma ner nu... *Supén* ä' färdig.

Den unga flickans läppar drogo sig till ett lindrigt leende, som dock genast förflyktigades.

Hon reste sig, gick bort till vindskammardörren och ropade nedåt trappan:

— Tack, snälla tant! Jag är strax färdig.

Den hedersgumman Beat-Kristin Lundin var ej betydligt förtjust öfver att hennes täcka skyddsling redan vid allra första sammanträffandet bedt att få använda ofvannämnda förtroliga tilltalsord.

Det lät aristokratiskt och romantiskt, tyckte hon i sitt stilla sinne, och vi veta ju redan, tack vare gumman Sara Lundins upplysningar att Beat-Kristin var svag för det aristokratiska och romantiska.

Äfven smickrade det henne i högsta grad att Lydia bestämdt sagt sig vilja intaga sina måltider med familjen, i stället för att få dem serverade uppe på vindskammaren — detta mot hennes trolofvades önskan.

Axel Anton von Silfverhorn hade sina aristokratiska fördomar, om de också ej voro så starkt utpräglade. Emellertid hade han måst ge med sig.

Hän kunde ej motstå sin fästmöes bedjande blickar, ännu mindre den ömma kyss som åtföljde löftet:

— Det är sista gången jag skall vara dig olydig.

— Nå ja, må så vara! hade han då med komisk förtviflan svarat. Jag hoppas att det skall ha en öfvergång.

Följaktligen se vi efter ett par minuter allt husets folk samladt kring det stora furubordet. Sedan Håkan Lundin läst åtskilliga bordsböner begynte måltiden, som smakade alla väl.

Gårdvarden Apollo höll sig hela tiden troget hos Lydia, som redan från första ögonblicket blifvit hans förklarade favorit.

Det var en landtlig idyll, värdig en af de gamla holländska mästarnes pensel. Den var i sitt slag idealisk. Med sin medfödda takt dref Lydia förlägenheten på flykten — både Håkan Lundins, Sanders och Mallas.

Efter måltiden bjöd »madam» Beat-Kristin på kaffe — ingen dekokt, bygd på tyska kittbönor, utan på äkta oförfalskad java, sådan som väl numera sällan förekommer i den svenska kaffemarknaden.

För att göra det hela så muntert som möjligt tog gubben Håkan Lundin sin nyckelharpa ur vrån och spelade en yster upplandspolka, vid hvars toner drängen

»Sander» och pigan Malla — de voro »hemligt förlofvade», som det heter på herrskapsspråk — trådde en hvirflande dans.

Hunden Apollo, som troligtvis aldrig hört talas om sin antika namnes lyra, tjöt i hjärtskärande förtviflan, men detta disharmoniska ackompanjemang inverkade icke det bittersta på den allmänna glada stämningen.

I samma ögonblick som Håkan Lundin ämnade svänga till med en ny refräng hördes ljudet af hästramp och hjul, som alltmera närmade sig.

Hunden Pålle transponerade sitt ömkliga tjut till ett ljudligt skall, och alla rusade till fönstret.

Ett ekipage höll utanför dörren.



I köket.

I ett föregående kapitel lämnade vi grefve von Anckarhjerta ensam i det rum, som varit så nära att blifva hans likgemak, och som skulle ha blifvit det, om ej en huldrik försyn låtit så många omständigheter samverka till den gamle ädlingens underbara räddning.

De båda läkarne jämte friherre von Silfverhorn hade, såsom vi redan sagt, lämnat honom och begifvit sig hvar på sitt håll, där plikten eller kärleken vinkade.

Omedelbart efter det att de tre herrarna aflägsnat sig försjönk grefve von Anckarhjerta ännu en gång i en välgörande slummer. Den, som skådat den sofvandes anlete, och lyssnat till hans jämna, regelbundna andhämtning, skulle ej hafva kunnat föreställa sig att denne rödblommige gubbe helt nyligen varit nära att öfverskrida gränsen till det hemlighetsfulla land, hvarifrån ingen återvänder.

Gubben Larsson, den gamle hederlige trotjänaren, var nästan som förryckt af glädje — om nu glädje icke är ett allt för svagt uttryck för att beteckna hans känslöstämning.

Än skrattade han ystert, än föll han i ensamhet på knä och tackade Gud med tårar i ögonen.

Men det var välgörande tårar, som nästan föryngrade den gamle. Han tyckte sig lefva upp på nytt.

Det var ju helt naturligt att lifliga konferenser skulle hållas i köket. Hela det grefliga husets tjänstepersonal:



den myndige taffeltäckaren Jonsson, den korpulenta och humoristiskt anlagda kokerskan Ulla Löfgren, den näpna, munviga kammarsnärtan Greta Lagberg jämte alla deras »kolleger» slogo sina kloka hufvud ihop, dock utan att kunna komma till något ens i aflägsnaste mån tillfredsställande resultat.

Så mycket var man dock öfverens om att allt icke var som det *skulle* vara, och taffeltäckaren sade rent ut:

— D'ä' någe på tok här i huset. Sanna mina ord, godt folk!

Kokerskan Ulla Löfgren inföll:

— Det måtte vi väl veta att nådig fröken inte ä' riktigt klar i knoppen. Det var också en nyhet att komma med!... Har Jonsson inte någe *ängtressantare*, så...

— Håll snattran, Ulla, min Ulla, utlät sig Jonsson faderligt.

— Håll han snattran själf, tallrikslickare! genmälde Ulla Löfgren ampert. Kom ihåg att han talar med *versifieradt* folk.

— Se så, inte ska vi gräla i sorgehuset, sade taffeltäckare Jonson blidkande. Men hör på, kan ni svara mig på en sak?

— Hvilken då? frågade alla i korus och med spänd nyfikenhet.

Jonsson yttrade sig icke genast.

Först sedan han tagit sig en ordentlig pris snus och putsat sin mest framstående kroppsdel med den röda bombasinsnäduken, harskade han sig och yttrade långsamt, med tonvikt på hvarje ord.

— Kan någon säga mig hvarför det aldrig blir någon begrafning?

En djup, förlägen tystnad följde på denna fråga — och det af den enkla anledningen att ingen bland de i köket närvarande såg sig i stånd att besvara densamma.

Det var den myndige taffeltäckaren själf, som slutligen värdigades bryta den tystnad, han själf framkallat.

— Hör nu, godt folk, sade han förnumstigt och nedlåtande, sedan han ännu en gång bespisat sin näsa, hvad skulle ni väl säga om nådig grefven inte alls vore död!

— Jonsson pratar! utlät sig kokerskan Ulla Löfgren föraktfullt.

— Jonsson har visst hälsat på i vinkällaren på morgonkröken!? förmenade den näbbiga Greta Lagberg.

Hon hade ett horn i sidan till taffeltäckaren, emedan denne upprepade gånger försmått eller icke låtsat om de tydliga inviter som lågo i hennes blixtrande ögonkast.

Sådant förlåta kvinnorna aldrig, icke ens om de stå på en kammarjungfrus låga samhällsskala.

— Jag?! utbrast den i sitt allra innersta förnärmade Jonsson. Jag?! Jag är nykter som den nyktraste späd-kalf. Och för resten är det ju gubben Larsson, som har hand om nycklarna till vinkällaren, tillade han, om möjligt ännu mera harmset.

— Nå, då har han väl varit inne hos dygdemönstren tvärs öfver gatan och fuktat sina purpurläppar. Något ä' de på tok med Jonsson, det säger Greta Lagberg och jag med. Inte skulle han annars prata sådan gallimatias som att grefven inte ä' död så mycke' en människa kan bli det! envisades kammarsnärtan.

Som läsaren hör hade hon af naturen utrustats med en aldrig sinande talegåfva, denna lilla gustavianska subrett.

Orden trillade som ärter från hennes fylliga kyss-täcka läppar.

Den värdige Jonsson kände sig smått pikerad vid en viss point i detta rikliga ordflöde.

Förhållandet var nämligen att han knutit en särdeles öm *liaison* med en af schweizarens »jungfrur» i huset midtemot.

Som våra läsare torde erinra sig från ett föregående kapitel var ju ett förfriskningsställe inredt i nyssnämnda byggnad, och vi ha redan sett denna berättelses hjälte en gång och under märkliga omständigheter göra ett besök derstädes.

Taffeltäckar Jonsson som just icke var någon durkdrifven skådespelare, den där förstod att dölja de känslor, som rörde sig i djupet af hans själ, både rodnade och bleknade om hvartannat. Och han hade onekligen sina »randiga skäl och rutiga orsaker», som det heter på senare tidens obesvärade hvardagsspråk.

Hans ömma låga hade visat sig äga tändande egenskaper, och inom några månader skulle lilla Rosa — så lydde »jungfruns» inkräktade namn — öka det Jonssonska stamträdet med en ny, och låtom oss hoppas det, lifskraftig telning.

För att emellertid, nu som alltid, hålla oss till den osminkade sanningen nödgas vi tillstå att det icke just var några ömmare faderskänslor som rörde sig i taffeltäckarens högvälfda bröstborg: Lilla Rosa var nämligen ganska allmänt känd för att dela sina gracer och ogärna spara på sina ynnestbevis.

Följaktligen var taffeltäckaren icke så alldeles på det klara med huruvida den blifvande världsmedborgaren eller medborgarinnan skulle äga oomtvistlig rätt till det aktningssjudande namnet Jonsson.

Särskildt hade han — Jonsson — sina misstankar riktade på en viss tullbesökare vid namn Löfqvist, som under de senaste åren gjort sig en liten nätt förmögenhet på lyckade beslag af hvarjehanda öfverflödsartiklar.

Men vi ha redan allt för mycket fördjupat oss i oväsentliga enskildheter, emedan taffeltäckaren Jonssons små amuretter strängt taget icke komma oss vid.

Återvändom till vår berättelse, sådan den vidare skall komma att utveckla sig på de följande sidorna.

Sedan Jonsson lugnat sina upprörda känslor samt åt den näbbiga kammarsnärtan slungat en blick, som skulle vara förkrossande, men som fullständigt förfelade sin åsyftade verkan, fortfor han i någorlunda beherskad ton:

— Jag ville bara säga så mycket som att det ä' något mystiskt i hela den här historien, och därmed jämt! Jo, jo, vi få väl se, hur det går till slut.

En kort tystnad uppstod — något ovanligt, då så många individer voro församlade i det greffliga husets kök, där ordet annars var mycket fritt och denna frihet togs lifligt i anspråk.

Den feta kokerskan Ulla Löfgren utlät sig ändtligen betänksamt:

— Nå ja, när det kommer till kritan har Jonsson kanske ändå inte fått saken om någon af sina små bakfötter . . .

— Jaså, hon erkänner det, Ulla lilla! sade taffeltäckaren.

Hans uppsyn antog en lindrig skiftning af vaknande segerstolthet.

— Visst gör jag det, kära Jonsson, och tror inte han som jag?

— Nå, hvad tror hon själf då, om jag får vara så näsvis och fråga?

— Frågan ä' fri, sa' Brolund, tog plåten . . . Jo, jag tror att det finns en viss person här i huset, som vet en hel del saker och kunde tala om dem också, bara han ville krysta ur sig hvad han har på hjärtat, men ni vet lika bra som jag, go' vänner, att han ä' så förbaskadt *respiré* . . .

Hennes olycksaliga passion för franska tungomålet spelade henne återigen ett fult spratt, liksom så ofta förut.

Naturligtvis hade hon velat säga *retiré*, då det ju aldrig kunde falla henne in att använda det inhemska ordet förbehållsam som ju betyder ungefär detsamma . . .

— Jag tror mig förstå halfkväden visa, upplyste taffeltäckar Jonsson. Ulla kan naturligtvis inte mena någon annan kristen själ här i huset än . . .

— Gubben Larsson! inföll Greta Lagberg i samma hänförda tonfall som tillskrifves Arkhimedes, då han utslungade sitt bevingade ord *Hävreka!* — »Jag har funnit det!»

— Nå, det var väl inte hela världen att gissa det! Jag tycker att jag åtminstone kunde få tala till punkt! genmälde den i sin värdighet sårade köksbjörnen.

Konversationen fick ett plötsligt afbrott.

Medan de sista replikerna växlades tittade ett skrynkligt ansikte in genom den på glänt öppnade dörren, och en röst frågade i illparigt tonfall:

— Undrar just hvad »gubben Larsson» gjort för rackartyg, efter han ä' på tapeten nu igen? Det ä' inte första gången, om jag minns rätt!

De innevarande kände sig en smula förlägna, och detta var just icke ägnadt att väcka någon öfverdrifven förvåning.

Själftva hade de ju, i likhet med den underordnade samhällsklass de tillhörde, sedan gammalt vant sig att lyssna vid dörrar, och det var ju ganska lätt förklarligt om de trodde att deras åldrige kamrat under ett mycket längre lefnadslopp tillägnat sig samma fördomsfria vana.

Vi, som bättre lärt känna den gamle hederlige tro-tjänaren, veta dock att gubben Larsson kunde fritagas från hvarje förebråelse i detta hänseende. Han var ingalunda en betjänt af den vanliga dussintypen, som i alla tider visat sig lik och väl förblir det intill dagarnas ända — såvida icke en allt utjämnande demokrati då upphäft den hittills bestående skillnaden mellan husbönder och tjänare.

— Se så, ingen af er behöfver vara ängslig, sade gubben lugnande. Jag hörde bara Greta nämna mitt namn, och då kunde jag ju förstå, att det var om mig ni talade... Det ä' ju så tydligt, att ett nyfödt barn kan begripa det.

Alla de, som i nuvarande ögonblick hedrade köksdepartementet med sin närvaro, drogo en suck af lättnad — den myndige taffeltäckaren icke ens undantagen.

Han harskade sig, tog en väldig pris snus och sade därefter i så förbindligt tonfall som han förmådde åstadkomma gentemot en individ, den där han betraktade såsom stående på ett betydligt högre socialt trappsteg:

— Jo, ser han, kära Larsson, vi tog oss friheten att undra hvarför salig herr grefvens jordfästning blir uppskjuten så länge.

— Ja, det gjorde vi verkligen, kära Larsson, instämde kokerskan Ulla Löfgren och kammarjungfrun Greta Lagerberg i samma andetag, liksom ett eko af taffeltäckaren.

Detta var så att säga »det förlossande ordet», och för alla tre kändes det som om en sten fallit från deras bröst, nu då deras hemlighetsmakeri fått ett så plötsligt slut.

Larssons panna lade sig i om möjligt ännu djupare rynkor än tillförne, fastän han hade stor svårighet att återhålla ett knipslugt leende.

Hans uppsyn blef alltmera gåtfull, och han svarade med ett orakelspråk, som ej gjorde åhörarne klokare.

När hvar och en sin syssla sköter,
så går oss väl ehvad oss möter,

sade han med en högtidlighet, som skulle hafva verkat komisk för alla andra än dem, till hvilka orden voro riktade.

Och han tillade kärft:

— Det rätter och packer eder efter! sa högstsalig hans majestä Karl den nionde, som inte tyckte om folk, som lade sig i andras affärer . . . Ä' det nog nu, hvasa?

Intet svar följde på denna något vresiga fråga, ty i samma ögonblick ljöd en häftig ringning på portklockan, och allas nyfikenhet tog en annan riktning.

Innan någon hunnit yttra ett ord var den gamle trotjänaren försvunnen från köket lika oförmodadt som han för ett par minuter sedan uppenbarat sig därstädes. Emellertid var det knappast någon som lade märke därtill, ty samtalet tog ögonblickligen en ny vändning och blef ännu liffigare än förut.

Ringningen på portklockan var en tändande gnista, och genom den uppflammade på nytt konversationens låga, som dessförinnan varit nära att slockna.

Det pratades huller om buller, ty alla ville naturligtvis ha ordet, taga ledningen, som det heter

Än bar det hit,
och än bar det dit,
och än slank det ner i diket.

Samtalet kunde väl hafva pågått inemot en half timme, då alla sprutto till vid ett doft buller någonstädes i den egentliga våningen.

Alla spetsade öronen och sutto eller stodo med vidt uppspärrade ögon och gapande mun.

En olycksbådande aning tycktes gripa hvar och en.

Taffeltäckaren knäppte hop sina feta händer öfver den kullriga magen.

Den rödblommiga kokerskan Ulla Löfgren bleknade synbart.

Den pratsjuka kammarsnärtans svada upphörde med ens.

Då ljud en ny, denna gång dock diskret ringning på portklockan.

Men denna första ringning, detta plötsliga buller, denna andra ringning hafva alla tre sin förhistoria, och åt denna skola vi ägna vår uppmärksamhet i följande kapitel.



Händelserna hopa sig.



Mer än en gång under loppet af denna berättelse har den älskvärde läsaren måhända tyckt — och detta säkerligen med någon rätt — att hvad man kallar »handlingen» varit alltför stillastående.

Slikt kan emellertid svårligen undvikas, icke ens af skickligare författare, i ett arbete af samma art som detta.

Det är ju en *historisk* roman vi skrifva, och plikten har upprepade gånger nödgat oss att dröja vid allmänna förhållanden under »Tjusarkungens» regeringstid — en period, hvilken ännu i dag har förmågan att på oss öfva ett ständigt vaket intresse, ett intresse som ytterligare flere århundraden helt visst ej skola förmå att fullständigt kväfva.

Från de sidor, som ännu återstå att skriva innan vårt verk nått sin fullbordan, skola emellertid alla reflektioner, alla handlingens gång rubbade af avvikelser samvetsgrannt uteslutas, huru frestande det än kunde ha varit att dröja vid ett eller annat historiskt faktum från Gustaf III:s än af ädel metall glänsande, än af kattguld glittrande dagar.

De sista tabläerna i det långa dramat skola upprullas i den ordning de komma, och då faller äntligen ridån öfver ondt och godt.

* * *

Grefve Rudolf von Adelhjelm kände sig icke synnerligen väl till mods. Hvarje timme, hvarje minut var för honom en olidlig plåga, mot hvilken han ej lyckades finna något annat botemedel än det, som i vår tid användes i så stor utsträckning — bedöfnings med alkohol.

Ingalunda så att han skulle pinas af samvetskval. Långt därifrån.

Denne skurks själsanläggning torde af oss hafva skildrats med sådan utförlighet att våra läsare näppeligen böra kunna ens aflägsset misstänka något dylikt.

Men den vansläktade ädlingen hade den obetvingliga förnimmelsen af att en vändpunkt snart skulle yppa sig i hans lif — om till godo eller till ondo, det kunde han ej afgöra. Och det var denna ovisshet som så grymt marterade honom och jagade sömnen från hans läger.

Det fanns ögonblick, då han formligen kände sig rädd — han, grefve Rudolf von Adelhjelm, den beryktade hjälten i så många mer eller mindre blodiga slagsmål och dueller.

Midt på ljusa dagen kunde det inträffa att han med skräckinjagande tydlighet såg framför sig vålnaderna af sina otaliga offer — offren för hans kalla mordlust, offren för hans osläckliga begär.

Och alla lyfte de hotfullt sina händer till en oblidkelig hämd.

I en dylik sinnesstämning och medan de muskulösa benen skälfdde under honom, ställde han sina steg till det grefliga palatset vid Drottninggatan.

Innan han ringde på portklockan beslöt han emellertid stärka sina domnade lifsandar på den af oss redan omtalade lokalen i huset midt emot grefve von Anckarhjärtas — det samma där vår hjälte afvaktat de båda läkarnes återkomst.

Därinne var han väl bekant, mycket väl bekant till och med, men i dag ägnade han ingen uppmärksamhet åt de förföriska Hebernas talande ögonkast.

Han undrade ängsligt öfver i hvilket tillstånd han skulle träffa sin Hermine.

Hade vansinnets töcken skingrats hos den olyckliga?

Hade hon återvunnit sin kallblodighet — den enda egenskap, som grefve Adelhjelm egentligen beundrade hos sin sköna trolofvade, den egenskap, som i ännu högre grad gjorde henne till hans jämnlike?

Ja, dessa voro maktpåliggande frågor, som ännu återstodo att besvara.

Han *måste* ha visshet, det månede kosta hvad det ville.

Han hade skridit så långt ned i utförsbacken på sin brottsliga bana, att han i detta ögonblick nästan stålsatte sig mot hvarje efterräkning, timlig eller evig, för sina illgärningar.

Våga vinna — våga tappa!

Så lydde nu hans förtviflade valspråk, och han beslöt handla därefter.

Han stack handen i västfickan för att taga fram penningar och betala sin förtäring, som bestått af tre glas stark körsbärslikör — Danziger Kirschwasser, såsom

drycken ännu i dag kallas på herrar vinhandlares pris-kuranter.

I det han så gjorde stötte hans fingrar mot ett rundt och hårdt föremål.

Han spratt våldsamt till och kallsvetten sipprade fram på hans panna.

Sedan han kastat en ängslig blick omkring sig mumlade han:

— Fördömda flaska! Att jag inte gjort mig af med den för längesedan!

Han lugnade sig dock genast, tog en specieriksdaler ur den andra västfickan, kastade den på bordet utan att bry sig om växling, och var ett ögonblick senare ute på gatan.

Det mötte inga hinder för honom att blifva insläppt. Gubben Larson mottog honom bugande i vestibulen och gick före honom uppför trappan.

— Kan jag få träffa nådig fröken? frågade Adelhjelm utan några förberedelser, sedan han tagit plats i salongen.

Den gamle trotjänaren skakade med bekymrad uppsyn på sitt grånade hufvud och tycktes fundera ett ögonblick.

Då han märkte den andres otålighet svarade han slutligen så dröjande att det föreföll Adelhjelm vara en hel evighet:

— Jag vet inte riktigt säkert... Nådig fröken är visst klen, men jag ska höra efter, om herr grefven nödvändigt så vill.

— Ja, det vill jag! utbrast Adelhjelm häftigt. Inga långa tal, utan gå ögonblickligen.

Han insåg plötsligt att han förifrat sig mot den hederlige trotjänaren och tillade därför något vänligare:

— Se så, min gubbe lilla, lägg inte min häftighet på hjärtat... Du inser nog att jag måste vara otålig...

Det har hänt så mycket märkvärdiga ting på sista tiden att man ibland känner sig riktigt bortkollrad!

— Det har herr grefven onekligen rätt i! svarade Larsson med hemlighetsfull uppsyn, hvarefter han bugade sig och försvann i det inre af den grefliga våningen.

Skurken satt några minuter ensam och stirrade på väggarna.

Hans blick kom slutligen att hvila på en skulptur i mer än kroppsstorlek och af gedigen Carrara-marmor. Det var en af en utländsk konstnär mejslad bildstod af Themis, den evigt vedergällande rättvisan, med svärdet i den ena handen och vågskålen i den andra. Rudolf von Adelhjelm's ögon drogos med oemotståndlig makt mot konstverket.

Det var hvad man på modernt och vetenskapligt språk skulle kunna kalla ett slags suggestion eller kanske snarare den obetvingliga trollkraft, som det gamla Greklands folk tillerkände Medusa-hufvudet.

Rättvisan!

Adelhjelm ryste, då detta ord nästan omedvetet gled öfver hans läppar.

Han försökte sitta stilla på sin plats, men det ville ej lyckas. Slutligen reste han sig med en nervös åtbörd och närmade sig statyen, i det hela hans kropp darrade af ofattlig sinnesrörelse.

Han ställde sig att betrakta den, först *en face* och sedan från bägge sidor. Skynd som han var af bildstoden på dess sockel, varseblef han icke att en dörr ljudlöst öppnades i motsatta ändan af rummet.

I dörren visade sig Hermine i nattdräkt med stirrande ögon, askgrått ansikte och utslaget hår.

Ett ögonblick stod hon orörlig i dörröppningen, och där hon nu stod var hon en bild af det förkroppsligade vansinnet.

»Ej döden, men hans yngre broder» hade lagt den stolta adelsfröken under sitt tyranniska herravälde, slagit henne i sina tunga bojor, dem så ofta ingen mänsklig makt förmår spränga.



Med en våldsam sprittning vaknade Adelhjelm upp ur sina tankar.

Han hörde en stämma, eljest välbekant, men som han nu tyckte sig förnimma för första gången i sitt lif.

Han bleknade och grep tag i statyens draperier för att icke digna till golvet.

Det var Hermine Adelaïde Constance von Anckarhjerter, som snarare tjöt än skrek — tjöt i ett tonfall, som skulle kommit djäflarna att bäfva i sina pinorum:

— Rättvisan!... Ha! ha! ha!... Jag trotsar dig guddomliga rättvisa!... Tag mig, om du kan!... Men du kan inte!... Ha! ha! ha!

Knappast hade den sista hemska skrattsalvan förklingat förr än den vansinniga med vidt utbredda armar gjorde ett språng mot statyen...

Vid den våldsamma törnen vacklade den, tillika med sin sockel...

Den vacklade — och föll...

Och hvad mera var!

Den begrafde i sitt fall grefve Rudolf von Adelhjelm...

Detta var det oförklarliga då, som tjänstepersonalen förnummit i köket och som väckt så stor uppståndelse hos hela den i dessa regioner församlade skvallerkonsejen.

Många sekunder dröjde det icke förrän den gamle trotjänaren kom inrusande med förskrämdt anlete.

Vid den syn han såg inför sina ögen förde han händerna till pannan och lät höra ett doft stönande.

På den kullstjälpta bildstoden låg Hermine von Anckarhjerter, till utseendet liflös.

Och under densamma hvilade den som i lifvet varit grefve Rudolf von Adelhjelm.

Ty det kunde näppeligen råda något tvifvel om att ädlingens lif flyktat.

Ur den krossade hufvudskålen hade en del af hjärnan runnit ut och blodfärgat bildstodens jungfruligt hvita marmor.

Och så hade grefve Rudolf von Adelhjelm till sist drabbats af den vedergällande *Rättvisan* på ett sätt, som hvarken han själf eller någon annan kunnat ana!

Drabbats af den evigt vedergällande rättvisan genom tillskyndan af sin egen medbröttsling, som blifvit ett ofrivilligt redskap i Gud den allsmäktiges hand!

Försynens vägar äro i sanning outransakliga, och så skola de till människornas bästa förblifva ända till den *Stora Domens* dag.

Det lär knappast väcka någon förvåning att gubben Larsson till en början kände sig fullkomligt rådlös, då han kastade sina blickar på denna egendomliga grupp: den döde ädlingen, den blodfäckade statyen och den medvetlösa kvinnan, som med utsträckta armar hvilade öfver dem båda.

Medan han ännu grubblade öfver hvad som lämpligast borde göras, hördes emellertid den förnyade ringning på portklockan, som vi i ett föregående kapitel omtalat, och strax därefter inträdde utan föregående knackning åtskilliga personer i det rum, där den hemska tragedien nyss utspelats.

I syfte att förklara dessa personers oväntade närvaro måste vi taga ett steg tillbaka i vår berättelse och aflägga ett besök hos vår gamle bekante lagman Liljensparre.

* * *

Den i hufvudstaden nästan allsmäktige polischefen satt i sitt arbetsrum och genomögnade med djupsinnig uppsyn en mängd aktstycken af större eller mindre betydelse.

Än var det en angivelse om någon uppdiiktad sammansvärjning mot hans majestät konungens dyrbara lif, än en rapport om ett större slagsmål på den eller den politiska krogen, än anmälan mot den eller jungfruhusvärdinnan, hvilkens nymfer plockat någon hederlig landtbo på hans rikliga reskassa etc. etc.

Med en min af trötthet sköt Liljensparre alla dessa papper åt sidan och vidrörde en på bordet stående ring-

klocka af silfver — privategendom, ty den var ingraverad med polismästarens adliga vapen.

Omedelbart efter denna ringning öppnades dörren, och en underordnad polistjänsteman visade sig.

Mannen hade knappast hunnit buga sig förrän Liljensparre brådskande och kärft gaf ordern:

— För upp häktade Eugène Leblanc!

Läsaren erfar måhända någon öfverraskning vid att ännu en gång höra detta namn, som ju egentligen var ett fingeradt sådant.

Må vi utan några onödiga utvikningar så godt först som sist meddela, att den kosmopolitiske äfventyraren, tack vare en kedja af för honom ogynnsamma omständigheter, blifvit gripen på öppna sjön, då han försökte undkomma rättvisan genom att fly till Finland.

Det dröjde icke många minuter förrän den arresterade fransmannen, fängslad med handbojor på ryggen stod inför Stockholms fruktade polismästare.

Innan det egentliga förhöret vidtog, genomborrade honom Liljensparre en god stund med sina skarpa ögon, och i trots af all sin medfödda och förvärfvade fräckhet slog fången ned sin blick.

— Du hade väl inte väntat att bli knipen så där hastigt? frågade Liljensparre slutligen med torrolig galghumor.

— Nej, herr domare, det hade jag verkligen inte! svarade Eugène Leblanc, *alias* Eusèbe Legrand, på sin brutna svenska.

Han tillade därefter, i det han, likt en förföljd oskuld, himlade med sina mörka ögon:

— Och det rysliga i saken, nådig herr domare, det är att jag omöjligen kan fatta anledningen till denna arrestering!

Han gjorde en åtbörd liksom om han tänkt lyfta händerna mot höjden. Men som vi veta, var detta af rent mekaniska skäl omöjligt.

— Stackars liten! gennälte Liljensparre med skämtsam samt deltagande. Nå, då får väl jag försöka att friska upp din fattningsgåfva och ditt minne.

Fången hade ånyo sänkt blicken mot golfvet och lyfte den icke.

Han brydde sig ej om att besvara polismästarens hånfulla replik. Han hade under sitt oroliga lefnadslopp hört många sådana och under liknande omständigheter, men i de flesta fall hade han lyckats reda sig ur knipan, och äfven nu hoppades han att hans underjordiska skyddspatron ej skulle lämna sin trogna tjänare i sticket.

Efter en kort tystnad fortfor lagman Liljensparre kärft:

— Du erkänner således inte godvilligt, att du hållit bus, där äfventyrliga spel bedrifvits?

— Jag har ingenting att erkänna, hvarken godvilligt eller ovilligt, herr domare, svarade fången.

— Och du har inte håller haft förfalskningsverkstad i ett hus vid Trumpetarebacken? . . . Svara! sade polismästaren allvarligt.

— Jag har ingenting att svara, herr domare, gennälde han, som kallade sig Eugène Leblanc, med spelad undergifvenhet.

— Jag märker att du är envis, men jag skall väl få bukt med dig . . . Jag har kuschat gynnare, som varit lika slipade som du!

Den tilltalade ryckte nästan omärkligt på axlarna, men svarade icke.

Polismästaren ringde på klockan.

— För upp ogifta Doris och Elmira Blanck och förre sergeanten von Hagelstorm! sade han åt den inträdande

polistjänstemannen, som efter mottagande af denna order genast aflägsnade sig.

Snart nog hade de i rummet närvarandes antal ökats ytterligare med nyssnämnda tre individer, förutom med två vaktkonstaplar, den ena till Hagelstorms bevakning den andra till Doris' och Elmiras. Dessa senare tillhörde ju det svagare könet och kräde icke så stor påpasslighet.

Alla tre hade, ehuru fängelsetiden varit så kort, genomgått en öfverraskande förändring, åtminstone hvad det yttre beträffar.

Den nödtvungna nykterheten och den för öfrigt skrala dieten i rannsakningshäktet hade gjort den förut så rödmosige slagskämpan blek om näbben och skäligen modstulen.

Systrarnas friska färg, som de ännu ej behöft förhöja med konstmedel, var nu borta, och deras ansikten föreföllo aftärda.

Men hvad ännu viktigare var: under dessa korta och likväl så långa dygn hade deras inre genomgått en nästan fullkomlig omhvälfning. De hade insett flärden, uselheten och innehållslösheten i det lif, som de dittills fört på den bana, dit de, till god del utan egen förvällan blifvit inslungade.

De hade gått till rätta med sig själfva, hållit räfst och rannsakan med sina hjärtan, skådat ned i de svartaste djupen af sin förnedring, afgifvit ett heligt löfte att med guds hjälp ångra sina felsteg samt med hans, den allsmäktiges, bistånd blifva nya människor — äfven om de icke skulle förmå att höja sig till en lika idealisk ståndpunkt, som systemens, den englarena, af all synd obefläckade Lydias.

Lagman Liljensparre saknade ej sinne för kvinnlig fägring, han skulle ju då ha varit mer än människa.

Och man hade kunnat läsa ett visst deltagande i den pröfvande blick, som han ägnade de båda systrarna.

— Märkvärdigt, tänkte han för sig själf. De ha inte det vanliga utseendet hos sådana varelser. Det skulle inte förvåna mig det minsta, om de vore absolut oskyldiga i den här affären . . . Nå ja, vi få väl se!

Åt Hagelstorm yttrade han skämtsamt nedlåtande:

— Nå, det kostar väl på den syndiga kroppen att undvara finkeln så länge?

— Gud bevare nådig lagmannen, en liten pärla skulle smaka skönt just i det här ögonblicket! svarade banditen oförskräckt.

— Du får ge dig till tåls, min gubbe lilla, svarade Liljensparre torrt.

Han vände sig nu till fransmannen och frågade:

— Känner du igen dessa tre?

Han som kallade sig Eugène Leblanc, svarade nästan försmädligt:

— Ursäkta, nådig herr domare, men jag har aldrig haft förmånen att göra dessa älskvärda damers och denne förträfflige herres bekantskap.

Polismästarens anlete mörknade. Det jäste i honom.

Men han var en man, som kunde lägga band på sina känslor.

Han fortsatte följaktligen i kall ton:

— Jag märker att vi måste friska upp ditt minne!

Hagelstorm och flickorna fingo nu i tur och ordning aflägga vittnesmål, och hvad de hade att berätta stämde fullkomligt öfverens.

Men nu som förut bedyrade de heligt sin oskuld hvad beträffar falskmyntningshistorien.

Och den bepröfvade Liljensparre, som i likhet med många af sina i dag lefvande ämbetsbröder, redan på förhand ansåg hvarje häktad individs brottslighet själfskrifven — han trodde dem alla tre på deras ord. Något

dylikt hade väl knappast förekommit under den tid han beklädt en polismästares maktpåliggande arbete.

— Nå, hvad säger du nu? frågade han och vände sig till »Eugène Leblanc», som hela tiden stått med nedslagna ögon, utan att med en min hafva förrådt sina känslor.

— Hvad skall jag säga, nådig herr domare? svarade fransmannen med orubbadt lugn. Jag upprepar hvad jag redan ett par gånger har yttrat? Jag har ingenting att bekänna, om det också funnes tortyr här i landet.

Liljensparre log ett gåtfullt löje — ett sataniskt löje, skulle man nästan kunnat säga, men fransmannen förstod icke dess innebörd.

— Du, min bästa Hagelstorm, har åtskilligt otaladt med polisen, och därför vågar jag inte släppa dig ännu, sade polismästaren fryntligt och gaf en vink åt vaktkonstapeln att föra ut slagskämpen.

Han vände sig därefter till Doris och Elmira och sade i det vänligaste tonfall han förmådde åstadkomma:

— Kunde det inte vara på tiden att sluta upp med det där lifvet? ... Jag har först i dag studerat er noggrannare ... Hos er finnes bestämdt fröet till något bättre ...

De båda systrarna brusto på samma gång i strida tårar.

Det var en verklig paroxysm, som aldrig tycktes vilja upphöra.

Fransmannen gaf dem en sneglande, dolsk blick, där han kall och till det yttre likgiltig, stod med sina på ryggen fjättrade händer.

— Ack, nådig herr lagman ... stammade Elmira, i det hon dolde det tårdränkta ansiktet med sina små händer.

— Döm oss inte för strängt, nådig herr lagman! snyftade Doris. Visserligen ha vi felat ... men ... men ...

— Se så, mina barn, sade lagman Liljensparre tröstande och mot sin vilja rörd af detta uppträde. Jag skall försöka ställa det på något bättre sätt för er, och jag tror att det skall lyckas. Tillsvidare måste ni stanna kvar . . . hm! . . . därnere, men jag hoppas att detta »tills



vidare» inte ska dröja längre än öfver natten. Ni ha väl hunnit vänja er något så när? sade han med en ansats till skämtsamhet, som han dock ögonblickligen ångrade.

På ett tecken af polismästaren bortförde nu vaktkonstapeln de båda systrarna, hvilkas tårar runno lika ymnigt.

Liljensparre var ensam med fransmannen.

Sedan han en kort stund fixerat honom med sarkastisk blick ringde han ännu en gång på den klocka, som denna dag fått tjänstgöra så ovanligt ofta.

Han hviskade några ord åt den underordnade polistjänstemannen, hvarefter denne log ett förstående löje och bortförde Monsieur »Eugène Leblanc» — till okända öden.

* * *

Något öfver en halftimme senare stod »Eugène Leblanc» ånyo inför lagman Liljensparres arbetsbord.

Stod?

Uttrycket är olämpligt — åtminstone i den meningen att han stod på säkra fötter. Intet kunde nämligen vara osäkrare än den lille fransmannens hållning. De spinkiga benen slog mot hvarandra, så att knäskålarna hördes klappa.

Det svartmuskiga ansiktet, blekt i allmänhet var nu blygrått, och i de oroligt irrande ögonen lästes en blick af fasa, hvilken högeligen roade herr polismästaren, att döma af denne mäktige mans sarkastiska leende.

Efter ett par minuter af stumt replikskifte, sade Liljensparre med låtsad godmodighet:

— Får det kanske vara en portion till? . . . Var den här tillräckligt pepprad?

Fången svarade endast med ett doft stönande och lyfte ögonen mot höjden i en förtviflan som verkade komisk på ordningsmaktens högste representant.

— Du kanske behöfver hvilas dig? sade Liljensparre, obarmhärtigt gycklande. Där står en stol . . . Sätt dig!

Fransmannen lydte uppmaningen, men for genast upp med ett kvidande, så ömkligt att polismästaren brast i gaskratt.

— Aha! Jag tror att du är ömtålig, eller hur?...
 Det brukar visst inte annars höra till dina vanor, min gubbe lilla!

Fångens anletsdrag förvredos af smärta, och han gaf sin interlokutör en halft ursinnig, halft bedjande blick.

— Du trodde att tortyren var upphäfd i vårt land, fortfor Liljensparre, och på sätt och vis kan du ha rätt. Vår nådige konung afskaffade »Rosenkammaren» redan i början af sin regering. Med det klara förstånd som är en bland hans utmärkande egenskaper, insåg han att den bästa, oskadligaste och mest humana tortyren är ett ärligt kok stryk med svenska hasselspön, ju smalare, dess bättre. — — —

Men det är öfverflödigt att skildra denna kattens lek med råttan.

Innan en timme gått hade »Eugène Leblanc», *alias* Eusèbe Legrand, aflagt en så fullständig bekännelse som lagman Liljensparre gärna kunde önska sig.

Fången fördes tillbaka till rannsakningshäktet, och polismästaren satt länge försjunken i allvarliga tankar.

Dagen hade varit händelserik.

**Händelserna hopa sig.**

(Fortsättning.)

Det tycktes emellertid skrifvet i stjärnorna att den mäktige polismästaren icke länge skulle få blifva ostörd.

Efter en flyktig knackning öppnades dörren ett par minuter senare och den underordnade tjänsteman, som vi förut omtalat, kom inrusande med andan i halsen och lifligt upprörda anletsdrag.

Något särskildt ovanligt måste tydligvis vara å färde, eftersom mannen ej gifvit sig tid att afvakta sin öfverordnades »stig in!»

— Nå, min bästa Palmær, hvad är det nu igen? frågade Liljensparre utan minsta försök att dölja sin otålighet.

— Åh, nådig lagman! . . . Hvilken händelse! . . . Hvilken förskräcklig händelse! . . . snarare flämtade än utbrast han som tilltalats med det välljudande och i vår humoristiska litteratur ej alldeles obekanta namnet Palmær.

— Får jag något svar, eller får jag inte? frågade Liljensparre, som lugnade sig inför den andres upprörda sinnestillstånd.

Då mannen äntligen lyckades tala med något så när redigt sammanhang redogjorde han för det lilla han

visste om den i grefve von Anckarhjertas hus timade tragedien.

Nyheten därom hade hastigt spridd sig, och det var ju ej att undra öfver om den jämförelsevis tidigt kommit just till polisens kännedom.

Liljensparres panna lade sig i djupa veck.

— Strängt taget har jag inte, åtminstone direkt, med den saken att skaffa, sade han. Men i alla händelser blir det väl bäst att jag går dit... Man kan ju inte så noga veta om min närvaro är behöflig.

Läsaren inser utan tvifvel att lagman Liljensparre denna gång icke så noga höll sig till sanningen. Efter Legrands fullständiga bekännelse hade han ju all upptänklig anledning att »direkt» befatta sig med grefve Rudolf von Adelhjelm, och hans afsikt hade varit att redan samma dag utfärda en order om den högadliga falskmyntarens häktning.

Några minuter senare var polismästaren på väg upp för Drottninggatan.

Då han anlände till det greffiga huset behöfde han icke anlita portvakten, ty denne hade i den allmänna förvirringen låtit den eljest så förnämt stängda hufvudingången stå öppen. Utanför huset varnade Liljensparre en tämligen talrik folkmassa, som afhandlade tilldragelsen eller det lilla som man visste om densamma.

Naturligtvis veko alla åt sidan för den fruktade polismästaren, som kärft besvarade deras ödmjuka hälsning.

I salongen, där tragedien utspelats, tedde sig ett dramatiskt uppträde för lagman Liljensparres blickar.

Den fortfarande medvetslösa Hermine von Anckarhjerta hade lagts på en soffa, och på en annan hade man placerat de jordiska kvarlevorna af grefve Rudolf von Adelhjelm. Husfolket sprang fram och tillbaka i den obeskrifligaste förvirring.

Insvept i en nattrock låg grefve von Anckarhjerta på knä, lutad öfver sin dotters orörliga gestalt, och bredvid Adelhjelm stod gamle arkiater Ternelius med allvarlig uppsyn.

På ett par stegs afstånd såg man trotjänaren Larsson, som fullständigt förlorat sin själsnärvaro.

Några medlemmar af tjänstepersonalen hade äfven vågat sig in, och de utbytte hviskande sina anmärkningar.

Polismästaren, som dock var en ganska härdad och okänslig natur, stod ett par ögonblick liksom förbryllad och utan att få fram ett enda ord.

»Rättvisan» låg ännu i stoftet, om vi tillåtas begagna detta bildlika uttryck. I den allmänna förvirringen hade nämligen ingen af de innevarande tänkt på att åter resa upp den tunga bildstoden.

På Liljensparres frågande blick svarade gubben Ternelius:

— Det är slut med honom, kära bror... En sorglig död vid så unga år.

— Det var kanske bäst, att det gick så som det gick.

Dessa ord uttalades icke högt af polismästaren, men han tänkte dem så mycket uppriktigare. Vi veta ju att han — och flere utom honom — därtill hade sina alltför väl grundade anledningar.

En kort stund efter det Liljensparre uppenbarat sig på skådeplatsen reste sig den gamle grefven från sin knäböjande ställning. Han torkade tårarna från sina kinder, steg fram till den nyanlände, tryckte hans hand och mumlade:

— En bedröfvelses dag, herr lagman!

Liljensparre svarade tankspridd med några ord af deltagande.

Han hade fäst sin blick vid något som undgått alla de öfrigas uppmärksamhet, och detta *något* var just orsaken till hans tankspriddhet.

Grefve Adelhjelms liflösa kropp hade befriats från den blodstänkta rocken, och ur västfickan stack upp ett föremål, som vid närmare påseende visade sig vara öfre delen af en flacon.

Liljensparre närmade sig liket med skenbar vårdslöshet, böjde sig ned öfver detsamma — och några ögonblick senare hade den lilla kristallflaconen hamnat i hans egen ficka.

Hvarken han eller den gamle arkiatern hade numera något på skådeplatsen att uträtta. Sedan Ternelius beordrat att den alltjämt vanmäktiga Hermine skulle föras till sitt rum och nedbäddas samt uppmanat grefve von Anckarhjerta att ånyo gå till sängs, aflägsnade sig han och polismästaren samtidigt.

Då de båda herrarna hunnit ett stycke nedåt Drottninggatan tog Liljensparre den lilla flaskan ur fickan, visade den för den gamle vetenskapsmannen och yttrade:

— Hör nu, bror arkiater, kan du möjligen säga mig hvad detta är för något rackartyg? Jag förstår inte apotekslatin . . . och för resten ingen annan latin heller, tilllade han skämtsamt.

Arkiater Ternelius behöfde endast kasta en flyktig blick på flaskans etikett.

Därefter sade han lifligt, utan minsta spår af betänkande:

— *Tinctura nucis vomicae!* . . . Det är ju det samma som stryknin, kära bror. Räfkaka med andra ord!

— Det vill säga, något som folk vanligtvis inte bruka bära i fickorna? genmälde Liljensparre med orubbligt lugn.

— Jag förstår *inte*, hvad bror menar, stammade gubben Ternelius.

— Nå väl, då vill jag upplysa dig om, min kära bror, att jag såg hvad ingen annan tyckes ha sett. Att jag hittade denna flaska i den döde grefve Adelhjelms ficka och att jag tog mig friheten stoppa den på mig.

Den gamle läkaren svarade icke.

Båda fortsatte promenaden under tystnad.

Efter en stund fortfor Liljensparre:

— Säg mig, min bästa bror: gjorde jag orätt, då jag tog flaskan? Och göra vi orätt om vi låta hemligheten stanna mellan oss båda?

Lagman Liljensparre var förvisso icke den som i vanliga fall gjorde frågor om hvad som var rätt eller orätt, och arkiater Ternelius kände sig ej obetydligt förbryllad.

I stället för att svara omedelbart tog han sig en väldig pris snus, hvarefter han lät höra ett ljudligt:

— Hm!

Liljensparre dröjde några ögonblick, innan han med tonvikt på orden fortfor:

— Gamle vän, hör noga på, och jag hoppas att du skall sluta dig till min åsikt... Båda veta vi att ett svårt, ja, ett ohyggligt brott varit nära att krönas med framgång i grefve von Anckarhjertas hus. Båda känna vi den brottslige, och skulle ännu den minsta tillstymmelse till tvifvel återstå, så skingras det af denna lilla flaska, som jag ej drog i betänkande att tillägna mig ur den dödes ficka.

— Alldeles riktigt, instämde den gamle läkaren med förnumstig min. Jag måste tillstå att det ej längre kan finnas något tvifvel.

Han var nyfiken och undrade hvart hans interlokutor ville komma med denna i hans tycke något långrandiga inledning.

— Nå, tillade han, hvad har kära bror ytterligare att säga?

— Hvad jag har att säga? yttrade polismästaren allvarligt, i det han upprepade frågan. Hvad jag har att säga är följande: Den brottslige eller kanske, rättare sagdt, den ene af de brottslige, har redan blifvit straffad åtminstone för detta lifvet. Det vill säga att han är oätkomlig för den jordiska rättvisan . . .

— Jaha, det är alldeles säkert! instämde Ternelius. Därpå kan jag med full öfvertygelse gå min läkareed.

Gubben tog ytterligare en pris snus, liksom för att bekräfta sitt utlåtande.

— Nå väl, då är hemligheten således delvis begrafven?

— Ja, åtminstone hvad mig vidkommer! sade arkiatern med en liflighet, som han sällan lade i dagen.

— Mig också! förklarade Liljensparre. Nå väl, hvilken är brors åsikt om unga fröken . . . medbrottslingen, eller hur vi lämpligast skola kalla henne?

— Hm! utlät sig arkiatern betänksamt. Jag har aldrig gjort sinnessjukdomarna till föremål för mitt speciella studium . . . Men monsieur Bardoux, min franske ämbetsbroder, på hvars omdöme jag redan lärt mig sätta stort värde, påstår sig med visshet kunna säga att förståndets ljus icke för alltid slocknat hos den arma, vilseledda flickan.

— Således hvilar hemligheten i tryggt förvar äfven på det hållet . . . Unga baron von Silfverhorn är af en alltför ädel natur att skvallra ur skolan, och på den franske doktorn, monsieur hvad han nu heter igen, kunna vi väl också lita, om jag icke alltför mycket misstagit mig på mannen.

— Jag tror att bror kan vara fullkomligt lugn i det hänseendet, yttrade den gamle vetenskapsmannen med

osminkad öfvertygelse. I motsatt fall skulle jag också ha misstagit mig — men det gör jag med förlof sagdt ytterst sällan . . . Jag tror mig känna människorna.

— Det vågar väl knappast någon bestrida, instämde Liljensparre artigt.

Gubben Ternelius myste med synbart välbehag åt komplimangen.

Han anade nu hvaråt polismästarens många ord syftade, och han ifyllde själf Liljensparres tankegång:

— Jaha, och så ha vi gamle Larsson, grefve Anckarhjärtas barndomsvän och trotjänare. För honom ansvarar jag som för mig själf. Vidare bankiren vid Storkyrkobrinken. Hvad honom beträffar . . .

— . . . är han ädling ända ut i fingerspetsarna, afbröt Liljensparre. Och hos honom tror jag hemligheten vara lika godt förvarad som hos någon annan.

— Det stämmer fullkomligt öfverens med min åsikt, sade Ternelius. Hemligheten är på alla håll i tryggt förvar. Och det är väl brors mening att så må förblifva? Jag tror mig åtminstone ha gissat det.

— Skarpsinnig som alltid! svarade polismästaren med en lätt ironi, som undgick den andres uppmärksamhet. Ja, kära bror arkiater, hvarför icke undvika en onödig skandal, då den *kan* undvikas? Hvarför rota i eländet, då det är öfverflödigt och ej tjänar till minsta nytta?

— Nej, bror har rätt, instämde gubben.

— För öfrigt kan jag tala om, fortfor Liljensparre, att jag redan i dag skulle häktat den nu oskadliggjorde skurken, äfven om jag inte af en ren slump hade anträffat den mordiska lilla flaskan i hans ficka.

— Verkligen?! utbrast arkiatern utan att lägga band på sin häpnad.

— Ja, så är det, bekräftade Liljensparre, som i tan-

karna roade sig åt den öfverraskning, han skulle bereda den gamle æskulapen.

— Det hade väl i alla fall varit något djärft, till och med för dig, min allsmåttige bror! menade han. Mycket djärft till och med! Betänk bara: inga klarare bevis! Och en så intrasslad och oviss process det skulle ha blifvit, om uslingen helt enkelt behagat neka!... Nej, käre bror, du skulle helt säkert ha tagit dig vatten öfver hufvudet!

Gubben Ternelius uttalade denna vidlyftiga harang i ett tonfall af orubblig öfvertygelse.

Men den andre, den kallblodige polismannen, lät sig icke imponeras af detta svallande ordflöde, utan fortfor säffligt:

— Nå, men om grefve Rudolf von Adelhjelm händelsevis hade andra, om också ej alldeles lika rysliga brott på sitt samvete?

— Andra brott? stammade gubben.

Han kände sig ej litet förbryllad inför detta nya perspektiv.

— Ja, svarade polismästaren. Andra brott... Bror hörde inte galet.

— Hm!... Jag förstår. Bror menar hans mångfaldiga slagsmål och kärleksäfventyr och andra snedsprång, inte sannt? Men aldrig har jag hört att man arresterar en medlem af Sveriges allra förnämsta hög- aristokrati för sådana, hm!... hvad skall jag kalla det? ... hvad skall jag kalla det?... för sådana bagateller, sådana tjufpojkestreck, hur man nu vill säga...

— Nej, tyvärr inte, det har bror ganska rätt i, utlät sig Liljensparre ej utan en viss bitterhet.

— Nå hvad gäller det då? frågade den gamle läkaren nyfiket.

— Ett verkligt brott, för hvilket bror utan tvekan skulle låta häkta till och med själfva landtmarskalken,

om bror innehade det ansvarsfulla ämbete, som hans majestät allernådigast behagat anförtro sin ringa tjänare!

Dessa ord, som yttrades med det djupaste allvar, den djupaste högtidlighet, förfelade ej att göra det åsyftade starka intrycket på den ålderstigne æskulapen.

Han såg på lagman Liljensparre med en blick, hvarest lästes den mest oförställda förvåning.

— En landtmarskalk! stammade han. Då måste det min själ gälla mycket allvarsamma saker!

— Falskmynteri! svarade polismästaren lugnt, men med inre glädje öfver den gamle vetenskapsmannens nästan komiska häpnad.

Han gick nu rakt på saken och redogjorde i utförliga ordalag för den bekännelse, som han, tack vare vissa mystiska åtgärder, lyckats afpressas den häktade fransmannen, vår gamle bekante Eusebe Legrand, den där ock kallade sig Eugène Leblanc.

Sedan gubben Ternelius någorlunda hämtat sig från sin öfverraskning öfver de märkliga upplysningar han inhämtat, började han fundera och tycktes plötsligen komma på en ny tanke.

Han utbrast nämligen:

— Men då kommer ju i alla fall en skugga att kastas öfver grefve Rudolf von Adelhjems namn.

Gubbens aristokratiska sympatier kunde knappast gifva sig mera otvetydigt tillkänna än i detta nästan harmsna utrop.

— Det har jag aldrig förnekat, och det kan inte heller hjälpas, genmälde lagman Liljensparre något sarkastiskt.

Hans ursprung var ju demokratiskt, och hans själsanläggning präglades ej af samma aristokratiska tendenser som den gamle arkiaterns.

— Jag kan väl knappast förmoda att kära bror tycker

att det är så stor synd om den uslingens minne? fortfor Liljensparre.

— Hm!... Visst inte, men i alla fall...

— Se så, bror arkiater, hufvudsaken blir ju ändå att familjen Anckarhjerta ej på något sätt inblandas i den bedröfliga historien, och vi ha ju kommit öfverens om att detta bör undvikas.

De båda herrarne hade under loppet af detta samtal ej hunnit längre än till hörnet af dåvarande Jakobsgränden, numera kristnad till Jakobsgatan efter att någon tid hafva hetat Nya Kungsholmsbrogatan. De hade nämligen upprepade gånger stannat på vägen.

Nu togo de afsked af hvarandra.

Gubben Ternelius, som ju bodde vid nämnda gata, vandrade hemåt, och Liljensparre styrde sina steg nedåt staden för att återvända till sina många och ansträngande plikter. Innan han skred till arbetet satt han emellertid en god stund och grubblade öfver de sednaste dagarnas tilldragelser.

En fråga, som ej ville vika ur hans tankar, formulerade sig sålunda:

— Hvarifrån hade den afidne grefve von Adelhjelm fått den mordiska giff flaskan?

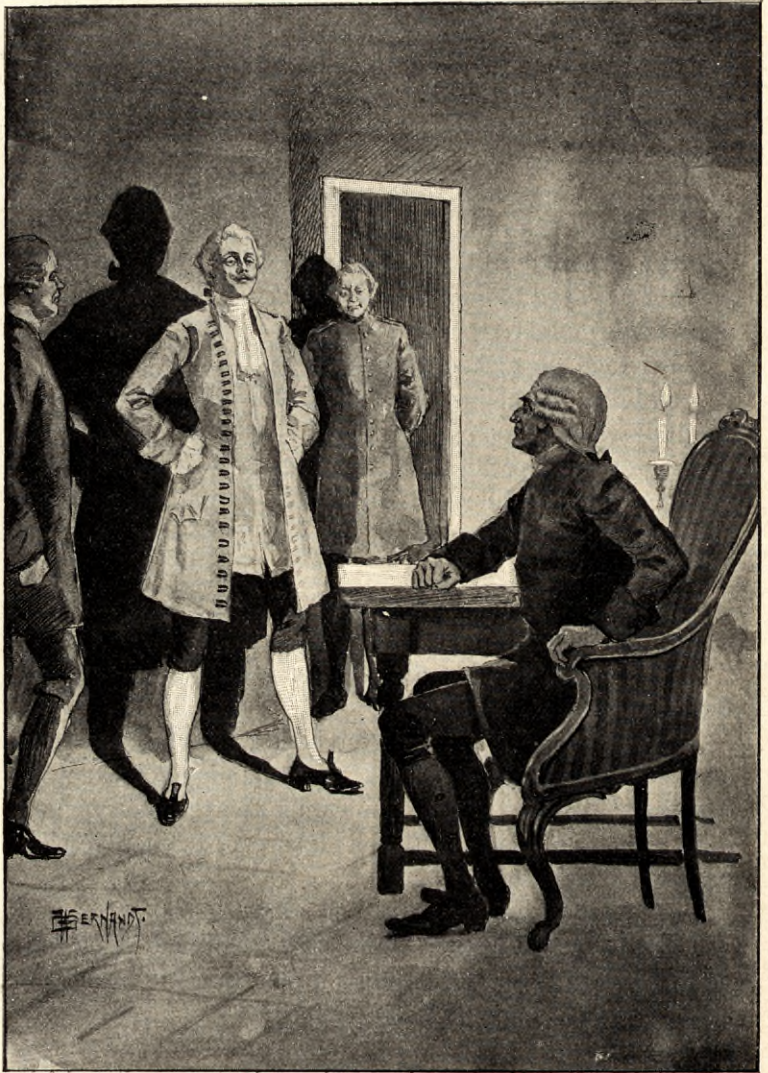
Sträng uppsyn hade börjat hållas öfver utlämnandet af gifter från Stockholms den fätaliga apotek. Och dessutom: flaconen var ingen vanlig apoteksflaska och på dess etikett förekom hvarken läkarens ordination eller provisorns signatur.

»*Tinctura nucis vomicæ*» helt rätt och slätt.

Medan polismästaren ännu satt fördjupad i sina funderingar hördes en knackning på dörren, som omedelbart öppnades efter Liljensparres otåliga:

— Stig in!

Två polisbetjänter visade sig, och mellan dem båda en man, hvilken vi genast igenkänna såsom ingen mer



THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY ASTOR LENOX TILDEN FOUNDATION 500 N. 5TH ST. N. Y. 10017

och ingen mindre än vår gamle bekante markis de La Chapelle.

— Nå, hvad är det nu igen? frågade Liljensparre utan att lägga band på sin otålighet.

Han hade trott, att han ostörd skulle få ägna sig åt sitt arbete.

**Eusèbe Legrand tillkallas som tolk.**

— Ursäkta, nådig lagman, sade den ene af »sbirrerna», vi ha en lång tid haft ögonen på den här gynnaren . . . Han har förefallit misstänkt, och nu ha vi knipit honom.

— Nådig lagman får själf afgöra om vi handlat riktigt, tillade den andre polisbetjänten.

— Jaså, det får jag verkligen? brummade Liljensparre ironiskt.

Ännu hade han blott ägnat en flyktig blick åt den arresterade. Men med denna enda blick hade han läst så mycket som en skicklig polisman gärna kan lära vid första ögonkastet.

Fransmannen uthärdade hans blick helt oförskräckt, åtminstone af det yttre att döma. I likhet med så många af sin nation var han nämligen en fulländad skådespelare.

Dock skulle en skarpsynt iakttagare utan synnerlig svårighet hafva märkt att hans händer lindrigt darrade, om också ansiktet präglades af lugn och den smärta gestalten var orörlig.

Liljensparre vände sig åter till sina underlydande och frågade:

— Nå, hvad gaf er anledning till att arresteras denne herre? Jag kan se att han är utlänning . . .

— Så är det, nådig lagman, vi begripa inte ett ord af hvad han babblar. Men se, saken är den att, när vi för en stund se'n kommo från en visit hos en tjufgömmare vid Saltmätaregatan hörde vi ett konstigt buller från huset bredvid. Vi stego in och träffade den här fina kavaljeren. Han hade visst sysslat med några konstiga apoteksblandningar, och någon af dem hade exploderat, efter hvad madam Gapplund, hans värdinna, sa'.

— Jaså, vidare! uppmanade polismästaren, som började förnimma ett visst intresse, då han hörde ordet »apoteksblandningar».

— Det var ett fullständigt apotek med en hel massa burkar och flaskor och konstiga saker i rummet. Vi togo med oss några som prof, i fall det skulle roa nådig lagman att titta på skräpet.

— Det var förståndigt, min bästa Fågelberg, sade Liljensparre ytterst nådigt.

Han vädrade intressanta saker, och lät polisbetjänten därför hållas med sin talträngdhet.

Den af »sbirrerna», som tilltalats med det vackra namnet Fågelberg, plockade nu en hel samling flaskor ur fickorna och ställde dem med yttersta varsamhet på bordet framför polismästaren.

Denne ägnade dem emellertid till en början icke någon uppmärksamhet.

Han fixerade den arresterade fransmannen med genomträngande blick.

Markis de La Chapelle tycktes dock ej särskildt besvärad af den efter explosionen kommande expositionen.

Han visste nämligen bättre än någon annan att de flaskor, hvilka »tagits som prof», innehöllo uteslutande oskyldiga — ofarliga kemikalier, som hafva sin plats

gifven i hvarje laboratorium, äfven af den mest primitiva beskaffenhet.

Därför uthärdade han utan alltför mycken oro polis-mästarens forskande blick, ehuru han ingalunda kände sig odeladt behaglig tillmöds.

Först efter en half minut befattade sig Liljensparre med de på bordet uppradade etiketterade flaskorna af olika storlekar, några tillslutna med vanliga korkar, andra med glasproppar.

Han spratt ögonblickligen till i trots af den själfbehärskning, som ytterst sällan svek honom. Den flacon, som han tillägnat sig ur den döde Adelhjelm's västficka, hade hittills stått på en undangömd plats på bordet. Han tog nu fram densamma och jämförde handstilen på dess etikett med de öfriga flaskornas.

Alldeles riktigt!

Det kunde ej finnas något tvifvel!

Flaconen med det dödande giftet ledde sitt ursprung från samma man, hos hvilken allt det andra tagits i beslag!

— Jag tyckes ha gjort en god fångst! sade polis-mästaren för sig själf.

Därefter lyfte han ännu en gång sin forskande blick mot fransmannen.

Denne hade vid åsynen af strykninflaconen märkbart bleknat, och man kunde nu tydligt iakttaga huru benen skälfdes under honom.

De båda polisbetjänarna drogo sig tillbaka efter en vink af Liljensparre, som sträckte fram flaconen mot den andra och frågade:

— Känner du igen den här?

»Du» var vid denna tidpunkt och mycket längre fram det vanliga tilltalsordet till anklagade personer, vare sig de öfverbevisats eller icke om sin påstådda brottslighet.

Den högförnäma markis de La Chapelles innersta känslor skulle tvifvelsutan ha råkat i uppror, om han anat att en »barbarisk» polismästare djärfts titulera honom »du»!

Som han emellertid ej förstod repliken svarade han icke, utan skakade endast på hufvudet.

Liljensparre erinrade sig nu att han hade med en utländing att göra.

Och han, som trots all sin intelligens ej var utrustad med något synnerligt språkgeni, yttrade nu med stapplande tunga orden:

— *Parlez-vous français?*

Markis de La Chapelle, som i trots af den otrefliga situationen ej förmådde undertrycka ett småleende åt den knaggliga prononciationen, svarade med en förbindlig bugning:

— *Oui, monsieur.*

— Nå, då är det ju väl att jag har en tolk så nära tillhands, yttrade polismästaren, mera för sig själf än till den andra.

Han ringde på klockan, och signalen hörsammades ögonblickligen.

Åt den inträdande polismannen sade Liljensparre helt kort:

— För upp häktade Eusèbe Legrand!

Då markisen hörde detta namn spratt han våldsam till.

Han kunde icke fullt klart göra sig reda för af hvilken anledning det skedde.

Men så mycket var han i alla fall öfvertygad om att det icke var första gången i sitt lif som han hörde detta namn, hvilket ju tydligtvis röjde en landsman.

Emellertid lugnade han sig i medvetenheten om att han snart skulle få visshet i denna. Måhända förnam

han också en dunkel aning om att han snart spelat ut sin skändliga roll här i jordelifvet.

— *Eh bien! . . . Va la banque!* sade han för sig själf med den lindriga axelryckning, som är betecknande för den franska nationen.

Afven Liljensparre hade lagt märke till det intryck, som nämmandet af den andres namn gjorde på den indi-vid, som stod framför honom.

— Ah! tänkte han . . . Förmodligen en medbrotsling, fastän den här otvifvelaktigt är hvad man kallar en bättre karl . . . Skulle Legrands vittnesmål således ej ha varit fullständigt? . . . Längtar han kanske efter mera traktering, den göken? . . . Välan, i så fall skall han få sin vilja fram . . . Det lofvar jag heligt och dyrt!

Han försjönk ånyo i funderingar och log ett bittert löje.

— Men, sade han för sig själf, grefve Rudolf von Adelhjelm var ju också en »bättre karl», om någon kunde kallas det! . . . Och likväl! . . . »Bättre» och »sämre» kommer visst på ett ut! . . . Så snart brottet får makt med människan, äro alla lika goda kålsupare.

Den hederlige polismästaren bekräftade denna visa sentens med ett par prisar af sitt spanska snus.

Nu öppnades äntligen dörren, och ännu en gång spratt markisen till, dock nu ännu våldsammare än förut.

Intet tvifvel!

Denne svartmuskige man var den samme som en gång i tiden nere i det sköna Provence varit honom behjälplig vid utförandet af de nattsvarta planer, som delvis misslyckats.

Det var hans rival grefve Louis de Montagnes be-tjänt!

Det var Eusèbe Legrand, han och ingen annan!
Hvad skulle väl nu hända?

Många brydsamma situationer hade han mött här i lifvet, men knappast någon så brydsam som denna långt uppe i »Ultima Thule».

Han började ångra att han styrts sin äfventyrliga färd till detta »isbjörnarnas och den eviga snöns land», som hette Sverige!

Men hvad som en gång var gjordt kunde tyvärr icke ändras. Han tillkämpade sig en viss resignation och var beredd på att oförskräckt möta hvad än komma kunde.

Hvad beträffar Eusèbe Legrand, alias Eugène Leblanc, hade han alltifrån sitt inträde i polismästarens kabinet oafbrutet stirrat ned mot golfvet.

Han hade icke ens lyft ögonen mot Liljensparre och följaktligen ännu mindre varseblifvit den högvälborne markis Henri-Albert de La Chapelle, i trots af att han i nuvarande stund utgjorde föremålet för denne tvetydiga individs lifligaste uppmärksamhet.

Polismästaren tog omedelbart till ordet och yttrade i kärft tonfall, om också med en viss anstrykning af humor:

— Hör på, munsjör Snus eller hvad du heter... För en gångs skull kan du få tillfälle att göra nytta här i världen... Du är af naturliga skäl mera hemmastadd i fransyska tungomålets parlerande än jag, och här ser du en herre, som inte hunnit lära sig svenska... En landsman till dig.

Han gjorde med handen en åtbörd mot markisen, som stod på ett par stegs afstånd från Eusèbe Legrand, till det yttre en bild af det fullkomligaste, kallblodigaste lugn.

Eusèbe gjorde långsamt en half vändning och varseblef först nu markis Henri-Albert de La Chapelle.

Till en början hejdade sig uslingen, liksom om han förstenats.

Hans hjärta klappade våldsamt, och ögonen stodo vidöppna.

Hans anletsdrag kunde ej ha varit mera förvridna om han skådat en fasansfull spöksyn, ett antikens medusahufvud.

Kallsvetten sipprade fram på hans fårade panna, och tänderna skallrade mot hvarandra, liksom om han råkat ut för en frossbrytning.

Slutligen lyckades han dock med uppbjudande af en våldsam ansträngning, hväsa fram orden:

— Ni?!... Ni?!... Är det verkligen ni, markis?... Eller är det kanske en bedräglig synvilla, som min och er gemensamma skyddspatron djäfvulen skickar mig på halsen?!

Naturligtvis urladdade han sig denna harang på sitt eget modersmål.

Liljensparre kände sig nästan road af detta dramatiska uppträde.

Han lät tummarna snurra rundt om hvarandra och betraktade de två hvarandra så värdiga stallbröderna och landsmännen.

Han tog en pris snus och yttrade säffligt:

— Herrarna tyckas vara gamla bekanta?... Så mycket bättre... I så fall är ju en formlig presentation öfverflödig... Men nu...

Eusèbe Legrand gaf honom ej tillfälle att fortsätta den påbörjade repliken.

Med ögon, som gnistrade af det vildaste hat, fullföljde han, alltjämt vänd mot markisen, sin ursinniga utgjutelse.

— Ah!... Äntligen träffar jag dig, bandit!... Dig, som varit mitt lifs onda ande, som inledde mig på brottets bana, mig, bondgossen, som kanske hade mina fel, som kanske var mer än lofligt lättsinnig, som kanske ej alltid var så nogräknad, men som småningom blifvit en

nästän lika stor skurk som du själf!... Ändtligen träffar jag dig, usling!!... Ett brott mer eller mindre gör ingenting till saken, och nu har du, så sant jag heter Eusèbe Legrand och är en fulljädrad skälm, sett din sista stund!

Hvad som nu följde tilldrog sig på otroligt mycket kortare tid än vår penna förmår skildra detsamma.

Redan vid det första förhöret inför polismästaren hade Eusèbe Legrands forskande falkblick med lystnad fäst sig vid ett föremål, som tjänstgjorde i egenskap af ett slags brefpräss på skrifbordet.

Det var en lång, malajisk dolk af den typ som kallas *kris*, konstnärligt ciselerad och med ett guldfäste hvars topp pryddes af en ovanligt stor smaragd. Hela fästet var för öfrigt infattadt med dyrbara ädelstenar af olika slag — diamanter, rubiner, safirer, turkoser, topaser, korunder och de stenar, som på grund af sitt utseende benämnas kattögon.

Det kostbara mordverktyget var en gåfva åt Liljensparre från konungen, som själf en gång fått sig detsamma föräradt af den kungliga skökan grefvinnan du Barry, fordom känd såsom glädjeflickan Jeanne Vau-bernier.

Innan vare sig polismästaren eller markisen kunde förhindra det hade Eusèbe Legrand bemäktigat sig dolken och ett par sekunder efteråt satt den ända till fästet i markis Henri-Albert de La Chapelles hjärta.

Utan att gifva ett ljud ifrån sig störtade den franske ädlingen som en tung massa till golvet.

Stynget hade varit säkert måttadt och tilldelats med stark arm.

Markis Henri-Albert de La Chapelle tillhörde ej längre de lefvandes antal.

Han var död — oåterkalleligen död.

Och hans otaliga illgärningar hade helt plötsligt blifvit straffade på ett sätt, som måhända synes läsaren alltför mildt — särskildt vid tanken på ett af hans offers, den adle grefve Louis de Montagnes årslånga martyrium.

Eusèbe Legrand stod där med armarna korslagda öfver bröstet.

Han föreföll så lugn som om alls intet ovanligt inträffat — som om han till exempel dödat en fluga. Icke en muskel rördes i hans magra anlete. Men i de mörka ögonen lyste en hemskt triumferande glöd.

Liljensparre tycktes, så härdad han än var gentemot egendomliga uppträden, till en början fullständigt hafva förlorat fattningen, svikits af sin i allmänhet så pålitliga själsnärvaro.

Han reste sig till hälften från sin stol, men sjönk ögonblickligen tillbaka på densamma. i det han svettades och pustade.

I sin häpnad glömde han att hämta nödig själsstyrka ur snusdosan, som annars mången gång visat sig vara en god hjälparinna, till och med under rätt brydsamma omständigheter — och vi uttala i förbigående den förmodan att många oförbätterliga snusare gjort samma angenäma erfarenhet.

Något måste emellertid göras, och Liljensparre återvände snart nog till besinning.

Han ringde våldsamt på klockan, hvarefter två af hans »sbirrer» genast visade sig.

Man får icke förtänka dessa ordningens upprätthållare att de ryggade tillbaka vid den syn som mötte dem vid deras inträde i chefens kabinett, där ju annars den punktligaste ordning var religion.

Från den döde, af dolken genomborrade mannen på golfvet vandrade deras blickar till polismästaren och från denna till Eusèbe Legrand, som alltjämt stod där med korslagda armar.

Mördarens ansiktsuttryck hade nu undergått en förändring i så måtto att han hånlog — ett styggt, fasa- väckande löje, som aflockade själfva den okänslige Liljensparre en lätt rysning.

De båda polismännen stodo en god stund orörliga och afvaktade sin förmans befallningar. Utan dennes formliga order vågade de nämligen icke bära hand på den, som enligt alla tecken att döma, var mördaren, denne svartmuskige främling hvars dagar nu voro lätt räknade.

Denna väntade order ämnade Liljensparre uttala, då en knackning hördes på dörren samt efter polismästarens barska »stig in!» dörren öppnades och en ny person uppträdde på skådeplatsen — en person, som i detta ögonblick var alldeles oväntad.

Den nyanlände var nämligen ingen mer och ingen mindre än grefve Louis de Montagne. Och en märklig försynens skickelse kunde det tvifvelsutän kallat att just *han* uppträdde *nu* och *här*!

Den greflige bankiren tvärstannade med förvirrad uppsyn och glömde i denna sin förvirring att hälsa på den allsmäktige lagman Liljensparre.

Ej mindre förvirrad tycktes Eusèbe Legrand, mördaren, vara i detta ögonblick.

Vid åsynen af grefve Louis de Montagne försvann hans likgiltiga ansiktsuttryck. Han bleknade förfärligt och skälfde från hjässan till fotabjället.

Han förde omedvetet den ena handen till pannan och trefvade med den andra efter ett obefintligt stöd.

Slutligen vältrade sig liksom en lavin ur honom de orden:

— Är det en vålnad jag ser, eller äro alla helvetets makter lössläppta mot mig på denna dag, som djäfvulen må förbanna i evigheters evighet!!

Under sin korta vistelse i Sveriges hufvudstad hade Eusebe Legrand aldrig hört grefve Louis de Montagnes namn eller mött sitt offer. Ty i detta fall skulle marken hafva brännt under hans fötter, och han skulle utan dröjsmål hafva ställt sin äfventyrliga färd åt andra, mera ofarliga trakter på vårt rymliga jordklot.

För öfrigt hade han kort efter det lömska dåd, som vi skildrat i början af denna berättelse, inhämtat den falska upplysningen att grefve Louis de Montagne, hans forna husbonde, var död. Vid åsynen af Doris och Elvira, de olyckliga varelserna, som han haft i sin sold, hade han stundom känt sig förbryllad af någon viss oförklarlig likhet, men han hade snart slagit dylika tankar ur sinnet.

Lagman Liljensparre hade ännu en gång förlorat fattningen på denna händelserika dag, som han sent eller aldrig skulle glömma.

Grefven återhämtade sig fortare än man kunnat tro från sin lätt förklarliga bestörtning.

— Nej, Eusebe Legrand, sade han med sorgset allvar, du ser ingen vålnad!... Jag är Louis de Montagne!... Och nu uppfordrar jag dig inför den rättfärdiga guden att aflägga räkenskap!... Jag läser hela din syndaskuld i dina ögon!... Tala!

Liljensparre gaf en vink åt polisbetjänarna som strax drogo sig tillbaka.

Knappast hade dörren slagits igen efter dem förrän uslingen föll på sina knän och sträckte sina hopknäppta händer mot grefve Louis de Montagne, denne man, som han en gång i tiden så grymt förorättat.

Med armbågarna på bordet och hufvudet hvilande i händerna iakttog Liljensparre detta uppträde, till hvilket hans kabinett aldrig förut haft maken att uppvisa.

Grefve Louis de Montagne afvaktade stående den förkrossade uslingens bikt.

— Nåd, herr grefve!... Nåd och förbarmande!!
jämrade han sig... Det var *han*, som var skulden till
allt!... Om *han* ej funnits, då hade, vid Gud, mycket
varit annorlunda!

Han gjorde en åtbörd mot den liflöse markis Henri-
Albert de La Chapelle, som fortfarande låg utsträckt på
golfvet med det malajiska mordvapnet i sitt hjärta.

— Hvilken han?

Grefve Louis de Montagne följde denna Eusèbe Le-
grands åtbörd.

Länge och väl betraktade han den döde, utan att
någon hågkomst väcktes till lif i hans inre.

Dessa bådas bekantskap hade ju varit så flyktig, om
ock ödesdiger, och många år hade ju förrunnit sedan
dessa dagar i det soliga Provence.

Men plötsligt vaknade Louis de Montagnes minne ur
sin slummer.

Och han utbrast i ett tonfall af förfäran:

— Markisen!... Min gud! Det är ju markis de
La Chapelle!

— Ja, nådig herr grefve! flämtade banditen. Och
en större skurk har aldrig vandrat på guds sköna jord!

Det skulle blifva alltför omständligt att i alla dess
enskildheter redogöra för Eusèbe Legrands bikt, i synner-
het som läsaren ju redan från de första sidorna af denna
bok känner biktens väsentliga innehåll.

Då bikten, som ofta afbrutits af grefve Louis de Mon-
tagnes dofva suckar, ändtligen var till ända, då den
otrogna tjänaren fullkomligt lättat sitt hjärta och ej hade
mera att förtälja, tillkallade Liljensparre ännu en gång
sina i yttre rummet väntande tjänsteandar.

— Skaffa en vagn och laga att *den där* (han pekade
på den döde markis de La Chapelle) blir körd till sin
bostad.

»Sbirrerna» bugade sig.

— Och den där gynnaren, fortfor polismästaren med en åtbörd mot Eusèbe Legrand, som nu rest sig, föres tillbaka till arresten och slås i järn.

— Herr polismästare, sade Eusèbe Legrand, blek som döden och med ett lugn, som var hemskt i sin onaturlighet. Herr polismästare, jag har redan vållat er och ert förträffliga folk tillräckligt mycket besvär. Tycker ni ej liksom jag att det kan vara nog nu?

— Hvad menar du, din skurk?!... röt Liljensparre och rusade upp från sin plats.

— Jag menar ingenting alls, min herre, svarade uslingen i okonstlad tonfall. Hvad jag ville säga var endast: Farväl, herr grefve! Farväl, herr polismästare!

Knappast hade han uttalat orden förrän han störtade till golfvet i fasansvärda konvulsioner. Anletsdragen förvredos i vild smärta och tänderna tuggade fradga.

Grefve Louis de Montagne och lagman Liljensparre skyndade till hans bistånd, men det var uppenbarligen för sent.

Eusèbe Legrand hade vandrat till det okända land, där han inför den högste domaren skulle aflägga räkenskap för alla de missgärningar, af hvilka vi skildrat blott en obetydlig bråkdel.

Och nu hvilade han där, förenad med sin medbrottsling i en gemensam och nästan samtidig död.

Vi måste pliktskyldigast meddela våra läsare att Eusèbe Legrands plötsliga fränfalle var följd af en allt för bristfällig visitation efter hans arrestering.

Visserligen hade man fräntagit honom två dubbel-pistoler och en skarpslipad stilett af italiensk tillverkning, men det farligaste och säkraste mordvapnet, det som han med sådan framgång riktade mot sig själf, hade man lättvindigt nog låtit honom få behålla. Och för öfrigt var den tidens svenska polis icke så kosmo-

politiskt bildad att den kunde tro döden ligga gömd i en *ring*.

Men Eusèbe Legrand, som ju af lätt insedda skäl ständigt måste hålla sig beredd på det värsta, hade sedan många år tillbaka kunnat förfoga öfver denna yttersta nödfallsutväg.

En tryckning på stenen . . .

En skarp udd intränger i köttet . . .

En liten reservoar öppnas . . .

Det i reservoaren dolda giftet meddelar sig åt blodmassan . . .

Allt är slut — oåterkalleligen slut!

* * *

Grefve Louis de Montagne och lagman Liljensparre voro ändtligen ensamma.

Båda sutto en lång stund tysta, skakade i sitt innersta af det senaste uppträdet och hvardera sysselsatt med sina egna tankar.

Tystnaden bröts af grefven, och vid den historia, som polismästaren nu fick höra, kände han sig om möjligt ännu mera häpen än någonsin förut under denna stormigt upprörda dag. Läsaren blir förmodligen icke lika häpen. Ty naturligtvis känner han lika väl som vi grefve Louis de Montagnes ärende hos den mäktige polischefen. Han hade återfunnit en af sina döttrar — det var hans ekipage, som stannat utanför Håkan Lundins hus på Lofön — och nu ville han hämta de andra.

Äfven för dem klappade fadershjärtat med samma ömhet, om också denna ömhet af lätt förklarliga skäl blandades med en viss grämelse vid tanken på Doris' och Elmiras förflutna lif. Denna grämelse hade för öfrigt ökats af en verklig sorg, ty för några timmar sedan hade hans älskade fosterdotter, hon som aldrig

kommit att spela annat än en indirekt roll i vår berättelse, stilla och fridfullt skilts hädan från detta jordiska.

Alla Edmond Bardoux' ansträngningar hade således visat sig vara fruktlösa. Då liemannen en gång föresatt sig att vara obeveklig, hjälpa inga mänskliga ansträngningar, om de än i aldrig så hög grad — och detta hade ju här varit fallet — understödjas af människosnillet. — — —

Då grefve Louis de Montagne aflägsnade sig från lagman Liljensparre var han icke ensam.



Slutet.

Det är några veckor senare, en dag så härlig och solklar, att den — så kunde man förmena — bort lysa öfver alla skapade varelsers ogrumlade lycka.

Bröllop, ett enkelt och flärdfritt bröllop utan många inbjudna gäster, har firats i grefve Louis de Montagnes hus vid Storkyrkobrinken. Friherre Axel Anton von Silfverhorn och fröken-grefvinnan Lydia de Montagne hafva förenat sina lefnadsöden inför Herrens tjänare samt högtidligen upprepat det löfte, som de redan förut så otaliga gånger växlat: att älska hvarandra i nöd och lust.

Doris och Elmira hade på märkvärdigt kort tid hunnit lefva sig in i sina nya förhållanden, i sin för dem så ovanliga omgivning.

Den med blygsamhet parade värdighet och själfmedvetenhet, som de lade i dagen, var rent af öfverraskande. Och den fann sin enda osökta, naturliga förklaring i en medfödd nobless.

»Blodet är en underlig saft,» säger en dramatisk författare.

Om vi icke missminna oss är det den odödlige britten Shakespeare.

I sina svarta sidendräkter tedde de sig som verkliga representanter för ädel börd och den utsöktaste förfining.

Af det simpla och vulgära, som äfven i lyckligaste fall till någon del kännetecknar den fala lastens prästinnor, fanns nu ej det aflägsnaste spår att upptäcka, icke ens för den mest skarpsynte människokännare. De båda flickorna förde sig med ett behag, som endast kan ärfvas, icke förvärfvas.

Såsom ett bevis på sin äfven i detta revolutionens tidevarf hardt när öfvermänskliga fördomsfrihet hade grefve Louis de Montagne till bröllopet inbjudit icke blott gubben och gumman Lundin, utan äfven den djupt ångerfulla Britt-Sofi Blanck.

Denna hade emellertid visat *sin* finkänslighet genom att icke infinna sig till högtidligheten — en grannlagenshet, för hvilken alla, icke minst grefve de Montagne själf, höllo henne räkning.

Doktor Edmond Bardoux, vår gamle bekante, som ej af några officiella plikter kallades tillbaka till Frankrike, hade tacksamt mottagit sin vän och förre lärjunge grefve Louis de Montagnes anbud att stanna i Sverige, så länge han trufdes.

Och om ej alla tecken bedrogo tycktes den gode doktorn trifvas utomordentligt väl och ej hafva den minsta brådska med att försvinna till sitt aflägsna fosterland.

Kunde det möjligen vara någon särskild dragningskraft, som höll honom kvar? Kanske.

Eller, för att tala uppriktigt nu, då vår berättelse lider mot slutet: en sådan dragningskraft fanns verkligen.

Och hvilken? frågar den vetgiriga läsarinna.

För att ej sätta denna förklarliga och ursäktliga vetgirighet på allt för hårdt prof är det väl bäst att vi lika gärna först som sist röja denna intressanta hemlighet:

»Dragningskraftens» namn var fröken-grefvinnan El-mira de Montagne. Den franske vetenskapsmannen var visserligen hvad man kallar »till åren kommen». Dock hade han aldrig träffats af gud Amors pil, hans hjärta var fullkomligt fritt och — hvad ännu mera är, fullkomligt *rent*.

Sådana företeelser äro ej många, och i de varma, sydländska trakter, där Edmond Bardoux' vagga stått, betraktas de rent af som fenomen, stridande mot naturlagarna och försynens allvisa världsordning.

Äfven här uppe i vår kalla nord få dylika individer sökas med ljus och lykta, ehuru pubertetsåldern hos oss inträder på ett något senare stadium än hos de romanska folken med deras sjudande blod.

Vi hoppas att läsaren förlåter oss denna utvikning från vårt ursprungliga ämne, som ju är »Mamsellerna Blancs» lefnadshistoria.

Men det ämne, på hvilket vi råkade in i förbifarten, erbjuder ju och skall ständigt erbjuda så mycket intresse, och det skall lämna stoff för tusentals volymer, så länge vår jord vrides kring sin axel — så länge som två motsatta kön lefva och hafva sin varelse.

Summan af allt är, att på Edmond Bardoux ej kunde tillämpas de i operetten Corneilles klockor sjungna raderna:

»Fast uppå färden
runtt omkring världen
jag skänkte gården
åt kärleken...»

Ty visserligen hade han, åtminstone nära nog, gjort »färden runt omkring världen», men aldrig hade han »skänkt gården åt kärleken».

Däremot kunde man ej numera på honom tillämpa fortsättningen af den här ofvan citerade valskupletten:

»... alls ingen kvinna
man kunnat finna,
som mäktat vinna
mitt hjärta än.»

Ty den fagra fröken Elmira de Montagne hade verkligen lyckats — om ock oafsiktligt — vinna den allvarlige vetenskapsmannens hjärta, som dittills varit så fullkomligt fritt.

Och hon delade provençalens ömma låga — hon, som endast några dagar tidigare varit en fal venusprästinna, hvilken sålde sina famntag åt den högstbjudande.

Hon kände för honom en verklig kärlek, icke allenast en systems tillgifvenhet till brodern eller — en kanske ännu bättre liknelse i detta fall — en dotters tillgifvenhet till sina dagars upphof, till sin fader.

Det vållade Edmond Bardoux i allra första början åtskilliga betänkligheter att han nogsamt kände den olyckliga flickans och hennes systems förhistoria. Deras fader, grefve Louis de Montagne, hade samvetsgrant, om ock med svidande hjärta, invigt honom i densamma, så snart hans skarpa blick varnat det tycke, som uppstått mellan de båda.

Den djupt religiöse vetenskapsmannen hade följt den höga maning, som hans religionsstiftare en gång uttalat, och som hjälpt så många människor i det nattsvarta missmodets ögonblick:

»Gack in i din kammare, slå dörren till och bed din Fader lönlige.»

Och efter detta förtroliga samtal med den Högste hade han känt en ljuflig frid svepa sig kring sitt inre.

Hans beslut var fattadt:

Elmira de Montagne skulle, trots alla världens fördomar, blifva hans maka, innan många månharv gått till ända.

Hans förklaring framfördes i all enkelhet, och den besvarades af den rodnande flickan med ett blygsamt ja, hvarefter hon gömde sitt hufvud vid den åldrige tillbedjarens bröst.

Denna scen hade utspelats några dagar före Lydia de Montagnes och friherre Axel Anton von Silfverhorns bröllop.

* * *

Men återvändom till de fåtaliga gästerna vid detta bröllop!

Ännu hafva vi nämligen icke uppräknat dem alla, hur fåtaliga de än voro.

En af dem var den gamle grefve von Anckarhjerta, som nu fullkomligt återstälts efter den hemska sjukdom, hvilken varit så nära att sänka honom lefvande i grafven

Det är ju förklarligt, att den gamle ädlingen ej kunde sprida någon synnerlig glädje öfver högtidligheten.

Därtill voro hans tankar allt för dystra.

I första rummet kom tanken på att denne ridderlige, af lycka strålande brudgum, denne friherre Axel Anton von Silfverhorn, en gång i tiden varit afsedd att blifva en medlem af *hans* familj, hans måg och ålderdoms tröst.

Men nu voro alla dylika framtidsplaner obevekligt krossade.

Hans dotter, den sköna och stolta Hermine, var ännu omtöcknad af vansinnets natt och skulle måhända förblifva det, ända tills en barmhärtig död kom såsom befriaren. Visserligen hade doktor Edmond Bardoux gifvit den gamle ädlingen en aflägsen förhoppning att dimmorna någon gång måhända kunde skingras och gifva plats för ljuset.

Men var icke detta ett fromt bedrägeri?

Till och med de samvetsgrannaste läkare måste ju stundom, detta i ren plikt-känsla, tillåta sig ett dylikt för att ej väcka sorg och bedröfvelse i onödan.

Dessa och liknande reflektioner sysselsatte den gamle ädlingens tankar, äfven nu under bröllopsmåltiden, då alla andras uppsyn lyste af en glädje, som var ej mindre djup, därför att den icke yttrade sig i stormande uppsluppenhet och humoristiska skåltal.

Äfven fanns det i djupet af hans själ en obestämd hägkomst af hvad som föregått hans sjukdom. Denna ovisshet pinade honom grymt. Men var det icke bättre att den ej antog formen af ett bestämdt minne?

Hans dotter, hans afgudade Hermine, medbrottsling åt den kallblodige mördaren, skurken, som nu hvilade i sin graf, sörjd af ingen!

En dylik visshet skulle utan tvifvel ha varit tillräcklig för att afklippa grefve von Anckarhjertas lifstråd — — —

* * *

Men vi hafva ännu icke slutat vår uppräknings af bröllopsgästerna.

Bland dem se vi den gamle arkiater Ternelius, vid sitt allra briljantaste hälgdagshumör och prydd med nordstjärneordens kommendörskraschan i briljanter.

Han har för dagen lagt bort alla långrandiga vetenskapliga föreläsningar och håller kanske nästan allt för mycket till godo med sin greffige värds utsökta viner.

Särskildt är det ett bedårande Chambertin af år 1779 års skörd, som tyckes falla honom särdeles på läppen — hvilket dock ej hindrar att han ägnar plikt-skyldig beundran åt ett Ruster Ausbruch, så utsökt att det habsburgska husets källare förmodligen ej hade någon ädlare drufsaff att uppvisa.

Den hederlige arkiatern har till närmaste bordsgranne på höger sida den förtjusande fröken-grefvinnan Doris de Montagne, hvilken unga dam han ägnar den mest chevalereska, ehuru på samma gång något komiska, uppmärksamhet, som det står i hans förmåga att åstadkomma.

— Få si, om inte det blir ett par af dom där båda! hviskar Håkan Lundin åt sitt gamla vif.

— Gubbstuten och den vackra fröken? ... *Fy dång*, att du alltid ska' vara så simpel, kära du! hviskar hans hulda maka och ger honom en tämligen omild spark under bordet.

Men den hedersmannen Håkan Lundin har dess bättre hvarken liktornar, frostknölar eller inväxta naglar.

Följaktligen tager han sparken med stoiskt lugn, där han sitter och mumsar på en *vol-au-vent* af höns och håller i sig Chambertin så ymnigt som om den blodröda gudadrycken varit måltidsdricka.

Vår gamle bekante Larsson, trotjänaren, som fått äran att servera vid brölloppstaffeln, fyller ideligen på hans glas.

Bredvid Håkan sitter hans syster, gumman Sara Lundin.

Hon gråter nästan hela tiden.

Men det är glädjetårar öfver hennes »kära gosses» lycka.

En gäst återstår innan vår lista är fullständigt färdig.

Denna gäst är änkefru von Krantz, f. d. pensionsföreståndarinnan.

»F. d. pensionsföreståndarinnan?» frågar kanske den ärade läsaren.

Ja, den gamla välborna damen har numera upphört att ägna sig åt den förnäma kvinnliga ungdomens uppfostran. Ty från och med denna dag — hennes kära Lydias bröllopsdag — är hon med en rundligt tilltagen

årslön anställd såsom husfru i det grefliga huset vid Storkyrkobrinken.

Men om krafterna stå henne bi — så har hon högtidligt lofvat — skall hon åt friherre Axel Anton von Silfverhorns och friherrinnan Lydia von Silfverhorns, född grefvinna de Montagne, ättlingar gifva den första vägledningen på a-b-c-bokens hala stråt.

SLUT.



INNEHÅLL:

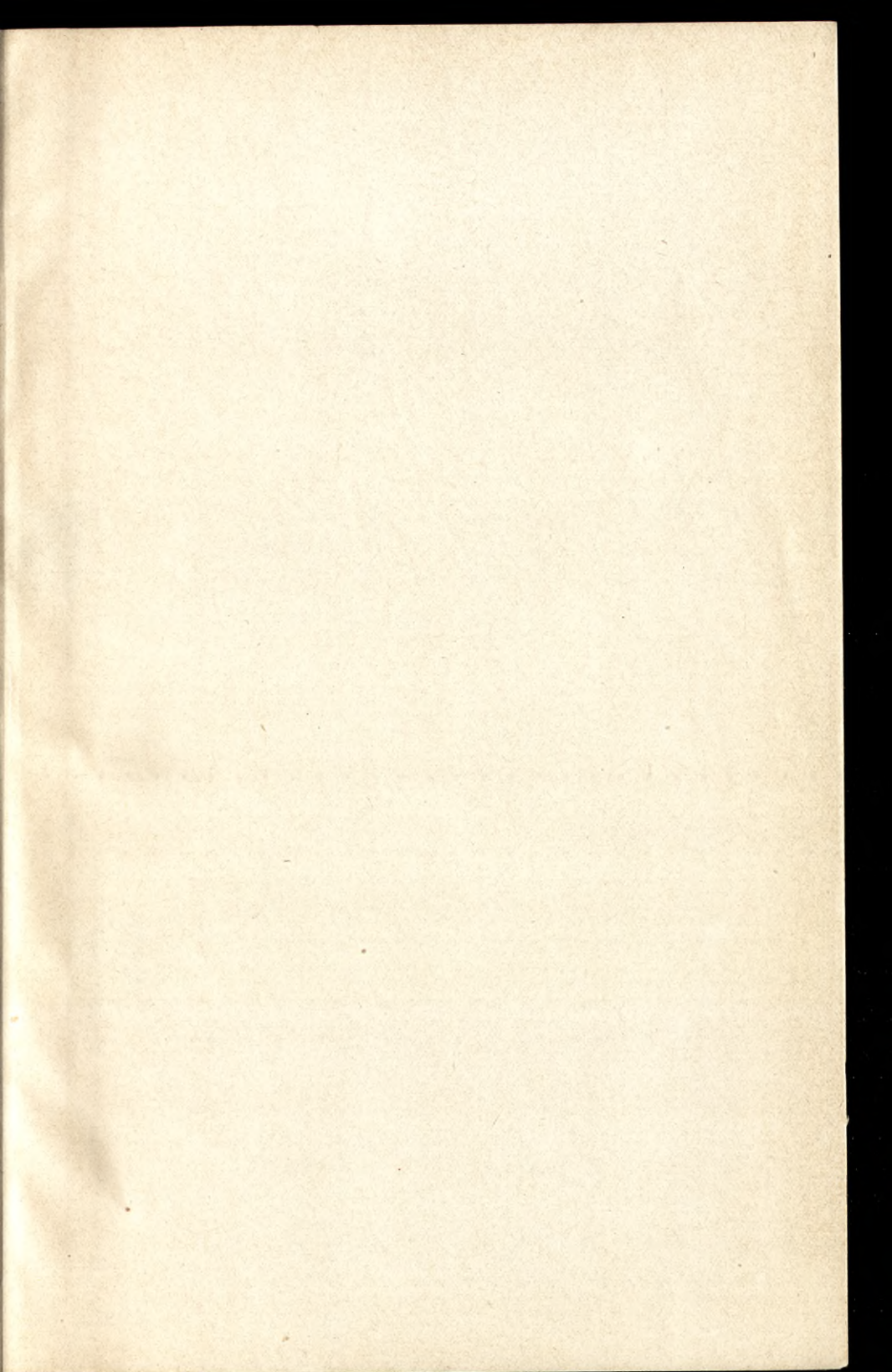
Prolog.

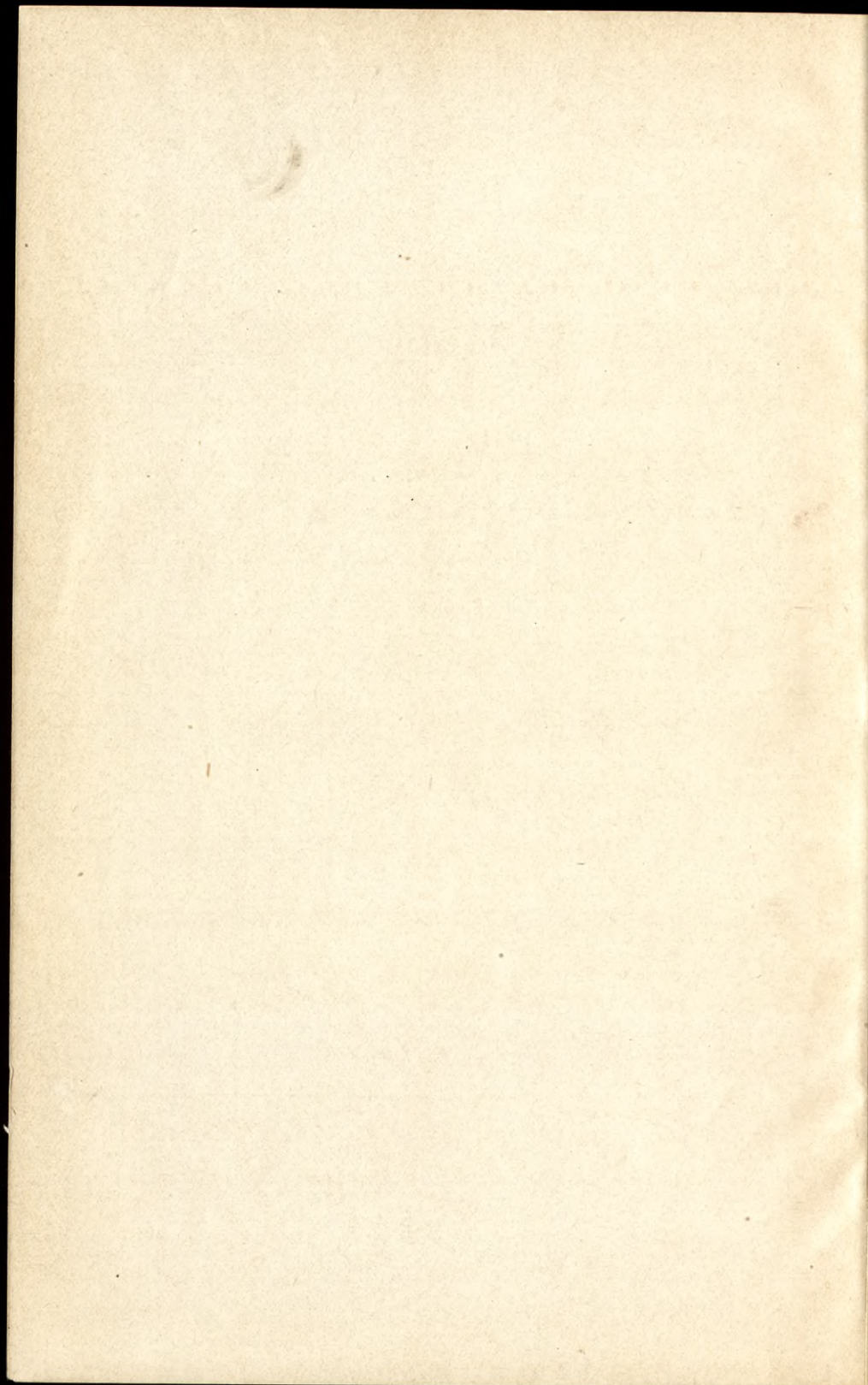
	Sid.
1. Konungen är död — lefve konungen!	3
2. Söderländskan i Norder	10
3. Främlingens kvarlåtenskap	18
4. Rosor i knoppning	26
5. Drifhusplantor	33

Skönhetens klöfverblad.

1. Ett kaffehus i Gustavianska tiden	41
2. Den objudna	60
3. Rik på guld och arm på glädje	82
4. I det sköna Provence	103
5. Ungt blod	124
6. En natt hos konungens älskarinna	149
7. Ett afvärjdt nidingsdåd	180
8. »Pensionat för unga flickor»	208
9. Det hemlighetsfulla huset vid Trumpetarebacken	230
10. Oskuldens Paradis	248
11. Läsaren igenkänner en gammal bekant	264
12. Madonna och Messalina	286
13. Gäckade framtidsplaner	306
14. Hvad man talade om	328
15. Falska dukater och äkta madeira	345
16. »De små tjufvarna ... »	359
17. Lydia	372
18. Ett bref och dess följder	388

19.	Hans majestät konung Gustaf III	402
20.	En audiens på Haga	417
21.	Gubben Larssons berättelse	431
22.	Skall det klarna?	442
23.	En morgonpromenad	455
24.	I brottets utförsbacke	471
25.	Grefve Adelhjelm.....	487
26.	»Ej döden, men hans yngre broder...»	501
27.	Medaljongen	512
28.	Fadern och fostermodern	525
29.	Uppvaknandet	538
30.	Emigranten vid Saltmätaregatan	554
31.	Idyll.....	566
32.	I köket	577
33.	Händelserna hopa sig.....	586
34.	Händelserna hopa sig (Fortsättning)	602
35.	Eusèbe Legrand tillkallas som tolk	614
36.	Slutet	629





AMERICAN

MARSHALL'S A-B-LANK

Blank Paper for Letter, Book, and
Note

MADE IN U.S.A.

ANMÄLAN.

MAMSELLERNA BLANCK

Historisk Roman från Gustaf III:s tid
af **Bob.**

Med uppriktig glädje har fosterlandsvännen under de senaste åren kunnat bekräfta **omkastning** i den stora svenska **allmänhetens litterära smak.**

Utländskt kram har måst maka åt sig för **äktsvenska skildringar ur vår historia** och vårt samhällslif. Det arbete, hvars namn förekommer öfverst på denna sida, skall blifva en med romantiska och historiska fakta förknippad skildring från sjuttonhundratalets Sverige, från en ytterst intressant period, den **gustavianska tiden.** I vimlet af **kärleksintriger, spännande uppträden, underliga förvecklingar och fängslande — stundom pikanta — situationer** skymta eller framträda mera tydligt bilderna af »tjusarkungen», af den odödliga Bellman, af den skamligt ryktbare Munck m. fl., m. fl.

Att dessa skildringar komma att hållas i en ledig stil, därför borgar det kända författaremärket, bakom hvilket döljer sig en af våra originellaste humorister. Detta innebär ett löfte om att det glada, oförargliga skämtet äfven skall finna sitt utrymme på dessa sidor.

Uppränningen hvilar, så häpnadsväckande den än är, på verklighetens grund. Den har hämtats ur gamla familjepapper, som välvilligt ställts till författarens disposition under en längre tids vistelse på ett af mellersta Sveriges äldsta och största herresäten.

!Romantik och Historia!

Så lyder valspråket för detta arbete, som ej bör saknas i något hem, där gedigen och spännande **litteratur** har sig utrymme anvisadt i bokhyllan eller på divansbordet. Många **praktiga och tidstroga illustrationer** af den genialiske konstnären **Wilhelm Gernandt** komma att ytterligare förhöja arbetets värde.

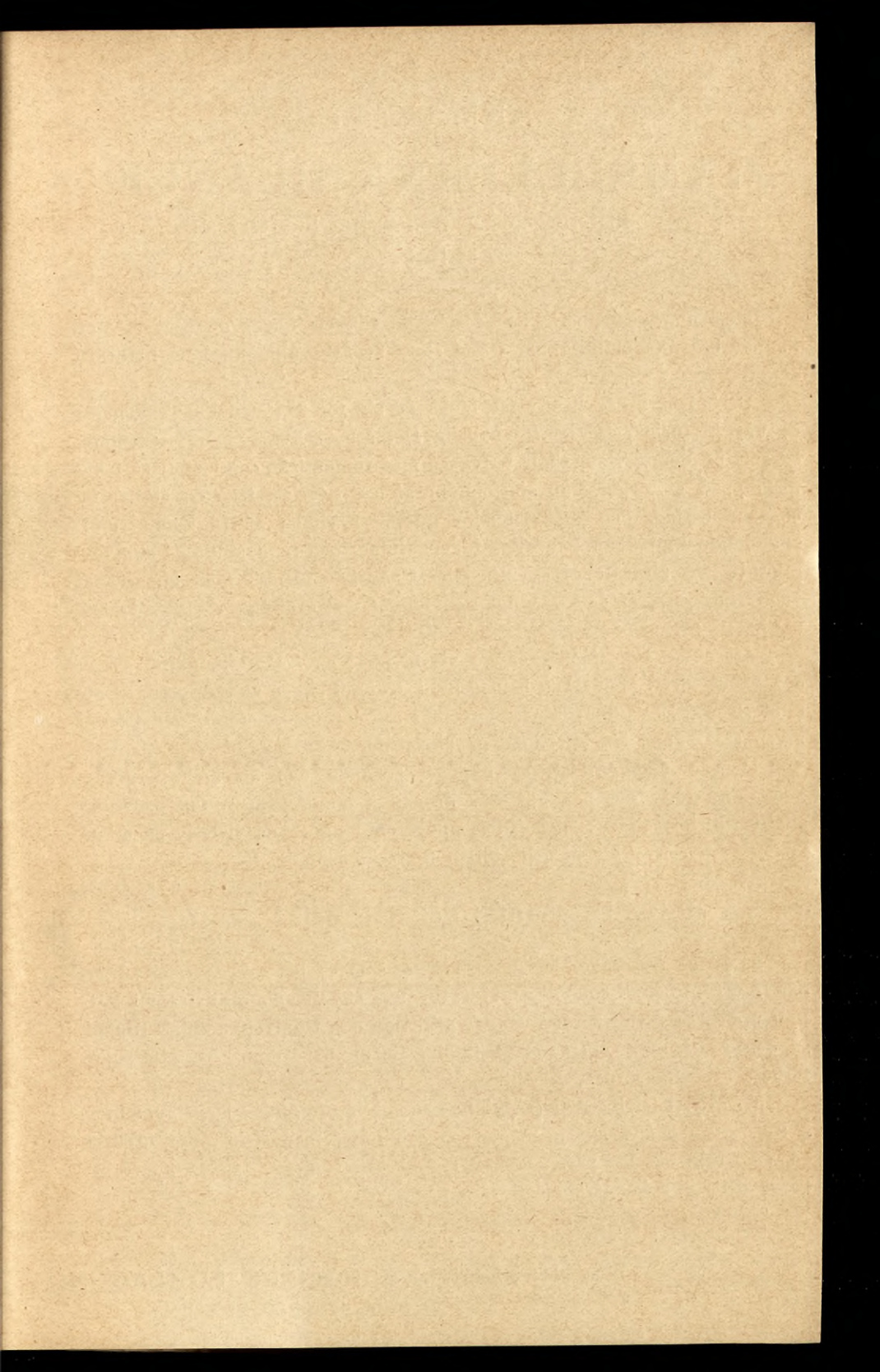
MAMSELLERNA BLANCK kommer att utgifvas i c:a 30 häften à 25 öre — 3 à 4 hvarje månad — och följer med sista häftet **gratis** en smakfull, elegant pärm, tryckt i guld och färger. Arbetet finnes att tillgå hos hrr bokhandlare och våra kommissionärer.

Stockholm i September 1900.

P. E. NILSSONS FÖRLAG

Drottninggatan 30, Stockholm.

Allm. Telefon 156 86.



ANMÄLAN.

MAMSELLERNA BLANCK

Historisk Roman från Gustaf III:s tid
af **Bob.**

Med uppriktig glädje har fosterlandsvännen under de senaste åren kunnat bekräfta **omkastning** i den stora svenska **allmänhetens litterära smak.**

Utländskt kram har måst maka åt sig för **äktsvenska skildringar ur vår historia** och vårt samhällslif. Det arbete, hvars namn förekommer öfverst på denna sida, skall blifva en med romantiska och historiska fakta förknippad skildring från sjuttonhundratalets Sverige, från en ytterst intressant period, den **gustavianska tiden**. I vimlet af **kärleksintriger, spännande uppträden, underliga förvecklingar** och **fängslande** — stundom **pikanta** — **situationer** skymta eller framträda mera tydligt bilderna af »tjusarkungen», af den odödliga Bellman, af den skamligt ryktbare Munk m. fl., m. fl.

Att dessa skildringar komma att hållas i en ledig stil, därför borgar det kända författaremärket, bakom hvilket döljer sig en af våra originellaste humorister. Detta innebär ett löfte om att det glada, oförargliga skämtet äfven skall finna sitt utrymme på dessa sidor.

Upprättningen hvilar, så häpnadsväckande den än är, på verklighetens grund. Den har hämtats ur gamla familjepapper, som välvilligt ställts till författarens disposition under en längre tids vistelse på ett af mellersta Sveriges äldsta och största herresäten.

!Romantik och Historia!

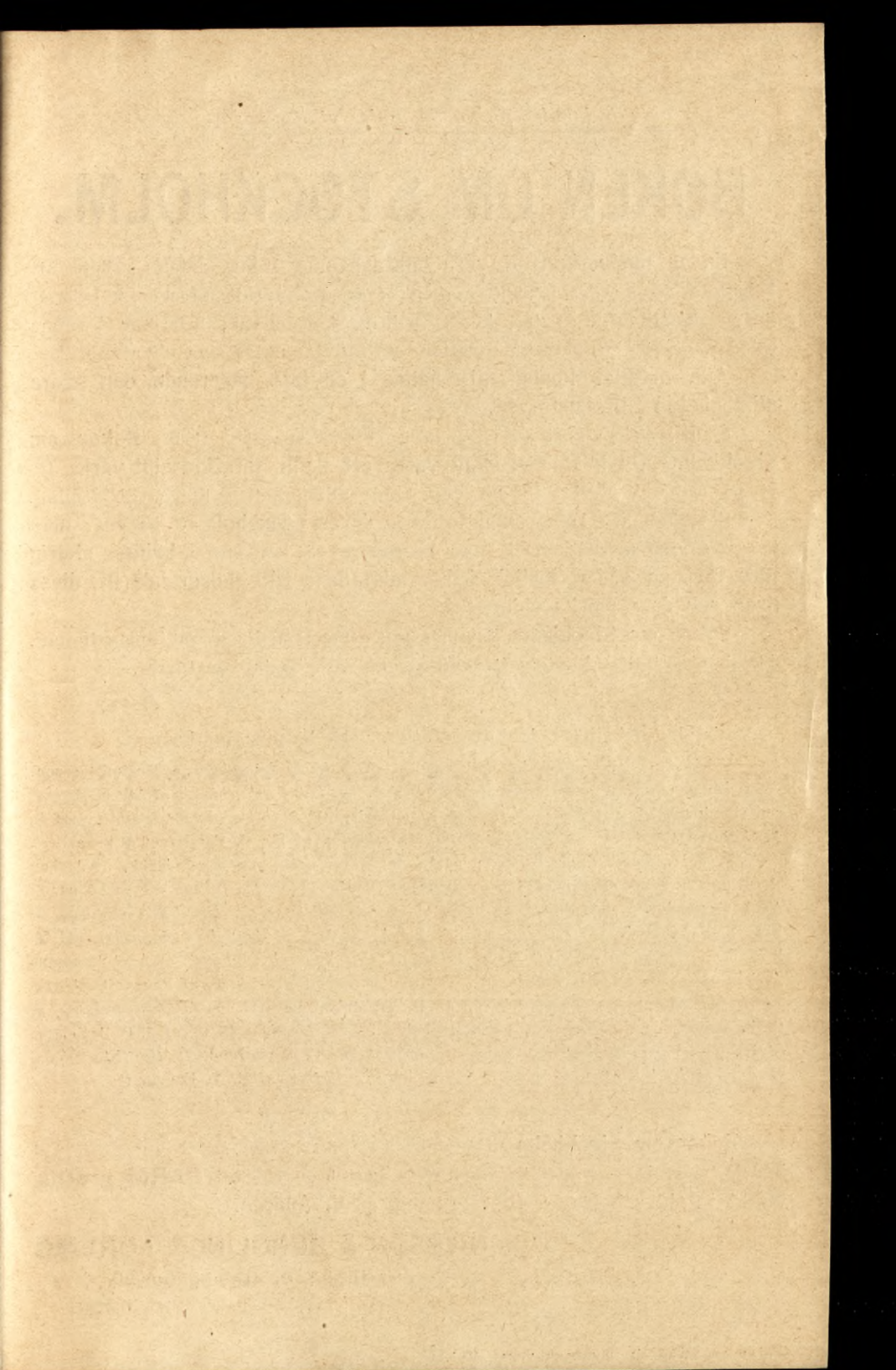
Så lyder valspråket för detta arbete, som ej bör saknas i något hem, där gedigen och spännande **litteratur** har sig utrymme anvisadt i bokhyllan eller på divansbordet. Många **praktiga och tidstroga illustrationer** af den genialiske konstnären **Wilhelm Gernandt** komma att ytterligare förhöja arbetets värde.

MAMSELLERNA BLANCK kommer att utgifvas i c:a 30 häften å 25 öre — 3 å 4 hvarje månad — och följer med sista häftet **gratis** en smakfull, elegant pärm, tryckt i guld och färger. Arbetet finnes att tillgå hos hrr bokhandlare och våra kommissionärer.

Stockholm i September 1900.

NILSSON & BERGLINGS FÖRLAG

Drottninggatan 30, Stockholm.



På undertecknades förlag är under utgifning:

BOKEN OM STOCKHOLM.

Under medverkan af våra bästa pennor kommer detta arbete att behandla de mest skiftande ämnen öfver det nutida Stockholm och ur hufvudstadslifvet. Teater, konst, politik, journalistik, litteratur komma således, jämte en massa porträtter, att inflyta under sina olika rubriker.

Alla artiklar komma att hållas i en lätt kåserande, den stora allmänheten tilltalande stil.

Som hvarken kostnad eller arbete blifvit sparade att få »Boken om Stockholm» till hvad den skall vara: ett i allo förstklassigt verk, äro vi på förhand förvissade om den ärade allmänhetens lifliga tillslutning. För Stockholmare kommer naturligtvis deras egen bok att ha sitt stora intresse, men naturligtvis i ännu högre grad för landsorten, hvilken aldrig förr fått en sådan inblick i hufvudstadens rikt pulserande lif, dess ljusa och dess mörka sidor.

Boken om Stockholm kommer att prydas med c:a 500 illustrationer, däribland ett flertal originalteckningar af våra bästa konstnärer.

Bland innehållet i de hittills utgifna 15 häftena märkas:

Stockholm. Dikt af Daniel Fallström. — *När Stockholm vaknar*, af Gustaf Janson. — *I den gamla staden*, af Satyr (Johan Levart). — *Tidningskvarteret*, af Albert Eriksson (Bonjour). — *N:o 4 Myntgatan*, af Em. Carlsson. — *Bland landsens fäder*, af L. A. Ahlgren (Papius). — *Hur man äter i Stockholm*, af Dr: C. Forsstrand (Chevalier). — *Bakom Operakällarens kulisser*, några interiörer från ett storstadskök, af Johan Nordling. — *Snöskottning*, af Albert Eriksson (Bonjour). — *De fattiga i Stockholm*, af Axel Gussander. — *Barnens Paradis*, af Daniel Fallström. — *Den lärda världen*, af Dr: C. Forsstrand. — *I skolan*, af Fil. Dr: A. Meyer. — *Resande i Stockholm*, af M. Bolander. — *Sommarnöje*, af Gustaf Jansson. — *Badlif och simkonst*, af Axel Brunius (Hakon). — *Stockholmsarkitekturen och våra moderna arkitekter*, af Ragnar Östberg. — *Bland Stockholms brandsoldater*, af Satyr (Johan Levart). — *Arbetarerörelsen*, af Gerh. Magnusson. — *Hoflifvet*, af G. Renholm. — *Stockholm nattetid*, af J. P. Rydelius (Rolf). — *Våra klubbar och ordenssällskap*, af Dr: C. Forsstrand. — *Hur Stockholm skaffar*, af Axel Kerfve. — *Kungl. Sällskapet Pro Patria*, af E. T. Engelhart.

Boken om Stockholm utkommer i c:a 30 häften à 25 öre — 3 à 4 hvarje månad — och följer med sista häftet en elegant PÄRM gratis, tryckt i guld och färger, efter teckning af V. Andrén.

NILSSON & BERGLINGS FÖRLAG

Stockholm, Drottninggatan 30.

Rikstelefon 55 77. Allm. Telefon 156 86.